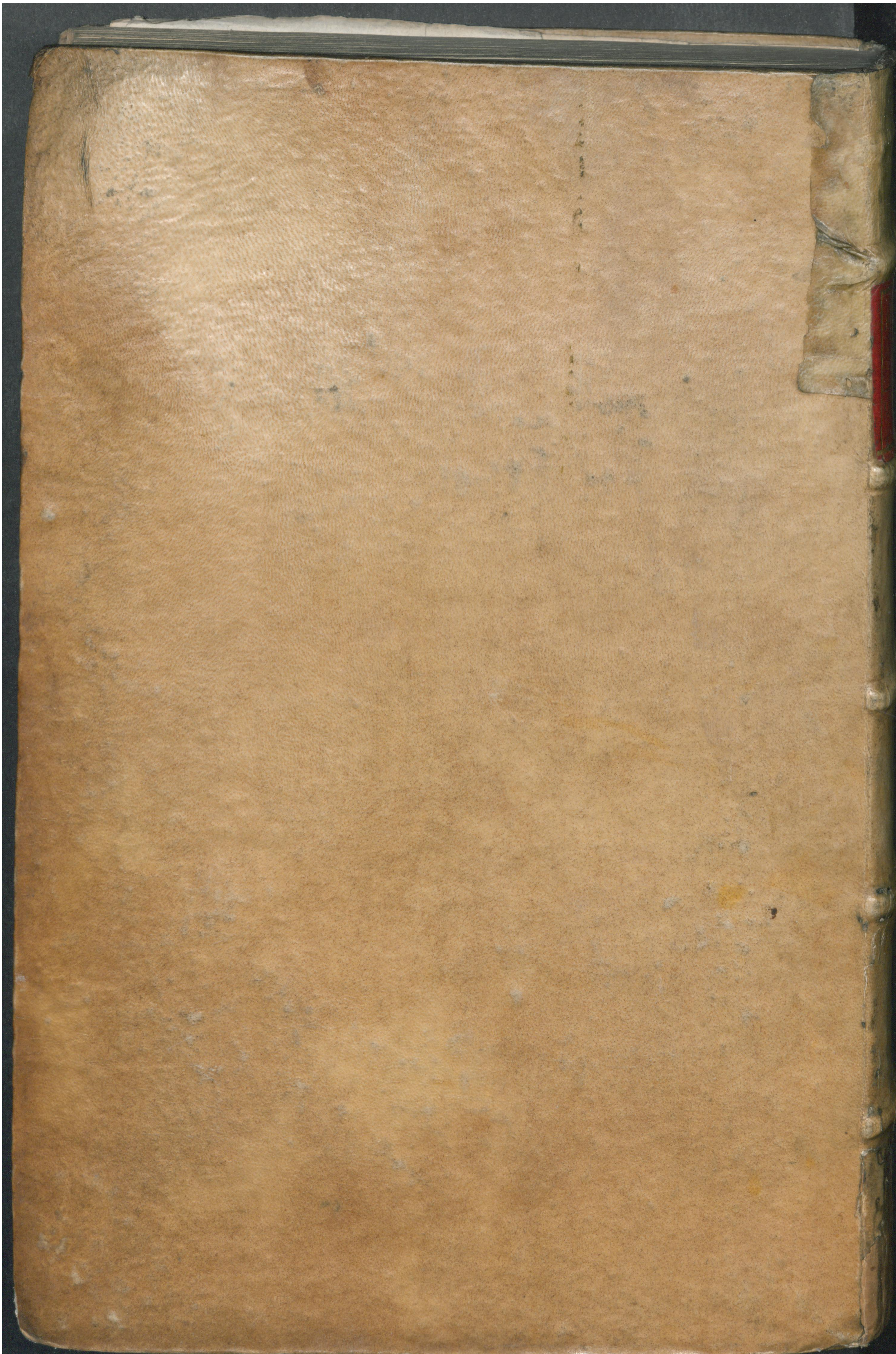

ALDROVAN
T. III.
ORNITHOL
3

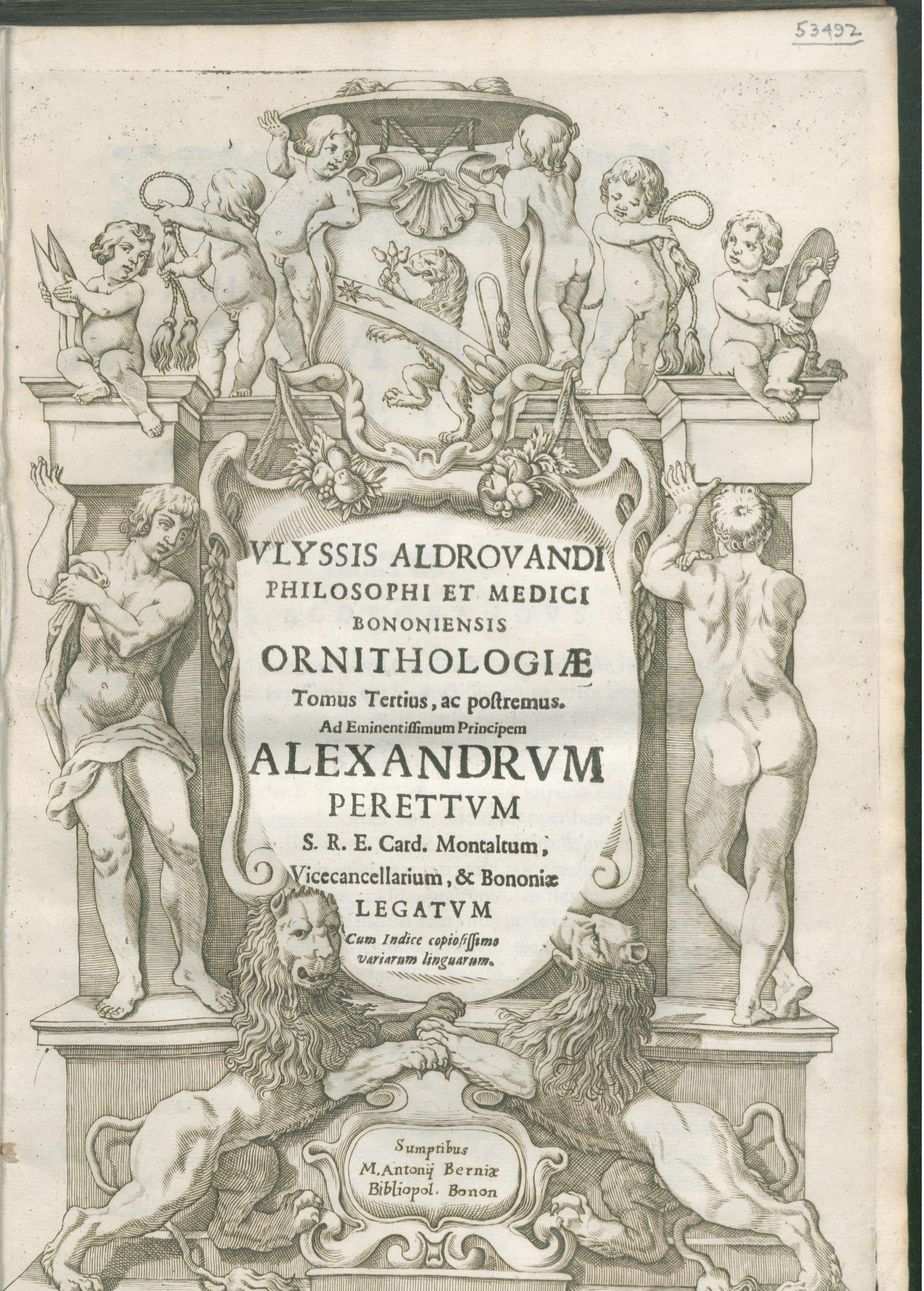

coll. compl. D. M. Frontis.

43409

VLYSSIS ALDROVANDI
PHILOSOPHI ET MEDICI
BONONIENSIS

ORNITHOLOGIÆ
Tomus Tertius, ac postremus.

Ad Eminentissimum Principem

ALEXANDRVM
PERETTVM

S. R. E. Card. Montaltum,
Vicecancellarium, & Bononiæ
LEGATVM

Cum Indice copiosissimo variarum linguarum.

Sumptibus
M. Antonij Berniæ
Bibliopol. Bonon

BONON. MDC.XXXXV.

EMINENTISS. PRINCIPI
ALEXANDRO PERETTO
S.R.E. Card. Montalto, Vicecancellario, & Bononiæ Legato.

VLYSSES ALDROVANDVS S.P.D.

CVM mecum reputo, Cardinalis Eminentissime, reputo autem sæpissimè, cur tot doctissimorum virorum lucubrationes, quæ alioqui studiosis litterarum plurium conducerent, altis sæpè tenebris immersæ remanent, non solùm de eo solicitus esse cœpi, verũ etiam summopere dolere. Etenim si vires facultatesq; meas inspicio exhaustas ex tot immensis sumptibus, quos in tot operibus conscribendis, & in Iconibus quibus illustrantur, fossilium, plantarum, & animaliũ, incidendis, impendi, atq; tantillum mihi vitæ curriculum superesse video, quod aliàs dum tenuis est fortuna, & ingens lucubrationum moles, longissimã annorũ seriem postularet, eas in hanc lucem edere non posse certè scio. Quamobrem in præcedenti de Auibus volumine, quod tibi dicatum volui, catalogum earum omnium præfixi, non ad ostentationem, aut futilem aliã ambitionem, vti æmulus aliquis maleuolentiæ quodã stimulo id me fecisse, iudicare possit, sed vt principum animos, qui litteratorum rebus student, atq; vtilitati, ad edendum incitarem: licèt paucos esse nouerim, quibus artes liberales curæ sunt ac cordi; quin si qui sunt, ij sanè nigris Cycnis, & albis Coruis rariores existunt, atq; hi rursus insigni aliquo calcari incitandi; Tu verò nec stimulo, nec alio quopiam incitamento eguisti; quin spontè nullis non viris probis & doctis, quorum honesti modo noti sunt labores, ita auxiliaris, easq; fers suppetias, vt tibi quasi vni & soli vniuersa studiosorũ respub. plurimum debeat. Inde nimirum euenit, vt in omnibus vrbibus nõ solùm Italiæ, sed to-

tius etiam Europæ, & fortassis quoque Africę, atq; Asiæ nomen adeo in omnium ore versetur, vt nullum aliud sit frequentius. Vbicunq; sanè terrarum non tam genij, & ingenij tui facilitas, aut quod in tam tenera ætate, cùm in Cardinalium amplissimorum numerũ ad tam celsam honoris sedem ascitus esses, tantam rerum negotiorumq; molem ferre ac sustinere potueris, aut administrationes eas velut Nestorea prudentia atq; sapientia plenas edideris in admiratione fuit, quàm fuit ineffabilis illa tua erga probos litteratosq; liberalitas. Prudentia quidem in alijs quoque principibus quãdoque elucet, quorum tamen nomen, quòd sibi tantùm suisq; studeant, vix patriæ suæ regniq; terminos excedit, ipsiq; nullum planè post mortem immortalitatis signũ relinquunt, quando tuũ Eminentissime Cardinalis, aliorumq; qui à te sumpto exemplo, studiosorum honestos conatus promouẽt, nomẽ immortale ac ęuiternum sit permansurum. Tuæ ego illius liberalitatis ope vsus secundum Ornithologiæ meæ tomum in lucem edidi, & nunc rursus tertium ac postremũ, qui de auibus aquaticis agit omnibus, quotquot videre vnquã mihi licuit, qui & ipse profectò nunquam erat proditurus ex profundis quibus immersus iacebat, tenebris, nisi eiusdem tuæ liberalitatis eximio splendore illustratus fuisset. Cycni auis typo hieroglyphico senem musicum significabat sapientes Ægyptij (vt in hoc volumine legere est) quòd eò suauius ea canere videatur, quò magis in senium vergit: atque vtinam ego in hoc vltimo, ac decrepito senio ita Cycnea musica præstarẽ, ac ita suauiter psallerem, vt vel primoribus tantùm labris laudes tuas attingere, non dicam cantare queam; quod equidem summo animi candore, qui per eandem volucrẽ indicatur, præstare conarer, Ciconiæ quoque historia pertractatur, cuius exemplo, quia parentes à quibus & vitam accepit, & in infantia enutrita est, cùm viribus effœti sunt, omnia quæ ad victum necessaria sunt, suppeditat, gratiam ijs, à quibus beneficium accepimus, eamq; si non parem propter iniquioris fortunæ culpam nequeamus, tamen aliquando scribendo, bene sentiendo, & assiduis eos laudibus extollendo, referre ab eisdem Aegyptijs admonemur. Sed cùm tu mihi Cardinalis Eminentissime longè plus quàm auis illa suis parẽtibus, præstiteris, cùm, inquam, liberalissimè mihi, seni, & veluti naufragium studiorum meorum patienti vtpote alter Mœcenas præsto fueris, quamnam tibi gratiam referam? vtriusque autem honoris interest & tui & mei, tui qui nunquam satis laudari potes, mei qui nunquam satis laudare possum, etiamsi centum linguæ sint oraq; centum & ferrea vox, vt inquit ille, qui tam diuino carmine Augustũ laudare conatus est, & nunquam satis laudare potuit, Augustum, inquam, qui te diuitijs quidem longè fuit potentior, vtpote totius ferè terrarum orbis ferè dominus, animi verò dotibus, magnanimitate, liberalitate & consimilium virtutũ aliarum ornamentis longè inferior. Alexander Macedo visa Achillis statua fleuisse fertur, quòd hic virtutum suarum præconem habuisset Homerum, poetam vt doctissimum, ita quoq; facundissimum, & rectè quidem; nam licet ipse longè maiora ac laudabiliora

præ-

præstitisset, deerat tamen qui ea conscribendo posteris communicaret, vt inde sumpto exemplo res prudenter fortiterq; cùm domi, tùm foris gererent, atque vt ipse Aristotelem, alij alios qui ad commune studiosorum commodum, quæ vel experientia, vel proprio marte adinuenisset, diuulgabant, opitularentur. Tu verò, qui omnes iuuas, sed non ideo iuuas, vt inde tibi gloriolam aliquam accedere velis (abest enim à te omnis ambitio) sed eo solùm animo, vt litteratis possis, non Homero eges aliouè facundissimo præcone, qui scriptis reddat nomen æuiternum, sed qui te ipsum nobis reddat immortalem, vel saltem tibi Nestoreos annos concedat; quod cùm in solius Dei, qui solus immortalis est, sit potestate, hunc ego enixè precabor, vt te ad omnium doctorum bonorumq; vtilitatem, adq; sacræ eius Ecclesiæ splendorem diutissimè incolumem conseruet: abs te interim etiam atq; etiam peto, vt postremos hosce Ornithologiæ meæ libros eadem beneuolentia, benignitateque, atque humanitate suscipias, qua priores prosequi non es dedignatus, sub ijdem demum patrocinij alis foueas, atq; ita foueas, vt aduersus omnium maleuolorum caninos dentes illæsi permaneant.

Vale.

Ego D. Iuuentius Tortus Clericus Regularis S. Pauli, Pœnitentiarius, & pro Eminentiss. ac Reuerendiss. D. D. Card. Ludouisio Bonon. Archiepiscopo, & Principe Librorum Censor, tertium hanc Ornithologiæ partem Excellentiss. atque inter præcipuos nostræ ætatis Philosophos doctissimi Vlyssis Aldrouandi, quæ de Auibus aquaticis agit, admirabili eruditione conscriptam, diligenter legi, & quod nihil contra sanctæ Fidei dogmata, vel probatos mores, vel sac. Indicis regulas contineret, vt typis mandaretur, probaui.

Idem qui supra D. Iuuentius Tortus.

Ego Fr. Casimirus de Cremona Lector Theol. & Sanctiss. Inquisitionis Bonon Vicarius Generalis, hoc opus de Ornithologia inscriptum, atque Perillustrem admodum, eruditissimumque Virum D. Vlyssem Aldrouandum Philosophum suæ tempestatis celeberrimum, compilatum, diligenter perlegi, cumque nihil in eo, quod fidem, bonos mores, seu Catholicos Principes lædat, animaduerterim, quinimò opus & doctrinæ subtilitate, & styli nitore, & rerum, quæ in eo tractantur, copia, & varietate adeò insigne compererim; vt nedum Philosophis, verùm & Theologis, quàm vtile futurum iudicauerim, ideò facultatem, vt imprimatur concedo.

Ita est ego Fr. Casimirus qui supra.

CATALOGVS AVTHORVM omnium, quibus in tribus Ornithologiæ meæ Tomis vſus ſum.

D. Chry-

Catalogus Authorum.

D. Chrysostomus
Cicero
Claudianus
Claudius Paradinus
Clitarchus
Codex iuris ciuilis
Collenutius
Contradus Heresbachius
D. Consolis Ponce de Leon
Constantius Landus
Constantius Felix
Corippus Africanus
Constantinus Cæsar
Cornelius Gemma
Cornelius Celsus
Cornelius Ianseuius
Cornelius Iudaus
Cornelius Tacitus
Ctesias
Cyrillus
Cyprianus

D

Damascenus
Dantes
Daretes Phrygius
Dauid Kimhi
Dametrius Constantinopol.
Domosthenes
Deictes Cretensis
Diaymus
Diodorus Siculus
Diogenes Laertius
Dion cassius
Dion Chrysostomus
Dionysius Areopagita
Dionysius Carthusianus
Dionysius Halicarnassæus
Dionysius Lambinus
Dioscorides
Donatus
Domitius Salderinus
I. Drusius
Dubrauius
Ebenbitar
Eduardus Vuottonus
Elia Venetus
Ennius
Epictetus
Epigrammata Græca
Etymologus Etymologus
Euangelista Quatramius
Euonymus Philiater
Euripides
Eusebius Pamphilus
Eustathius
Eutropius

F

Fasellus
Federicus Nausea
Fenestellæ
Ferdinandus Columbus
Ferdinandus Sanctius
Festus Pompeius
Flauius Iosephus
Flauius Vopiscus
Florentinus
Florus
Fonteius
Franciscus Bernius
Franciscus Campanus
Franc. Carcanus.
Franciscus Iunctinus
Francisc. Iuretus
Franc. Patritius
Franc. Petrarchæ
Franc. Ribera
Franc. Sanctius
Fulgentius
Fulgentius Placidæ
Fulgosus
Fuluius Vrsinus.

G

Gabriel Card. Paleottus
Galenus
Galenius
Gentilis
Georgius Agricola
Georgius Alexandrinus
Georgius Brunus
Gieorgius Palhymerius
Georgius Pictorius
Gerardus Mercator
Geruasius Tibellosius
Gisbertus Genebrardus
Glossa Græca
Glossa interlinearis
Gonsaluus Ouiedus
Gordonius
Gabriel Falernus Cremoneus
Grapaldus
Grasius
Gregorius Nyssenus
Gregorius Papa
Gualterius Ryffius
Gulielmus Budæus
Gulielmus Coulus
Gulielmus Grattarolus
Guliel. Nebricensis
Guliel. Patinus
Guliel. Parisiensis
Guliel. Pastregius
Guliel. Philander
Guliel. Turnerus
Gybertus Longolius

H

Haithonus
Hector Boethius
Heliodorus
Hercules Stroza
Henricus Stephanus
Herna Aegyptius
Hermolaus Barbarus
Hermagines Græcus
Herodianus
Hesiodus
Hesychius.
D. Hieronymus.
Hieronymus Accorombonus
Hieronymus Cardanus.
Hieronymus Fracastorius.
Hieronymus Garimbertus
Hieronymus Lauretus.
Hieronymus Mercurialis
Hieronymus Ruscellus
Hieronymus Tragus
Hieronymus Vada
Hippocrates
Historia Ecclesiast. Mediolan.
Historia tripartita
Horatius
Homerus
Humelbergius
Hubertus Golzius
Hyginus.

I

Iacobus Cruquius Messenius
Iacobus Dalechampius
Iacobbus Maluezzus.
Iacobus Sanazzarius
Iacobus Stendelius
Iacobus Syluius Parisiensis
Iacobus Thabernamontanus.
Iacobns Vitriacensis Card.
Iaponicarum rerum liber
Incognitus in Psalmos
Ioacchinus Abbas
Ioachinus Camerarius iunior
Ioacchinus Peronius
Ioannes Antonius Pantheus.
Io. Baptista Folengius
Io. Baptista Pius
Io. Baptista Porta
Ioan. Bocatius
Ioan. Bohemus
Ioan. Boterus Benacus
Ioan. Bruyerinus Campegius
Ioan. Claymundus
Ioan. Costæus

Ioannes Fernelius
Ioannes Garzonius Bonon.
Ioannes Goeurotus
Ioannes Gonsalez
Ioaunes Goropius
Ioannes Goutherus
Ioannes Iacobus Vuecherus
Ioannes Kentmannus
Ioan. Khuenius Breidbachius
Ioannes Langius
Ioannes Leo Africanus
Ioannes Lessus Scotus
Ioannes de Mondouilla
Ioannes Rauisius Textor
Ioannes Rosinus
Ioannes Spondanus
Ioannes Stoeflerus
Ioannes Tortellius
Ioannes Vrsinus
Iosephus Acosta
Iosephus Scaliger
Iouianns Pontanus
D. Irenæus
Isacius Tzetzes
Isychius
Isidorus Hispalensis
Isidorus Pelusiota
Iulius Alexandrinus
Iulius Cæsar
Iulius Cæsar Scaliger
Iulius Capitolinus
Iulius Firmicus
Iulius Obsequens
Iustinianns
Iustinus
Iustinus Globerus
Iustus Lipsius
Iuuenalis

K

Kiranides

L

Laberius
Lactantius Firmianus
Lambertus Hortensius
Lãbertus Schafnaburgensis
Lampridius
Laurentins de Anania
Laurentius Ioubertus
Laurentius Rufius
Laurentius Surtus
Laurentius Valla
Lemnius Rhætus
Leonellus Fauentinus
Leoncenus
Leonicus Tomæus
Leuinus Apollonius
Leuinus Lemnius
Leonicus Tomæus
Lexica Græca, & latina varia
Lindanus Dordracenus
Liuius
Ludouicus Dominicus
Lucanus
Lucianus
Lucilius
Lucretius
Ludouicus Ariostus
Ludouicus Guicciardiuus
Ludouicus Patritius
Ludouicus Romanus
Ludouicus Viues
Lycophron

M

Macrobius
Manilius
Marcellus Empiricus
Mar. Ant. Marsilius Bonon.
Marcus Ant. Tritonius
Marcus Gattinaria
Marianus Sãctus Barolitanus
Marlianus Sanctus
Martialis
Martianus Capella
Martinus Cromerus
Martinus Polonus
Matthias Lobellius
Matthias à Micou
Mauritius Gordeus
Melchior Guilandinus
Menander
Mercerus
Michael Glyca
Michael Sauonarola
Moschus
Moses Ramban

N

Natalis Comes
Nemesianus
Neuius
Nicander
Nicephorus Gregorius
Nicolaus Contus
Nicolaus Erithræus
Nicolaus Florentinus
Nicolaus Leonicus
Nicolaus Myrepsus
Nicolaus Perottus
Nicolaus Reusnerus
Nicolaus Valla
Nonius Marcellus
Notitia Oriẽtis, & Occidẽtis

O

Octauius Oratianus
Odericus è Foroiulio
Oecolampadius
Olaus Magnus
Onuphrius Panuinius
Oppianus
Oribasius
Origenes Adamantius
Orus Apollo
Ornithologus
Ouidius

P

Palladius
Pandectæ
Panormitanus
Paulus Ægineta
Paulus à Gastro
Paulus Diaconus
Paulus Crysaldus
Paulus Iouius
Paulus Manutius
Paulus Orosius
Paulus Venetus
Pausanias
Perionius
Persius
Petronius Arbiter
Pet. And. Matthiolus
Pet. Angelius Bargæus
Petrus Aponensis
Petrus Beccarinus
Petrus Bellonius
Petrus Crescentiensis
Petrus Crinitus
Petrus Gillius
Petrus Martyr
Petrus Nannius Alcmarianus
Petrus Pithoeus
Petrus Victorius
Panocles
Phauorinus
Pherecides
Philes
Philomelæ author
Philippus Beroaldus
Philo Iudæus
Philostratus
Pierius Valerianus
Pindarus
Pindari Scholiastes
Platina
Plato
Plautus
Plinius
Plotinus

Plu-

Catalogus Authorum.

Plutarchus
Polybius
Pomponius Mela
Pompeius Vizanius
Pompilius Azalius
Pontanus
Porphyrius
Possidonius
Probus Grammaticus
Procopius Cæsariensis
Procopius Gazæus
Propertius
Prosper Alpinus
Prudentius
Psellus Platonicus
Ptolomæus

Q

Quintianus
Quintilianus
Quintus Calaber
Quintus Serenus

R

Rabbi Moyses
Rabbi Samuel
Raphael Volaterranus
Reuclinus
Rhasis
Ricardus Bartholinus
Robertus Constantinus
Robertus Holcot
Robertus Stephanus
Rutilius

S

Sabellicus
Salernitanus
Salustius
Santes Pagninus
Saxo Grammaticus
Scala naturalis
Scholiastes Aristophanis
Scholiastes Homeri
Scipio Mazellia
Scoppa Grammaticus
Sebastianus Eritius
Sedulius
Seneca
Septuaginta Interpretes
Seraphinus Cumiranus
Seuerus Sulpitius
Seuerus
Sextus Pompeius
Sidonius Apollinaris
Sigismundus Baro
Sigismundus Galenius
Silius Italicus
Simon Lemnion
Sinesius
Sipontinus
Solinus
Sophocles
Speusippus
Statius
Stephanus Aqueus
Stephanus Forcatus
Stephanus Vimandus Pigius
Stesichorus
Strabo
Stumphius
Suetonius
Suidas
Sybillina carminæ
Sylua allegoriarum
Syluaticus
Synesius Cyrinæus
Symphorianus Campegius

T

Tacuinus
Tappius Lunensis
Tardius Gallus
Terentius
Tertullianus
Theocritus
Theodoretus
Teodorus Trebellius
Theodorus Gaza
Theophrastus
Theophilactus
Thesauri linguæ Græcę author
Thomas Aquinas
Thomas Garzonius
Thomas Rhaduus
Thylesius
Tibullus
Titinius
Titus Vespasianus Stroza
Torquatus Tassus

V

Valerius Flaccus
Valerius Maximus
Varrinus
Varro
Vegetius
Velleius
Verrius Flaccus
Victor Gisellinus
Vidus Vidius
Vincentius Burginus
Virgilius
Vitruuius
Vlpianus
Vvolffgangus Lazius

X

Xenophon
Xyphilinus.

Z

Zaratus
Zonara
Zozomenus
Zozimus

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI ET MEDICI BONONIENSIS ORNITHOLOGIÆ LIBER DECIMVS NONVS, QVI EST De Auibus Palmipedibus.

DE CYCNO. Cap. I.

ORDINIS RATIO.

QVANQVAM propter institutam in hac nostra Ornithologia methodum, aues, de quibus hactenus nihil dictum est, in hunc postremum tomum reiecerimus; nolim tamen, quis ideo sibi persuadeat, eas prorsus viles, & abiectas esse. Sunt enim & in his, cùm corporis, tùm animi præstantiâ non cum præcedentibus tantùm comparandæ, sed etiam, quæ, laudare, imò illis præferre volenti, quàm plurima, atque efficacia argumenta præbere queant: quemadmodum passim suis deinde locis patebit. Degunt verò eiusmodi aues, aliæ in aquis, ϛαγανόποδες, id est, palmipedes dictæ, vt sunt Cycni, Anseres, Anates: aliæ licet prope aquas obuersentur, has tamen non intrant, vel si intrant, non natant, vt Ciconiæ, Ardeæ, Grues, Gallinagines, & id genus aliæ. De cæteris omnibus in duobus præcedentibus Ornithologiæ meæ tomis, quorum prior duodecim, alter sex libris compræhenditur, abundè (ni fallor) dictum est. Iam verò in primo tomo Aquila, quæ & Ioui optimo maximo, ac Deorum præstantissimo est dicata, ac cæteris carniuoris multò præstat, vt abundè habes in eius historia principem locum obtinuit: in secundo autem Pauo, auis videlicet cùm pulcherrima, tùm Iunoni Dearum potentissimæ, Iouisq; vxori, & sorori iure merito nuncupata. Itaq; cùm de aquaticis in hoc tertio modò sit scribendum, à quibus & natare, & nauigar¨ homines didicisse videntur, Cycnus nō ideò tantùm, quòd Veneris, & Apollinis, quos Ioue natos poetæ fabulantur, ales vulgò habeatur, sed quòd etiam non fortè minoribus, quàm Aquila, aut Pauo naturæ dotibus perornatus sit. Eum etenim potiùs, quàm aliam auem ve_eres Græci, atque Romani, cùm & tauros, tragos, Crios, siue Arietes naues quasdam nuncuparent ab animalium figuris, quibus earum proræ adornabantur, omnium pulcherrimum ornamentum, aptissimumq; iudicarunt, nauis fabricandæ perfectionem, & artem nauigandi, ab hac in primis aue, cæterisq; aquaticis homines æmulato fuisse, atteſtan-

Quarum auiū historia restet.

Cygno cur primus locus detur.

Nauiū Græcorum, & Romanorū nomina.

Nauigand artis inuēto.

tes. Etenim à collo, pectoreq; proram, & carinam, à ventre, & cauda puppem, & temonem, ab alis vela, à pedibus remos formauerunt. Vnde ſeruat adhuc roſtra vocabulum ſuum apud Latinos, nauium partes illæ exporrectæ, & acuminatæ ex ære, ferroue in prora eminentes: & vela ſæpius alas nuncupant poetæ: proinde Maro cecinit; *Velorum pandimus alas*, Heſiodum imitatus, qui olim etiam vela νηὸς πτερὰ, id eſt, nauis alas nominauit: vbi & Proclus commentator ab auibus deſumptum hoc ait eſſe. Prudentiſſima verò antiquitas meo quidem iudicio, frequentiùs Cycnum, quàm alias aquaticas aues pro ornamento nauibus addebat; non tam ob inſignem eius in natando peritiam, (natat enim celerrimè, vt ſuo pòſt loco dicetur) quàm quòd inter eas aſpectu longè eſſet venuſtior, atque nauigantibus fauſtus, felixq; haberetur. Quippe propter pulchritudinem ſuam, qua contemplantes remoratur, in ſummo ſemper honore habitus fuit, atque etiamnum eſt apud magnates, viroſq; principes, præcipuè in Belgio, Gallia, atque Anglia, vbi in aquis perennibus, ac riuulis, qui domus, aut palatia alluunt, enutriunt, acriterq; in occiſores animaduertitur. Innumeri referente *a* Ioanne Bruyerino Gallo, in agro Eugoliſmenſi in Tenurio fonte verſantur, atq; educantur opera Regum maximi Franciſci Valeſij eius nominis primi. Agrigentini piſcinam ſummis ſumptibus Geloni tyranno longè munificentiſſimam, atq; pulcherrimam, maximamq; conſtruxiſſe leguntur, in eamq; fluuios,ronteſq; deduxiſſe, ac Cycnorum tanquam auium nobiliſſimarum, pulchritudineq; & ſpecie ſua eiuſmodi pretioſa loca ſummoperè adornantium, multitudinem conieciſſe. Eſt enim inter aquaticas omnes longè ſpecioſiſſimus Cycnus indeq; Olor, ideſt, totus pulcher nuncupatur: quam profectò formæ præſtantiam Lædæ fabula egregiè innuit, quæ à Ioue in candidum Olorem immutato, hoc eſt, candidiſſimam formam induto compreſſa, filiam toto terrarum orbe formoſiſſimã, Helenam, inquam, illam, cuius amore totius Græciæ heroes, principeſq; conflagrarunt, ex ouo, quod ex eo congreſſu cõceperat, excluſiſſe fertur, Cycneoq; illo candore membra eius perornaſſe: quo ſanè ſenſu antiquiſſimus *b* Euripides, Helenæ, ὄμμα κυκνόπτερον, ideſt, formam Cyneam appellat. Et apud *c* Lucianum Paridi quærenti, qualis aſpectu eſſet eadem Helena, reſpondet Venus, λευκὴ μὲν, οἷαν εἰκὸς κύκνου γεγεννημένην. ἁπαλὴ δὲ ὡς ἐν ὠῷ τραφεῖσα, hoc eſt, *candida quidem qualem, conſentaneum eſt, eſſe à Cycno prognatam: tenera autem, vt quæ in ouo enutrita fuerit*. Et aliàs apud eundem *d* Lucianum, Gallus de Helena loquens, *Vidi*, inquit, *quandam candida, & procera ceruice, vt hinc Cycno prognatam eſſe adſimularent*. Ita pariter *e* Martialis de fratribus geminis:

> *Quæ noua tam faciles genuit tibi Læda miniſtros?*
> *Quæ capta eſt Cycno nupta lacena alio?*

Et Pontanus de Eridano.

> *Candida fluminei mirantur brachia Cycni,*
> *Miratur niueum populus alba decus.*

Inter alias modò dotes, quæ in hac alite ſunt quamplurimæ, celebratur tantopere & à poetis, & à ſoluta oratione ſcribentibus cantus ſuauitas, à qua nimirum omnes melos, omnis alia, etiamſi laudabilis harmonia, atque in primis ipſa muſica, Cycnea cantio nuncupari meruit: eoq; ſanè cæteris aquaticis præſtiterit Cycnus, quòd ſolus, teſtante Alberto Magno grauiſſimo Philoſopho, inter magnas, & aquaticas aues muſicus exiſtat *f* Oppianus author eſt, canente Cycno, ſcopulos, & valles reſpondere, omniumq; auium muſicum ferri, eoq; nomine Apollini conſecrari, canere autem non lugubri, vt Alcedines, ſed ſuaui, & mellito cantu, velut tibijs, aut citharis adhibitis. Verùm non ob ſolam muſicam Apollini artis muſicæ inuentori ſacri habiti ſunt Cycni, ſed quia etiam, vt Cicero, Socrates, alijſq; grauiſſimi voluere Philoſophi, iam iam imminente ſibi mortem vaticinentur, vaticiniumq; ab eo Deo accepiſſe credantur. Quomodo verò futurum interitum præcinant, quamuis fabuloſum videatur, & fide minimè dignum, ita prodidit Oppianus poëta, & philoſophus: *Moriturus ſecedit aliquo, vbi nulla auis canentem audiat, nec Olores alij luctuosè interpellent, ſi qui fortè adeſſent, qui ſimilem vitæ exitum ſibi imminere intelligerent*. Socrates quoque apud Platonem Cycnos affirmat, tum magis, dulciuſq; canere, cùm ſe breui præſentiunt morituros, quaſi lætantes Deo gratias agere videantur, quod ad eum, cuius miniſtri ſunt, migrationem parent. Addit, homines quoſdam, cùm ipſi mortem expaueſcant Cycnos quoque falsò criminari, cantuſq, huiuſmodi dicere, doloris argumentum eſſe, quem ex aduentante morte conceperint, ſicut ſenſiſſe videtur Lucretius, dum canit:

> *Cùm turba depreſſo grauiter ſub murmure mugit,*
> *Et gelida Cycni, nec torti ex antro Heliconis,*
> *Cùm liquidam tollunt lugubri voce querelam.*

Sapien-

Roſtrum, quæ nauis pars.
Velum pro ala.
Cur Cygno potius quã alijs aquaticis auibus veteres naues ornarent.
Cycnũ cur Principes alant.
a Lib. 15. de re cib. c. 61.
Agrigentinorum nobilis piſcina.
Cycni pulchritudo.
Lædæ fabula myſticus ſenſus.
Helena cur tã pulchra rata.
b Act. 5. in Oreſte.
c In Iudicio Dear.
d In Gallo.
e lib. 9. in fine.
Aliæ dotes.
Cãtus ſuauitas.
Cycnea cãtio.
f In Ixeut.
Cycnus cur Apollini ſacer.
Vt mortem ſibi prædicat Cygn.
Quando dulcius canant.

Sapientissimus verò Socrates hoc ideo maximè redarguit, quòd eiusmodi homines non animaduertant, nullã esse auem, quæ cantet, cùm esuriat, aut rigeat, aut quouis alio efficiatur incommodo: non ita Philomenam, nec Hirundinem, nec Epopem, quas ferunt per querimoniam cantare lugentes: Itaque sibi neque has præ dolore videri canere neque Cycnos, sed quia Phœbo sacri sunt, diuinatione præditos præsagire alterius vitæ bona, ideoq; cantare alacriùs, gestireq; ea die, quàm superiori tempore. Quinimò Pythagoras credidit Cycnis animam esse immortalem, ac propterea lætari imminente morte. Videntur sanè omnes antiquiores ea in opinione fuisse; quod nimirum Cycnus cantu suo sese moriturum significet: nam & refert apud *g* Athenæum Chrysippus, in libro de bono, & voluptate, quendam, quòd dicteriorum, facetiarumq; esset studiosus, cùm esset à carnifice iugulandus, dixisse, velle se velut Cycneum cantum, vbi cecinisset, mori. Scio multis non duntaxat illud fabulosum videri, & anilia deliramenta sapere, quòd mortem suam præcinat, eiusdemq; incommoda cantus suauitate consoletur, verum etiam, quòd cætero vitæ tempora dulciter canat. Erant enim etiam hac in re ambigui, dubijque veteres, ac in primis Ælianus, qui nempe id modò addubitare videtur, modò asserere. Ego suo postmodum loco veritatem rei indagabo, lectoriq; ni fallor, satisfaciam. *h* Ælianus verò sic inquit: *Cycnus (quem non solùm poetæ, sed multi etiam solutæ orationis scriptores Apollinis ministrum faciunt) quid musica vel cantu possit, non habeo, quid affirmem. Veteres tamen persuasum habuerunt, Cycnea (vt appellant) modulatione decantata, mox eum expirare. Quod si ita est liberalior in hanc auem natura, quàm in homines bonos, & honestos fuerit, nempe laudem, ad luctum à morte tribuunt alij: Cycni verò ipsi sese vel laude, vel luctu moribundi prosequuntur.* *i* Alibi autem hominibus Cycnum ait præstare, quia non modò nouit, quando ipse approquinquat, vt moriatur, sed quòd etiam placidissimè, ac lenissimè mortem ferat, à natura esse placidissimum donum consecutum. *In morte enim,* inquit, *nullum acerbi doloris sensum inesse, se in optimam spem induxit. Homines autem quod nesciunt, id & exhorrent, & summum malum existimant. At Olori tanta animi est tranquillitas in extremo vitæ spiritu, vt sibi tanquam næniam canant. Canit igitur Cycnus Epicedium, & funebre sibi carmen, siue Deorum hymnos decantat, siue suas ipse laudes, & ad mortem se præparat.* Sunt præterea in Cycno alia ornamenta præclarissima: quin ipsemet Philosophorum Coryphæus, & communis præceptor *k* Aristoteles, Cycnum author est, nec probitate victus, morum, prolis, senectutisque vacare. Animi, corporisq; robur in hominibus laudatur plurimùm, sed in ijs maximè, qui eo non abutuntur, hoc est, qui dum possunt, alios neque opprimunt, neque opprimere student, sed si ab alijs quanquam fortioribus lacessantur, aut ad pugnam prouocentur, egregiè se & defendant, & vindicent: Qua in re mirum est, quantum laudandus sit Cycnos, quæ cùm ales sit, quæ plurimum viribus polleat, nulli suapte natura, aut vim, aut iniuriam infert, vnde tam eleganti, quàm apposito epitheto *l* Ouidius Olores innocuos hoc in versu appellauit.

Illic innocui latè pascuntur Olores.

Cum Aquila auium omnium, ac ipsarum etiam rapacium fortissima, ideoque regina nuncupata, bellum acerrimum quidem gerit, veruntamen nunquam nisi lacessitus ab illa, & ad præliandnm prouocatus; nec æquali tantùm Marte dimicat, sed etiam vincit: quemadmodum perquam eleganter idem *m* Ælianus, qui sanè in huiusce alitis encomijs celebrandis fuit plurimus, hisce verbis testatum reliquit. *Neque verò*, inquit, *ad mortem, verumetiam ad pugnam fortis est Cycnus, iniuria item non lacessit, tanquam sanè moderatur, & vir prudens, sic lacessenti, ac moderanti de animi robore nihil concedit. Cæteræ quidem aues cum eo pacem habent, ac quasi fœdere deuinciuntur. Ab Aquila verò sæpe hostiliter appetitur, vt Aristoteles refert: nunquam tamen vincitur, sed eam prouocantem animi non solùm robore, sed iure etiam optimo vincit.* Quin & *n* Scaliger author est, si Cycni ala pulsetur Aquila, de hac actum esse. Non minori laude insignis illa, quam prædicat Albertus Magnus, verecundia in Cygno animaduertenda est, eaq; in coitu. Eum etenim perhibet, quotiescunque inierit fœmellam, eousque contristari, imò verò prorsus à cibo abstinere, donec viuo sese fronte abluerit, ac si in aqua occultum, quid latere non ignoret, quo peccata aluuntur, quemadmodum omnes nimirum ea maculæ, sordesq; expurgantur: qua de re per otium consule *o* M. Antonium Marsilium Bononiensem Archiepiscopum Salernitanum. Possem modò pariter ingenium auis celebrare, sed id ad propriam rubricam differo, de vsu eius in mens nonnihil hic allaturus. Arbitrari enim quispiam posset, Cycnum, quòd nigram habeat carnem, duramq; ac ventriculo inobedientem, Anseri, cuius caro fortassis laudabilior, atque salubrior existit, post habendum esse. Verùm cùm & Cygnus noster carnis suæ habuerit optimos cultores, & non minori, quàm ipse Anser apud veteres in pretio, & in honore habitus sit, vti ex *p* Plutarcho in primis colli-

Nulla auis canit, cum aliquo afficitur incōmodo.

g l.4.c.4.

Facetum dictum de Cycni cantu.

h l.2. de Animal. c. 22.

Natura in Cycnos, quàm in homines liberalior.

i l.9. c.34.

Cycnus cur hominibus præst.

Mortē cur non timeat Cycnus.

k li.9. Hist. c. 12.

Fortitudo, quæ laudāda.

Cycni laudabilis fortitudo.

Olor innocuus.

l l.2. Amor. Eleg. 6.

Cycnus Aquilam vincit.

m l.5. de Animal. c. 34.

Cycnus viro prudenti similis.

n Exer. 231.

Cycni Verecundia.

o l.2. hydragiolog. c.4.

Cycni caro qualis.

Anseris caro.

p lib. de esu carnis.

gere est, non immeritò Cycnum præculisse videmur, ipsi etiam Anseri, quem innumeris alijs nominibus antecellit. Apud Athenæum etiam Dipnosophistis apponuntur. Alexandrides apud eundem, posteaquam carpisset Thracum regis conuiuium, Cygnum inter aues lautas subinde numerat. Sed & apud recentiores sæpe inter delicias huiusmodi aues habentur: nam Platina inter epolas lautiorum, & præcipuè pullos spectari asserit. Moscouitarum Duces, quotiescunque carne vescuntur, hospitibus suis Cycnos assos apponunt, vt luculenter narrat Sigismundus Baro. Et reuera principes illi harum alitum esum plurimi facere videntur: etenim tres ex cæteris, quæ plurimæ apponuntur Duci, cultro pungens, meliores, & cæteris præferendas explorat, quas dapiferi discerptas, ac in partes quamplurimas diuisas in quinque minoribus, quàm erant primæ, patinis duci iterum apponunt, reliquas verò fratribus eius, Consiliarijs, Oratoribus, alijsq; ordine distribuunt vnà cum embammate ex sale, pipere, & aceto. Scribit quoque Ornithologus Cycnum ferum apud suos denarijs, siue drachmis argenteis quinque cum triente venundatum esse. Cæterùm, quòd apud multos in mensis improbetur, inde fortassis euenerit, quòd nimis annosi ad nos perueniant. Has itaque ob rationes Cycno inter aquaticas aues principem locum assignauimus: quod pariter *q* Petrus Bellonius in sua de auibus historia facit, quem tamen, quòd aquaticas terrestribus præferat, laudare non possum. Sunt enim hæ aquaticis & præstantiores, & ad edendum salubriores. Eia igitur nunc secundum ordinem in prioribus duobus tomis à nobis obseruatum, Cycni historiam aggrediamur.

Moscouitarum Duces Cycnos assos, quibus apponant.

Cycni cur apud multos in cibis non laudētur.

q lib. 3. c. 1.

Bellonij ordo improbatus.

ÆQVIVOCA.

VIROS, eosq; celeberrimos, qui Cycni vocati sunt, quatuor reperio. Cycnus dicebatur Ligurum ille Rex, qui cùm Phaëtontis affinis sui necem insolabiliter defleret, in auem sui nominis commutatus fingitur. Cycnum Martis filium Hercules equestri prælio superatum occidisse legitur, equo adiutus Arione, quem Neptunus in equum conuersus genuerat. Huius mortem tam iniquo animo Martem tulisse ferunt, vt eius vlciscendæ causa arma sumeret aduersus Herculem. Cum Cycno verò Neptuni filio omni ex parte inuulnerabili Achilles Troiani belli tempore congressus, cùm frustrà eum iaculis petijsset, tandem re intellecta, humi eum prostrauit, genibusq; collo innixus animam eripuit. De tribus autem istis Cycnis latiùs dicetur in fabulosis. Fuit postremò alius Cycnus Troianus ὃς μὲν, vt annotauit Eustathius, πολιὸς ἐκγενέτης θεμίζεται διὰ φρόνησιν, id est, qui ob prudentiam cantu à natura celebratur. Cycnitis regio Stephano est, in qua Cycnus imperauit, sed quis ille sit, non addit. Cycnus quoque equi nomen est à candore *a* Statio nuncupatus hoc versu:

Cycni qui dicti.

Cycnus Ligurū Rex.

Cycnus Martis filius.

Cycnus Neptuni filius.

Cycnus Troianus.

Cycnus equus.

a li. 6. Thebaid.

> *—— Rapidum Dancius augur*
> *Ascheton increpitat meritumq; vocabula Cycnum*
> *Audit.*

Est insuper astri nomen, de quo miraculum hoc prodidit *b* Firmicus: *Quicunque*, inquit, *hoc oriente sydere, nati fuerint, metallorum inuentores erunt, qui latentes auri, & argenti venas, & cæterarum specierum solertibus inquisitionibus persequantur: hi quoq; monetarij erunt.* Fingitur autem eiusmodi stella à Ioue in cælum posita in memoriam illius, cuius specie Lædam compresserat; in quo sensu *c* Manilius.

Cycnus astrum.

b lib. 8. c. 7.

c lib. 4. c. 1.

> *Proxima sors Cycni, quem cælo Iupiter esse*
> *Imposuit forma precium, qua cepit an antem*
> *Cùm Deus in niueum descendit versus Olorem,*
> *Tergaq; fidenti subiecit plumea Lædæ,*
> *Nunc quoque deductas reuolat stellatus in alas.*

De eodem astro sic canit *d* Pontanus:

d lib. 3. de stellis rubr. de Cycno.

> *—— Surgens vagus æquore Cycnus*
> *Insidias anium generi, & caua retia tendit,*
> *Aucupiumq; docet, mollesq; inflectere cantus*
> *In caueis, nostras varianti & gutture voces*
> *Reddere, & humanam referentia murmura linguam.*

Cycnus item nauis dicta fuit, cuius apud *e* Athenæum meminit Nicostratus, ναῦς δὲ πότερον εἰκόσορος ἔσ' ἢ κύκνος, idest, *nauis quæso, an viginti remorum est, an Cycnus.* Videtur autem ita dicta ab insigni, quia minimus Cycni auis effigiem gereret. Apud Galenum, vt annotauit Ioannes Guintherius Andernacus, Cycnus collyrij genus est, quod recipit cadmiæ drachmas

e lib. 11.

Cycnus nauis.

Cycnus collyrij genus.

drachmas duodecim, cæruſſæ lotæ drachmas octo, amyli, tragacanthi, opij, acaciæ, ſingulorum drachmas duas, gummi drachmas duodecim, & ex aqua pluuiali paratur collyrium. Recenſet idem collyrium f Aëtius, & Cycnum Reginæ nūcupat, ſed cadmiæ drachmas ſexdecim, non duodecim, vt Galenus, admiſcet, additq; amylum poſtremò eſſe inſpergendum, quoniam ſi moram traxerit, in mortario, collyrium acre faciat. Alexander g Trallianus ad excipiendum eiuſmodi collyrium ouorū triginta duo albumina adijci teſtatur, leniſſimūq; hoc eſſe collyrium ad magnos oculorum dolores, & acres fluxionum impetus: conuenire autem ijs, qui collyriorum roſionem ob corporis mollitiem, & imbecillitatem non ferunt. Eſt quoq; oppidum Cycnus ad Heracleum flumen in Colchide, cuius meminit h Plinius, & κύκνον locum quēdam in Aſia dicunt, teſte i Strabone. Cycnus poſtremò inſcribitur quidā liber Luciani, qui pariter de electro inſcribitur: quo in libro ſeipſum, ac ſcripta ſua extenuat, adhibita ſimilitudine fabulæ eius, quæ de electro, & Phaëthonte, ac Cyconijs Eridani à poëtis traditur. Olor item ſemper Cycnum non ſignificat; nam quandoq; pro odore ſumitur, alicubi ab k Apuleio: *At ille, inquit, olorem alioquin ſpurciſsimi humoris percuſſus, quo me lamiæ illæ infecerant, vehementer aſpernatur. Apagete, inquit, fætorem extremæ latrinæ, & cauſas capit huius oloris comiter inquirere.*

Cycnus Reginæ.
f Serm. 3. tetrab. 2. cap. 104.
g L. 12. c. 5
Cycnus oppidum.
h Li. 6. c. 4.
i Lib. 19. Geog.
Cycnus libri titulus.
Olor etiam odorem ſignificat.
k Lib. 1. de Aſin. aur.

SYNONYMA.

HEBRÆI nullum habent vocabulum, quod propriè, ac ſimpliciter Cycnum ſignificet. Tinſchemet ſecundum Hieronymum Cygnus eſt. Interpres etiam Chaldæus Baueta vel Bota, ideſt, Cygnum transfert (pro qua dictione in trilingui dictionario Kaueta, vel Chaueta legitur. Sanctes Pagninus ſeptuaginta ſecutus Porphyrionem. Rab. Salamon dicit materna lingua vocari. Soetha, ſiue Zueta, vt Narbonenſes proferunt. Nos Ciuetta, ideſt, Noctuam. Quidam Onocrotalum putarunt; Rab. Dauid auis ſpeciem ſic dictam, quòd qui illam videt obſtupeſcit, & admiratur. Schom enim Hebræis ſtupere ſignificat. Rab. Salamon ſimilem dicit eſſe muri noctù volanti, ideſt, Veſpertilioni: nam diſertè hanc vocem interpretatur Chauue ſouris, hoc eſt, murem volantem, atque ita Iudæi vulgò exponunt. Eſt etiam reptilis genus, nimirum talpa, ſicut a alibi interpretatur R. Salamon, & Hieronymus. Sunt enim multa nomina volucribus, & terreſtribus animantibus communia apud Hebræos. Racham inter impuras aues numeratur. (Alias Rachama ſcribitur) vbi ſeptuaginta Cygnum reddiderunt. Sed Cycnus impuris, & cibo negatis auibus, meo quidem iudicio, annumerari non debet. Ijdem ſeptuaginta in Deuteronomio verterunt Epopa, ideſt, Vpupam: vbi Complutenſis codex non Epops, ſed Porphyrio habet, vti ſimiliter Hieronymi tranſlatio. Chaldæus interpres pro Racham transfert Ierakreka (fortè à croceo, ſiue flauo colore, quem illis vox Ierakrek ſignificat, vt periti huius linguæ aiunt) in Leuitico, & in Deuteronomio Arabs Rakam heth littera verſa in Kaph. Perſa vocem Hebraicam retinet. Dauid Kimhi Racham docet eſſe auem, quæ valde afficiatur in ſuam prolem, vt & R. Abraham, ſimul indicans doctiſſim. Saadiam eandem auem Arabica lingua Rakam appellari aſſerere, Racham auem ſic dictam à miſericordia (pietate qua in pullos afficitur. Iudæi Germani interpretantur Picam. Verum Ornithologus, vir ſanè maximi iudicij egregiè, luculenterq; docet, Racham omnino auis rapacis nomen eſſe, quæ cadaueribus veſcitur, ſiue Gypæetus ea ſit, ideſt, Aquila Vulturina, ſiue Oſſifraga, cuius nimirum, ſicuti etiam vulturis, mirus in prolem affectus celebratur, quemadmodum fusè admodum in vtriuſq; hiſtoria docuimus. Comprobat hanc ſuam interpretationem Ornithologus ex Dioſcoride, qui fimum Vulturis alicubi nominat, vbi Serapio illius interpres pro Vulture Racham tranſtulit. Conſtat igitur, inquit, Racham omnino neq; Cycnum, neq; aliam, vt alij interpretati ſunt, auem eſſe, præterquam de Aquilarum, aut Vulturum genere, vel inter vtrunq; ambigente, vnde Gypæeto nomen. Ianſchuph Abram b Eſdra exponit auem noctù volantem. Chaldæus Lipopha, vti etiam in Deuteronomio. Arabs Baſchak, Perſa vocem Hebraicam ſeruat. Septuaginta Ibis transferunt in Leuitico, & in Deuteronomio Cycnus, vt & D. Hieronymus: ita enim confundunt interpretationem duarum vocum Ianſchuph, & Tinſchemet, vt etiam aliarum quarundam. Sed doctioribus videtur vox Ianſchuph, omnino auem nocturnam, nempè noctuam, aut Strygem ſignificare, quæ à crepuſculo denominetur. Cycnus quibuſdam Arabibus etiam Baskak dicitur, item Cinnana, vel Cinnaria potiùs: nam Cinnaria,

Tinſchemet.
Baueta.
Bota.
Chaueta.
Zueta.
Ciuetta.
Schom.
Mus volans.
a Leui. 11. 30.
Racham.
Cycnus impura auis non eſt.
Ierakreka.
Racham quæ auis ſit vocanda.
Gypætus vnde dictus.
b Leuit. 11
Ianſchuph.
Kipopha.
Beſchak.
Cinnana.

inquit Syluaticus, eſt Cinnus (Cycnus) auis. Græci κύκνον dicunt, Latini Cycnum, vel Cygnum c in g mutato. Ornithologus Cygnum mauult ſcribi, & frequentius Latinos, quàm ſuo vocabulo, Olorem vocare aſſerit. Virgilius vtroq; vſus eſt, item Ouidius, & Horatius, Martialis, alijsq;. Κύκνος autem Græcè dicitur, vt nõnulli grammatici, teſte Varrino conijciunt, eò quòd cibi inueniendi cauſa cænum præ cæteris animalibus ſcrutari, & turbare ſoleat, ἀπὸ τῦ κυκνᾶν τὴν ἰλύν. Alij formant à verbo κλῶ quod (inquiunt) eſt φωνῶ, ideſt vocem edo, ſiue clamo, fit κλύω, vnde κύκνος, quaſi κλύκος: eſt enim auis clamoſa, ſicut Anſer quoq;: vel à terete collo, ὁ κυκλοτερῆ ἔχων τὸν τράχηλον, παρὰ τῦ κύκλος. Sed quærendum, an potiùs, per onomatopœiam ſic appelletur: nam & Iſidorus Cycnum à canendo appellatum eſſe ait, eò quòd carminis dulcedinem modulatis vocibus fundit. Olorem verò, quod totus plumis ſit albus: nullus enim, inquit, meminit Cycnum nigrum. Ὅλος enim Græcè totum dicitur: atq; hinc fortè Scoppa noſtri æui grammaticus cum aſpiratione Holor ſcribit. Perottus ſecundum quoſdam quaſi Ὁλὸν ὡραῖον, ideſt, totum candidum, ideſt totum pulchrum potiùs dici aſſerit. Nonnulli alij, vt annotat c Baptiſta Pius Bononienſis, Oloris etymum deriuat ab ὀλιγωρίᾳ, id eſt, deſpicientia, vt Fulgentius Placides, quod inuicem depaſcant hæ aues. Κύδνος Heſychio, & Varrino etiam Cycnus eſt, quamuis etiam Ciliciæ fluuius quidam ita vocetur: alioquin κυδνὸς oxytonum eſt glorioſus, inclytus, celebris. Apud Gloſſographum κύκνος, φωνή, ὀσμή, tanquam ſynonyma leguntur. Græci noſtri ſæculi Cyprinum dicunt. Horatio quandoq; ales albus, quandoq; etiam ales canorus appellatur, Ouidio auis alba, volucris fluminea, Ales Cayſtrius, & alibi Virgilio Anſer Amyclæus, quoniam d Iuppiter transformatus in Cycnum Amiclis Ledam compreſſit.

Etymologia. *Κλύκος.* *Olor vnde dicatur.* *Holor.* *c In Annot. cap. 127.* *Κύδνος.* *Cyprinus.* *d In Cyri.*

Cyris Amyclæo formoſior Anſere Ledæ.

Italis pleriſq; Cigno dicitur. Scoppa Italus etiam loco Cino vocari ait, corruptè nimirum, Venetijs Ceſano, quæ vox ad Germanorum, & Belgarum Svveaen accedit, Ferrariæ Ciſano: Hiſpanicè Ciſne, Gallicè Cyne, vel Cygne. Saxonibus, & Heluetijs etiam Olb, Elbs, vel, vt alij ſcribunt, Elps, Olbſch, Anglis à Svvan. Illyricis Labut.

GENVS. FORMA. DESCRIPTIO.

CYGNVS, inquit Albertus, *videtur generis Anſerini eſſe tum roſtri figura, tum pedum, victuque tempore pugnæ etiam ſibilat, vt Anſer.* Et ex eo, vt apparet, Turnerus, Forma, inquit, victuque Anſeri ſimilis, ſed multò maior, totus candidus, pedibus nigris. Eſt verò color huius alitis tanti candoris, vt paſſim pro candidiſſimo, teſte Thyleſio, color Cycneus, ſiue Olorinus accipiatur. Plinius Medos, ſcribit, Gaſidanem gemmam mittere, coloris Olorini, ideſt, candidiſſimam: imo verò Syri, vt annotat a Gulielmus Paſtregius, Cycnum nuncupant gentili lingua quicquid candidum eſt. Iuuenalis Cycnum nigrum de muliere diuite, ac pudica, tanquam rara, vel potius, quam non reperias, dixit, vt in prouerbijs dicetur, & b alibi per antiphraſim, *Manum*, inquit, *Atlanta vocamus, Aethiopem Cycnum.* c Vergilius quoque Galatheam Cycnis candidiorem dixit hoc verſu:

Cycni color. *Gaſidane gemma.* *a Lib. de ori. rerum.* *b Satyr. 8.* *c Aeglog. 7.*

Candidior Cycnis, hedera formoſior alba.

Huiuſce albedinis Coruũ olim fuiſſe ait d Ouidius, antequã niger ab Apolline factus eſſet:

d Metam. 2.

Nam fuit hæc quondam niueis argentea pennis
Ales, vt æquaret totas ſine labe Columbas.
Nec ſeruaturis vigili capitolia voce
Cederet Anſeribus, nec amanti flumina Cycno.

Coruus olim albus.

Sic Lentinum quendam nomine ſenem, quòd canos capillos tingeret, vt videretur iuuenis, Martialis admodum lepidè ex Cycno Coruum factum eſſe hoc diſticho canit:

Lentinus cur Cycnus & Coruus dictus.

Mentiris iuuenem tinctis, Lentine, capillis,
Tam ſubito Coruus, qui modò Cycnus eras.

Alibi etiam puellæ candorem innuens, eam Cycno candidiorem dixit. *Toto candidior puella Cycno.* Cùm itaq; talis, qualem prædicauimus, candoris ſit Cycnus, Horatius verò nihilominus purpureum appellet, multi tam poëtæ interpretes, quàm alij etiam viri docti in diuerſimodas ſententias abripiuntur. Etenim nonnulli ſynedochen eſſe arbitrantur, parte pro toto aſſumpta, atq; ita vocaſſe Poëtarum, quòd pedes habeat rubros. Sed hi præterquã quod toto, vt aiunt, cælo, errant, Cycno tribuunt, quod in eo non eſt reperire. Sunt enim pedes ei aterrimi tantum abeſt, vt ſint rubri. Alij locum eundem velut mendoſum nituntur reſtituere, ſed

Horatius cur Cycnũ purpureum dixerit. *Cycni pedes nigri.*

re, sed cùm restituunt, euertunt potiùs, & sensum, intentumq; authoris corrumpũt. Horum autem alijs pro purpureis, legunt marmoreis, alij porphyrijs, quo nimirũ vocabulo Cythera insula Veneri sacra nominabatur, ac si pro Cycnis porphyrijs intelligẽdi sint Cycni illi Diuæ consecrati. Non desunt alij, qui legunt quidem purpureis, sed purpureos Cycnos interpretantur regales, hoc est, Veneris alites. Ego sanè horum omnium opinionem tanquam erroneam explodendam censeo, lubensq; in eorum opinionem eo, qui Cygnos purpureos vertunt, pulchros, ac egregiè resplendentes. Veteres enim rem aliquam pulchram, & splendidam significaturi nonnunquam elegantiæ, leporisq; causa purpuream nuncupare solent, 10 quemadmodum innumeris ferè classicorum authorum quorumcunq; maximè verò poëtarum authoritatibus confirmare possim: verùm quia & locus, & tempus, id prohibeat, quasdam tantummodo adducam, ne quis temerè, ac nimis arroganter, me in alios inuectum arguat. e Maro in primis (poëtis enim poëtam explicare cupio) nobilissimus ille carminũ scriptor, luminis pulchritudinem, ac splẽdorem indicaturus, id purpureum vocauit hoc versu:

Cythera insula Porphyria dicta.

Purpureũ quid veteres dicerẽt.

e Aeneid. 6.

Lumen cur purpureum dictum.

> *Largior hic campos æther, & lumine vestit*
> *Purpureo.* Et eum imitatus Ouidius:
> *Lætaq; purpurea luce refulsit humus.*

Eodem planè sensu idem Mantuanus solem purpureum, hoc est, splendidissimam, ac iucundissimam lucem edentem appellauit, canens:

Sol purpureus.

> 20 *Purpureos inter soles, ac candida lunæ*
> *Sydera.* Ver quoq; quod & cœli clementia iucundum sit, & delectabile hominibus, & pulchrum propter varios, quos largitur, flores, purpuream eidem dicitur, vbi ait:

Ver purpureum.

> *Hic ver purpureum, varios hic flumina circum*
> *Fundit humus flores.*

Flores insuper, quòd non minus, quàm ipsa olim purpura, oblectent, & contemplantes remorentur purpurei ab eo vocitantur:

Flores purpurei.

> *Illæ* (apes) *continuò saltis, syluasq; peragrant*
> *Purpureosq; metunt flores, & flumina libant.*

Ita postremò Albinouanus candorem brachiorum elegantissimum, atq; splendidissimum 30 denominaturus, ea ait esse, *purpure à candidiora niue.* Addam purpuram etiam nonnunquam accipi pro verborum elegantia. Vt modò ad Cycnum regrediatur oratio nostra, pẽnarum eius mollicies à poëtis plurimùm celebratur, quæ in lectis mirum est, quantum expetantur, vt suo pòst loco dicemus: idcircò Polyphemus apud f Nasonem huiusce alitis plumis molliorem ait esse Galateam hoc versu:

Brachia purpurea.

Verborum elegantia purpura dicitur.

Cycni pennarũ mollicies.

> *Mollior & Cycni plumis, & lacte coacto.*

Rostro est parum turbinato, in extremitate obtuso, quod Ouidius etiam innuit in Cycni in hanc alitem conuersi fabula, dum ait: *Tenetos sine acumine rostrum:* colore rutilo, vel ruffo potiùs, in cuius summa parte, qua capiti cõmittitur, nigerrimum tuberculum, atq; id rotundum, & in rostrum se inflectentes, existit. Est autem sicuti Anseri etiam serratum, vt annotat 40 Albertus, & facilis instar dentatum. Asserit hic Cycnum in vltimis ætatis annis habere dentes, quod profectò ab illo nemine proditum est: imò verò g Plinius nulli volucrum dentes esse ait præterquam Vespertilioni. Collum est longissimum, & viginti octo vertebris constans, quare ab h Homero δουλιχόδειρος, id est, longum collum habens appositissimo epitheto nuncupatur: & i Euripides δουλιχαύχενα κύκνον similiter appellat. Huius longitudinis etiam meminit Ouidius, inquiens: *Collumq; à pectore longè porrigitur.* De vsu, atq; necessitate huius proceritatis admodum eleganter ita disserit facundissimus D. k Ambrosius: *Cygnus quoq;,* inquit, *cur procerione collo vtatur, in promptu est, vt quia est paulò segnior corpore, nec facilè potest aquarum inferiora penetrare ceruicem extendit ad prædam, quæ quasi prævia totius corporis escam, quam inuenerit, rapiat, atq; eruat è profundo. Adde & illud quia suauior, & magis canorus* 50 *per procera modulus colla distinguitur, & longiore exercitatione purior longe resultat.* Meminit eiusdem necessitatis colli l Tullius, naturæ sagacitatem, vtpotè, quæ nullibi deficit, nullibi exuberat, admirans. *Enumerare,* inquit, *possum ad pactum capescendum, conficiendumq; quæ sint in figuris animantium, & quàm solers subtilisq; descriptio partium, quàmq; admirabilis fabrica membrorum.* Et subinde enumerata modorum diuersitate, quibus animantia ad pastum capescendũ vtuntur, quorundam, inquit, esse eam humilitatem, vt cibum terrestrem rostris facilè cõtingãt, quæ verò altiora sunt, vt Cycni, Grues, Anseres, & Cameli, adiuuari colorum proceritate. Eustachius quoq; & Varinus, Homerum interpretãtes, quod Cygnum δουλιχόδειρον vocet, eũdem hunc vsum ex ea lõgitudine colligunt, quia scilicet, velut lineæ piscatoriæ vsum in aqua porrectum præbeat. Pedes non ipse tantùm, sed cæteræ quoq; aues, quæ natandi vsum

f Meta. 13.

Rostrum.

Dentes.

g Lib. 36. cap. 11.

h Iliad. B.

i In Iphig.

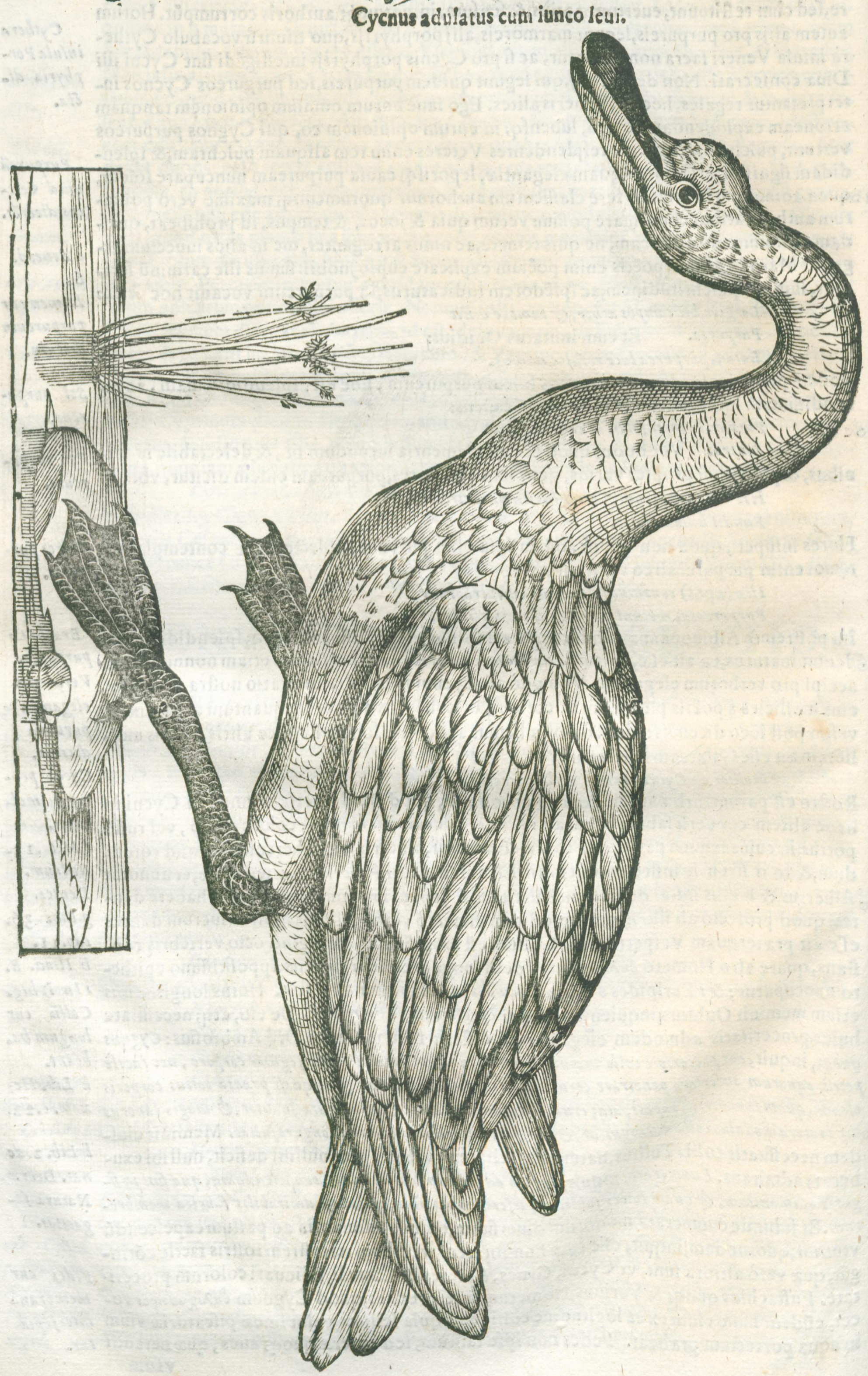
Collũ cur longum habeant.

k Lib. Hexam. c. 22.

l Lib. 2. de nat. Deor.

Naturæ sagacitas.

Pedes cur membrana interseptãtur.

Cycnus adulatus cum iunco leui.

Cycnus etiamnum pullus, Ferraria missus: cum nymphæa minori, & Xiride.

vſum habent, & conſuetudinem, latos, & membrana quadam digitos eorum copulatos obtinent, atq; coniunctos, cuius meminit Ouidius, dum ait: *Digitosq; ligat iunctura rubentes.* In quo pariter admirabilis patet ratio naturæ, vt ad natandum adiumenta habeant idonea, quò melius poſſint aquis ſupernatare, & quaſi remis quibuſdam, ita pedibus, membranæ illius extenſione latioribus aquarum fluenta propulſent. Albertus, & author de natura rerum eiuſcemodi auium genus exiſtimant vno pede vti pro remo ad promouendum naturam, altero pro corporis ſui gubernaculo: quæ ſanè ſententia à vero mihi minimè aliena videtur. Ego miſſum mihi ab Excellentiſs. Alphonſo Cataneo, qui tunc temporis Ferrariæ medicinā primo loco profitebatur, ita breuiter deſcripſi. Corpus totum vndiquaq; vniformes cinerei coloris plumæ integebant: erat enim anniculus, aut natu minor. Primo enim anno, teſte Alberto, coloris eſt cinerei, elapſo verò anno candidiſſimus euadit. Pendebat libras vigintiquatuor. Dodrantes octo erat longius, ſtaturam humanam æquans. Collum enim totius reliqui corporis longitudine explet menſura dodrātum quatuor, quo tanquam piſcatoria linea vſus è fundo commodè pabulum haurire poſſit. Roſtrum habebat ſex digitos longum, à narium foraminibus ſupernè ad finem vſq; nigrum, cætera cartilagine carnis colore veſtitum. Inferior mandibula tota nigreſcebat frontis fine, & roſtri principio vtrinque maculam nigram, quæ in triāgulum ſummi roſtri depreſſa, ac æquali ſuperficie coeunt, eſt videre, inter quas fului coloris plumulæ frontem inſigniunt. Latera vtriſq; roſtri interiùs ſerrata, palatum quoq; medium denticulorum in longum poſitorum ordine aſperum, reliqua etiam paſſim ſcabrum. Linguam mediam ſulcus denticulis palatum medium ſecantibus reſpondens diuidit, & ipſo propè radicem ſcaber. Sicuti capitis icō hic expreſſiore hiante demonſtrat. Pedes dodrantem, & palmū longi, nigri ſunt, ſed notis, maculiſuè partim cæruleis, partim rubicundis, & albicantibus diſtincti. Membranę digitis interiectę ſquamulis minimis rotundis ſunt inæquales. Digitos verò velut annuli quidam in larum interſecat: eorū medius omnium & craſſiſſimus, & maximus eſt, longus digitos decē: internus nouem, externus ſeptem: omnes autem, quàm in Onocrotalo maiores. Cygno εὐγλώνς, ideſt, pulchri oculos vocat Lycophron, Scaliger cæſios vertit. Ego eos conſiderare vix potui in iā mortua diù aue, videbantur verò cæſij coloris eſſe. Ornithologus Cygni, quem apud ſuos Elbū vocari ſcribit, deſcriptionem ex inſpectione propria confecit huiuſmodi. In longitudinem, inquit, extenſus, mediocrē viri ſtaturā æquat, totus vndiquaq; candidus. Roſtro lato vt Anas, croceo, macula anterius nigra ad ſpacium vnguis humani. Ab oculis verſus roſtrum pellis apparet nigricans. Crura nigra. Digiti pedum membranis nigris iunguntur. Plumæ deſinunt paulò ſupra genu. Inde ad extremos digitos tres palmi reſtant longitudinis. Alarum ambitus ſuperior quatuor palmorum eſt. Longiſſimæ alarum pennæ palmos ſeptem cùm dimidio æquant. Cauda circiter tres palmos longa eſt: collum circiter octo.

Pedū vſus. Exacta deſcriptio. Color. Pondus. Magnitudo. Collum. Roſtrum. Pedes. Digiti. Oculi. in Caſſandra. Elbus. Lōgitudo. Roſtrum. Pedes. Alæ. Cauda.

Cygni caput hians.

CYGNI SCELETVM.

SCELETI NOTÆ.

A. B. roſtrum denotat, & totum cranium, quod in Cygno oblongius eſt, quàm in Onocrotalo, ſed exilius, atque minus craſſum. C. inferiorem mandibulam. D. coſtas, quæ numero ſunt viginti, cùm in Onocrotalo ſint duodecim tantùm. E. fulcra, per quæ tranſit aſpera arteria: ſunt autem longè diuerſæ figuræ, quàm in alijs auibus. F. os iſchion, quod verſus dorſi vertebras intus multis foraminibus peruium eſt, ſuprà elatum, & acutum ferè. G. Coccigis vertebras. H. poplitem. I. os talo reſpondens. K. colli vertebras, quæ ſunt viginti, nam dorſi ſunt octo. L. clauicularum oſſa. M. Omoplatas. N. os humeri. O. ſternum. OO. Scrinium, ſeu capſulam pectoralem, cui aſpera arteria inſeritur. P. radium. Q. vlnam. R. oſſa carpi. S. oſſa metacarpij. T. os femoris. V. os ſuræ, X. os tibiæ.

ANATOME.

a 3. Hiſt. ca pit. vlt.

Inteſtina qualia in Cygno.

Aſpera arteria.

Quomodo in oſ pectoris inſeratur.

A *a*RISTOTELES, quamuis *Cycnum appendices habere* dicat, *infrà quà deſinit inteſtinum*, hanc tamen alitem ſecuiſſe non videtur. Non erat enim tam miram qualem ſubinde, deſcribemus, & depingemus, aſperæ arteriæ figuram taciturus. Quod verò ad inteſtina ſpectat, omnia quatuordecim dodrantes, & palmum longa erant, multoque etiam pollicem craſſo adipe, qui vicem omenti obit, intecta: quæ cùm non multis anfractibus, aut gyris intricata, ſed ſimplici tantum in ſe media ſpira reuolutione ſint inflexa, alimenti forſan aliquid non planè diſtributi præterlabi ſuiſſent: cui malo mederi volens natura, ne quidpiam anadoſim effugere poſſit, cæca duo dodrantis ſpacio inter anum, & ipſorum initium interiecto: recto inteſtino appendit, quæ anfractuum inteſtinorum defectum compenſarent. Arteria aſpera admirandæ ſanè ſtructuræ; nam œſophagum ſubiectum comitata ad iugulum deſcendens cum peruenit, non rectà, vt in cæteris animantibus ad pulmones tendit, ſed ſupra clauiculas eleuata in coſtam oſſis pectoris, ſeu ſterni inſeritur. Eſt autem hæc coſta minimè ſimplici oſſe compoſita, ſed ex duobus lateralibus, & tertio ſuperno his pro operculo incumbente fabricata, vaginæq; ſiue thecæ figuram, & vſum præbet. Ad huius finem poſteaquam peruenit arteria, infernè in ſe inſtar ſerpentis reflectitur, & S literam exprimit, moxq; ſub priore iam dicta portione ipſi ſuperpoſita hanc capſulam denuò egreditur, & clauiculis medijs conſcenſis harum iugo tanquam fulcro innititur; atque ita ſuſtentata denuò in morem tubæ reuoluitur, thoraciſq; cauum ſubiens antequam ad pulmones fertur, prius quaſi laryngem alteram efformat, tranſuerſim ſecta, officuloq; quantum ipſa lata eſt longo, & quod tenui membrana obtenditur, hiulcam fiſtulam, ſeu ſyringam organorum muſicorum, quorum modulatio diuino cultui in templis adhibetur (vulgus trombonem vocat) quæ inferiore ſui parte ſimili fiſſura patulæ ſunt, figura, ac compoſitione repræſentans. Sub hac larynge arteria in duos canales diuaricatur, quorum ſinguli in medio ampliori capacitate protuberantes, rectà in pulmones exiguos coſtis retrò totos affixos abeuntes diſtribuuntur. Eiuſcemodi naturæ artificium, cuius poſtea vſum indagabimus, tribus ſubſequentibus iconibus demonſtratur, quarum prior arteriam oſtendit, in thecam illam oſſis ſterni litera A denotati, ingredientem, & ruſus egredientem, altera thecam eam apertam, arteriæq; reuolutionem manifeſtiſſimè. AA. oſſis ſterni mediæ coſtæ parietes duos denotant. BB. arteriam reuolutam in ſterni ſcrinio. C. aſperæ arteriæ initium. D. aſperam arteriam thoracis capacitatem ingredientem. EE. diuaricationes eiuſdem. FF. collum auis. G. Laryngem. HH. clauiculas. Poſtrema exemptam arteriam, atque hæc de aſpera arteria.

Cygni

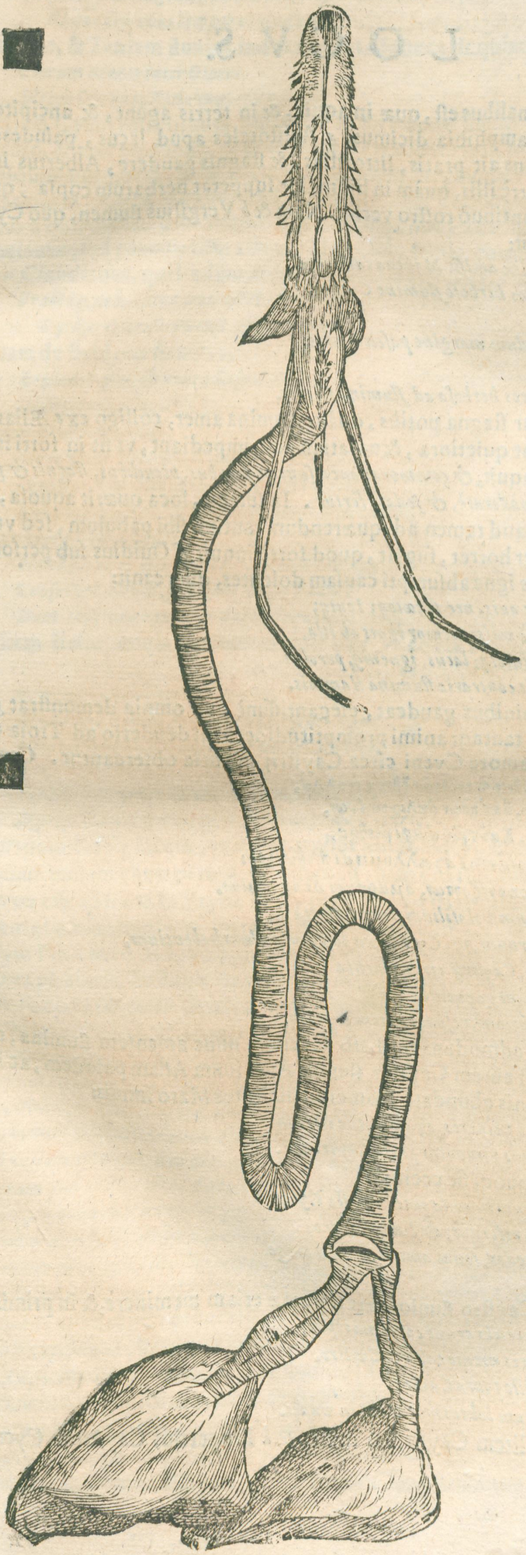
Cygni aſpera arteria clauſo ſterno.

Cygni trachæa arteria aperto sterniscrinio.

Trachæa arteria Cygni.

LOCVS.

Amphibia quæ. *a 9. Hiſt. c. 12.* *Cur ſtagna amet magis, quàm fluuios.* *b l. 2. Geor.* *c li. Scacch.*

CYCNVS ex animalibus eſt, quæ in aquis, & in terris agunt, & ancipitem vitam ducunt, qualia amphibia dicimus. *a* Ariſtoteles apud lacus, paludesq; degere ſcribit. Oppianus ait pratis, littoribus, & ſtagnis gaudere, Albertus in ſtagnis, quàm in fluuijs, quòd fortè illis, quàm in his maior ſuppetat herbarum copia, quibus veſcitur, item luti, quod continuò roſtro verſat. Nam & *b* Vergilius flumen, quo Cycni aluntur, herboſum nuncupauit:

Et qualem infœlix amiſit Mantua campum
Paſcentem niueos herboſo flumine Cycnos.

c Et Hieronymus Vida.

Herboſo niueos dum margine paſcit Olores.

Et *d* Iacobus Sanazarius.

d Lib. de Patr. Virg. *e Lib. 17. cap. 24.* *Fulmina quomodo vitet.* *f Metã. 2.*

Dum paſcit niueos herboſa ad flumina Olores.

Aliam item rationem, cur ſtagna potiùs, quàm flumina amet, colligo ex *e* Æliano, quòd nimirum ſtagna longè ſint quietiora, & natatum non impediant, vt fit in forti impetu labentibus fluuijs. *Sedes, inquit, & commorationes ſunt in lacubus, plaudibus, ſtagnis & perennibus fluuijs, quorum confluens, moderatè, & ſedatè fertur.* In ſumma, loca quærit aquoſa, qualia ſunt, quæ recenſuimus, haud tamen ad quærendum tantùm ſibi pabulum, ſed vt fulgura, fulminaq; quæ naturaliter horret, fugiat, quod fortè innuit *f* Ouidius ſub perſona Cycni Ligurum regis Phaëtontis igne abſumpti cauſam dolentes, dum canit:

Fit noua Cycnus auis, nec ſe cœloq; Iouiq;
Credit, & iniuſtè miſsi memor ignis ab illo,
Stagna petit, patuloſq; lacus, ignemq́; peroſus
Quæ colit, eligit contraria flumina flammis.

g Iliad. B.

Cæterùm quantùm fluminibus gaudeat, elegantiſſimè, vt omnia demonſtrat *g* Homerus Græcos tanta lætitia, tantaq; animi promptitudine, atq; deſiderio ad Troiæ excidium armari tradens, quanto amore Cycni circa Cayſtrij fluentia obſeruantur. Canit autem:

Τῶν δ᾽ ὥς τ᾽ ὀρνίθων πετεινῶν ἔθνεα πολλὰ,
χηνῶν, ἢ γεράνων, ἢ κύκνων δουλιχοδείρων,
Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι, Καϋστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα,
Ενθα καὶ ἔνθα ποτῶνται ἀγαλλόμεναι πτερύγεσσι
Κλαγγηδὸν προκαθιζόντων, σμαραγεῖ δέ τε λειμών.
Horum ſicut auium volatilium gentes multæ
Anſerum, vel Gruum, vel Cycnorum longum collum habentium,
Aſiatico in portu, Cayſtrij circa fluenta
Huc & illuc volant gaudentes alis
Reſonanter ſedentium, reſonat autem pratum.

Cycnus flumineus dictus.

Quare Ouidius appoſito admodum epitheto Cycnum nunc amantem flumina, nunc flumineum nuncupauit. Eſt autem Cayſter fluuius Aſiæ iuxta Aſiam paludem, ac Epheſum vrbem labens, quem Cycnis abundare Homerum imitatus Maro innuit:

Iam varias pelagi volucres, & quæ Aſia circum
Dulcibus in ſtagnis rimantur prata Cayſtri &c.

De Aſia verò omne alibi quoq; ſic cecinit:

Ceu quondam niuei liquida inter nubila Cycni
Cùm ſe ſe è paſtu referunt, & longa canoros
Dant per colla modos, ſonat amnis & Aſia longe
Pulſa palus.

h Metã. 2. *i Metam. 5.* *Ales Cayſtrius.*

De Cygnorum copia in Cayſtro fluuio, cæteri poetæ etiam meminere, & in primis *h* Naſo:

Et quæ Mæonias celebrarunt carmina ripas,
Flumineæ volucres medio caluere Cayſtro.

Item *i* alibi. —— *Non illo plura Cayſter*
Carmina Cycnorum labentibus audit in vndis.

k Lib. 9. de ult. lib.

Alibi etiam pro Cycno alitem Cayſtrium dixit, & *k* Propertius Cayſtrum Cycneum, dum canit:

Et

Et qua Cycnei visenda est ora Caystri,
Et qua septenas temperat unda vias.

Istrum quoque, & Taniam fluuios inde celebrat *l* Seneca, inquiens: *l In Agam.*

Clarum niueos inter Olores
Istrum Cycnus, Tanaimq; colens.

Plurimi etiam Cycni, aliæq; aues aquaticæ in Strymone fluuio conspici legimus, fluuio inquam lento, & non profundo, & humilibus, vt tradunt, ripis, ideoq; valde herboso. Moschus antiquissimus poeta, & *m* Theocritus quidem Strymonios vocitant, haud dubiè ob 10 allatam rationem. Circa Mæandrum Phrygiæ fluuium abundare etiam legimus, vnde & Mæandrius à quibusdam dici meruit. In Eridano, siue Pado apparere interdum Cycnos tradit Lucianus, sed paucos: cùm alioqui alij in hoc fluuio eorum copiam esse innuant, ac in primis *n* Claudianus, qui Padum inde Oloriferum appellat, cùm ait: *m Eidil. 19.*

Fractaq; nobilium ramis electa sororum
Cycnus Oloriferi vexit ab amne Padi. *n In Epigr. Padus Olorifer.*

o Alibi etiam de Eridano sic canit. *o In Epithal. Pallad. & Seren.*

Eridani ripas, & raucæ stagna Padusæ
Diffugiens nudauit Olor.

p Meminit & Silius Italicus. *p lib. 14.*

20 *Haud secus Eridani stagnis ripauè Caystri*
Innatat albus Olor, pronoq; immobile corpus
Dat fluuio, & pedibus tacitas emigrat in vndas.

Sed & ante eos *q* Maro ipse: *q lib. 11. Æneid.*

Haud secus ac alto in luco cùm fortè cateruæ
Consedere auium, piscosoue amne Padusæ
Dant sonitum rauci per stagna loquacia Cycni.

Mintius item Italiæ amnis Cycnos multos alit, vt celebrat Baptista Mantuanus his versibus.

——— ——— ——— ——— *Aruis*
30 *Quæ patre Benaco genitus circumfluit amne*
Mintius ingenti Cycnos habet vnda natantes.

Et alibi rursus.

Persimiles Cycnis viridis quos Mintius alga
Quos Mæander alit, quos humida prata Caystri.

Supra Auernum Italiæ lacum, vt refert author mirabilium, quæ Aristoteli ascribuntur, iuxta Cumam nullam auem peruolare falsum est: nam qui illic fuerunt, inquit, Cycnorum copiam in eo esse narrant. In Papho insula innumeros dari testatur Lycophronis interpres, & ingentem esse multitudinem iuxta Carantonum, quod Calliæ Aquitaniæ flumen est, Canentelum Ptolomæo dictum. Hispania etiam, teste *r* Strabone producit Cycnos, & cuius 40 generis aues plurimas. In Regis Angliæ aula multos semper Cycnos ali aiunt. Polydorus *s* Virgilius in eiusdem terræ lacubus, & fluuijs magna voluptate omni tempore conspici testatur. Quinimo *t* Volaterranus, referente *u* Ioanne Textore, vbi mores Britannorum, siue Anglorum describit, ait Cygnos ad Tamesis ripam, non minus, quàm quatuor millia continuo enutriri. Scotia pariter Cycnis abundat; maximè Spina eius stagnum, & cur potius in eo, quàm in alijs degant hoc modo refert Hector *x* Boethius: *Est & lacus in Morauia, Spina nomine, insignis Olorum frequentia. Nascitur enim in eo herba quadam, cuius semine auidissimè vescuntur, atque ob id Olorum cognominata. Ea autem herbæ illius natura est, vt agris iniecta nunquam putrescat. Hinc factum est, vt licet in spacium quinque propè millium lacus distendatur; hominumque adhuc memoria piscibus, ac maximè salmonibus exundare consueuerit. Vbi ea enata* 50 *esse cæpit sensim accrescens totum illud vadosum, nantibusq; impeditum reddiderit, nec vllus deinceps piscis maior in eo visus est.* Vt verò hisce dictis modò locis copiosi sunt Cygni, ita multis alijs in locis vel non sunt, vel saltem rari. Agri in primis nostri Cycnos, quod sciam, non habent, quum alioqui non desint lacus, stagnaque. Ornithologus etiam apud suos, hoc est, Helueticos rarissimos esse ait, nec nisi hyeme aliquando sæuissima, cùm lacus toti gelu cõglaciant, capi. Incolunt præter lacus, & flumina, etiam mare: nam & apud *y* Hesiodũ Cycni multi natant in Oceano, & Ælianus *z* ex Aristotele Olorum gregem quandoq; in Afro mari apparere prodidit. Cassandra item apud Lycophronem nonnullos ait marinam vitam laudaturos, Oloribus similes, atq, hinc fortè Cycnus Neptuni filius fingitur, qui fluminibus, mariq; præesse dicitur. *a* Plinius cum dixisset de Ciconiarum migratione, & vnde veniant,

r l. 3. Geog.
s lib. 1. de hist. Angl.
t In Geogr.
u In Cornucopia.
x In descr. regni Scot.
Olorũ herba, & eius natura.
Cycni vbi non sint vel rari.
y In Scuto Herc.
z lib. 10. cap. 36.
Cycnus cur Neptuni filius.
a lib. 10. c. 22.

& quo abeant, ignorari, ſubiungit. *Simili Anſeres quoque, & Olores ratione commeant, ſed horum volatus cernitur.* b Georgius Agricola Olores etiã, Ciconias, & Anſeres longius abire ſcribit.

b li. de ſubter.

MORES. INGENIVM.

CYCNI ab a Ariſtotele εὐήθεις dicuntur, hoc eſt probitate morum inſignes: quanuis enim Græci εὐήθη ſtolidum, & ineptum vocent, hoc tamen inter Cycni laudes à Philoſopho ponitur, vt hæc etiam adiuncta, εὐβίοτος, εὔγηρος, εὔτεκνος. Hinc eſt nimirum, quòd Ælianus ſcribit eos ſuapte natura mites, & pacatos eſſe. Nam ſi prouocentur, & infeſtentur vel inter ſe, vel ab alio quouis, admodum iracundi, & pugnaces ſunt. Cicurantur, teſte Alberto, præciſo alæ interioris articulo. Pullos ſuos mirè amare idem author eſt, & pro eiſdem acriter dimicare. Sunt ex eorum genere, qui gregales vocantur, vti ſcriptum nobis reliquit duobus in locis b Ariſtoteles. De ingenio vix quicquam proditum reperio, eo tamen non carent, ſed in volatu potiſſimum id oſtendunt, quemadmodum ex hiſce c Plinij verbis eſt intelligere. *Liburnicarum more roſtrato impetu feruntur, facilius ita findentes aera, quàm ſi rectà fronte incæderent, à tergo ſenſim dilatante ſe cuneo porrigitur agmen, largeq; impellentè præbetur aura: Colla imponunt præcedentibus: feſſos duces ad terga recipiunt.* Cùm parituri ſunt, herbam in nidum ſuum congere tradit apud Athenæum Philochorus, quam Lygæam vocant, tanquam ea parientibus ſit opilatura. Eſt autem Lygæa viticis genus in aquoſis frequens. λύγος enim vitex eſt. d Ioannes Khuenius Breidbachius, olim auditor meus, hac herba pullos ſuos tueri arbitratur, dum canit.

—— Viticem pariturus in ædes
Exiguas infert Cycnus, prolemq; tuetur.

Michael Glyca Siculus refert, neſcio, an ex propria ſententia Cycnos quandoque ranas deuorare, atque earum eſu effectione quadam ſibi moleſta liberari.

a 9 Hiſtor. cap. 12.
Quomodo cicurentur.
b lib. 1. Hi. cap. 4. & lib. 8. c. 12.
c lib. 10. cap. 23.
Lygæa herba.
d lib. 1. Zodiaci med.
Ranas cur deuorant.

10 20

ÆTAS.

OLOR ab Ariſtotele εὔγηρος nuncupatur, quòd ad ſenectutem facilè perueniat, eamque commodè ferat. Quod & Ælianus ſcribit. Vitam ei longam eſſe audio, ita vt vulgò vel trecenteſimum annum attingere credatur, quod mihi veriſimile non eſt.

30

VOX.

Κύκνυς ᾄδειν, author eſt Iulius Pollux, vbi voces animalium explicat. Apud a Ariſtophanem eorum vox eſt Tio, Tio, Tio, Tio, Tinx. Altum quandoque vociferari innuit b Heſiodus: Κύκνοι ἀεριποτῆται μεγάλ' ἤπυον. Author Philomelæ eos ait drenſare:

Grus gruit, inq; glomis Cycni prope flumina drenſant.

Tempore pugnæ, vt ait Albertus, ſibilant, & interdum bombos, authore quodam, emittunt, ruditui aſinino non diſſimiles, ſed breues, & qui longè audiri non poſſunt.

a In Auib.
b In Aſp.
Drenſare.
Quando ſibilent.

40

DE VSV, SEV FINE ASPERÆ Arteriæ, & de cantu.

ASPERÆ arteriæ in Cygno inſolens illa conſtitutio anteà, & deſcripta, & delineata, nō modicam vſus, ſeu finis eiuſdem inueſtigandi occaſionem, materiamq; præbuit. Cùm verò duplex à Philoſophis, & Mediciſq; eius vſus aſſignetur, prior, qui eſt reſpirationis ad vitã neceſſarius, alter verò nobilior, digniorq; qui vocis edendæ, & formandæ eſt, vtriuſq; ſanè tam huius, quàm illius gratia, ſi naturã Cygni penitus introſpicimus, pulmonis fiſtulam huiuſmodi noua, & mira ratione conſtructã, ei datam iure merito concedemus.

Aſpera arteriæ duplex vſus.

50

Quod

Quod enim ad respirationem attinet, cùm Cygnum in stagnorum, & fluuiorum fundo herbas, aliaq; edulia pro victu sibi quærere voluerit natura, vnde etiam apud Græcos, vt dixi à cœno, & luto fodiendo κύκνος sibi nomen inuenit, par fuit, vt illi collum longissimum faceret, quo tanquam piscatoris linea pabulum è luto profundo attraheret, vnde & dissecti ventriculum sabulo, lapillis, herbaceæ materiæ permistis refertum conspeximus. Ne verò longa illa interim, dum rostrum cœno immergit, suffocationis periculum incurreret, asperam arteriam collum non modò æquantem longitudine, sed & dodrante excedentem, nempe omni ea portione, quæ œsophago deserto, clauiculisq; seu furcula superna in scrinium illud, seu thecam recondita à costæ sterni pariete duplici, & tecto compositam recondenda ingreditur, & rursus serpentino flexu reuoluta egreditur, furculæ innixa, vbi deorsum ad pulmones labitur, natura largita est, in hunc finem, vt cùm aliquando horæ fermè dimidiæ spacio, toto capite & collo pronis vado alimoniam hausturus immergitur, pedibus in altum elatis, cæloq; obuersis, ex ea arteriæ, quæ pectoris dictæ vaginæ reclusa est, portione, tanquam ex condo promo spiritus, quantum satis est, tam diuturnæ vrinationi suppeditari possit. Quali prudentia in piscibus quoque quibusdam vsam fuisse naturam videmus, quibus duas vesiculas tribuit, & quandoquidem branchiæ ipsorum respirationi vndiquaque perficiendæ non semper sufficerent, hisce tanquã vtriculis quibusdam aer inclusus alto mari depressis, ideoq; aerem recentem haurire nequeuntibus semper in promptu futurus conseruaretur. Neque enim cum vero congruit, quod vulgus opinatur, pisces non respirare, quod obiter, cùm non sit huius loci dictum esto. De voce autem, cuius efformandæ alterum in animalibus arteriæ vsum posuimus, hìc pluscula differenda occurrunt, quantum ad rem præsentem de Cycno spectat. Res est plurimorum, immò omnium ferè scriptorum controuersijs maximè agitata, *Cycnea cantio,* dum hi mirabilem melodiam, ad harmonicos concentus suauissimos edere moribundos affirmant: illi verò non solùm non dulce canere, sed & vocis inamœnitate, & absurditate Coruis, ac Gracculis posthabendos contendunt. Inter negantes in primis est *a* Lucianus, à quo naturæ quæsiti, an Cycni cantibus, & modulis indulgeant, respondent, paucos nonnunquam Cygnos conspexisse in fluminis (Eridani) paludibus, qui incomptam, & inamœnam vocem, & sonum parum firmum edere solebant, ita vt Coruos, at Gracculos illis collatos Sirenas esse confirmare possis: cæterùm dulce quiddam & optabile, vt tu dicis, ne in somno (hoc est, nulla ratione, nullo tempore) quidem audiuimus *b* Alexander Myndius, referente Athenæo, profitetur plures sese Cycnos moribundos persecutum, cantum verò eorum nullum audiuisse. Ex his etiam *c* Plinius esse videtur, qui sic habet. *Olorem morte narratur flebilis cantus falsò* (aliàs falsis) *vt arbitror, aliquot experimentis.* Et recentioribus instar omnium, & quem maximi alioqui facio, est *d* Iulius Cæsar Scaliger, eiuscemodi cantum fabulosum esse scribens in Cardanum inuectus, quòd nugas poetarum, illum laudaret. *De Cycni verò*, inquit, *cantu suauissimo, quem cum mendaciorum parente Græcia iactare ausus es, ad Luciani tribunal, apud quem aliquid noui dicas, statuo te. Multitudo ingens ad Caratonum fluuium. Quid dicam tibi? Anseres sunt.* Qui verò cantare suauiter Cycnos scripsere, grauissimi fuere Philosophi. Socrates in primis apud Platonem, Aristoteles, & Cicero, celeberrimiq; poetarum, Callimachus, Aeschylus, Theocritus, Antipater, Euripides, alijq; Græci, ex Latinis Lucretius, Vergilius, Seneca, Ouidius, Propertius, Martialis, Statius, hosq; imitati cæteri omnes. Verba Socratis, qui si difficilior, mœstiorq; fuisset, morituris sese Cycnis deteriorem existimari posse refert, antè citauimus. *e* Aristoteles, *Canere*, inquit, *Cycni soliti sunt, & præcipuè iam iam morituri, & iam quidam cùm in mari Africo nauigarent, multos canentes voce flebili, & mori nonnullos conspexere.* Sic ille. Cicero, qui quoque alibi Apollini propter vaticiniũ Cycnos dicatos asserit, præfans in librum de Oratore tertium de L. Crasso ita loquitur: *Illa tanquam Cycnea fuit diuina hominis vox, & oratio, quam quasi expectantes post eius interitum veniebamus in curiam, & vestigium illud ipsum, in quo ille postremum institisset, intueremur.* Hæc Cicero. Et sanè Cycnea voce loquebatur ille Crassus, nam septimo pòst die mortuus est. Vergilij versus doctissimos posteà citabimus. *f* Ouidius sic canit:

Sic vbi fata vocant vdis abiectus in herbis
Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et *g* aliàs sic.

Vtq; iacens ripa deflere Caystrius ales
Dicitur ore suam deficiente necem.

Item *h* alibi:

Carmina iam moriens canit exequialia Cycnus.

Collum cur longissimũ.
Asperæ arteriæ lõgitud. vsus.
Piscibus quibusdam cur duæ vesiculæ.
Pisces respirant.
De cantu controuersia.
a In electro
b lib. 9.
c lib. 10. c. 23.
d Exe. 132
e lib. 9. Hi. cap. 12.
Cur Apollini sacri.
Crassus Cycnea voce locutus & cur.
f In Epist.
g lib. 5. de trist. Eleg. 1.
h Meta. 14

In Hippo-lyto. Eleganter *i* Seneca:

Candidas ales modò mouit alas
Dulcior vocem morientem Cycno.

k In Xenijs. *k* Martialis verò ita habet:

Dulcia defectâ modulatur carmina linguâ
Cantator Cycnus funeris ipſe ſui.

l li. 3. ſylu. Statius *l* alibi hos cecinit verſus:

Qualia nec Siculæ moderantur carmina rupes
Nec fati iam certus Olor, ſæuiq; marita
Thereos. —— Et *m* alibi rurſus:

m l. 5. ſylu.

Non ego quas fati certus ſibi voce canora
Inferias promittit Olor, &c.

Poſſem modò hîc multorum aliorum poetarum recentiorum authoritates adducere, ſed quia ex hiſce veteribus, tanquam ex fonte hauſere, eas ſponte prætereo. Hanc itaque controuerſiam conſiderans *n* Aelianus de Cycni cantu, nihil certi affirmare fuit auſus. In varia enim hiſtoria Cycnos cantandi quidem ſtudioſos eſſe communi ſermone peruulgatum haberi ſcribit, ſe vero nunquam neque fortaſſis alium canere audiuiſſe: credi tamen canere, & tunc potiſſimùm eorum cantum putari ſuauiſſimum, & iucundiſſimum, cùm vitæ eorum permutatio præ foribus eſt. Alibi verò authoritate *o* Ariſtotelis confirmat Olorum gregem interdum in mari Aphrico apparere, & cantum tanquam ex choro quodam conſonanti ſuauem quidem, & lugubrem, & veluti ad miſericordiam inclinantẽ præternauigantibus præbere, & ab illa modulatione nonnullos viuos extinctos. Aliàs *p* rurſus ex Hecatæo non ſolum canere Cycnos admittit, verùm etiam vnà cum citharœdis accinere, cùm Hyperborei Apollinis feſtum celebrant. Alibi deniq; canere eos ait, ſed niſi flante Zephyro. Philoſtratus pariter tunc ſuauiorem vocem ædere ait, cùm Fauonius eos ad cantum viſus fuerit inuitare. Oppianus verò, qui in obſeruando, & deſcribendo harum alitum cantu diligentiſſimus fuit, à Fauonio ad cantum inuitari author eſt, cùm decrepiti iam viribus deſtituuntur. *Diluculo,* inquit, *canunt ante ſolis ortum tanquam in aere vacuo per id tempus audiendi clarius. Canunt etiam in maris littoribus, niſi tempeſtas, & procellarum ſonus diſſuadeant. Hoc enim vigente ne ſuis quidem ipſi cantilenis ſatis perfui poſſent. Sed ne in ſenecta quidem morti vicina cantus obliuiſcuntur, qui tamen eis in illa ætate remiſsior eſt, quàm in iuuenta, cùm neque ceruicem amplius erigere, neque pennas extendere queant. Fauonium tunc ad canendum obſeruant, ignaui iam cruribus, & membrorum viribus defecti: Moriturus ſecedit aliquò, vbi nulla auis canentem audiat, nec Olores alij luctuosè interpellent, ſiqui fortè adeſſent, qui ſimilem vitæ exitum ſibi imminere intelligerent.*

n lib. 1.
o lib. 20. de Animal. cap. 30.
p lib. 11 de animal. c. 1
Quando ſuauius cantant.

Cùm itaq; paribus ferè rationibus ab vtraque parte hactenus ſit certatum, poſt hac (ni fallor) affirmanti ſententiæ, nõ modicam fidem faciet præclara illa, & ſuſpicienda arteriæ aſperæ ſtructura ante hac à nullo alio, quod equidem ſciam, obſeruata. Ea enim cùm duplici reflexione, tubæ bellicæ figuram exactiſſimè repræſentet, qua quamlibet tã acutorum, quàm grauium ſonorum varietatẽ modulantes tubicines effingere ſolent, natura nihil fruſtra facere, neq; etiam actionem vllam ſine idoneis, functioniq; accõmodatis inſtrumentis obire ſoleat, minimè vulgari organi argumento facilè inducor, vt veriſimiliorẽ eorũ eſſe credam ſententiã, qui dulce melos, præſertim morti vicinos cantare dicunt. In hoc enim duplex flexus ille, qui oſſis pectoris primùm capſulæ inſeritur, dein altera reuolutione in furculam inclinata recumbens, in pulmones decidit, factus videtur, vt ne vox in tam longo arteriæ ſpacio euaneſceret, neuè prolixo adeò itinere fatiſceret, ſed in ipſo reuolutæ arteriæ angulo repercuſſo maiori cum clangore erumperet, ac veluti morulæ exiguæ in eo anfractu quiete recreata vires acquireret eundo, perinde vti Aquilo Romæ, vbi cælum alioqui calidius, frigidius tamen, quàm alibi ſpirat, quòd longo adeo itinere fractas, ac languidas vires Apennini montis cacumen radens, ac nonnihil ſubſiſtens recolligat, ac veluti ſeipſo fortior factus maiori impetu deinceps feratur: præter id, quod capſulæ pectoris, cui arteriæ portio reuoluta includitur, fornix, ac veluti concameratio quædam ad vocis reuerberationem, ac incrementum nonnihil quoque facere videtur. Quòd ſi Philoſophi quidam cantus Cycnei ſuauitatis rationem adferre conati, id accidere non ineptè fortaſſis arbitrati ſunt, teſte adagiorum authore propter ſpiritus per collum procerum, & anguſtum erumpere laborantes, quid fuiſſe dicturos eos putamus, ſi planè admirabili iſtac, ceu tuba ad omne genus muſici concentus ædendum appoſitiſſimo inſtrumento à natura inſtructam ſciuiſſent? Alioquin enim colli proceritas, & anguſtia multis alijs, nulla tamen vocis ſonoræ ſuauitate commendatis communis eſt, vt obſtrepero Anſeri, crepitanti Ciconiæ roſtro, Onocrotalo, Grui, & ſimilibus

Cycnos canere, & quando.
Aquilo cur Romæ frigidior.

bus. Ideo, inquit Isidorus, suauiter canere Cycnum dicunt, quia collum longum, & inflexum habet: & necesse est; eluctantem vocem per longum, & flexuosum inter varias reddere modulationes. Diuus pariter q Ambrosius, cantilenæ Cycneæ dulcedinis causam statuit colli longitudinem, huncq; interim r Vergilius respexisse videtur, cùm sic canat:

—— Et longæ canoros
Dant per colla modos liquida inter nubila Cycni.

Sanè quidem, vt Lucretium huius rei conscium fuisse suspicer, faciunt hi versus, quibus Cycnei cantus causam acu tangens adamussim reddidit expressam:

10 *Cùm turba depresso grauiter sub murmure mugit,*
Et gelida Cycni nece torti ex antro Heliconis,
Cùm liquidam tollunt lugubri voce querelam:

Ad huius auis suauem, & canoram vocem astruēdam multa quoq; faciunt: primùm, quod minimè existimandum putem ab antiquissimis illis Philosophis, & poëtis, vt Homero, Virgilio, Socrate, & Aristotele traditam, deinde vnanimi omnium omnis æui scriptorum consensu acceptam, ac comprobatam sententiam nulla omnino veritate fultam esse, ac temerariam, cùm & Hesiodi iudicio plerunq; verum sit, quod vulgò dici solent: deinde, quod Ægyptij, quibus vel ipsi Græci omnem Philosophiam acceptam referebant, Cycnum musicæ signum hieroglyphicum esse voluerunt. Præterea quod omnis antiquitas Cycnū Apol-20lini citharœdo musicæ inuentori nuncupauit. Demum; quòd viris philosophis, nominatim clariss. & excellētiss. D. Federico Pendasio Philosophiæ professori celeberrimo, se Cycnos frequenter cantantes suauiter in lacu Mantuano cymba vectu audiuisse asserenti, tanquam fide dignissimo non illibenter fidem adhibentes suffragamus. Georgius Braun Cygnos testatur propè Londinum Angliæ emporium in mari agminatim læto occursu, & festiuis cātibus subeuntes classes excipere. Scribit item Albertus, se huiusmodi voces lugubres in qualibet tristitia ab eis ædi animaduertisse. Ego autem non in tristitia tantùm eos canere existimo, sed in gaudio etiam. s Antonius Musa Brasauolus Cycnos sub vitæ exitum canere se se obseruasse testatur, sed omnes id facere negat: quare cùm apud Plinium legatur, *Falsis aliquot experimentis*, pro falsis primùm legebat factis: quod mirum sibi videretur adeo 30 vulgatam sententiam falsò vndiquaq; pronunciari: quare pòst experimento doctus Plinium falsis, non factis scripsisse pronunciauit, quoniam scilicet ante mortem Cycnos quosdam cantus edere, quosdam etiam silentes emori obseruasset. Huc rursus non minimi ponderis alia hæc ratio accedit: quòd Belgæ maritimi, vt Frisij Bataui, Mattiaci, cæteriq; his vicini Olorem, qui non minus frequens apud hasce gentes est, quàm in Helicone à poëtis putatus, imò si vspiam alibi frequētissimus, ob stagnorum copiam, vernacula voce Huyler cognominant, dictione ab Olor non admodum dissona, sed quæ auis proprietatem exactissimè exprimant. Huylen enim illis lugere, seu eiulare, aut plangere significat: qua indicant, auem hanc lugubrem quendam cantum edere, suauiq; planctu modulari. At quia mœstus videtur hic cantus, ideo poëtæ tanquam morti congruum pro nænis ab eo velut mortis 40 præsagio occini fabulantur iam necis hora instante. Verùm quouis tempore canorū quiddam, etsi lamentantium in morem eos obstrepere ego non semel data opera obseruaui, & auscultaui: quare non temere Syri putarunt, Olores Syrenas esse, qui post lotionē ex aquis subuolantes suaue quoddam carmen decantent. Concludamus itaq; cum Pausania κύκνῳ τῷ ὄρνιθι μουσικῆς εἶναι δόξαν, id est, Cygno aui esse musices gloriam, & cū Callimacho exclamemus, μουσάων ὄρνιθες ἀοιδότατοι πετεηνῶν. Ne verò & illud tanquam prorsus fabulosum reijciatur, quod cantu suo mortem suam præcinant, alia quoq; animantia, quæ pariter mortem suam lugent, pro exemplo sunto. Elephantem in primis, vt interim alia prætercam, idem facere testatur t Oppianus his versibus, sic Latinè redditis:

Quid verò mirum, quum elephas (audita fatebor)
50 *Pectore diuino fati præsagiat omen?*
Non igitur solis auibus prænosse futura
Contigit, aut soli de morte queruntur Olores.
Quippe elephas tristi quoque fatum carmine luget.

u Papinius etiam Psittacum ait sibi mortem cantu prædixisse, inquiens: *Nec soli celebrant sua funera Cycni.* Quod verò de penna fingunt poetæ, eā dicentes appropinquantibus ad extremum vitę in capite naram paulatim in cerebrum descendere, ipsos verò Cycnos interea flebili voce cantare, donec moriantur, id planè fabulosum iudico. Id tamen veteres nugabantur, vnde Ouidius: *—— Veluti canentia dura*
Traiectus penna tempora cantat Olor.

q lib. 6. Hexā. ca. 22.
r Aenei. 11
Cycn. musicæ hyeroglyphicum.
s In Comēt. ad Porphy. Isagog.
Huyler.
Huylen, quid Belgis.
Olores Sirenes putati.
t Lib. 2. de Venat.
u li. 2. sylu.

VOLA-

VOLATVS. GRESSVS. NATATVS.

CYCNVS, inquit Albertus, probè natat, non probè ingreditur, volat mediocriter. *a* Ælianus tamen pelagus traijcere scribit, & indefesso alarum remigio per mare volare, & *b* Aristoteles longiùs in pelagus efferri scripsit. Et *c* Hesiodus κύκνους ἀεροπῶτας, idest, altiuolantes nuncupat, item *d* Homerus inter volatiles aues Cycnos simul cum Anseribus, & Gruibus nominat, necnon Pindarus, qui vt Aquilæ mirabilem in volando pernicitatem innueret, fabulam comminiscitur, fingens Iouem cùm vellet maximè mediam habitabilis orbis partem certa mensura deprehendere, duas pari pernicitate Aquilas, vnam ab occidente, alteram ab oriente emisisse: has verò vtrinq; pari celeritate conuenisse Delphis, cui loco idcircò Omphalo, seu vmbilico terræ nomen, vt in Aquilæ historia diximus. Iam verò *e* Plutarchus illud non tantùm de Aquilis scribi tradit, sed de Oloribus quoque, *Aquilas, inquit, quasdam, aut Olores fabulantur ab extremis terræ partibus ad medium eius volatu tendentes Pythiæ eodem conuenisse ad locum, cui Omphalo, idest, vmbilico nomen est.* Postremò ex recentioribus elegantissimus poëta Iacobus Sanazarius velocissimum *f* Angeli Gabrielis, ad Mariam volatum describens, eum volantibus Cycnis comparat, dum canit:

a lib. 1. Variarum.
b 9. Hist. cap. 12.
c In Scuto Hercul.
d Iliad. B.
Omphalos siue vmbilicus terræ.
e Lib. cur oracula defierint.
f Lib. 1. de part. Virg.

Dixerat: ille altum Zephyris per inane vocatis
Carpit iter, scindit nebulas, atq; aera tranat,
Ima petens, pronusq; leues vix commouet alas.
Qualis vbi ex alto notis Mæandria ripis
Perspexit vada, seu placidi stagna ampla Caystri,
Præcipitem se se candenti corpore Cycnus
Mittit agens, iamq; implumis, segnisq; videtur.
Ipse sibi, donec tandem potiatur amatis
Victor aquis: sic ille auras, nubesq; secabat.

Quæ cùm ita sint, Cycnum non mediocriter tantùm, vt voluit Albertus, sed celeriter quoque volare erit statuendum: cùm alioqui naturæ eius repugnare videatur. Est enim Cycnus animal magnæ molis, & ob plurimam carnem multi ponderis, maximè autem cicures, qui iuxta hominum habitacula enutriuntur. Quamobrem de syluestribus celer ille volatus intelligi debet. Hi enim tantæ molis non sunt, & quo artificio volent, ex Plinio, allatis etiam eius verbis alibi diximus. Quod verò ad nationem attinet, eam tam facilem esse audio, vt humo in ripa expeditè progrediens, vix illa æquet.

Celeritas quibus Cycnis conueniat.
Natatus.

NIDVS. COITVS. PARTVS.

AVTHOR de natura rerum, *Super aquis, inquit, nidificat Cycnus de pullis educandis sollicitus.* Albertus, vbi Aristoteles Coccygem scribit tum in domibus, tum in petris nidulari, id ferè Cygno applicat, inquiens: *Cycnus, cum domesticus est in domibus nidificat, & in lapidibus iuxta aquas: apud nos verò in paludibus iuxtà herbas, sicut ferè omnis auis aquatica.* De coeundi modo Albertus, & author de natura rerum hæc ferè prodiderunt. *Tempore libidinis blandientes inter se mas, & fœmina, alternatim capita cum suis collis inflectunt, velut amplexandi gratia (Colla mares applicant fœminis: deinde mas fœminam conscendit:* Albertus) *Nec mora vbi coierint, mas conscius læsam à se fœminam fugit, illa impatiens fugientem insequitur: non diuturna tamen hæc eis discordia est; sed noxa cessante, reconciliantur: & fœmina maris prosecutione relicta, post coitum frequenti caudæ motu & rostri aquis mergens purificat.* Albertus tam marem, quam fęminam post coitum se se aquis immergere testatur, idemq; facere cæteras aues aquaticas, & falsum esse, quòd fæminas cum dolore semen suspicit, ideoq; post coitum, marem fugiat: Non prius enim, inquit, fugit, quàm coëundi libido cessat. Boeus in aurum generatione, siue, vt ait Philochorus in Boeo, referente *a* Atheneo docet, Cycnum à Marte in auem cognominem versum, ad Sibarin fluuiũ accedentẽ, cum Grue coiuisse. Sed hoc fabulosum est, & vero minimè consentaneum. Non solent enim animantia diuersæ speciei, nisi ob maximam similitudinem, simul coire. Quod modò ad partum attinet, Anser, Anas, & Cycnus, domestici, teste Alberto, semel anno tantùm pariunt, initio veris propter sui temperamenti

Coeundi modus.
Fœmina non dolet ex coitu.
a Lib. 9.
An cum Grue coeat.
Partus.

peramenti frigiditatem, & craſſitiem. Cælius Cycnũ ab [b] Ariſt. καλλίπαιδα, & πολύπαιδα vocari ait, quia plures producat, & ſpecioſos fœtus: ſed Ariſtoteles voce εὔτεκνος tantùm vtitur: Gaza vertit, non carere cum probitate prolis. Cælius verò illud ex [c] Æliano tranſcripſiſſe videri poſſit; qui alicubi ſic habet. *Ariſtoteles*, inquit, *Cycnum pulchram & multam ſobolem progignere*. Parit Cycnus, vt vult Albertus, tertio anno. Oua eius ſunt magna, oblonga, teſtâ durâ obtecta.

[b] Lib. 9. antiq. lect. c. 5
[c] Lib. 1. Variar.

VICTVS. SAGINA.

10

A[a]RISTOTELES Cycnum Εὐβίοτον vocat, quòd in parando ſibi victu haud ſegnis, haud iners ſit. Viuit autem eiſdem, quibus Anſer, herbis nimirum, & granis ſegetem. *Roſtro*, inquit Albertus, *cribrat cœnum, vt cibum inueniat, & dentibus ſecat inuentum*, herbas nempe, earumq; radices. Algam autem in primis quærit, quod his verſiculis expreſſit [b] Baptiſta Mantuanus:

Perſimiles Cycnis viridis, quos Mintius alga
Quos Mæander alit, quos humida prata Cayſtri.

Albertus etiam vermibus veſci ſcribit, item ouis piſcium, cùm alioqui piſcibus abſtinere 20 conſtet, vt quàm eleganter innuit [c] Heſiodus, & iuxta piſces natare ſcribens:

——— Οἱ δὲ κατ' αὐτὸν (Ὠκεανον)
Κύκνοι ἀερσιποτὰ μεγαλ' ἤπυον, οἵ ῥα γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἀκρὸν ὕδωρ, παρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο.
——— *Per ipſum autem (Oceanum)*
Cycni altiuolantes magnum clangebant, qui illic multi
Natabant in ſumma aqua: iuxta autem piſces mouebantur.

Quin ſunt, qui ſcribant, Cycnum, ſi piſces eum natando inſequantur, eis cedere. Porrò quod ſpectat ad ſaginationem, noſtra ſæcula Cycnos non ſaginant ad menſæ vſum, quod veteres tamen feciſſe clarum eſt. Nam & [d] Plutarchus tradit, Romanos veteres, vt ſagina-30 rent Cygnos, eis oculos conſuiſſe, & caueis obſcuris incluſiſſe. Sed de victu eorum nihil: Anſerum autem more ſaginari conſueuiſſe veriſimile eſt.

[a] 9. Hiſt. cap. 10.
[b] Lib. 4. Alphonſ.
[c] In Scuto Hercul.
[d] Lib. de eſu carnis.

COGNOMINATA. DENOMINATA.

L[a]YCOPHRON Calchãtem Cycnum vocat, eò quòd vt interpres Izacius Tzetzes docet, ætate admodum prouectus, & vates fuerit. Præſentiunt enim obitum ſuum Cycni, & tum argutiſſimè canunt. Vates verò hic ille eſt, qui cum Græcis ad Troiam profectus eſt, & quia diuinandi arte plurimùm, præſtabat, Græci eius conſilio multa geſſe-40 runt, vti apud Homerum, & Vergilium legere eſt. Diruta verò Troia reuerſus terreſtri itinere Colophonem, cùm in luco Apollinis Clarij extra vrbem apud Samum in Mopſum præſtantiſſimum augurem incidiſſet, artis peritia ab illo ſuperatus, dolore contabuit, quòd propoſita ſibi à Mopſo caprifico, (vt refert Heſiodus) aut (vt Pherecides mauult) ſue grauida conijcere non potuiſſet, quot in illa ficus eſſent, quotuè hæc ſuculas gereret, quod tamen Mopſus ſine vllo errore diuinauit. [b] Pauſanias Aquilas quaſdã Cycneas, quòd cãdore Oloribus perſimiles ſint, eaſdemq; ſeipſum in ſepylo ad ſtagnum, quod Tantali dicitur, conſpexiſſe ſcribit. Canopus lacus Ætoliæ, poſtea Cycnea appellatus eſt, ſicuti pòſt inter fabulas ex Antonio Liberali recenſebimus. Eſt & Cygnea Germaniæ vrbs, vt refert [c] Io. Garzonius Bononienſis, qui ita dictam ſcribit, à Cygno conditore, eſſeq; ſubditam Marchioni 50 Miſnenſi, & argenti venâ diuitem eſſe. Turris Olorina, vel Cycnea, referente Vimando Pigio Campenſe imminet Rheno in cacumine trium Ciliuiæ collium, quadrata, præalta, lataque, cum arce longè conſpicua, quam tradunt, à Caio Iulio Cæſare bello Gallico conſtructam eſſe, velut propugnaculum, quò vicina loca aduerſus Germanorum iniurias defenderentur.

[a] In Caſſan.
Calchas Cycnus.
Calchas à Mopſo victus.
[b] In Arcadicis.
Aquila Cycnea lacus.
Cycnea vrbs.
[c] Lib. 2. rer. Saxon.
Olorina vel Cycnea turris.

CAPIENDI RATIO.

a Lib. 10. cap. 18.

QVOMODO Cygni, Grues, & Anſeres, Perdiceſque rete capiantur, ita ferè tradit a Petrus Creſcentienſis. *Eſt & aliud ingenium, quo Grues capiuntur, Cycni, Starnæ, & Anſeres, quod tale eſt. In ripis fluuiorum ab vtraque parte figitur arbor altiſsima, duæ ſimul iunctæ, vt longior ſit arbor, habetq; per totum cuniculos ad aſcenſum in ſummitate tirellam, in qua* 10 *ponitur funis retis, cuius longitudo eſt ſecundum fluminis latitudinem, & arborum diſtantiam, & eius latitudo eſt, vt ſuperius eleuata vſque ad medias dependeat arbores, deinde homines vſq; à remotis veniant per glaream fluminis, omnes volucres, quas inuenerint, expellentes, quæ volantes à ſplendore aquæ non diſcedent, donec in rete inciderint: & tunc declinetur rete cum funibus ſuis, & volucres capiantur. Et modus iſte locum habet, niſi cùm tempus fuerit nubiloſum, & aer obſcurus: alioquin aues eleuatæ facilè à fluuio deuiarent.* Hæc omnia ille. Cæterùm retibus etiam olim Cygnos capi conſueuiſſe, colligere eſt ex b Euripide, apud quem ſic ſcribitur. Οἷα δέ τις κύκνος ἀχέτας ποταμίοις παρὰ χεύμασι πατέρα φίλατον καλεῖ ὀλόμενον, δολίοις βρόχων ἕρκεσιν, ideſt; Qualis Olor canorus fluuiatiles apud vndas patrem vocat chariſſimum doloſis laqueorum plagis necatum. 20

b In Electr.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

Caſtoris, & Pollucis coronæ.

INTERPRES Ariſtophanis Caſtorem, & Pollucem refert, à Spartanis coronis ex calamo contextis ornari ſolere. Sunt, qui putent id ideo feciſſe Spartanos, quia Cycnus eo herbæ genere delectetur, ideoq; eadem geminis illis fratribus ex ouo Cycneo genitis grata fuerit. Naſcitur quidem calamus, ſiue arundo vallatoria in ſtagnis, quæ mirum eſt, quantum ament Cygni, ſed an arundinis illius eſu delectentur, non habeo quid dicam. Inſuper, an cum alijs etiam animantibus occultam amicitiam colant, necdum obſeruaui. De inimicitia, odio, belloq; eorum inter ſe ſe, & cum alijs paſſim multorum ſcriptorum veterum monumenta referta ſunt. *Oloribus* inquit a Ariſtoteles, *vt aliter alterum deuoret in more eſt, maximè in volucrum genere.* Quem locum in ſuos libros tranſcribens Ælianus, b *Ariſtoteles,* inquit, *Cycnum tradit præditum eſſe iraſcendi facultate animæ, vnde fit, vt ſæpe ad iram prouocentur, ſæpeq; concertantes mutuò perimant.* Sic ille, ex quo etiam habemus, quod ne pullis ſuis, ouiſq; parcant: nam alibi Indorum regi tragematum loco eſſe ſcribit oua Olorum, Struthio Camelorum, & Anſerum. *Ex quibus,* ait, *& ipſe cætera non reprehendo, ita ne Cicnis quidem amici ſunt Indi, quod illas, quamuis Apollini ſacras, & mirè canoras aues ſuæ tamen pulliciei inſidiari, & oua propria perdere fama ſit.* Hinc fortè Pindarus Cycnum inhoſpitalem appellauit. 40 Cæterùm hoc facere in pugna per nimiam iracundiam credendum eſt. Alioqui carniuori non ſunt, & ne piſcibus quidem veſcuntur, vt qui cicures aluere, obſeruarunt. Anſeres, vel alterius generis aues, quæ eodem cum ipſo cibo veſcuntur, Cycnus, teſte Alberto, nõ facilè ſecum eſſe ſinit. Meliſtus Euboicus autem hanc ita conuitijs plenam eſſe dicit, vt ea clamante, reliquæ aues, quæ præſtò ſunt, conticere cogantur. Inſigne verò in primis diſſidium, atq; antipathia eſt cum Aquila, quam teſte c Ariſtotele, ſi pugnam hæc cœperit, repugnans vincit, ipſe autem nunquam niſi prouocatus infert pugnam. Idem tradit Oppianus, ſed dilucidius his verbis: *Sæpius altiùs euolando euecti Aquilas impugnant, ſi quid ille in ipſos, aut pullos eorum mali moliantur, non tamen incipiunt pugnam, ſed pacem quoad licet conſeruant, & placidam vitam alimentis etiam anteponunt.* Cùm itaque Aliquam Cycnus vincat, vt dictum eſt: Franci- 50 ſcus Sanctius Brocenſis nodum haud contemnendum curioſis proponit, quid Virgilius, & Homerus ſibi velint, cùm dicant. *Aquilas Cycnos inſectari, atque vnguibus rapere.* Eum nodum ego in Aquilæ hiſtoria generali hoc modo explicui, vt ſi plures Cycni (ſunt enim aues gregariæ) vnam Aquilam aggrediantur, eam vincant: Sin contrà Aquila vnicum Cygnum à reliquis ſeparatum offenderit, non ſit mirum, ſi eam vincat: atq; hanc meam opinionem defendere videbatur d Ariſtoteles, apud quem ſic legitur. *Cum Aquila pugnat Olor, nutritque eam ſæpius,* quo loco pro nutrit, male quidam, *vincit*, legunt. Verùm cùm & e Scaliger teſtetur, de Aquila, ſi Cygni ala pulſetur, actum eſſe de ea, aliam denuò ſolutionem excogitaui, eamque velim a viris doctis euentilari. Exiſtimo itaq; Cycnum cum Aquila pugnam

Arundo vallatoria vbi naſcatur.

Cycni mutuò pugnãt.

a Li. 9. hiſt. cap. 1.

b Li. 14. de Animal. cap. 13.

Indi cur Cycnos oderint.

Cycnus cur inhoſpitalis dictus.

Cycnus Anſerem odit.

Cycni cum Aquila pugna.

c Li. 9. hiſt. cap. 1.

d Li. 9. hiſt. cap. 1.

e Exc. 231.

gnam detractare, imò quotiescunque eminus volitantem obseruat, expauescere, non quòd se viribus inferiorem credat, sed quòd velut imperitus, armisq; vti nesciens, miles repugnare non audeat; itaque se se in fugam conijciat, donec ab ipsa vnguibus raptus se ab ea tueri cogitur, & non iniquo Marte repugnant. Quantùm verò timeat Aquilam Cycnus, eleganter expressit ita Statius:

—— Vtque feri victorem fulminis albus
Cùm supra respexit Olor, cupit hiscere ripam
Strymonis, & timidas in pectore contrahit alas.

Ait autem Cycnum cupere, vt ripa hiscat; nimirum vt se submergat, & sic fugiat Aquilam. *f* Homerus perquam eleganter Hectorem Græcos insequentem, pauorem maximum eis inijcientem Aquilæ, quæ Anseres, Grues, vel Cycnos adoritur, assimilat his versibus:

f Iliad. O.

Ἀλλ' ὥς τ' ὀρνίθων πετεηνῶν αἰετὸς αἴθων
Ἔθνος ἐφορμᾶται ποταμὸν πάρα βοσκομενάων
Χηνῶν, ἢ γεράνων, ἢ κύκνων δουλιχοδείρων.

Sed sicut auium volatilum Aquila fulua
Multitudinem inuadit flauium iuxta pascentium.
Anserum, vel Gruum, vel Cycnorum longa colla habentium.

Ita pariter *g* Maro Turnum scribit tanta iracundia Lycum de muro deiecisse, quanta Iouis armiger, idest, Aquila aggreditur Leporem, aut Cycnum.

g Lib. 9. Aeneid.

—— Nostrasq; euadere demens
Sperasti te posse manus? simul arripit ipsum
Pendentem, & magna muri cum parte reuellit:
Qualis vbi aut leporem, aut candenti corpore Cycnum,
Sustulit alta petens pedibus Iouis armiger vncis.

h Hieronymus Fracastorius Veronensis Angeli mandata Dei ad Mariam deferenti pernicitatem in volando descripturus, volatum eius Aquil celeritati comparat in persequendis Ardea, & Cycno, quos eminus in stagnis obseruauit.

h Li. 1. Ioseph.

Angeli volatus Aquilæ Cycnum insequenti cõparatus.

Qualis vbi in liquidis stagnis, aut Ardea longe est,
Aut albus conspectus Olor, sacer Accipitrum Rex
Post varios gyros sublimis ab æthere lapsus
Immotis secat alta ruens oculo ocyus alis,
Impete non alio volucer cælestis adibat, &c.

Cæterùm mirum non est tanto Aquilam Cycneæ carnis desiderio teneri: magnus enim est, & vel eo solo famelicum ventrem exsaturare potest, quare dum eum habere, & nancisci potest, cæteras volucres, si paruæ sint è manibus elabi patiatur, quod hisce carminibus quoq; Stroza filius expressit:

Aquila cur Cycni carne delectetur.

Non secus atque olim cælo Iouis ales ab alto
Accipiens raucum circùm Asia prata canorem
Præcipitat: cum cuncta cito metita volatu
Indecores epulas ciratarumq; volucrum
Nubila despectat, magnumq; exquirit Olorem.

i Ælius Iulius Crotta parœmia ex impossibili desumpta hanc Aquilæ, & Cycni discordiã per quã doctè significat, Orpheũ tanta harmoniæ suauitate cecinisse inquiens, vt Aquila, & Cygnus hostes infensissimi, priori odio deposito, reconciliati simul colluderent: inquit autem:

i L. 2. Hermion.

Flauaq; cum niueo ludit Olore Aquila.

k Baptista Mantuanus sine authoritate, Vultures, qui Aquilis longè imbecilliores sunt, imò verò tantùm cadauera insectantes, Cycnos capere perperam scribit:

Vultures Cycnis inimici.

k L. 2. Parth.

Flebat, vt inuadi cernens à Vulture nidos
Lactentes imbellis Olor, prædator aduncis
Vnguibus, & duro discerpsit viscera rostro.

Cum draconibus itẽ non bene conuenit Cycnis, vt testantur Philes, & Ælianus: Serpentes quoq; à Cycnis terreri apparet, siquidem Auicẽna, *Qui sibi metuit*, inquit, *à venenosis animalibus, noctu præsertim dormiens, is nutriat Grues, Pauones, Cycnos* (Bellunensis pro Cycnis Ciconias reponit: est sanè vtraq; auis serpentibus inimica) *ab his enim terrentur, & morsu impetuntur animalia venenata.* Atq; hoc etiam fortè innuens Gratius, qui retis quoddam genus describens, quod pinnatum dicunt, quoniam auium pennæ ei imponantur, ad terrendas feras, inquit;

Cycni cum draconibus dissident.

Rete pinnatum.

Sunt quibus immundo decerptæ Vulture plumæ.
Instrumentum operis fuit, & non parua facultas.

Tantum inter niuei iungantur vellera (pennæ) Cycni.

Ælianus cicuta olori pernitiem inferri prodidit: Sed hoc adeo mirum non est, vt ad occultam inimicitiam sit referendum, cùm & hominibus, & cæteris ferè animantibus sit exitialis: ego porcum eius esu perijsse obseruaui. Fulgura denique timere creduntur: quæ opinio inde videtur orta, quoniam humiditas suâ naturâ aduersatur calori, vt antè etiam dixi: Cycni enim vt humidi humida appetunt flumina, lacus, & stagna incolentes: ad quod allusit etiam *l* Naso, cùm cecinit:

Cicuta Cycnũ interimit.

l Li. 2. Metam.

Stagna petit, patulosq; lacus, ignemq; perosus
Quæ colat, elegit, contraria flumina flammis.

PRÆSAGIA.

Pluuiæ præsagiũ. Frigoris præsagium.

SI aquæ rorem inspergat Cycnus, pluuiam portendere fertur, quemadmodum pariter cùm profundos humeros eis immergit, Ornithologus apud Heluetios ingens frigus timeri asserit, cùm illic hyeme in lacu aliquo apparet.

AVGVRIA.

Cycni nautis fausti.

ALEXANDER ab Alexandro Cycnum nautis, & his, qui freto agi volunt, prosperos cursus denunciare asserit, reliquis verò inauspicatum esse. Ego Cycnum inauspicatum nullibi reperio, quare rectiùs in eo iudicio dixisset Alexander Cygnos nullis esse augurio, nisi natus: de quo felicis augurio ita apud *a* Virgilium Venus alloquitur Æneam.

a Li. 1. Aeneid.

Namque tibi reduces socios, classemq; relatam
Nuncio, & in tutum versis Aquilonibus actam,
Ni frustrà augurium vani docuere parentes.
Aspicebis senos, lætantes agmine Cycnos,
Aethera quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur.
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:
Haud aliter, puppesq; tuæ, pubesq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.

Hoc est, vt exponit Donatus, quemadmodum Cycni isti post, Aquilæ perturbationem, qua dispersi fuerant, sicut naues tempestatibus constabat esse turbatas, hilaritate omni, lætitia q; recepta, ordine soluto securi volitant: sic & naues tuæ, & omnes tui securi degunt, ac tuti Seruius poëtam per Cycnos naues, per Aquilam tempestatem denotare putat; sed quid si cum Lamberto Hortensio Montfortio, qui & ipse Virgilium scholijs illustrauit, Cycnos exponamus nautas Troianos, aquilam Iouem, qui etsi Troianos nõ sollicitat, eos tamen sollicitari, & affligi permittit. Rectè enim nautę Cycnis comparantur, quia naturæ à Cycnis auguria capiunt. Sunt qui volunt, Virgiliũ has potiùs, quàm alias aues in carnem induxisse, vt Æneæ augurium facerent, quoniam vnà cum Columbis Veneri dicatas putarent antiqui. Alij, vt Iulius Pomponius Sabinus haud cõtemnendus eiusdem poëtæ interpres, nautis ideo bono feliciq; augurio esse volunt, quòd Iupiter in Cycnum conuersus Castoris, & Pollucis pater factus sit, qui numina sunt nautarum, & Cycnos in clypeis suis ferebant, & etiamnum eiusmodi sideri nautis signa sunt auspicata. Postremò ideo nautis prospera portendunt, quoniam cùm multùm natent, & in aquis versentur, nunquam tamen merguntur: sicuti legitur in Ornithologia, citante Seruio:

Nautæ rectè Cycnis comparantur.

Castor, & Pollux Cycni filij nautis fausti.

Cycni non mergũtur.

Cycnus in augurijs nautis gratissimus ales,
Hunc optant semper, quia nunquam mergitur vndis.

Quos versus Isidorus ad Æmilium authorem refert, & legit sic:

Cycnus in auspicijs semper lætissimus ales &c.

Deniq; *b* Cælius Calcagninus ad postremam felicis istius augurij rationem, hãc alteram adiungit, quòd lubricis pennis adiantum, quod a nostris capillus Veneris dicitur, imitetur. Ridere hocce nautarum videtur: Claudianus, dum canit. *c*

b Li. de nau.
c lib. 15. Panegyr.

Respice

Respice fatales iactas aluisse fluentis
Eurota, Sparteue tuis, quid protulit æquum
Falsus Olor, valido quanuis decernere cæstu
Norint, & ratibus sæuas arcere procellas.

d Amphiareus apud Papinium Statium ex certamine septem Aquilarum cum Cycnis, conijcit, septem fortissimos, bellicosissimosq; duces Thebas depopulaturos; canit autem:

d Lib. 3. Thebaid.

Sed similes non ante metus, aut astra notaui
Prodigiosa magis: quanquam maiora parantur:
Huc aduerte animum, clara regione profundi
Aetheris innumeri statuerunt agmina Cycni:
Siue hos Strymonia Boreas eiecit ab Arcto,
Seu fœcunda refert placidi clementia Nili:
Fixerunt cursus. Hac rere in imagine Thebas.
Nam sese immoti gyro, atque in pace silentes
Ceu muris, valloq; tenent. Sed fortior ecce
Aduentat per inane cohors: septem ordine fuluo
Armigeras summi Iouis exultante caterua,
Intuor: Inachij sunt hi tibi (concipe) reges.
Inuasere globum niuei gregis, uncaq; pandunt
Cædibus ora nouis, & strictis vnguibus instant.
Cernis inexperto rorantes sanguine ventos?
Et plumis stillare diem? Quàm sæua repentè
Victores agitat leto Iouis ira sinistri?
Hic excelsa petens subita face solis inarsit
Summisitq; animos illum vestigia adortum
Maiorem volucrum teneræ deponitis alæ.

Cùm verò, in augurijs, vt ait Seruius in commento antè allatorum Virgilij versuum, nõ solùm considerentur aues, sed etiã volatus, vt in præpetibus, & cantus vt in Oscinibus: Cycnus autem neque in præpetibus, neq; in Oscinibus ab aliquo nominetur, miratur Seruius, quæritq; cur ab illo sumatur augurium? Soluitur, inquit, quòd augurium poeta ad Aquilam retulit, docuitq; bonum omen ad naues factum de Cycni volatu, ac si Vergilius omen, non augurium ex Cycno factum scribat, quod velim alij diligentiùs examinent. Nam lego aliquem heroem sub tempora Pipini Franci Casolo Martello geniti, vnum, inquam heroem ex hac familia auspicium, ductumq; præuij Cycni secutum, cum quiescente alite locum, & ipsum quieti à vago profectionis errore cepisse, ibiq; (in Hollandia in Teysterbandiæ comitatu inter Vahalin, & Leccam) seu pagum, seu castrũ Herculana condidisse in memoriam Herculis progenitoris sui. Author est Hadrianus Iunius in enarratione Herculanæ domus. Hadingo Danorum regi, vt refert e Saxo, defunctæ coniugis species per quietem sic cecinit:

Cur à Cycnis petatur augurium.

e lib. 1.

Bellua nata tibi est, rabiem domitura ferarum
Quæq; truci rapidos atteret ore lupos.

At post pauca subiungit:

Fac caueas, ex te nocuus tibi prodijt ales.
Felle ferox Bubo voce canorus Olor.

Consulti aruspices lupi nomine futuræ ferocitatis filium, Oloris vocabulo filiam denotare dixere, illum hostibus pernitiosum, hanc patri insidiosam fore præsagientes. Euentus augurio respondit. Siquidem Hadingi filia Vluilda priuato cuidam Guthormo denupta, maritum in parentis cædem solicitauit: reginam se, quam regis filiam censeri malle præfata. Ille cum ad cænam inuitatum socerum per sicarium confodere instituisset ab Hadingi stipatoribus cæsus est.

HISTORICA.

MIRAM quidem de Cygno S. Hugonis Episcopi Lincolniensis obitum præsagiente historiam recenset a Laurentius Surius his verbis. Fertur miri quiddã in diæcesi Lincolniensi tunc accidisse. Nã Cycnus quidam nõ paulò maior cæteris, se nunquã anteà ibi visus ad castrum quoddã aduolauit, eo videlicet die, quo vir Sanctus Lincolniã primũ intrauerat. Hic omnes alios Cycnos, quos illic reperit plurimos, intra paucos dies occidit, vno tantùm fœminei sexus reseruato, magis solatij, quàm prolis propagandæ causa.

a Tom. 6. in Nouemb.

Cycnus alios Cycno occidens.

sa. Familiarem se nulli exhibebat, nisi soli Episcopo: de cuius manu, cùm primùm venisset illuc, statim micas accepit. Caput etiam cum collo longo in eius manicam satis amplam, quasi in aquam immersit: diù noctuq; apud eum mansit, diligenter eum custodiens, & defendens. Cùm autem Episcopus abscederet, mox auis regia in stagnum recurrit. Aduentum etiã viri sancti triduo, aut quatriduo antè pronunciare consueuit, volando, clamitando, cæterisq; gestibus insolitis; adeo vt famuli sibi inuicem dicerent, Præparemus singula, Episcopus mox aderit. Vltimo tamen aduentu eius ante mortem, solito more non occurrit: immo per ministros vix potuit adduci. Et cùm adducta fuisset, nullam lætitiæ, aut familiaritatis exhibuit significationem Sed capite pendulo ægram se simulans, mœsta redibat. Mansit autem post obitum viri Dei in eodem castro annis multis. Nec potuit vacare mysterio, quod auis candida, imminens mortis periculum cantu nuncians, viro innocenti, pio, ac puro, mortisq; minas nil formidanti, non absque nutu diuino transmissa est. Sancti enim mortem habent in desiderio, & vitam in patientia. Hactenus Surius.

MYSTICA.

Cycni Apollini sacri.

CYCNOS Apollini ab antiquis consecratos fuisse, in primis testatur Homerus, qui Apollinem ab hac alite decantari facit his versibus:

Φοῖβε, σὲ μὲν καὶ κύκνος ὑπὸ πτερύγων λίγ' ἀείδει
Ὄχθῃ ἐπιθρώσκων ποταμὸν παρὰ δινήεντα
Πηνειόν, σὲ δ' ἀοιδὸς ἔχων φόρμιγγα λίγειαν
Ἡδυεπὴς πρῶτόν τε καὶ ὕστατον αἰὲν ἀείδει, idest.

Phœbe, te quidem & Cycnus sub alis suauiter cantat,
In ripa insiliens amnem apud verticosum
Peneum, te autem cantor habens citharam suauem
Dulcicanus primumq; & postremo semper canit.

a l. 11. de animal. c. 1

Cycni in Apollinis festo canunt.

a Aelianus Hyperboreorum gentem, & Apollinis apud eos honores, nõ tãtùm à poetis, sed alijs etiã scriptoribus celebrari tradit: atq; inter alios ab Hecatæo in Milesio, sed Abderita. Hunc verò scribere illi Deo sacros esse Boreæ, & Chionis filios, tres numero fratres, sex cubitorum proceritate. His solenne sacrificium stato, & præfinito tempore peragentibus, innumera Cycnorum examina è Ripæis (vt ipsi appellant) montibus aduolare, & cum cantores vernaculo eius musicæ genere, & simul citharœdi suauissima melodia Deum celebrant, etiam ipsis concinnè accinere, nec vsquam absona, aut inepta voce aberrare, sed tanquam incitamentum, & auspicium cantus à chorodidascalo æditũ secutos, peritissimis carminum sacrorum decantatoribus concinere: hymno verò iam perfecto, volucrem illum chorum, vt ita dicam, recedere: postquam solito sibi Dei celebrandi munere est defunctus, ac diuinos honores per totum audiuit diem; simulq; & ipse cantauit, & oblectauit alios. Ex quibus figmentis habemus, quanti Cycneum illud melos fecerint veteres, adeo vt illius Dei, cui propter id sacrum iudicarant, festiuitatem concelebrare sint nugati, quanuis ab alia etiam illi dicatus fingatur, ob imminentis nimirum sibi mortis vaticinium, vt voluere Socrates, Cicero, multiq; alij præstantissimi Philosophi, ac ab eo Deo diuinationem habere videatur, quia præuidens, quid in morte boni sit, cum cantu, & voluptate moritur, vel certè quantã molestiarum, quæ sunt in hac miserrima vita frequentiam sit relicturus. Nos profectò rem longè admirabilem ac Cycno S. Hugonis mortem præsagiente paulò antè recensuimus, adeo vt non temerè Apollini qui diuinationibus, & vaticinio præesse dicebatur, dedicatus fuerit? Quisnam igitur homo ille est, tàm meticulosus, etiam si ob oculos ei obuersetur mors (quæ tamen omnium terribiliũ terribilissimum quiddam est, teste Aristotele) qui non animi dolorem leniat, tristibusq; rebus solatia supponat, si Cycnorũ cantionem surrectis auscultet auribus, quoties supremũ vitæ tempus instat, quanquam nullam παλιγγενεσίας, aut secundi ortus spem habeant. Varinus verò, & Eustathius Cycnum Apolli sacrum esse inquiunt, nõ solùm tanquam auẽ canoram, & musicam, & vaticinam, verumetiã propter λευκὸν, idest, albũ colorem. Deriuatur enim, inquiunt eius nomen apud Græcos à verbo λεύσσειν, quod videre significat. Videndi autem facultatis author est Apollo, vnde & Delius nominatur, velut qui omnia δῆλα, idest, conspicua, & clara reddat. Aliàs etiam sic habent: Cycnus Apollini, seu Soli consecratur, ob candorem diei, vt Coruus à nigredine noctis. Dicebatur item Cycnus eiusdem Dei currum trahere, vnde apud Angelum Politianum est legere hos versus:

Cycnus homines mortem contemnere docet.

Cycnus cur Apollini sacer.

Cycni currum.

Bistonijs Mars instat equis. Tu iungis Olores
Phœbe Tetropræos, Getica Mars fulgurat hasta.

Ob vocis præterea suauissimam Harmoniam, Musis, quæ vnà cum Apolline poetarum præsides, omniumque cantilenarum authores fuisse potantur, nuncupatæ fuere hæ aues; nam & Callimachus antiquus poeta Cycnos Musarum aues nominauit his versibus:

Cur Musis sacer.

Ἡ μὲν ἔφη κύκνοι δὲ θεοῦ μέλποντες ἀοιδοὶ
Μηόνιον πακτωλὸν ἐκυκλώσαντο λιπόντες
Μουσάων ὄρνιθες ἀοιδότατοι πετεηνῶν.

Hac dixit. Cycniq; Dei prædulce canentes
Mæonium liquunt Pactolum, terq́; quaterq́;
10 *Mox circa Delum volitant, circaq; puellam*
Musarum volucres auibus mage turba canora.

Euripides etiam Cycnum Musis litare facit: vbi ait: λίμναν θ' εἱλίσσουσαν ὕδωρ, κύκνειον, ἔνθα κύκνον μελῳδὸς μούσας θεραπεύει, idest, *Et lacum volentem aquas, amænumq; Cycnis lustrat, vbi Cycnus canorus Musis dulcibus litat.* Dicebantur denique Cycni Veneris alites, illius inquam, quam vulgus, deliciarum, voluptatumq; omnium, & blanditiarum, & elegantiæ Deam esse putauit: nam & huius currum traxisse poetæ quamplurimi fingunt: atque in primis b Ouidius, apud quem ea Diua sic loquitur:

Cur Veneris sacri.
b li. 3. de arte amandi.

Lusus habet finem: Cycnis discedere tempus,
Duxerunt collo qui iuga nostra suo.

20 Alibi de eadem sic ait:

Illa quidem minuit, iunctisq; per aera Cycnis
Carpit iter, &c. & paulò pòst iterum:
—— Medias Cythereia per auras
Cypron Olorinis nondum peruenerat alis,
Agnouit longè gemitum morientis, & albas
Flexit aues illuc.

Idem legitur apud c Horatium. —— *Quæ Gnidon*

c l. 3. carm.

Fulgentesq; tenet Cycladas, & Paphon
Iunctis visit Oloribus, & alibi.
30 *Tempestiuius in domo*
Pauli purpureis ales Oloribus
Commessabere maximi.

d Statius quoq; eleganter à Cupidine Venerem vehi cum Oloribus facit.

d l. 1. sylu.

—— Sic fata, leuauit
Sidereos artus, thalamiq; egressa superbum,
Limen Amycleos ad frena citauit Olores.
Iungit Amor, lætamq; vehens per nubila matrem
Gemmato temone sedet. Iam Tybridis arces
Iliacæ, pandit nitidos domus alta penates
40 *Claraq; plaudentes clauserunt Limina Cycni.*

Idem e alibi de eadem Dea:

e li. 3. sylu.

—— Sic orsa leues secum ipsa per auras
Tollit, Olorinaq; iubet considere biga.

Item f rursus. —— *Et molles agitat Venus aurea Cycnos.*

f Eod. lib.

g Silius Italicus de Cupidine.

g lib. 7.

Tum matris curru niueos agitabat Olores
Tempora solicitus litis seruasse Cupido.

h Pontanus Venerem inuocans:

h l. 1. de stellis.

Dum canimus, quæ signa tibi, quod pareat astrum
50 *Diua faue, & niueis felix allabere Cycnis.*

Et paulò post:

Et sinuosa means niueis secat æthera Cycnis.

Item i alibi:

i lib. 1.

Subrisit Dea cæruleis generata sub vndis,
At niueis delapsa polo per inania Cycnis
Culta sinum, granidos autumni veuit ad hortos.

Titus Vespasianus Stroza.

Cantantes pariter, pariter plaudentibus alis
Aerias Cycni corripuere vias.

Albaq; purpureis frœnati colla capistris
Auratos currus ad loca iussa trahunt.

k lib. 3. Geneal. Deo.

Cur Veneri sacri.

Cur verò Veneri sacri habeantur Cycni, k Baccatius duas ob causas factum retur fuisse: vel quod candore sui corporis muliebrem comptum, atque apparatum quodammodo denotent, vel quia cantu suo, vbi morti appropinquant, amantes referant, quia cum nimio amatæ suo desiderio flagrantes, votiq; compotes esse nō possunt, animi tædia, atq; dolores cantu, sonoq; suaui conatur mitigare: cui posteriori rationi adiungi possit, quòd in Venereis voluptatibus cuiusuis generis harmonia tam vocum, quam musicorum instrumentorum celebrari soleat, & ad incitandam libidinē non mediocriter faciat. Sunt qui ideo velint, hanc auem in Veneris tutela esse, quoniam hæc Dea, vt marina, & vndigena, felix, ac prospera nauigantibus existimetur, quam videlicet Gnidij, apud quos colebatur, Euplæam à prospera nauigatione vocarint: atq; idcirco l Virgilium poetam finxisse Venerem Æneæ filio post naufragium naues, quas tempestate perijsse putabat, saluas esse per Cygnos lusitantes ostendisse. Nec desunt etiam, qui sacros illi putent dici, quoniam in Papho, vbi eadem Dea colebatur, eorum magna sit copia.

Venus Euplæa cur dicta.

l l. 1. Aenei.

HIEROGLYPHICA.

Senis Musici hieroglyphicum.

AEGYPTII, vt testatur Orus Apollo, senem musicum volentes demonstrare, Cycnum pingunt, quoniam hic senescens suauissimum edat concentum. Quod interpretans Pierius Valerianus ait, Musicæ symbolo eosdem Ægyptios compositissimos mores intelligere, veluti in senibus mores ipsos compositiores, & sibi maximè consonos esse par est. Idem Valerianus ipsam musicam hac specie, seu pictura aptissimè describi putat. Ex Oloribus, qui volucriores sunt in ripæ margine, circulo quodam facto sedentes pinguntur, vbi argutum nescio quid certandi studio videntur æmulari, cantilenæ verò signū puer alatus cernitur, qui ventus Zephyrus est. Is enim cantum Oloribus inspirat, & elargitur. Pinguitur verò is delicatus, mollis, cuiusmodi est aura eius, quam libenter adeo captamus. Olorum verò plumæ identidem afflatu eo surriguntur, quippe quæ perculsu venti cōmouētur. Huius quoq; alitis symbolo poetæ sæpenumero nuncupantur: quod multis de causis factum fuisse apparet: nam quemadmodū hocce canorum semper auium genus quò morti propinquius existit, ob gutturis videlicet exilitatem organis argutioribus effectis, lōge dulciorem, vocaliorem q; cantum proferunt, ita pariter poetæ elegantissimi, quò per ætatem magis profecerint, scribere solent elegantiùs, & prudentiùs. Ita Oedipus Coloneus ea conscriptus ætate ab authore, qua hic desipere videbatur, & à filio rei familiaris malè curatæ insaniæ reus ageretur, omnium, quæ anteà conscripserat, operum cultissimum indicatum est. Quod autem diximus, Cycnos quò magis ad senectutem accedunt, eò dulciùs canere, ostendit manifestò Euripides, apud quem quidam hæc loquitur: Παιανᾶς δ' ἐπὶ τοῖς μελάθροις κύκνος ὡς γέρων ἀοιδὸς κελαδήσω, hoc est, *Paanas verò tua per atria ceu Cycnus vetulus cantor resonabo.* Quod quoque innuit a Martialis, dum alloquens Apollinem sic canit:

Musicæ hieroglyphic.

Poetarum hieroglyphicū Cygni.

a l. 9. Epig.

Sic semper senibus fruare Cycnis.

b lib. 5.

Item b alibi:

Puella senibus dulcior mihi Cycnis.

c In hymnis ode 3.

c Hieronymus verò Vida id quidem Cycnis conuenire scribit, vt seniores suauiùs canant, sed contra senibus poetis euenire asserit elegantissimo ad Matthæū Gybertum scripto hymno, quem cùm propter doctrinam, & elegantiam, tum quòd huic loco optimè quadret, tacere non possum:

Hoc est Olorum dulciùs vt canant
Gyberte semper, quos senium premit,
Illisq; solis est senectus
Vsque adeo potior iuuenta.
Non id sacratis vatibus accidit,
Placere cantu Musa quibus dedit.
His obstat vsque obliuiosa
Consilijs melior senectus.
Vbi ligatus sanguis habet gelu
Languetq; vires, mentem alia ilico

Curæ fatigant, suntq; semper
Postera deteriora primis.
Natura rebus, cuique suum dedit
Tempus, quod vltra non bene progredi est.

Sed & vt ad rem redeam, extat elegantissima *d* Angeli Politiani Epistola, quæ maximam poëtarum cum Cycnis similitudinem ostendit: vnde hæ aues ipsorum meritò statuentur hieroglyphicum: *Cygno,* inquit, *poeta similis, vterque candidus, vterque canorus, vterq; fluuios amans, vterque Phœbo gratus: sed negatur canere Cycnus, nisi cùm Zephyrus spirat. Quid igitur mirum, si taceo tuus poeta, cum tu iam diù non spires meus Zephyrus.* Huc pertinet lepidissimum illud carmen, quod in tragœdijs Euripidis Latinitati donatis legitur, estq; tale:

d l.7.Epis.

Scite poetas doctus appellat Maro
Cycnos, Gulielme præsulum eximium decus.
Res mira dictu, vt cuncta consensu nouo
Vati, atque Olori congruant diuinitùs.
Niueus vtrique candor: alter lacteis
Plumis, amico candet alter pectore.
Musis vterq; gratus, ac Phœbo sacer,
Et limpidis vterq; gaudet amnibus.
Pariter canorus vterq; tum potißimum
Vicina seram mori senectam cùm premit
Sed qui tenent arcana naturæ negant
Audiri Olorem ni sonent Fauonij.
Nil ergo mirum, barbaro hoc si sæculo
Canorus olim obmutuit vatum chorus:
Cùm tot procaces vndique obstrepant Noti,
Boreæq; tristes, inuidorum, & pinguium,
Nulli fouentum prouocent Fauonij.
Quod si bonis clementer ingenijs tuæ
Benignitatis blandus aspiret fauor,
Ita vt fauit, tota statim Britannia
Vates videbis exoriri candidos
Adeo canoros, atq; vocales, vti
In alta fundant astra Cycneum melos
Quod ipsa & ætas posterorum exaudiat.

Pierius Valerianus adhuc aliud affert, in quo Poetæ, Cycnique conueniunt. Siquidem, inquit, quemadmodum Olores in volucrum genere id habent peculiare, vt alter alterum depascatur, atque inter se morsus conuertant, ita nescio qua æmulatione præstantiæ, in poëtis præcipuè & nunc esse, & fuisse semper exploratissimum est. Deinque Ludouicus Ariostus Poëtas ideo Cycnis esse similes dicit, quòd quemadmodum etiam Cygni, poëtæ, qui hoc sint nomine digni, rari reperiantur: quod accidere existimat, tum quia magnam esse præclarorum virorum copiam non sinunt fata, tum quia principes sese erga poëtas nimis illiberales præstant, canit autem:

Son come i Cigni anco i Poeti rari:
Poeti, che non sien del nome indegni,
Sì perche il Ciel de gli huomini preclari
Non pate mai, che troppa copia regni.
Sì per gran colpa de i Signori auari,
Che lascian mendicare i sacri ingegni,
Che le virtù premendo, & essaltando
I vitij, caccian le buone arti in bando.

Ad hæc omnia respicientes Virgilius, Horatius, alijq; cùm Græci, tum Latini, & Hetrusci poëtas huiusce alitis symbolo meritò nuncuparunt. Nam *e* Virgilius de Vari nomine à poëtis celebrando sic canebat:

e Aeglog.

Cantantes sublime ferent ad sydera Cycni.

Hoc est doctissimi poetæ. Ita Pindarum laudatissimũ poëtam *f* Horatius Cycnum appellat:

Pindarus Cycnus dictus.
f l.3.car.

Multa Dircæum leuat aura Cycnum.

Ita diuinus Plato Aegyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, Orphæum Calliopes filium, cùm à mulieribus fœdè discerptus excessisset à vita, homine, vt erat, derelicto, in Cycnum demi-

Orpheus in Cygnum mutatur.

demigraſſe, mutata ſpecie, vt qui inſignis muſicus, ac poëta fuerat, muſicam itidem, & poëſim perſeuerantius exerceret. Quem locum, vt apparet imitatus Horatius, in album alitem, ideſt, Cycnum ſeſe abire ſcribit ad *g* Mæcenatem.

g lib. 2. car.

Non vſitata, nec tenui ferar
Penna biformis per liquidum æthera
Vates, neque in terris morabor
Longius inuidiaq; maior
Vrbes relinquam, &c.

Alludit ad hunc Horatij locum Franciſcus Petrarcha, dum ait:

Ond'io preſi col ſuon color d'vn Cigno.

Virgilium Iulius Cæſar Scaliger, qui & ipſe Cygnus dici meretur, Cycnum appellat, vbi Mantuam eius patriam laudibus extollit:

Clara viris, felix ducibus, diuo inclyta Cycno,
Quem vitreis aluit Mincius Andis aquis.

Virgilium etiam Pontanus inquiens:

Ecce autem niueis Cycnus ſe ſuſtulit alis
Cycnus Olorini duxq; decuſq; chori.

Eoſdem fortè duos Poetarum principes intelligebat Arioſtus per duos illos Cygnos albiſſimos, qui è Lete fluuio Heroum nomina ſuſtollentes, ea à temporis iniuria vindicabant: de quibus ſic canit.

Frà tanti Augelli ſon due Cigni ſoli
Bianchi, Signor, com'è la voſtra inſegna,
Che vengon lieti riportando in bocca
Sicuramente il nome, che lor tocca.

Paulinum ſuum Auſonius, ſub Cygni nomine intelligit, ſeipſum verò ſub Cornicis appellatione, vbi demonſtrat doctos iuuenes annoſis ſenibus indoctis eſſe præferendos:

Longæuæ tantùm ſuperamus honore ſenectæ,
Quid refert? Cornix non ideo ante Cycnum.
Nec, quia mille annos viuit Gangeticus ales
Vincit certum oculos, regie Pauo, tuos.

Cùm verò per Cycnos poetæ denotentur, eadem ratione Cycneus ſonus accipitur paſſim pro eleganti carmine: ſicuti à Scaligero in encomio *h* Arnoldi Ferroni viri doctiſſimi.

Ceu geſta patrum Cycneo clarat ſono
Titi beatam lactet venam putes.

Cycneus ſonus pro carmine.
h In Archilocho.
Orationis hieroglyphicum.
Iſocratis Panathenaica Oratio.
i In Dione.

Poſſunt item Cycni Oratores hieroglyphico ſymbolo denotare: nam dicendi ſtudium certis etiam conſtat numeris: quin & hi quoque in ætate prouectiore elegantiùs orant, & doctiùs ſcribunt, ſicuti ante de ſenioribus poetis dictum eſt. Iſocrates Panathenaicam orationem, omnium, quas antea ſcripſerat luculentiſſimam, poſt octogeſimum vitæ annum elucubraſſe dicitur. Qua ratione *i* Syneſius Cyrenæus, illum, qui ſimul ſit Orator, & Philoſophus Aquilam, & Cycnum eodem tempore eſſe ſcribit, intuens nimirum quatenus philoſophando ſeſe in altum tollit, vt naturæ arcana perſcrutetur, Aquilæ, quatenus verò Eloquentia eſt præditus, Cycni nomen mereri. *Aquilam tamen,* inquit, *ſimul, & Cycnum fieri, & amborum habere conditiones, ac inſignia volucribus quidem natura non conceſsit, homini verò dedit Deus, vt & lingua præſtans ſit, & Philoſophiæ compos.* Hæc ille. Sed & Philoſophi hieroglyphicum quoque hæ aues haud immeritò ſtatui poſſunt. Habent enim, Villanouano teſte, multas proprietates cum philoſophantium vita congruentes, ac in primis illud, vt cætera taceam, vt loca ament ab hominum frequentia, remota, vt cantu, ac lætitia ex hac vita diſcedant bona futuræ præſagientes. Omnes deniq; verè literati huius auis ſymbolo denotari poſſe videntur, cum illos, qui verè literati ſunt, animo candido, & nulla vitiorum macula labefactato eſſe conſtet. Nimirum enim Cycnus eſt candoris indicium, quem omnes inſignem memorent albedinis epitheto: qua de cauſa Theocritus θήλεω κύκνον nuncupauit, quòd fæmineus color plurimùm à candore commendari ſoleat. Propter hunc eundem candorem innocentiæ, puritatiſq; innocentis, & puri, & nulla labe inquinati hieroglyphicum ſignum eſſe poteſt, & puræ item veritatis, quemadmodum quoque ipſe per ſe color candidus ſemper habitus fuit; ſuper qua re Ludouici Arioſti verſus: quanquam ad Cycnum non ſpectent, prætetire hoc loco nequaquam poſſum.

Candoris indicium.

Nè dagli antichi par che ſi dipinga
La ſanta Fè veſtita in altro modo,

Che

Che d'vn vel bianco, che la copra tutta,
Che vn sol punto, vn sol neo la può far brutta.

Sed vt ad rem redeam, Theologi nonnulli causam reddentes, cur tam suauè Cycnus canat, eam esse tradunt, quod in ipso cor ex puritate sanguinis titillet, & per procera colla purior aer exeat: ideoq; Cycnum iusti viri typum esse, cuius, inquiunt, cor purum est, atque mundum. Cor istud, quod spiritibus agatur cælestis amoris, & non terrenarũ rerum, carnaliumq; crassis affectibus, hilaritate spiritus decantat, eiusq; modulatio nulla alia est, nisi vitæ sanctæ harmonia, & morum concinnitas. Apud aquas igitur contemplationis cum iustis cantitat, & quantò plus iustus senescit, tantò suauiùs modulatur, quia in ipso mores redduntur compositiores, & sibi magis consonantes. Vitæ enim integritas in senibus præclarior est, in morte verò ipsa lætatur, atque cùm Iacob manibus, & pedibus, nempè affectibus, & operibus rectè compositis, suauiter canens obit. Canit autem: Mihi viuere Christus fuit, vnde nunc mori lucrum. Hæc illi. In eodem ferè sensu apud alios per Cycnum peccator pænitentiam agens significatur, vt legere est apud Diuum Antonium Patauinum, qui hac de re sic scriptum reliquit. *Cum per totam vitam nostram peccata nostra debeamus quotidie cognoscere, & omnia tam particulariter, quàm vniuersaliter confiteri. Tunc enim debemus facere, sicut facit Cygnus, qui quando moritur, cantando moritur: & hoc dicunt contingere propter quandam plumam, quam habet in gutture* (in cerebro alij, sed falsum esse iam diximus) *sed tamen ille cantus dolorosus est ei. Cycnus albus est peccator ad pænitentiam conuersus super niuem dealbatus. Hic in articulo suæ mortis deuotè debet cantare, idest, peccata sua in amaritudine animæ suæ recogitare. Pluma in gutture est peccati notitia, & confessio iustiore, ex quo debet procedere cantus dolorosus, qui tunc est valde fructuosus.* Hieronymus Ruscellius depingit hanc alitem in aquis natantem, quæ canere videatur, cum lemmate: *Diuina sibi canet, & orbi:* Verbi diuini prædicatorem significans, qui & eloquentia, & candidis moribus inter populos sit celebris. Alibi duos Cygnos cum Aquila dimicantes depingit, cum lemmate: *Sic repugnant.* Virum indicans, qui nulli sponte est iniurius, si tamen ab aliquo irritetur, vim vi repellere non veretur. Atque hæc quidem hactenus commemorata, laudem huic volucri non modicam afferre videntur: secus quæ sequuntur. Nam Theologi quidam, Cycnum eximij candoris volucrem longi colli sui protensione cibum ex terræ, atq; aquarum altitudine trahentem, eorum aiunt prætendere speciem, qui vestitus sui splendore plus æquo gloriantes, de sola terrenarum rerum abundantia, contemptis cælestibus cogitant. Diuus autem Ambrosius superbos sacerdotes per hanc auem significari scribit. Hypocritarum item symbolum esse potest. Quemadmodum enim Cycnus plumis candicat, carnem verò habet nigram, ita pessimum illud hominum genus extrinsecus quidem candidum, hoc est, probitate conspicuum apparet, intus verò nigrum existit, hoc est, omni vitiorum labe inquinatum: quod in Leuitico doceri videmur; vbi Deus Cycni esum vetat. Postremò, vt refert Pierius Valerianus, Cygnum aiunt hominem municipibus suis iniurium hieroglyphicè significare. Siquidem fama est, hoc Oloribus esse proprium in volucrum genere, vt alter alterum occidat, & voret, vnde hanc auem inhospitalem à Pindaro fuisse dictam existimat idem Valerianus.

Iusti viri hieroglyphicum.

Peccatoris pænitentiã agonis hieroglyphicum.

Prædicatoris hieroglyphicum.

Vim vi repellentis hieroglyphicum.

Hominum gloriosorũ terrena tãtùm cogitantiũ hieroglyphicũ.

Sacerdotũ superborũ hieroglyphicum.

EPITHETA

A*LBVM*, Olorem, ceu Cygnum dixere Virgilius, Ouidius, Silius Italicus: *candidum*, Martialis, Scaliger, Sanazarius: *niueum*, Virgilius, Statius, Valerius Flaccus, Pontanus, Baptista Mantuanus, qui & *Argenteum* vocat, vti *Canum* Pontanus, *Candenti corpore* Maro, *pulchrum* Alciatus, *Nitidum*, & *egregium* Antonius Gigus, *plumeum* à pennarum copia, & mollitie Manilius, sicuti Statius *mollem*. Homerus à colli longitudine δουλιχόδειρον. Ouidius *innocuum*, quòd nisi lacessitus noceat. Baptista Mantuanus *imbellem*, Pontanus *blandum*; à voce, & cantu Virgilius, *argutum*: Faustus, Petrarcha, *Musicum*: Torquatus Tassus, *Vocalem*, Aelius Iulius Crottus, Pontanus *modulantem*: Virgilius etiam *raucum* à mortis præsagitione: *fatiferum* Statius, *fata canentem* Baptista Mantuanus: *Oscinem* Ianus Gruterus, quia Apollini est sacer: *Apollineum* Strozza filius: *Phœbæum* Politianus, quia Veneri quoque dicatus, *Paphium* Aelius Iulius Crotta: à loco vbi libenter degit: *flumineum* Naso, & Pontanus, Naso etiam *Caystrium*: *Strymonium* Moschus & Theocritus: à Læda quam Iuppiter Oloris figura compressit: Martialis *Ledæum*, *Amyclæum* Statius, nam Amyclis Laconiæ vrbe nata dicitur; quare, & plumam Amyclæam dixit Martialis, sicuti Cygnum ipsum *Spartanum*

hoc

hoc est, vt eius exponunt scholiastæ, Lædæum, Prudentius à Ioue, qui eius specie Lædam ipsam stuprauit, *Stupratorem* vocat.

APOLOGI.

Hirũdinũ, & Cyrnorum Apologus.

De Hirundinibus, quæ Cycnis conuitiabantur, quia nollent cum hominibus cõuersari, ac publicare suam musicam, sed circa amnes, loca ab hominum consortio remota mallent habitare, ac si cantus sui eos puderet, & de Cycnorum responso, in Hirundine, soluta oratione recitauimus: Nunc Antonij Gigantis poetæ non inelegantis carmen, quo hunc apologum lepidè admodum expressit, hic scribere non abs re fortassis fuerit: canit autem:

Garrula sic quondam Cycnum obiurgabat Hirundo
Dum circa fluuios hæc volat, ille canit
Cur tu non hominum cœtus, & tecta frequentas
Horrida sed vitam per loca solus agis?
Sic cantu polles, atque hoc te nomine iectas
Cur nuuquam resonat cantus in vrbe tuus?
En ego te multo duco ciuilior auum:
Nam siue in parua nidificare domo,
Seu libet in magna, aut regum laquearibus aureis,
Sed diuum in templis, omnia tuta patent.
Ipsos præterea mortales sæpe salutans,
Leuiter oblecto gutturis arte mei.
Vix illi Cycnus quamuis responsa negare
Maluerit, dulci talia voce refert.
Quàm libet obnixè studeas vrbana videri,
Non tamen inde tibi conciliatur amor.
Quin grauis in te omnes odij dant signa, modisq;
Mille aditu prohibent te, domibusq́; fugant.
Et famulæ oderunt, quando labor additur illis,
Tergere quæ impuris obruis ipsa notis.
Quod si aliqui te impunè sinunt volitare per ades,
Non quærulæ hæc laus est vocis Hirundo tuæ:
Mitis at illorum ingenij: cùm te tamen vltrò
Nemo blanditijs in sua tecta vocet.
At mea conditio tanti est, vt sæpe relicta
Vrbe homines, syluas, stagnaq; sponte petant,
Longè audire modos dantem per colla canoros:
Quanquam hæc inuitus te stimulante loquor.
Nunc quid fabellæ tandem sub imagine priscæ
Me tardum ingenio Pieri cara mones?
Nunquid vt inculto doctum vexare Latinum
Carmine desistam? Dic precor, istud agis?
Annuis, agnosco id signantem in fronte pudorem:
Atqui non surdis auribus ista canis.
En calamum pono, rauca vt Cornice silente
Postmodò more suo concinat albus Olor.

Viri Anserẽ, & Cycnum alẽtis apologus.

Inter fabulas Æsopi, vel quæ sub eius nomine vagantur, de viro diuite Anserem, & Cycnum alente apologus legitur eiusmodi. Vir diues Anserem simul, & Cycnum nutriebat, non ad eadem tamen, sed alterum cantus, alterum mensæ causa. Cùm autem oporteret Anserem pati ea, quorum causa nutriebatur, nox erat, ac discernere tempus non permisit vtrunque. Cycnus autem pro Ansere adductus, canit melos quoddam mortis suæ exordium, eoq; qui sit, significat, & mortem suauitate cantilenæ effugit. Affabulatio indicat, eloquentiam sæpius mortem differre. Hunc apologum Gabriel Faernus Cremonensis hoc carmine feliciter expressit:

Duas opimas Cors alebat alites,
Cycnum, Anseremq; candidum,

Vt ille dulce ferret auribus melos,
At hic obesa viscera
Gula exhiberet. Ergò vt hunc hero in cibum
Parare iussus est coquus
Loco Anseris Cycnum inscius prehenderat
Colore falsus alitum.
At ille funus, vt solent Cycni in suum
Suaue carmen ordiens,
Ita agnitus, grauiq; mortis impia
Solutus est periculo.
Pericula sæpe, sæpe proximam necem
Repellit eloquentia.

Eloquētia sæpe mortem arcet.

PROVERBIA.

PROVERBII in primis similitudinem gerit illud D. Basilij: *Tunc canunt Cycni, cum tacuerint Graculi,* De quo vide in Gracculo. Cui ferè simile est illud *a* Theocriti.

Cycni canunt, tacētibus Gracculis.

Haud fas est, Lacon, Philomenam vt prouocet vnquam
Pica nec argutis Epopa obstrepat improba Cycnis.

Item illud *b* Virgilij. —— *Certent & Cycni Vlulæ.*
Nam & hæc in eos optimè quadrant, qui longè impares certant cum superioribus, aut qui negocium facessunt longè se præstantioribus, siquidem vt ait *c* Lucretius:

Paruus vt est Cycni melior canor ille, Gruum quam
Clamor in ætherijs dispersus nubibus Austri.

d Alibi in eundem sensum non esse ait, quòd *Hirundo contendat cum Cycnis.* Congruit autem hoc etiam loco illud *e* Antipatri in Erinnam:

Λοί τερος κύκνυ μικρὸς θρόος, ἢ εκολοιῶν
Κρωγμὸς ἐν εἰαρικαῖς κυδνάμενος νεφέλαις.
Paruus Cycnorum melior cantus strepitus quàm
Graccorum nebulis sparsus in ætherijs.

Huc pariter pertinent elegantissimum hoc *f* Ælij Iulij Crottæ carmen:

Si grilli tenues musas æquare coaxans
Rana potest, & si Psitaccum Asellus iners.
Attida vocalem clangens sin audiat Anser,
Si Phaethontiaeum stridula Olorem Vlula,
Par erit Arpinas Sardus tibi, par erit idem
Magne Maro, numeris, carminibusq; tuis.

a In Hodæporis.
b Aeglog. 8.
c l b 4. rer. natu.
d lib. 3.
e l. 3. epigr.
f li. 3. stro.

Illud verò Ausonij: *Si confers Fulicas Cycnis,* in eodem pariter sensu proferri possit, sed & aliud etiam denotat, nimirum colorem dissimillimum: diciturq; rebus inter se prorsus dissimilibus. Hoc præterea Vergilianum, *interstrepit Anser olores,* prouerbialiter à Poeta prolatum est; & prioribus dicterijs non incongruum. Olor enim auis est candidissima, vocemque ædens argutam: Anser autem clamore obstrepit: ob quam distantiam factum est in eos adagium, qui se ijs rebus, quas ignorant petulantiùs audent miscere, vel de rebus suis nimis sibi assumunt, aut ineruditi inter doctos garriunt. Hinc passim poetæ maximè, cùm sese impares significare cupiunt ad rem aliquam alicui decantandam, vel minus, quàm alij doctè id præstaturos diffidunt, sese Anseribus comparant, qui cum Cycnis certant, in quo sensu dicebat Propertius:

In Arrogantes.
Poetæ quãdo se Anseribus comparent.

Anseris indocto carmine cessit Olor.

Scaliger Pater de se:

Argutos inter videar strepere Anser Olores.

Et Titus Vespesianus Strozza parum immutatis verbis:

Inter Apollineos recinam velut anser Olores.

Simile ferè iam proximè dicto adagio est, hoc *inter doctos etiam Corydus sonat:* Nam & in Græco epigrammate de Corydo, & Cycno hæc legitur similitudo:

Corydus sonat inter indoctos.

Εἰ κύκνῳ δυύαται κορυδος παραπλήσιον ἀδειν,
Τολμῶει δ᾽ ἐρίσαι σκῶπες ἀηδονίσιν,

Ei

Εἰκὸ κκυξ τέττιγος ἐρειλιγυρώτεροι εἶναι
Ισα ποιεῖν καὶ ἐγὼ παλλαδίῳ δύναμαι, idest,

Si Corydus Cycnum queat æquiparare canendo,
Noctua concertet ſi Philomela tibi,
Coccyx ſi iactet ſe voce anteire Cicadam,
Tunc ego Palladio par potero eſſe meo.

Corydus quæ auis. *Cycnea cãtio.*

Conuenit in eos,qui apud idiotas audent ſeſe velut eruditos venditare,inter doctos alioqui prorſus elingues. Corydus autem, vt in Alauda diximus, viliſſimum auicularum genus mi-nimèq; canorum, ſtrepit tamen vtcunque inter aues minutas, cùm apud Cygnum canens ferri nequaquam poſſet. Inter Græcanica prouerbia refertur κυκνεῖον ᾆσμα, ideſt, Cycnea cantio, quadratq; in eos, vt elegantiſſimè docet author adagiorum, qui ſupremo vitæ tem-pore facundè diſſerunt, aut extrema ſenecta ſuauiloquentis. D. Hieronymus in quodam laudans ſenilem eloquentiam, commemoratis aliquot ſcriptoribus, *Hi omnes*, inquit, *neſcio quid Cycneum vicina morte concinerunt*. Et in epithaphio Nepotiani: *vbi eſt ille*, inquit, ἐργοδιώκτης *noſter, & Cycneo canore vox dulcior?* Illi quoque, qui omnem prorſus ſalutis ſpem abie-cerunt, dicuntur prouerbialiter τὸ κύκνειον ᾄδειν, ideſt, *Cycnorum, ſiue Cycni more canere*. Hoc quoque carmen Iuuenalis.

Rara auis in terris, nigroq; ſimillima Cycno.

prouerbij loco apud omnes habetur, Adagiorum author allegoriam ab auibus peregrinis, & inuſitatis, quæ nonnunquam in noſtram regionem deuolant; deductam putat, ſed Cyc-nos nigros vſpiam apparuiſſe nunquam audiui, legitur idem prouerbium apud *g* Claudia-num his verſibus expreſſum:

g Lib. 9.

Fama prius fallo ſimilis, vanoq; videri
Ficta ioco, leuior volitare per oppida rumor
Rideriq; nefas, veluti nigrantibus alis
Audiretur Olor, Coruo certante Liguſtris.

Cycno magis canus.

Κύκνου πολιώτερος, hoc eſt, *Cygno magis canus* à Suida velut prouerbium citatur: Etiam hiſce, inquit, reliquijs animus generoſus ineſt: Nam ego meam exiſtimo ſenectutem meliorem eſſe, quàm multorum cincinnos adoleſcentium, & habitum.

FABVLOSA.

a Lib. 11. Antiq.lect. cap.19.

Iouis, & Lædæ fabula.

FABVLOSAM Iouis in Olorem metamorphoſim plurimi memoriæ prodiderunt, ſed Nemeſin ne,an Lædam huius auis ſpecie compreſſerit iſte diuus,haud ſatis conſtat, vt ſubinde patebit. *a* Cælius Rhodiginus eleganter hanc fabulam deſcribit diſputans, nunquid Nemeſis, & Læda ſint diuerſæ, an vna eademq; quem lector adire poterit, ego in-terim eam hìc ex Hygino referam,eoq; magis, cùm & hunc ſecutus videatur Cælius. *Olorem inter ſydera*, inquit ille, *Græci Cycnum appellãt: quem complures propter ignotam illius hiſtoriam, communi genere auium* ὄρνιν *appellauerunt: de quo hæc memoriæ prodita eſt cauſa. Iupiter cùm amore inductus Nemeſin diligere cæpiſſet, neque ab ea vt ſecum concumberet, impetrare potuiſſet, hac cogitatione eſt amore liberatus. Iubet enim Venerem Aquilæ ſimilatam ſe ſequi, ſeſeque ipſe in Olorem conuertit, & vt Aquilam fugiens ad Nemeſin confugit, & in eius gremio ſe collocauit: quem Nemeſis non aſpernata, amplexum tenens, ſomno eſt conſopita: quam dormientem Iupiter compreſſit, ipſe autem auolauit: & quod ab hominibus altè volans cælo videbatur, inter ſydera dictus eſt conſtitutus: quod ne falſum diceretur, Iupiter è facto eum volantem, & Aquilam conſequentem collocauit in mundo. Nemeſis autem, quæ auium generi eſſet iuncta menſibus actis ouum procreauit, quod Mercurius auferens detulit Spartam, & Lædæ ſedenti in gremium proiecit, ex quo naſcitur Helena, cæteris corporis ſpecie præſtans, quam Læda ſuam filiam nominauit. Alij autem cum Læda concubuiſſe in Olorem conuerſum ferunt: de quo in medio relinquemus.* Hæc Hyginus. Cælius verò Nemeſin à Ioue compreſſam ait, in Anſerem deformatam, idq; ex Græcis nonnullos ſcribere. Eryphus quidem poeta, referente *b* Athenæo Lædam Anſerina oua enixam eſſe ait, & *c* Virgilius id quoque innuere videtur, dum canit:

Nemeſis à Ioue comprimitur.

b Lib. 2.
c In Cyri.

Cyris amiclæo formoſior Anſere Lædæ.

d In Helenã.

Sed Anſeris forma compreſſam ego nullibi lego. Qui verò Lædam à Ioue compreſſam volunt exiſtunt plurimi, atque in primis ipſamet Helena, quæ apud *d* Euripidem ſic loquitur:

—— ἐστὶ δὲ δὴ
Λόγος τις: Ζεύς μητέρ' ἔπτατ' εἰς ἐμὴν
Λήδαν, κύκνου μορφώματ' ὄρνιθος λαβών.
Εἷς δόλιον εὐνὴν ἐξέπραξ' ὑπ' αἰετοῦ
Δίωγμα φευγών, εἰ σαφὴς οὗτος λόγος, id est,
Fama est etenim
Quod Iuppiter volauit ad matrem meam
Lædam, Oloris alitis forma oblitus.
Fugaq́; ficta, quòd volucris nuncia (Aquila)
Iouis sit insecuta, mox compressit hanc.

Eadem *e* Helena apud Ouidium etiam idem confirmat, dicens:

e In Epist. Helen.

Dat mihi Læda Iouem Cycno decepta parentem,
Quæ falsam gremio credula fouit auem.

Præterea ex eo ouo Helena sola nata non est, quin item Castor, & Pollux, item Clytemnestra, alij verò bina oua enixam fuisse Lædam aiunt, & ex altero eorum Castorem, & Pollucem, ex altero Helenam & Clytemnestram progenitos. Nonnulli etiam Timandram addiderunt sororem. Non desunt etiam, qui ex vno tantùm ouo Pollucem, & Helenam prodijsse crediderint, quod Læda è Ioue conceperit, cùm è Tyndaro Castorem, & Clytemnestram natos esse arbitretur, hosq; mortales, illos immortales haberi. Postremò multi, nulla Aquilæ Olorem insequentis mentione facta, Iouem Cycni figura, ita iucundè cecinisse volunt, vt illum propter cantus suauitatem Læda adamauerit, & contrectauerit. Vt vt est fabulosum est: non caret tamen fabula suo mysterio. Iupiter enim in modum potentiæ ponitur, nimirum, vt Deus, Læda tanquam iniuria, aut conuitium: illud enim λοιδὴ significat: omnis autem potentia iniuriæ mista speciem suæ generositatis mutat. Ideo verò in Cycnum conuersus dicitur: quoniam vti antè ex Melisto Euboico Physiologo, & qui omnium Physiologorum sententias disputauit, hæc ales ita conuitijs plena sit, vt ipsa clamante, reliquæ aues taceant. Castorem verò, & Pollucem, & Helenam pro perditione, quoniam sydera sint nautis infausta, si separatim apparuerint: nam alioqui sicut quoque suprà annotaui, sunt felicissima, cùm Helena semper malum portendat: quare, teste Lactantio Papiniano, Vrania appellata fuit. Qua de re ita perquam appositè proditum est à *f* Plinio. *Vidi,* inquit, *in nocturnis militum vigilijs inhærere pilis pro vallo fulgurum effigies. Hæ & antennis nauigantium: alysque nauium partibus, ceu vocali quodam sono insistunt, vt volucres sedem ex sede mutantes. Geminæ autem salutares, & prosperi cursus prænunciæ, quarum aduentu fugari ac minacem, appellatamque Helenam ferunt, & ob id Polluci, & Castori id numen assignant, eosque in mari Deos inuocant.* Idem indicat Papirius canens:

Fabulæ explicatio.

Iupiter cur in Cycnum mutatus dicatur.

Helena cur Vrania dicta.

f lib. 2.

—— *Cùm iam damnata sororis*
Igni Tænarij uerunt carbasa fratres.

Significat itaque hæc fabula ex potentia, quæ cum iniuria coniuncta est, omne malum procreari. Sed quid si in bonam etiam partem interpretemur, dicamusq; ex pulchris parentibus, quales erant Iupiter in auem candidam, & formosam conuersus, & Læda, speciosos procreari liberos, quales fuere Castor, & Pollux, Helena, & Clytemnestra. Cycnus verò ille, quem aiunt ab Hercule occisum, & post mortem in auem sui nominis mutatum, Martis, & Cleobulinæ filium fuisse ferunt, vt refert *g* Possidonius. Hunc autem fingunt, ideo ab Hercule fuisse trucidatum, quoniam ille in Thessaliam accedentes aduenas interimeret, patri suo templum erecturus è capitibus cæsorum à se hominum. *h* Pausanias huius Cycni cum Hercule pugnam Athenis in æde Palladis conspici tradidit. Dicitur autem ab Hercule occisus, quoniam Hercules omnium monstrorum, latronum, maleficorumq; hominum, qualis sanè erat ille Cycnus, domitor, & euersor fingitur, adeo vt tantum nominis, & gloriæ apud omnes gentes consequutus sit, quantum nulla ætas vnquam delere possit. Fuit præterea non minoris nominis, ac famæ Cycnus alius, quo cum Achilles ad Troiam pugnauit, quem plerique Neptuni, nonnulli vt Isacius Apollinis filium faciunt. Cuius pariter pugnam cum Achille, & post mortem in Cycnum auem transformationem luculenter, ac prolixè prosequitur *i* Ouidius, quem lector per otium legere poterit. Dicitur autem iste Cygnus ab Achille propter corporis duritiem, cùm nullo ferro posset interfici, eliso gutture suffocatus. Sunt, qui inquiunt, hunc Cycnum in auem eiuscemodi conuersam fuisse, non quidem reipsa: nullum enim fuit tempus, quo homines in aues, pisces, plantas, aut saxa mutarentur, sed ad solatium suorum illud fuisse à poëtis confictum. Nam fuit vna multarum fabularum excogitatarum ratio aliquando assentatio, poëtarum nimirum, qui nihil

Cycni ab Hercule occisi fabula.

g l. de Dijs & Heroib.

h In Attic.

Hercules cur celebris

Cycni ab Achille occisi fabula.

i l. 12. Metamorph.

Poetæ cur mortuos in aues, pisces, vel alia mutatos dicerent.

hil sibi non licere arbitrati sunt, modò principum suæ ætatis gratiam, per sua figmenta aucuparentur. Sic homines sæpius in Deorum numerum post mortem relati sunt, & templa, altaria, sacerdotes, ceremoniæ, ac proprij ritus sacrorum fuerunt instituti, multique in varia corpora animalium, per suauitatem orationis, cum mirifica legentium voluptate peruenerunt. Habet enim illud suauitatis in se poëtice, vt illa, quæ in soluta, liberaque oratione ridicula viderentur, & vana, & mendacia, ipsa non solùm probabilia, & simillima veris efficiat: sed etiam cum incredibili auditorum voluptate, & admiratione ita imprimat in animis, vt non facilè deleantur. *k* Boccacius vero fabulam ita interpretatur. Cycnus, inquit, ideo potuit Neptuni filius fingi, propter corporis sui albedinem, & membrorum agilitatem: quia humidi naturaliter candidi sunt, ac instar plumarum molles, atque delicati. Cum qua humiditate si copuletur congrua caloris portio, homines generantur agiles, & dextri. Tales autem vbi gladiatoriæ artis periti euasere, ictusque egregiè euitare norunt, sicuti sæpius sunt obseruati, nisi fessi, ac lassi pugnæ prolixitate, ab alijs vinci nequeunt. Quòd verò in auem abijsse mortuus dicatur, innuit, nihil post eius mortem apud homines, præter nomen volatile, relictum ab eo fuisse. De hoc eodem Cycno aliā fabulam enarrat *l* Pausanias de bipēnibus agens Periclyti Euthymachi filij, Tenedij hominis dono. *Vetus*, inquit, *fama dedicationis causam vulgauit: Cycnum autē Neptuni fuisse filium: regnasse eum Colonis. Oppidum hoc in Troade fuit, ad Leucophrin insulam. Filiam is habuit Hemithean, & Tennen filium ex Proclea Clytij filia, Caletoris illius Germana sorore, quem ab Aiace in Iliade festum memorat Homerus, cum faces in Protesilai naues immitteret. Proclea mortua, alteram Cycnus vxorem duxit, Philomenem Craugasi filiam. Eam cum in priuigni incidisset amorem, repulsam ægrè ferens, Tennen, ficta calumnia apud virum criminata est suum, quòd ille inuitam, & repugnantem constuprare conatus esset. Mendacio captus Cycnus inuicem cum sorore in arcam inclusos in mare abijcit; illi incolumes in insulam exponuntur: cui cùm anteà Leucophrys nomen fuisset, de Tenne postea nomine Tenedos fuit appellata. Sed fraude aliquando detecta, ad filium Cycnus nauigauit, quo se illi purgaret, & eius, quod per credulitatem temerè commisisset, facti veniam posceret. Cum itaque ad insulam appulisset, & ad saxum siue arboris truncum nauim religasset, Tennes ira impulsus bipenni retinacula abscidit. Ex ea in prouerbij consuetudinem venit, vt quicquid quiuis præfractè negarit, id Tenedia bipenni præcidisse dicatur.* Notissima est, & alterius Cycni fabulosa in hanc auem metamorphosis, illius nempe, quem Steleni filium fuisse memorant, & Liguriæ regem Phaëthontisq́ materno sanguine, ac summa beneuolentia coniunctum: cuius infelicis adolescentis casu, cùm multum doluisset, ab Apolline in Cycnum transfiguratus auem, velut ignem odio habens, etiamnum inter paludes, & aquas flebilem exercet cantilenam, vt perquam luculenter cecinit Ouidius his versibus:

Poetices efficacia.

k l. 10. Genealog. Deor.

Homines agiles vt generētur.

l In Phocicis.

Tenedos insula vnde dicta.

Tenedia bipenni præcidere quid significet.

Cycni Ligurum regis fabula.

> *Affuit huic monstro proles Steneleia Cycnus,*
> *Qui tibi materno quanuis à sanguine iunctus*
> *Mente tamen Phaëthon proprior fuit: ille relicto*
> *(Nam Ligurum populos, & magnas rexerat vrbes)*
> *Imperio, ripas virides, amnemq; querelis*
> *Eridanum implerat, syluamq; sororibus auctam.*
> *Cùm vox est tenuata viro, canæq; capillos*
> *Dissimulant plumæ, collumq; à pectore longè*
> *Porrigitur, digitosq; ligat iunctura rubentes.*
> *Penna latus velat, tenet os sine acumine rostrum,*
> *Fit noua Cycnus auis, nec se cæloq; Iouiq;*
> *Credit, vt iniustè iussi memor ignis ab illo,*
> *Stagna petit, patulosq; lacus, ignemque perosus*
> *Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.*

Recenset eandem hanc metamorphosim breuiter *m* Virgilius, cùm canit.

m l. 10. Aeneid.

> *Non ego te Ligurum ductor fortissime bello*
> *Transierim Cycne, & paucis comitate Cupauo,*
> *Cuius Olorinæ surgunt vertice pennæ*
> *Crimen amor vestrum, formæq; insigne paternæ,*
> *Namque ferunt luctu Cycnum Phaethontis amāti*
> *Populeas inter frondes vmbramq; sororum*
> *Dum canit, & mæstum musa solatur amorem*
> *Canentem molli pluma duxisse senectam*
> *Linquentem terras, sidera voce sequentem.*

Pausa-

Fabulæ expositio.

Pausanias quoque Cycnum refert, fuisse regem Ligurum, qui trans Padum supra Celticam siti sunt, ἄδρα μουσικόν, eumq; post mortem, voluntate Apollinis in Cycnum auem mutatum. Volunt Mythologici poetas hoc figmento significare, principes optimarum artium expertes esse nō oportere, vel esse prorsus ignaros, quæ liberales vocantur, cùm & animum ad regias virtutes, & ad optimam rerum præsentium administrationem, & ad futurorũ prudentiam mirabiliter effingant, & ad rerum, vel aduersarum, vel secundarum euentum æquo animo perferendum. Istud à musicæ scientiæ primum inchoandum esse censent, sed non ab illa rabularum, ac combibonum garrulitate, aut vociferatione. Huic enim ea vis est, vt animum, moresq; parumq; aptos prius, componat, deinde præparet compositum ad omnes rectas disciplinas facilè imbibendas. Alij dixerunt, poëtas ad viuentium coniunctorum Cycni ipsius regis gratiam illum immortalibus laudibus extulisse ob peritiam musicæ facultatis, quem & gratum Dij hominem fuisse dixerunt, & post mortem etiam vixisse, atq; in auem pulcherrimam, Apolliniq; dicatam mutatum, quæ vel mortem ipsam cum cantu exciperet, quia se Deo amicam esse sentiat, & ad meliorem vitam transituram. Nam cùm mors communis sit omnibus animantibus, neque vlla sit differentia sanguinis, facultatum, honorum, nisi quis vi laudis, ac virtutis communem omnibus vitæ metam perpetuitate nominis superauerit, vel nihil est tam magnopere expetendum in rebus humanis, quàm sola gloria, quæ per bonitatem morum, sanctitatem, fidem, pietatem, integritatem, innocentiam, ac beneficentiam latè extenditur. Fit etiam hoc ipsum per disciplinam, liberaliumq; artium præstantiam cognitionis, qui honor in animis posterorum diutissimè cōseruatur. Nam cùm fieri omnino non possit, vt nihil agamus, quod aptiùs præclaris ingenij relictum est, in quo se exerceant, cùm quid datur ocij, quàm in cognoscendis rebus gestis præteritorum temporum, & delicijs, quibus se suosq; perdiderunt præfecti, aut quibus virtutibus hæc omnia ab ijsdem sapienter sunt conseruata? Est illud præterea studium honestissimum omnium, ac vtilissimum, & cæteris omnibus occupationibus præferēdum, quo aliquis se ipsum ad vitam quàm honestissimè cum virtute transigendam informet. Vt verò ad transformationes, vnde digressa est, oratio redeat, aliam de quodam puero in Olorem mutato fabulam recenset Ouidius, Medeam, canens, postquam Cææ vrbem peruenisset, in qua Alcidamas Columbam ex filia procreatam vidit, inde Hyeren lacum, & Cycni tempe vidisse, quibus in locis Phyllius quidam Cycnum puerum adamasse dicitur, qui cùm illius pueri iussu, & volucres, & ferum leonum domuisset, illiq; donauisset, postremò taurum, quem quoque puero iubente vicerat se ei daturum negauit: quare indignatus is puer sese ex alto præcipitem dedicit, & in Olorem versus est, Hyere autem illius mater filij casum assiduè flendo in stagnum sui nominis commutata est.

Musices vis.

Mori omnibus animantibus commune.

Studia honesta quæ.

Pueri in Olorem mutati fabula.

in l. 7. metã.

Inde lacus Hyeres videt, & Cycnea Tempe,
Quæ subitus celebrauit Olor: nam Phyllius illic
Imperio pueri, volucresq; ferumq; leonem
Tradiderat domitos, taurum quoque vincere iussus
Vicerat: & strictè toties iratus amori
Præmia poscenti taurum suprema negauit.
Ille indignatus, cupies dare, dixit: & alto
Desiluit saxo, cuncti cecidisse putabant.
Factus Olor niueis pendebat in aere pennis.
At genetrix Hyere seruatum nescia, flendo
Deliquit, stagnumq; suo de nomine fecit.

Antonius Liberalis verò Cycnum, & Thyriam (sic autem matrē Cycni nominat) in Cycnos aues abijsse scribit, fabulãq; narrat sic: *Nicander*, inquit, *libro Alteratorum tertio, & Areus Laco in carmine, cui Cycnus nomen est, id narrant, quod sequitur. Apolline è Thyria Amphinomi filia natus est Cycnus facie formosa, moribus inelegantibus, & agrestibus, nimio studio venationis deditus, habitabatq; ruri inter Pleuronem, & Calydenem. Multos habuit ob pulchritudinem amatores, quorum cùm præ superbia admitteret neminem: mox omnibus inuisus ab ijsq; desertus, solo Phylio apud ipsum perseuerante: quanquam hunc quoq; non mediocribus affecit contumelijs. Extiterat sub idem tempus apud Aetolos ingens Leo, qui & in ipsos, & in pecus grassabatur: Hunc Cycnus iussit Phylium sine ferro interficere: idq; is in se recepit, leonemq; tali necauit astu. Cùm sciret, qua hora leo esset superuenturus ventrem impleuit multo cibo, ac vino, cumq; bellua appropinquaret, ea euomit; quæ leo famelicus deuorans, vini vi è stupido sopore obrutus, & Phylius brachio, cui vestem suam circumuolauerat, in os inserto, leonem suffocauit, sublatumq; in humeros, ad Cycnũ attulit, nomenq; apud homines illustre eo facinore sibi parauit. Sed Cycnus alium adhuc difficiliorē ei laborē iniunxit. Erant ea in regione Vultures*

Cycni, & Thyriæ fabula.

Phylius leonem sine ferro, quomodo occiderit.

monstrosæ magnitudinis, qui multos homines interficiebant: hos eum viuos capere, & ad se perducere, quauis ratione, iussit; Dubitante Phylio, quomodo hoc mandatum conficeret, diuinitùs euenit, vt Aquila raptum leporem, semianimemq; eodem deijceret, non perlatum ad nidum. Phylius, direpto lepore, sanguine eius se impleuit, & humi procubuit: itaque Vultures ad eum, vt mortuum deuolarunt, quorum ille duos pedibus arreptos tenuit, atque ad Cycnum pertulit. Tertium ei hic prioribus adhuc magis arduum imposuit laborem: taurum ab armento iubens manu abducere ad aram Iouis, Phylius cùm perficiendæ huius rei rationem nullam inueniret. Herculis auxilium implorauit. Voto facto, duo ei tauri apparuerunt, qui propter vaccam, quam vterq; ardebat, pugnantes cornibus se mutuò in terram prosternebant: cùmq; elanguissent, Phylius alterum pede correptum ad aram vsque pertraxit. Voluntate autem Herculis cœpit deinde negligere mandata pueri. Accidit hoc grauissimum Cycno, quod se, quod minimè opinatus foret, contemptum videret. Itaque præ mærore animi seipsum abiecit in Conopam lacum, viderique inter homines desijt. Eodemq; etiam se Thyria mater, filij mortem non ferens præcipitauit, amboque in aues sunt mutati in lacu Apollinis nutu. Ab ijs quoque Lacus Cycnea appellata est: ac tempore arationis multi ibi visuntur Olores. Prope extat etiam Phylij monumentum. Hæc itaque Antonius Liberalis.

Phylius vt Vultures viuos ceperit. *Phylius taurum ad aram Iouis perducit.* *Lacus Cycnea.* *Phylij monumentũ.*

VSVS IN CIBIS.

SI Racham Cycnus est, vt septuaginta verterunt, tanquam immunda auis in cibis prohibita fuit in Leuitico. Verùm præterquamquòd Cycnus ea culpa vacat, ita etiã Christianis, qui præceptum intelligunt, multa in cibis cædunt, quæ ibi ceu impura vetantur. De Laude Cycni in mensis nonnihil suprà dictum. De bonitate carnis apud Græcos nihil proditum reperio. Albertus eam nigram, & duram esse ait, sicut omnium auium aquaticarum magnarum. Sed Cycni bifariam ad mensæ vsum damnantur, & quia aquatici, vnde caro est excrementitia, & quia cæteris, vt Anseribus, & Anatibus grandiores, vnde duriores etiam sunt, & ad digerendum rebelles. Ex pullis lautiores quandoque epulæ instruuntur, non tam raritatis, quàm præstantiæ causa. a Platina ad patinam, venire ait eadem ferè ratione, qua Anseres; item debere elixari.

Cycni caro. *a lib. 5.*

VSVS IN MEDICINA.

CYCNI tenellum pullum in oleo decoctum a Aëtius admirabile neruorum medicamentum esse scribit. Adipis frequentior est vsus: hunc faciem purgare, atque erugare tradit Plinius, & ad lentiginem commendat Serenus:

Cycnæos adipes hilari misceto Lyæo
Omne malum properè maculoso ex ore fugabis.

Alibi eum etiam b Plinius ad sedis vitia laudat; item ad emolliendas vuluarum duritias, & collectiones, ac denique aduersus hæmorrhoidas. Videtur autem ad idem vtilis Cycni adeps, ad quæ Anserinus, de quo copiosè agemus suo loco. Oua ad ignem sacrum celebrat Serenus, dum canit:

—— Vel Oloris fœtibus oua
Sed non cocta dabis, sic torrida membra fouebis.

Pellis vnam cum plumis paratur pro operimento pectoris, & ventriculi, tanquam concoctionem iuuandi peculiari aliqua vi prædita.

a Tetrab. 2. serm. 279. *Adipis vsus.* *b l. 30. c. 9.* *Ouorum.* *Pellis vsus.*

ICONES. STATVÆ.

CASTOREM, & Pollucem vnà cum Helena, & Clytemnestra, & Læda à Ioue in candidissimum Olorem mutato procreatos anteà dictum fuit: quam generis sui claritatem plurimi fecisse verisimillimum existit, idq; in primis mihi significare videtur a Valerius Flaccus Cycni iconem in vestibus suis depictam vsurpasse scribens his versibus:

a l. 1. Argonaut.

Illis Tænario pariter tremit ignea fuco
Purpura, quod gemina mater spectabile tela

Duxit

Duxit opus bis Taygeton syluasq; comantes
Struxerat, Eurotam molli bis fuderat auro.
Quamq; suus semipes de stamine portat,
Et volat amborum patrius de corpore Cycnus.

Ouidius pariter Arachnen, si benè memini, cum Minerua de textoriæ artis præstantia certantem, Lædæ eiusdem imaginem in tela sua texuisse, quæ Olori succumberet, prodidit: *Arachnes tela.*

Fecit Olorinis Lædam recubare sub alis.

Romæ in aula Illustriss. Ca siorũ Lædæ nudæ, & velut ex balneo prodeũtis statuæ Cycnus 10 marmoreus astat, & à Cupidine amplexatur. In ædibus Euryali cognomento Syluestris eadem Lædæ statua conspicitur, sed absq; capite, & ante pedes eius Cycnus. Apud Cardinalem Hyppolitum Medicen, vt refert Pierius Valerianus, signum ex marmore pulcherrimè ductum habebatur, qui, inquit, Apollo fidicen est; leuam enim manum admonet ad lyræ iugum: ea Cycni dorso sustinetur. Cycnus ipse, collo suauiter reflexo, rostroq; ad chordas verso parem videtur cum lyra harmoniam emodulari. Dextera Apollinis dextro innititur genu, eaq; plectrum continet: adiacet ibidem humi pharetra, vtpote signum, Deum ipsum non semper arcum tendere, sed aliquando tacentem musam cithara suscitare. In Perillustri illo Parmensium Ducis Nymphæo, quod in suburbano eius est, mirificè delectant, atq; intuentium oculos remorantur Tritones, qui e buccinis suis aquas euomunt, Cupidines in 20 Cycnis, & delphinis per aquas vecti. *Apollinis statua.*

VSVS IN INSIGNIBVS.

CYCNVS cur apud veteres Romanos, ac Græcos frequens vsitatissimumq; insigne fuerit, duplex ratio, tùm quòd artem nauigandi homines docuerit, tùm quia augurio suo nauigantibus prospera, faustaq; portenderet. Nunc autem non in proris, sed in summo malo, vel eius vexillo, Cycnos multa nauigia pro insigni gerunt. Cupa- 30 uo Ligurum dux, & filius illius Cycni, qui in auem hanc mutatus dicitur, Olorinis pennis cassidem exornabat, vt meminit his versibus *a* Poeta. *Cycnus cur nauium insigne.* *a lib. 10. Aeneid.*

Non ego te Ligurum ductor fortissime bello
Transierim Cycne, & paucis comitate Cupauo,
Cuius Olorinæ surgunt de vertice pennæ:
Crimen amor vestrum, formaq; insigne paternæ.

Quo loco Nicolaus Erithræus, Galea, inquit, cristis adornabatur, quo terribilior hosti fiat, & miles cristatur procerior appareat. Has autem ex Olorinis pennis colligere moris fuit, & ex equinis setis, cùm hodie ex Struthiocamelo plurimùm petantur. *b* Petrus Angelius Bargæus per Cilnium Aretinorum ducem in Syriaco bello strenuum pro insigni Cycnum 40 vsurpasse scribit, canens: *b lib. 7. syr.*

Cilnius Aonijs proles gratissima nymphis
Areti decus, & vatum spes fida bonorum
Fert niueum clypeo Cycnum, leue corpus ad æthram
Tollentem, & cantu cæli conuexa replentem,
Stemma domus dotum, & maiorum insigne suorum.

Pepulorum antiquissima, & nobilissima Italiæ familia; quæ ex Britanniæ Regibus ortum ducit Vrbis nostræ splendor, atque ornamentum, cassidem insignis sui hac laudatissima volucre exornat, Cycnumq; non parum nobilitat. De cuius familiæ præclarissimorum Procerum factis, cùm referta sint historicorũ plurimorum monumenta, ego nihil hîc dicam, ne 50 tam clarorum virorum virtuti, atq; splendori tenebras rudi hoc meo stylo offundam. Gentilitia Bocchiorum insignia hinc quoque celebrat *c* Achilles Bocchius hoc doctissimo epigrammate. *c lib. 11. symb. 5.*

Aurea norma tribus stellis circundata signat
Cæruleo Bocchi Stemma tuum in spatio.
Vt niueus galea passis Olor insidet ales,
Rostro aliud sydus qui vomit æthereum.
Optima nimirum ratio est illa aurea norma
Quæ trino, atque vno à lumine lumen habet.
Hinc candor vitæ illæsus, diuinaq; fandi

Copia: præſidio hinc additur omne decus.
Maurus auis quondam hac veſtris inſignia Bocchus
Et gentilitium nomen habere dedit.
Ad ſummam tota ſemper ratione colendum
Eſſe Deum tota mente Numiſma monet.

Cicinellæ familiæ inſignia. Neapoli Cicinella nobilis habitat familia, quę, teſte Scipione Mazzella, qui de Neapolitanis familijs ſcripſit, Cycno in inſignibus ſuis candido, in campo rubro, vt dicunt iſti, vtitur.

VSVS PENNARVM.

PENNARVM Cycni cùm magnarum, ſiue remigum, tùm minorum nudum eius corpus obtegentium, vſus celebratur à quibuslibet. Magnæ enim præterquam quod pro calamis ſcriptorijs inſeruiant, & plurimùm cõmendentur, etiam galeas veterum, vti iam ex Erithræo dictum eſt, adornabant. Narrat *a* Andreas Theuetus incolas ſyluarum Cannadæ (regionis nomen eſt in America) vexillis vti ſanè extraneis, & inuſitatis ex arborũ ramis nimirum, pennis Cycnorum exornatis, quos, inquit, in aerem explicant, volutantq́; & ſi vincere contingat, pelles faciei inimicorum ſuorum in quibuſdam circulis in ſignum victoriæ ſecum domum portant. Hollandæ famulæ integris, vt audio Cycnorum alis angulos domuum, qui ſcopas non admittunt, verrunt, priuatimq; e en vvieck, ideſt, alam nominant. Minores tantæ mollitiei lectos præſtant, vt magnates, præter eiuſcemodi, cæteros nolint. Quinimo Venerem, tradunt, non alio recubare lecto voluiſſe, quàm qui è Cycni plumis, factus eſſet, præſertim verò ijs, quæ ſupereminentibus pennis ſubſunt, quam lanam appellauit hoc diſticho *b* Martialis.

a lib. 2. de Amer. — *Minorum pennarum vſus.* — *b lib. 14.*

Laſſus Amyclæa poteris requieſcere pluma,
Interior Cycni, quam tibi lana dedit.

c Baptiſta Mantuanus huiuſmodi lectos inter pretioſiſſima ſupellectilia connumerat.

c lib. 5. Alphonſ.

O vbi Olorinæ ſubter velamina plumæ?
Serica odoratæ chlamydes? Aſiatica Gaza?

Alibi etiam Cycni pennas ad hunc vſum meliores, cæteris, quia nimirum molliores, celebrat, D. *d* Nicolaum Tolentinum, inquiens, nunquam hiſce mollibus lectis membra ſua refocillaſſe.

d lib. 2.

Non ſtratum fluuialis Anas, non Anſer Anate
Grandior exhibuit, non mollior Anſere Cycnus.

Eleganter etiam Franciſcus Petrarca Cycnum pro lecto molliſſimo accipit hoc verſu:

Poſtremùm in Cycno dant corpora caſta ſopori.

Ex eiſdem minoribus denique plumis ſimul cum pelle à carne abſtracta, manicæ, ſiue brachialia à nobilioribus matronis expetuntur.

DE ONOCROTALO, ſeu Pelecano. Cap. II.

Onocrotali cum Cycno ſimilitudo. *a lib. 10. cap. 47.*

CYCNO, ſiue Olori iure optimo ſuccedit Onocrotalus, auis non ſolùm palmipes, & eadem, quæ ille loca amans, flumina ſcilicet, ſtagna, atque mare, verum etiam tantam cum Olore, teſte *a* Plinio, ſimilitudinem habens, vt *diſtare non æſtimetur*, inquit, *niſi faucibus ineſſet alterius vteri genus miræ capacitatis*. Sed priuſquam huiuſce alitis hiſtoriam exordiar, beneuolum lectorem volo admonitum, eum verò potiſſimum, qui Ornithologi de auibus lucubrationes legit, ne vnà cum illo, Onocrotalum diuerſum à Pelecane Ariſtotelis exiſtimet. Ornithologi enim Pelecan, ſiue (vt vocant recentiores Latini Pelecanus Ardeæ) genus eſt, Leucorodium vocant Ariſtoteles, & Plinius. Pelecanem verò ſuum Ariſtoteles in primis τὸν ἐν τοῖς ποταμοῖς γινόμενον, ideſt in fluuijs agentem, hoc eſt palmipedem appellat; Leucorodius verò, ſiue Ornithologi Pelecanus propè tantummodo fluuios, aut aquas verſatur. Alia ratio eſt eaq; longè maioris momenti, atq; ponderis, capaciſſima illa ingluuies, quam vt diximus, Plinius tribuit Onocrotalo: nam & Ariſtoteles ſuæ Pelecani eandem attri-

Ornithologi Pelecan.

attribuit, nimirum τὸν πρὸ τῆς κοιλίας τόπον. Pelicino, quam eandem esse cum Pelecane nominis conformitas ostendit, Oppianus quoque κόλπον ἐξηρτῆσθαι πρὸς τῷ στέρνῳ, hoc est, sinum ante pectus dependere scribit. Cum itaq; ingluuie isthac Ardea illa, quam Pelecanum esse contendit Ornithologus, careat, & aquis non innatet, Pelecanus esse neutiquam poterit. Et quanuis Ardea illa, quam pro Pelecane obtrudit Ornithologus conchas etiam ingestas, vbi calore apertæ sunt, euomat, vt hiantibus iam testis carnes carũ deuoret, vt de Pelecane scriptum reliquit Aristoteles: ego inde sequi non puto, Pelecanum esse: id etenim Oppiani Pelicino etiam conuenit, quem ipsemet Ornithologus eandem esse cum Onocrotalo statuit. *Pelicini*, inquit Oppianus, *non minus, quàm Lari voraces, non toto tamen corpore merguntur, piscem obuium quemq; amplissimis faucibus exceptum deuorant. Sinus quidam ante pectus dependet, in quem cibum omnem tubercinãtes aliquantisper reconaunt, & ne testa quidem intectis abstinent, sed vna cum testis primum quod se obtulerit, deglutiunt: deinde mortua in os reuocant, & retectis testis pulpam vorant. Nam quæ dum viuerent, occlusæ erant, vita spoliata aperiuntur, & dehiscunt.* Hæc ille. Cæterum si quis nondum acquiescat, Plutarchum adeat, & Ælianum, qui Pelecanum ab Ardearum genere manifestò distinguunt his verbis: *Vt conchas Pelecanus*, inquiunt, *quas deuorarit, ventris calore discuneatas euomit, & pulpam à testis seligit: sic Herodius* (Ardeam hæc vox denotat) *ostrea testis obducta vorat, & ingluuie concalfaciens tandiù custodit, quod calore stomachi discluduntur. Postquam verò ita diductas senserit tectas, eas euomit, & carnem ad sustentandum se retinet.* Hæc illi, ex quibus satis patere arbitror, Ardeam illam Ornithologi Pelecanum esse non posse, cùm Pelecanum hi præclarissimi authores ab Ardeis, apertissimè diuersam auem faciant. Nostræ quoq; sententiæ assertor est Petrus Bellonius, qui tamen Onocrotalum ab Aue Diomedea *b* Plinio nuncupata, siue Catharacta Iubæ non distinguit: cùm tamen diuersa auis sit: vt patebit, cùm eam ex Diomedea insula mihi aliquando transmissam, inferius suo loco depingam. Sunt & alij, qui Onocrotalum cum Botauro, siue Ardea Stellari eandem auem volunt, quorum profectò longè maior est error, quàm qui pluribus refelli debeat. Nihil enim his auibus, præter soni absurditatem, quo hæc mugit, illa rudit, commune. Præterea Pelecanum aliqui cum Porphyrione turpiter confundunt, eandem auem arbitrati, eò quòd Septuaginta alicubi Pelecanum reddiderunt, vbi D. Hieronymi translatio Porphyrionem habet: sed hi quoq; facilè conuincuntur.

bl.10.c.44

Onocrotalus non est Ardea Stellaris.

ÆQVIVOCA.

ONOCROTALVS, ni fallor, æquiuoco caret. Πελεκᾶν verò quandoque non auem de qua scribimus, sed picum significat: qua de re abundè dixi in Pico. Πελεκᾶν præterea Hesychio, & Varrino genus est poculi lignei, vel peluis lignea διὰ τὸ πεπηλεκίσθαι: inde dictum, quòd non torno, sed dolabra factum sit. Dolare enim Græci πελεκᾶν, πελεκεῖν, & πελεκίζειν dicunt. Latinorum Pelecanus, si Francisco Alunno Italo credimus, etiam piscis nomen est: sed cùm huius significati authorem non habeat, pisci, quæ alij, aui tribuens, piscem cum aue confundere clarum est. Chirurgi verò Pelecanum nominant organum quoddam, quo dentes apprehensi extrahuntur (fortè à figura, nam & Onocrotali rostrum in extremo arcuatur, vt instrumentum illud) & Chymistæ genus vasis vtrinq; canalibus in orbem tanquam ansis extensis. Pelecînos apud medicos Græcos genus est herbæ, cuius semen πελέκεως, idest, securis speciem refert. Est enim in siliquis cornutis latiusculum è parte altera crassiore rursus alteram paulatim tenuius. Latini hanc herbam eodem significato appellant Securidicam, vel Turnebus legendum censet, Securiclatam: alio nomine Græcis, & Latinis dicitur Hedysarum.

Picus.

Pelecanus piscis.

Pelecino herba. Securidica. Securiclata Hedysarũ.

SYNO-

SYNONYMA.

Chaſida.

CHASIDA in Deuteronomij 14. ſeptuaginta Pelecana, Leuitici 11. & Pſalmo 104.
Herodium, Zachariæ quinto Epopa, ideſt, Vpupam verterunt, Hieremiæ 8. He-
braicum relinquunt, teſte Hieronymo, ἀοίδα transferentes, vt & Iob.39. Hierony-
mus in Leuitico,& Pſalmo 104.Herodium conuertit,in Deuteronomio Onocrotalum,Hie-
remiæ octauo Miluum, vti etiam Symmachus, & ſexta æditio Pſalmo præcitato.Rabbi Sa-
lomom Zaccharię quinto Vulturem putat. Chaldæus Deuteronomij 13.pro Chaſida habet

Charadita Zakid.

Charadita,quæ vox ad Græcam Herodius parumper accedit.Arabs Zakid. Perſa Hebrai-
cam vocem reliquit. Arnobius,& Auguſtinus Pſalmo 104. Fulicā reddiderunt. Rabbi Da-
uid,& Abraham, dicunt eſſe auem magnā,quæ nidificet in ſublimioribus domibus,& abie-
tibus,ac per ſingulas hyemes,& ęſtates locum mutet,quod Ciconię in primis conuenit,quā
recentiores ferè Iudæi etiam Chaſida interpretantur. Qui Pelecanum, Vulturem, & Cico-
niam verterunt, ad harum auium memoratam ab omnibus pietatem, & benignitatem re-
ſpexiſſe videntur: hoc enim Hebraica vox indicat, vt eius linguæ periti volunt. Ornitholo-
gus Chaſidam Ciconiam potiùs interpretatur, quoniam quotannis migret,& redeat,quod
de Chaſida ſcribitur ab Hieremia, ſed cùm idem quoque faciat Onocrotalus, ideſt, noſter
Pelecanus, dubium etiamnum eſt, quàm propriè auem ea vox denotet. Kaath & Schalak

Kaath. Schalak.

eiuſdem linguæ vocabula etiam confunduntur, & pro eadem aue accipiuntur, cùm tamen
Deuteronomij 14. vtraque ſeorſim nominetur inter impuras aues: quo loco vir quidam
non indoctus pro Kaath Vpupam tranſtulit, Septuaginta Catharacten, Hieronymus Mer-
gulum, aliqui Ardeam: vt Scalak etiam Leuitici vndecimo, D.Hieronymus,& Septuagin-
ta Nycticoracem; aliqui Mergulum, alij Ardeam. Dauid Kimhi Scalak, vt magiſtrorum

Heſchula.

ſententia Heſchula, auem quādam marinam exponit piſcium captatricem. Abraham Eſre
Leuitici 11. auem, inquit, dicunt eſſe, quæ naturâ eâ eſt prædita, vt abijciat fœtus ſuos. Is
autem eſt Cuculus, vt eruditi quidam iudicant. Kaath verò Dauid Kimhi à vomendo di-
ctam putat: Rabbi Ionas auem vocatam dicit Kaah, & thau radicalem putat literam. Porro

Kik hakik.

nonnulli vocant Kik, vel hakik, quam auem Iudæi Cuculum putant. *Rabbi Abraham*
Pſalmo 102. & Leuitici 1v. *Auis eſt*, inquit, *ſolitudinem amans à vomendo dicta, cuius vox, ceu*

Catha. Kuk. Koah.

cohi, ideſt ploratus, Kik dicta. Deuteron. 14. Chaldæus Catha, Arabs Kuk reddit, Perſa He-
braicam vocem ſeruat. Septuaginta Leuit. 11. & Pſalmo 102. Pelecana vertunt, Deuter.
14. vt dixi, Catharacten. Eſaiæ 34. ὄρνιν, ideſt, auem, Sophoniæ 2. Chamæleontes (Alij
verò Koah, vel Koach Chamæleontem eſſe aiunt, non Kaath) D. Hieronymus pſalmo vl-
timum citato ſeptuaginta imitatus Pelicanum, alibi Onocrotalum. Sunt quidem aues iſtæ,

Onocrotalus conchas euomit.

Mergus, Catharacta, Pelicanus, ſiue Onocrotalus omnes piſciuoræ. Sed ſi à vomitu, vt di-
ctum eſt, & à voce ea dictio ortum ducat, Onocrotalum optimè ſignificabit: Is enim & con-
chas deuoratas, vbi concoctionis calore apertæ fuerint, euomit, vt carmen à teſtis ſeligat, &
vocem lamentabilem, aut potiùs terribilem inſtar rudentis aſini ædit. Pagninus, & Oeco-
lampadius Kaath Eſaiæ 34. pro Onocrotalo accipiunt. Auicenna, teſte Alberto, vocat Pe-

Balazub. Falakynes. kalakanez.

lecanum Balazub. Hic verò apud Ariſtotelem alicubi Falakynes, alibi Kalakanez habet
pro Pelecanes. Nonnullis Græcis Ὀνοκρόταλος appellatur, Ariſtoteli, vt dixi πελεκᾶν, Op-
piano πελεκῖνος, quanquam Ariſtophanes Pelicanū, & Pelicinum ſimul nominet, tanquam
aues diuerſas. Latini recentiores Pelecanum verterunt, excepto Theodoro Gaza, qui Pli-

Pelicani etymum.

nium ſecutus Plateam tranſtulit. Pelicani ridiculam ſanè nobis etymologiam, licet alioqui
res ipſa vera ſit, confixit author de rerum natura, ita dictum inquiens, quod pellem habeat
canam, id eſt, plumas albas. Kiranides Ramphium auem eſſe ſcribit, quæ alio nomine dici-

Ramphius.

tur Pelecanus, nimirum à roſtri longitudine, quod Græcis ramphos dicitur, id verò nomen
ſanè Onocrotalo noſtro egregiè conuenit. Albertus Oſinam vocat, inquiens, eſſe auem al-

Oſina. Volinarus.

bam Cycno maiorem, vel æqualem, additq; ſuis Volinarum appellari. Quo loco Matthio-
lus Senenſis in prius æditis ſuis in Dioſcoridem commentarijs non Oſina, ſed Oſſifraga le-
git, Onocrotalum interim eſſe ignorans. Sed poſtea errorem, lapſumq; ſuum videns in po-
ſtremis æditionibus, ſe hoc modo defendit, atque excuſat. *Cæterum*, inquit, *quod nobis eſſet
Alberti codex librariorum culpa deprauatus, in quo Oſſifraga pro Oſina legebatur, iam dudum credi-
dimus Oſſifragam apud Albertum eam auem eſſe, quæ in maritimis noſtris Senenſibus circa Herculis
portum, & Orbetelli ſtagnum frequens viſitur, Cycno maior, roſtro longo, inferiori parte ſacculi in-*

ſtar

car albi. Hæc autem incolis vulgò vocatur Agrotto. Sed cùm postea animaduertissem Albertum in hac historia apertè Aristoteli refragari, atque aliud Alberti exemplar nactus essem, in quo Osina, non Ossifraga, vt vitiosè in alio scriptum erat, cœpi eos acriter accusare librarios, quorum negligentia in causa fuit, vt in hoc mihi ipsi hactenus imponerem; secutus depravatam Alberti lectionem. Hæc ille. Autor de natura rerum Osyna habet per y adiuncta descriptione, quæ omnino Onocrotali est. Latini Onocrotalum, vt Græci dicunt, quòd collũ, vt ait Perotus alus atq; mergens, spiransq; velut ruditum asini ædat. Latinis tamen Truonem dici testatur Verrius Flaccus: quare Cæcilius Comicus, vt citat Festus, irridens quendam ob nasi magnitudinem dixerit, *Proh Dij immortales, vnde hic prorepsit Truo?* Quem locum annotans Perottus, Trua, inquit, nomen est vasis, quo à transuolando aliqui dictum putant, quod transuolet ex ea aqua, vnde & Truo auis dicta est, ob colli magnitudinem, quod per id aqua transuolet. Pelicanum quoq; Isidorus Canopum Ægyptium dici testatur. Onocrotalum Itali Grotto nominant, & Grottò marino, item Grotto molinaro, & Agrotto secundum Matthæolum. Albertus aliquoties vulgò Volinare dici scribit, sed qua lingua non addit. Ego eam vocem ab Italorum molinaro corruptam arbitror: cur verò his Grotto molinaro hæc auis vocetur, ignoro, nisi ita dictam velimus, quòd prope molas, quæ in fluminibus sunt, versetur, pisces q; ad eas propter farinam accurrentes, venetur: molinaro enim molitorẽ nobis significat. Grotto autem ab Onocrotalo corruptum videtur. Iijdem Itali Pelecanum secuti commune pictorum figmentum (qui hanc auem ita pingunt, ac si ex inflicto sibi vulnere emanante sanguine pullos aleret, aut iam mortuos ad vitam reuocaret) & nescientes esse Onocrotalum Pelecano nuncupant. Onocrotalum verò etiam vccello del Duca, idest, auem Ducis. Hispano Groto, Galli, vel potius Sabaudi circa Lausannam Goettreuse, quasi gutturosam ab ingluuie ea, quæ strumæ instar, propendet. Bellonius Gallis ait appellari Liuane. Georgius Agricola Germanicè interpretatur Schneeganſz, hoc est, Anserem niuis, vel niueum, sed Ornithologus hoc nomen Anserifero tribuit, quem aliquibus Germanis Meerganſz, idest, Anserem marinum appellari scribit. Ferè enim, inquit, peregrina à mediterraneis marina vocantur, & quanquam in dulcibus etiam aquis reperiatur Onocrotalus, magis tamen frequentat marinas. Mechliniæ in Germania inferiore, vbi publicè alebatur, ficto nomine vulgò nominabatur Vogelheine, alioqui Belgis Pelicanus vulgari sermone dicitur een Pellicaen. In Austria, vt idem Ornithologus sese audiuisse refert, ein Onuogel, quasi, inquit, dicas, auem absurdam, & à communi auium natura multùm diuersam, vt hominem absurdum vocamus ein Onmensch. Possent etiam fingi nomina Eselschryer à voce asinina. Kropffuogel ab ingluuie prominente. Hæc Ornithologus. Bellonius Belgis ait appellari een vogel van Etna, idest auem Ætnæ. Circa *a* Holesan Finlandiæ, quæ pars est Scandinauiæ regionis, vel insulæ ad septentrionem remotissimæ, lacum, Surpesi dicitur, Vandalis, & Gepedis, teste Vvolfango Lazio Bukhriez à Græco Βυκάτης: Turcis Sackagusch, Indis Mexicanis Alcatraz.

Agrotto. Osyna. Onocrotali etymum. Truo. Trua. Canopus Aegyptius. Grotto marino. Grotto molinaro. Arotto. Grotto. Vccello del Duca. Goettreuse. Liuane. Peregrina quibus marina dicantur. a lib. 3. de Auib. c. 2. Auis Aetnæ.

GENERA.

ALBERTVS duo Onocrotali genera esse scribit, syluestre, & aquaticum, & vtrunq; solum inter reliquas aues carere splene. Ego præter aquaticum nullũ aliud agnosco, & aliud reperiri non puto, quanuis Alberto assentiatur Isidorus. Minus rectè etiam D. Hieronymus, vel alij ex eo Pelecani duo genera esse recitant, vnum volatile, alterum aquaticum: nisi ita distinxisse putemus, vt Leucorodius, siue Pelecanus Ornithologi auis nimirum multum alis valens ad volandum sub primo genere intelligatur, sub secundo noster Onocrotalus, auis grauis, ad volandum fermè inepta, & quia palmipes, iure aquatilis dicenda. Nam & suspicandum est. Eucherius distinguit sic. *Pelicanus auis est, parua, quæ solitudine delectatur. Est & aliud Pelicanorum genus in Nilo, penè Cygnis simile, nisi quod paulò maiores sunt: quidam ita & Onocrotalos vocant.* Sic ille, sed quæ ea auis parua sit non explicat. Odoricus de Foro Iulij in prouincia Manzi, vel India superiori præcipuam ait esse ciuitatem, quæ vocatur Censcalam: ibiq; Anseres haberi pulchros, duplo maiores nostris, totos albos cum osse supra caput vnius breui (sic habet codex eius manuscriptus) quantitate, colore sanguineo. Sub gula per semissem pendere. Apparet sanè hanc auem vel Onocrotalum esse, quod magis credo, vel alterum eius genus. Rectè etiam Ornithologus Onocrotalum Indicum interpretatur eam auem, quam Ælianus Indis Celan appellari scribit. Ait enim Ælianus, *esse magnitudine triplo maiorem Otide, ore permagno, ingluuie etiam maxima, & longis cruribus: absonum*

Anseres maximi. Onocrotalus Indicus Cela.

num quiddam sonare, eiusque summas alas pallidas, cæteras verò pennas cineritias esse. Hæc ille, interprete Gillio, sed quod hic omisit, Ælianus aui tribuit ingluuiem Coryco, idest peræ similem, vnde & nomen illi forsitan factum est: κήλη enim Græcis herniam, & in gutture tumorem significat. Itaque hanc vocem Ornithologus Onocrotalo hac præcipuè parte, & absona voce similem esse conijcit, maiorē tantùm rostro, & colore differentem: nec Onocrotalum Indicū, inquit, appellare dubitarim. Volaterranus eo loco apud Ælianum non Celam, sed Camelam legit, sed Græcus codex manuscriptus κήλαν habet, idest, Celam.

Κήλη Græcis quid.

DESCRIPTIO.

Pelecanum vt pingant pictores.

OMNIVM fermè regionum pictores, quibus, vt poetis, quidlibet audendi semper fuit æqua potestas, Pelecanum tanquam auem peregrinam, ac incognitam pro arbitrio hactenus pinxerunt, eo, quo hic vides modo, adunco, vt apparet rostro pectus sauciantem, & effluentem sub ea sanguinem, hiante ore, excipientibus pullis: cùm nulla talis meo iudicio auis sit, nisi quis Ægyptios de Vulture hoc verè tradere putet, quod Orus literis mandauit, eum ne fame pulli pareant, femori suo vlnus infligere, & emanantem sanguinem ab illis exorberi. Verum autem Pelecanum, siue Onocrotalum, excepto Cygno, omnium aquaticarum maximū esse tradit Bellonius, nonnulli Cycno æqualem faciunt, Antonius Nebrissensis duplo maiorem, Petrus Martir Vulture maiorem, Olaus Magnus Anseri comparat, cùm alioqui longè maior sit, Cycno tamen duplo maior nō est, vt voluit Nebrissensis. Plinius non solùm colore, specieq; corporis Cycno similem, sed magnitudine quoq; æqualem innuens, *Onocrotali*, inquit, *nihil ab Oloribus, distare existimarentur, nisi faucibus ipsis inesset alterius vteri genus miræ capacitatis.* Albertus maiorem ait, alasq; extensas humana brachia vtrinque extensa exuperare. Ego corporis mole Cycnum vincere puto, quòd profectò nudum eius sceleton facilè testatur, sed contrà Cycnū colli proceritate excedere, Onocrotalum, ideoq; dixisse Bellonium, post Cycnum, aquaticarum omnium maximum esse. In Rodo, inquit alibi, vidimus Onocrotalum cicurem, per ciuitatem circumeuntē, paulò minorem Cycno, multo maiorem Ansere, vndiquaque album: cruribus Cycno similem, vt etiam pedibus, sed colore cinereo. Rostrum ei largum, & instar canalis est, acutum, & recuruum in fine: plumas à vertice retrò tendit, vt Vanellus suam cristam. Hæc ille, quæ in huiusce auis propria historia paulò fusiùs reperit. De alio cicure Turnerus ad Ornithologum sic scripsit: Onocrotalus Machliniensis, quæ Vogelhain à Brabantis vocatur, quinquaginta annis, vt ipsi ferunt, Machliniæ vixit, Cycno maior est: pennæ foris albicant, in fundo verò rubrum quiddam ostendunt. Collum duas spithamas longum est, aut paulò longius. Rostrum, quod rubrum habet, dodrantali longitudine est, & quatuor vncias, & in fine hami propemodum more incuruum, & versus finem latiùs, latiùsq; proturbinatur. Crura Anseris similia, breuia, nimium pro magnitudine tanti corporis: in pectore habet veluti sacculum protuberantem. Alis est longissimis, & ipsis in summa extremitate nigris. Hæc ille. De eadem aue Ioannes Gulmanus Goppingensis vir eruditus in hæc verba ad eundem Ornithologum scripsit, icone etiam missa. Auis quam Mechliniæ mihi conspectam Vogelhain appellant, Cycno, vel Anseri simillima est, sed magnitudine superat, colore albo omnino præter pennas, quas in alis subtus gerit, nisi quod pro senectute iam rubescere paulatim incipit. Rostrum habet oblongum, & latum aliquatenus. Sub rostro strumam amplam, quæ interdum inflatur. De ea dicunt huius regionis homines fide digni, octogenarium esse, & Cæsaris Maximiliani castra aliquot annis præcessisse, & quasi castris locum signauisse. Idem etiam temporibus Philippi huius Imperatoris parentis factum autumant. Postea in aula reginæ aliquandiù, cùm per ætatem volare potuit, semper ex præparatu aulicorum perfectionem adornari cognouisse dicitur. Itaque quamdiù per ætatem licuit, reginam quasi auis cicurata, secuta esse fertur. Nunc, quod ego vidi, impensis regijs à quadam vetula illuc alitur quatuor nummis, quos stipheros vocant, in singulos dies eis decretis. Pascitur nunc piscibus, & cibis liquidioribus, vt pane ex iure, &c. Et rursus Hæc auis ab anu, quam dixi, eiusq; parte, annis quinquaginta sex nutrita est. De ætate ipsius, & vnde aduenerit, non constat. Alarum extensarum spatium quatuor vlnas Brabanticas æquat hoc est quinque Heluericas ferè. Ante viginti annos tam sublimi in aërem volatu quandoq; euehebatur, vt Hirundine nihil maior appareret. Ab eo tempore nonnisi rarò ex ædibus, vbi asseruatur, in aulam Cæsaris, quæ ferè contigua est, volauit. Iam rostrum, & pedes colore cæruleo; & sub flauo videntur,

Vulturis erga fœtus pietas.

Onocrotali magnitudo.

Rostrum.

Ætas.

Pelicanus Pictorum, & vulgi.

Onocrotalus, siue Pelecanus mas, cum Sparto Plinij.

Onocrotalis fæmina candidior cum iunco florido.

dentur, cùm olim ruberent, propter senectutem. Piscibus tantùm viuis alitur, parciùs nunc, quàm olim. Hactenus ille. Integram verò etiam, atq; exactam Ornithologus nobis Onocrotali descriptionem fecit huiusmodi. Cæterum Onocrotalus, inquit, quem ipse captum vidi circa finem Februarij in lacu ad Tugium, duobus Tiguro miliaribus nostris distante, cuius integri iconem dedimus, talis erat. Rostrum ad oculos vsq; duos dodrantes longum, circiter tres digitos latum. Rostro diuaricato ab vna extremitate ad alteram duo pedes spatij intererãt. Margines rostri vtrinq; admodum acuti. Longitudo ab initio rostri ad pedes vltimos extensæ auis hominis proceritatem ęquabat. Latitudo inter externa alarum circiter decem pedes. Color crurum, & pedum fuscus, & in Cycnis. Totus erat albus, præter maiores 10 alarum pennas fuscas. Pondus totius auis libræ duodecim vnciarium vigintiquatuor. Magnitudo, & latitudo supra Cycnum. Ingluuies rubicunda ad croceum inclinans, dodrantis longitudine à posteriore rostri parte rectà deorsum, tam ampla, vt brachium cum pugno facillimè procul insereretur. Lingua nulla. Arteria aspera in ingluuiem ad sex digitos pertingebat. Ingluuies ipsa toti rostro adhæret, & angustior ad extremum rostrum, & paulatim profundior, ad trianguli ferè figuram. Plumis munitur densissimis, vt omnes ferè aquaticæ aues. Lien exiguus, & subrotundus, quanquam huic aui lienum Albertus neget. Iecur magnum, vt etiam cor. Ventriculus angustus, & oblongus, in quo saccus quidam viridis continebatur, & vermiculi quidam. Vesicam quoq; nescio qua corporis parte (alius enim, qui exenterauerat, viscera ad nos misit; puto autem circa ventriculi principiũ sitam fuisse) con- 20 tinebat, tenui membrana constantem, cylindri forma, diametro ambitus palmati: nescio in quem vsum, nisi fortè, vt commodius natet, ac minori labore. Hæc itaq; Ornithologus: ex quibus quanquam exacta Onocrotali notitia haberi possit, placuit nihilominus & aliam descriptionem cum externorum, tum internarum partium, quam abhinc triennio confeci, adiungere. Allatum itaq; Ferrariæ ab aucupe hanc auem aurea drachma emi, & sic delineaui.

Descriptio alia authoris.

Magnitudo à summa rostri extremitate ad imos vsq; pedes spithamas decem exuperabat, & cum iustæ staturæ homine mensuratus, eum non adæquabat tantùm, sed vincebat etiam, tametsi ad perfectam magnitudinem, vti ex pondere conijcio, nondum peruenerat, siquidem decem, & octo libras duodecim vnciarum pendebat solùm, quando vigintiquinq; alium pendere quandoq; obseruauerim, & vigintiquatuor pondo paullò antè ex Ornithologo me- 30 minerim. Alæ extensæ spithamas duodecim perficiebant, adeo vt latitudo longitudinem superaret, cõtrà ac in humano corpore euenire cõsueuit, in quo latitudo lõgitudini est ęqualis. Rostrum coloris fusci, validissimum est, ac planè osseum, cuius superior mandibula tres digitos lata est, longa verò duas spithamas. Inferior palmi longitudine superiorem excedit, cùm ab interiori parte capitis ortum ducat, superior in curuũ quendã hamũ crocei ferè coloris desinit, quo pisces, cùm eos euomit, vt vescatur, arripit. Eadẽ superior mandibula intus plantaginis angusti foliæ pẽtapleuri folij figurã exactè exprimit, extuberantibus nempè per eius longitudinẽ quinq; lineis, quę cùm asperę sint, ac velut oblonga tubercula, ijs, vt conijcio, pisces cõprimendo ad inferiorẽ mandibulam, antequam in vtrẽ eũ propellat, velut dentibus interemit. Sub hac insigne quoddã receptaculum ceu vter quidã, eiusdem lõgitudinis, 40 imò longius depẽdet, amplissimũ, capacissimumq;, & rugosum, coloris ferè crocei percurrentibus vbiq; multis maculis nigris, vt videre est in Panthera, & coriaceum cùm sit (valde enim membranosum est) nihilominus facilè dilatatur. Huius receptaculi tãta est capacitas, vt Perottus se se obseruasse scribat, ingentis staturæ hominẽ ocreatũ pedem vsq; ad genu in fauces immittentẽ, eximentemq; sine læsione quod profectò facile credo: nã etiamnũ mei Onocrotali exiccatus saccus integrũ pedẽ facillimè recipit. Omnia aũt, hęc auis inexplebile animal, vt Plinij verbis vtar, in genus illud vteri cõgerit, mira vt sit capacitas, mox perfectã rapinã sensim in os reddita in verã (aliàs inferã) in aluum ruminantis modo refert. Mirandum prorsus, quod refert Franciscus Sanctius, nẽpe, quod in Onocrotalo quodã, cùm pręgrauedine cecidisset, & captus esset, paruulus puer Æthiops inuentus sit. Oculi sunt rotundi, pupil- 50 la nigra maiuscula, iris lutescit. Capitis plumę albę sunt, mollesq; in radicibus suis ferè nigrę in occipicio longiores dependent. Alę in finibus suis nigræ sunt, nõnullæ tamen partim albę sunt, partim nigræ. Cęterò auis est alba. Crura vt in Ansere, at pro corporis tanti portione, breuiuscula. Pedũ digiti non vt in Cycno: huic enim quartus, siue posterior admodũ breuis, & ad nandum inutilis, secus in Onocrotalo, cui simul omnes membrana intercurrit. Ex interiorum inspectione fęminã esse obseruaui, iuxta septũ enim cæterũ auium more oua ciceris magnitudine cõspiciebãtur. Lien erat rotundus, magnitudine nucis auellanę, aliquãto crassior. Ventriculus, ex membranis crassioribus cõstare videtur: figura eius oblõga, nẽpe digitos decem, cùm duos tantummodo latus sit. Inerat materia chylosa lutea cum quibusdam quis-

Longitudo hominis latitudini compar.

Puer in gula Onocrotali inuentus.

quilijs,

quilijs,& lapillis. Vesiculam eam,cuius meminit Ornithologus, diù quæsitam inuenire non licuit. Vesicula vero fellis in concauo iecoris locata erat, & ab ea quidam meatus velut canalis ad duodenum intestinum rectà ferebatur. Intestina sex vlnas longa appendices habebant, sicut de huiusmodi auibus scriptum reliquit Aristoteles, sed vix duos digitos longitudine excedentes, cùm alioqui in Cycno, & Anate, & Anserum, Mergorumq; genere longè sint maiores. Gulam habebat longam, crassiusculam, & carnosam, quæ subinde latior euadit, sed vbi tandem ad ventriculum peruenit, iterum compressior est, vt antè fuerat. Lata autem ea portio vel ventriculi principium esse concedendum est, vel saltem concoquendi vi 10 pollere; nam eadem ibi, quæ in ventriculo semidigesta materia continebantur. Aspera arteria cæteris simillima quidem erat, sed bifurcatio eius mediũ ferè ventriculum supereminebat, quod nunquam aliàs obseruaui. Cor erat maximum, quare timidum animal esse quis non temerè credat. Cerebri etiam habebat plurimum. Ossa læuia, albida, pellucida, & sine medulla, quod sanè quoq; nunquã in alia aue obseruaui. Sagacissima fortè rerũ parẽs natura eo modo procrearit ossa, vt auis hęc corporis mole fermè mõstrosa volare melius, leuiusq; ac natare posset. Vlnæ alarum membrana quadam integuntur insigni, ex qua tendones numero vigintiquatuor oriuntur, qui tam tenaciter in eas inseruntur, vt nullo pacto separari ab illis queant. Secuit mihi hanc auem, qui valde excellit in hac arte Io. Baptista Cortesius Bononiensis, cui circa ingluuiem difficultatem, quæ subsequitur, proposui, ex anatomica in- 20 spectione dissoluendam, nempe, quomodo ibi pisces, conchilia, vermes, cæteraq; animalia vnà cum alijs recrementis, & lapillis, quisquilijsùe, & arena, & aqua retineãtur, vt mox excepta in gulam non dilabantur, maximè cum ea admodum lata sit: videretur etenim, quod aqua in primis, vtpote quam continuè haurit, dum piscatur, non posset in vtre illo ita retineri, quin in gulam decidat, vnàq; cum ea minutiora animalcula, & lapilli, vel arena, nisi in gulæ principio, aut potius receptaculi illius fine aliquis reperiatur musculus, qui velut ianitoris, aut pylori vicem obeat, vt in ventriculo fit, ex quo chylus, nisi perfectus intestina propelli nequit ob alatam rationem, & in vtero, qui post conceptionem tam arctè constringitur, vt ne acus specillum admittat. Ad quod quæsitum vir ille doctissimus hunc in modum respondit. Ex anatomica inspectione nullus apparet musculus, qui vel dilatationi, vel con- 30 structioni huiusce ingluuie à natura sit destinatus. Est enim ipsa ingluuies velut saccus quidam magnus ex duplici membrana constructus, omni fibrarum genere prædita, quæ simul se se contrahentes ipsam etiam ingluuiem contrahunt, dilatantes verò dilatãt, nimirũ, cùm piscibus repletur, eodẽ fermè modo, ac in vesica contingit, quæ plena vel vrina, vel flatu, in immẽsam molẽ excrescit, & euacuata cõcidit. Atq; hęc sunt, quę memoratu digna obseruauimus, quibus demũ illud adde, quod duodecim tãtũ habeat costas, cùm Cyno insint viginti. *Costæ.*

LOCVS.

ONOCROTALVS, inquit Albertus, *aqua vt Anser vtitur. Pascitur autem tum in salsa, tum* 40 *in dulci aqua, sed quanquam in dulcibus aquis etiam reperiatur, magis tamen frequentat marinas.* Author de natura rerum nunquam, nisi in aqua diffusiori, & piscibus abundante habitare scribit: paruam enim aquam, inquit, tametsi piscibus copiosam, ingluuie sua euacuat. Scribit a Agricola, Aquatiles etiam volucres temporibus hybernis ad lacus se conferre in Austri partibus sitos, qui frigore non congelant, aut ad aliquam fluminum partẽ, cui aqua nõ conglaciat, his autem Onocrotalos annumerat. Et Bellonius. In Ægypto, inquit, vidimus volantes Onocrotalos, qui à Septentrione versus meridiem tendebant: ab ijs autem locis hyeme reuertuntur (ad mare scilicet) Et rursus Ciconiæ, quæ in Europa æstatem transigunt, circa Antiochiam parte hyemis degunt, sicut etiam in Ægypto, item Onocrotali. Alibi quoq; circa Nilum, alibi circa Strymonem fluuium abundare tradidit, & circa Gaza- 50 onũ Ægypti ciuitatem greges versus mare volitãtes obseruasse. Kiranides quoq; Pelecanum secus Nilum, & in paludibus Ægypti morari asserit. Plinius eos mittere Galliam septentrionalem, proximam Oceano. Author de natura rerum incolere loca ad Orientem. Sed ne longius abeamus Martialis Onocrotalum Rauennatem cognominat:

a li. de subter.

Turpe Rauennatis guttur Onocrotali.

quod circa Rauennã Italiæ vrbem (in paludibus nimirũ abundaret: quanquã Bellonius Galliæ, & Italiæ incognitũ esse profiteatur, nisi quod interdum in lacu Mantuano videatur. Reperitur itẽ Ferrarię nescio an in Pado, aut paludibus, quanuis vtrũq; sit verisimillimũ. Matthiolus Senensis in Hetruriæ maritimis ait omnibus vulgarem esse, præsertim ijs, qui circa Argentarium promontoriũ habitãt: nam, inquit, circa Herculis portum, & Orbitelli stagnum

frequens capitur. Circa Lauſannam Sabaudiæ in lacu Lemano nempe ſemel tantum anno apparere ſeſe audiuiſſe refert Ornithologus, aliàs peregrinam eſſe, vti quoque in Heluetia, vbi ſemel tantùm captum meminit circa finem Februarij in lacu propè Tugium omnibus ignotum, & facie, & nomine. In ſumma præter mare etiam ſtagna, & fluuios Cycni more habitat, quod innuit etiam his verſibus *b* Hercules Strozza, cùm canit:

b lib. 2.

Remige cirratas ſequeris per ſtagna volucres,
Et pingui ſegnes corpore lata capis;
Hinc & Onocrotali moles offertur, & albus
Carmina qui fati præſcia cantat Olor. 10

MORES.

BELLONIVS auem eſſe ait alacrem, & animoſam capite recto, & ſublimi. Facilè cicuratur, & ferinos mores exuit. *Herodios, Pelecanos ſimiliter vt Ciconias in pullis ſuis enutriendis, ſingulari beneuolentia,* inquit *a* Ælianus, *vti audio: nempe vt cum aliunde cibus non ſuppetit, eſculenta, quæ prius ederant, euomant, & in educando fætus conuertant, & ad volandum pullis ſuis duces ſint.* Orus etiam pullos ſuos tantoperè amare ſcribit, vt dum ignem circa nidum ab aucupibus excitatum extinguere alis ventilando conatur, illas ſibi adurat. Mirũ, quod ſcribit D. Hieronymus, Pelecanum cum ſuos liberos à ſerpente occiſos inuenit, lugere, & ſe, 20 & latera ſua percutere, & excuſſo ſanguine corpora mortuorum reuiuiſcere. Idem ferè, licet paulò aliter, D. Auguſtinus, Kiranides, Iſidorus, Phyſiologus, author de natura rerum, & Albertus repetunt, hoc modo. *Pulli Pelecanorum vbi parum adoleuerint mox parentes ſuos percutiunt in faciem: cuius illi iniuriæ impatientes pullos colaphizant* (ſic habent, ideſt, cedunt ceu colaphis roſtrorum) *& interficiunt; deinde miſerti eorum lugent* (per triduum ſecundum aliquos obſcuros) *Eadem* (tertia ſecundum alios) *verò die mater ſua latera dilanians, aperit, & ſanguinem ſuper filios ſuos mortuos effundens, viuificat eos: reſurgunt autem quodam naturali modo.* Addit Albertus: *Matrem poſt ſanguinis effuſionem adeo debilitari, vt exire de nido non valeat, & pulli pro ſua, ac matris cibatione euolare cogantur: ſed horum quoſdam propter ignauiam vel impietatem in matrem exire nolle.* Rurſus, *Eam vbi valet illos abijcere, & prouidentes ſibi ſeſe ſequi per-* 30 *mittere. Sed hæc à quibuſdam,* inquit, *literis prodita, nullo affirmari experimento poſſunt.* Ego profectò ne iuranti ea credam, quanuis interim non me lateat, Ægyptios de Vulture memoriæ prodidiſſe, quod ardentiſſimè ſuos pullos amet, adeo vt per centum, & viginti dies in terra commorando, nunquam humo tollatur, ſed in alendam prolem incumbat, vt non ſe ex pullorum loco commoueat: ac ſi quando nutrimenti facultas deſit, ne fame illi pereant, femori ſuo vulnus infligat, & effluentem ſanguinem eis det exſorbendũ. Eſſe tamen & Pelecanum in filios pientiſſimum non iuerim inficias: nam & Pierius ſapientes Aegyptios hanc alitem in primis ſacram veneratos fuiſſe ſcribit, eiq; parcendum exiſtimaſſe, atq; honoris cauſa, nullo pacto, vt menſis inferretur, æquum putauiſſe, cùm id, inquit, factum quod pro filiorum ſalute neci ſe tam atroci dederet, non imperitiæ, ſtuporiue, aut imprudentiæ imputa- 40 rent, ſed incõparabili paterni affectus charitati, ſupremæq; miſerationi, qua erga filios maximè omniũ afficiatur. Fallere enim venatores, eosq; tranſuerſos ſeducere, nõ ſine ſpe fugæ, quod Vulpanſer agit, parui omnino momenti eſt. Femora etiam, quod Vultur facere perhibetur, vellicare, vt excuſſo ſanguine filij paſcantur aliquando, nõ admodum magni eſt cruciatus. Sed cũ penetrabiles adeò ſurẽtis ignis ardores non curare, eaq; perſeuerãtia tã cruciabili tormẽto torreri, ſupra quàm excogitari poſſit admirandũ. Quodnam enim animal tã fatuum, tam obtuſo ſenſu inueniemus, quod ad vnius prunæ tactum non eueſtigio reſiliat? Quod adeo robuſtum, atq; impauidum, vt accenſam non expaueſcat flammam? Animoſi, atq; imperterriti ante omnia animantia leones: illi tamen tam feroces, tam indomiti, tanto corporis, animiq; vigore præditi, conſternuntur ſtatim ad vnius prætentæ faculæ conſpectũ, 50 præq; timore propemodũ exanimaſcunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat vehementiã, audacter accedit: ardorem in membra ſingula intolerabili cruciatu penetrantẽ ſentit, neq; loco dimouetur: exuritur penè tota, neq; tantillum quidem conſternatur, patientiſſimaq; cõſtantia vigens, ſaluti filiorum intenta potius, quàm ſuæ mortis genere omniũ atrociſſimo conficitur, tanta in ea charitas, tantus amor, tanta vis pietatis eluceſcit: & quiſpiam audebit, eam ſtuporis inſimulare, & male feriatam auem dicere? Subit ad hanc ſententiam Arſinoes recordatio, quæ à Ptolomæo fratre inſidijs, & fraude decepta, cum percuſſores in duos puberes immiſſos à fratre conſpicata eſſet, cõpleta eos ad ſe fugiẽtes, ea parte, qua vulnera filijs intendebantur, diù corpus ſuum cædendum appoſuit, multiſq; ita vulneribus

a l. 3. c. 23.
Vt pullos educent.

Vulturis pietas in prolem.

Leones ignem timent.

Arſinoes pietas in filios.

ſaucia,

saucia, eorum tamen saluti consulere non potuit: illi enim in matris gremio inter oscula ipsa truculentissimè trucidati sunt. Quod si Pelecanum simili casu sese morti objjcientem appellauerimus, insipientem, longè quidem insipientiorem Arsinoen dicemus, quæ ita pro filijs trucidari pateretur, cùm præsertim ipsa, non ad mortem, non ad vincula, sed ad nuptias, & regni successionem à Ptolomæo deposceretur. Sed tantum abest, vt vel Arsinoe, vel Pelecanus sint imprudentiæ damnandi, vt omnium consensu merita, hoc est, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minimè fraudandi esse iudicentur. Hæc ille.

10

VOX.

ONOCROTALVM Græcis à vocis sono, quem ædit, dictum esse suprà annotaui. Is autem similis est ruditui asini, quanuis Olaus Magnus instar Ardeæ stellari esse scribat: Sonum verò illum cùm ædit, rostrum teste Alberto, inquam, vel terræ lutum infigit, & quasi cornu sonans horribilem eam vocem emittit. Ego hoc potius Ardeæ stellari competere puto.

Vt sonum ædat.

20

VOLATVS.

VOLANT Onocrotali nonnunquam soli, nonnunquam etiam gregatim. Verumque obseruauit Bellonius. *a* Petrus Martyr scribit, viginti simul à socijs suis volitare conspectos. Cùm volant, sonum alarum cient instar Cycni.

a ca. 6. dec. 3.

NIDVS. PARTVS.

30 IDEM Bellonius Onocrotalum ait ramulos congerere ad ripam, vel fluminis alicuius, vel stagni, siue lacus, vbi degere solet, ibiq; tot oua, quot solet Cycnus, ædere fœtusq; eodem, vt hic modo enutrire De Pelecano etiam scriptum mandauit Orus Apollo, quod in scrobe, in terra nidificet. Bartholomæus Anglicus oua Onocrotali tradit esse Anserinis similia, sed, quod ego miror, minora. Mihi ea videre non contigit.

Oua qualia

VICTVS.

40 ONOCROTALVS, vt Turnerus ait, bis tantùm in anno bibit, quæ res sanè obseruatu difficillima existit, imò verò impossibilis meo sanè iudicio, in aue nempe, quæ continuè fermè in aquis degit. Ait item piscibus viuere tãtummodo, quod verum non est, etiamsi piscis nomine etiam conchylia intelligamus, quæ alioqui pisces nõ sunt: piscis enim vel Philosopho teste, animal est sanguine præditum, & branchijs, sanguine autem, & branchijs caret conchyliarum, siue testaceorum genus. Secus enim indicat lubrici illi, quos in dissecti ventriculo inuenit Ornithologus: secus item indicat Onocrotalus ille Michlinensis, qui liquidiore etiam cibo, vt pane è iure vescebatur. Piscibus tamen, vt gratissima esca maximè semper inhiat, eos Mergis extorquens, eos continuè per fas, & nefas quærens. Est enim non minus, ac Larus vorax, & obuium quemcumque piscem, etiam quinque 50 librarum absorbet, atq; deuorat. Si quis cicuri piscem libralem, vel maiorem in os imponant, ita inuertit, vt rostro præmisso deglutiat. Quomodo autem ipse pisces capiat, docet Ornithologus his verbis: *Piscaturus non toto corpore mergitur, sed vt solent, qui se in caput præcipitanter voluunt, collum subinde demittit, dorso interim supra mare prominente, piscem obuium quemque amplissima fauce exceptum deuorat.* Petrus Martyr quoq; de eiusdem cibo, & piscatione hæc memoriæ prodidit: *est*, inquit, *auditu lepidum, quid de maritimis quibusdam volucribus, Aquilis, & vulturibus grandioribus referunt. Onocrotalos voraciores esse ab eorum sermonibus conijector. Dicunt enim guttur habere magni capax, adeo vt dimidiam endromedem, qua tegebatur miles vnus, in volucrem rabido hiatu in eum irruentem, cunctis inspectantibus proiectam, absorpserit integram, & ex gutture interfecta, sine tactura euulsam dicunt. Quinquilibres viuos*

Quoties in anno bibat.

Piscis quid

Vt pisces capiat.

vorasse pisces vno sorptu, & maiores fertur. Sed cùm pascantur piscibus, non est ineptum dictu, quo pacto prædam ab aquis in mari natantem assequantur, quando ipsi non submergunt se, vti cæteræ aues maritimæ, Anseres, Anates, & Mergi. More Miluorum & petulantum in sublimem eleuati aerem circumrotant, quando ad fulgorem aeris aquæ marginem piscis captet, expectat. Est enim grande circumuolitantium agmen, ad prædam vnam plures interdum furibundo se lapsu demittunt, adeo vt mare ipsum per sesquilacerti spacium aperiatur. Eo fragore stupidus hæret piscis, & capi se patitur. Eundem plerunque prehendunt magnum piscem sociæ duæ: tunc visu placidum est certamen earum à nauibus, si fortè intersint, aut à littore inspectare contigerit, prædam neutra deserit, donec in frusta sectam, suam quaque partem auferat. Sesquispithamali rostro, & magis, quàm cuiquam sit volucri rapaci adunco, colloq; longissimo, & alis multò patentioribus, quàm Aquilæ, & Vulturis esse dicunt auem, sed macilentam, ita vt vix Palumbi pulpam æquet. Ad vasti gutturis ergo pondus sustinendum prouida natura grandes illi præstitit alas, quandoquidem ad leue corpus ferendum non oportuit. Volucres has Hispani vocant Alcatrazes. Hæc omnia Martyr. Author quoque de natura rerum, Pelicanum scribit semper macie affici, & quicquid glutit, citò digerere, quoniam venter eius nullum habet diuerticulum, quo cibum retineat. *Solum enim visceris* (intestinorum exponit Ornithologus) inquit, *habet ductum: qui ab introitu oris vsque ad secreta naturæ pertingit.* Onocrotalus præter pisces conchas etiam deuorat, teste Bellonio, easq; calore interno apertas reuomit, & carnem ab ostreis selegit: Idem autem de Pelecane testatum reliquit Aristoteles in hæc verba: *Pelecani fluuiatiles conchas maiusculas, læuesq; fodiendo erutas deuorant: & cum iam multas ingesserint, ingluuieq; sua coxerint, euomunt, vt hiantibus iam testis carnes lectas deuorent.* De Pelecino deniq; Oppianus. *Et ne testa quidem intectis abstinent, sed vnà cum testis primum, quod se obtulerit, deglutiunt: deinde mortua in os reuocant, & reiectis testis, pulpam vorant. Nam quæ dum viuerent occlusæ erant, vita spoliatæ aperiuntur, ac dehiscunt.* Hæc ille. Albertus quoque, & author de natura rerum in vtero illo, siue prolabo cibum quencunque receptum primò emolliri scribunt, & inde ad stomachum digerendum transmitti, nec alia habere receptacula, ideoq; aquis viuere vulgò credi. Et ipse quoque Plinius de hoc vtre loquens. *Huc omnia*, inquit, *inexplebile animal congerit, mira vt sit capacitas.*

Alcatrazes.

ANTIPATHIA. PVGNA.

BARTHOLOMÆVS Anglicus tradit ex Isidoro Onocrotalum, cùm in littore quiescit, rostro dormire ad cælum erecto, eiusq; acie contra inopinatum Accipitris insultum præmunire, vt securiùs, & in vtramuis, quod aiunt, aurem dormiat. Verùm si Cycnus Aquilæ, quæ Accipitre & corpore, & viribus triplo audacior, & fortior est, repugnare non solùm audeat, sed teste Philosopho etiam vincat interdum: Onocrotalus meo iudicio ab Accipitre sibi cauere non debet, cum longè robustiori rostro, quàm Cygnus, armatus sit, & recuruo. Kiranides Pelecanorum, & Pelargorum, siue Ciconiarum pugnam aduersus Cornices, Coruos, Vultures, aliasq; carniuoras aues hoc modo describit. *Mox primo Vere Pelargi* (idest Cycnoiæ) *simul pergunt, vt & aliæ aues, Anseres feri, Anates, aliæq; quæ ab Ægypto, Libya, & Syria aduolant, & in Lyciam ad flumen Xanthum perueniunt: vbi prælium committunt cum Coruis, Cornicibus, Coits* (κολοιὰς, idest, Gracculos intelligo) *Vulturibus, & quibuscunque carniuoris. Nam hæ quoque præsciunt tempus, & eodem adueniunt omnes. Tum Pelecanorum* (lego Pelargorum, & Pelecanorum, vt inferius quoq; legitur) *exercitus in altera ripa fluminis aciem instruit. Corui autem, & Vultures, aliæq; carniuoræ in altera consident. Totum verò sextum* (videtur locus corruptus) *mensem in pugna expectant. Stant enim duos, in quibus aggressio futura est, qua facta, clamor ad cælum vsq; auditur, & in flumine sanguis vulneratarum auium apparet, ac pennæ plurimæ euulsæ decidunt, quibus Lycij lectos suos farciunt. Finito iam conflictu, dilaniatas reperiunt innumeras aues, Cornices, aliasq; carniuoras, & ab altera parte non paucos Pelargos, & Pelecanos. Quod si* (Pelargi &) *Pelecani vicerint, conijcitur inde tanquam ex certo signo abundantiam omne genus frugum futuram: sin carniuoræ, ouium, & boum, & aliarum quadrupedum fœcundus prouentus expectatur.* Hæc ille. Ælianus verò, & Philes Pelecanum tradunt de Coturnicis exitio acerbè, & crudeliter cogitare. Rursus Coturnicem ab eo vehementer dissentire.

Vt contra Accipitrem se defendat.

Pelicanorum & Ciconiarum contra Cornices, & Vultures pugna.

Pelecanus Coturnicē osor.

CAPIENDI RATIO.

QVOMODO Pelecanus capiatur, legitur apud Orum: *Pelecanus*, inquit, *nidificat in scrobe in terra, quod non ignorantes aucupes, bubulo stercore locum circumliniunt, ignemq; succendunt. Ea verò fumum aspiciens, aggreditur, ignem alis restinguere. Veruntamen ei tantùm abest ad extinguendum astutia, vt magisq; sua tanquam ventilatione incendat, ideoq; alis exustis capiatur.* Nostri Scoloppetis petunt.

MYSTICA.

QVID Pelecanus mysticè significet, in Passere ex D. Augustino hinc a Psalmistæ locum exponente. *Similis factus sum Pelecano, qui habitat in solitudine*, &c. enarrauimus. Cassiodorus ad eundem locum, per Pelecanũ, quòd in desertis locis, secretisq; versetur (quod nostro Pelecano, siue Onocrotalo, licet ipse aliam auem intelligat, etiam quadrat, vt pote qui loca habitet ab hominum consortio remota, paludes, fluuios, & maria) pulcherrimè exprimi ait Eremitas, qui hominum consortio derelicto, timore Domini remota se afflictione discruciant. Et videtur sanè Psalmographus in eo sensu ea dixisse: nam subinde sequitur. *Factus sum sicut Nycticorax in domicilio*, quibus verbis aliud genus introducitur pœnitentium. Nycticorax enim auis est nocturna, quam sicut diei fulgor abscondit, ita aduentus noctis producit, & contra consuetudines auium, tunc magis vigilare, & escas quærere incipit, quando se in soporem cuncta animantia componunt. Ita & pœnitens iste nocturno tempore escas animæ solicita curiositate perquirit: modo Psalmodiæ operam dando, modo elemosynas faciendo, modò carceres occultè visitando: solum Deum vult habere testem, cui caligo noctium non tollit aspectum. Et nota, quia sicut Pelecanus notat eremitam, atque solitarium, ita Nycticorax illum declarat, qui se domicilio suo consumens, à publico conspectu remotus est. b Rodulphus Flauiacensis Onocrotalum typo non alios, quam auaros accipi vult, qui in apothecarum suarum vtero tantùm vectigalium congregare solent, vt multis annis eadem consumere non possint: congerunt tamen, inquit, vndicunque aurum, argentum, vestes innumeras, & horrea cumulant: posteà scilicet cùm opportunum fuerit in vsus proprios expensum, & quasi in veram necessitatis aluum relaturi.

a Psal. 101

Pelecanus eremitas significat.

Nycticorax quæ auis.

b lib. 8. in Leuit.

Auari designati.

HIEROGLYPHICA.

AEGYPTII, inquit Orus, *Pelecano picto amentem, & imprudentem significant: non enim in alto nidum struit, sed in scrobe in terra parit, & ignem ab aucupibus circa nidum excitatum, dum alis extinguere conatur, seipsum comburit.* Eiusmodi autem hieroglyphicum ad Onocrotali historiam pertinere etiam testatur Pierius: cuius verba, quia id non parum explicant, omittere nolim: Pelicanum, inquit, auem grauem esse, quæ solitudine delectetur Eucherius scribit. Esse tamen aliud Pelecanorum genus in Nilo non inficiatur, passimq; in stagnis, & lacustribus locis habitare, penè Cycnis simile, nisi quod paulò maiores sunt. Atque hi forsan Onocrotali, quos Veneti, syllabis aliquot ademptis, Crotos vocant. Deq; hoc genere dubio procul quæ dicturi sumus, hieroglyphica desumuntur. Insipientem hominem, quippe, qui nullam rerum rationem examinet, per Pelecani hieroglyphicum significari tradunt Ægyptij: propterea quòd auis ea, cùm possit in æditioribus locis nidificare velut prudentiora faciunt volatilia, quæ ita se à multorum iniuria subducant, ea satis cum imprudentia spatiosas areas perquirat, in quibus terra defossa oua ibi ædita deponat: quod simul ac animaduersum est à pastoribus, vel ab ijs, qui id genus alites aucupantur, vbi primùm pulli exclusi sunt, eò properant, & vel aridis boum excrementis, vel alio quopiam fomite locum sepiunt, mox ignem inijciunt (ἐμβάλλει in manuscriptis codicibus non ὑποβάλλουσι) Pelicanus autem quamprimum conspexit fumum, ocyus aduolat, & longè maiore imprudentia, quàm nidificauerat, ignem alarum quassatione quærit extinguere. Cæterùm

Stolidi hieroglyphicum.

rùm ignis ventilatione agitatus, vehementiùs incenditur: perſtat illa nihiloſecius flammas alis verberare rata ſe opem ita filijs allaturam. Sed enim contra accidit, quàm ſperarat, quia pennis omnibus ita exuſtis, euolandi facultate priuatur, atq; ita minimo negocio capitur. Hinc Ægyptij reliqui, qui ſacris initiati non erant, alite hac nulla religione veſcebantur: pietatem autem huiuſmodi in filios vitio dabant inſipientiæ. Dicebant enim, Pelicanum non conſultò vt vulpanſeres faciunt ad id certamen ferri, ſed per imprudentiam, & mentis alienationem quandam (ἄνοια enim, non εὐνοίαις in manuſcriptis Ori codicibus habetur) quare tanquam auem inauſpicatò genitam, ac malè feriatam cõtemnebant, nullo eam honore proſequentes, Hebræi nomen id huius alitis (Kaath) de quo ſuperius mentio facta eſt, punctis ijs præſignant, quæ profanam eam, & à menſis reiectam indicant. Sanè Leuitico Pelecanum, quem Septuaginta interpretes cum Ibide, Porphyrione, Cycno, Herodio, & Charadrio nominant, ideo cum his omnibus profanum decreuere, quòd longiguttures ſunt, ſi nouum licet proferre vocabulum: quæ autem alites ſunt huiuſmodi, cibum non ex arbore, aut arboribus aucupantur, ſed vel à terra, vel ex mari, fluminibusùe, aut ſtagnis: vt Ibis ſerpentes venatur, Porphyrion vermes, Pelecanus, & Cycnus piſces (falſum eſt de Cycno, vt ſuo loco docui) ex earum figura ſcilicet, hominem intelligentes, qui cibo poſthabito cœleſti terreno paſcatur, aut marino, hoc eſt, mentem ad inferiora deijciat, diuinoq; neglecto cultu humana quæque, atque ea & ſordida, & parum vtilia perquirat. Sordidi enim vermes, ſordida reptilia. Piſces verò parum conferunt ad nutrimentum, de quibus loco ſuo diſputabimus. Hæc ille, & alia, quæ iam alibi recitauimus. Alium deinde addit hieroglyphicum, quod inſcriptum eſt, MISERATIO, inde quoque petitum. Noſtri quoque inquit, cum Ægyptijs ſacerdotibus, in hoc pingendi genere conſentientes, Pelecanum pro miſeratione ponunt, & Aſſertoris noſtri hieroglyphicum in ſumma cruce ſtatuunt, qui nos ſoſpitaturus, atrociſſima torqueri morte voluerit. Agnoſcit & Eucherius Pelecanum pro Chriſti ſymbolo, quanuis Hieronymus tradit, eam pullos ſuos roſtri percuſſu interficere, pœnitentem mox factum, modò in ipſo per triduum lugere, poſtremò ſe ipſam grauiter vulnerare, & ſanguinem ſuum ſuper filios effundere, quo illi perfuſi reuiuiſcant, quod alij viderint. Sed quod eam alitem, vt etiam alijs pleriſque perſuaſum eſt, roſtro pectus diſſecantem pingunt, vt ita fuſo ſanguine filios alat ſuos, ab Aegyptiorum hiſtoria valde alienum eſt. Illi enim Vulturem tantum id facere tradiderunt, neque non Phenicem: ſed hunc non pietate adductum, vti Vultur, ſed fato ita coactum ſuæ conſulere poſteritati. Sunt & mutua filiorum officia, qui parentibus vicem reddunt, & eſcam fameſcentibus ſubminiſtrant: verùm ijs, quæ à parentibus in eos proficiuntur, haudquaquam paria. Quod verò Celſus perſuaſum facere nititur, eos humanum genus ſuperare pietate, Adamantius hæc ab ijs geri, Natura tantùm duce profitetur. Huc uſq; Pierius noſtræ de Pelecano opinionis manifeſtus aſſertor, quemadmodum quoque in poſtremo hoc ſuo hieroglyphico SOLITVDINIS indicat. Noſtræ autem ſacræ, inquit, literæ per hieroglyphicum Pelecani, ſolitudinem interpretantur, cuius factum ſe eſſe ſimilem Dauides canit, qua ſcilicet errabundus tunc per ſolitaria diffugiebat loca, cui Saulis regis indignationem euitaret: quod vt apertiùs explicaret, Nycticoracis etiam ſimilitudinem adiecit; qui quidem non luce, ſed tenebris in comparandæ vitæ ſuæ neceſſarijs plurimum fruitur.

Ægyptij cur Onocrotalum ederent.

Chriſti Saluatoris hieroglyphicum.

Solitudinis hieroglyphicum.

EMBLEMATA.

EMBLEMA extat a Alciati deſumptum ab inſatiabilis Onocrotali voracitate, & quia nunquam ſatietur, inſcriptum eſt GVLÆ.

Curculione Gruis tumida vir pingitur aluo,
Qui Laron, aut manibus geſtet Onocrotalum.
Talis forma fuit Dionyſi, & talis Apici,
Et gula quos celebres delicioſa facit.

Fuit autem Dionyſius iſte, vt id obiter dicamus, Clearchi, qui primus Heracliæ regnauit, filius, & ipſe patriæ imperans. Hic referentibus b Stephano nigro, & c Athenæo, ob nimias delicias, nimiaſq; crapulationes adeo pinguis effectus eſt, vt præ pinguedine vix ſpiraret, & penè ſuffocaretur. Quare ſtatuerunt medici, vt acus oblongæ, ac tenuiſſimæ fierent, quæ tunc lateribus ac ventri adigerentur, cum profundiſſimo ſomno teneretur. Tunc enim excitabatur, cum viuam carnem attingebant. Ius dicebat, corpore arca ita condito, vt præter caput, penitus nihil extaret. Apicium verò illum Plinius vocat nepotum omniũ altiſſimum gur-

a Embl. 90

b lib. de nimio luxu.

c lib. 1. c. 3.

Dionyſius vt excitaretur.

gurgitem, & alibi ad omne luxus ingenium solertem. Fuit autem nobilis Romanus, valde gulosus, qui amplissimum vectigal commessationibus hausit: tandem famem metuens veneno vitam finuit. Aliud est eiusdem Alciati de Truone emblema, quem nos suprà eundem cum Onocrotalo fecimus, inscriptum IN GARRVLVM, ET GVLOSVM.

Apicis luxus.

Voce boat torua, prælargo est gutture, rostrum
Instar habet nasi, multiforisq; tubæ.
Deformem rabulam, addictum, ventriq; gulæq;
Signabit, volucer cum Truo pictus erit.

10

VSVS IN CIBIS.

IBIS, Porphyrio, & Pelecan, inquit Procopius, prohibentur mensis (in veteri nempe testamento) eò quòd aues sint voraces piscium, quorum rapinæ inhiant. Nos quoque paulò antè ex Pierio diximus, qui id ex Oro transcripsit, Ægyptiorum sacerdotes Pelecanum, quòd pro liberis se in vitæ discrimen conijciat, non edere: multos tamen ex Ægyptijs eo vesci, vt pote, qui eum dicant, non iudicio, & prudentia quadam, vt Vulpanseres, 20 sed beneuolentia duntaxat, & mira in sobolem pietate certamen hoc suscipere. Christiani verò non ideo ab huius auis esu abstinent, quòd vel rapax auis sit, vel liberorum mira ea miseratione tangatur, sed quia carnem habent duram, excrementitiam, & vix ferendi odoris, maximè cùm annosior est. Ornithologus assum sibi Onocrotalum grauis, & ferini odoris, nec grati saporis visum esse scribit, etsi prius in aqua, & vino pariter mixtis elixus fuisset. Et a Iulius Alexandrinus. *Onocrotalos, inquit, nominabimus tantùm hoc loco. Quis enim ederint vastissimas, ac bestiali iam magnitudine aues? Horum pars esse nulla prorsus videtur, quæ futura edendo commodè sit, quantum quidem iudicare possim nondum expertus.* Sic ille. In Cotyis Thracum regis conuiuio apud Athenæum nominatur inter cæteras aues Pelecan.

Qui Pelecanos non caerent.

Christiani cur Onocrotalos non edant.

a l. 13. de salub. c. 4.

30

VSVS IN MEDICINA.

FEL Pelecani, authore Kiranide, cum nitro mixtum nigros alphos sanat: & cicatrices nigras eiusdem coloris cum reliqua carne facit: omnemq; nigredinem pellit, & abstergit. Idem fel, eodem teste, argentum obscurum reddit candidum.

Fellis vsus

PROLOBI VSVS.

40 PECVLIARE est, inquit Bellonius, interprete Caloro Clusio, Nili piscatoribus in suis cymbis vti ingluuie illa, quæ sub earum auium, quas Plinius Onocrotalos appellat, rostro propendet, ad aquam eijciendam. Eiusmodi rostra ea parte, quæ capiti adhæsit, colligata orbem quodammodo exprimunt. Eius porrò naturæ est hæc ingluuies, vt humiditate corrumpi nequeat, quam ob causam piscatoribus multo tempore vtilis est. Sic ille. Ornithologus eadem pelle alicubi, vt in Italia, quoniam amplissima est, fenestras integi tradit, transparereq; instar membranæ. Ait etiam eiusdem auis pellem cum plumis detractam substerni puerorum lectos, quoniam non lædatur vrina: aliquos deniq; eandem subdere, & assuere.

Piscatores Nili vt Onocrotali ingluuie vtantur.

Prolobi natura.

50

DE AVE DIOMEDEA. Cap. III.

DIOMEDEAM appellatam auem, de qua multa cùm poëtæ, cum soluta oratione scribentes sunt fabulati, Petrus Bellonius, sicuti suo antè loco significaui, eandem facit cum Onocrotalo, siue Pelecano. Itaq; non incongruum fore arbitror, si hîc aliquid de ea dicam, tametsi nondum certò constare sciam, quæ tandem ea auis sit. Cæterum tamen Onocrotalus non est, quanquam ea quodammodo, quæ de Diomedea aue Ouidius scripsit, Onocrotalo adaptari queant: non Ardeæ genus, sicut Seruius, Stephanus grammaticus, Isidorus,

Ordinis ratio.

Diomedea auis nō est. Onocrotalus, nec Ardeæ genus, nec Fulica.

& Ornithologus volunt: non denique Fulica est, vt nonnulli inde voluere, quòd Plinius, & Solinus aues Diomedeas Fulicis comparent, decepti forsitan, quòd pro Laris, idest, Gauijs, Fulicas reddiderint: nam Græci quoque nonnulli, & Latini Cepphum Fulicam interpretantur, & cum Laro confundunt. Sed ea fortè auis, quam Diomedearum insularum, quæ hodie Tremiti vocantur, incolæ, ac domini Canonici regulares D. Augustini Lateranenses nonnullis ab hinc annis mihi transmiserunt, Diomedea fuerit, Artennam nuncupant incolæ.

Diomedea auis quæ. Diomedea insula. Tremiti. Artenna.

DESCRIPTIO.

OVIDIANI hi versus, quibus hæc ales describitur:

Si volucrum quæ sit dubiarum forma requiris,
Vt Cycnorum, sic albis proxima Cycnis
Magna pedis digitos pars occupat, oraq; cornu
Indurata rigent, finemq; in acumine ponunt.

ad Onocrotalum, vt dixi, æquè ac ad hanc nostram Artennam accommodari possunt. Verùtamen cum Plinius in nullo alio loco Diomedeas aues inquiat, quàm in iam nominata insula conspici: idemq; de Artenna etiamnũ, qui ibi vixere tradant, cùm contra Onocrotali in quamplurimis locis degant, ego Ouidij versus ad hanc potiùs, quàm ad Onocrotalum pertinere puto, etiamsi Ornithologus auem conijciat debere esse notabilis magnitudinis, quoniam à poeta Cycnis comparetur: præsertim cùm & Aristoteles, seu potiùs author mirabilium narrationum, quæ eius nomine circunferuntur, insigni magnitudine vocet: nam quæcunq, hic de aue Diomedea narrat, ea prorsus sunt fabulosa, & ab ipso tanquam incerta, & ab alijs audita referuntur, & fortè Ouidius non ob magnitudinem Cycnis assimilauerit, sed quia Cycni more in aquis viuat, & palmipes sit, Cycnum pro omni aue palmipede accipiens. Magnitudinem autem solam si excipimus, cætera in nostra aue exactè licet reperire. Palmipes enim est, rostrum habet robustum, & notabili hamo, siue vnco recuruum. Quas sanè totas neque in Ardearum genere, nec in Fulicis reperias: quibus ideo fortassis Plinius, & Solinus similem dixerint, quoniam in fronte more earum notam quandam habeat. Idem Plinius præterea igneos oculos, & dentes quoque Diomedeæ aui tribuit. Oculi autem Artennæ nostræ mirum quantum ad instar flammæ splendeant. An verò dentibus sit prædita, vt ille narrat, non sat memini. Pictura sanè hoc non demonstrat. Describit etiam nostram auem Diomedeam etiam Ornithologus, prout amicus quidam eius, qui illis insulis vixerat, ei retulit. In Diomedis insulis, inquit, aues quædam raræ vulgò Artennæ dictæ, nec alibi reperiuntur, vt amicus quidem, qui in illis aliquandiù habitauit, quantum meminisse poterat, nobis per literas significauit. Fatebatur autem omnium exactè se meminisse. Magnitudine, inquit, sunt, qua Gallinæ, satis corpulentæ, sed collo, & cruribus longiusculis. Color ei fuscus, vel cinereus obscurus, & (nisi fallor) nonnihil albi habent sub ventre, vt Columbi syluestres quandoque (mea auis tota ferè pronè candicat) Rostrum prædurum, & aduncum, vt Aquila ferè, non adeo tamen: colore egregiè rubrum, si bene memini (ego sanè hoc eum non benè meminisse existimo; nam id in mea aue luteum est, præter vncum, qui nigricat) Oculi formosi, igneo colore, non admodum magni. Vidi enim aliquando vnam, quæ virga percussa in capite oculos aperiebat, & clamabat: sed mox recludebat, cùm lucem solis ferre non posset. Et rursus: Color earum non simpliciter albus est, vt Plinius scribit, sed ad cinereum vergens, vt in Fulicis (Larorum generis) etiam, quibus eas comparat. Dentatæ an sint, non obseruaui. Rostrum sanè habent validum, & longiusculum. Hæc ille, quæ exactè ferè aui meæ, cuius iconem exhibeo, conueniunt, quæ nisi rostrum haberet aduncum, non ineptè quis ex Larorum maiorum genere iudicaret: adeo hos cùm toto corpore, tum alis potissimum refert. Pedes eiusdem sunt coloris, cuius rostrum: sicuti tibiæ quoque.

Diomedea auis vbi reperiatur. An necessariũ sit magnam debere esse. Cur Fulicis similis dicta. Magnitudo Color. Rostrum. Oculi. Color. Rostrum. Pedes.

Diomedea auis cum iunco acuto vulgari.

VOLATVS. MORES.

DIOMEDEAS aues, ſcribit Plinius, dum volant, duos ſemper (ſuper Solinus) ijs eſſe duces, quorum alter agmen ducat, alter cogat (congreges enim, inquit Ornithologus, volant) aluumq; exoneraturas ſubuolare ſemper, & contrario flatu, vt nimirum proluuies longè auferatur, vt addidit Solinus: quæ res munditiarum ſtudioſas eſſe indicat. Sed nunquid Artennæ noſtræ eum volatum exerceant, eoq; modo ſubuolantes, ne ſocias inquinent, ſordes deponant, ignoro. 10

Munditia.

NIDVS. INCVBATVS.

IDEM Plinius ſcrobes roſtro excauare aues Diomedeas teſtatur, inde crate conſternere (ſurculis in verſum poſitis) imitari texta cratium, & ſic contegere ſubtercauata, terraq; operire, quæ antè fuerint egeſta: in his fætificare. Fores binas omnium ſcrobibus 20 Orientem ſpectare, quibus exeant in paſcua, occaſum, quibus redeant: vt lux & morantes excitet, & receptus non degetur, vti exponit Solinus. Artennas quoq; incolæ eius inſulæ, ſic amicus ille Ornithologo retulit, in cauernis ſcopulorũ, & in terra eas nidulari affirmant: ſe verò fœcundiſſimas eſſe ſcire: in cauis autem degere, vt lucem ſolis declinent: qua ne offendãtur, interdiù latere, noctù verò circa ſcopulos, non longè ſuper aquam volitare: ſcrobes roſtro cauare, inq; eis fætificare, incolas teſtari. Verè etiam ſcriptum ſe putare omnium ſcrobibus fores binas eſſe, vnas in orientem verſus, quibus exeant in paſcua: alteras in occaſum, quibus redeant. Albertus Diomedeas aues ait hyeme incubare, forte propter vitanda tonitrua, quæ ouis noxia dicuntur. An verò Artenna hyeme incubet, quærendum eſſet. Veteres id quoq; de Diomedeis non tradunt. 30

Artennarum nidificatio.

Solem non ferunt.

VICTVS.

ARTENNA noſtra piſcibus victitat, quos noctù tantùm venari aiunt. Narrabat idem ille Ornithologi amicus, crudeliter mordere, & vnguibus aduncis, quod volũt, ſicut Accipitres accipere. Mea quidem auis aduncos pedes non habet, nec in aquaticis auibus tales reperias: Ego ad deuorandos piſces aduncitatem roſtri ſufficere putem, inq; eos præcipites ruere, & ferire, atq; hinc fortè Iubæ Catharactas dici ἀπὸ τοῦ καταράσσειν. 40

VOX.

VOCEM edit Artenna ſimilem vagitui infantium. Et aiunt olim Ducem Vrbini Franciſcum Mariam Guidonis Vbaldi Ducis Patrem, cùm fortè ad illas inſulas appuliſſet, ac noctu harum auium vocem audiſſet, infantium eſſe vagitum putauiſſe, donec aue à Canonicis allata, & præſentis audito clamore ſe deceptum intellexit.

50

VSVS IN CIBO, ET IN MEDICINA.

ARTENNÆ caro in cibum non venit, propter virus piſcium, quod reſipiunt. Euadunt autem immodicè pingues, ita vt viſæ aliquando ſint, quæ præ pinguedine pedibus ſe ſuſtinere non poſſent. Ex hoc pingui vnguentum fit colore croceum, odore grauiſſimo, neruorũ morbis ſalubre, cõuulſioni, arthritidi, iſchiadi, omnibuſq; defluxionibus frigidis, & multis alijs malis, quæ humores frigidi procrearint. Egregiè enim calfacit; ideoq; morbis calidis nõ ſolùm inutile, ſed etiam noxium. Canonicũ quendam eius loci olim quotidie

Vt pinguescant.

Adipis facultas.

tidiè hoc vngento ventriculum sibi inungere solitum aiunt, vt meliùs concoqueret. Deplumatas, exenteratasq; aues in sole suspendunt, & adipem destillantem colligunt.

FABVLOSA.

STRABO[a] Diomedeas insulas duas esse prodidit, quarum altera habitetur: in altera deserta Diomedem disparuisse quidam fabulentur, comitesq; in aues conuersos esse. Eas etiam hac ætate mansuescere, & humanam quodammodo vitam agere, & videndi ordine, & erga benignos mansuetudine, à malignis autem, & sceleratis fuga, & euitatione. Plinius verò aduenas barbaros clangore infestare ait, & Græcis tantùm adulari miro discrimine, veluti generis Diomedis hoc tribuentes: ædemq; eius quotidiè pleno gutture, madentibus pennis perluere, atq; purificare, indeq; fabulæ originem esse, Diomedis socios in earum effigies mutatos: sed quod de templo ait, æquè fabulosum est: neq; enim templi Diomedis nostro æuo vlla ibi aiunt esse vestigia. Narrationum mirabilium author hanc fabulam narrat. *In Diomedea insula sita in Adriatico mari, templum Diomedis esse aiunt, mirabile, & sacrum, id vndiq; circumsideri auibus insigni magnitudine, quarum magna, & dura sint rostra. Eas si Græci homines aduenerint, quiescere: si verò ex vicinis locis barbari aliqui, subuolare, & è sublimi præcipites (καταράσσειν) capita eorum ferire, & rostris ad mortem vsq; vulnerare. Fabulantur autem Diomedis socios, cùm ipse ab Aenea regionum illarum rege dolo occisus esset, naufragio circa insulam facto, in has aues mutatos esse.* Ælianus paulò aliter, nempe hoc modo: *Insula quædam,* inquit, *nomine Diomedea, auibus Diomedeis abundat. Hæ hominibus ratione barbaris, neq; quippiam nocent, neq; eos adeunt: sin Græcus aduena, eò deuenerit, diuino quodam munere ab his auibus aditur, alis explicatis, tanquam manibus ad prensationem, & complexum. Græcos se pertractantes, non refugientes intrepidè se palpari sustinent, in accumbentium sinus aduolant, velut ad mensas hospitales inuitatæ. Vulgò socij Diomedis esse iactantur, qui vnà cum eo contra Ilium arma tulerunt. Prima eorum natura in auium specie immutata, etiam nunc se esse Græcos, & Græcorum studiosos perseuerare.* Silenus verò fabulosarum historiarum author hanc fabulam longè aliter narrat: remq; ita se habere ait: Cùm Diomedes in patriam post bellum Troianum redijsset, fertur in vltionem eius vulneris, quod Marti, & Veneri dijs intulerat, eius vxor Ægialia exagitata fuisse incredibili desiderio, atque furioso propè quodam amore Comutæ filij Steneli, vel, vt alijs magis placuit, Cyllabari. Idcirco cùm domum redijsset, ita illum detentam vxorem reperit, vt parum abfuerit, quin ab ipsa Ægialia fuerit trucidatus: cùm vix se seruasset ab aram Iunonis Argiuæ. Postmodo de statu rerum præsentium decidens, ac desperatione captus ad populos vocatos Daunios in Italiam commigrauit, quibus per illud tempus, Daunus res imperabat. Cùm fortè tunc accidisset, vt Daunus ab hostibus obsideretur, audita Diomedis virtute, ac fortitudine, eiusq; in Italiam aduentu, misit rogatum ipsum Diomedem, vt sibi opem ferret in ea rerum difficultate: promisit etiam se partem suæ regionis ad habitandum esse daturum ad remunerationem tanti beneficij. Ille vbi auxiliatum Daunijs iuisset, victoriamq; illi peperisset, vrbem postea vocatam Argyrippam condidit, quam sibi esse regiam statuit. Nam cùm Daunus vellet videri tanti accepti beneficij minimè oblitus, proposuit Diomedi, concessitq; optionem, vtrum mallet, eligendi, vel totam prædam, vel totam regionem hostis, quam cepisset. Cùm neutrum horum voluisset eligere Diomedes, cuperetq; Daunus aliquo condigno munere satis Diomedi in se beneuolentiæ facere, Althæum Diomedis fratrem nothum iudicem statuit. At enim Althæus, cùm fuisset captus amore Euippæ filiæ Dauni, velletque Dauno gratificari, regionem Dauno adiudicauit, iussitq; prædam dari Diomedi. Fertur illo iudicio indignatus Diomedes Deos rogasse, vt neque semina terræ vtiliter concederentur, neque illa fructum ferret, nisi aliquis è suis cognatis, aut ciuibus ibi seminasset. Postea verò, cùm istud ipsum contigisset, neque terra vllos fructus ferret, & si qui nascerentur, per malignitatem aëris vel deciderent è plantis, vel ad maturitatem non peruenerint, animalia passim perirent, ac si qua ferrent in vtero, facerent abortum, dicitur Daunus misisse sciscitatum oraculum, quænam esset tantæ Deorum indignationis causa, aut quid in Deos esset commissum, ex quo tot incommoda, totque calamitates Dauni regionem inuasissent. Cùm respondisset oraculum, istud partim ex imprecatione Diomedis contigisse, partim etiam ex ira Deorum, & præsertim Veneris, quæ vel ipsum fratrem in Diomedem per amorem Euippæ incitasset. Daunus in præsenti rem dissimulat,

a Lib. 7. Geog.

Diomedes socij in aues.

Diomedes vt punitus.

lat, atq; consilium prorogat in oportunum tempus. Nec ita multis sanè diebus interiectis Daunus Diomedi insidias parat, & tanquam Dijs inuisum, atq; inimicum repente trucidat. Græci Diomedis socij, qui fuerant illum in Italiam sequuti, visa sui ducis morte tam fœda, tamq; miserabili, illum magnoperè lugere cœperunt, atq; stridulè conquerentes, dicuntur omnes Deorum misericordia in Cycnos aues canoras fuisse conuersi, quod accidit in insula Diomedea vocata à regione Gargani. Alij dicunt non in Cycnos quidem fuisse mutatos, sed in aues Cycnis simillimas, quæ dictæ sunt postmodum insulam vocatam Diomedeã habitasse de nomine ipsius Diomedis. Hæc ferè ea sunt, quæ de Diomedeis auibus fabulosè memoriæ prodita sunt ab antiquis scriptoribus, quæ si diligentiùs considerentur, partim nos admonent, nullam esse turpitudinem, nullamq; arrogantiam, quæ Deum non habeat vindicem, ac vltorem. Nam cùm Diodemes Deos ipsos vulnerasset, iustam Deorum vindictam omnino aufugere non potuit, quia tam felici rerum successu elatus fuerat, vt ne Dijs quidem pepercerit, in ipsa rerum felicitate, quos magis, vt authores omnis humanæ felicitatis, impensiùs venerari, atq; obseruare decebat. Eius autem socij dicuntur in aues fuisse mutati, quod omnis infelicitas, ac miseria alas adiungit prioribus amicis ad fugam. Facti sunt aues Diomedeæ, siue Artennæ, dum lugubres, & miserabiles voces emitterent, quoniam neq; tutum est, neq; sapiens, neq; valde pium, illorum sceleratorum calamitates lugere, quæ diuino consilio, diuinaq; prouidentia propter illatas, vel in ipsos Deos iniurias, illas calamitates patiuntur, cùm illud scire possimus. Fiunt enim brutis similes ijs, qui neque motibus animorum moderari aliqua saltem ex parte possunt, neq; æquo animo ferre nitantur illud, quod diuinitùs statutum nulla ratione mutari possit. Hæc res iure optimo fecit, vt socij Diomedis in aues Diomedeas vocatas dicantur fuisse conuersi.

Fabulæ expositio.

DE LARIS. Cap. IV.

AVEM Diomedeam, nisi rostro esset more rapacium adunco, ex Larorum genere videri, superiùs annotauimus: quamobrem horum historia aui Diomedeæ non incongruè coniungi queat, maximè cum & natura quodammodo sint similes. Hæc enim vt adipis plurimum corpori suo ex piscium esu adijciat, sic Larorum genus, licet macilentum sit, ac famelicum, non minus tamen, quàm illæ pingue euadit, nec minori, quam copia pisce deuorat, eos tam in mari, quàm in stagnis, ac fluminibus persequens.

ÆQVIVOCA.

Λάρος, cùm auem significat, inquit Eustathius, paroxytonum est, & primam corripit, cùm verò suauem, oxytonum, & primam producit. Bellonius quosdam pisciculos Laros nominari scribit, & ab his auibus id nomen factum fuisse, quod non puto. Lari dictæ insulæ, teste Ptolomæo, Aphricæ adiacent. Quibus verò auibus Lari nomen ab authoribus cùm recentioribus, tùm veteribus applicetur, subinde examinabitur.

Lari pisces.

SYNONYMA.

Schacaph.

SCHACAPH Hebraicam dictionem Leuitici 11. & Deuteronomij 14. Septuaginta, & Hieronymus Larum, aut Fulicam transferunt. Alij aliter, vt abundè in Bubone scriptum est. Dauid autem Kimhi interpretatur auem, quæ laboret morbo Schachefet Hebræis dicto, quo corpus attenuetur, & deficiat, phthisi nimirum: quod Laris quodammodo conuenit; sunt enim macilenti, & excarnes, & ceu tabe laborare videntur. Thachmas Leuitici vndecimo exponitur auis quædam immunda, & rapax. Alijs est genus Accipitris: Septuaginta, & communis translatio Larum verterunt: nonnulli vulgò interpretantur Lusciam. Deuteronomij 14. Septuaginta γλαῦκα reddunt, Hieronymus Noctuam, alij Catuphita, quod sonat raptorem, aut Harpyiam: Chaldæus Tarphita, idest laceratorem, Arabs Catuph. Persa Hebraicam vocem retinuit. Albertus apud Aristotelem

ſtotelem pro Laro habet Aleroz, ex Auicenna nimirum, & alibi Latroz. λάρος non omnes Larum vertunt Latinè: ſed Gauiam Gaza, Plinium ſecutus, qui de Gauia ſcribit, quod de Laro Ariſtoteles. D. Auguſtinus Fulicam, quem ſequutus videtur Perottus, dum ait: Græci Larum Fulicam vocant, quæ auis eſt nigra aquatica, vulgò nota, paullò ſupra magnitudinem Columbæ: quæ ſanè verſio nullo modo accipienda eſt. Nebriſſenſis & ipſe altiſſimis erroribus immerſus, modò Mergum, modò Fulicam, alij Herodium, alij Ciconiam, alij Ibidem, fœdè ſimul omnes hallucinati, cùm alioqui Larus vulgò notiſſima ſit auis, maximè ijs, qui maritimas regiones incolunt. *a* Bellonius in Græcia idem nomen etiamnum retinuiſſe ſcribit. Κέπφος Suidas, Scholiaſtes Ariſtophanis, & Varrinus etiam, Larum transferunt: ac ſi ſynonyma eſſent: Gaza verò Fulicam ea ratione, vt conijcit *b* Pierius Valerianus, adductus, quòd Arati carmina quædam Virgilius ad vrbem ferè in Georgicis expreſſerit, atque vbi ille κέπφοι, hic Fulicam poſuerit. Ego Fulicam, ſi modo ea auis Fulica eſt, quam plerique viri eſſe putant, à Cepphο longè, ac plurimùm differre puto: Cepphum verò ſimpliciter Larum non eſſe, ſed ex Larorum genere, vel quodammodo ſimilem, Lariq; nomen apud Ariſtotelem latius extendi, ſubq; eo non Cepphum tantùm, ſed Catharracten quoque comprehendi, & quotieſcunque Larum nominat ſimpliciter, & vniuocè, de magno eo, cuius præſenti capite iconem pono, loqui: quæ res ne Ariſtoteli inſueta, & inuſitata eſſe videatur cuiquam curioſo, exemplo id docebo: Gracculus priuatim Monedula illi appellatur, in genere verò de Coracia, & Lupo, quæ aues & ipſæ Gracculi ſpecies ſunt, etiam prædicatur. Ερώδιον Auguſtinus, vt annotat Cælius, vertit Fulicam, Lycophronis interpres Larum eſſe ſcribit, Ambroſius etiam Sturnum, quem tamen Græci non Erodium, ſed Pſara, inquit, dicunt. Sed Erodius Ardea eſt, vt poſt patebit. Κὴξ θαλάσσιος Euſtathio, & Varrino auis eſt marina ſimilis Hirundini (Gauiarum genus autem quibuſdam in locis Italiæ Hirundo etiam marina dicitur, fortè propter volatum plurimum, vel alarum proceritatem) vel Larus, vel Mergus, vnde genitiuus ſit Κηκός. Κῆκες Lari Heſychio quoque ſunt, item Varrino. Κάβηξ ab etymologo exponitur Larus: in epigrammate quodam Græco, cui titulus eſt, in naufragos, legitur καυηξ, quæ vox videtur facta per onomatopœiam, vt fortè Gauia etiam apud Latinos, aut ad imitationem Græcæ: nam & Etymologus καύηκα dici ſcribit ἀπὸ τοῦ λέγειν καῦ καῦ, ad quam vocem Hollandorum Meau plurimum accedit, qui fortè καῦ erant nuncupaturi, niſi ſic Coturnicem vocarent. Meuuven autē ipſis ſignificat felium modo plorare, ac lamentari, quod famelicis Laris quoq; competit, qui continuo ſuo clamore famem indicant, & plorant. Lycophron vero Calchantem, Idomeneum, & Stenelum καύηκας, non quòd eam ederent vocem, nuncupat, ſed propter canitiem, & ſenectutem, qua Laris erant ſimiles; quare & hæ aues Gallis vulgò Griſard dicuntur, ideſt, incani: incanos autem homines Belgæ, vel ſaltem Hollandi Griſardos nuncupant. Scribitur & κάυαξ in eodem ſignificato, nimirum pro Laro ab Heſychio, & Varrino, qui pariter Κράβος Larum vertunt. Βουφάγος genus Lari ab inſigni voracitate dicti nominatur Euſtathio. Poſſit autem omnibus Laris id nomen applicari: quando omnes natura voraciſſimi ſunt, & inſatiabiles. Γαλαγκας vulgò hodie à Græcis vocatur auis quædam, Columba maior, quæ aquæ innatat, nec mergitur, albiſſima. Hæc an Lari genus, ſit quærendum eſſet. Quod modò ad Lari etymum ſpectat, Bellonius, vt præcedenti rubrica etiam dixi, nomen à Laris piſciculis accepiſſe arbitratur, quos appetit. Sed cùm huic etymologiæ nemo veterum patrocinetur, mihi parum arridet. Alij λάρον, quaſi λάλον dictum volunt, ideſt, loquacem, nimirum à voce, quam continuè, ſemperq; reiterat, ac propterea in tutelam Mercurij aſcribi. Scribitur & λαρὶς, quam dictionem diminutiuam eſſe volunt à Laros. Italis præſertim Venetis Crocalo dicitur, Liguris nomine æquiuoco Oca, vel Oca marina. Obſcurus quidam vulgò Raſſe dici ſcribit, ſed qua dialecto non explicat. Gallis Mouette, vt apud *c* Bellonium transfert Carolus Cluſius, Caniard, Colin, Griſard, Maſſilienſibus, teſte Roberto Conſtantino, Gabian, Northmannis Maulbe; quarum duarum vocum prior à Latino nomine Gauia deriuata videtur. Circa Dieppam Mauue, quam vocem etiam Hollandi ſeruant, qui pariter Kockmeuu dicunt. Superiores Germani etiam Meuve pronunciant: Sed qui circa mare tantùm habitant aues Saemevuen, ideſt, Laros marinos appellant. *Aues quædam*; inquit Albertus, ex *d* Ariſtotele *palmipedes habent aliquando partem aliquam, qua comprehendant ea, quæ ſunt in aqua, & collum illis eſt ſicut arundo piſcatorum, & ideo eſt longum: roſtrum verò eis eſt pro hamo. Et talis eſt auis, quæ Meba Germanicè vocatur*. Alibi etiam Meerſchvvalm, id eſt, Hirundinem marinam vocari, vt & ab Italis quibuſdam ſe audiuiſſe refert Ornithologus, & circa Gandauum Mieſen tum fluuiatiles, tum marinas Gauias. Illyricè Vvlaſto vvige, vel Morska dicitur. Anglicè, vt Turnerus inter-

Aleroz. Latroz.

Lari quæ aues vocentur.

a lib. 1. obſ. cap. 11.
b lib. 23. hierog.

Cepphus, quæ auis.
Lari nomine quæ aues comprehendantur.

Erodius.
Cex marina.
Hirundo marina.

Lari etymum.

c li. 1. obſer. cap. 11.

Larus Marinus.
d lib. 4. de part. c. 12.
Meba.

interpretatur, Seecob, vel Seegel. Sed Bellonius hæc nomina marinis tantùm conuenire ſcribit.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

Non eſſe Milui congeneres.

LARVS, inquit Albertus, *eſt de genere Milui, tam in aqua natans ad prædam, quàm in aëre volans.* Mihi autem Laros Miluis congeneres, aut cognatos facere, nequaquam placere potest, cùm ferè omnes palmipedes ſint, roſtro oblongo, & recto ferè, quamuis in extremo modicæ inflexo, non breui, & adunco, vt Milui. Oppianus plura eſſe teſtatur Larorum genera. Quoſdam eſſe albos, & minoribus Colūbis ſimiles. His alios eſſe maiores, & robuſtiores, ac pennis denſiùs veſtitos. His rurſus tertium genus maius eſſe, albis itidē pennis extremis tantùm vnguibus, & collo nigricans, iiſq; cæteros omnes Laros de paſcuis, & ſede tanquam regibus concedere. Ariſtoteles itidem tria Larorum genera memorat, quorum primum, meo iudicio, Larum ſimpliciter nominat, fueritq; fortè ille, cuius ſubinde iconem dabo, alterum album, tertium cinereum. Albos itaq; cùm tantùm nominet Oppianus, horum rurſus diuerſas poterimus dicere eſſe ſpecies. Sunt autem plerunq; alibi marini. Differunt omnes etiam pro regionis, cæliq; varietate. Britannicis enim circulum rubicundum aiunt collum inſignire, vt Danicis nigrum Luſitanicos paulò maiores cæteris, capita plumis criſtata ferè inſtar Vpuparum habere. Pruſſicorum capita partim albo, partim nigro colore diſtingui. Ego cinereorum quatuor ſpecies tam colore, quàm magnitudine differentes depingam poſtea, quorum primus idem fuerit cum eo, quem Bellonius, & Ornithologus quoque deſcribunt, & depictum exhibent: alter omnino fermè cinereus, ſed per dorſum fuſceſcens quodammodo alarum, & caudæ extremitatibus nigris, roſtro, pedibuſq; rutilis: tertius paullò minor, capite atro, roſtro, ac pedibus coloris cinnabrini, aut miniacei, quartus, ac poſtremus omnium minimus, pedibus croceis, roſtro, & vertice nigris. Differunt poſtremò Lari ratione loci proprij, quem inhabitant. Alij enim mare tantùm incolunt, quibus Ornithologus Cepphum, & Catharacten annumerat, meo iudicio non incongruè, alij etiam ſtagna, & fluuios.

Quomodo differant.

Lari cinerei ſpecies.

FORMA. DESCRIPTIO.

LARORVM omne ferè genus palmipes eſt, roſtro oblongo, ac parumper in externo, recuruo, alis oblongis, & validis, cruribus breuiuſculis, corpore leuiſſimo, multis, & denſis plumis indutum, multa circa pellem pinguedine, clamoſum, vorax, famelicum, & piſciuorum. Oppianus ait, cùm ſeneſcunt pennas cæruleo colore infici. Io. Rauiſius Textor Larum ſcribit eſſe auem nigram, lato oris rictu: ſed nemo veterum Larum nigrum dicit. Ariſtoteles quidem gula tota ampla teſtatur, & lata, ſed de colore nihil nobis memoriæ prodidit, fortè quia in Græcia auis eſſet communis. Noſter verò Larus, quem hîc depingimus, cæteros, quod obſeruaui magnitudine vincit. A roſtri enim acie ad alarum finem duas ferè ſpithamas longus eſt, capite maximo, ac craſſo admodum, ex albo, & cinereo variegato: pectore quoq; amplo, eodem colore, ſed dilutiori, maximè verſus ventrem inferiorem: roſtro craſſo, luteſcente, in extremo nigricante, & inſigniter acuto: in cuius ſuperiori parte narium foramina ſunt oblonga, rictu ampliſſimo. Oculorum pupilla nigra eſt, iris flaua, vel auri inſtar ſplendida, quam niger ambit circulus, hunc albus, album denique cinereus. Alæ ex albo cinereo, & ad caſtanearum colorem tendent ſimul commiſtis, conſtant, ad remiges pennas vſq; exteriùs fuſcæ ſunt, aut ſubatræ, intus fermè cinereæ: & caudam palmi longitudine excedunt: longiores autem ſpithamam ſuperant. Cauda ipſa ſemidodrantem, & amplius longa eſt, cinerea tota, niſi quod propè externum finem pollicis craſſioris ſpatio ſunt nigræ. Coxæ cinereæ, ac propè crura pennis nudæ. Crura, tibiæq; oblonga, exilia, vt leuem auem decebant, lutea: Pedes, & horum digiti interiecta membrana etiam lutei: vngues nigri, breues, & recurui: poſterior digitus ſatis conſpicuus, vngue etiam armatus.

Lari maioris authoris deſcriptio.

Larus maior cum iunco aquatico maximo.

LOCVS. VICTVS.

IN locis maritimis, ſtagnis, ac fluminibus, nulla auis frequentior conſpicitur quàm Lari: propè mare autem maximè, & hic, cùm ingens aliqua tempeſta coorta eſt. In libro, Aurora inſcripto, hi verſiculi leguntur:

Fluminis eſt Larus habitator, & incola terræ,
Nunc natat vt piſcis, nunc volat inſtar auis.

Vbi pro terra non quæcunque terra accipienda eſt, ſed ea tantùm, quæ mari proxima eſt: nam in mediterraneis locis non inſident: Eſt qui, Gauias, ſcribit, in locis paluſtribus per hyemem latere. Sed cùm Lari, vel philoſopho teſte, non lateant, Gauiarum nomine fortè intellexerit eas aues, quas nonnulli, Vanellos nuncupant, Ariſtoteles, vt verè ſentit Bellonius, Capras. Hæ enim ijs in locis per hyemem latent, & capiuntur quandoque. Lari piſcibus viuunt, vt ſubinde ex Homero aſtruemus, qui certè præcipuus eorum cibus eſt, vt rectè ἰχθυβόρους, ideſt, piſciuoros vocauerit *a* Leonides. Veſcuntur & Lumbricis etiam, quorum cauſa ruſticos aratro terram aperientes obſeruant, vt piſciū cauſa delphinum, à quo fruſtula, quæ eijcit, expiſcantur. Propè naues quoq; libenter verſantur, vt recrementis piſcium, aliarumq; ſpurcitierum, quæ nautæ proijciunt in mare, veſcantur. Delphinos in littore eiectos etiā deuorant, teſte Aeliano. A Teſtatis, ſiue conchylijs prætereà non abſtinent: & cùm aliàs aues habeantur obtuſi, ſtupidiq; ingenij; in rumpendo eas, ſingularem aliquam, ac notabilem induſtriam oſtendunt. Ea enim ſublimia ſurripiunt, ſicut ex Eudemo refert *b* Aelianus, licet cochleas tantùm nominet, & ex alto deijcientes magna vi ad ſaxa allidunt, vt ſcilicet eſculenta, teſtis ſeiunctis, eligant. Io. Botereus Benenſis, & Laurētius de Anania noſtri æui hiſtoriographi Laros, ſcribunt, agros Tarentinos à Locuſtis, & Phalangijs, (Tarantulas vocant) repurgare, non aliter ac de Seleucidibus referunt veteres. Contrà in Liguria tota ferè, maxima ſunt oliuarum pernicies: dum illis auidiſſimè veſcuntur. Liguria autem olei omnium optimi eſt feraciſſima: vnde ſub hyemem cùm olearum baccæ ex arboribus decidunt, magnus harum auium, quæ ab incolis Oche dicuntur, numerus à proximo mari illuc deuolat: vt ruſtici vix ingenti clamore, & ſclopporum etiam bombis ſua rura ab illarum rapinis tueri queant. Sunt enim inſigniter voraces, ac rapaces, & nunquam non piſces captant; quare nec tempeſtates horrent, ſed ijs obortis ſummoperè lætantur, fortè quòd tunc faciliùs piſces capiant.

Vanellus.

a l. 3. epig.

b li. 3. de animal. c. 20

VOLATVS. NATATVS.

LARI ab Oppiano leues cognominantur, ob mirum volatum, cùm leues ſint, leuis etiam hic exiſtit, & facilis; nam propter multas denſas pennas, leuiores ſunt, quàm apparent. Sed & ipſæ pennæ per ſe, quàm aliarum auium fortè leuiores fuerint; has enim piſcatores pelamydum, teſte Aeliano, ad humum lineæ alligant, vt propter earum leuitatem ab occurrente aqua ſenſim, ac leuiter agitetur. *a* Homerus quoq; Lari πτερὰ πυκνὰ dixit, & Mercurium ei aſſimilat non corpore, ſed motu, & volandi ſupra mare impetu.

Πιερίην δ' ἐπιβὰς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντῳ
Σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικὼς
Ὅς τε κατὰ δεινοὺς κόλπους ἁλὸς ἀτρυγέτοιο
Ἰχθῦς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἅλμῃ.

Pieria incenſa, ſe miſit ab æthere in vndas,
Deinde Laro ſimilis volitat iuxta æquora ſumma,
Qui maris indomiti ſinuoſa ad littora ſæpe
Captando piſces aſpergine tingitur vndæ.

Virgilius, quanquam Macrobius in recenſendis carminibus; quæ Virgilius ex Homero trāſcripſit, nihil iſtius loci meminerit, ex Homero hos verſus in ſuam Aeneiden tranſtulit, ſed Larum non nominat, in genere, quàm in ſpecie verſari malens, cum omnino proculdubio Homerus non ſine cauſa Larum ex omnibus piſcatricibus auibus elegerit, cui Mercurium in volando compararet. Vergilij verſus hi ſunt:

Hic primum paribus nitens Cyllenius alis.

Lari cur leues dicti.

a Odyſſ. E.

Mercurius Laro comparatus.

Conſti-

Constitit, hinc toto præceps se corpore in vndas
Misit auis similis, quæ circum litora, circum
Piscosos scopulos humilis volat æquora iuxta.

b Petrus Nannius Alcmarianus Hollandus, qui hunc locum in συμμικτοῖς suis, siue miscellaneis annotauit, arbitratur, Virgilium auis nomen tacuisse, quoniam non satis constet apud Latinos authores, quæ auis Larus sit apud Græcos: quam sanè coniecturam ego laudare non possum, & suffecisse poetæ existimo, auem quodammodo nobis depinxisse, cùm dicat præcipitem corpore se dedisse in vndas, quod proprium est Laris, & quod circũ littora, & scopulos humilis iuxta aquam marinã volitet, quod licet & Hirundines faciant, magis tamen conuenit Laris, quorum in ijs locis ingentem semper, & sedentium, & volantium copiam est conspicere. Sed neq; placet ratio, quam nobis adduxit poëtæ scholiastes Seruius, incongruum esse, inquiens, heroico carmini, si Larum diceret: nam & Homerus heroico carmine scripsit. Vsus itaq; est periphrasi Virgilius, quemadmodum & alibi Ciconiam circũscribit.

b lib. 7.

Candida venit auis, longis inuisa colubris.

Quod modò ad natandi attinet velocitatem, Oppianus author est, vix vllam volucrem cum Laro contendere posse, fortè propter corporis leuitatem.

Lari vbi plurimi.

Natandi velocitas.

NIDVS. PARTVS.

A a RISTOTELES Laros, & Mergos scribit, in saxis maritimis nidulari, & bina, aut terna hæc oua parere, sed Laros æstate, Mergos à bruma, ineunte vere, incubareq; cæterarum auium more: sed neutram earum, auium condi. Laros in petris nidulari Plinius quidem repetit, eos Gauias nominans, sed Mergos ait nidificare in arboribus: item parere plurimum terna, sed Gauias æstate, Mergos incipiente vere. Mihi aues palmipedes, quales sunt Mergi in arboribus nidificare, nouum est, quanquã etiam b Lucianus id de Laris scribat. Oppianus cur in petris illis nidificent, hanc adducit rationem: *Fœtificant, inquit, in petris, præcipuè à quibus potabilis aqua emanat, vt fœtus eorum victu quidem marino, aqua verò dulci vtantur, donec adulti, nidos relinquant: quo tempore tam cibo simul, & potu ex mari vtuntur.*

a l. 5. hist. c. 9.

b l. 1. Hist. verar.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

IDEM a Oppianus Laros, scribit, humani generis esse amantissimos, & propè homines tanquam maximè familiares versari, ac vbi viderint piscatores sua retia extrahere ceu prædæ participes adiungere se nauiculis, & clamore partem sibi postulare: nautas verò, seu piscatores pisces aliquod postulantibus proijcere, quos aues statim deuorent, & si qui alij fortè lagenas subterfugiunt, promptè excipiant. Est profectò ollaris hæc amicitia Larorum, quæ an occulta sit, alij viderint. Mihi, à sola, quam ab hominibus accipiunt, vtilitate, proficisci videtur. Cùm enim homines harum auium esum respuant, ideoq; illis non insidientur, fit, vt illæ audaces euadant, hominesq; sibi non nocituros certæ, accedant, non autem quòd occulto aliquo amore eos prosequantur. Sed Oppianus fortè ad fabulam eam allaserit, de qua ipse alibi: Vulgò, inquit, celebratur opinio, Laros homines fuisse, qui primi venationem, & prædam marinam exercuerunt: deinde sic volentibus Dijs, in aues mutatos, iuxta vrbes, & portus volitantes etiamnum veteris artis meminisse. Alij in Pontica insula, quæ Achillis insula, vel cursus dicitur, multas aues, & inter alias innumeros Laros esse aiunt, qui fanum Achillis colere ferũtur, vt scribit Arrianus. Mane enim, inquit, quotidie aduolant ad mare, inde madefactis pennis ad templum studiosè redeunt, & aspergunt: & cùm bene habet, rursus pauimentum alis exiccant. Has easdem aues cum Monedulis amoris coniunctionem habere testatum reliquit Ælianus, qui quidem occultus amor fuerit, quanuis fortè quis eius hanc rationem reddere possit, nempe quod diuerso victu vtãtur, ideoq; inuicem diffidendi causam non habeant: quare contra cum Anate, & Harpe, teste philosophorum coryphæo, & communi præceptore Aristotele inimicitiam colit, quia nimirum cibum omnes è mari petunt. Plinius Harpen cum Gauia, siue Laro nominare non videtur: habet enim sic: *Aquaticæ Anates, & Gauiæ: Harpe, & Triorches Accipiter dissident:* ac si Harpe cum Gauijs, siue Laris non dissideret, sed cum Accipitre eo, quem triorchim, idest,

a In Ixeut.

Lari hominum amantissimi.

Larorum fabula.

Monedulas amant.

Larus cum quibus dissideat.

idest, triteſtigerum nominet. Doctiores itaq; hæc examinent. Ego, vt liberè, quod ſentio, dicam, Larum cum Harpe diſſidere exiſtimo ob allatā ex Philoſopho rationem. Triorchim enim, qui è mari cibum nō capit, Plinius quem in Arpes hiſtoria, in verborum eorum Ariſtotelis traductione, hallucinatum eſſe dixi, cum rubeta, & ſerpente coniungere debebat. Eſt prætereà hic obiter aduertendus lector, Gazam pro Brentho Anatem vertiſſe, Pliniumq; ea parte, vt apparet, ſecutum eſſe, cùm alioqui, meo iudicio, Anas piſciuora non ſit: quæ verò auis Brenthus ſit, ſuo loco monſtrabitur. Quod verò ad Harpen attinet, de hac quoque noſtram pronunciauimus ſententiam, Miluum paluſtrem eſſe iudicantes, qui in maritimis, & paludoſis locis piſcibus inſidiatur, ideoq; cum Laris inimicitiam exercet: cuius pariter meminit Varrinus, etſi auem non agnoſcens. *Harpen, inquit, aliqui interpretantur animal marinum Laro inimicum.* Cæterùm illud ſaltem humanum iudicium fugit, & nemo eius naturalem rationem afferat, cur malo Punico, fructu non ſolùm & hominibus, & cæteris animantibus innoxio, ſed hominibus febricitantibus in primis ſalubri, ſoli Lari, Circi, Turtures, Merulæ, Vultures, & Scopes, vt addit Gyllius, pereant, vt memoriæ prodidit [b] Ælianus.

Plinij error. Gazæ error. Harpa qua auis. b lib. 16. de anim. c. 6.

PRÆSAGIA.

LARI cùm imminent, & iam coorturi ſunt venti, ſublimes in aëre volitant, & vento ſeſe obuertuut. Idem veterum quidam ſcripſit de Cepphis. Laros, ſiue Gauias nonnulli tradunt, aduolantes ad piſcatores, qui retibus piſcantur, copiæ piſcium capiendæ facere augurium.

Venti imminentis præſagium. Piſcium capiendorum augurium.

CAPIENDI RATIO.

GAVIÆ, ſiue Lari capiuntur ad hunc modum: Obijcitur ſpuma primùm longiore interuallo, deinde propiùs, propiùsq; proſtremò manibus geſtantes exhiben t. Lari itaq; cibi auiditate capti cōprehenduntur: Alius quoq; capiendi modus Belgis circa maritima loca habitantibus familiaris eſt, isq; cæteris longè præſtantior. Funiculo prætenui, & longo caudam piſcis deuinciunt, conſtringuntq;, alteram verò funiculi partem ligno alligant, quod in maris littore terræ infixum eſt, & hunc piſciculum remotiùs à palo collocant: deinde homines ſeſe à loco ſeducunt; Lari autem aduolantes & piſciculum deglutientes, ab ocyùs accurrentibus capiuntur. Alluſit ad hanc capturam, vt apparet, Lucianus, dum ait: *Sumpta verò fiducia, venatum aggredere, ſi videtur, Lari in morem totam eſcam ore deuorans.* Oppianus Catharractas imaginibus piſcium ſuper tabulas pictis capi ſcribit: Nam dum impetu, inquit, in illas, ceu viuos piſces feriuntur, illiſi pereunt. Sed & Gauiarum genus in Rheno etiam ſic decipit narrat Ornithologus, vt ad tabulam in qua imago Gauię eſt, aduolantes capiantur. Vnde ſui generis ſtudioſos eſſe quis non ineptè iudicet: niſi auem pro piſce imprudenter poſuerit Ornithologus, quod ſuſpicandum videtur.

Lari quomodo capiantur. Laros quomodo Belgæ capiant.

DENOMINATA.

LARIVS lacus, inquit Perottus, Galliæ Ciſalpinæ vicinus alpibus, à Fulicarum, quæ ibi ſunt, multitudine appellatus: Græci enim Larum Fulicam vocant. Verùm quantùm Fulica à Laris diſcrepet, aliquando docebimus. [a] Cælius Rhodiginus etiam ita dictum putat, quoniam ibi fluuiatiles aues abundent. Cùm verò Larorum genus flumina ſolummodò non habitent, ſed mare potiſſimùm, itaq; magis probo vnà cum Ornithologo [b] Catonis ſententiam, qui ita dictum eum lacum ſcribit, quia Hetruſci Larunem (aliàs Larorem) Barones etiam pro viris fortibus quidam putant eſſe Latinum) vocent nobilem principem. Larinos boues Græci, teſte [c] Cælio, à Larino paſtore dici ſcribunt, qui ab Hercule redeunte à Geryonis nece eos exceperit, educaueritq; etiamſi ſint, inquit, qui ab narium magnitudine dici velint, vt eſt ab interprete Ariſtophanis annotatum: ſiquidem Λα particula intendendi vim habet: ῥῖνες verò nares ſunt. [d] Io. verò Tzetzes omne magnum Larinum dici, ait, ab

Larius lacus vnde dictus. a l. 10. c. 6. b In Origin. Larini boues. c li. 6. c. 7. d Hiſt. Chiliad. 8. 186.

ab eodē eo pastore, quòd & corpore magnus esset, & insignis belluo, vnde & boues illi Larini dicantur, Larinum verò nomen obtinuisse à Laro, aue, quæ integros deuorat pisces.

MYSTICA.

HABVIT & Larus Deos suos, quibus à veteribus dicatus habebatur, Mercurium, & Herculem, illum propter loquacitatem, à qua, vt superiùs dictum est, nomen inuenit, Mercurius enim dicendi artifex perhibetur, aut propter suauitatem, vt addunt Eustathius, & Varrinus. Larus, inquiunt, Mercurio conuenit, vtpote auis alba deo argiphontæ: nam ἀργὸν album significant διὰ τὸ λευκὸν, ὅ ἐστιν ἐναργὲς τοῦ λόγου: commendatur autem oratio, cui præest Mercurius, cùm perspicua, & quasi candida fuerit, aut propter suauitatem, διὰ τὸ λαρὸν καὶ ἡδὺ λαρὸν enim suaue est: oratio autem res suauis, & iucunda. Quare quoque verisimile videtur, Homerum scribere, in hanc potius, quàm aliam auem conuersum fuisse. Sed Herculi magis hæc auis conuenit, siue Larus simpliciter, siue is, qui Buphagus à quibusdam nominatur. Talis enim Hercules quoque celebratur. Siquidem a Athenæus, & alij tradunt, fuisse eum βουθοίναν, idest, integri boui, deuoratorem, inq; eo certamine Lepreum vicisse, vt scribit idem Eustathius. Sed Athenæus Herculem βουφάγον vocatum scribit: b Aristophanes quidem eandem ob causam Herculi Larum attribuit: *Si quis*, inquit, *ante hac Herculi bouem sacrificarit, pro eo iam Laro, plenas & bene farctas placentas* (ναστοὺς μελιτούττας) *immolet*.

Larus, quibus Dijs dicatus.

Cur Mercurio sacer.

Cur Herculi sacer.

Larus Buphagus.

a lib. 10.

b In Auib.

HIEROGLYPHICA.

HOMINEM, inquit a Pierius Valerianus, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen ignauiter sit frustratus, ostendere si vellent Larum figurabant: illa siquidem clamore arguto admodum, cùm parturit, vociferatur, partusq; ædit plumosos vtique, atq; in primis pennatos, cæterùm carne admodum exigua. Hæc ille. Videtur autem huiuscemodi hieroglyphicum, quando veteres, vel saltem Orus eius non meminere, ex vulgato adagio (*Larus parturit*) de quo suo nos loco, detorsisse. Laudo tamen hieroglyphici significatum, sed quod non à pullis, sed à clamosis parentibus, meo iudicio erat accipiendum. Hi enim volantes, pennarum multa copia vestiti, admodū magni apparent, ignarosq; aucupantes prædam, quam magnam sperabant, frustrantur; dum præter pennas nihil fermè carnis, eiusq; esui ineptæ reperiant. Vnde apud nos Bononienses simile ferè de Cuculo prouerbiū habetur in eos, qui multa, & magna iactitantes nihil vnquam præclari præstant. Tu sei come il Cucco, solamente penne, & voce, hoc est, Cuculi instar, nihil præter pennas, & vocem possides: qua in re Cuculus cum Laro conuenit, vterq; plumosus valde, vterq; stupidus, ac propter canis, & ingenij inopiam ridiculus. Larus verò etiam, vt id quoque tanquam hieroglyphicum symbolum ponamus, quia modò volat, modò natat, eos significabit, qui modò laboribus atteruntur, & quasi in arido versantur: modò verò luxuriæ, petulantiæq; fluxu resoluuntur.

a l. 23. Hierogl.

Hominis expectationem de se frustrantis hieroglyphicum.

De Cuculo prouerbiū.

Larus quos significet.

PROVERBIA.

ΛΑ'ρου βίον ζῇ, *Lari vitam viuit*, prò lucri gratia maria omnia obit nauigando. Dici conueniet de mercatoribus, qui vt rem faciant, peculiumq; augeant, quouis terrarū nauigāt, & ad extremos etiā Indos decurrunt. Hæc enim auis cū è mari, tū è fluminibus, ac stagnis victū quęritat, & semper famelica est, & instar mercatorū insatiabilis: vnde per quā apposite Matron Parodus Chærephontē parasitum Laro assimilat famelico, ob inexplebilē voracitatē: sumptū est adagiū ex epistolis rusticis Æliani sophistæ: vbi sic legitur: ἐπικυματίζει καὶ λάρου βίον ζῇ, καὶ ἀνέμοις μάχεται διαγόροις: idest, *In vndis fluctuat, Lariq; vitam degit, cum ventis diuersis dimicans*. Ab eadē voracitate aliud, nec omnino diuersæ significationis est adagiū, nēpè λάρος κεχηνὼς, idest, *Larus hians*, quod aptè dicitur, vbi quis auidiùs præ-

In Mercatores prouerbium.

Chærephon Laro assimilatus.

Larus hiās quid.

dæ

dæ inhiat. Acceptum autem eſt ex hoc Ariſtophanis. Λάρος κεχηνὼς ἐπὶ πέτρας δημηγορῶν. Quæ quidem Latinè reddi commodè non poſſunt. Cleonem enim ob rapacitatem Larum vocat, quòd quemadmodum auis in ſcopulis obuerſatur, ſi quid piſcium poſſit venari, ita ille verſaretur in Reip. negocijs adminiſtrandis, ſuum interim agens negocium. Repetunt idem prouerbium Suidas, & Varrinus, & in rapaces, & furaces dici aiunt Item Cælius Comicos, ſcribit, quandoq; vſurpare pro furaciſſimo: atque ab hac aue, Venetorum Laro, & Laron Gallorum dicta fuerint, quibus fur denotatur. Nos verò Bononienſes, & cæteri fermè Itali Ladro pronunciamus: quæ vox an à Laro aue etiam dimanarit, vel à latro Latinorum, alij iudicent. Nos intereà proſequamur. Λάρος ἐν ἕλεσι, id eſt *Larus in paludibus*. Author adagiorum Suidam, ait, ſcribere, id dictitatum de ijs, qui faciles ſunt ad dandum: Ductumq; ab hac aue, quia facilè decipitur, alliciturq;. Suidas autem habet ſic: παροιμία ἐπὶ τῶν ταχὺ ἀποδιδόντων. Vnde Ornithologo, ſicut & mihi quidem adagiorum authoris interpretatio non placet, tanquam Lari dicantur, qui ſunt faciles ad dandum. Neque enim talis eſt Lari natura, vt liberalis ſit, aut facilè communicet: ſed contrà potius rapax voraxq; eſt, quare vel mendum eſt in dictione ἀποδιδόντων, & ἀπατωμένων, aut tale quid legendum eſt: vel certè alio ſenſu accipiendum, vt de homine vorace, qui ſubinde ingerat, egeratq; vt ἀποδιδόναι, ſcilicet τὴν τροφὴν pro eo, quod eſt cibum ingerere, accipiatur. Ferè enim omnes piſciuoræ aues famelicæ ſunt, & mox aluo reddũt quod acceperint. Κέπφος λάρος, id eſt, Cepphus Larum in garrulum, & vecordem dicebatur, præcipuè qui cuiuſuis rei cupiditate deceptus capitur, ab auis ingenio ductum, quam ſpuma marina gaudere tradunt. Olim item præcipuus gurgitum luxus erat in piſcibus, id quod omnes libri teſtantur, quicunque vel apud Græcos, vel apud Latinos ſcripſerunt in hoc genere. Proinde congruet & in obſonatores, quòd Larus piſcium valde ſit appetens.

Cleon cur Larus dictus.

Laro Venetorum, & Laron Gallorũ vnde originem traxerint.

Cepphus Larus.

VSVS IN CIBIS.

Laros cur nõ edamus.

LARI ideo nobis in cibum non veniunt, quoniam in veteri teſtamento ex translatione ſeptuaginta, & Hieronymi, impuri iudicentur, tanquam rapaces aues, & piſcibus, & alijs etiam impuris, cadaueribus nimirum, circa littora viuentes, vel quòd tam in mari, quàm in terra verſentur, & vtrinque cibum partum deuorent: verùm quod carne ſint, macra, nigra, tetri odoris, ac penè abominanda.

VSVS IN MEDICINA.

Cerebri vſus.

CÆLIVS Aurelianus nonnullos in Epilepſia Gauiæ, ſiue Lari cerebrum ſiccatum, atque conciſum infantibus, vel pueris odorandum, perfectis autem ætatibus bibendum dare ſcribit admodum cyathi cum mulſo, & aceto tribus cyathis. Demetrius verò Conſtantinopolitanus, Accipitrem ægrum inter alia cor Lari cum ſanguine, & paucis de pectore carnibus comedere præcipit. Et rurſus. *Lari cor tantum*, inquit, *& pectus voret Accipiter*. Cæteræ enim eius partes graues, & viroſæ ſunt. Kiranides Laro, & Alcyoni eaſdem tribuit facultates, eiuſq; cor tenentem ad mulierem partu laborantem ingredi iubet: illamq; mox parituram: ſed ne quid ſubſequatur, mox vt peperit illa, recedere. Ventrem quoque auis aridum coctum, & guſtatum concoctionem maximè confirmare.

Cordis vſus.

Ventris vſus.

PENNARVM VSVS.

PLVMARVM vſum in ignobilem, vt audio, terra Belgica cognoſcit; earum præſertim, quæ leuiores ſunt, ac circa collum, & alas adnaſcuntur. His enim lectos precioſos infarciunt, quos reliquis omnibus præferunt, etiam ijs, qui ex lana Cygnea conſtant. Nam proprietate quadam occulta ſimulatq; mare intumeſcit, accreſcitque, quod fieri ſolet circa plenilunium, hæ quoque plumæ, intumeſcunt, eriguntúrq; & decumbentem ſubleuantes ſunt in cauſa, vt molliſſimè cubet.

DE-

DE LARO ALBO, MAIORE & Minore. Cap. V.

LARVM album, cùm nunquam obseruarim, nam quem album prius arbitrabar, plerique viri docti cinereum esse volunt; itaq; & historiam eius, ac descriptionem ex alijs excipiam: maximè cùm de eo tantùm dicat Aristoteles, quòd ad mare victitat. Quidam, vt ait Ornithologus, in Germania vocant Seegallen, & Albucken. Fuerit autem hæc auis. *Gauia illa peralba* Apuleo, *quæ*, inquit, *super fluctus marinos natat, demergit se prope ad Oceani profundum gremium*. Philes cum Ardea dissidere tradit: Petrus Bellonius de eo sic scribebat. Alborum Larorum bina sunt genera, maius nempe, & minus, de quo mox (Duorum quoque generum facere videtur Albertus, dum ait: *Alba quædam auis duorum generum, maior, & minor, volat super aquam, & aliquando residet, & natat in aqua, rostri Mere* (Ornithologus legit Mevv, idest Larus) *vocant, pisces venatur, & cadaueribus aquæ innatantibus vescitur*) Qui maritimos Gallinæ portus Hablam, & Dieppan habitant, eiusmodi Laros, & cinereos quoq; Maulues nuncupant. In maritimis vrbibus in officinis Artocreurgorum appensi conspiciuntur, quanquam nulli in cibum veniant. Cùm carnem eorum degustarem, non offendi tam ingrati saporis esse, vt vulgò fertur. Minor est cinereo, aspectuq; non iniucundus, & corporis pulchritudine ad Columbam albam accedens, quanquam mole corporis hanc vincere videatur, cùm alioqui pennis exutus, longè minus carnis obtineat. Niuis instar candidus est. Sub alis tamen aliquid habet cinerei. Oculi sunt grandiusculi, & nigro ambiuntur circulo. Propè aurium regiones vtrinq; macula est nigra. Alis optimè instructus est: nam caudam longitudine superant. Crura, & rostrum, rubicunda, contra ac in cinereo. Rectà cruribus insistit, posteriora corporis magis eleuata gestans, ita vt inferiora in arcum quasi curuari videantur. Rostrum est teres, & acutum, alarumq; extrema nigra. Hæc & quæ sequuntur Bellonius, qui pariter Larum album minorem scribit fermè hoc modo. Statim atq; frigora ingruere incipiunt, exiguum quoddam Larorum genus apparet in mediterraneis locis supra flumina volitans. A iam descripto diuersum esse clarum est, summitatem enim capitis nigras habet, minusq; corpore est, & cæteris Laris diutiùs in volando perseuerat. Nisi industria piscatorum caperetur, nunquam nisi per aërem volitantem esset conspicere. Captus intra biduum ferè cicuratur, facileq; nutritur, nihil non enim vescitur, intestinis, carne, & piscibus. Capitur hac arte. Ligneam aliquam crucem aquæ imponuntur, & in quatuor eius angulis totidem virgulas visco illitas erigunt: in medio crucis frustulo carnis, vel pisciculo posito, ad quam escam descendens auis, & aquæ innatantē auferre volens alis suis visco irretita, ac affixa remanet: quo eodem modo Anates etiam falluntur, item Milui quandoque. Larus verò istiu modi adeo clamosus est, vt aerem clamore suo percellat, & palustria, & ripas fluminum frequentantes tædio, ac molestia afficiat Hucusq; Bellonius. Cuius posteriori Larus meo iudicio Turneri, & Ornithologi Cepphus est. Neq, verò id temerè iudicasse videar, eorum scripta super hac aue ex ipsomet Ornithologo deprompta hìc operæpretium est recensere. Recentiores Græci, inquit Turnerus, qui post Aristotelem scripserunt, Larum, & Cepphum eandem auem fecerunt, vt adagiorum author in adagio λάρος κέπφος, ex Aristophane, & eius interprete ostendit: sed Aristoteles distinguit libro octauo de historia animalium his verbis: λάρος ὁ λευκὸς καὶ κέπφος. Iam quanam ratione authores istos conciliem nescio, nisi dicam, poetas rerum peculiares, & proprias notas ac discrimina, philosophis multò negligentiùs obseruantes, aues corporis figura, natalibus, & victus ratione similes, licet manifestis notis differentes, easdem aues fecisse, quas seueriores philosophi adamussim omnia expendentes, in diuersas species distinxerunt. Post hæc, quoniam Gaza Cepphum interpretatur Fulicam, recentiores autem alij Fulicam Vanellum auem interpretantur, quam Germani Kyuittā vocant, alij Gallinæ aquaticæ nigræ genus, cui alba in fronte macula, de qua nos suo loco scribemus, reprehensis vtriusq; subdit: Sed iam restat, vt quam auem, Fulicam (Cepphum: ipse enim distinguit) esse iudicem, ostendam. Est auis marina, magnitudine Monedulæ, sed alis acutioribus, & longioribus, colore tota albo, excepto nigro, quem in capite gerit, cirro: rostro etiam, & pedibus puniceis. Hanc ego sæpius in mari nauigans consideraui, tum præsertim, cùm deficiente vento, vel flante contrario, emissa anchora ventum

Gauia alba Apulei. *Maulens.* *Color.* *Oculi.* *Alæ.* *Crura.* *Rostrum.* *Lari minoris descriptio.* *Vt capiantur.* *Anates, & Milui vt capiantur.* *Cepphus Turneri.* *Cepphus Turnero, quæ auis.*

ventum quieſcentes expectauimus. Hæc ſtatim ſoluta anchora Gauijs comitata aduolat, ex purgamentis nauis eiectis, eſcæ nonnihil ſibi promittens: diutino clangore defatigata tandem Keph profert, vt Lari Cob; vnde à noſtris marini Cobbi dicuntur. Hæc itaq; Turnerus, qui hanc auem Germanicè ait appellari ein vvyſz Mevve, hoc eſt, Larum album, Anglicè à vvhitte Seemauvv, ideſt Larum marinum album, vel à Blakcob. Vocant autem Angli Laros quoq; Seecob, id eſt, Cobbos marinos, vt iam recitauimus. Hanc Turneri de Ceppho ſententiam quidam viri docti Germani confirmant: & Ornithologo quoque placet, hanc auem Cepphum eſſe, & eandem fortaſſis etiam Fulicam Plinij propter capitis cirros. Fulicam verò recentiorum longè aliam eſſe. Addit tamen idem Ornithologus, ſe ſe in Laro aliquot huius auis (Lari) genera nominaturum, ex quibus num aliqua cum Ceppho, aut Catharracta conueniant, diligentiores, qui loca maritima habitant, adeuntue, obſeruare monet. Verùm ſi quis deſcriptionem Turneri cum Belloniana conferat, ne hilum quidem hæſito, quin eidem eiaui, quam perperam Cepphum illi putant, competere ſit iudicaturus. Perperam ſanè Turnerus Gazæ, vt videtur verſionem ſecutus, Cepphum à Fulica non diſtinguit, præterea adagiorum authorem iniuſtè accuſat: nam ex eo, quod hæc nomina κέπφος λάρος in prouerbio coniunguntur, non inde tamen eſt neceſſe, vt eandem auem iudicauerit, quin magis inquit Ornithologus, quadrat, duas, ſed eiuſdem naturæ leuitatis ſcilicet & ſtoliditatis aues ſimul nominari ad hominem ſtolidum, ac leuem, & clamoſum deſignandum: vt de improbis, & maſtigijs ſeruis ſimiliter, duæ aues diuerſæ quidem, ſed vtraq; variè punctis diſtincta, Attagen, & Numenis in prouerbio coniunguntur. Verùm ab adagiorum authore tantùm coniunctas has aues puto, non à veterum quopiam. Quod deniq; poetas confundere ſimul has volucres dicat, etiam verum non eſt, quando præter grãmaticos quoſdam recentiores neminem ſit videre, qui Larum cum Ceppho implicet; quod tamen, & ipſum facilè excuſatur, ſi Cepphus Laro congener ſit, vt ego reor.

Cepphi vox Cobbi marini. *Fulica Plinij quæ Ornithologo.* *Turneri error.* *Attagen, & Numenius.*

DE LARIS CINEREIS. Cap. VI.

SYNONYMA.

ORNITHOLOGVS huic Laro pleraq; ſynonyma à nobis Laro ſimpliciter attributa, competere exiſtimat. Ariſtoteli λάρος σποδοειδής, Latinis Larus cinereus, ſiue Gauia cinerea dicitur, Italis circa Comachium Crocalo, circa Comum Galedor: circa Lacum Verbanum, & alibi Galetra: Gallis, vti Ornithologus ſcribit, Gauian, vel Mouette, vel Glaumet: vel vt Bellonius habet Mouette cendree, vel vt Robertus Conſtantius, Falcorde griſe, Griſard, Caniard, Colin, quæ tria poſteriora nomina Bellonius Laro ſimpliciter attribuit, ſed variant fortaſſis pro locorum diuerſitate: Sabaudis Grebe, vel Griarbe, vel Beque, vel Heyron, quanuis Ardeæ potius id nomen conueniat: Germanis ſuperioribus Meb, Mevv, Mieſz, Heluetijs priuatim Holbrot, Holbrudet, vti circa Acronium lacum Alenbock; inferioribus Germanis Cockmaeu, vel Maeu: Anglis ſecob, ſeegell. Turcis Raharè. Albertus quaſdam aues coloris cinerei ab imitatione vocis Meancas dici ſcribit, quæ hi Lari fuerint, maximè cum aliàs Meaucus apud eum legatur. Quidam viri docti Germani Gauias cinereas Germanicè interpretantur Kybite, quæ colore, vt ſcribunt, cinereo propemodum nigricant; ventre albent, criſtam capite gerunt, amnes, & flumina petunt, victus cauſa. Ego nullam Gauiam criſtatam circa aquas dulces verſari adhuc cognouit. Kybitz verò, vel Ornithologo teſte, Germani non has tantùm volucres, verumetiam vanellum appellant, quæ quidem auis criſtata eſt, ſed non Gauiarum generis, colore viridi ferè. Apud Friſios Larum hunc cinereum, Ornithologus Kabel, vel Meevv vocari ſe ſe audiuiſſe ſcribit, quæ ruſticos arantes ſequatur propter vermiculos: perquam φιλόστοργον eſſe in ſobolem, oua terna parere, idq; in magnis gregibus, ita vt aliquando ducenta, trecenta ve per interualla diſpoſitos habeant nidos: oua colore, & magnitudine ſimilia eſſe ouis auium, quæ ſchryen appellant. Bellonius in Græcia etiamnum Larum dici teſtatur.

Gauia cinerea. Crocalo. Galedor. *Meauta. Meauca. Kybic.* *Kabel.*

DE-

DESCRIPTIO.

GAVIA communior, inquit Ornithologus, apud nos huiusmodi est, Crura rubent, membranis digiti rubris sæpiuntur; rostrum quoque leuiter incuruum ruber. Magnitudo parum superat Columbam, oblongior, Alæ magnæ, & oblongæ. Color vndique albus, in dorso tantùm, & alis cinereus. Extremæ, & longiores alarum pennæ altero latere albæ sunt, altero partim albæ, partim nigræ. Tota leuis est, ac plumis abundat, parum carnis obtinet. Os etiam interius totũ, & lingua rubẽt. Linguæ extremitas bifida est. Quæ descriptio optimè quidem meæ conuenit aui, sed crura, pedesq; in hac fuscescunt, vel leuiter ad ferrugineum cum quodam rubore accedunt: Bellonius quoque pedibus fuscis describit: sed rostri & pedum color fortasse variauerit: nam cùm nuperrimè eiusmodi Gauiam emptã cum alia iam ante aliquot annos depicta conferrem, rostro differre etiam reperi. In depicta enim illud erat ferè ferrugineum, in nouiter empta lutescebat. Comachio mihi aliquando amicus quidam meus scripsit, Martio mense pennas in capite nigrescere: cùm anteà candicent, eamq; nigredinem trimestri spatio, quo soboli incumbunt, perdurare, reliquis nouem mensibus candidas esse. In dissecta aue nihil quicquam peculiare obseruaui; nisi quod ossa claiculæ haberet lata, figura eadem, vt Onocrotalus. Verùm ne quid in hoc opere desideretur Bellonij quoque descriptionem afferre lubet. Larorum, inquit, bina genera veteres recensent: vnum cinereum, de quo modò sermo est, alterum album, de quo mox. Ambo è mari ad loca mediterranea secus lacus, & fluminum ripas volitant (a Aristoteles Larum cinereum quoque scribit lacus, & fluuios petere) Cinereus haud ab re nomen à colore obtinuit. Dorso enim toto cinerei coloris est, sed ventre, & inferna cauda albi. Crura & pedes sunt fusca, digitiq; membrana sæpiuntur, vt in Anseribus, & in Anatibus. Caput supremum omninò candicat, sed macula nigra vtrinque ad extremum oculi angulum insigne. Rostrum longiusculum, & aliquantulum velut arcuatum, introrsum cauum ad instar thecæ eius, qua reconditur nouacula, colore, vt in Ardea stellari corneo. Alarum extremũ nigrum est, præcipuè quinq; pennarum remigun maiorum, quarum tamen prior exiguam tantùm nigram maculam obtinet. Posterior pedis digitus admodum est exiguus, vt vix digiti nomine sit dignus, caput aciculæ non excedens. Nulla alia similis magnitudinis auis hac leuior reperitur. Quanquam enim Gallina minor esse non videatur, nihilominus pennis spoliata Coturnicem non excedit; etiamsi sit voracissima. Aquis innatat, pedibus pro remis vtens. In Græcia ab ea piscis quidam nomen inuenit, quoniam hunc audissimè deuoret. Color hiatus oris, & linguæ malo Assyrio similis est. Hactenus Bellonius. Ego præter iam descriptam alias quoque cinereas Gauias obseruaui: quarum prior hîc depicta superiori duplo minor ferè: vix enim spithamam excedit, dorso, & alis colore est leucopheo, siue cinereo, sed longè intensiore, quàm in illa, & ad cæruleum quodammodo vergente: Remigum pennæ extrinsecus etiam cinereæ sunt, intrinsecus verò nigræ, sed vtrinque in extremitatibus albæ. Rostrum exilius pro portione corporis, parum arcuatum, nigrum. Capitis vertex posteriora versus nigricat. Pedes, tibiæ, membranaq; digitos intersepiens crocei coloris, vngues nigri: cætera auis est candidissima. Tertio loco positus Larus rostro, & crassiori, recto, acuto in fine, coloris miniacei, oculis quoque, & pedibus miniaceis, capite nigro, costis alarum, & remigibus albis, dorso, & in reliqua parte cinereis: cæterea candicãt. Postremo icon Lari est, pectore, & ventre albo cinereis, vti quoque alarum superiori parte: capite admodum magno, quod cinereus quidam velut torquis ambit, qui tamen ad ceruicem non peruenit, sed supra verticem medium defertur: deinde per ceruicem, & dorsum ex cinereo ad cæruleum vergit. Plumæ, quæ remiges tegunt, ex albo, & cinereo misto tinguntur: remigum verò longiores nigræ sunt, pollicis longitudine caudam excedentes. Cauda cinerea est, in fine nigra, pedes, rostrum, & oculi ruffi, rostrum tamen in fine nigricat.

Crura. Rostrum. Magnitudo. Alæ. Color. Os. Rostri, & pedum color variat. Caput eis quãdiu nigricet. Descriptio ex Bellonio. a li. 8. hist. c. 3. Nominis ratio. Pedes. Crura. Caput. Rostrum. Alæ. Digitus posterior. Leuitas. Larus piscis. Alarum cinerearum Gauiarum descriptio. Alæ. Rostrum.

Larus cinereus maior cum Damaſonio ſtellato.

Larus cinereus minor.

Larus cinereus alter roſtro, & pedibus rubris.

Larus albocinereus torque cinereo.

Sterna cum Polygono fœmina.

DE STERNA. Cap. VII.

Magnitudo. *Mores.*

TVRNERVS Anglus ex Larorum genere eſſe ſcribit, & aliam paruam auem, quæ ſua lingua Sterna appelletur, & marinis Laris, ita ſimilis ſit, vt ſola magnitudine, & colore ab illis differre videatur. Eſſe autem marinis minorem, & nigriorem. Tota æſtate tam improbè clamoſam eſſe, quo tempore parturit, vt iuxta lacus, & paludes degẽtes, immodico clamore obtundat. Hancq; auem eſſe credit, cuius improba garrulitas adagio, *Larus parturit*, locum fecit. Volare ferè perpetuò ſuper lacus, & paludes, nunquã quieſcere, ſed prædæ

ſemper inhiare. Deniq; nidulari in denſis arundinetus. Hæc ille. In Hollandia præcipuè in diœceſi Delphenſi harum alitum quoq;copiam eſſe,& æſtate per vrbem Delphenſem aquis vndiq; plenam frequentiſſimè volitare mihi iſthæc exaranti narrabat illius vrbis ciuis non indoctus,vocariq; nomine parum immutato Icſterre,quaſi Icſternam,nidulari in paludoſis, quibus eius vrbis agri ab vno latere plurimum abundant, & optimos, laudatiſſimoſq;ceſpites pro igne ſubminiſtrant. Friſij, referente Ornithologo, hanc eandem auem Stirn appellant,& aiunt eſſe coloris fuſci, clamoſam, Laro cinereo ab Ornithologo deſcripto minorē, minus albam, vertice nigro, cruribus,& roſtro etiam rubere. Circa Argentoratum Spyrer rodicitur, Heluetijs Schnirring. Capitur, inquit, aliquando viſco virgis illitis circa Limagū. Ex alto ad prædam piſcium ſe demittit. Volant aliquando frequentes nimium clamoſæ.

Icſtarna. *Stirn.* *Spyrer.* *Schnirring.*

Larus piſcator Ornithologi cum marrubio aquatico , de quo agitur ſequenti capite.

DE LARO PISCATORE. Cap. VIII.

Fischerlin. Fel auis nomen. Descriptio. Aquila piscator dicta.

ETSI Larorum genus omne piscari, & piscium præda victitare solet, inquit idem Ornithologus, hunc tamen priuatim piscatorem circa Argentinam appellari audio, ein Fischerlin, circa Oppenhemium eandẽ, aut aliam certè similem Gauiarum generis auem vulgò Fel vocitant. Albicare eam aiunt vertice nigro. Minor est hic quoque Laro cinereo, vertice nigro, vt Sterna, 10 rostro, & cruribus è fusco pallidis: volatus celerrimi, & dum pisces captat etiam in aquã se mergens, quod Larus cinereus non facit. Sunt qui etiam Aquilæ speciem, quæ circa paludes Anatibus, & piscibus insidiatur, piscatorem (Fischer) Germanicè nominent. Hactenus de hac Laro Ornithologus. Ex hoc genere fuerit, cuius icon hîc infra datur, missus mihi pro Hirundine marina sine alia descriptione.

HIRVNDINE MARINA.

DE LARO NIGRO. Cap. IX.

DE hoc Laro nunquam mihi obseruato, idem Ornithologus sic scribit: Larus hic niger est rostro, capite, collo, pectore, ventre, & dorso parte superiore saltem (neq; enim ex pictura de toto iudicare licet) alis cinereis, vltra caudam extensis: cruribus leui rubore notatis. Circa Argentoratum Meyuogelin, idest, auis Maij appellatur. Haud scio, an idem sit ille Larus niger, qui in Germania inferiore, vt circa Gandauum Branduogel nominatur, à colore nimirum: nam & ceruos, & vulpes colore nigricantes Germani vocant Brandthirtz, & Brandtfuchs, Laro cinereo maiorem esse aiunt, & homines perquam auersari. Alibi Meuan nigram appellant ein Svvartzen Mevv, & forsan eadem Fulica veterũ fuerit. Albertus quidem Fulicæ, & Mergi nigri appellatione non Fulicã nostrã (ein Bollhinen, quæ alia, quam Fulica veterum est) sed Larum nigrum mihi accipere videtur.

Descriptio. Meyuogelin. Branduogel. Brãdthirtz. Brandtfuchs. Meua nigra. Fulica veterum.

LARVS NIGER CVM GRATIOLA.

Larus niger fidipes cum plantagine aquatica.

DE LARIS FIDIPEDIBVS. Cap. X.

Rondon marin. Differẽtiæ. Descriptio. Color. Alæ. Cauda. Pedes.

EIVSCEMODI aues, quòd corporis figura Hirundines quodammodo referant, nobis Rondoni marini, idest, Apodes marinæ nominantur. Sunt autem duorum, vt obseruaui generum, licet colore parum admodum differant, alis nempe longis vnum, alterum breuibus. Quales quoque differentias in palmipedibus Laris obseruauimus. Priori loco depicta, auis planè per alas, & pectus cinerea est, siue leucophea, alis maximis, vtpote, quæ longitudine trium fermè digitorum caudam exuperant, & finem versus nigricant. Cauda est breuiuscula, cinerea, podex albus, pedum digiti satis longi, & insignibus mucronibus armati,

mati, nigri, tibiæ breues etiam nigræ: oculi nigerrimi, vti caput totum, & collum etiam, necnon & rostrum, quod longiusculum est, & in extremo leuiter curuum. Altera auis eiusdem ferè magnitudinis est, sed alis longè breuioribus, & cauda è contrario multò longiori. Hanc aliquando in foro emptam sic breuiter descripsi. Magnitudo Merulæ æqualis, color fermè cinereus, caput nigrum: Longitudo à capite ad vropypium vsque dodrantalis, cauda palmum explet. Alarum costæ albescunt. Rostrum nigrum, gracile, aliquantulum recuruum. Pennæ, quæ sunt sub cauda candicant, pedes rubescunt, parui vt Hirundinibus, digiti quatuor, membranulæ quodam rudimento interiecto, vngues nigri, exiles, quoquo pacto incurui. Similem, vel fortè eandem auem Genuæ, vt audio Martin pescao appellant, licet ijdem populi Ispidam hoc quoque nomine appellent.

Lari fidipedis alterius descriptio.

Martin pescao.

Larus fidipes alius alis breuioribus cum arundine vallatoria.

DE CATHARRACTA. Cap. XI.

Catharracta Ariſtotelis, & Oppiani.

IVBA aues Diomedeas, teſte Plinio Catharractas vocat, ſed alia Catharracta eſt Ariſtotelis, ac Oppiani meo iudicio, de qua, cùm & Ornithologus Lari ſpeciem, vel ſaltem congenerem faciat, hoc loco videtur agendum eſſe.

ÆQVIVOCA.

Catharracta quid propriè ſignificat.

CATHARRACTÆ propriè ſunt loca petroſa, in quibus flumina curſu impedito, & aqua copioſa collecta ex alto cum impetu decidunt, vnde etiam cæli Catharractas dicimus. Sipontinus Catharractes appellari ſcribit, aquas è terra exeuntes, & ita ex alto defluentes, vt ruere potius, quàm defluere videantur. Vnde in ſacris legimus. *Rupti ſunt omnes fontes abyſsi magni, & catharractæ cæli apertæ ſunt;* hoc eſt, feneſtræ aërei cæli, in quo generantur nubes, & pluuiæ. Catharractæ etiam dicuntur fores pendulæ intra portas murorum aduerſus irruptionem hoſtium ex ligno, ferruoúe, quæ demitti, ac tolli pro voluntate cuſtodum poſſunt. Vſus eſt in hoc ſignificato a Liuius, dum ait: *Porta catharracta deiecta clauſa erat, cam partim vectibus leuant, partim funibus ſubducunt in tantum altitudinis, vt ſubire recti poſsint.*

a l. 7. Belli Punici.

Dicuntur hac ratione etiam catharractæ obices, quibus aquæ curſus temperantur, & ſuſtinentur, teſte Budæo. Huiuſmodi obices multos in Hollandia eſſe audio, vocariq; indigere lingua dammen, ſuperiores Germani vocant Loſzladen, vel Laſzladen, ideſt, tabulas demiſſorias, quòd vel eleuatis illis aqua in præceps dimittatur, vel depreſſis cohibeatur. Italis pleriſque ſoſtegni dicuntur; nam & in Italia quoque aduerſus fluminum, aliarumque aquarum iniurias hiſce obicibus vtimur, & plurimi conſpiciuntur in via, qua Bononia itur Ferrariam.

Damme Hollandis quid.
Soſtegni.

Catharractas verò amnis eſt Pamphiliæ, multum, & torrentis more impetuoſus ab alta petra deſcẽdẽs, adeo vt lõgiſſimè ſtrepitus exaudiatur. Author eſt b Strabo: apud quem quoque legimus Catharractus Danubij, ideſt, partes quaſdam, in quibus præceps decurrit: Sunt autem petræ quædam, & veluti mons, per quæ ingenti cum ſtrepitu, & vorticibus, vertiginibuſq; multis deuoluitur. Nili Catharractas quoque celebrant Diodorus, Plinius, & ipſe etiam Strabo. Dionyſius Afer poëta Blemyum κολώνας dicit, τὰς δύο καταῤῥάκτας ἤτοι καταδούπους καὶ κρημνούς, ideſt, duo illa præcipitia, per quæ Nilus labitur. Sunt autem duo (vtrinque ſinguli) montes, per quos defluit. Sunt & Rheni, teſte Ornithologo in Heluetia paulò infra Scaphuſiam, Lauffen, inquit, appellant locum à decurſu aquarum, deinde alias eſſe ad oppidum Lauffenberg. Ioannes Tortellius Catharractas etiam à quibuſdam accipi ſcribit pro nubibus item ab alijs nonnullis pro ſpecubus ſubterraneis.

Catharractes amnis
b lib. 7.
Catharracta Danubij.
Lauffen.

Reperitur autem hæc Catharracta fœminino genere, & hic catharractes maſculino. A Græcis καταῤῥάκτης maſculino genere dicitur. Vt modò ad auem noſtram procedat oratio profectò quæ ea ſit, apud authores nondum conſtat. Non enim de Iubæ Catharractis, ſiue de Diomedeis auibus nunc ſermo eſt. Sed de Catharracta Ariſtotelis, & Oppiani ab illis longe diuerſa. Hanc rectè quidem doctiſſimus Ornithologus Larorum, ſiue Gauiarum genus facit: verùm quod eundem iudicet cum Friſiorum Seemeevv, ideſt, Laro marino, quoniam Miluo ſit æqualis, & cadaueribus, vt putat, veſcatur, & in fame etiam Anates rapiat, ei neutiquam ſubſcribo: nam Oppianus Catharracten eſſe auem ait inſtar Lari minoris, ſed robuſtiorem, colore candido, & Accipitri Palumbario ſimilem; quæ notæ, vt poſtmodum ſuo loco patebit, in mea aue optimam illuceſcunt. Interim verò non me latet, Albertum Catharracten Latinè interpretari Mergum magnum, ſed is vim nominis non expreſſit. Non enim Mergi ab alto in præceps ruũt, vt facere Catharracten ex etymologia eius diſcimus, quemadmodum ex ſuperioribus ſatis, ſuperq, conſtat: hoc autem Mergi cum Catharracta commune habent, quòd piſcibus viuant, ſub aquis ſeſe mergant. Alia prætereà auis Euſtathio Catharracta eſt, & c cui eadẽ nomenclatura optimè conuenit, ὄρνεον nempe ἀετῶδες, ὡς ἄνωθεν καταῤῥάσσον ἐν τῷ θηρεύειν τὰ ὄρνεα. ideſt, *auis Aquilæ ſimilis, è ſublimi cum impetu rectà aues inuadens:* quæ fortè Haliætus fuerit, quem Plinius ſcribit ex alto ſeſe, viſoque in mare piſce, præcipitem in mare ruere: vel fortè Harpe dicitur Varrino, quam ait, vel Millum eſſe,

Catharracta quæ auis.
Larus marinus Friſiorum.
Mergus magnus.
Catharracta quæ auis Euſtathio.
c In Comm in Dionyſ.
Haliætus.
Harpe quæ auis.

vel

vel Aquilæ similem, & in sublime euectam, facilè quo libet, cum impetu rectà se demittere. Nos quoque Harpen Milui genus esse suo loco docuimus. Cæterùm non ineptè omni rapacium auium genus, Catharracta dici possit: omnes enim prædam inuasuræ deorsum in præceps labuntur, ruuntq; ita tradit Sophocles alibi etiam de Harpyijs, vt testantur Hesychius, & Varrinus. Nonnulli quoq; eodem sensu Catharracten interpretantur Falconem album, fortè quod magis, quàm cæteræ sese ad prædam præcipitet: nam & Crescentiensis tradit de eodem, in conspectam Anatem, aut aliam auem instar sagittæ clausis oculis vngue posteriore lacerandam descendere.

Quæ aues Catharractæ dici possint. a In Lacoõte. Aquila. Harpyiæ. Falco alb.

SYNONYMA.

DIVVS Hieronymus Leuitici vndecimo, vbi Septuaginta pro Hebraica voce Schalac Catharracten vertunt, Mergulum reddit, sicuti alibi fusiùs diximus. Ijdem septuaginta decimo quarto Deuer. Hebraicam vocem Kaath Catharracten vertunt, Hieronymus Mergulum, alij aliter: sed & hoc aliàs annotauimus. Latinè Catharractes, vel Catarractes dici potest, item Catarracta, vt Gaza ex Aristotele transtulit. Ornithologus rectè per ρ simplex scribi arbitratur, cùm scilicet deriuetur à præpositione κατά, & verbo ἀράσσω, & rursus per duplex ρ à verbo eiusdem significationis ῥάσσω, quod est, cum impeto decido. καταρέκτης, ὁρμητικό, Varrinus. Ornithologus legit καταράκτης.

Schalac. Kaath.

FORMA. DESCRIPTIO.

OPPIANVS, apud quem solum Catharracten descriptam inuenias, *auem* ait, *esse instar Lari minoris*, (hoc est, vt ego conijcio, magnitudine ferè æqualis: mea autem auis eâ, quam Larum simpliciter vocaui, minor est, cinereo ferè compar) *robustiorem, colore candido, Accipitri Palumbario similem.* Quanquam verò hæc mea auis candida non sit, Accipitrem tamen Palumbarium exactè exprimit, vt vix discernas: pronè enim vt hic per alas, dorsum, betico, & albo, & luteo mixtis variegatur, supinè tota alba est, maculis beticis distincta, vt pictura ostendit. *a* Aristoteles quoque Accipitre minorem esse scribit, item gulam totam amplam habere, & latam, quæ postrema nota meæ aui quadrat optimè, licet alioqui cæteri quoque Lari latam, & amplam gulam habeant. Arbitror autem Aristotelem non ob magnitudinem tantùm Accipitri assimilasse, sed ob macularum varietatem etiam, tum verò maximè, quod ferè Accipitris more prædam rapiat: ad quam rapiendam rostro prædita est, longè proportione corporis crasso, ac robusto, acuto, & supra non modicè adunco. Est autem pollicem crassum, coloris aterrimi: Collum etiam est oblongiusculum: Caput, quàm Laris minus, alæ longitudine caudæ extremitati respondent. Cauda palmam longa, nigrescit. Coxæ ad crura vsque plumis testæ, contrà ac in Laris, quibus prope crura nuda sunt. Tibiæ, pedes, & membrana eos interseapiens coloris cinereis, vngues nigri, adunci, parui.

a 9 Hist. 12 & 3. c. vlt. Cur Accipitri assimiletur. Collum. Caput. Alæ. Cauda. Coxæ. Tibiæ. Pedes.

Catharracta cum Stratiore aquatico.

LOCVS.

A ARISTOTELES Catharracten in mari victitare scribit, innuens fortassis ad fluuios, vel ad stagna non accedere, præcipuè cū in potu aqua marina, non vt cæteræ aues, fluuiatili, & fontana vti aliàs affirmet: Oppianus etiam scopulis, & littoribus, & petris, quas chærades vocant, supra aquam eminentibus insidere ait. Et Suidas deniq; Catotharracten marinis animalibus annumerat. Mea autem auis quoque, vt audio, tantùm maritima colit.

a 29. Hist. 12.

VICTVS.

IN potu aqua marina tantùm vti, diximus modò ex *a* Aristotele. Oppianus scribit, Catharracten, vbi pisces aliquot natātes viderit (perspicacissimus enim, inquit, est vel ad fundum vsque maris) altiùs volare, & pennis omnibus contractis à mare tanquam deuolapsum per medium aëris interuallum quouis telo celeriùs ferri, & ad vlnæ, seu passus (ὀργυιᾶς) spatium immergi, donec comprehensum piscem extraxerit, huncq; mox euolantem deuorare adhuc palpitantem. Meminit eiusdem lapsus *b* Aristoteles, & cùm ita sese aquæ ingurgitauit auis, asserit non nimus temporis manere, quàm quo spacium transieris iugeri. Author est etiam idem Oppianus, qui exactè huius auis historiam tradidit, pisces captare exiguos: deinde cùm adoleuerunt, maiores inuadere.

a 39. Hi. c. 12.
Vt pisces capiat.
b 9. Hist. cau. 12.

NIDVS. INCVBATVS.
Educatio.

MIRVM quidem harum auium modum incubandi esse prodidit Oppianus, nimirum eiusmodi. Fucum, aut algam ouis super petram insternunt, nec aliter fouent, sed ventis semper exposita relinquunt: prætereà sic etiam tractant oua sua mas illa, vnde marem conijcit procreandum, fœmina, vnde fœminam in sublime ferunt vnguibus comprehensa, inde mittunt in pelagus, atque hoc subinde repetunt per dies aliquot. Hoc motu concalfactis ouis pulli excluduntur. Quòd verò ad fætuum educationem pertinet, tradit idem author, pullos, mox vt lucem aspexerint, nulla in nidis mora, parentes volatu sequi contendere: à parentibus autem susceptos in mare demitti, & rursus illicò extrahi, vt sic faciliùs auxilio parentum genus exercitij ipsis reddatur. Itaque nō ineptè comparaueris eos filijs agricolæ alicuius grauem annis patrem sequentibus: quorum alter imposito bubus aratro terram proscindit, præit, alter, & sulcis semina committit: operantibus pater docens simul & gaudens assistit.

CORPORIS AFFECTVS.

MORS illis eodem Oppiano teste, grauior, quàm vlli ambiguæ vitæ auium contingit. Acies enim oculorum senio confectis obtusa, in causa est, vt in mare se precipites ferri ad piscium prædam arbitrantes, scopulis, ac præcipitijs illidantur, & pereant.

CAPIENDI RATIO.

CATHARRACTAS imaginibus piscium super tabulas positis capiunt. Nam dum impetu in illas ceu viuos pisces feruntur, illisi pereunt. Oppianus.

VSVS IN CIBO.

Cur in cibo prohibitæ.

CATHARRACTES interdictus eſt cibus in biblijs ex traductione Septuaginta interpretum Leuitici vndecimo,& Deuteronomij decimoquarto. Procopius rationem reddit, eò quòd aues ſint piſcium voraces,& eorum rapinæ inhient. Chriſtiani verò non ideo eas reijcimus, ſed quòd carnem habeant Larorum more terram, & abominandam. 10

DE CEPPHO. Cap. XII.

ÆQVIVOCA.

Gazæ error.

EX ijs, quæ de Ceppho aue prodita memoriæ reliquit Ariſtoteles, quæ ſuis locis in hoc tractatu citabo, nihil aliud colligitur, quàm quod maritima auis ſit, quare perperam mea ſententia Theodorus Gaza philoſophi communis interpres non rectè Fulicam tranſtulit, quanquam Virgilius eo loco, 20 quo Aratus Cepphum nominat, nominet Fulicam. Fulica enim maritima loca non incolit, ſed lacus: nec piſciuora eſt, inque ijs Cygnorum,& Anſerum more quælibet in cibum quæritat, & antiquum, aut ſaltem antiquo ſimillimum nomen retinet apud nos Italos, qui etiamnum quædam, maximè nomina plantarum, animalium aliarumq; rerum naturalium ab antiquis impoſita retinemus: Folega enim quaſi Fulica nobis dicitur. Sed videamus, qui errores ex Gazæ traductione ſequuti ſint. Ea Bellonio in primis impoſuit: nam Fulicam eam ipſam, quam dixi nobis Folegam vocari, Græcè Cepphum, Latinè Fulicam nuncupari aſſeuerat: quidam Angelus Cepphum quoque Latinè interpretatur Fulicam: hanc verò ex Larorum marinorum genere eſſe ait: quam ego adductis & eius viri, & Bellonij verbis, Larum album eſſe oſtendi. Ornithologus, ſicuti eodem 30 loco ſignificaui, cuiuſdam Angli Fulicam veterum Cepphum eſſe admittit, ſed in eo Anglum illum accuſat, quod Latinè vocet Fulicam: eſt enim eiuſdem mecum ſententiæ: quod noſtra Folega ſit Fulica veterum. Alij, vt Scholiaſtes Ariſtophanes, Suidas, & Varrinus Cepphum cum Laro eundem faciunt, cùm alioqui Ariſtoteles diſtinguat. a Pierius Valerianus diuerſas aues eſſe inde ſuſpicatur, quod Laro longè aliud ſit ingenium, quàm Ceppho. Cepphus enim, inquit, ad cibum quæcunque ſectatur, vt etiam marina ſit ſpuma contentus: Larus verò inter voraciſſimas numeratur, omniuorumq; animal eſſe fertur, vnde ſit à veteribus Herculi ſacrificatus, quē helluonem maximum fuiſſe prædicant. Hæc ille, ſed quæ itaque Cepphus ſit, non explicat. Ne ergo ſtudioſi harum rerum nullam auem habeant pro 40 Ceppho, depingam ego aliam auem maritimam, quam ſemper Laro congenerem nominaui propter ſimilitudinem, cuius ſanè auis, nulli, quod nouerim, hactenus meminere, quam ſi quis pro Ceppho velit accipere, non contendam. Eſſe etiam quadrupes Cepphus dictum habemus apud b Plinium, quod Pompeius ex Ægypto deportatum Romanis oſtenderit, cuius pedes poſteriores humanis pedibus, priores manibus erant ſimiles. Idem negat poſtea Romæ viſum.

Folega.

Quorundã error.

Fulica veterum.

a l. 3. Hierog.

Cepphus authoris.

b li. 8. c. 19

Cepphus quadrupes.

SYNONYMA.

Cepphi etymologia.

Ciris Ornithologo quæ auis.

Κέπφος vocatur Ariſtoteli. Inuenio etiã apud Varrinum κέμφος ſcribi pro eadem aue: 50 alibi quoque ita habet ἁλιάποδα, τὸν κέμφον, ἢ θαλάσσιον ὄρνιν. Cepphus autem ab ipſa leuitate nomen habet, vt κέπφος παρὰ τοῦ κουφότητος, teſte Oppiano, dicamus. Plumis enim, vt ait Scholiaſtes Ariſtophanis, abundat, carne exigua præditus. Ornithologus arbitratur Cirim, vel Cirrhim, in quam Scylla ab Ouidio, alijſq; poëtis conuerſa dicitur, Cepphum, vel ei congenerem eſſe, quoniam leuiſſimo etiam volatu patrem Minoem in Niſum immutatum fugere ſuper mare volitando dicatur. Ego potius Scaligeri ſuper hac aue opinionem amplector, de qua vide in Alauda, atq; inter Ardeas. Hiſpanus quidam Cepphum ſua lingua, referente Ornithologo, interpretabatur Cercetam; ſed hoc nominis Querquedulæ potiùs conuenire putat.

FOR-

Lari genus aliud, Cepphus fortè Arist. cum cypero.

FORMA. DESCRIPTIO.

CEPPHVS, inquit Scholiastes Nicandri, *Laro similis est*. Mea auis nihil habet similitudinis cum Laro, quàm in rostro, & tibiarum, & pedum forma: in cæteris enim Anatem potiùs refert. Cepphum propter corporis leuitatem currere per summam aquã scribit Oppianus; & Hesychius ait auem esse gracilem, ferè nulla carne, cùm tota prope ossibus, & plumis constet: item leuissimam esse, indeq; facilè vento impelli. Mea auis à rostro ad caudæ extremum commensurata sesquispitamam longa est, & quòd pennis abundet, satis corpulenta videtur; cùm tamen res aliter sese habeat. Rostrum mediocre tam in longitudine, quàm in crassitie, colore corneo ad mandibularũ latera ruffo, in extremo, quod aduncum est, nigro Oculi exigui ferè ruffi albicante circulo ambiente. Caput, quod paulò minus est, quàm in Laris, collo, pectore, ventre, coxis, & vropygij initio, ex albis, & fuscis, intercurrente etiam colore betico, & luteo maculis variegantur. Alæ nigrescunt, pennis in fine lutescentibus: Caudæ pennæ maiores etiam nigrescunt. Crura, & tibiæ viridescunt. Pedes, & membrana digitos intersecans, fuscescunt. Eiusmodi auem mihi communicauit Marchion Manzolus Comes, vrbisq; nostræ Senator amplissimus.

Cepphi authoris descriptio. *Longitudo.* *Rostrum.* *Oculi.* *Alæ.* *Cauda.* *Crura.*

LOCVS. MORES.
Victus.

CEPPHVS, inquit Aristoteles, *apud Mare victitat*. Oppianus etiam his locis gaudere scribit, in quibus meliores piscium greges fuerint, thunnos vero maximè comitati, propter pisciculos, quos dentibus suis descerpunt: quòd caruncul æ aliquot in aquis relinquantur, quas Cepphi statim ingurgitent: sequi etiam Delphines, & piscium ab illis occisorum sanguine vesci, item maris quoq; spumam vorare. Nunquam otiosos, aut dormientes, terra mariq; ab aliquo facilè deprehendi: semper aut volare, aut venari. Ad tonitrua adeo perhorrescere, vt eorum sonitu exaudito ex aëre in mare decidant. Generationem quidem eorum ex mariné, an ex aëre sit (locus hic in Græco codice nostro mutilus videtur) non constare; nam terra etiam, inquit, cùm tonuerit, fructus quosdam (quod de tuberibus legimus) sponte emittit. Cepphum quoq; stolidam auem esse aiunt, quia facilè decipiatur, vt mox patebit, vnde etiam homines stolidi, & deceptu faciles prouerbialiter Cepphi dicuntur.

Cur thunnos sequatur, & delphines. *Tonitrua quàm timeant.* *Terra quãdo sponte fructus proferat.*

CAPIENDI RATIO.

ARISTOTELES Cepphos spuma capi tradidit, appetere enim eam auidiùs, quocirca spuma inspersa eos venari in vsu esse. Quod Nicandri Scholiastes paulò aliter repetijt. Aliter rursus Suidas, & Scholiastes in Plutum Aristophanis *Piscatores*, inquit hi, *marinam spumam Cepphis eminus primùm obyciunt, deinde propius subinde, donec paulatim ad manum vsq; illiciant, & ita facilè capiunt.*

PRÆSAGIA.

VERSARI solent, teste Oppiano ijs in locis, in quibus meliores pisciũ greges fuerint itaq; prosperum vbi apparent, piscatores sibi successum promittunt. Nonnulli ex Arato Cepphos, inquiunt, cùm relicto mari gregatim in terrã aduerso vento reuolant, ventũ prænunciare. Scholiastes verò eiusdẽ Arati habet sic: Cepphi, cùm ventũ imminentem sentiunt, aduersi volant, vt pisces quoq; contra ventum noti solent. Sic enim vnda à capite eis defluens, caudam versus, squamas eorum quò minus inhorrescant, componit (com-

Piscium copiæ præsagium. *Venti præsagium.*

(complanat) ſic & Cepphi gregatim contra ventum volantes, ne illum ſequentibus pennæ, ac plumæ peruertantur, & rigeant, venti imminentis indicium præbent. Arati carmina ita ſe habent.

> Καὶ πότε καὶ κέπφοι ὅποτ᾽ εὔδιοι ποτέωνται
> Ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰληδὰ φέρονται.
> Πολλάκι δ᾽ ἀργιάδις νῆσσαι, ἢ εἰν ἁλὶ δῖναι
> Αἴθυιαι χερσαῖα τινάσσονται πτερύγεσσιν.

Vergilius ita reddidit.

> *Cum medio celeres voltitant ex æquore Mergi,*
> *Clamoremq́ ferunt ad littora, cumq; marinæ*
> *In ſicco ludunt Fulicæ.*

PROVERBIA.

Κέπφος ὠδίνει, Cepphus parturit. Author adagiorum Larum vertit, quod non probo: Dicebatur huiuſmodi adagium in eos, qui pollicentur ingentia, deinde nihil promiſſis dignum præſtant. Aiunt enim Cepphum auiculam eſſe ſtupido ingenio, vnde & in prouerbium ſtoliditatis abijt. Alij aiunt plumis, & pennis eſſe copioſis, corpore puſillo, & cùm parturit valde vociferari. Heſychius tradit eſſe auem leuiſſimam circa mare verſantem, quæ facilè vento moueatur, eoq; hominem inconſtantem, ac leuem Cepphum dici. a Pierius Valerianus Cepphum, ait hieroglyphicum fatuitatis, & ſtuporis, quo animal hoc egregiè laboret. Cæterum author adagiorum prouerbium hinc natum putat, vbi quis magna præ ſe fert, puſilla præſtiturus. Hæc ferè ſcribit interpres Ariſtophanis in comœdiam Pacem. Repetit author adagiorum idem adagium, vbi dicit confine eſſe illi.

> *Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus.*

Cepphus parturit in quos dicatur.

Cepphus qui dicatur.

a Lib. 23.

Fatuitatis hieroglyphicum.

Ariſtoteles correctus.

VSVS IN CIBO.

ARISTOTELES ex translatione Gazæ carnem ait Cepphorum probi odoris eſſe, excepta parte poſteriore, quæ ſola lituum (Ornithologus legit limum: Græce ſcribit θυνὸς, malim θῖνος, ideſt littus & ſic quoq; legi poteſt; non limum, quanquam eodem ſenſum in Gazæ verſione. Vetus interpres habet, quæ ſola fœtet) olet: item pingueſcere ſatis, & eſui eſſe.

DE FVLICA. Cap. XIII.

QVANQVAM noſtra Folega, quam vnà cum Ornithologo veterum Fulicam eſſe diuinamus, palmipes non ſit, habet tamen digitis ſui annexas membranas, eaſq; latiuſculas, quarum opera natando vix alteri, quæcumq; ea ſit, cedit, quin diutiùs in aquis, quàm vel Anas, Anſer, reliquæq; aquaticæ, ſi aliquot Mergos excipias, perſeuerat; adeo vt raró admodum in terra conſpiciatur. Quamobrem cùm ſuprà eius mentio facta ſit, hoc loco non incongruè de ea aliquid dicemus, rem arduam, multiſq;, iiſq; difficillimis nodis implicitam aggredi non dubitantes. Magno enim labore nobis conſtat Græcorum authorum interpretatio, cùm ipſa litterarum culmina, quorumq; authoritate ſtamus, etiam videamus in his diſſentire. Et ne longiùs digrediar, Ερωδιος à Cicerone vertitur Fulica, à Marone Mergus in illo Arati verſu.

Ordinis ratio.

> Καὶ δ᾽ ἂν ἐπὶ ξηρῷ ὁ ἐρωδιὸς ἐν καταχόσμοι.

Quem ipſe Maro ſic vertit.

> *Cum medio celeres reuolant ex æquore Mergi.*

Cicero ſic:

> *Cana Fulix itidem fugiens è gurgite ponti.*

Ita Erodius Virgilio Mergus eſt, Ciceroni Fulica; Plinio verò, & alijs Ardea, Auieno autem modò Fulica, modò Ardea, vt cùm ſcribit:

Cùm

Cùm procera ſalum repetit clangore frequenti

Ardea. Quo loco Aratus Ερωδιὸς habet. Fulica verò cùm ſic transfert:

Et cum parua Fulix trepido petit arua volatu.

D. Auguſtinus Ερωδιὸν etiam Fulicam tranſtulit, ex Plinio fortaſſis. Hic enim ſcribit, naturam Fulicarum generi cirros (in capite) dediſſe: quod Ardeis competit. Idem Plinius vbi ex authoritate Iubæ Diomedeas albis Fulicis ſimiles eſſe tradit, videtur Fulicas omnes albas facere: nam non de eo, quod rariùs, ſed frequentiùs accidit, in genere loquuntur claſſici ſcriptores: quare nec omnes Ardeæ Plinio Fulicæ dicentur, ſed albæ tantùm. Sic Cepphum aliqui Fulicam, alij alias aues interpretantur: nam illud Καὶ πότε καὶ κέπφοι, &c. Virgilius ſic vertit: 10

——— *Notasq́ paludes*

Deſerit, atq́ altam ſupra volat Ardea nubem.

Auienus ſic:

Mox picturati conuertit pectoris artus

Sturnus edax, premat vt tenuas vis obuias plumas.

Ita Cepphus Maroni eſt Ardea, Auieno, quod mihi mirum videtur, Sturnus. Theodorus Gaza pro Ceppho apud [a] Ariſtotelem alibi Fulicam transfert, alibi apud eundem pro Ερωδιὸι vertit Fulicæ, vel potiùs Ardeolæ, quaſi dubitans, vtro modo rectiùs verteret. Porrò vbi Aratus habet Αἴθυιαν, Virgilius Fulicam traducit. 20

[a] *Li. de inceſſu anim.*

In ſicco ludunt Fulicæ.

Rurſus Plinius cuipiam videretur Ὀλολυγόνα Fulicam interpretari: nam quod ſcribit: *Et Fulicæ matutino clangore tempeſtatis ſigna ſunt*, eſſe quiſpiam putaret, quod ſcripſit Aratus Ἠ τρύζειν ὄρθριον ἐρημαίη Ὀλολυγών. Sed potiùs Theophraſtum interpretatur, ſcribentem: καὶ ἐρωδιὸς ὄρθριον φθεγγόμενος ὕδωρ ἢ πνεῦμα σημαίνει. Poſſem plura eiuſmodi loca in medium afferre, ſed vereor, ne plura afferens lectori tenebras offundam. Nonnullos tamen nequeo non multis nominibus reprehendere, qui Phenem, quæ Oſſifraga eſt, Fulicam ineptiſſimè interpretantur; quemadmodum facit interpres Galeni pro Niſſa, ideſt, Anate. Quamobrem hæc, & plurima alia attentos, ac probos lectores admonent, vt in optimis quibusq; Græcis authoribus legendis codicum fidem diligenter examinent, Latinosq́, cum his conferant. Aduertendum autem etiam eſt in locis à me citatis quàmplurimis verborum ſignificationem exactam Poetas non perquirere, vtpote qui metris, vel numeris aſtrictiores oratoribus verborum licentia liberiores ſunt, nomenq; aliud pro alio ſimilem rem ſignificante ſæpè ſtatuunt. Cùm itaq; nihil quicquam certi, quod ad Fulicæ notionem attinet ex veteribus tam diuerſimodè quæ de ea prodiderunt, tradentibus, expiſcari liceat, mirũ mox eſt ſi alij aliam auem eſſe ſint arbitrati. Bellonius eandem quidem auem, quam ego depingo, ſed cum Cepphum Ariſtotelis eſſe putat, à me plurimùm diſſentit, vt antè monui. Cur verò hanc veterum Fulicam eſſe aſſeram, nullum aliud magis efficax argumentum habeo, quàm quod etiam apud nos vetus quodammodo nomen Latinum retinuerit, vti quoq; in Græcia. Scio diſſentire à nobis in primis Virgilium, qui Fulicam marinam cognominat, cùm noſtra lacuſtris tantùm ſit. Sed quemadmodum lacuſtris duplex genus eſt, quid vetat etiam marinam poſſe dari, ſicuti apud Græcos Larus: vel ſi hoc nõ admittatur, dicam, quod certiſſimum eſt, poetam eo loci Aratum vertiſſe, qui Αἴθυιαν, ideſt, Mergum, non Fulicam nominat: is autem & marinus, & lacuſtris eſt. Germanorum Kyuitta, ſiue noſter Pauoncellus, neutiquam eſſe poteſt Fulica, vt nonnulli volunt: nam neque marina, neque palmipes eſt. 30 40

SYNONYMA.

SCHACHAPH Hebraicam vocem Deuteronomij 14. D. Hieronymus Fulicam interpretatur: Septuaginta λάρον, ideſt, Larum, ſicut in Bubone, ni fallor, annotaui: Pro Chaſida dictione pariter Hebraica, quam plerique Ciconiam eſſe aſſerunt, Arnobius, & Auguſtinus pſalmo 104. tranſtulerunt Fulicam. Fulica noſtra, cum noſtro iudicio κέπφος, Ariſtotelis non ſit, Græco nomine caret: hodie tamen Græco ſermone loquentibus λάφα per literarum tranſpoſitionem, quaſi Fulica appellatur, Ciceroni etiam Fulix. [a] Iſidorus hanc nobis Fulicæ etymologiam, ſed cuius authoritate non video, ſcriptam reliquit, ita dictã inquiens, quòd caro eius leporinã ſapiat. Alij à furuo, ideſt, nigro colore nomen meruiſſe 50

[a] *Lib. 12. etymol. c. 7.*

se volunt, quod etymum magis congruit. Porrò Kiranidi hæc auis Phalaris vocatur, vt li-quet ex addita descriptione. Phalaris, inquit, eius interpres, auis est, quæ dicitur Alba frons: nam tota nigra est, & frontem totam albam habet: inuenitur autem in fluuijs, & stagnis. Sic ille. Albertus etiam Mergum nigrum vocari scripsit, item pullum aquæ, & pullum aquati-cum Italis, vt dictum est, nominantur Folega: quam vocem indoctiores nonnulli libris suis tanquam Latinum inseruere, item Follega, & Follata, Arnoldus Villanouanus etiam Ful-ca, & Fulsa: Gallis Foulque (Monspessuli hoc nomine marinas tantùm quasdam aues voca-ri sese audiuisse refert Ornithologus, diuersas à nostris) alijs Foulcre. Ornithologus Parisijs 10 diable, idest, diabolum à nigro colore dici ait: Sed Bellonius Gallus aliud Fulicæ genus, vt pòst patebit ita ibi nominari asserit. Alibi in Gallia Fulica nostra appellatur Pelle d'eau, idest, pullus aquaticus, sicuti Italis quoque circa Verbanum Lacum Polon, vel Pullon, Neocomi dicitur Belleque: Heluetijs ein Bollhinen, vel Belchinen circa lacum Acronium, ein Belch: quæ nomina facta videntur, vel ab Italicis Folega, Pullon, vel Gallicis pulle d'eau, Belleque: alijs Frorn, vt circa Francfordiam ad Mœnum: alijs à macula alba frontis, quæ rasum sacerdotis verticem refert, Pfaff: Sueuis Blesz, Blessing. Georgius Agricola in-terpretatur Vuasserhun, idest, Gallinam aquaticam, quòd corporis magnitudine accedat: vnde, & Rorhennle alicubi appellatur, idest, Gallina arundinum. Sunt qui etiam Germa-nicè reddant Hegelgansz, idest, Anserem grandinis, nescio qua ratione, alij Taucher, idest, 20 Mergum, nimis communi vocabulo: alij Svvartztaucher, idest, Mergum nigrum. Rosto-chij vocant Zapp. Hollandi een Meercoot, nam lacum sua lingua meer appellant. Dubitat verò Ornithologus, an hæc sit Fulica maior, vel Phalacrocorax: nam, inquit, à Frisijs genus Fulicæ maius, & marinum audio nominari Marcol, de quo mox subinde dicam. Sed vt ab Hollando quodam non indocto viro, intellexi, Meercoot Hollandis nihil aliud est, quàm nostra Fulica. Illyrijs Lyska dicitur, etsi ita quidam Phalacrocoracem interpretentur, vel Coruum aquaticum. Polonis Kacza, vel Dzika.

Phalaris.

Mergus niger.

Pullus aquaticus.

Folega.

Diable.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

30

FVLICA nostra continuè in aquis obseruatur dulcibus, quare aquaticarum auium ge-nus est, sed palmipedibus nè potiùs, an assipedibus ascribenda sit, dubium videtur: nam nec fissipes est omnino, nec palmipes, vt supra monui. Ego palmipedibus potius annumerarem, maximè propter perpetuas in aqua moras. Est, inquit Albertus, de genere Mergorum, in mari, & circa stagna degens, nec vagatur, per diuersa volitans, sed in loco ge-nerationis manent. Tunc enim in profundum maris natat, & ludit. Nidificat in petris, quas aqua circumfluit, vbi & ciborum thesauros recondit, vnde etiam extraneis auibus liberali-ter impertitur. Videntur autem hæc omnia ad Mergi naturam referenda. Arbitrorque om-nino Albertum Mergi nigri nomine (sic enim ipsi vocari dixi) & Fulicæ, nõ Fulicam nostram, 40 de qua sermo est, sed Larum nigrum accipere, de quo suprà egimus. Ornithologus à Fri-sijs genus quoddam Fulicæ maius, & marinum se scribit audiuisse nominari Marcol: quas aues dicant Coruorum instar exosas esse, quòd cadaueribus pascantur, parere inter arundi-nes, nidum ab accolis perforari, oua eximi, vno tantùm relicto in absentia matris: illam re-uersam oua per foramen cecidisse suspicari, & alia parere: ijsq; rursus ademptis alia, donec effœta tandem exhauriatur, emoriaturq;, nisi maturè oua, quæ peperint, in nido relin-quantur. Idem Ornithologus, apud Italos duas Folegæ, siue Fulicæ nomine aues esse, ait, se intellexisse, eamq;, de qua hic agimus minorem, & maiorem, quæ in arboribus nidificet, ac pisces tantos ferè deuoret, quanta ipsa est, quam, inquit, ego Phalacrocoracem, vel Cor-uum aquaticum Aristotelis esse puto. Ego quidem vnum tantùm Fulicæ genus in Italia no-50 ui: quare si Phalacrocorax non est, vt suspicatur Ornithologus, vel ea potiùs, quam pòst ex Bellonio describemus, Parisijs Diable à furuo colore dicta, quam ipse Fulicam maiorem vocat, omnino quæ sit, nescio. Postremò Ornithologus quandam ait, ad se misisse pictam auem, Fulicæ nostræ persimilem, vndiquaque nigram, nisi quòd infra oculos vtrinque al-ba macula rotunda apparet, caluitio in syncipite nullo, rostro quoque, & cruribus nigris. Apud Miscenos, inquit, nimium communi nomine ein Vvasserchun, idest, Gallina aquati-lis appellatur.

FORMA. DESCRIPTIO.

Deſcriptio. *Magnitudo.* *Color.* *Roſtrum.*

QVANDOQVIDEM hæc ſcribenti Fulica ad manum non ſit, quanuis ad viuum depictam aſſeruem, quæ de eius forma ſcripſerint Ornithologus, & Bellonius, hoc loco allata, lectori ſuffecerint. Fulica noſtra, inquit Ornithologus, quam dum hæc conſignarem, manibus tractaui, magnitudine eſt Gallinæ, colore nigro per totum corpus, in collo quidem, & capite atro, id eſt, nigerrimo. Roſtrum ex albo ſubrubeſcit (ſecus pictura noſtra oſtendit: nã in ea nihil prorſus rubeſcit, adeo vt, pro regionis fortè varietate, differant) ſynciput glabrum eſt, figura ouali, alba pellicula intectum, caluitij ſpecie. Ventris plumæ molles, & confarctæ ſunt, colore cinereo. Alarum ſuperior ambitus per anguſtam lineam albicat. Digitis pedum membranæ nigræ latę adhærent, non vt in reliquo ferè palmipedum genere continuæ, ſed diuulſæ, vt in Colymbis magnis, & paruis: ſed hoc peculiare habent, quod ſecantur vtrinque, aut ſaltem ab altera parte, iuxta digitorum articulos, præſertim in medio. Internodia membranarum ſemicirculos ferè conſtituunt. Color pedum pullus, ſupra genu verò vbi deſinunt plumæ, pars femoris in ambitu ex viridi flaueſcit. Collum oblongum, cauda breuiſſima. Hæc itaque ille. Bellonius verò ex Gallico in Latinum ſermonem translatus de Fulicæ forma ſcripſit his ferè verbis: Nunc autem demonſtrabimus, eas aues, quas Galli Poulle, & Poulette d'eau, hoc eſt, Gallinas aquaticas nominant, etiamſi ſteganopodes non ſint, ſed fiſſipedes, aquæ nihilominus innatare, atq; ſeſe immergere, quemadmodum quoque ea facit, quam Diable de mer vocant, quod ſanè la Pouette, cui digiti prorſus diuiſi ſunt, non præſtat. Fulica rarò præterquam hyeme capitur. Corporis magnitudine Gallinæ domeſticæ compar eſt; qua propter non ab re Poulle d'eau, hoc eſt Gallina aquatica Gallis appellatur. Capite pariter eam refert, toto verò corpore nigra vndiq; eſt, nihil albi obtinens, præterquam in alarum plicis, quod tamen & ipſum niſi explicentur alæ, obſcurum eſt. Et cùm ſit ex aquatilium genere, plumis optimè inſtructa eſt, contrà alis exiguis, cauda breui, eademq; nigra, & quæ alas longitudine non excedat. Quod ſingulari quadam prudentia factum à natura exiſtimamus. Nouerat enim in aquis magis natando, quàm in terra volando victum ſibi hanc volucrem quæſituram. Maculam habet inſuper in ſummo capitis, quo in loco Gallinis criſta enaſcitur. Eiuſcemodi maculam conſtituit quoddam corpus calloſum, roſtro ſupernè coniunctum, magnitudine, figuraq; Gallinaceæ criſtæ correſpondens: colore verò magis candido, & ex cinereo velut pallente. Oculi illi nigri, & parui (ſecus rurſum monſtrat pictura mea, in qua oculi quidem exigui ſunt, ſed elegantiſſimo coccineo colore micant) Nullum ſexus diſcrimen, vt in cæteris auibus agnoſcitur: vterque enim, mas ſcilicet, & fœmina, nigri ſunt, quandoq; tamen aliæ alijs in ventre colore magis ſunt ſpadiceo. Verſatur ſemper in paludibus, & quanuis, vt Anſer, palmipes non ſit, Naturam nihilominus rationem illius habuiſſe manifeſtè liquet: præſcia etenim hanc auem loca paludoſa, vadoſaq; frequentaturam, crura ei largita eſt oblongiuſcula, colore ex viridi pulchrè ſaturato, pedum inſuper digitos quatuor oblongos, quorum tres anteriores latam in ſingulis articulis habent membranam, vt quanuis palmipes non ſit, attamen pedes ſatis in latum extenſos obtineat. Digitis enim membranæ latæ adhærent, quæ tamen nequaquam inuicem coniunguntur. Rectà pedibus incedit, velociterq; currit. Lingua ei, quàm Gallinæ mollior: vngues grandiuſculi, ac nigri. Alæ ad reliqui corporis conuexum incuruatæ. Ventriculus Gallinaceo minor non eſt, cui lien adhæret vna ex parte gracilis, ac tenuis, altera verò in extremo craſſior, atque ſoleæ equi inſtar inflexus, latitudine dimidiæ iuglandis. Hepar ventriculo magnitudine reſpondet, folliculum fellis annexum habens lobo dextro magnitudine digiti auricularis. Aues vt reliqua animantia diaphragmate præditæ ſunt, vti quoque pulmonibus, qui coſtis adhærent. Illud obſeruatum à nobis Fulicas oua intus formata, & lumbis annexa iam inde ab hyeme etiam obtinere. Si quis inteſtinum rectum in ſuperna parte inſpiciat, inueniet appendices vtrinque ſingulas longitudine palmi extremo ſurſum reflexo: quod ei cum cæteris ferè auibus commune eſt. Hæc omnia Bellonius. Virgilius, & Cicero ab alba illa frontis macula Fulicam canam dixerunt.

Syncipnt. *Venter.* *Pedes.* *Collum.* *Deſcriptio ex Bellonio.* *Magnitudo.* *Caput.* *Color.*

10 20 30 40 50

LOCVS.

Fulica cum millefolio aquatico.

LOCVS.

a In Metamorph.

MARO, vt annotauimus antea, Fulicas marinas appellauit, Aethias ex Arato vertens. *b* Ouidius palustres hoc versu:

Nunc celebres Mergis, Fulicisq; paludibus vndæ.

Quod epitheton nostræ Fulicæ optimè quadrat, cùm palustria, ac stagnantia loca plerunq; incolat, obuia vbique vbi eiuscemodi loca dantur, vt Ferrariæ, Rauennæ, Mantuæ: vnde canebat *b* Baptista Mantuanus.

b l.2.troph. Gonz.

Abstulit vt Fulicam pedibus Iouis armiger vncis
Circum stagna volans patrij prope littora Minti.

NATVRA. MORES.

TEMPESTATIBVS, inquit Albertus, gaudere videtur, tunc enim in profundum maris natat, & ludit. Fulicam quidem nostram tempestatibus delectari facilè credo: sed profundum mare non petit, cùm maritima non sit. Intelligit autem Albertus, vt iam dixi, Lari quoddam genus, sed an id quoq; de mare accedat, nondum à me est obseruatū: facilè autem id credo. Georgius Agricola aquatiles etiam volucres hybernis tēporibus ad lacus, & fluuios in Austri partibus sitos, qui frigore non congelant, aut ad aliquam fluminum partem, cui aqua non conglaciat se conferre scribit, quibus Fulicas quoq; accenset. Suas autem aues querulæ, ac vociferabundæ, maximè si quo vescantur, in promptu non sit, vt eleganter his versibus expressit *a* Ælius Iulius Crotta:

a In Cyresio

Pascuntur volucres querulæ vndique, & vndique nigræ
Mersantur Fulicæ, aut molli piscantur in aluo.
It fluuio rostrata acies, alilq; sub ipsis
Vnda latet, mussant rauco vada cærula cantu.

b Aeg. 1.

Idem innuit *b* Iacobus Sannazarius, dum canit:

Mirabar vicina Mycon per littora nuper
Dum vagor, expectoq; leues ad pabula thynnos,
Quid tantum insuetus streperet mihi Coruus, & vda.
Per scopulos passim Fulicæ, perq; antra repostæ
Tristia flebilibus complerent saxa querelis.

VICTVS. NIDVS. PARTVS. Volatus.

HERBIS, & quouis seminum genere, inquit Bellonius, sine discrimine vescitur, quemadmodum nitentibus Albertus Fulicam cadaueribus pasci scribit, hoc est, pisciculis, ni fallor, mortuis, sed hoc Laris competit: sicuti quoque quod scribit, in petris nidificare, quas aqua circumfluit: nam nostra Fulica nidulatur humi, ibique in æstate oua parit magnitudine ouorum Gallinaceorum: Franciscus Petrarcha Fulicas nescio cur vagas nuncupat: nam volatum celerem non exercent, alis præditæ breuibus pro corporis portione.

CAPIENDI RATIO.

RVSTICI in Gallia, referente Bellonio, hasce aues laqueis capere norunt, omnium enim, inquit, quotquot venales in foro cōspicere potui, nulla visco inquinata, aut vllo modo erat vulnerata. Sed quomodo ita laqueis capiant, non explicat.

PRÆ-

PRÆSAGIA.

FVLICÆ, inquit interpres a Theoprasti, tranquillitate existente, quò euolarint, ventum prænunciant. Alij inquiunt ventos minari, cùm per serenitatem relictis paludibus in sicco ludant, atque hoc est, quod dicebat Maro.

al. de ventis.

Venti, & tempestatis præsagium.

10

Cumq; marinæ
In sicco ludunt Fulicæ, tibi tempora signent
In festa, & pluuijs, & tempestate sonora.

Tunc enim vapores ab aquis ad imbriferam nubem erigendam, sursum attolli sagaciter odorantur: vnde tempestatiuè aliò migrare festinant. Cicero verò procellas voce testari his versibus canit:

Cana Fulix itidem fugiens è gurgite ponti
Nunciat horribiles clamans instare procellas.

Obscurus quidam, dum alas quatiunt, aquam, dum se submergunt, simulq; alas quatiunt, ventum prædicere tradidit.

20

EMBLEMA.

Aquã, aut vẽtum quo modo præsagiant.

ALCIATI de Orata, Mergis, ac Fulicis extat emblema, cuius est lemma OBNOXIA INFIRMITAS. Est autem tale.

Pisciculos Orata rapit medio æquore Sardas
Ni fugiant pauidæ, summa marisq; petant.
Ast ibi sunt Mergis, Fulicisq; voracibus esca,
Heu intuta manens vndique debilitas.

30

PROVERBIA.

FVLICAM Cycno comparas, dicitur de rebus, aut personis maximè inter se dissimilibus. Sumptum est adagium ex his Paulini Nolani apud Ausonium versibus:

Si confers Fulicas Cycnis, & Aëdona Parræ,
Castaneis corylos æques, viburna cupressis.

Dissimillimi sunt inter se Fulicæ colore fusco, & Cycni niueo: rursus Aedon, siue Luscinia vocis amœnitate auium regina, & Parra auicula inter osciens à Festo habita, sed stridulo, & ingrato sono. Eadem imparitas spectatur in castaneis arboribus proceris, & humilibus corylis: itidem inter cupressos editas, ac proceras admodum arbores, & breuia, depressaq; viburna: qua comparatione etiam Virgilius Romam vrbem reliquis Italiæ vrbibus præfert, vt eam tantùm dicat, caput præ cæteris efferre,

40

Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

VSVS IN CIBIS, AC MEDICINA.

50

FVLICÆ nostræ, nescio quid graue, ac palustre plerunq; olent: quamobrem qui eas esse volent, prius in olla aperta elixabunt, vt odoris virus exhalet, deinde assabunt, condientq;: nam eo modo non ingrati saporis esse offendent, & teneriusculam, nec duram concoctu. Arnoldus Villanouanus magis per autumnum conuenire author est, sed corporibus temperatis nunquam expedire ijs vti. Scribit ex plurimorum relatis Aretæus illustris ille, ac nobilis Cappadocum medicus, quem Paulus Crassus interpretatus est, Vulturis cerebrum, & crudæ Fulicæ cor, & domesticos feles comesos epilepsiam discutere. Sed Græcè legitur Æthyiæ, id est, Mergi. Ad Araneorum morsus Sextus hoc recenset remedium: Renes Leporis, & Fulicæ eius bestiæ, qui ab araneis laborat, si crudos deglutiat, sanabitur: morsis etiam cocti dentur.

Ad epilepsiam.

FABVLOSA.

DE Hyperippa Mumichi Moloſſorum regis filia in Fulicam verſa Antonius Liberalis huiuſmodi recenſet fabulam ex Nicandro. Moloſſorum rex fuit Mumychus Oriantis filius, vates egregius, idemq; vir iuſtus. Is è Lelanta filios habuit, Alcandrum, qui vaticinio patri præſtabat, Megaletorem, Philæum, filiamq; Hyperippam. Eos omnes ob probitatem Dij dilexerunt. Quadam nocte eos, latrones ſubitò in agris circumuenerunt;cùmq; pugnæ impares de turribus ſe defenderent,ignemq; latrones domibus inijcerent, Iupiter habita eorum pietatis ratione, miſerrima morte perire non eſt paſſus, ſed in aues transmutauit; Et Hyperippa quidem,quoniam ignem fugiens aquam ſubijt, facta eſt Fulica: cæteri ex igne euolarunt, Mumichus Buteo, Alcander Orchilus factus,Megaletor, & Philæus, quod ignem fugientes per parietem ad terram ſe dimiſiſſent, in exiguas auiculas abierunt:hic in eam,quæ Canis dicitur, ille in Ichneumonem:mater in Piponem, quæ culices muliones legit. Cum hac bellum eſt Aquilæ, & Erodio, quorum oua confringit, dum quercum cædit propter culices. Viuuntq;vnà reliqui in ſyluis,& latebris,Fulica ad lacus & mare obſeruante. Hæc ille.

DE ALIA FVLICÆ SPECIE, quam Galli Macroule, vel Diable de mer appellant. Cap. XIV.

CVM loquuti fuerimus,inquit Bellonius, de Mergis, & Fulica, alterius cuiuſdam Fulicæ à prædicta diuerſæ mētionem,facere placuit,quam Normanni Macruole, Pariſienſes Diable de mer; ideſt, diabolum marinum nuncupant. Eiuſmodi auis aquis ſe ſe dulcibus ſemper immergit,& colore eſt tam exquiſitè nigro, vt penicillo inductus ei videatur. Alba capitis macula latior eſt, quàm in Fulica: imo, & paulò maiore corpore eſt. Crura ad ſe ſe attrahit, digitoſq; habet latos, & ab inuicem ſeiunctos, ſicut Fulica. Quia verò deniq; vndiquaque ſint ſimiles, ex ſuperiori eius delineatio haberi poteſt. Sic ille.

DE COTTA, SEV CVTTA Anglorum. Cap. XV.

Cotte. Kut.

FVLICAS noſtras in Anglia neutiquam reperiri aiunt, ſed ſimilem eis forma, & colore auem, magnitudine paulò minorem, quæ vulgò Cotte vel Kut appellatur, in fluuijs, & ſtagnis conſpici; cujus roſtrum tuberculo quodam rubeo inſigniatur, crura etiam rubeant, nulla ſyncipatis macula. Hanc negant diutiùs poſſe volare, quàm pedis cauo hauſta (priuſquam volet) aqua retineatur. Vrinando ad maris fundum vſq;, alga, limo, gramine, paruiſq; cochleis ſe nutrit, piſcibus abſtinet.

DE RALLO ITALORVM. Cap. XVI.

Ordinis ratio.

Capiendi modus.

ITALORVM Rallum Fulicis ſubnectit Ornithologus, quod parum ab eis differat, deq; eo ſic ſcribit. Rallus magis aquatica eſt auis, quàm terreſtris, ac Mæſtris (rure Venetijs non multum diſtante) magis capitur expenſis, Falconum ſcilicet, Accipitrumùe,ac famulorum cateruæ,qui venaticorum canū vice cothurnis induti per aquas illas modò hac, modò illac errantes, volucres illas quibuſdam fuſtibus exturbent, nonnullos frutices, & arbuſculas, quas incolunt, concutientes, quo ita poſtmodum præda ſint Falconum inſidijs.

Ralli celebritas.

Celeberrima quidem eſt hæc auis illius ciuitatis: verùm iudicio meo, multò & Turdo, & Coturnice guſtu inferior. Aloyſius Mundella Archiater Brixienſis in ſuis ad me literis, à quo

quo iconem quoque accepi. Differt hæc à nostra Fulica, quòd in alis, & circa oculos plus albi coloris habet, rostrum nigrum, crura subuiridia, membranas inter digitos non ita dissectas, caluitium nullum, quantum ex pictura assequor. Hactenus ille.

Descriptio.

DE ANSERE IN GENERE, & de domestico priuatim. Cap. XVII.

QVAM magnas, atq; mirabiles vtilitates nobis genus Anserinum præbeat; quot quantisq; commodis inseruiat, quotidianus eius vsus demonstrat. Nā dum in viuis est, oua, pullosq; ad victum, plumas ad mollius cubandum, & alias quoq; pennas ad animi nostri conceptus exprimendos, quæ tanquam mutorum interpretum officio funguntur, abundè suppeditat. Et quod amplius est, corporis nostri, domuumq; tutissimum, & multo fideliorem, quàm canes, custodem sese præbet. Vbi verò de nobis, quàm optimè meritus è vita decessit, mensas nostras suis lautis, ac suauibus epulis exornat, instruitq;. Adipes deniq;, & medullā ad corporis humani affectus curādos elargitur; quare cùm hæc auis viua nobis vtilissima sit, eadem quoq; mortua non minorem afferat vtilitatem, quis est, qui eam non multis nominibus celebrandam putet? Sed nonne, quæ præstat, commodis relictis, ipse per se tantùm inspectus, inter omnes aues conspicuum, & nobilem oculis, animisq; nostris sese offert? Magnus enim est, & non magnitudine tantùm placet, sed & candore etiam, quo ad Cygnum proximè accedere videtur. Fortis est insuper, adeò vt aduersus Aquilam, aliosq; fortissimos hostes sæpè sese tueri consueuerit. Quod ad sensus pertinet, Anser, odoratu, & auditu nulli animalium cedit, multa verò ingenij sagacitate vincit. Nouit etenim se naturaliter garrulum esse; quare ne natiua ea garrulitas, dum loca ab Aquila infensissimo hoste frequentata præteruolare cogitur, illam tam egregiè cohibere nouit, iustæ magnitudinis lapide mordicus arrepto, vt planè inauditus euadat. Sed quid si etiam in nonnullis, hominibus sapientiorem celebremus? qui vt gulæ satisfaciant, à nullo cibo, etsi noxio, dummodo palato arrideat, abstinent: ipse verò quæ sibi obfutura nouit, præscitq;, prorsus vitat, ideoq; lauri folia, & rododaphnen ne in extrema quidem fame, nec sua sponte, nec adhibita vi attingit. Non ignorat etenim se ijs deuoratis, moriturum. Eodem modo, quæ incolumitati suæ conducere nouit, summa auiditate prosequitur, atq; idcirco lactuca, cæterisq; cibarijs frigidis, quibus innata eius caliditas obtemperetur, maximoperè delectatur. Taceo singularē in eo beneficij accepti memoriam, & erga altores, aliosq; de se bene meritos gratitudinem, & beneuolentiam: incredibilem item, in excludendis, educandisq; pullis sedulitatem, summumq; in illos amorem. Nec referam, quot, quantiq; ipsi à Romanis rerum dominis, & ab alijs præclarissimis populis honores decreti sint. Hæc omnia etenim, aliaq; quamplurima, quibus eius dignitas, & gloria elucescit in subsequenti historia patebunt. Has itaq; ob causas si non Cycno præferri, saltem secundum ab illo locum ipsi eram assignaturus, nisi quam tum in Onocrotalo, tum aliàs adduxi ab hac me sententia deterruisset ratio. Cæterùm lectores præmonitos velim, cùm pauca de Ansere scriptores tradiderint, quæ generatim domestico, & fero conueniant, me hoc in loco de domestico priuatim, de cæteris generatim acturum.

Anseris præconia. *Magnitudo.* *Pulchritudo.* *Fortitudo.* *Sensuum, & ingenij perspicacitas.* *A noxijs cibis abstinet.* *Lactuca, cibisq; alijs frigidis cur libēter vescatur.* *Beneficiorū memoria.* *Amor in filios.*

ÆQVIVOCA.

NON pauca inter Anserem, Anatemq; intercedit morum, corporisq; similitudo, vnde fortassis tempestatis nostræ Græcis χῆνα Anser, χῆνα Anas nuncupatur. Olim similiter παππὸς, ni fallor, Anserem significabat, nunc verò Pappon Anatem vocant. Ita etiam Arabicorum librorum interpretes hasce aues quàm sæpissimè confundunt, Auaz modò Anserem, modò Anatem reddētes. Anser verò Latinis nomen fuit poëtę, quem à Ouidius procacissimum vocat.

Anseris, & Anatis similitudo magna. *Pappon.* *Auaz.* *a lib. 2. de tristib.*

> *Cinna quoque his comes est, Cinnaq; procacior Anser.*

Fuit vir is omnibus ferè eruditis viris ore quodā temerario, ac petulanti infensus præcipuè Virgilio, & Horatio, vt Donatus, & Seruius tradidere, nec minores cū Marco Tullio Cicerone habuit simultates, vt ex eiusdem Philippica colligere licet: ait enim: *Ex Phalerno Anseres*

res depellantur. Intelligẽs eum agro Phalerno ſpoliandum eſſe, quo à Marco Antonio Triumuiro fuerat donatus, ob librum fortè, quem in ipſius Antonij laudem compoſuiſſe dicitur: eundem fortè etiam innuit *b* Virgilius, cùm dixit:

Nam neque adhuc Varo videor, nec dicere Cinna
Digna, ſed argutos inter ſtrepere Anſer Olores.

Meminit quoque huius *c* Strozius pater his verbis:

His comes accedit Caluus, mollisq; Catullus,
Atque Anſer, flammas, qui cecinere ſuas.

Eum autem ibi recenſet inter poëtas, qui cùm amore capti eſſent, amatoria carmina cõſcripſere. Anſeres item Cicero alicubi vocat Brutum, & cæteros oratores, qui accuſationes factitabant. Cheniſcus verò tam Latinis, quàm Græcis Anſerculus eſt, & puppis extremum, quod loco ornaměti ad Anſeris ſimilitudinem effingitur. Vnde Apuleius puppim intortam cheniſco dixit, & Lucianus in eo dialogo, qui πλοῖον, ἢ εὐχαὶ inſcribitur, *Vt verò*, inquit, *ipſa quidem puppis paulatim aſſurgit inflexo aureo cheniſco ornata.* Idem *d* alibi: *Cheniſcus enim, qui ad puppim erat, repentè alis plaudere cæpit, & clangorem edere.* De huius cheniſci forma, & cur nauibus apponi conſueuerit, plura ſuo loco dicemus.

b Aeglo. 9. *c Erot. l. 1.* Cheniſcus. *d in ver. narratio- nib.*

SYNONYMA.

ANSER Arabibus, aut finitimis populis dicitur Auaz, niſi fortè, vt ſuſpicatur Ornithologus, legendum potius ſit Anaz. Apud quendam in lexico trilingui Kaki pro Anſere legitur. Verùm in lexicis Hebraicis nihil tale reperias. Arabibus quoq; Ouze, & Vze dici teſtatur Syluaticus. Græcè χὴν dicitur παρὰ τὸ χαίνειν ἢ χανδὸν ἐσθίειν, teſte Euſtathio, & Varrino, hoc eſt ab oris hiatu, & voracitate: nam & vorax eſt animal, & inſuper hiare ſolet ſubiunde, cùm audaciam, vel timorẽ præſefert. Niſi fortè quòd χάσκει aduerſus eos, à quibus inuadi ſe putat. Etymologus à voce ἠχὴ χηνὸς vocabulũ deducit quod obſtreperum, & clamoſum ſit animal, Hermolaus à verbo χηνίζειν, feres: inquit, & ocæ ſiue aucæ à Græcis χῆνες appellantur, vnde χηνοβόσκιον locus vbi aluntur, nam χηνίζειν verbum εἴρηται ἐπὶ τῶν αὐλῳδῶν idest ad muſicos pertinet, nam de ijs dicitur, qui tibia canunt. χὴν fœminino etiã genere ab Homero vſurpatũ teſtantur *a* Athæneus, & Euſtathius, qui poſterior inſuper addit, hoc à poëta factũ Ionum more: ſed & Aratus χῆνες ἐπειγόμεναι genere fœminino dixit. Alioqui frequentiùs in maſculino vſurpatum reperitur, tam à poetis, quàm à proſæ ſcriptoribus. Hodie vulgò in Græcia χῆνα appellatur. Euphronius Grammaticus in auibus Ariſtophanis πάππον genus auis interpretatur, alij negãt auẽ eſſe. Ego libẽter Euphronio aſſenſerim: & Anſerem ita vocari, ex hoc non malè quis fortè conijciet, quod verbum παππάζειν veteres Græci de Anſerum voce dicunt, teſte Polluce. Nos quoq; Itali auem hanc conſimili voce appellamus, vt infrà dicetur. Græci tamẽ noſtri æui, vt iam dixi Pappon, & Papitzan Anatem, non Anſerem vocant. χηνίσκοι quoq; voce diminuente nominatur. Reperitur & χήνιον eadẽ forma apud *b* Athenæũ, vbi ſic habet: Καὶ εὐθέως μετεφέρετο πεδίκια ὀλίγα καὶ χήνια ὀπτά, καὶ τρυφὴ πλακούντων. χηνιδεῖς verò Anſerum pulli ſunt Euſtathio. Apud Latinos Anſer plerunq; genere maſculino legitur, licet aliqui in fœminino vſurpent, quod non eſt faciendum, niſi cùm de fœminis eſt ſermo: ſic enim Varro, & Columella, *Singulæ*, inquiunt, *non plus quater in anno pariunt.* Huius nominis etymum ita refert Iſidorus. *Anſeris nomen*, inquit, *Anas dedit per deriuationem, vel à ſimilitudine: vel quod & ipſa natandi frequentiam habeat.* Varro autem ſic per onomatopœiam dictum fuiſſe autumat, dum inquit, *volucrum pleraq; à ſuis vocibus nominantur, vt hæc, Vpupa, Cuculus, item hæc, Anſer, Gallina.* Anſerculus, & Cheniſcus paruulũ Anſerẽ ſignificant. Raſis interpres, & alij recentiores barbari linguæ noſtræ imitatione Aucam pro Anſere ſcribunt. Nobis etenim Italis auis hæc oca dicitur, cuius etymũ à Græco deducere nititur Io. Tortellius, dũ ſcribit. Oca nomẽ eſt à Græco deductũ, ac à nobis con poſitum ex illorum maſculino articulo, & χὴν, ideſt, Anſer, vltima littera abiecta. Sed veriùs fortè Ornithologus à Saracenorum Oke, qua voce illi Anſerem marem ſignificant, fœminam Vvoſhe vocantes, deriuat. Habet item & alias apud nos Anſer nomenclaturas: nam aliquibus Pauara, & Papara, alijs Papera dicitur, nominibus fortè à vetere Græcorum πάππο deductis. Niſi potius à verbo pappare quis deriuare malit, quòd anima edaciſſimum ſit: pappare etenim tam latinis, quam nobis comedere ſignificat, & præcipuè de pueris vſurpatur, vnde Perſius:

Et ſimilis regum pueris pappare minutum
Poſcis. Pro Papero deniq; pullũ Anſerinũ accipimus. Galli Anſerẽ fœminam Oye vocant

Auaz. Kaki. Ouze. *a Athenæus lib. 14.* *b Dipn. lib. 14. ca. vlt.* Anſeris etymum. Auca. Oca vnde dicta. Oke. Vvoſhe. Papara vnde dicta. Papero. Oye.

vocant, marẽ autẽ Ger, vel Iar, & Oyard; Oyon, & Oyson diminutiua sunt. Germani Ganss, proferunt, vt vulgus apud Heluetios Gauss, marem priuatim Ganser, vel Gansarich. Scribit Plinius Morinis Belgicę populis Gansas appellari. Hodie Belgis plerisq; Gans dicitur, fęmina priuatim Goes. Vnde Hollandi, cæteriq; Philippo Hispaniarum Regi rebellantes Goesios, idest, Anseres se vocant. Angli à Gose, vel Goosse, Illyrici Hus, vel Gansy, Hispani Ganso, Pato, Ansar propriè marem, alicubi Biuar, & Ansaron, pullnm verò Anseris Patico, hijo de Pato.

Gansa.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

ANSERES ex illarum auium genere sunt, quas Philogræci amphibias vocant, quæ nõ terrestria tantùm, sed aquatilia etiã pabula desiderãt, nec magis humo, quàm stagno assueuerunt. a Aristoteles duæ tantũ Anseris genera facit, maius, & minus, quod posterius gregatile esse asseuerat: Quo argumento ducti pleriq; scriptores Anserẽ nostrũ serũ cum minori Aristotelis eundẽ esse non male iudicant, eoq; magis cùm Plinius Anserem indomitum, & ferum distinguat, addens tamen postea velut obiter, Chenalopeces, & quibus lautiores epulas non nouit Britannia, Chenerotes, quas aues Anserini generis esse commemorat. Atq; hæ propriæ, & veræ sunt Anserum differentiæ. Cæterùm Anseres domesticos alij rursus subdiuidunt in eos primò, qui naturaliter tales existunt, nimirum toto corpore candidi, secundò in eos, qui hominum industria syluestrem naturam exuerunt: atq; eos sic distinguit b Varro, qui, *Inter Anseres,* inquit (domesticos) *genus varium, ferum vocatur, & cum albis, nec libenter congregatur, nec æquè fit mansuetum,* & Columella, qui sic de eis scriptum reliquit, *Est aliud genus,* (Anserum) *quod à fero mitigatum est: id neq; æquè fæcundum est, nec tam pretiosum.* Contrà c Petrus Bellonius, Anseres feros nullo pacto mansuefieri posse existimat, nisi quis ferorum oua domesticis, aut Gallinis supponeret. Ex his etenim exclusos pullos in cicurorum genus transire posse non negat: sed huius rei periculum fecere, non conceditur, dùm in nostris hisce regionibus non nidificent. Ita d Io. Bruyerinus Gallus in eandem sententiam scribit his verbis: *Qui rem rusticam scriptis concluserunt* (Varronem, & Collumellam, ni fallor, intelligit) *eligere suadent amplos, & candidos, scilicet propter plumam: eos verò, qui varij sunt, feros esse existimaut, nec posse mansuescere: quod tamen falsum est in confesso: quippe varij, apud nos multò numerosiores sunt, quàm candidi, admodum fæcundi, & cibis grati.* Sicut autem diximus Anseres domesticos varios, nonnullis feros censeri, sic contrà alij tradunt feros alicubi domesticos esse, & ęstate in chenoboscijs in natali solo mansuetos degere, ex quibus vigente hyeme ad nos deuolent, æstiuis temporibus eo, vnde venerunt redituri. Sed hos tanquam ridiculos meritò explodit Bellonius, qui adeo feros esse scribit, vt cicures alicubi vixisse stultum sit affirmare. Cõcludamus itaq; domesticos nostros Anseres vnius tãtùm generis esse, ferosq; mansuescere nequaquam. Cæterùm præter Chenalopeces, & chenerotes alij quoq; feri dãtur, quos cùm de feris agam, enumerabo, & eorum historiam fusiùs persequar, hîc modò annotaturus alias quoq; dari Anserum differentias, nam in regno Senagæ Nigritarũ, vt inquit Aloysius Cadamustus, Anseres sunt, non vt nostri, sed colore, & pennis multijugis variati. Et Hispana insula, si Christophoro Columbo credimus, Anseres habet Oloribus candidiores, capite tantùm rubeo. Odoricus è foro Iulij scribit, in prouincia Manzi Indiæ superioris in Cenescalam, quæ est illius regionis emporium, Anseres haberi pulchros, duplo maiores nostratibus, totos albos, cum osse supra caput vnius breui (fortè oui) quantitate, colore sanguineo: sub gula pellem per semissem pendere, pinguissimos esse. Sed hi forsan ex Onocrotali genere fuerint, vt alibi annotaui. Postremò in India maiori Anseres esse refert Io. Mondauilla, duplo nostratibus maiores, vropygium nigros, cætera albos. Sed an hi cum illis, quos recenset Odoricus, ijdem fuerint, dubitari potest.

Anseres aues amphibiæ dictæ, & cur.

a Hist. l. 8. c. 3.

Anser ferus cũ Ansere minore Aristotelis idem.

Anseris domestici genus duplex iuxta quosdam.

b De re rust. l. 8. c. 13.

c De auib. l. 3. c. 3.

d De re Cib. l. 5. c. 29.

Anseres feros alicubi domesticos esse perperam cẽlent aliqui.

Anserum domesticorũ vnum tantùm est genus.

Anseres candidissimi capite tantùm rubeo vbi.

Anseres duplo maiores nostratibus vbi.

FORMA. DESCRIPTIO.

ANSEREM mansuetum auem notissimã, vtpote quæ singulis horis oculis nostris obuersatur, descripsisse superfluum est. Nota enim est omnibus eius magnitudo, circa quã hoc notandum est, quod Albertus ad Aquilam accedere scribat, cùm alioqui Anser longè sit carnosior; quare is altitudinem, nõ pondus cõsiderarit. Nota totius corporis forma, & habitus, rostri latitudo, & crassities (quod & instar serræ dentatum est) Nota colli lon-

Magnitudo.

Rostrum.

Collum.

Pedes.

Anſer domeſticus cum dracunculo aquatico.

Anseruculus cum œnanthe aquatica.

longitudo, pedumque conformatio lata, planaque intercedentibus inter digitos membranis,
50 à qua palmipes, planipes, & latipes passim à scriptoribus meruit appellari. Cùm verò quidam candidi, quidam candidissimi, & ad Cygni candorem proximè accedentes, alij cinetei, multi vtroque colore variantes reperiantur, iconem tum iunioris, tum adulti tantum exhibere sufficeret; Verùm cùm aliquos obseruauerim, qui vel membrorum numero, vel conformatione, à reliquis differant, placuit ceu minimè silentio dignos hoc loco depingere. Ex his anno 1596. in pago quodam, qui ad Argentinensem spectat Episcopatum, cui Sagheum nomen est, duobus ab Argentina milliaribus Anser eiusmodi forma, monstruosa planè inuentus est; duobus nimirum capitibus totidemq; linguis, collo vnico, quatuor pedibus, quorum vnum par eum locum occupabant, vbi in alijs alæ adnascuntur; alij circa podicem (vbi duplex etiam eijciendi naturæ excrementa exitus erat) appendebant Alæ duæ circa collum ex-

Anser biceps, & quadrupes.

Anſer biceps vnico collo, & quatuor pedibus, ac alis totidem.

Anſer quadrupes.
Anſer alter quadrupes.

expanſæ, & vt figura indicat. Secundo loco poſitus monſtroſus quoque Anſer eſt, quem ſe vidiſſe refert Albertus: duplici erat collo, quaternis pedibus, & totidem alis: dorſo vno, adeo vt viderentur duæ aues, altera alteram ferens; ſed huiuſmodi monſtrum non diù vixit. Poſtrema hæc icon eſt Anſeris quadrupedis, qui Bononiæ aliquot annos vixit, quem ipſe vidi, & tanquam inuſitatum quoddam de pingi, & excubi curaui.

Anſer

Anser duplici collo, duplicique corpore.

Anſer quadrupes alius cum althæa paluſtri.

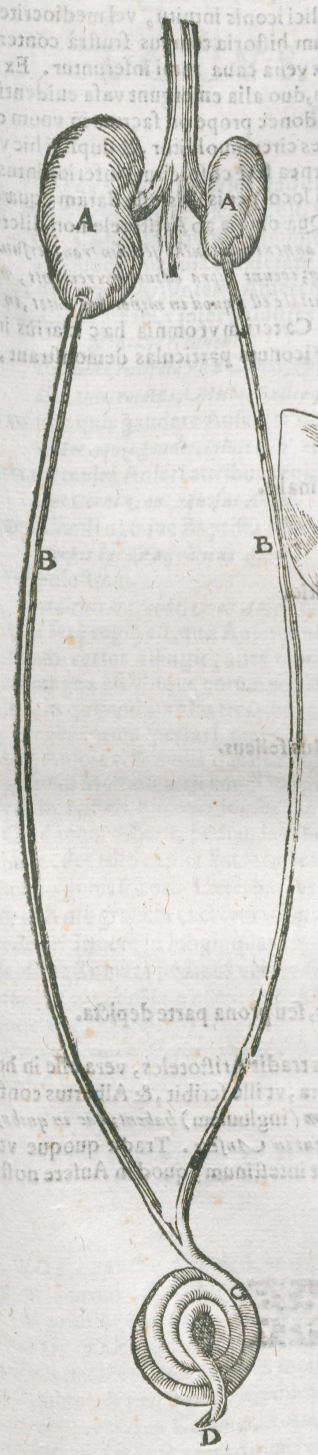
ANATOME.

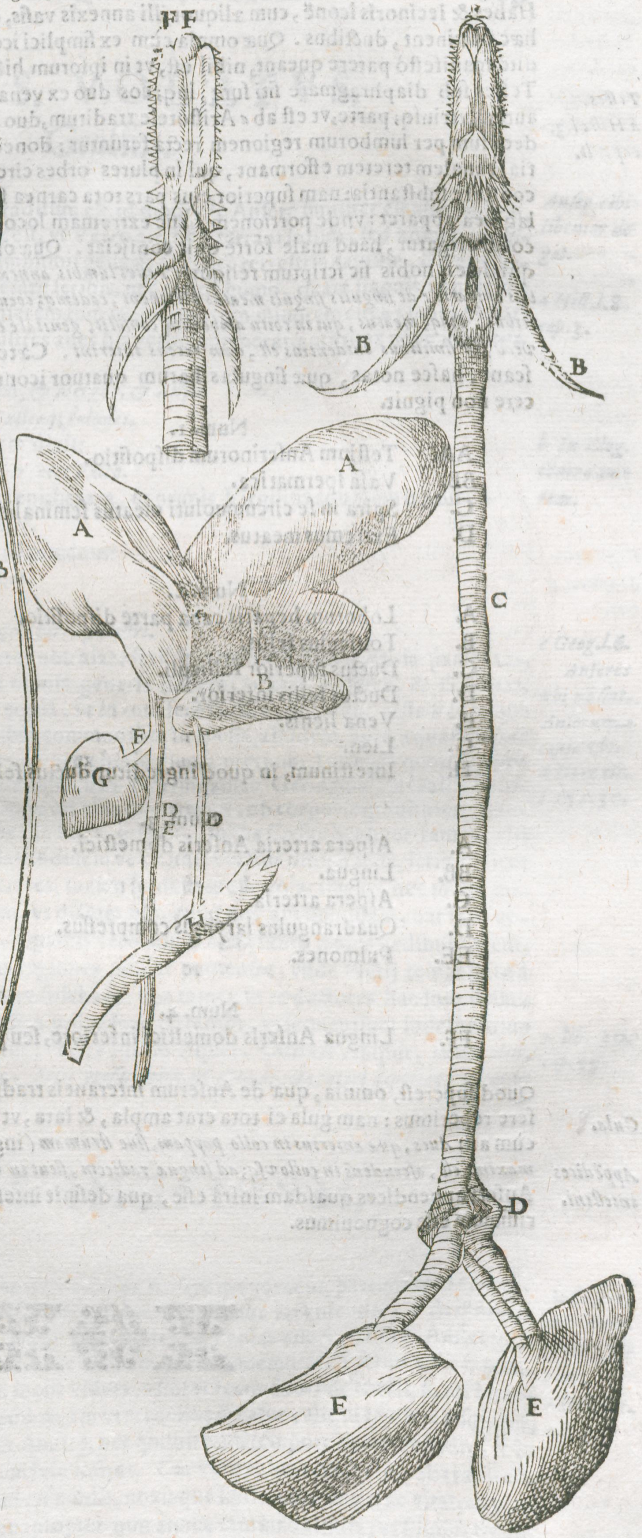
Aſpera arteria.

Lingua.

IN diſſecto Anſere aſpera arteria tres dodrantes erat longa, penitus rotunda, totaq; dura, & cartilaginea, donec in ſatis inſignem longitudinẽ extenſa in tuberculum concauũ deſineret: ex cuius ima parte hinc inde duo diuaricãtur rami in pulmones, ſed nõ duri, aut cartilaginei, ſed velut ex tunica admodũ læui efformati. Lingua supernè arteriæ adnexa eſt, duobus oſſibus hyoidæis vtrinq; fulcita ſatis longis, vt figura indicat, ſeparatim ab aſpera arteria exhibita. Erat autẽ latiuſcula, & non ſecus ac roſtrũ vtrinq; inciſuris altis crenata.

Habes.

A
A
B
B
D

F F
A
A
B
F
G
D
E
B
B
C
D
E
E

Habes & iecinoris iconē, cum aliquot illi annexis vasis, cisti fellis nimirum, liene, & qui ad hæc pertinent, ductibus. Quæ omnia cùm ex simplici iconis intuitu, vel mediocriter erudito manifestò patere queant, nihil est, vt in ipsorum historia tempus frustrà conteram. Testes sub diaphragmate siti sunt, inq; eos duo ex vena caua rami inseruntur. Ex infima autem vtriusq; parte, vt est ab *a* Aristotele traditum, duo alia emergunt vasa euidentia, quæ deorsum per lumborum regionem rectà feruntur: donec prope os sacrum in vnum coëuntia, canalem teretem efformant, qui in plures orbes circumuoluitur, & duplici hic videtur constare substantia: nam superior eius pars tota carnea ferè cōspicitur, inferior intus cartilaginea apparet: vnde portionem hanc extremam loco penis illis esse datam, quæ & in coitu erigatur, haud male fortè quis conijciat. Quæ omnia ab Aristotele non discrepant, qui de eis nobis sic scriptum reliquit: *Testes lumbis annexi sunt infra septum transuersum omnibus ouiparis: de singulis singuli meatus pertinent, eodemq; coeunt supra ostium excrementi, vt in piscibus. Itaq; meatus, qui in coitu amborum consistit, genitale est: quod in minoribus latet, in Ansere verò, & similibus euidentius est, cùm recens inierint.* Cæterùm vt omnia hæc clariùs innotescant, hasce notas, quæ singulas harum quatuor iconum particulas demonstrant, subijcere non piguit.

Testes.
a Hist. l. 3. cap. 1.

Num. 1.

AA. Testium Anserinorum dispositio.
BB. Vasa spermatica.
C. Spira in se circumuoluti meatus seminalis.
D. Extremus meatus.

Num. 2.

A. Loborum hepatis caua parte dispositio.
B. Folliculus fellis.
C. Ductus superior folliculi.
D. Ductus fellis inferior.
E. Vena lienis.
G. Lien.
H. Intestinum, in quod ingreditur ductus felleus.

Num. 3.

A. Aspera arteria Anseris domestici.
BB. Lingua.
C. Aspera arteria.
D. Quadrangulus laryngis compressus.
EE. Pulmones.

Num. 4.

FF. Lingua Anseris domestici inferiore, seu prona parte depicta.

Quod superest, omnia, quæ de Anserum interaneis tradit Aristoteles, vera esse in hoc Ansere reperimus: nam gula ei tota erat ampla, & lata, vt ille scribit, & Albertus confirmat: cùm ait: *Aues, quæ anterius in collo pappam, siue strumam* (ingluuiem) *habent; hæc in quibusdam maxima est, ascendens in collo vsq; ad linguæ radicem, sicut in Ansere.* Tradit quoque vterque Anseri appendices quasdam infrà esse, qua desinit intestinum, quod in Ansere nostro verissimum esse cognouimus.

Gula.

Appēdices intestini.

LOCVS.

LOCVS. VOLATVS.
Gressus.

QVOD de Cygno superius traditum est, id modò de Ansere similiter est asserendum, ancipitem scilicet esse, hoc est, vt Varro ait, non terram solùm, sed aquam requirere. Columella quoque amphibij generis esse, nec terrestria tantùm, sed aquatilia quoque pabula desiderare scribit, nec magis humo, quàm stagnis consueuisse; sed ipse denique *a* Aristoteles Anserem tum maiorem, tum minorem circa amnes versari tradit. Baptista Mãtuanus inter palustres aues his verbis enumerat, antiquos nẽpe imitatus.

Anser cibi libenter degat.

a Hist. l. 8. cap. 3.

Montana frequentat
Culmina cœlicola: sed Anas, & Mergus, & Anser
Ibis, Onocrotalus, Milui, Fulicæq; paludes.

b Alibi etiam aquis gaudere Anserem dixit:

b In Eleg. contra amorem.

Anser aquis gaudet, syluis aper, aere Falco.

Huc spectant multa Anseri attributa epitheta; ac in primis Virgilius aquosum nominat.

Aut Cornix, aut aquosus Anser.

Vocauit consimili nomine Baptista Mantuanus:

Strepit hic & aquaticus Anser.

Idem alibi palustrem.

A Gruis ore fabas, & ab Ansere farra palustri.

Porrò nulla ferè regio est, quæ Anseres non alat: scribit tamen *c* Strabo, Arabiæ partem, quæ Austrum versus assurgit, aues omnis generis habere, præter Anseres, & Gallinas. Apud nos magna est vbique eorum copia, vt in tota ferè Gallia: quamuis, teste *d* Iohanne Bruyerino, in quibusdam eius tractibus commodiùs. In Blesia, ait idem, agro aquarum ferè experte greges eorum spectari, magnumq; ex his in pluma pretium. Turingia quoque optimos habet Anseres, & multi quoque sunt circa Norlingam in Germania, & Gallis finitimam regionem Mediomatricum. Quod ad volatum attinet; ob corporis grauitatem, nunquam ferè in nostris hisce regionibus se humo tollunt. Iulius Cæsar Scaliger tamen, vbi contra Cardanum disserit, pedum latitudinem velocitati volatus nihil obesse, scribit, licet Anseribus pedes toto capite sint latiores, tamen syluestres esse volacissimos, nec multò minus in Belgio domesticos. Cæterùm, vt dictum est, apud nos aut nunquam, aut rarò volatum, & non nisi grauem exercent. Quantò verò minus alis, tantò magis pedibus valent, ita vt pedestri itinere in longinquas regiones possint peruenire; vnde Plinij tempestate à Morinis vsque Romam pedibus venire solebant: qua tamen in re ductores hac industria vtebantur, vt eos, qui iam essent fessi in prima loca ferrentur, vt sequentium indefessorum impulsione eorum lassitudo leuaretur: vt ex *e* Plinio liquet. *Mirum*, inquit, *in hac alite, à Morinis vsque Romam pedibus venire. Fessi proferuntur ad primos, ita cæteri stipatione naturali propellunt eos.*

c Geog. l. 6. Anseres vbi nõ sint.

Anserum copia vbi.

d De re cib. l. 15. c. 30.

e lib. 10. cap. 59.

MORES. INGENIVM.

QVOT, quantæq; animi, & corporis dotes Anserem exornent, partim suprà enarraui, partim etiam hìc modò ordine à nobis veniunt recensendæ. *a* Aristoteles in primis, cùm auium quasdam verecundas, & cautas esse scripsisset, Anserem tanquam maximè cautum, verecundumque commemorat. Plinius alibi sapientiæ intellectum eidem huic volucri, inesse videri, alibi verecundum esse tradit, sicuti Pauonem maleuolum, & gloriosum. Quòd autem verecundus dicatur, aliqui caussam assignant, quòd non frequenter: vt Gallinæ, & Anates, nec quouis anni tempore coeat, sed rarò, & in aqua tantùm, qua & ipsa post coitum sese lustrat. Cur verò cautus censeatur, alia ratio est; nimirum quòd suis nouit mederi incommodis, noxiaque sibi summa cautione vitat, ac profectura auidissimè complectitur: quapropter non annua tantùm fastidia, vt Plinius tradit,

Anseres cur verecundi, & cauti.

a Hist. l. 1. cap. 1.

Annua faſtidia herba ſideritide purgat. ſideritide purgat, ſed omnibus alijs incommodis ſuis eadem medetur, vt teſtatur *b* Antonius Mizaldus. Scribit inſuper Ælianus, eum, cùm natura calidiſſimus ſit, idcirco lauationum cupidiſſimum eſſe: etenim natare gaudet, & quemadmodum cibarijs ſummè humidis, lactucis nimirum, alijſq; quibus refrigeretur, delectatur, ſic contrà lauri folia ne in extrema quidem fame attingit:& rhododaphnen ne coactus quidem edit, præclarè gnarus, ſi quid tale comederit, ſe vita priuatum iri. Quæ omnia his verſiculis repetit Philes à Camerario filio, latinus factus.

b De anim. l.5.c.29.

Lauationū cupidiſsimus.

A quibus abſtineat.

Quod eſt caloris Anſeri vis ignea,
Gaudet lauacris frigidæ perennibus
Veſcenſq; lactucis, & herbis humidis,
Alui hoc florem peruocat medicamine,
Citraq; medicos, & diæta dogmata.
Non ille lauri carpat ore pabulum,
Non ſi fames præmat, ſibi necis præſcius.

Anſeris timiditas. Cæterùm eiuſmodi in noxijs declinandis cautio eò procedit, vt in timiditatem, hancque ignominioſam ferè multi abire exiſtiment, animalq; inde præ cæteris timidum vocent: nam ſi quid fortè, inquiunt, ſplendidum eminus conſpiciant, ſummopere ſibi timet: adeo vt ad aſpectum chenomyci herbæ, teſte Plinio, aliàs innoxiæ, & quæ hinc nomen habere videtur perhorreſcat, quinimò pabulo ſæpe relicto, cùm alioqui animal cibi ſit auidiſſimum, in paſtu tamen falſa concepta imagine exterritus, illicò euolet in Chenoboſcium. Quia verò eiuſcemodi timiditati, coniũcta ſit perpetua quaſi vigilantia, ipſaq; auis naturaliter ad ſenſus, & ſtrepitus ſit valde acuta, non imminentia tantùm pericula, ſed intentatas etiam inſidias à longè præſentit, adeo vt ne per ſomnum quidem opprimatur: nam nunquam in vtramuis, quod aiunt, aurem dormit, ſed ad minimos quoſque ſtrepitus excitatus elato clamore alios etiam, qui in ea domo habitant, à ſomno excitat: imò verò, vigilias noctis aſſiduo clangore teſtatur, vt Iſidorus loquitur, & Albertus parum tantùm dormire affirmat. Vnde meritò *c* Plinius, *Eſt*, inquit, *& Anſeri peruigil cura, Capitolio teſtata defenſo.* Et Prudentius eum peruigilem appellat, & proditorem pericli occulti.

Vigilantia.

Senſus acuties.

c lib. 10.c. 22.

Depulit hos equitum nimbus, non peruigil Anſer,
Proditor occulti tenebroſa nocte pericli.

Quod modò ad ſenſus attinet, quibus potiſſimùm mala ſua præuídere Anſer creditur, eos quidem velut exquiſitiſſimos multi celebrant, præcipuè olfactum, & auditum. *d* Lucretius in primis odoratum ſic commendat:

d Rer. natur. lib. 4.

——*Humanum longè præſentit odorem*
Romulidarum arcis ſeruator candidus Anſer.

e Iſidorus nullum animal melius odorem hominis ſentire exiſtimat, quàm Anſer, vnde & clangore eius Gallorum aſcenſum in Capitolio deprehenſum eſſe. Etſi autem ita hominum aduentum ſubodorare dicatur, veriſimillimum tamen eſt alia etiam odoratu ſuo percipere poſſe. Idem ferè de exquiſito eius auditus ſenſu tradunt plurimi, præcipuè Alexander ab Alexandro, & *f* Cælius Rhodiginus, quanuis hic anceps videatur, aprone, an Anſeri primæ partes in audiendo ſint concedendæ, inquit enim: In qua quidem ratione ſenſuum illud obiter adnotabimus, in cane vim odorandi eſſe præcipuam, in Aquila viſum, in Protogeuſte Indico animali guſtum, in ſerpentibus, & quibuſdam auibus tactum, in apris auditum, vel vt Græcus præfert codex, in Anſeribus. Quamobrem, & horum ſenſuum ope ſolertem ſeſe præbet ædium noſtrarum cuſtodem, homines enim etiamſi nocte media venerint, vel ad prædandum, capiendumùe, vel ad quid aliud ſcelus perpetrandum, diligenter obſeruat: nam vnus, aut alter egregiè vigilat, excubatq; pro cæteris, qui accedentium, & inſidiantium ſtrepitum, & odorem percipiens, ſocijs indicat, clamoreq; ingenti concitato prædones in fugam vertit. Præcellunt igitur Anſeres canibus, vt pote quorum ſilentium fruſto panis, Anſerum verò ne maximis, quidem blanditijs ſedari poteſt. Quod eleganter nobis *g* Ælianus teſtatum reliquit his verbis: *Anſeres ad cuſtodiam præferendi ſunt canibus, quod Romanorum periclitatione conſtat. Canes enim ad cibum oblatum* (à Gallis) *ſilebant. Anſerum verò proprium eſt ad eſculenta, quæ eis obijciuntur, non quieſcere, ſed exclamare.* Non itaq; illa timiditas, de qua anteà ſermonem habuimus, quidquam de eius laude detrahit, nam cum ſumma quadam prudentia coniuncta eſt. Cauet enim, & proſpicit imminentes noxas. Quòd ſi autem manifeſtò iam tenentur periculo, tunc (quod eſt prudentis animi officium) vim vi repellent, animi, & corporis vires in auxilium prouocat, & quidem tanto alarum robore hoſtem propulſat, vt ſe ab Anſere deiectum Falconem vidiſſe teſtetur doctiſſimus Scaliger

e Etymol. l.12.c.7.

f Lect. antiq. lib. 22.

g De anim. l.12.c.33.

Anſeris pugnacitas.

liger inter Sabaudiani ducis aucupes. Sic Anseres nihili facere canes, & magnas Struthiones, Accipitrem verò vel minimè formidare scribit Ælianus. Quod etsi fortasse de Ansere syluestri intelligant, domesticis tamen non dissimilem fortitudinem, ac animositatem esse non debemus inficiari. Sunt enim & ipsi robusti, & in pugnando admodum pertinaces, vt testatur *b* Franciscus Petrarcha his verbis: *Anatum, atq; Anserum pertinaciam quis non vidit? Vt pectoribus se perurgent, clangoribus increpitant, alis diuerberant, rostris hærent.* Huc spectat eius erga homines studium, solicita suæ familiæ cura sagacitas in dignoscendis suis ab alienis & multæ aliæ dotes: de quibus singulis proprijs locis agemus, ne eadem sæpius repetamus: nunc aliquid dicturi, quod quidem opprobrio Anseri vertendum videtur, cùm tamen non sit. Tale quid est, inexplebilis eius edacitas, adeo vt ipsis non facilè quicquam edacius inueniri scribat *i* D. Augustinus;& Bargæus quorundam voracitatem mordens, eos Anseribus, & Onocrotalis voraciores vocet: Et sanè passim à scriptoribus edax appllatur: nec immeritò: nam vt ait *k* Scaliger præ nimia voracitate sabulum etiam deuorat. Quam voracitatem etiam indicant, dum cibũ deferenti præ lætitia gestientes, omnibus modis abblandiuntur; vnde Q. *l* Calaber, Troianos summa lætitia, & honore auxilio illis venientem Euripilum Herculis filium, multis militibus comitatum accipientes, Anseribus pastori suo abblandientibus comparat. *Troiani autem*, inquit, *eum stipantes magno gaudio perfundebantur, vt quando septis inclusi Anseres virum videant, qui pabulum obijcere consueuit, adblandiuntur illi; at hic videns, frontem exporrigit: sic certè Troiani gauisi sunt, cùm vidissent frontem Euripilum.* Hæc ille. Sed hanc voracitatem illi probro non esse vertendam existimo: ita enim est natura comparatum, vt quæ calido habitu sunt animalia, plurimo indigeant alimento. Anserem verò esse huiuscemodi, nemo est, qui ignorem. Cur autem à Virgilio, & ab alijs improbus vocetur, diuersi diuersam rationem assignant. Inquiunt nonnulli eum in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs improbitatem quandam præseferre: quibus nequaquam assenserim: nusquam enim legitur, Anseres inauspicatas esse aues, cùm præ ertim eis in sacrificijs tum Romani, tum Ægyptij vterentur. Quapropter illis lubentiùs accesserim, qui improbum clamosum interpretantur, quia semper vociferatur: aut illis potiùs, qui insatiabilem exponunt: nam ibi Virgilius de pernicie illa loquitur, quæ agris ex Anserum edacitate accidit. Hisce omnibus Anserum encomijs adijcere libuit hos Camerarij filij elegantissimos versiculos, quòd auem nostram à calumnijs etiam vindicent: sunt autem huiusmodi.

Forte Anseres, hoc altiles inquam, videns
Porcosq; distentos sagina duxerit,
Nil esse, carnem prater, illos quippiam,
Quæ pro sale animam acceperit, putredine
Ne colliquescat, ferculum pascens probè
Sed mentis illis haud inest prorsus nihil.
Nam nec lues lupus aggredi compositos,
Ac congregatos audeat grunnitibus:
Concordiæ tantum potest consensio
Quin & iuentam grandis elephas bellua
Robustaq; exhorrescit, hunc si audiuerit
Vel grunnientem comminus, nec viderit
At Anseres quæ gratitant expertia,
Haud sunt loquelæ, ipsiq; se se mutuò
Notis loquentes consonis intelligunt,
Ceu conferentes verba secum serio.
His conuocant se se vt vel agmen porrò agant,
Vel ordine ad consueta redeant pascua
Ac tanquam in acie, cum est opus fugam petant.

Falso ab Ansere deiectus.
b De aduer. fort. in præfatione.
i Contra epist. manich.
k In Lib. I. Theoph. de plant.
l Paral. L. 6.

VOX.

Gratitare Anseris proprium.

GRAECI παπάζειν dicunt de voce Anseris, authore Polluce. Alij præterea Anserem πλαταγίζειν dicũt, ficut Aratus κλαγγηδὸν aduerbio de eiusdem voce est vsus. Apud Latinos verò maximè illi proprium esse volunt gratitare, quo verbo vtitur Philomelæ author.

Cacabat hinc Perdix, hinc gratitat improbus Anser.

Gingrire de anserum voce. Gingra quid. a Aenei. l. 8

Sunt tamen, qui legant glacitat; sed prior lectio magis placet; nam & Thomas Rhadinus, & alij hanc vsurpant. Æquè peculiare illis est gingrire, si Pompeio Festo credimus, à qua voce deriuatam putat gingram, quæ minutula tibia est, flebilem emittens sonum, à Phœnicibus comperta. Cæterum sunt & alia multa verba alijs auibus communia, quæ Anseribus quoq; attribuantur. a Virgilius eos canere dixit.

——— *Gallos in limine adesse canebat.*

Sic eorum vox à Plinio, & ab Isidoro cantus nominatur, eos vigilias suas cantus assiduitate testari dicentibus. Ab eodem Virgilio strepere dicuntur.

Sed argutos inter strepere Anser Olores.

b In Brix. Quem imitati suut multi alij, vt b Baptista Mantuanus:

Strepit hic & aquaticus Anser,

c In Epist. Plinius verò aliàs clangere ait, & hunc imitatus c Petrarcha: *Anserinum*, inquit, *iuge tædium, sed quod facilè perferas si in animum redierit, clangore Anserum excitatum Capitolij defensorem, irrumpentes Gallos nostris ab arcibus arcuisse*. Sidonius Apollinaris, etiam Anseres connubia nocte clangentes dixit. Siue igitur Anser gratitat, seu gringit, siue canit, siue clangit, id ferè sine intermissione facit, quod varijs epithetis passim poëtæ, & oratores exprimunt. Atq; ita argutum vocat Martialis:

Argutus Anser, gemmeiq; Pauones.

Anser argutus. Canorus. Raucus. Garrulus. Stridulus.

Canorum Catullus, & alij: raucum Sidonius Apollinaris. *Hoc more*, inquit, *tu & Olorinis cantibus Anseres raucos sociaueris*. Idem alibi garrulum sic: *Tum quoque totam aciem Senonum, dum garrulus Anser nunciat.* Stridulum Pamphilius, dum canit:

Versibus incomptis stridulus Anser agat.

Sic & multa alia apud authores Anseris attributa reperies, quæ ingratæ, & obstreperæ vocis eius assiduitatem arguunt. Omnis enim Anser, vt ait Albertus, clamosus est, & vix vnquam tacet.

COITVS. PARTVS. Incubatus.

a De re rust. lib. 8. c. 13. Quot fœminæ vni mari sint destinãdæ. b De re rust. l. 8. cap. 3. c De re rust. lib. 8. c. 14. d Hist. li. 6. cap. 2. e Hist. lib. 6. cap. 2. f Hist. lib. 3. cap. 1. g Hist. lib. 5. cap. 33.

ANSERES nõ tam frequenter, vt Anates, & Gallinæ, coire, & idcirco verecundos esse existimatos à multis suprà diximus. Quapropter si a Columellæ credimus, terræ tantùm fœminæ singulis maribus sunt destinandæ; nam plures propter grauitatem inire non possunt. Hodie tamen vsus obtinuit, vt singulis maribus sex fœminæ destinentur, plus minus. In aqua verò coëunt, vt placet b Varroni, sic enim de eorum coitu tradit. *Saliunt* (coëunt) *ferè in aqua, inungentur* (inigentur legit Turnebus) *in flumen, aut piscinam.* Idem sentit c Columella scribens: *Ineunt autem non vt priores aues, de quibus diximus, insistentes humi: nam ferè in flumine, aut piscinis id faciunt.* d Aristoteles scribit aquis à coitu se se ingurgitare. Tempus admittendi aptissimum est à bruma, vt Varro, & Columella tradunt. Pariunt non solùm, quæ iam coiuerunt, sed illæ etiam, quæ coitus adhuc sunt expertes, contra quorundam sententiam, quos meritò redarguit e Aristoteles his verbis. *Nec audiendi sunt, qui oua hypenemia dicta à vento, quasi subuentanea dixeris, reliquis esse partus, quem coitus fecerit, arbitrantur. Iam .n. aliquas Gallinarum, & Anserum iuuencas expertes adhuc coitus parere hypenemia visum sæpius est.* Sic ille, idem f alibi repetens. Quinimo absque coitu plura pariunt, sed minora, minusque grata, magisque humida, & sterilia, vt ibidem, testatur g Philosophus: *Sunt hæc sterilia,* statim subdit, *& minora, ac minus iucundi saporis, quàm ea, quæ fœcunda* gignun-

gignuntur, sed plura numero. Vt plurimum autem Anseris ouum non minus est, quam Crocodili fluuiatilis, vt memoriæ idem prodidit. Singulæ non plus quater in anno pariunt, teste Varrone. Columella verò ter parere scribit, eiq; subscribunt plurimi ex recentioribus, dummodo fœtus non excludunt. Contrà Plinius (si mendo non caret contextus) ab vtroque dissidet: bis tantum parere scribens, etiamsi, vt dictum est à Columella, fœtus suos non excludant, sed Gallinæ earum vicem subeant. Aristoteles huius rei non meminit, quod nouerim. Pariunt autem (singulis fœtibus) vt idem quoque *h* Plinius notat, plurima oua sedecim, paucissima septem. Si quis surripiat, eò procedunt pariendo, donec rumpantur. Columella aliter, *Pariunt*, inquit, *singulis fœtibus oua, primo quina, sequenti quaterna, nouissimo terna.* Quintilius vsque ad duodecim, aliquãdo etiam plura parere aiunt. Inter Geoponicos recentiores Carolus Stephanus scribit has aues, si excludant, primo fœtu quinque edere, secundo quatuor, vltimo tria tantùm: si verò non incubent duodecim, & plura singulis fœtationibus. Quidam alij recentiores multò maiorem numerum faciunt, ad centum, & quandoq; ducenta procedere asserentes, nimirum donec rumpantur, vt ait Plinius. Tempus porrò pariendi est, vt testantur Varro, Columella, & alij, à calendis Martijs vsque ad solstitium. Plinius ex Varrone scribit, quod si bruma coniuerint, pariunt post solstitium quadraginta propè diebus. Cùm primò pariunt, ad haras, hoc est, ad nidos sunt deducendæ, vt monent Columella, Palladius, & alij. *Minimè autem*, inquit *i* Columella, *concedendum est fœminis extra septum parere, sed cùm videbuntur sedem quærere, comprimendæ sunt, atque tentandæ: nam si appropinquant partus, digito tanguntur oua, quæ sunt prima parte locorum genitalium: quamobrem perduci ad haram debent, includique, vt fœtum edant.* Cuius verba eò libentiùs adscripsi, quod modum etiam doceant, quo pariendi tempus præscire queamus. Singulis autem, inquit *k* Varro, vbi pariant, faciundum haras quadratas circum binos pedes, & semipedem. Eas substernendum palea. Quòd autem sensu admodum valeat hæc auis, semel singulas ad haram duxisse sufficiet: nam per se deinceps parituræ illuc reuertuntur; quod non tacuit Columella. Idq; inquit, *singulis semel fecisse satis est: quoniam vnaquæque recurrit eodem, vbi primo peperit.* Et Palladius, *cum semel hoc feceris*, inquit, *consuetudine sponte retinebunt.* Ijdem omnes citati authores monent, vt oua Anseribus subducamus, & Gallinis excludenda præbeamus, quòd ab his commodiùs, & maiori cum diligentia excludantur, educenturq; & sic ipsæ Anseres maiorem ouorum numerum hoc pariant. Columella cùm dixisset, singulas ter anno parere, si prohibeantur fœtus excludere, *Quod magis expedit*, statim subdit, *quàm quod ipsæ suos fouent* (fortè foueant) *nam & à Gallinis melius enutriuntur, & longe maior grex efficitur.* Quod consilium, si aliquis sequi voluerit, ouorum supponendorum numerum à Columella audiat. *Supponuntur autem*, ait, *Gallinis huius generis* (Anserini) *oua plurima quinque, paucissima tria.* Quod meritò faciendum monet: nam cùm multò maiora Gallinaceis sint, si plura subdantur, ea Gallinæ alarum ambitu satis continere nequeunt, nec vt decet, fouere. Palladius, ne Anserina oua supposita Gallinis noceant vrticam subijci præcipit. Sed alij alia de causa id faciendum consultiùs docent, vt infrà ostendam. Si quis autem Anseres ipsas suis ouis incubare malit, ex Varronis præscripto earum oua aliquo signo notabit, quòd aliena non excludant. Quod & Plinus, & alij quoque passim asserunt. Quod tamen ita accipiendũ est, vt aliena non excludant, nisi sua quoque habuerint supposita, vt ex hisce Columellæ verbis colligitur. *Sed nouissimo fœtu*, inquit, *cum volumus ipsas incubare, notandi erunt vniuscuiusq; partus, vt suis matribus subijciantur, quoniam negatur Anser aliena excludere oua, nisi subiecta sua quoq; habuerit.* Quod quidem summa est admiratione dignum: nam cũ, vt est in prouerbio, nihil sit tam ouo simile, quam ouum, valde mirũ est, tãtam huic aliti à natura inditam perspicacitatẽ, vt sua ab alienis ouis, etsi eiusdem speciei dignoscere queat. Vt modò minori quò fieri potest, dispendio sua Anseri oua fouenda tradãtur, monẽt Columella, Palladius, aliiq; extremũ partũ illis subijci oportere, & rationem addunt, quia postmodũ amplius parient. Itaq; si primi, aut secundi partus ouis incubare permitterẽtur nõ pauca fieret ouorum iactura. Ter enim, quaterue, vt diximus, quotannis pariunt. Cùm autẽ vrticarum aculei eius pullis maximè infesti, & perniciosi sint, adeo, vt ab ipsius vel leuiter expunctis moriantur, præcipit Columella, vt radices ipsius vrticæ ouis subijciantur, sic enim pullis enatis vrtica non nocebit. Sed verba clarioris doctrinæ gratia hìc apponam. *Sed custodiri debet*, ait, *vt ouis subijciantur radices vrticarum, quo quasi remedio medicantur, ne noceri possit exclusis Anserculis, quos enecant vrticæ, si teneros pupugerint.* In nido collocando etiam adhibenda est cautela, nam vt monent neoterici geoponici, nidi loco statuendi sunt non adeo calido, vt pro Gallinis fieri solet: nam cùm temperie, inquiunt, calidissima sint Anseres, timendum est, ne tum matrum, tum loci calore immodico comburantur potiùs oua, quàm

Anserini oui magnitudo.

Quoties in anno pariant.

Quot oua singulis fœtibus pariant.

h lib. 10. c. 59.

i De re rust. l. 8. c. 13.

k De re rust. l. 3. c. 10.

Oua Anserina quot Gallinis supponẽda.

Vrtica ne pullis noceat quid agendum.

quidquam ex illis nascatur. Tempus prætereà incubandi obseruandum est, quod maximè idoneum esse ait Palladius à calendis Martijs vsque ad æstiuum solstitium. Recentiores verò quidam à principio Nouembris ad Decembrem exactum. Cæterùm alijs etiam temporibus incubare Anseres experientia docet. Incubandi autē tempus triginta dierum spatio naturaliter absoluunt, teste *l* Aristotele, sicut Aquilæ, Tardæ, & cæteræ quoque magnæ aues. *m* Plinius addit, si dies tepidiores sint, viginti quinque diebus perficere, Varro tamen, Columella, & alij quamplurimi Anserem trigesimo die nasci aiunt. Postremò de ouorum supponendorum numero alij aliter sentiunt, diuersiq; diuersum assignant. Varro plerique nouem supponi ait, aut decem, & qui hoc minus septem, qui hoc plus quindecim. Columella paucissima septem, plurima quindecim. Quintilij non plura, quàm nouem. Recentiores aliqui nouem, aut vndecim, aut tredecim, nec plura, nec pauciora. Incubant autem in hoc genere fœminæ tantùm, vt scribit Plinius, sed tanta diligentia, vt & suam, & masculorum vicem suppleant: nam ab incubitu nunquam recedunt, donec pullos excusserint. *Anserum*, inquit *n* Aristoteles, *fœminæ tantùm incubant, quæ vt cæperunt, nunquam intermittunt, sed perpetuo fouent incubitu.* Cùm itaque à fouendo non recedant, necesse omnino est, cibum, potumq; incubantibus semper apponere: alioquin ipsæ matres pullorum desiderio à nidis non digredientes, fame pereunt, vel si cibi causa discedant, oua frigescunt, & fœtus irritus euadit. Ordeum ijs intritum cum aqua apponi Varro iubet: sed alia quoque ipsis conuenientia edulia apponi nihil prohibet. Cùm autem, vt ait Ælianus, natura vorax sit, & ventriculo calidissimo, gaudet herbis, riguis, & frigidis, laurum non attingit, cibarijs summè humidis, quibus interius refrigeretur, delectatur.

Tempus ad incubandū idoneum. *l Hist. li. 6. c. 6.* *m li. 10. c. 59.* *Quot oua supponēda.* *Fœminæ tantùm incubant.* *n Hist. l. 6. c. 8.* *Anseres an educandi.*

EDVCATIO. VICTVS.

Sagina.

NVNQVID Anseres educandi sint, in controuersiam quis meritò reuocet. Agris enim valde damnosus est, indeq; à Virgilio improbum nuncupatum suprà diximus. Et Columella *eum non vtilem locis consitis*, ait, *quia quicquid tenerum contingere potest, carpit*: nam tenella arborum gemina adsumit, viridariorum herbas penitus depascitur, vitium pampinos rodit, & segetes morsu, & stercore demolitur. Quapropter in illis regionibus, ad quas Anseres indomiti migrant frequenti numero, visæ sunt, sæpenumerò segetes per longissima spacia, quàm paucis horis obsumptæ. Eadem & maiora etiam damna inferunt domestici, si absque custodibus per agros liberi vagari permittantur. Quas enim segetes ipsi radicitus non euellunt, eas alui excrementis, quasi ab igne cōtactas aridas reddunt, & quod amplius est, nihil deinde ibi, nisi post multum interuallum enascitur. Narrat Mauricius Cordæus se vidisse aliquando litora, prataq; quæ antea herbarum multitudine, florumq; varietate luxuriabant, plus quam credibile est, arida, steriliaq; euasisse. Accidisse verò id, non tam quod ibi pascerentur Anseres, quàm quod ibidem quiescentes liquidis, quibus à natura donati sunt, stercoribus suis agros inquinarent. Aluo etenim sunt profusiore. His itaq; ante oculos positis Anseres nequaquam alendos dicemus. Veruntamen si contrà vtilitates, & commoda eorum, quæ alibi diffusè recensebo, consideremus, haud dubio sententiam mutabimus: præsertim cum commemorata modò omnia nocumenta facilè euitari possint, si vel domi alantur in cohorte, vel si in agris præfecto ijs custode, qui ab inferenda pernicie prohibeat: vel denique si illis in agris, in quibus, cum tantum illorum enutritioni sint destinati, nihil detrimenti afferre possint, enutriantur. Veteres sanè, altores eorum extitere, vt ex ipsorum monumentis elicere licet. *Horum greges*, vt narrat Marcus Varro, *Scipio, Metellus, & M. Seius habebant magnos aliquot. Merula, Seius* inquit, *ita greges cōparauit Anserum, vt hos quinq; gradus obseruaret, quos in Gallinis dixi. Hi sunt de genere, de fætura, de ouis, de pullis, de sagina.* Habebant etiam Anserum pastores, vt meminit *a* Paulus Iure consultus: & apud *b* Athenæū testatur Cratinus in Dionysalexandro sic: Bubulci Anserum pastores Florentinus, referente Alexandro ab Alexāder magna inter Iurisperitos authoritate, equos, boues, Gallinas, Anseres, & cætera hoc genus, quæ pecorum numero habentur, quanuis in quotidiano vsu forent, in suppellectili non haberi censuit. Sexcenta alia loca hic adducere possem, quæ veterem, & vsitatissimum alendorum Anserum morem ostendunt, sed cum alibi sint recitanda, ne idem sæpius inculcem, ea in aliud tempus adducenda reijcio. Non igitur commemorata

Anseres quæ damna inferant. *Anserum alendorum vetus consuetudo.* *Anseres plurimos qui aluerint.* *a Deip. l. 9.* *b Genial. li. 1. cap. 19.*

nos incommoda deterreant, vt à villis, & ruribus nostris hasce aues arceamus, & potissimũ, si locum idoneum nacti fuerimus, vbi prædicta damna inferre nequeant: & hac in re Geoponicorum omnium consilium sequamur, qui vno ore illas ob multa, quæ ab eis proueniunt, commoda, educari suadent, & Columellæ præsertim, qui non ad eas enutriendas adhortatur his verbis: Sicubi vero flumen, aut lacus est, herbæq; copia, nec minus iuxta satæ fruges, id quoq; genus (Anserinum) nutriendum est; quod etiam nos facere censemus, non quia magni sit fructus, sed quia minimi oneris: attamen præstat ex se pullos, atq; plumam, quam non, vt in ouibus lanam, semel demetere, sed bis anno, vere, & autumno vellere licet: Iam quomodo antiquitùs construerentur chenoboscia dicamus; sic enim quod dictum est de alendorum Anserum consuetudine magis confirmabitur. In quoque imprimis docet ipse Columella, cuius hic verba recitabo, vt si cui est harum auium cura, eius præcepta, vt qui hac de re quàm apposite scripserit, sequi possit. *Qui verò*, inquit, *greges nantium possidere student, chenoboscia constituant, quæ tum demum vigebunt, si fuerint ordinata ratione tali. Cohors ab omni cætero pecore secreta clauditur, alta nouem pedum maceria, porticibusque circundata, ita vt in aliqua parte sit cella custodis: sub porticibus deinde quadratæ haræ cæmentis, vel etiam laterculis extruuntur: quas singulas satis est habere quoquo versus pedes ternos, & aditus singulos firmis hostiolis munitos, quia per feturam diligenter claudi debent, & extra villam: deinde non longe ab ædificio si est stagnum, vel flumen, alia non quæratur aqua: sin aliter, lacus, piscinaq; manu fiant, vt sint, quibus inurinare possint aues, nam sine isto præsidio non magis, quam sine terreno rectè viuere queunt.* Hæc ille, qui etiam, quod ad chenoboscij constitutionem attinet, dixerat in præcedẽti capite, intra cohortem vt protecti sint, secretis angulis haras facere oportere, in quibus cubitent, & fœtus edant. Quod autem præcipit de aqua, in qua inurinare possint, adeo est necessarium, vt Anseres absq; hac velle enutrire, extremæ sit dementiæ: cùm enim amphibij generis sint, vt testis est Marcus Varro, nulla villa, aut terra sunt contenti, nisi vicinas habeant piscinas. *Mansio*, inquiunt Quintilij, *siue hara Anseraria, quam Chenoboscium Græci appellant, constituatur in loco palustri, & aquoso.* Et Palladius: *Anser sanè, nec sine herba, nec sine aqua facilè sustinetur.* Et paulò inferiùs: *Si desit fluuius, lacuna formetur.* Verùm parum fuerit, chenoboscium instruxisse, & locum, vbi innatare valeant natura, vel arte comparasse: nisi quoq; cibi eorum naturæ, & palato conuenientes largè suppeditentur. Hac igitur gratia iubet Columella, *palustris quoq; sed herbidus ager destinetur, atq; alia pabula conserantur, & vicia, trifolium, fœnum Græcum, sed præcipuè genus intubi, quod σέριν Græci appellant: lactucæ quoq; in hunc vsum semina, vel maximè serenda sunt, quoniam & mollissimum est olus, & libentissimè ab his auibus appetitur. Tum etiam pullis vtilissima est esca.* Idem præcipit Palladius: *Si herba*, inquit, *non suppetit, trifolium, fœnum Græcum, agrestia intyba, lactuculas serelas seremus alimento.* Et Varro: *Eos pascunt*, inquit, *in humidis locis, vbi pabulum serunt, quod aliquem fructum ferat, seruntq; his herbam quæ vocatur seris, quòd ea aqua tacta etiam cùm est arida, fit viridis. Folia eius decerpentes dant, ne sieo ingerint, vbi nascitur, aut obterendo perdant, aut ipsi cruditate pereant. Voraces enim sunt natura. Quo temperandum eis, qui propter cupiditatem sæpe in pascendo si radicem prenderunt, quam educere velint è terra, abrumpunt collum: perimbecillum enim id, vt caput molle. Si hæc herba non est, dandum hordeum, aut frumentum aliud. Cùm est tempus farraginis, dandum, vt in seri dixi.* Quintilij verò cibum illis offerri dicunt, ex omnibus leguminibus, eruo excepto. Danda quoq; esse & lactucæ folia: prohibendos tamen à graminis esu cruditatis enim causa est. Plinius, quod alij quoq; meminerunt, illis vrticam contactu mortiferam esse scribit: nec minus auiditatem, nunc satietate nimia, nunc suametui: *quando*, inquit, *apprehensa radice, morsu sæpe conantes euellere, ante colla sua abrumpunt.* Pro quo remedium superius à nobis est annotatum. Nostris temporibus plerique omnis fermè generis legumina Anseribus offerunt, furfure, & aqua tepida commistis: aliqui furfurem cum vrticæ folijs teneriusculis incoquunt, & simul exhibent: aliqui furfurẽ tantum in iure: & aliquando lactucæ aliquid, cicorij, crescionisq; aliarumq; id generis herbarum ad reuocandum marcescentem palatum. Idq; mane, serò, & meridie factitant. Reliquis diei horis ad prata mittunt, & ad lacum aliquem, vel fluuium sub pueri custodia, qui ne longius euolent, obseruat, & à consitis locis prohibet cauetq; in primis, ne vrticas, hyoscyamum, & cicutam deuorent: quòd tale quid fortè gustantes sopore correpti, nunquam deinceps excitantur; sed vitam cum morte commutant. Scribit Io. Bruyerinus, (quod in Gallia fortè fieri consueuit) Anseres veteres castaneis, pyris, malisq; rura farcire. Cæterum qui, qualesque Anseres sint eligendi, iam dicamus: vt quò fieri licet, ex ipsis veriorem fructum capere possimus. *Merula*, Varrone teste, *iubebat seruum in legendo obseruare, vt essent ampli, & albi: quòd plerumq; pullos similes sui faciant. Est enim alterum genus varium, quod ferum vocatur, nec cum ijs libenter congregatur, nec æquè fit mansuetum*, sic & Columella. *Curandum*, inquit, *est vt*

mares,

c De re rus. l. 8. c. 14.

Chenoboscia quomodo constituenda.

Aqua Anseribus quam necessaria.

Ager quis Anserum pabulo sit destinãdus.

A graminecur prohibeantur.

Anseribus quæ herbæ mortiferæ.

Anseres qui eligendi.

mares, fœminæq; quàm amplissimi corporis, & albi coloris eligantur: nam est aliud genus varium quod à fero mitigatum, domesticum factum est, id neque æquè fœcundum est, nec tam pretiosum, propter quod minimè nutriendum. Io. Bruyerinus, cuius verba iam ante recitaui, varios in Gallia multò numeriosiores esse, quàm candidos asserit, admodum fœcundos, & cibis gratos. Item Ornithologus varios à Germanis albis præferri ait, ceu firmioris valetudinis, nec minus fœcundos, nec pluma deteriores. Idem ferè in nostris regionibus obseruamus: quapropter albiuè, an varij sint, parum interest, dummodo bona sint habitudine, & amplo corpore. Hi enim oua maiora, & pullos sui similes parient. De numero fœminarum maribus destinando, deq; incubatione, & reliquis ad fœtum pertinentibus suprà diximus. Restat modo, vt quomodo pulli sint educandi aperiamus: qua in re à Varrone, & Columella, cæterisq; in hac, & superiori rubrica frequens citatis Geoponicis nō discedemus: quare etiam præcepta eorundem circa hanc curam recēsere non pigebit, vt eos imitari quisquis possit; qui sese hac in re diligentiores, & prudentiores præbuerunt. *Cùm excludit*, inquit Varro (fœmina pullos) *quinque diebus primis patiuntur esse cum matre. Deinde quotidie, serenum cùm est, producunt in prata, item piscinas, aut paludes: ijsq; faciunt haras supra terram, aut subtus, in queis non includant plus vicenos pullos. Easq; cellas prouident, ne habeant in solo humorem, & vt molle habeant substramen è palea, aliaue qua re, neue quà eò accedere possint mustulæ, aliæue bestiæ, quæ noceant.* Hucusque ille: & rursus post quædam ad Anserum victū generatim spectantia subdit *Pullis primū biduo polenta, aut ordeum apponitur, tribus proximis nasturtium viride consectum minutatim ex aqua in vas aliquod. Cùm autem sunt inclusi in haras, aut speluncas, vt dixi dicti obijciunt his polentam ordeaceam, aut farraginem, herbamue teneram aliquam concisam.* De hac eadem pullorum educatione hæc habet Columella. *Atque is* (Anserculus) *dum exiguus, decem primis diebus pascitur in hara clausus cum matre. Posteà cùm serenitas permittit, producitur in prata, & ad piscinas: cauendumq; est, ne aut aculeis vrticæ compungantur, aut esuriens mittatur in pascuum: sed ante concisis intubis, vel lactucæ folijs saturetur: nam si adhuc parum firmus, & indigens ciborum peruenit in pascuum, fruticibus, aut solidioribus herbis obluctatur ita pertinaciter, vt collum abrumpat. Milium quoque, aut etiam triticum mistum cum aqua rectè præbetur, atque vbi se paulum confirmauit, in gregem coæqualium compellitur: & ordeo alitur, quod & matricibus præbere non inutile est. Pullos autem non expedit plures in singulas haras, quàm vicenos adijci, nec rursus omnino cum maioribus includi, quoniam validior enecat infirmum. Cellas, in quibus incubitant, siccissimas esse oportet, substratasque habere paleas: vel si eæ non sunt, gratissimum quoq; fœnum: cætera eadē, quæ in alijs generibus pullorū seruanda sunt, ne coluber, ne vipera, felesque aut etiam mustella possit aspirare: quæ ferè pernicies ad internecionem prosternunt teneros. Sunt qui ordeum maceratum incubantibus apponunt, ne patiantur matrices sæpius nidum relinquere: deinde pullis exclusis, primis quinque diebus polenta, vel maceratum far, sicut Pauonibus obijciunt. Nonnulli etiam viride nasturtium consectum minutim cum aqua præbent, eaq; eis est esca iucundissima.* Hæc omnia Columella. Quintilij iubent, vt cum serenum cælum est, ad pascua prius, deinde ad aquam, vbi iam cibo satiati sunt, producantur. Item ne hœdi, aut porci pilos deuorent esse obseruandum; quia his deuoratis intereunt. Prætereà vt pullis nouissimè editis polenta, & frumentum madefactum cibi loco obijciantur, & nasturtium viride. Ex Neotericis Petrus Crescentiensis iubet semine papaueris primis decem diebus pasci intus, posteà verò foras educi, vbi vrtica non fuerit, cuius formidant aculeos, & præcipuè in prata, & piscinas, aut paludes. Carolus verò Stephanus decem primis diebus cum matribus in haris includi vult, ibiq; farina ordeacea, melle, furfure, & aqua commistis enutriri, & aliquando lactucas teneras obijci: postremis verò ex his decem diebus milium, & frumentum ipsis exhibenda asserit: sed deinceps ea facienda esse, quæ superius ex aliorum monumentis retulimus. Insuper à bestijs, vt lupis, & vulpibus tuendi sunt, ac conseruandi, vt Petrus Crescentiensis, & alij admonent. Sed à lupis vt conseruentur, non multum laborabimus: rerò etenim Anseres à lupo rapiuntur à vulpibus sæpissimè, contra quas Antonius Mizaldus vulpem decoctam, & in frusta concisam illis in cibo exhiberi iubet, promittitq; ita per bimestre temporis spacium à vulpibus securos fore. Habent & alios infensos hostes Anseres, Aquilam nimirum, & Miluum, & alias id genus aues, à quibus haud alio pacto, quàm sedula, & diligenti custodia, prætertim dum iuniores sunt, conseruari possunt. Atque hæc de educatione dicta sunto. Superest modo vt de earundem auium saginatione nonnulla subijciamus. Antiquissimis autem etiam temporibus Anseres saginare solitum fuit, vt ex [d] Athenæo colligitur, apud quem cùm preter alia cibaria Anseres durei, idest, equi duratei modo farcti Deipnosophistis appositi essent, alijq; accuratissimè præparati, σιτευτοὺς εἶναι, *id est altiles esse dixit quidam. Tum Vlpianus* σιτευτοὺς χῆνας *apud quem legimus? At Plutarchus: Theopompus inquit, Chius in Hellenicis, & libro decimotertio Philippicorū, author est, Agesilao Lacedæmonio, cū in Ægyptum*

Pulli exclusi quomodo educandi.

A vulpibus quomodo conseruentur.

Anserū saginandorū vetus consuetudo.

[d] Deip. l. 9.

ptum appulisset, Aegyptios misisse Anseres vitulosq́, σιτευτοὺς, idest saginatos. Antigenes Comicus in Bacchantibus fœminis ait: Si quis alendum me susciperet, velut Anserem σιτευτὸν, idest, qui opimatur. Archestratus in famoso illo suo poemate, altilis Anseris pullum simul cum parente iubet apparari, eumq́ assari simpliciter: Hæc omnia ex Athenæo: ex quibus liquidò patet sagmandorum Anserum vetustissimam fuisse consuetudinem. Et cùm nostris etiam temporibus id maximè sit consuetum, operæpretium fuerit hîc præcepta tradere, eaq; etiam ex ipsis antiquis, quibus edocti Anseres pinguissimos reddere poterimus. *Cùm igitur*, vt Columellæ placet, *pulli quatuor mensium sunt, farturæ maximus quisque destinatur, quoniam tenera ætas præcipuè habetur ad hanc rem aptissima: & est facilis harum auium sagina: nam præter polentam, & pollinem ter die nihil sanè aliud dari necesse est, dummodo largè bibendi potestas fiat: ne vagandi facultas detur: sintq; calido, & tenebroso loco: quæres ad creandas adipes multum conferunt: hoc modo duobus mensibus pinguescunt, & eapropter etiam tenerrima pullities sæpe quadraginta diebus redditur optima.* Eadem habet Varro, verum paullò aliter. *Ad saginandum*, inquit, *eligunt pullos circiter sesquimenses, qui sunt natus eos includunt in saginario, ibiq; polentam, & pollinem aqua madefacta dant cibum, ita vt per dies saturent. Secundum cibum, largè vt bibant, faciunt potestatem. Sic curati circiter duobus mensibus fiunt pingues. Quotiescunq; sumpserunt, locus solet purgari: quod ipsi ament locum purum.* Palladius Columellam potius, quam Varronem secutus videtur: nam quatuor mensium Anseres ad saginandum eligit, iubetq; polentam in die ter dari, largè vagandi licentiam quoq; prohibet, obscuro loco claudit, & calido: asseritq; maiores etiam secundo mense pinguescere: paruulos verò sæpe trigesimo die mori, ipso scilicet saginationis tempore. Addit etiam melius saginari, similium ad satietatem præbeatur infusum. Præterea, Græco saginandis Anseribus polentæ duas partes, & furfuris quatuor aqua calida temperare, & ingerere pro appetentis voluptate: tribus per diem vicibus potu adiuuare: media quoque nocte aquam ministrare. Deinceps docet, qua arte hepar, quod maximo habetur in pretio, in ipsis tenerum fiat, & inquit peractis viginti diebus, nempe à saginæ principio, tunsas caricas, & aqua maceratas in offas exiguas efformandas, & per dies viginti continuos ministrandas Anseribus. Sed hanc curam, siue saginam longè diffusiore oratione prosequuntur Quintilijs, qui cùm dixisset. Anseres pinguescere in domibus calidis polentæ partibus duabus, & furfurum partibus quatuor, aqua calida subactis, & obiectis, vt inde quantum velint, edant; ter die cibum sumere, & circa mediam noctem, bibere largiter; & postquam magni euaserunt, caricas siccas in tenuia segmenta concisas, & aqua subactas per dies viginti in potu exhibendas esse. Hæc, inquam, cùm de Anserum sagina tradidissent, alia ad augendum iecur, ipsosq; magis pinguefaciendos spectantia subinde subijciunt. *Post dies triginta, si quis iocinora ipsorum magna efficere velit, caricas siccas in tenuia frusta concisas aqua subigat, & per dies viginti, aut minimum decem, & septem in os ingerat. Quidam vt magnum faciant hepar, sitq; ipse Anser pinguis, sic nutriunt. Incluso nimirum frumentum maceratum obijciunt, aut ordeum eodem modo. Frumentum enim cito pinguefacit. Hordeum verò carnem albam facit. Pascatur autem ex prædictis speciebus singulatim, aut etiam vtriusque ad dies vigintiquinque, bis per diem oblatis collyris inde factis, ita vt septem collyria singulis primis quinque diebus offerantur, consequenterque paulatim numerus augeatur, vsque ad dies vigintiquinque, vt sint dies ex toto triginta. Quibus impletis maluas feruefacies, & decocto eius adhuc calido fermentum madefactum exhibebis, atque id facies quatriduum. Iisdem etiam diebus aquam mulsam offeres, ter singulis diebus ipsam permutans, & non eadem vtens, & sic in sequentibus vsque ad sexaginta diebus, aridis ficis contusis cum prædicto fermento vteris in eorum alimentum, contingetq; tibi post dies sexaginta, & ipso Ansere, & hepate eius tenero, & albo vti, quod sanè exemptum in vas amplum mittendum est, in quo calida sit aqua, quæ etiam iterum, atque iterum est permutanda. Præstant autem fœminarum tum corpora, tum iocinora. Sint verum Anseres non anniculi, sed duorum annorum vsq; ad quatuor.* Hæc omnia de Anserum saginam ex veterum placitis dicta sunto, quibus adde, si videtur, quod eadem de re scriptum reliquit [e] Cato, qui vt pingues reddantur Anseres, eodem modo eos ali iubet, quo Gallinæ. Gallinas autem, quæ primùm pererint, farcire docet cum turundis factis è polline, vel farina ordeacea conspersa, quæ in os indantur. *Paulatim*, inquit, *quotidie addas, & ex gula consideres, quod satis fiet. Bis in die farcias, & meridie bibere dato, nec plus ante* (in vase appositam) *sinas, quàm horam vnam. Eodem modo Anserem alito, nisi prius dato bibere bis in die, & bis escam.* Recentiores quidam asserunt, Anserum vnum saginari posse solo modio auenæ, & aqua subinde appositis. Testatur Ornithologus apud suos ab aliquibus saginari hoc modo. Anserem loco angusto includunt, in quo conuerti non possit, sed sedere tantùm, aut stare, aliqui etiam oculos ei effodiunt: tum pascunt eum insertis offis è milio, in sartagine fixis, deinde lacte madefactis. Potum nullum apponũt. Sic pinguescere aiunt, & iecur ad mirificam magnitudinem excrescere. Cæterùm

Anseres cuius ætatis, & quomodo saginentur.

Hepar in Anseres, quomodo magnum, & tenerum reddatur.

[e] De re rust. cap. 89.

valde

valde mirum est, quod de potus ablatione memorat, cùm veteres omnes potũ abunde Anseribus suppeditari, communi consensu præcipiant: quod tamen & ab alijs recentioribus obseruatum video, qui eius etiam rationem reddere conantur ex Aristotele dicẽte, impinguationem fieri calido, & humido abeunte, & arido constante: cùm ergo potus exhibetur, inquiunt, multum humidi generatur, quod impugnationi obest, ideo sine potu melius pinguescunt. Quod superest, qui de Anserum sagina scripserunt recentiores, nihil noui literis prodidere; sed ea tantùm repetunt, quæ ab antiquis sunt tradita. Carolus tamen Stephanus hæc tantùm adijcit, nonnullos illis plumas è capite, & corpore euellere, alarumq; pennas maiores demere, & oculos consueuere, quò magis pinguescant.

Cur aqua Anseribus saginandis negetur.

CORPORIS AFFECTVS.

Ætas.

Anser an rabiat.

ANSEREM solum ex animalibus non rabire omnes ferè tradunt: sed an id Aristoteles scribat (alij enim aliter Aristotelis textum legunt) incertum est. De qua re audiamus Niphum: Anser, inquit, vnus ex pedestribus morsus à cane rabido nec rabit, nec moritur ex morsu: quare apud Aristotelẽ libro octauo, capite vigesimo secundo de historia animalium, vbi legitur, animalia à cane rabido morsa omnia rabiunt excepto homine (πλὴν ἀνθρώπου, vbi aliqui legunt πρὶν ἀνθρώπου, idest, prius, vel citiùs, quàm homo) quidam medicus legit πλὴν χηνός, idest, excepto Ansere, quod licet verùm sit, non temerè tamen mutandus est Aristotelis locus. Hæc Niphus. Vt vt est ab æstate in autumnum morbo conflictati iam dictum est. Laborat quoq; pituita, ad quam curandam mulieres quasdam scribit Tragus vti pimpinella maiore, quæ in pratis nascitur. Infestatur autem etiam, & phthiriasi, seu morbo pediculari, quemadmodum Gallinæ, à quo eisdem remedijs liberatur, quæ pro Gallinarum curatione præscripsi. Cæterùm ipsi sibi mederi nouerunt, frequenti nimirum ablutione, & sideritis esu: qua industria, quia etiam suapte natura sunt viuaces admodum, in multos annos vitam producũt. Albertus sexaginta annos excessisse scribit: Existimarem hæc fabulosa, inquit Cardanus, etiam illo dicente: verùm cùm sciam Carduelem, adeo paruam auem tredecim annis in cauea educatam, adducor, vt credam id, quod de ansere relatum est, tum præcipuè, quòd duræ carnis admodum sit, atq; solidæ. Constat enim syluestrem Anserem tribus perpetuis diebus excoctam non potuisse emolliri, obiectam canibus, alijsq; animalibus intactam mansisse: quibus adducor, & credam, solidam esse carnem illarum, & humido pingui abundare, atq; ideo longioris vitæ esse. Hæc ille. Verùm multò maius est, ac admirandum, quod de harum auium ætate tradit Gulielmus Grattarolus, Anserem, dicens, compertum aliquando esse, qui ducentos attingeret annos. Quod an verum sit alij dijudicent. Ego quidem, etsi interim maximè viuacem Anserem non negauerim, id ne iurandi quidem crediderim.

Pituita laborat.

Ipsi sibi medentur.

Anser ducentos annos natus.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

PAVONES, Gallinæ, Anseres mutua quadam beneuolentia conuenire videmus. Cùm Aquila verò tanta ei intercedit discordia, vt post vtriusq; mortem etiam non cesset. Aquilæ enim penna Anserinis immixta consumit eas: id quod se expertum ait Albertus in pennis alarum. Ostendit, innuitque eiusmodi internecinum inter hasce aues odium Homerus, vbi Hectorem impetu in Græcorum naues irruentem comparat Aquilæ, quæ Anseres, Gruesue, aut Cygnos pascentes apud fluuium impetat. Inquit a autem:

Sed sicut auium volatilium Aquila velox
Multitudinem contra mouetur fluuium apud depascentium
Anserum, vel Gruum, vel Cygnorum longum collum habentium,
Sic Hector rectà iuit ad nauem nigram puppem habentem
Contrarius ruens.

Anserem sympathia cum Pauonibus, & Gallinis. Antipathia cum Aquila.

a Iliad. lib. 15.

Quintus

Quintus Calaber eodem modo Aiacem inducit cum Vlysse disceptātem de armis Achillis, seq; metispum Aquilæ equantem, Troianos Anseribus, aut Gruibus, dum ait: *Cùm Troiani Achillem prostratum ad se trahere cupiebant: sed ego hasta, & viribus hisce quidem in pugna animam extinxit, alÿs verò terrorem inieci, semper instans: siquidem maximè fugam capessebant, Anseribus, aut Gruibus similes, in quos ingruat Aquilæ, littoralem aram depascentes.* Habent præthereà Anseres hostes alios, non solùm aues, vt Vulturem, Miluum, aliasq; rapaces, sed quadrupedes nonnullos etiam, inter quos commemorantur à Petro Crescentiensi Lupi, & Vulpes, & ideo ab eis custodiendos esse præcipit.

Antipathia cū reliquis rapacibus.

10

PRÆSAGIA.

Auguria.

ANSERES, inquit *a* Theophrastus, continuo clangore intempestiui, vel ad pastum festinantes, ac pugnantes idem (tempestatem) monent. Aratus in eandem sententiam sic habet: κλαγγηδὸν ἐρειγόμεναι βρωμοῖο: idest, maiore solito clangore ad pascua exeuntes: quem locum sic transfert Auienus:

a lib. de signis temp.

20

Gramina si carpit semesapetacius Anser.

Clangoris mentione omissa, quod non est accipiendum. *b* Plinius idem de eorum continuo clangore tradit, sed de festinatione in pastu non meminit. *c* Gaudentius Merula Anseres, & Anates iugi clamore obstreperas mutationem aëris prædicere affirmat. Antonius Mizaldus, Anseres, inquit, valido cum clangore ad pastum festinantes seq; non sine motu alarum, & frequenti ad alas attritu fluuio, aut alibi placidè mersantes: prætereà garritu insolito prostrepentes, pluuias (modò recentis aquæ facta illis anteà fuerit liberior facultas) præsagire, vt annotarunt antiqui, ita nos sæpenumero sumus experti. Ad bilis refrigerium, & humectationem, quam de omnibus animalibus æruginosam cacant, aquis venientibus, vociferatione, & gestu applaudere videntur. Et alibi, Anseres, instante septentrionali vento, in meridiem volatum exercuisse sępenumerò deprehendimus: ingruente verò Australi ad Boream. Et rursus: si Anseres pro cibo, & pastu inuicem pugnantes in clangorem insolenter prorumpant, hyemalem tempestatem proximam esse moneberis. Quod postremum repetit Carolus Stephanus. Aquilonares, vt refert *d* Olaus Magnus, ante solstitium hyemale augurium sumunt ex osse pectoris Anserini, quàm sæua, & quàm durabilis futura sit hyems, hoc scilicet modo. Si clarum est, esis carnibus, hyems rigida apparebit. Si spissum, & opacum, nix plurima, hyemsq; tepida sequitur. Quod modò ad auguria attinet, ales non minus ac Cygnus, fuit habita gratissima, nautis potissimùm, quia nunquam mergitur vndis, & propterea, vt ex Phauorino annotaui, cheniscus nauibus addebatur. Ab hac autem maximè aue veteres sua petijsse auguria ex *e* Homero antiquissimo poëta potissimùm patet, qui pluribus in locis ea recenset, potissimùm Telemachi, quod ei:

b l. 10. c. 35
c Memor. l. 2. c. 35.

30

Tempestatis hyemalis præsagium.

d Hist. sept. lib. 19. c. 7.

Aquilonares quomodo hyemis qualitates præsagiant

e Odyss. O.

40

Ἔπτατο δεξιὸς ὄρνις
Αἰετὸς ἀργὴν χῆνα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον
Ἥμερον ἐξ αὐλῆς, hoc est,

Volauit dextera auis
Aquila album Anserem ferens vnguibus magnum
Domesticum è stabulo.

Partem suum rediturum, procosque matris suæ dispersurum ostendit: nam vt posteà interpretata est Helena, sicut Aquila veniens ex monte, vbi ei est nidus, partusq; rapiebat eum Anserem album, idest, domesticum, vel nutritum in domo, sic Vlysses mala multa passus post multos errores domum breui erat rediturus, & de procis, qui per Anserem significabātur debitas pœnas sumpturus. Alibi rursus eosdem procos per viginti Anseres ab Aquila, in somnio illo Penelopes auspicato, quod in nostræ Ornithologiæ tomo primo retulimus inter auguria, significat. Cæterùm Lampon sacrificus vates per Anserem auem maximè auguralem iurare solebat: vt subinde inter prouerbia dicemus.

50

VSVS IN VANIS ETHNICORVM Sacris.

Auſer quibus Dijs ſacer.

a Orat. tom. 1. ſerm. 3.

ISIDI, Iunoni, ac Priapo Anſeres ſacros olim fuiſſe legimus: Nam Ariſtidi, vt ipſemet narrat, Iſis duos Anſeres in ſomnijs, vt illi eſſent comites, miſit, tanquam ſibi oblati ſacrificij gratiam: quod a ille ſic narrat: *Vt aliquid etiam referam magis horrendum, cum Iſidi, & Seragridi quondam in Iſidis templo Smyrnæ ſacra feciſſem, veſtibulum egreſſo Anſeres duo ſacri occurrerunt, ac progreſsi tam exactè me, quò iturus eram, præceſſerunt, vt id euidenter animaduerterem. Tum ad amicos, & eos qui me deducebant conuerſus, hi quoque, inquiebam in amicorum numero nos deducunt, ac ſimul de ſeueritate Deæ loquebar, eiuſq; poteſtatem circa rumores, & omina prædicabam, ac ſæpe iam mihi ad preces datum eſſe reſponſum: & nunc adeo duces illam nobis iſtos miſiſſe, inquiebam. Dum autem de his colloquebamur, quid agerent, interim obſeruamus, ac poſtquam aliquouſq; à templo diſceſsimus, ego Anſeribus alludens, ſatis aio, nobis miniſtratum eſt, abite. Quæ cùm vix dixiſſem, illi auerſi diſceſſerunt.* Hæc ille. Huic igitur Deæ Anſerem tanquam ei ſacrum, Tithoreæ, vbi ſumma veneratione colebatur, bis quotannis certis diebus ſacrificabant, vt narrat b Pauſanias. *Et Iſidi ſanè*, inquit, *Tithoreæ binæ celebrantur quotannis nundinæ.* Et paulò inferius: *Poſtremò tertio die, qui ad eum mercatum conuenere, vendunt mancipia, & quoduis genus pecudes, veſtem etiam, argentum, & aurum. Pomeridianis autem horis ad ſacra animum adÿciunt: immolant lautiores, boues, & ceruos: tenuiores Anſeres, & Meleagrides aues.* Romani quoque, qui alioqui huic aui diuinos decreuerant honores, ipſam Iſidi ſimiliter mactabant: vnde Ouidius:

b In Phoc.

Nec defenſa iuuant Capitolia, quò minus Anſer
Det iecur in lances, Inachi lauta tuas.

Ouidius correctus.

Alij legunt, Inache laute, quod non placet. Inacho enim ſacram fuiſſe hanc auem nuſquam legitur, quare Inachi lauta reſtituendum putaui, vt ſit patronymycum fœmininum ab Inacho, cuius Iſis fuit filia. Petrus Marſus, ait, quoſdam legere.

Det iecur in lances Inachi vacca tuas.

Io q̃ Dea.

Quam lectionem ipſe probat, cùm inquit: Apud Herodotum inuenerim Ægyptios ſacerdotes olim ſolitos Anſerinis, ac bubulis carnibus veſci: à quibus Iſis colitur, quàm quidã volunt lunam eſſe: vt *Inerant lunaria fronti Cornua.* Anſer autem eius temporis, quod eſt lunæ proprium, ideſt noctis ſilentium turbat. Et paucis interiectis verbis, ſanè, inquit Io Inachi Argiuorum regis filia, à quo fluuius nomen accepit à Phœnicibus rapta eſt, vt Herodoto placet, atque in Ægyptum adducta. Eam poëtæ fabulantur in vaccam fuiſſe conuerſam. Nota eſt fabula. Poſt mortem Iſis appellata eſt, atque habita Ægypti genius, authore Seruio: vbi eius ſimulachrum ſiſtrum dextra tenens, ac ſiniſtra ſitulam, bubulis præditum cornibus fuit, quemadmodum Io Græci deſcribunt. Habuit autem templum in vrbe Buſuri, quæ in medio Delta Ægypti ſita eſt, vbi ei rem diuinam aqua, & igni in primis faciebant in monumentum nauigationis, qua Io in Ægyptum delata eſt. Quam ob cauſam factum exiſtimo, vt Anſer Iſidi mactaretur, qui aquis gaudere conſueuit. Hanc Deam nonnulli lunam eſſe volunt, vt diximus ſuprà: alij Cererem, alij terram. Hæc, & alia Petrus Marſus, quibus quæ Dea eſſet Iſis, docet, & cauſam reddit, cur Anſer ipſi mactaretur, & quod præcipuum erat, demonſtrat, non Inacho, ſed eius filiæ Iſidi hanc auem mactari ſolitam. Sed quod legat, *Inachi vacca* non placet: multum etenim vocis figura inter ſe differunt Lauta, & vacca. Fuit item, vt dixi, Anſer Iunoni ſacer, vnde Seruius, Manlium, ait, cùm Senones in Capitolium irrepſiſſent, ab Anſere fuiſſe excitatum, quem priuatus quidam Iunoni dono dederat. Cur verò Iunoni dicetur, cauſam hanc reddũt aliqui, quia hoc animal facillimè ſentiat omnem, vel minimum aëris motum. Iunonem autem aërem ſignificare, nemo eſt, qui ignoret. Priapo denique Petronius Arbitrer Anſeres ſacros facit, cuius ſunt ſuper hac re verba: *Itaq; ad caſæ oſtiolum proceſsi, & ecce Anſeres ſacri impetum in me faciunt, fœdoque ac velut rabioſo ſtridore circum ſiſtunt trepidantem: atque alius tunicam meam lacerat, alius vincula calciamentorum reſoluit, ac trahit: vnus enim dux, ac magiſter ſæuitiæ non dubitauit crus meum ſerrato vexari morſu. Oblitus itaque nugarum pedem menſulæ extorſi, cæpiq; pugnaciſsimum animal armata elidere manu, nec ſatiatus defunctorio ictu morte me Anſeris vindicaui. Cùm protuli Anſerem, anus, vt vidit, tam magnum æquè ſuſtulit clamorem, vt putares, iterum Anſeres limen intraſſe, & complosis manibus,* Scele-

Iſis fabula.

Iſidis ſimulachrum.

Iſidi cur Anſer mactetur.

Anſer cur Iunoni ſacer.

Iuno aerẽ ſignificat.

Anſer Priapo ſacer.

Scelerate, inquit, *occidisti Priapi delicias, Anserem omnibus matronis acceptissimum &c.* Hæc ille. c Martialis Velium Domitiani comitem inducit Marti Anserem vouere, & mactare: qua de re eius elegans legitur hoc epigramma:

Dum comes Arctois hæreret Cæsaris armis
Velius hanc Marti produce vouit auem.
Luna quater binos non tota peregerat orbes,
Debita poscebat iam sibi vota Deus.
Ipse suas Anser lætus properauit ad aras,
Et cecidit sanctis hostia parua focis.

c lib. 9.

Verùm nolim quis inde conijciat, Marti etiam sacrum fuisse Anserem: nam alijs quoque Dijs immolabatur, quibus minimè dicatus erat: vt ex d Alexandro ab Alexandro habemus, qui cùm dixisset, Anserem propriam victimam Isidi dicatam esse, *Aegyptij*, inquit, *Lunæ tantùm, & Libero suem, reliquis Dijs boues mares, vitulosque, & Anseres immolabant.* Idem repetit e Lylius Gyraldus, qui præterea, *Victimæ*, inquit, *antiquis hæ frequentes fuere; ouis, sus, bos, capra, Gallina, & Anser.* Et rursus: *Sciendum Aegyptios ex nulla alia pecude sacra fecisse, præterquam sue, boue, vacca, & Ansere.* Ita ergo Anserem non solùm Isidi, sed alijs etiam, quibus minimè erat sacer, ab ethnicis immolabatur. Cæterùm non apud omnes populos: nam, vt testatur Alexander ab Alexandro, Britannis lege vetebatur, leporem, Gallinam, & Anserem in cœnis apponere, aut Dijs offerre: Sed Iulius Cæsar, ex quo ille id transcripsisse videtur, illos populos solùm Anserem gustare nefas putasse dicit. Verisimile interim tamen est, illis eius auis prohibitum quoque fuisse sacrificium, cuius vetabatur esus. Iam verò Romanos quis non admiretur eò dementiæ deuenisse, vt his auibus, tanquam Dijs sacrificarent? Nam cùm velut fortuitò accidisset, vt Anseris clangore excitatus Manlius, Gallos irrumpentes è Capitolio pelleret, tanti beneficij memores longo post tempore, non solùm è publico ipsos cibarunt, verùm etiam aurea Anserum simulacra fecere, & ceu Deos coluerunt: nam singulis annis canem in crucem ex sambuco sublatum affligebant, vt scilicet silentij pænas lueret, eò quòd in Gallorum aduentu non oblatrasset; Anserem verò, quòd fideliorem custodem sese præbuisset, in eleganti grabatulo, gestariolouè quàm decentissimè sedere faciebant. *Viuos etiam canes*, inquit f Alexander ab Alexandro, *cruci affigi, atque inter ædes Iuuentutis, & Sumani singulis annis Ansere insidente deferri, vulgò proditum est, quæ crux nisi ex sambuco fieret, sacrum ritè fieri minimè putarunt.* Quantùm verò ob hunc cultum ridendi sint Romani, qui Anseres potiùs, quàm Deos suos colebant, eleganter his verbis docet D. g Augustinus: *Tunc enim tota vrbs in hostium potestate redacta, solus collis Capitolinus remanserat, qui etiam ipse caperetur, nisi saltem Anseres, Dijs dormientibus, vigilarent. Vnde penè in superstitionem Aegyptiorum, bestias, auesque colentium Roma deciderat, cùm Anseri solennia celebrarent.* Ridet eosdem Deos meritò D. h Ambrosius his verbis: *Nocturnas verò Anserum qui non miretur excubias, qui vigilias suas etiam cantus assiduitate testantur? Denique eo etiam Romana Capitolia à Gallo hoste seruantur. Meritò illi debes, Roma, quod regnas. Dij tui dormiebant, & vigilabant Anseres. Ideo illis diebus Anseri sacrificas, non Ioui. Cedunt enim Dij vestri Anseribus, à quibus se sciunt esse defensos, ne & ipsi ab hoste caperentur.* Porrò Anseres non solùm à Romanis, sed etiam ab alijs populis diuino cultu affecti sunt: nam & Britanni Anseribus ob æternitatem, qua commendati ipsis esse videbantur vesci vetabant. Quinimo sapientissimos viros per Anserem solitos olim iurare legimus, in quos inuectus Lucianus, cùm non modo eos circa humanas res incerta, ac stulta docere, verum etiam de rebus sublimibus, de Deo, de prouidentia diuina, & id genus alijs absurda, atque impia quædam tradere dixisset, *Illi rursus*, inquit, *per canes, & Anseres, ac platanos deierarent:* Ac si innuere vellet huiusmodi animalia, & stirpes ab ipsis in honore habita esse: cum certè id eos non alia de causa fecisse constet, quàm ne nomen diuinum in vanum assumerent: vnde Philostratus sic loquentem inducit Thespesionem gymnosophistam in vita Apollonij. *Socrates quidam Atheniensis, senex fatuus, vt vos putabatis, canem, Anserem, platanum Deos putans per eos iurare consueuit. Minimè verò fatuus habitus est, inquit Apollonius, sed diuinus quidam vir, & verè sapiens. Iurabat autem per ea, quæ dixisti, non tanquam Deos, sed ne per Deos iuraret. Ne Deorum nomina cuiuis sermoni adhiberentur.* Sed ante ipsum Socratem Suidas, & Aristophanis Scholiastes Rhadamantum, inquiunt, per Anserem, & arietem iurare iussisse. Quod confirmat hoc i Porphyrianum testimonium: *Socrates, inquit, per animalia quædam, vt canem, & Anserem iurabat; & ante ipsum Rhadamantus.* Ex mox. *Lex apud Cretenses erat, authore Rhadamanto, omne genus animalium iuramentis adhibere.* Non absurdè quis, vt annotat Ornithologus

d Genial. dier. lib. 3. cap. 12.
e Hist. Deor. syntag. 12.
Victimæ antiquis frequentes.
Anseri Romani tanquam Deo sacrificabant.
f Genial. dier. lib. 3. c. 12.
g De ciuit. Dei lib. 2.
h Exam. l. 5. cap. 13.
Viri sapientissimi per Anserem iurabant.
Socrates cur per Anserem iuraret.
Per Anserē iurare qs primus instituerit.
i lib. 4. de abst. ab an.

thologus, per χῆνα, & κυνα frequentiùs, quàm per alia animalia Socratem alioſq; iuraſſe conijciat; quòd hæc vocabula quodammodo alludant ad Ζῆνα, ideſt, Iouem. Sic enim vulgus ad iurandum, ac blaſphemandum pronum, dum Dei nomen declinat, vnam vel alteram literam immutat, vel detrahit, vel addit. Iurabat & Lampon etiam per hanc auem, ſed longè ob aliam cauſam, vt pòſt patebit.

COGNOMINATA.

Denominata.

Anſer quis dictus.

Anſeres qui à Cicerone vocentur.

ANSER cognominabatur poeta ille Vergilio, & Ciceroni cæteriſq; bonis infenſus, de quo alibi eſt abundè dictum. Idem Tullius accuſatores, qui obſtrepunt tantùm, nihil tamen nocent, Anſeres quoque vocabat, ſed de his poſtea fuſiùs. χήνεια oua, ideſt, Anſerina, Athenæo nominantur, nimirum à primitiuo χὴν χηνίσκος præter Anſerculum, pars eſt quædam in naui ad Anſerini capitis effigiem efficta, & id in lyra, quod axes continet, eadem forma donatum, de quibus etiam alio in loco pluribus agam. χηνίας apud Suidam nomen proprium eſt, ab Anſere deductum, vt videtur, ſicut & χηνίδα, cuius viri in meretricijs dialogis meminit Lucianus. χῆναι vrbs eſt Laconiæ, cuius ciuis χηνεὺς dicitur, qualis celebratur Myſon apud Laertium: & Chænæ vicus memoratur à [a] Pauſania. Verùm nunquid hæc poſtrema nominata à χὴν deducta ſint, ignoro. Contrà certò ſcio χηνοβοσκίαν Ægypti vrbem è regione Dioſpolis ab Anſerum paſturis dictam (nam & locus vbi aluntur Anſeres, chenoboſcium appellatur) cùm alioqui, teſte Stephano, nulli illic appareant Anſeres, ſed circa crocodilos occupentur chenoboſciatæ, hoc eſt illius vrbis ciues. Chenotrophia penultima producta, & Chenoboſcia, etſi à χὴν deriuata nomina Anſeribus tantùm conuenire alicui videri poſſint, tamen omnium nantium volucrum auiaria ſignificát, teſte Ambroſio Calepino. Chenomycon herba eſt [b] Plinio, ad cuius aſpectum expaueſcunt. Anſeres alijs nominibus dicitur Nyctegreton, & nyctilops, eò quòd noctibus luceat. Idem Plinius Chenopodem nominat herbam aliam, quòd Anſeris pedem referat, cuius flores, vt etiam rumicis apibus attingi negat, ſuibuſque vt Ornithologus ait, ab Heluetijs obſeruatum, venenum eſt. Pes Anſerinus Latinis dicitur; de cuius viribus, quòd Anſerini pedis formam repræſentet, ſic [c] Io. Baptiſta Porta: Atriplex vulgò pes Anſerinus dicitur, quòd inſtar Anſerini pedis laciniata ſint folia: ſyluestris atriplicis ſpecies eſt, ad omnia, quæ Anſerinus adeps, valet. Igni ſacro medetur; tubera, & quæcunque emolliri opus eſt, efficaciſſimè Anſerino adipe curantur ex Plinio. Valet ad vuluæ vitia, & mollitorijs vteri medicamentis crebro Hippocrates admiſcet, & medicorum aliqui axungia ad podagras vti iubent, admiſto Anſeris adipe. Sed atriplicem Hippocrates vuluæ vitijs infundi iubet, duritias omnes vel decocto, vel crudo illini putat: ignem ſacrum cum melle, & aceto, nitroque ſimiliter, & podagras. Hæc Porta, qui ſubinde eryngium, quod Anſerinum etiam pedem referat, ſerpentibus, & venenatis omnibus reſiſtere ſcribit. Omnibus verò, contra toxica, & aconita efficaciorem Heraclides medicus in iure Anſeris decoctum arbitratur ex Plinio, qui etiam viſas ſerpentes dicit pedibus Anſerinis. Alibi apud eundem [d] Plinium, vbi Cynopus legitur, codices quidam manuſcripti (vt Hermolaus annotauit) Chenophus habent: quod non probatur, cùm locus ille ex Theophraſto translatus ſit, apud quem nulla planè Chenopus nominatur. Hederam, vt notat Calcagninus ex Plutarcho, vt apparet, Dionyſio conſacrarunt Ægyptij, Chenoſirim, ideſt, Oſiridis plantam vocitantes, quo quoque nomine Ornithologus herbam, quam ſerimvocant, Anſeribus præcipuè gratam dici poſſe exiſtimat. Ab Anſere fit Anſeribus adiectiuum, ſignificans, quicquid ad Anſerem pertinet, vel ex Anſere eſt ſumptum. Anſerarium pro loco, vbi aluntur Anſeres apud Columellam in inſcriptione decimiquarti capitis libri octaui, ſed in textu Chenoboſcium & hara legitur. Anſeraria herba nominatur in breuiario Arnoldi capite de ramice, quam Ornithologus ſuſpicatur eſſe argemonem alteram Dioſcoridis. Quanquam, inquit, ſcio illud caput, vt Marcellus Virgilius monet in vetuſtiſſimis codicibus non legi. Recentiores quidam, eodem ſimiliter referente, eandem herbam à colore argentariam vocant, vt & aliam quandam ab hanc diuerſam vis

a In Meſſenicis.

Chenotrophia.

Chenomycon.

b l.21.c.11

Chenopus.

c Phycog. l.4.c.23.

Pedis Anſerini herbæ vires.

Eryngium venenatis omnibus reſiſtit.

d l.21.c.15

Anſerarii.

Anſeraria herba.

Angētaria & eius vires.

vis ei astringendi, glutinandi, siccandi sine morsu: potentillam, ni fallor, intelligit; nam hæc à Tabernamonrano, & alijs herba Anserina nuncupatur, & à quibusdam argentina. Tradit e Scaliger, colorem quendam, pallidum nempe ingrato nigrore mistum, Anseris stercus vocari. f Gabriel Fallopius, vbi agit de instrumentis, quibus tela educuntur è vulneribus, quoddam forcipem Anserinum vocat, & tenaculam Anserinam. Nominat & spatham Anserinam instrumentum simillimum auriscalpio, sed maius. Nomen his à similitudine rostri Anserini, quod in extremo serratum est. Nos Itali quædam etiã ab hac aue denominamus; cuiusmodi in primis est Pauarina herba, quàm Græci μυοσωτιν dicunt, Latini auriculam muris, & communiter alsinen. Pauarina autem nobis vocatur, quòd Anseribus, quos Pauaras, seu Paparas appellamus, gratum sit pabulum. Hac eadem ratione lenticula palustris alicubi Pauarina etiam vulgò dicitur. Acer prætereà, seu aceris, quod genus arboris Theophrastus inter campestres recenset, nobis vulgò dicitur pie d'Oca, idest, pes Anseris. g Scaliger partem quandam agri Taurinensis Val d'Oca, idest, vallem Anseris appellari scribit: eoq; commigrantes parum viuere. Multis gulam turgescere. Qui verò nascuntur ibi, eorum neminem eo malo carere; penè omnes, & amentes, & ineptos ad loquendum esse, allata etiam ratione, quoniam aqua è niuibus liquefactis, quæ multum terrestris, & crudi continet, bibant. Gallia Narbonensis nobis hodie dicitur Lingua d'Oca, idest, lingua Anseris, quòd, vt conijcio, incolæ, cum affirmare volunt, Oche proferant, ac si etiam dicerent. Item ea Galliæ pars, vbi olim habitant Morini, hodie Gallis la contè d'Oye, idest, comitatus Anserum nominatur, fortè quòd ibi Anseres maximè abundent. Leander in Italiæ descriptione prope Foianum in Apennino, vt reor, oppidum, turrim esse ait, quæ torre dalle Oche, idest, turris Anserum dicitur. Io. Goropius de Gordunorum vrbe præclarissima loquens, quæ Gent vulgò dicitur, à Gent, quæ dictio illius regionis gentibus Anserem masculum significat etymum deducit: sed eius verba, vt res clarior euadat, adducam: Quare Gent, inquit, post dici hæc vrbs cœperit, aliter ab alijs traditur: nec magni refert ad antiquitatis cognationem. Mihi si ludere liceat, ita vocari videtur, quòd collis hic, in quo antiquitùs vrbis primordia fuerunt, velut Anser musculus in aquis vndique circumfusis frequenter nataret. Nam Gent Anserem masculum significare nostri nouerunt. Hæc ille. A Gallis item bec d'oye, idest, rostrum Anseris dicitur potentilla. Hæc eadem Germanicè Genserich, vel Gensskraut, quòd Anseres eius pabulo gaudeant. Bellis maior Genszblum, idest, flos Anserinus, multis Germaniæ locis appellatur, teste Ornithologo: Hieronymus Tragus intybum hortense etiam Germanicè inquit dici posse Genszungen. Ornithologus verò Sonchi asperi, & syluestris genus quoddam ab Heluetijs Genszdistel, idest carduum Anserinum vocari testatur. Idem maluam syluestrem minorem aliquos ait vocare Genszbapplen, idest, Anserinam maluam: & sedi genus tertium Genszlaiterle. Postremò, Nostri, inquit, Anserinum vinum Genszlevvin per iocum de aqua dicunt.

Potentilla herba Anserina dicta.
e Exer. 325.
Anseris stercus quis color.
f Li. de vul. cap. 28.
Forceps Anserinus.
Spatha Anserina.
Pauarina vnde dicta.
Pie d'Oca, quæ arbor.
g Exer. 60.
Val d'Oca.
Lingua di Oca.
Contè d'oye
Torre dalle Oche.
Gent vrbis etymum.
Bec d'oye.
Gallis quæ herba.
Gẽszkraut.

MORALIA.

FRANCISCVS Petrarcha Friderico Aretino, qui cùm ruri delicijs omnibus frueretur, se à solis Anseribus molestari scripserat, respondens, pulchra admodum, & ad mores facientia ex harum auium assiduo clangore elicit, quæ quia disertissimis expresserit verbis, eametipsa transcribere minimè piguit; Vnum, inquit, quod festiuè admodum litterarum tuarum finis attigit, intactum liquisse noluerim; ne quid prorsus in tuo tibi rure displiceat. Cum ex omnibus nempe, quæ ibi sunt, sobriam, honestamque præcipias vtilitatem, vnus, vt intelligo, non perdius modò, sed pernox, ac perpetuus clangor te Anserum inquietat. Habet, non inficior, aurium laborem hæc improbitas. Offendunt quietis, silentijque auidos, & Anseres, & Cicadæ stridulæ in ramis, & rudentes in pascuis aselli, & quæ sunt huiusmodi. Sed in primis ineptissimus in triuijs vulgi fragor, ac strepitus. Nulla enim vsquam bellua, crede mihi, tædiosior vulgo est. Cætera tamen ferè omnia vel hyeme, vel noctibus saltem silent. Quædam verò noctibus importuna luce ferias agunt. Anserinum iuge tædium, sed quod facilè perferas: si in animum redierit, clangore Anseris excitatum quondam Capitolij defensorem, irrumpentes Gallos nostris ab arcibus arcuisse: idque ob meritum multis post seclis auis huius effigiem illic argenteam exritisse. Quod an illi excubitricis eximiæ famam quæsierint, an quod haud dubiè vi-

gilantiſſimum ſit animal, non noui. Inſuper idipſum an Calendis Nouembris geſtum ſit. Atque hic iſta, quam cernimus die illo Anſerum celebritas funeſta proceſſerit: mira vtique ſi ſic excubiarum merces: nouum premij genus mors. An ex hoc tantùm, quòd eo tempore opimior, eſuiq; aptior cibus eſt, rurſus incertum habeo. Sed vtrumuis horum opinemur, hæc profectò ſaluberrima cogitatio, atque huiuſce tædij remedium erit optimum. Quod nuper, dum de remedijs ſcriberem, caſu fortaſſe ideo prætermiſſum fuit, vt ijs ad te nunc literis inſertam ſingulariter nunc tibi eſſet vtile: vt ſcilicet quoties ales illa præſertim noctibus ſtrepit, putes te ad reſiſtendum vitijs excitari: & confeſtim arma corripias, arma, inquam, non quæ apud Æoliam Achilli Mulciber, aut Æneæ: ſed quæ intus in anima cæleſtis tibi faber excuderit. Neque verò minores tibi extimes, vitiorum inſidias, atque inſultus, quàm Gallorum Manlio. Proinde non Anſerem, ſed angelicum tubicinem ſtrepuiſſe credito: quoties nocturnus Anſer increpuit, & te obſeſſum, & circumfuſos hoſtes acerrimos, mundum, carnem, dæmonia recordare, teq; per tenebras, ad dumeta reptantibus obuium fer armatum. De quo alibi pluribus, tibi in præſens iſta ſuffecerint, hoc addito, vt quotiens ore Anſeris experrectus hoſtibus tuis diuina ope ex altiore animi parte reſtiteris, arcemq; defenderis, nihil hic tibi, ſed totum illi tribuas, de quo ſcriptum eſt: *Non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael.* Et iterum: *Niſi dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtrà vigilat, qui cuſtodit eam.* Et rurſus: *Obumbraſti ſuper caput eius in die belli*: ne qua te maius gloria, vi Manlium, ne qua bene geſtæ rei cõſcientia, atque hinc oriens excellentiæ appetitus è ſernati Capitolij arce deijciat. Hæc omnia Petrarcha, quæ quiſquis legerit, ſibi dicta fuiſſe putet. Præterea cùm obſeruatum Capitolium Anſeres præmio affectos legamus, canes verò ſuſpenſos, quòd non latraſſent, ac ſi illorum factum ad perfidiam, & proditionem facere videretur, hinc moneri nos arbitror à bene faciendo animum nunquam abſtrahẽdum, & à vitijs penitus abſtinendum; cùm benefacta etiam in brutis compenſentur, vt de Capitolino Anſere dictum eſt; ob malefacta verò in eadem ipſa bruta etiam animaduertatur, quod in canem illum fuit factum.

HIEROGLYPHICA.

Cuſtodia hieroglyphicum.

APVD Horum nulla de Anſere hieroglyphica extant. Pierius hæc recenſet. Sunt, inquit, qui per Anſerem pictum, cuſtodiam interpretentur, idq; ex Romana potius hiſtoria deſumptum, quàm ab Ægyptijs traditum. Neq; tamen ab huiuſmodi ſignificato phyſica abeſt ratio, quippe qui naturæ admodum pauidæ cùm ſit, peruigili cura, vt acutiſſimus eſt ad ea ſentienda, quæ latent, facilè excitatur, & minimo quoq; ſtrepitu expergiſcitur, vt ita olim vrbem ipſam, ſedem, ac domicilium Imperij defenderit, ac conſeruarit, vnde illi honores apud Romanos inſtituit: quanquam Heliogabalus totius humani ordinis inuerſor, omniumq; bonorum morum illuſor, eos ita ſit vltus, vt canes iecinoribus Anſerum paſcendos inſtituerit. Illud verò iuniorum commentum eſt, per Anſerem alligatum ad anchoram, firmam cuſtodiam intelligere. Anchora porrò firmitudinis indicium eſt, vt loco ſuo dictum. Hæc ille, qui aliud ſubinde de Anſere hieroglyphicum recenſet, ſilentij nimirum, quod quia Anſeri fero non domeſtico conueniat, in ſuum locum reijcimus. Quod autem Anſerem in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs improbitatem quandam præ ſe ferre videri dicat, in hoc eſt, quod ab illo diſſentiam. Anſer enim boni ominis ales ſemper fuit habitus, vt alibi diximus. Et quamuis Homerus in ſomnij præſagitione procos per Anſeres innuat, non idcirco quiſpiam improbitatem aliquam in Anſeribus meritò arguat, ſed edacitatem potius, voracitatemq;, in quam cum procis omnia Vlyſſis bona abligurientibus ſatis conueniunt, ita vt hoc nomine prudentiſſimus ille poëtarum princeps procos per Anſeres rectè innuere potuerit: non autẽ, vt ille exiſtimat, quod auis hæc improbitatẽ aliquam præſeferat: nam cur improbus aliquando vocetur, cauſam alibi retulimus, ipſam ſcilicet eius inexplebilẽ ingluuiem. Quod præterea ſcribat eius garrulitatem à Virgilio, & à Propertio ei vitio datam, id quoq; verum non eſt: non etiam poëtam illum Antonij familiarem vocauerunt Anſerem ob eius garrulitatem, ſed quia reuera hoc erat illi nomen. Neq; quia auerſum habeat à poëticis ſtudijs ingenium, idcirco Phœbæam arborem laurum non attingit, ſed potius, quia eam tanquam calidam, & naturæ ſuæ repugnantem ſibi exitialem eſſe non ignorat, quod laudi potius illi, quàm vitio eſt vertendum. Sed modò iam ipſius Pierij hieroglyphica

Canes iecinoribus Anſerum quis pauerit.

Silentij typus.

glyphica de hac aue prosequamur, quæ à veritate aliena putamus. Est, inquit, & detrimenti hieroglyphicum Anser pascens, propterea quod quacunque ille oletum suũ sparserit, adurere omnia soleat: neque quicquam magis, vel satis, vel pratis officere, quàm si eò pabulatum Anseres immittantur. Quin etiam eorum stercus, si muria dissoluatur, & oleribus inspergatur, omnia vitiabit. Tum Anser ille poëtarum perditissimus, qui inter Olores satis cum imprudentia strepere notatur à Marone, à Cicerone quoque carpitur, quòd illi Falernum fundum Antonius dono dedisset: quod nisi & improbus, & perditorum morum fuisset, coniectura, Antonium id minimè facturum. Eoq; spectat Ciceronianum illud in Antonium, *Anseres de Falerno depellendi sunt*. Et ne longiùs ab eo digrediantur, apud eundem oratione pro Sexto Roscio Anserem inuenias pro eo accusatore positum, qui obstrepat tantùm, noceat tamen nihil, cùm canis non tantùm alaret, sed etiam mordeat. Eius verba sunt non importunè repetenda. *Anseribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio, vt significent, si fures venerint, at fure internoscere non possunt, significant tamen si qui noctu in Capitolium venerint: & quia id est suspiciosum, tametsi bestiæ sunt, in eam partem potius peccant, quæ est cautior. Quod si luce quoque canes latrent, cùm Deos salutatum aliqui venerint, opinor his crura suffringantur, quòd acres sint etiam tum, cùm suspicio nulla sit. Simillima est accusatorum ratio: Alij vestrum Anseres sunt, qui tantummodo clamant, & nocere non possunt.* Neque illud dissimulabimus, quòd hominem, qui suæ tantùm familiæ curam suspiciat, aut rerum tantùm suarum satagat, quid rei gerant alij, securus, ac minimè curiosus, per Anserem ouis incubantem apto admodum hieroglyphico indicare possumus. Ansere siquidem, vt Quintilij, qui de agricultura, quàm diligentissimè scripserunt, tradidere, aliena oua in suo etiam genere fouere nequaquam solent: quare curatores eorum, dum oua pariunt, certis characteribus vniuscuiusq; fœtum signare debent, atq; ita vnicuiq; sua ad nouem supponere. Hæc omnia ex Pierio. Potest prætereà Anser mali poëtæ esse hieroglyphicum, tum ob eius vocem obstreperam, tum quòd nunquam se humo tollat, quo nomine Bacchillides malus poëta huic aui comparatur ab a Alciato, sicut contrà Pindarus Falconi, dum ait:

Vt sublime volans tenuem secat aera Falco,
Vt pascuntur humi Gracculus, Anser, Anas,
Sic summum scandit super æthera Pindarus ingens,
Sic scit humi tantùm pergere Bacchelides.

Postremò aliqui Anserem illius, qui sedulò mortem meditatur statuunt simulacrum. Anseres, inquiunt, exempla sunt eorum, qui sedulò mortem meditantur. Quid enim nostra mens est tenebris obnubilata, & obuoluta, nisi nox pallens, & atra? Excubant igitur, hi vigilant clamitantq; semper. Custos quid de nocte &c. tanquam milites arcem custodientes, pauidi, ne media nocte clamor efficiatur, & ne dies Domini veniat, sicut fur in nocte. Nesciunt enim, qua hora fur veniet, num in prima vigilia, num in secunda, nempe qua vitæ ætate: pueritiane an iuuentute, vel senecta. Pauentque ne adueniente die dicat anima corpori, veluti olim Angelus Iacob: Dimitte me, quoniam aurora est. Igitur, qui vt Anseres vigilant infestorum dæmonum deprædationi non subiacet: immo sicut olim Anseres à Gallis vrbis Capitolium conseruarunt, ita isti animam huius vrbis nostræ, huius, inquam, corporis arcem tutantur, ac seruant.

Detrimẽti hieroglyphicum. — *Accusatoris inanis hieroglyphicum.* — *Suos tantũ turãtis hieroglyphicũ* — *Poetæ mali hieroglyphicum.* — *a Emb. 139.* — *Sedulò meditantius morẽ hieroglyphicũ*

PROVERBIA.

INTER prouerbia ab Ansere desumpta sese nobis primum offert satis vulgatum a illud, λάμπων ὄμνυσι χῆνα, ὅταν ἐξαπατᾷ τινὰ, idest, *Lampon, cum aliquem facit, Anserem iurat.* Primi Socratici, inquit Suidas, hom modò iurare soliti fuerunt. Rhadamantus autem primus vetuit, ne in iureiurando Dij nominarentur. Sed iurari voluit Anserem, canem, arietem, & similia. Lampon autem aruspex fuit, & vates, cui Atheniensium coloniam Sybarim missam ascribunt. Iurabat autem per Anserem, vt fatidicam Iauem. Vsurpatur de ijs, qui, iureiurando interposito fallunt. Hæc Suidas. Meminit b Aristophanes, dum ait: λάμπων δ' ὄμνυσιν ἔτι καὶ νῦν τὸν χῆνα ὅταν ἐξαπατᾷ τίς τι, idest, *Lampon etiam nunc iurat per Anserem, vbi quis fallit in aliquo.* Vbi Scholiastes: Primi, inquit, Socratici hoc iuramentum vsurparunt: nam Socrates libro duodecimo Criticorum sic scribit. |Rhadamanthus cùm regnum administraret, videtur omnium hominum iustissimus fuisse, & ferunt

a Glos mag in Gen. c. 1 — *Lãpon cur per Anserẽ iuraret.* — *b De auib.*

Lampon quis.

de illo, quod iuramentis per Deos interdictis, iurare iusserit Anserem, Canem, arietem, & similia. Fuit autem Lampon sacrificus, diuinator, & vates, cui etiam Atheniensium Coloniam in Sybarim deductam aliqui attribuunt, ipsum cùm Atheniensis esset, cum alijs nouem ducem eis fuisse dicentes. Iurabat autem per Anserem, tanquam auem vaticinam (μαντικὴν, auguralem, adagiorum author) consecutus est etiam cibum honorarium in Prytaneo. Hæc ille, sed id abijsse in prouerbium non meminit, quemadmodum fecit Suidas, & adagiorum author. Cùm autem nonnulla alia huc spectantia aliàs tradiderimus, ad alia pergam ex Ansere prouerbia, ab Eupolidis quodam versiculo apud Athenæum exorsus:

Ειμὴ σὺ χηνὸς ἧπαρ ἢ ψυχὴν ἔχεις, idest:

Nisi Anseris hepar, aut sensus habes.

Quem sic interpretatur Ornithologus: nisi parum sapis, aut non amplius Ansere. Nam, inquit, & mulierculæ nostræ hominem parum sapientem vocant ein vvizige Gansz, idest, Anserem prudentem: quemadmodum & vulgus Italicum nostrum imprudentes appellat Ceruelli di Oca, quasi Anseris cerebro præditos. Huic simile apud Plutarchū legitur χηνὸς ἀφρονέστερος. Cæterùm quàm perperam huic volucri ascribatur stoliditas, alibi est ostensum. *Anser inter Olores*: Cygnus, inquit Polydorus Virgilius, auis est candidissima, vocem habens angustam, Anser autem clamore obstreperus. Ob hanc igitur distantiam factum est in eos prouerbium, qui se ijs rebus, quas ignorant, petulantiùs audent immiscere, vel de rebus suis nimis sibi assumunt, aut inerudití, inter doctos garriunt. Hac prouerbiali figura, vt alibi est annotatum, vtitur Virgilius, cùm ait:

Anseres inter Olores.

—— Sed argutos interstrepere Anser Olores.

Et hunc imitatus Strozius filius.

Inter Apollineos recinam velut Anser Olores.

E' fatto il becco all'Oca, Italis dicitur de re iam perfecta. Omissa hypera pedem insequeris, prouerbium illi affine Hollandorum esse ait Ornithologus. Su suist nae thennen ay vnde lest tgansen eyuaren, idest, Gallinarum oua conquiris & Anserina negligis. Idem Ornithologus memorat Anseres vicinis, vel familiaribus furtim auferre pro furto apud Heluetios non haberi: sed etiam familiaritatis indicium, si illi, quorum Anser fuerat, ad conuiuium, in quo Anser surreptus apponatur, inuitentur. Itaque, inquit, sæpe è culina, dum assatur, aufertur. Celebratur à nostris prouerbij instar conuiuale hoc dictum: Essed vvas ir hand vnd lassend den luen die Gantz gon, idest, vescimini præsentibus, & Anseres alienos relinquite. Cuius originem ferunt huiusmodi. Vir quidam parum astutus, cui Anser surreptus erat, passim de illo inquirens, circumibat: & cùm fortè cœnantes quosdam obseruasset, suspicatus Anserem suum (id quod res erat) ab illis consumi, stans foris pone fenestram sermonem illorum auscultabat. Tum quendam intus (qui nimirum foris illum animaduertat) cæteros hortantem audiens, vt cibis præsentibus vescerentur, relictis Anseribus alienis, suspicione deposita, discessit.

APOPHTHEGMATA.

SOCRATES, vt refert Laërtius, Alcibiadi illum increpanti, quòd modestiùs, quàm par esset, vxoris molestias pateretur, respondit: An verò tu non toleras clamore perstrepentes Anseres? Illo dicente, At mihi oua, pullosq; pariunt. Et mihi, ait Xantippe filios. Non minus facetè Myrtilus apud a Athenæum quosdam, qui vespertini ad conuiuium accesserant, alloquitur, inquiens: Consistite postea iuxta Theopompi hedycarem, ò ieiune Mugilum chore, oleribus velut Anseres excepti.

a Deip. l. 7.

APOLOGVS.

De Anseribus, & Gruibus apologus.

ANSERES, & Grues in eodem prato pascebantur, venatoribus autem visis, Grues, quòd essent leues, statim euolauerunt, Anseres verò ob onus corporum cum mansissent, capti fuerunt. Fabula significat in expugnatione vrbium inopes facilè fugere, diuites autem seruire captos.

ICO-

ICONES. NVMISMATA.

Insignia.

HOC loco primùm sese nobis offert Anser ille pictus tam artificiosè, vt viuas sui generis aues falsa vitæ imagine in sui amorem pelliceret, & ad Venerem stimularet, vt meminit *a* Athenæus his verbis: *Accepimus autem, bouem eam, quæ est in Pyrene ærea, bouem conscendisse, canemque pictum, & Columbam, & Anserem. Hanc quidem canis, illam Columbus, hanc Anser conscendit, atque insiluit: Verùm cum fieri non posse his omnibus exploratum esset, abstiterunt.* Plinius alterius Anseris ærei meminit à puero similiter æreo velut strāgulati, qui quàm affabrè effictus fuerit indicant hæc ipsius Plinij verba. *Boëthi statuarij infans ex ære eximiè Anserem strangulat.* Proserpina, vt refert *b* Pausanias, olim pingebatur, velut manu Anserem tenens, vt in fabulosis ex ipso Pausania afferam. Romani Anseris clangore, vt dictum est, à Gallis liberati, hoc beneficium compensaturi, præter alios honores, quos ei decreuerant, Anserem ex argento confinxerunt, & in Iouis Capitolini templo collocarunt, quod innuit Virgilius, dum canit:

Atque hic auratis volitans argenteus Anser
Porticibus Gallos in limine adesse canebat.

Vbi Seruius, Satis prudenter, inquit, argenteum Anserem dixit: nam quasi epitheton est coloris, & significauit rem veram. Nam in Capitolio in honorem illius Anseris, qui Gallorum nunciarat aduentum, positus fuerat Anser argenteus. Huius Anser effigies insculpta erat illi clypeo, quem Vulcanus in Veneris gratiam pro Ænea fabricauerat, vt ex recitatis Maronianis versibus patet. In ædibus Eminētissimi Cardinalis Cæsij inter alias innumeras affabrè factas statuas in quodam conclaui puerum obseruaui, vt est videre in meo de statuis libro, qui Anseris collum ita manu premeret, ac si ea eius ore aquam exprimeret; quæ statua, etsi parua, multis tamen pulcherrimis veterum monumentis conferri potest: & fortè ad ænei illius imitationem, cuius suprà ex Plinio meminimus, factus fuerit. De vase marmoreo, cui Anseris effigies insculpta erat, & simili pecunia referto, in Morauia inuento meminit Hector *c* Boethius his verbis; *Est & in Morauia, marmoreum inter vetustissimæ arcis marmoreum vas, cui Anseris duobus cum Anguibus decertantis effigies mira arte insculpta, haud dissimili pecunia refertum anno Christi 1460. à pastoribus inuentum. Fuit idem lapis, vti à fide dignis accepimus, haud minus, quàm nummi diuitias spectantibus admirationi, argumentum apud maiores nostros Romanæ pecuniæ aliquando fuisse vsum.* Sed hæc breuiter percurrisse sufficiat. De chenisco paulò pluribus erit agendum. Ita autem Græci præter Anserculum vt alibi diximus, partem quandam in naui appellant, quæ qualis fuerit, audite: *Cheniscus*, inquit Phauorinus, *pars est proræ, cui appenduntur anchoræ, & quæ carinæ nauis est principium. Sunt qui puppis totius principium dicant, ad quam epotides naues connectuntur. Sed vtcunque sit, Cheniscus dictus est, quoniam nauium artifices eam partem in Anserini capitis formam effingunt, ponuntque in summo nauis, fortè quod vel nauigium in eius speciem, & similitudinem formant, vel potius boni augurij causa, tanquam immersibilis nauis sit, vt auis illa, quæ fluctus enatet.* Hæc ille, ex Varrino nimirum, vel Etymologo, vel Eustathio. Licet autem ambigere videatur proræuè, an puppis pars esset illa, quā in Anserini capitis effigiem effictam cheniscum vocarent: *d* Lazarus tamen Baysius puppis partem esse asseuerat. *Quod nos*, inquit *Anserculum vertimus* (vbi Lucianus habet χηνίσκον) *intellige formam Anserculi effectam ad puppis ornamentum, vt vidimus in antiquis nauibus depictis: quas adscribendas curauimus in lectorum gratiam.* Hæc ille, qui mox iconem exhibet, quam si quis videre cupit, illum adeat. Chenisci meminit *e* Artemidorus, vbi Cheniscon, ait, in somnis significare gubernatorem. Meminit & Lucianus in dialogo, qui πλοῖον ἢ εὐχαί inscribitur, dum ait: Ὡς δὲ ἡ πρύμνη μὲν ἐπανέστηκεν ἠρέμα καμπύλη χρυσοῦν χηνίσκον ἐπικειμένη, idest, *Vt verò ipsa puppis sensim insurgit inflexa aureo Anserculo ornata:* Et *f* rursus ὁ δὲ ἐπὶ τῇ πρύμνῃ χηνίσκος ἄφνω ἐπτερύξατο καὶ ἀνεβόησε, idest, *Anserculus enim, qui ad puppim erat repentè alas promere cœpit, & clangorem fundere.* Vt mirum sit, inquit Lylius Gyraldus, Cælium virum multæ lectionis, planè hoc ipsum ignorasse, vt qui nauem esse cheniscum putarit, non nauis partem. Sunt & qui in Apuleio vndecimo libro parum scitè ita legant: *puppis intorta ceruicho*: cùm antea legeretur *intorta chenisco*. Hæc Gyraldus. Ad formam quoque Anserini capitis effingebantur in Lyraligna illa, quæ axes continens, vsum fibularum habente;

Anser pictus.

a Deip. l. 13. c. 29.

Anser æreus.

b In Boeticis.

Proserpina Anserem manu tenens.

Anser Argēteus vbi.

Puer Anseris collum manu premens.

Vas marmoreū cum Ansere insculpto pecunia plenum.

c Hist. Scot. lib. 6.

Cheniscus.

d l. de re nauali.

e l. 2. Onocriter.

f In varis narrat.

Apuleius correctus.

g l. de machinis c.4.

bentes, de quibus g Oribasius: *Chenisci, inquit, cuiusmodi sunt in Lyra, excogitati sunt ad axas continendos. Vbi enim fibulæ non sint, quid poterit aliud vtilius inueniri? Quod ad vim igitur, vsum habent fibularum: decoris autem causa insculpta habent Anserina capita lignea.* Ad similitudinem pariter rostri Anserini affirmari consueuerunt extremæ iugorum partes, quibus equi iunguntur, ἀκροχηνίσκοι Græcis dictæ, quas aliqui cornua latinè interpretantur, vt ex his Iulij Pollucis verbis colligere licet: *Ipse verò iugi curuaturæ, quibus equi subiunguntur Zeuglæ, quarum extremitates acrochenisci vocantur.*

FABVLOSA.

a Lec. anti. l.11.c.19.

Nemesis & Leda an diuersæ.

Proserpina cur Anserem manutenens appingeretur.

b In Bœoticis.

Hercynna fluuius cur sic dictus.

CÆLIVS a Rhodiginus, vbi pluribus disserit, nunquid Nemesis, & Leda diuersæ sint, an vna eademq; quod affirmat, scribens, ex nonnullis Græcis Iouem, cùm Nemesim comprimeret, sese in Olorem, eam verò in Anserem conuertisse: sed hanc fabulam exactè in Cycno tradidimus. Cæterùm Eriphus poëta, quod illic omisimus, Athenæo teste, ex ouo Anserino Ledam (imo Helenam) natam ait. Nunc quod aliàs polliciti sumus, caussam reddamus, quare Proserpina Anserem manu tenens appingeretur. Refert eam b Pausanias sic. *Iuxta Lebadiam ciuitatem Phocensibus finitimam nemus est Trophonij. Ferunt ibi Hercynnam vnà cum Proserpina ludentem Anserem, quem tenebat, inuitam dimisisse. Atqui in cauam speluncam auis cum deuolaret, & subter lapidem sese occultaret, ingressa Proserpina cepit sub lapide sedentem. Aquam itaque profluisse aiunt, quo loco lapidem amouerat Proserpina, & hac de causa fluuium dictum fuisse Hercynnam.*

VSVS IN CIBIS.

a Rerũ antiq. l.2.c.3.

Anseribus qui frequẽter vescerentur.

b De Auib. l.3.c.3.

Iudæi frequẽter Anseribus vescuntur.

Angli nunquam Anseres cœnant.

Anserum esus frequens multa affert incommoda.

c l.3. de alim ment.

d li. de cib. bon. & mal. suc.

VT modò pro sedulitate in educandis Anseribus commodum aliquod nanciscamur, operæpretium erit de vsu eorum in cibis loqui. Sed prius quo in pretio olim habiti sint, & nunc habeantur, & de succi, qui ex huiusmodi cibo corporibus nostris adijcitur, qualitate, nonnulla occurrunt dicenda. Anseres igitur antiquitùs in delicijs fuisse testantur in primis laudatissima illa Athenæi conuiuia, in quibus inter opiparas alias epulas sæpenumerò recensentur, vt cuius eius monumenta lectitanti innotescit. Ex a Diodoro Siculo habemus, olim Regum Ægypti mensis nihil inferri solitum præter vitulum, & Anserem, illiusq; regionis populo Anseres cùm elixos, tùm assos quotidie tanquam lautissimos apponere consueuisse. Testatur Lampridius Anserem diebus tantùm festis ad conuiuium ab Alexandro Seuero receptum. Eundem esitasse Annibalem, magnum illum Pœnorum ducem adeo, vt Gallinis etiam Numidicis illos prætulerit, arguunt hæc Martialis carmina:

Ansere Romano quamuis satur Annibal esset,
Ipse suas nunquam barbarus edit aues.

Hodie quoque nonnullis inter cupedias habentur, præcipuè si optimè saginati fuerint, vt in Gallia, vbi teste b Bellonio, non minoris fit Anser altilis, quàm Romæ olim Lupus, scarus, aut Mulus. Iudæis quoque ferè omnibus cibus est, non minus gratus, quàm consuetus, qui his auibus diuersimodè præparatis frequentissimè vescuntur: vnde facetè quidam ipsos duræ ceruicis dicebat, quòd, vt plurimùm Anseribus viuant, quorum caro dura est, & musculosa, concoctuq; difficilis. Cæterùm apud plerosque populos nunc temporis in pauco honore habẽtur, & à delicatis non recipiuntur. Angli illis nunquam in cœna vescuntur, vt refert Ornithologus, neque temerè, cum plurima ipsorum frequens esus hominibus incommoda adferat, quæ mox narrabuntur: quapropter qui sanitati consultum vult, rariùs eos edat: & quamuis succum parum laudabilem gignere vulgò notum sit, hoc tamen magis ex authorum scriptis innotescere cupio. *Anseris*, inquit c Galenus, *& Struthiocameli caro excrementitia est, & difficulter concoquitur.* Idem d alibi confirmat, inquiens: *Anserinæ partes, alis exceptis, duræ, & excrementosæ sunt, nec facilè concoctionem admittunt.* Idem alio in loco, eum, qui attenuante victu vti volet, auibus, quæ in locis aquosis degunt, vt Tardis, quas Otidas vocant, Anseribus, &c. abstinere suadet. Vnde patet, quantùm à Galeni doctrina recedat liber de Dynamidijs, ipsi ascriptus, vbi Anseres duplici quartanæ in victu præscribũtur, quod enim

enim dici eo poteſt abſurdius? Galeno aſſentitur *e* Simeon Sethi, carnes Anſerum, inquiens ſuperfluitatum, & excrementorum productrices eſſe, & difficulter coqui, domeſticisq; cunctis auibus craſſiores eſſe, & calidiores, & humidiores: easq; priſcos eodem ordine poſuiſſe, quo Struthiocamelorum carnes. Eadem ferè tradit Elluchaſem, nec diſcrepat Raſis, qui ſcribit, Anſeres natura humidiores eſſe omnibus alijs auibus, & duriores concoctu. Auicenna craſſam eorum carnem eſſe aſſerit. Albertus alibi frigidam, ſiccam, duram, atrabiliariam, & concoctu difficilem, alibi verò propter frigiditatem, & craſſitiem inſalubrem, quod ſanè ab omnibus grauiſſimis authoribus, & à veritate ipſa eſt alienum. Recentiorum alij omnino ſuper hac re vetuſtioribus ſubſcribunt. Anſerum caro, inquit Michael Sauonarola, calida multum, ſed minus, quàm Anatum, & humidiſſima inter carnes domeſticarũ auium, craſſæ ſubſtantiæ, & propter nimiam humiditatem febres generat *f* Gulielmus Pantinus in eundẽ ſenſum ſic ſcribit: *Anſerum, qui Græcè χῆνες appellantur, carnes ſuperfluæ excrementa producunt, & difficulter concoquuntur, domeſticisq; cunctis auibus craſſiores, & calidiores, humidioresq;. Earum caro* (Anſerum) inquit *g* Cardanus, *inter alias auium carnes calidior, atque humidior eſt.* Qui paulò infrà eius nocumenta ſic memorat: *Verùm omnium* (tam domeſticarum, quàm ſylueſtrium) *caro damnata eſt, quoniam dura, & concoctu difficilis, & valde excrementitia, atque improbum generat ſuccum, valdeq; putredini obnoxia: immo experimento comprobatum eſt, copioſum eius vſum febres excitaſſe. Ob etenim partium craſsitiem, atque duritiem, maximeq; niſi valido, robuſtoque ventriculo concoquatur, obſtructiones generantur, quæ & febrium, & aliorum præter naturam affectum ſunt in cauſa. At ſi rectè conſpiciatur, multùm alit, licet vitioſum corpori alimentum adferat.* Quod poſtremum ex Cornelio Celſo deſumptum eſſe videtur, qui Anſerem numerat inter cibos valentiſſimæ materiæ, & plurimi alimenti. Idem ferè ait *h* Iulius Alexandrinus, qui cùm vtrorunque, domeſticorum ſcilicet, & ferorum Anſerum carnem illaudatam eſſe dixiſſet, atque etiam damnatam concoctionis peruicacia, & duritia, alimentiq; prauitate, & humoris ſuperflui redundantia inutili, vitioſaq; & putredini parata, vnde facilis ſæpe in febres incurſus; ſtatim ſubijcit, nihil præter alarum extrema commendari quicquam in his magnopere ad ſalubritatem poſſe ob partium craſſitiem, meatus infarcientem, atque attenuatis victus rationi aduerſiſſimam, duritiemq; niſi valido, robuſtoq; ventriculo propemodum indomitam, ſed quæ ſi rectè concocta vincatur, non parum alat, vt pleraque alia, quæ difficulter quidem, ſed rectè tandem concoctione ventriculi iuſtè ſuperata, egregiè nutriunt, benè, praueq; pro ſucci, quem elargiuntur, bonitate, aut prauitate. Sed nimis longum eſſet, omnium verba, qui de Anſerina carne loquuti ſunt, hic adducere: quapropter quibus affectionibus potiſſimùm officiat breuiter oſtendam. Alexander Benedictus eam tempore peſtilentiæ menſis damnari aſſerit, & Arnoldus Villanouanns Anſeres veteres ijs noxios eſſe, quos hæmorrhoides frequenter vexant. Item quos lues Gallica, vt *i* Hieronymus Fracaſtorius innuit:

e De cib. facult.

f In Corn. Celſ. li. 11. c. 18.

g De tuẽd. ſanit. l. 3. c. 18.

h Salub. li. 13. c. 3.

i In Syphil.

—— *Tibi pinguis Anas tibi candidus Anſer*

Vitetur: Arthriticis inſuper omnibus maximè noxios eſſe affirmant: ſicut etiam febribus, præſertim putridis, vt ſupra oſtenſum eſt: in ſumma omnibus morbis huiuſmodi carnes pernitioſas eſſe aſſerere poſſumus. Quid mirum? cùm ſanis etiam corporibus, ſi frequenter ſumantur, plurimùm aduerſentur. Cæterùm ne prorſus abijciantur, docebo, quo anni potiſſimùm tempore minori cum noxa edi poſſint, cuius ætatis ſint eligendi, quibus ipſorum partibus innoxiè, imò vtiliter veſci liceat, & tandem qua arte culinaria ſint concinnandi, vt ſanitati minus repugnent, ac palato gratiores, iucundioresq; euadant. Hyeme igitur tutiùs meo iudicio in cibum cedent, ſint omne aliud edulij genus, quod calfacit, difficulter concoquitur, & multum præbet alimenti: quam meam ſententiam confirmat Arnoldus Villanouanus, aſſerens eos hyeme magis probari: ſed quod pullos, dicat, quandiù pipiunt, magis conuenire æſtate, & autumno, de hoc dubitari poteſt. Scribit enim *k* Plinius, ſi ex aliorum relatu, Anſerẽ, Coruumq; ab æſtate in autumnum morbo conflictari. Quod ſi verum eſt, quomodo dum ægrè habet ſeu iuniorum, ſeu adultorum eſus ſalubris eſſe poteſt? Vt vt eſt, apud nos in autumni fine, prope hyemis principium frequẽtius, quàm alijs temporibus comeduntur, ſed præſertim die omnium Sanctorum nomini ſacrato, quo in ſingulis ferè domibus Anſer eſitari conſueuit. In Germania verò ferè in D. Martini feſto vſitatiſſimus cibus perhibetur: Illius enim regionis incolæ eum diẽ muſto præcipuè, & Anſere celebrant. Cuius vſus cauſam ſic querit Fridericus Nauſea. Quod verò, inquit, tum pleriſque omnibus peculiaris cibus eſt Anſer, potus autem muſtum, ſiue vinum, fit ideo partim, quia tum vix vilius eſt, quàm vel Anſer, & omnibus æquè commodior, meliorisq; fori: nec muſto, ſiue vino potus tum quiſpiam communior, & qui poſſit omnibus par eſſe in emptione. Vnde fieri

Quo tempore minus noxiè comedantur.

k l. 29. c. 3.

Itali quando Anſerẽ comedant.

Anſer cur in feſto S. Martini eſitari cõſueuerit.

ſolet,

ſolet, quod ſicut non ſolùm Pannonia genetrix, & Italia tanquam altrix, & Gallia triplex ipſa tanti viri filia ſpiritualis gaudere debet in ea die, ſed & omnes gentes, quæ gaudent eũ habere patronum, gaudere debent: ita cibum, & potum decet habere, qui poſſit omnibus ad hilaritatem eſſe communis, & ad emendum facilis, & æquus. Et meritò partim profectò peculiaris eſt cibus in D. Martini ferijs Anſer, quod hic conditionem fermè habet cum S. Martino parem. Sicut enim Anſer natura nocturnas excubias celebrat, ſuasq; vigilias aſſiduitate cantus teſtatur; ita quoque S. Martinus tam fuit ſemper orando, prædicando, contemplando vigil, ſuaſq; vigilias bene viuendo teſtatus eſt, vt Eccleſia cenſuerit, in eius memoriam legi Euangelium, in quo Chriſtus eſſe beatos ſeruos ait, quod Dominus in prima, & in tertia vigilantes inuenerit, qualis fuit S. Martinus. Hucuſque Nauſea, qui cùm huius rei cauſas afferat, quæ myſtæ magis, quàm Philoſopho ſatisfaciant, quærenda eſt alia phyſica ratio, quæ, ni fallor, eſt huiuſmodi. Nam cum D. Martini feſtum, inclinante autumno celebretur, eo tẽpore Anſeres, ex prægreſſa æſtate paucioribus ſuperfluitatibus ſcatent, & ventres ob accedentem hyemem, magis ſunt ad concoquendum idonei. Franciſcus Petrarcha, vt alibi recitauimus, cauſas haſce eſſe ſuſpicatur, aut quòd tunc auis hæc ſit optima, quę noſtræ rationi repugnare videtur, aut quòd ea die, (ſiue ea ſit omnium Sanctorum, aut D. Martini feſtum) Capitolium aduerſus irrumpentes Gallos conſeruarit ſuo clangore.

Anſeres qui præferendi.

Quod ad ætatẽ attinet, ſatis inter omnes conuenit, iuniores adultioribus eſſe præferendos, & quò ad ſenectutem magis accedunt, eò magis eſſe damnandos, vtpote deteriorem ſuccum gignentes. Id quidem euenire arbitror, quod iuniorum carnes teneriores exiſtant, vnde quicquid eis ineſt noxij, perfecta concoctione euincitur, & domatur: Licet alioqui libro Galeno attributo de diſſolutione continui pulli Anſerum propter multitudinem ſuperfluitatum tardæ digeſtionis dicantur. Carnes pullorum Anſeris, inquit Creſcentienſis, ſi pingues fuerint, & quatuor menſium ætatem non exceſſerint, à pluribus appetuntur. Scribit *l* Polydorus Virgilius, Anſeres iuniores antequam primam mutent plumam in Anglia loco lautarum haberi: cùm creuerint, non item. Poſtremò pullum Anſerinum eſſe inter cupedias teſtantur hæc *m* Pontiani carmina.

l Hiſt. Angl lib. 1.

m Erid. l. 1.

Altilis inde Capus, raptiq; à matre Columbi,
Anſer, & implumis, & bene paſtus Anas.

Anſerini iecoris præſtantia.

Iam de partibus diſſeram, inter quas, ſeu quis gulę rationem habeat, ſiue ſanitati conſultum velit, principatum abſque vlla controuerſia obtinet iecur, adeo exquiſitum cibi genus Romæ habitum, vt nihil æquè loquantur Romanorum culinæ: vnde gloriatur *n* Plinius, ſuos primùm agnouiſſe huius edulij bonitatem, ſcribitq; non ſine cauſa in quæſtione eſſe, cui Romanorum primo tam præclarum inuentum ſit acceptum referendum. *Noſtri ſapientiores* (cæteris inquit) *qui Anſeres iecoris bonitatem nouere. Fartilibus in magnam amplitudinem creſcit, exemptum quoque lacte augetur. Nec ſine cauſa in quæſtione eſt, qui primus tantum bonum inuenerit, Scipio Metellus vir conſularis, an M. Seſtius eadem ætate Eques Romanus.* Cùm igitur tanti fieret Anſerinum iecur apud eos, qui in vrbe gulæ ſtudebant, præcipua erat illis cura, vt in quam maximam molem excreſceret, & tenerrimum fieret: vnde omni adhibito ſtudio culinæ magiſtri præcepta tradebant, quomodo id aſſequi poſſent: quorum aliqua ex grauiſſimis authoribus, cùm ſupra loqueremur de ſagina, retulimus.

n Lib. 10. cap. 22.

Anſerinũ iecur quomodo curandum.

Vt autem iecur in ipſis maius, & delicatius euaderet, viuos ficis potiſſimùm ſaginabant, deinde ex eis recens mactatis exemptum lacte mulſo immergebant, vt ex Plinij modò recitatis verbis patuit: quo etiam modo iecur ſuillum curabant: cuius rei Authorem fuiſſe M. Apicium omnium nepotum altiſſimum gurgitem teſtatur idem Plinius, vbi inquit. *Adhibetur & ars iecori ſuum ſicut Anſerum, inuentum M. Apicij, fico carica ſaginatis, à ſatietate* (alias ac ſatie) *necati repente mulſi potu dato.* Quod autem, vt dictum eſt, ficubus ſaginarentur, iecur exemptum à Græcis συκωτόν, à Latinis verò ficatum dicebatur. His artibus curatum Anſerinum hepar, adeo magnum aliquando capiebat incrementum, vt Anſerem ipſum æquare dicat *o* Iuuenalis hoc verſu:

o Sat. 5.

Anſeris ante ipſum magni iecur, Anſeribus par.

Et Martialis ſuperare, ſic canens:

Aſpice quam tumeat magno iecur Anſere maius
Miratus dices: Hoc rogo, creuit vbi.

In eligendis verò Anſeribus, quorum iecur eſſet præſtabilius, admodum erant curioſi, in quos ſic inuehitur *p* Statius:

p Sylu. l. 3.

Ah miſeri, quos noſſe iuuat, quid Phaſidis ales
Diſtet ab hyberna Rhodopes Grue, quis magis Anſer
Exta ferat:

Vbi Domitius Chalderinus interpres, exta, inquit, idest, iecur. In quo sensu exta etiam accepit q Persius de eodem iecinore loquens, vbi Romanorum luxuriam, & gulam detestatur. q Sat. 6.

Vt tuus iste nepos diui satur Anseris extis,
Cùm morosa vago singlutiet inguine vena,
Patritiæ immeiat vuluæ.

Eligebant autem eos, qui non solùm ficis essent pasti, sed qui essent albi, vt innuit r Horatius de Nasidieni cœna loquens: r Serm. 28.

Pinguibus & ficis pastum iecur Anseris albi.

10 Vbi Acron ex parte, inquit, totum, scilicet Anserem denotauit. Hic igitur ab antiquis Anserino hepati honor fuit habitus, is delectus, & præparatio, Nostri qui non minus gulæ sunt dediti, imò fortassis eos superant, non minori in pretio hoc viscus habent, nec minus curiosa de eo parando tradunt præcepta. Varia enim illis cibaria lacte, aut sero imbuta in cibum exhibent, maximè verò Iudæi, qui mirum in modum Anseribus delectantur, eorumq; greges alunt, ti ilibre aliquando iecur eximunt: quod etiam Galeni temporibus factitatum video: nam, referente Ioanne Baptista Porta, sic hac de re scriptum reliquit: *Quemadmodum in suibus, dum adhuc viuunt, hepar ex caricarum pastu ficatum ad voluptatem præparatur, ita in Anseribus video eorum alimenta lacte imbui, vt non modò eorum iecur sit iucundissimum, sed potenter nutriat, & sit optimi cibi.* Eiusmodi autem iecur non ab historicis, & geoponicis tantùm, velut 20 delicatum, sed & medicis plurimùm vt salubre commendatur, præcipuè si ficatum fuerit, aut alia ratione curatum. Quantùm id Galenus medicorum omnium coryphæus laudet, ex eius verbis modò recitatis liquet: idem facit author libri de dissolutione continui. Rasis Galenum ipsum citans, *In omni iecinorum genere*, inquit, *præstat Anserinum, tanquam humidius, tenerius, & suauius.* s Isaac quoque ceu omnium iecinorum præstantissimum celebrat. Recentiores etiam omnes miris laudibus Anserinum iecur extollunt, sed quorum encomia breuitatis causa lubens prætereo, t Iulij Alexandrini verba tantùm, quibus summam eius præstantiam exprimit, allatus. *Porrò*, inquit, *quæ cura Anseribus saginandis adhibeatur, cibatu inter alia lacte multo madescente, in id vnum, vt pandas sæpe lances implentia iecora habeantur, nouimus suauissimi saporis, plurimi, succoque abundantissimo prædíti alimenti, concoctione* 30 *non repugnante, nec morante diu descensu, æquabilissimo caloris, atque humoris temperamento, vt ad bonitatis alimenti summam non s nè deesse multa videantur.* Sunt tamen nonnulli, qui prorsus reclamant, sibi persuadentes, iecur cum in elixatione durius euadat, eodem modo dum in ventriculo concoquitur (namque, inquiunt, elixationi quodammodo similis existit) non tantùm non liquescere, sed potius indurescere, crassiusq; propterea, & minus probum præstare alimentum. Verùm cum concoctio, quæ in stomacho celebratur elixationi non sit similis, necesse est, vt falsam corruere, quæ huic argumento innititur, rationem. Nam elixationis author est calor extraneus, concoctionis vero naturalis: qui duo calores quantùm inter se differant, & quàm diuersos pariant effectus, nemo est in arte medica, vel mediocriter versatus, qui ignoret: quod etsi multis argumentis probari posset, breuitatis tamen gratia, 40 ouorum tantùm exemplo confirmabo, quæ quò magis elixantur, eò magis indurescunt, nimirum à calore ignis: secus accidit id stomacho nostro: alioqui enim cibus hic, qui saluberrimus meritò ab omnibus habetur, omnium esset deterrimus. Quibus adde, si libet, quod si iecinora in concoctione velut in elixatione magis, magisq; durescerent, dura semper, & incocta à nobis excerni esset necessarium. Neutiquam igitur illis est assentiendum. Sed modò ad alias partes procedat oratio, inter quas siue salubritatem, siue gustus suauitatem spectes, secundus meritò ab authoribus locus ab hepate assignatur alis: quas Galenus, cùm alias partes velut excrementosas, durasq; difficilesq; coctu reijciat, semper excipit, præsertim in libro, quem scripsit de cibis boni, & mali succi. Alibi easdem, & ventriculum homini intemperato, & æstuanti, dum redit è balneis, concedit. Et in libro de dissolutione con- 50 tinui, qui eidem attribuitur, sic legitur: *Sed hepata pullorum, & Anserum, & axillæ ipsorum sunt temperata, & reliquum corpus est multarum superfluitatum.* De eiusdem alis u Galeno subscribens sic loquitur Aetius: *Anserum, & Struthiocamelorum caro excrementitia est, & difficilius concoquitur, quam prædictarum volucrium, non tamen alas prædictis peiores habent.* Item Ægineta, *Anserum verò*, inquit, *& Struthiocameli caro excrementitia ægriùs, & difficilius, quàm commemorata concoquitur, si alæ excipiantur, quæ non minus, quàm aliarum auium probi succi existunt.* Simeon Sethi denique Anserum alas reliquis corporis partibus præstare asseuerat. Idem recentiores partim ex antiquorum monumentis, partim experientia edocti confirmant. Collum etiam non spernunt, quin sunt qui laudent plurimùm. Platina præsertim, qui Anserinum, & Gallinaceum inter cæteras volatiles commendat, si sanguine intercutaneo caruerit.

s De diat. vniuers.
t Salub. lib. 13. cap. 9.
Alarũ Anseris præstantia.
u l. 2. c. 123
x l. 1. c. 82.
Collum.

Idem

Pectus.

Idem author in hac alite pectus commendare videtur, cùm inquit: *Ego verò hanc Auem* (Anserem) *atque quas Columella ἀμφιβίας, hoc est terra, & aqua victum quærentes vocat, mali nutrimenti, tradiderim esse: tutius enim & alis, & pectore vescemur.* Cui ego hac saltem in re minimè assenserim, tum quia sine authore loquitur, tum quia cum iecur, collum, & alas laudari dictum sit, aliasq; nonnullas partes non improbari simus demonstraturi, profectò, si quoq; pectus salubris esse alimenti dixerimus, nihil penè superfuerit, quod sit probandum, atq; perperam à Galeno, & alijs improbati fuerint Anseres. Textor quoque dum cor eorum olim inter mensarum cupedias ceu laudatissimum quid habitum scribit, nullius classici scriptoris (quod nouerim) authoritate nititur. Sed fortè ipse cor, non animaduertens, pro iecore scripserit. Ventriculus verò, vt dixi, in hac alite, & in Gallinis minus, quàm in reliquis volatilibus, damnatur. Sic enim nobis de eo scriptum reliquit *y* Galenus: *Est enim auium venter crassus, durus, & qui ob id ægrè concoquatur, quique concoctus multum præstet alimenti. Optimus habetur Gallinarum, atque Anserum &c.* Laudat quidem eundem *z* Iulius Alexandrinus, sed vires ei à nonnullis ascriptas omnino negat his verbis. Plurimarum auium ventriculus in cibatu nostro non est: Gallinarum autem, & Anserum in quotidiano prope vsu: saporis per se non iniucundi, alimentiq; non illaudati vterque: sed non vt tamen concoquendi viribus (quod persuasum habuere aliqui) adijci inde quicquam posse credas, vt alia multa, quæ concoctionem iuuant, aut calorifica vi, vt gingiper, cinnamomum, piper, aromata quædam: aut calore, atque humore, natiuiq; caloris fotu, vt vinum: aut partium dissectione, vt acetum, quod incidendi facultate minutim magis confecta alimenta subeundæ promptiùs concoctioni paratiora exhibeat. Horum nihil ventriculi Gallinarum, vt diximus, Anserumùe non sanè magis, quàm aut Struthiocameli, aut Mergi præstat. Quin ipsi per se in concoquendo pugnaces substantiæ densitate quadam, nisi validiores ventriculi vires experiantur, tantum abest, vt concoctioni de suo hac causa opitulari posse existimari debeant: nec alioqui peculiaris dos aliqua inest, cuius euidenti successu aliquo periculo factum à iuratis authoribus proferri queat &c. de quibus omnibus aliàs nos lõga oratione disseruimus. *a* Aëtius eiuscemodi ventrem saporis gratia Gallinaceo præfert. *Ventres verò* (auium, inquit) *esiles sunt, & bene nutriunt. Quidam ipsorum etiam in cibo sunt iucundi, velut Anserinus, deinde Gallinaceus.*

Cor. *Vetriculus.*

y De succ. bon. & vit. cap. 6.

z Salub. li. 13. c. 9.

a l. 2. cap. 133.

Pedes.

Pedes quoque suos habuere cultores, & præcones: eorum enim palmas Messalinus Cotta Messalæ oratoris filius torrere, atque patinis cum Gallinaceorũ cristis condire reperit, authore Plinio. Hos, inquit, Iulius Alexandrinus, nostra tempestate in primis comedi, carnosarumq; palmarum succo, si rectè parentur gustu non ingratos. Contrà Platina, hoc edulij genus non admodum probat, etsi in multarum regionum culinis piperato iusculo, & alis condimentis cibus sit haud infrequens, vt infrà ostendam. Quod ad medullam attinet, etsi pauca ex hac aue extrahatur, in delicijs nihilominus olim fuisse haud ineptè quis forsan coniiciat ex illo *b* Catulli:

Anseris medullæ.

b Epig. 22.

> *Cinæde Thalle, mollior cuniculi capillo,*
> *Vel Anseris medullula* (aliàs medulla) *vel imula mollicella.*

Nam & Turnebus in hunc locum sic scribit: Quod autem ait, vel Anseris medullula, & in obscæno quoque est carmine positum. *Quidam mollior Anseris medulla.* Id aliquando sum suspicatus de mollissima Anserum pluma accipiendum, quæ interior est, & corpori proxima: Sed cum intelligam, Anseres in delicijs Romanis olim fuisse, quos altiles, signatosque tenerioris ætatis apponere solebant, quorum tenerrimis pulpis etiam tenerior multis partibus esset medulla, inducor, vt credam Anseris medullã pro mollissima, & tenerrima re vsurpari solitam esse, cum Romanorum iudicio teneritatem carnis longè superaret mollitudo medullæ. Vberiorem longè vsum præstat in mensis adeps; de quo Grapaldus, Anseres, inquit, commendantur apud nos & adipe: liquamine etiam inde excogitato, quo præcipuè Hebræi in condimentis vtuntur. Sed vt videre erit, varius apud varios populos eius vsus est. Adipes Anserum, inquit *c* Io. Bruyerinus, celeberrimos vsus apud nos in condienda brassica frigoribus hybernis obtinent, & ad alia obsonia paranda. Hoc adipe scribit *d* Olaus Magnus viri homines Septentrionales in cibis condiendis loco butyri. Eodem adipe plura cibaria condiri tradit *e* Platina, qui insuper, liquamen quomodo ex huius auis, & porci adipe paretur, docet his verbis. *Liquamen ex adipe porci, atque Anserum hoc modo fit: concisum minutim ad carbones ignitos in cacabo pones: ne si ad flammam suspenderis, fumum concipiat, tantùmque satis indes, quantum satis esse putabis. Liquefactum antequam refrixit, in ollam repositoriam colabis, reponesque ad vsum, vt vbi voles, eo vti liceat. Fit item liquamen ex Anserino, & Gallinaceo adipe.* Postremò ad oua quod attinet, cum Gallinarum, & Phasianorum alijs præstare dixisset Galenus, deteriora Anserum, ac Struthiocamelorum statuit. *f* Aëtius eadem vt apparet, ex ipso

Adeps.

c De re cib. l. 15. c. 19.

d Hist. sept. l. 19. c. 7.

e De Hone. volupt. l. 2. c. 21.

Oua.

f lib. 2. cap. 134.

10 20 30 40 50

so repetit; Psellus deterrima vocat, Simeon Sethi crassa, & difficilia concoctu, quod si tamen quis eis vesci velit, vitellis tantum vtatur. Tradit Ornithologus apud suos pauperiores solùm Anserum, & Anatum ouis vesci frixis, aut iure permistis. Apud nos admisto caseo, & lacte aliquando frixantur in sartagine. Sed hæc de partium Anseris consideratione dicta sint: iam vt gulæ, & sanitati consulatur, quomodo ad cibum concinnentur, & quæ fercula ex eis parentur, operepretium est dicere. Quomodo Anserinæ carnes tenerrimæ euadant, docet *g* Porta, iubens, vt Accipitribus, alijsq; rapacibus auibus obijciantur. Dum enim, inquit, præliantur, aufugiunt, & aliquantisper Accipitrum vnguibus detinentur, 10 ovarijsq; ictibus confodiuntur, adeo tenerescunt, vt mirum sit dictu. Michael Sauonarola cùm harum carnium noxam detexisset, mitigari eam ait, eodem modo, vt de Anatibus dixerat. His autem iusserat ante earum interfectionem insufflari, & inde assari, inungiq; oleo, & optimis aromatibus, vt zinzibere rusticorum. *h* Marsilius Ficinus iubet eos nutriti spelta, aquaúe nitida, & post necem carnes, sale & coriandris aceto præparatis conditas, dies septem seruare, antequam edas. Hali scitè admodum docet, vt huiusmodi aues tribus diebus postquam interfectæ sunt collo suspendantur, graui lapide pedibus alligato, vt caro tenerescat, digestioniq; paratior reddatur. Cardanus per biduum, antequam decoquantur, iugulari vult. Quod modò ad cocturam attinent, aues amphibias, hoc est, aqua & terra victum quærentes elixari iubet *i* Platina. Castor Durantes verò adulta quidem elixari, iu- 20 niores autem herbis odoratis, & aromatis inassari præcipit. Io. Bruyerinus, vetulos castaneis, pyris, malisq; farciri docet: pullos verò, qui iam adoleuerunt oleribus, herbisque caseo, lardoq; minutatim concisis. Huiusmodi vel simili modo paratus fortè fuerit Anser ille durcus apud Athenæum; qui coqui cuiusdam apud Diphilum hæc verba citat:

> *Integrum agnum, illæsa compage corporis condimento, delibutum:*
> *Porcellos sua pelle tectos, exsiccatos prorsus,*
> *Anserem etiam dureum adduco magna inflatum mole.*

Platina Anserem eodem modo, quo porcellum farciri vult. De porcello autem farciendo hæc præcepta tradit: Porcellum adhuc lactentem iugulato, villosq; cultro acuto abradito. Per spinam deinde scindito, eximitoq; quicquid in ventre habet, iecuscula eius cum lari- 30 do allio, cumq; odoriferis herbis minutim concidito, tritum caseum, oua agitata, tunsum piper, crocum in puluerem redactum cum superioribus bene misceto, in porcellumq; omnino ita inuersum, vt quod intus erat, foris sit, indito, ac claudito, ne excidat. Coqui in veru, aut super craticulam lento igne non incommodè potest, vt omni pariter esui bona sint. Dum coquitur, aceto, pipere, croco, simul mistis cum saluiæ, aut rorismarini, aut lauri ramusculis sæpe aspergenda est. Idem etiam fieri ex Ansere, Anate, Grue, Capo, pullastra potest. Male hoc, & parum alit, tardè concoquitur: stomacho, capiti, oculis, atque hepati nocet, opilationes facit, calculum creat, pituitam auget. Hæc *k* Platina. Ius candidum in Ansere exilio hæc omnia recipere ait Apicius. Piper, careum, cuminum, apij semen, thymum, cepam, laseris radicem, nucleos tostos, mel, acetum, & oleum. Idem Anserem eli- 40 xum calidum è iure frigido Apiciano sic præparat: Teres piper, ligusticum, coriandrum, mentham infundis liquamen, vt oleum, modicè tempera. Aliter: Anserem elixum, feruentem sauano mundo exiccabis, ius perfundes, & inferes. Ornithologus Anseres iuuenes minutatim concisos in pastillo per duas horas coqui tradit. Possunt etiam, inquit, integri coqui in massa farinæ secalis cum aqua calida subactæ, quemadmodum pastili de carne ceruina coquuntur. Sic igitur, vt dictum est, apud lautiores in cibum parantur Anseres. Cæterùm & aliter paratis vescimur, recentibus, vt inquit Platina, & salitis. Eos autem sale condire Iudæis potissimum est vsitatum, qui eos continuè vorant, quare plerunq; melancholici euadunt, & mali coloris, & nigri, & plumbei. Septentrionales quoque, vt *l* Olaus Ma- 50 gnus refert, carnibus Anserinis sale conditis, ventoq; siccatis tum coctis, tū crudis post æstiuale solstitium, vti omnium aliorum animalium vescuntur. Docet Io. Baptista Porta, quomodo Anser viuus excoctus conuiuis apponi possit: Anser, vel Anas, inquit, vel aliud viuacius animal, sed in hoc Anser ómnibus attestat, sit tot corpore implumis, capite, colloquè relicto, sit hinc inde obuallatus igne, & circumseptus non arctè, ne suffocetur fumo, neue igne torreatur citiùs: non largè, ne implumis euadat: intus passim pocilla, & ollulas aquæ plenas, cui sal, & mel adijcias, ibique lances elixatis malis sint plenæ, & tessellatim disco concisis, ipse totus liquamine obductus, & laridatus, vt esculentior sit, & faciliùs decoquatur: ignem admoue. Festinare nolito, vt calore efferuere cœperit, circumambulando, & fugiendo præsepit ignis, & iter includit: sic improbus aquam absorbendo

g Mag. nat. lib. 4. c. 1.
Carnes Anserinæ, quo modo tenerrimæ euadant.
h De vita producenda lib. 2. cap. 6.
i Lib. 6.
k De re culin. l. 6. c. 3.
l Hist. Sept. lib. 19. c. 7.
Quomodo Anser viuus coctus apponi possit.

compeſcitur, cor, cæteraque membra refrigerando, medicamenti vi laxat aluum, abſtergit, & exinanitur: & vbi inferbuerit, interiora decoquet, ſpongia continuò cerebrum, & cor humectato: vbi verò inſania ferri, & ceſpitare conſpexeris, deficit cordi humidum: remoue, conuiuis appone, euulſis ſemper partibus vociferantem, vt ferè prius commeſſatus, quàm mortuus videatur. Hæc ille omnia, fortè ex *m* Athenæo, qui ex Poſſidonio refert, Antiochum regem cognomento Gripum acceptiones ſplendidas paraſſe, cùm conuentus fierent in Daphnes honorem, in quibus integrorum eduliorum fiebant diſtributiones, poſteà viuentium etiam, Anſerum ſcilicet, leporum, & dorcadum. De ipſo iecinore præparando ſic quidam tradunt: Anſere occiſo iecur ſcitè exime, in frigidam impone, vt ſolidius ſit. Deinde in adipe Anſerino in ſartagine frige, & aromatibus conde: cibus eſt principum. Ioan. Bruyerinus, vberiores culinas Gallicas, tradit, ceruicem, alas, pedes cum palmis adiecto vino, pipereq; elixare, & id genus edulij prima menſa ſolere apponi. Olim, vt ex Plinio dictum eſt, palmas pedum torrebant, atque patinis cum Gallinaceorum criſtis condiebant. *n* Iulius Alexandrinus alium præparandi modum docet, vbi de inteſtinorum Gallinæ eſu agit. Inteſtina, inquit, quæ Galeni tempeſtate nullatenus veſca fuiſſe perhibentur, pòſt eum edi cœpta, Gallinarum ex acetario ſæpe, Anſerum pedes ſectos, proſciſſis in longum auis eiuſdem inteſtinis illigant, coquuntq; ſucci expectatione pituitoſi, crudioriſq;. Demum quoddam edulij genus ex Anſeris adipe paratur, de quo ſic Ornithologus: Anſeris lac vocamus lingua vernacula, Anſerinum pingue lacti incoctum, ſaccharo, vuiſq; paſſis adiectis: hoc inter cautelas recenſetur.

m Diſp. lib. 12. cap. 19.

Iecoris parandi ratio.

n Salub. lib. 13. cap. 9.

VSVS IN MEDICINA.

AB vniuerſalioribus ad magis particularia pergam. Vniuerſalia autem voco, quæ velut à tota aue petuntur. *a* Ioan. Baptiſta Porta, carnes Anſerinas comeſtas ad vitæ diuturnitatem facere credit, quòd eas Celſus inter cibos plurimi alimenti numeret, ipſæq; aues longæuæ ſint. Eandem vitæ protrahendæ facultatem non in carne tantùm, ſed & in adipe agnouit *b* Ficinus, qui loquens de adminiculis, quæ ſenibus ſydera pariunt ad membra fouenda, *Vt igitur*, inquit, *totum ipſi quoque vobis corpus veget* (Saturnus) *pro viribus, atque confirmet, accipietis ab eo regnante mumiam ſimul, & Anſeris aſsi pulpam: hæc Anſeris adipe modico delinite, contundite diligenter*. Supradictus *c* Porta animalia canora, & obſtrepera, homines loquaciores reddere affirmans, Anſerem, Gallum, canem, in exemplum adducit, & quæ noctù vocalia ſunt, facere, vt in ſomnis patrata narrentur; quibus ranam, Anſerem, Luſciniam, Bubonemque adnumerat. Poſtremò cum Anſer animal aquaticum ſit, & vt ſcriptum reliquit Ariſtoteles ſolus inter animalia non rabiat (Alij aliter Ariſtotelis textum hac in re citant, vt alibi dixit) contra hydrophobiam, ideſt, æquæ metum, in quem qui à cane rabido ſunt, incurrunt, valere exiſtimat. Ego in quodam herbario Italico, qui Pandectarium citat, ex Anſeris eſu ſemen augeri, & ad Venerem homines cieri me legiſſe memini. Aliud præter commemorata ex toto Anſere emolumentum apud authores non obſeruaui. Verùm inter eius partes, quæ in vſum medicum veniunt, nulla eſt adipe ipſo celebrior, magiſúe in omnibus ferè medicamentis vſitatior, cuius multiplices, in medicina vſus antequam recenſeam, primò de illius qualitatibus, atque præparatione ex doctiſſimorum virorum placitis, nonnulla præmittam. Galenus vbi varios animalium adipes inuicem comparat, de eo ſic ſcriptum reliquit: *Vulgus medicorum nouit leoninum adipem in vtroque, calfaciendo dico, & digerendo longè eſſe valentiſsimum. Proximum locum habet Pardi adeps, adeo vt parum emolliat. Minore autem in calfaciendo, ac digerendo preditus virtute eſt Anſerinus, habetque plus quiddam in emolliendo: pari ſpatio ab hoc recedit Gallinaceus:* *d* Alibi ſic ſcribit. *Eſt adipes Gallinaceorum familiariſsimus, magiſq; etiam Anſerum, quodammodo tamen ad digerendum potentior, eſt enim ſubſtantia ſua tenuior.* Quod verò tenuium ſit partium, aliàs innuit, altiùs eum deſcendere ſcribens. Alibi in volucrum genere ad emolliendum primas obtinere affirmat, & alijs pluribus in locis ſuillo, & Gallinaceo vehementius, laxare, citra moleſtiam reſiccare, dolores, & laſſitudines auferre. Si deſit, Gallinaceum ſubſtituit, & in vtriuſque defectu, ſuillum: aliquando pro ceruino etiam Anſerum ſyluestrium, item pro hyenæ ad alopecias. Hippocrates *Pro medulla ceruſi*, inquit, *adeps Anſerinus ſubſtitui poteſt*. Auicenna non ſolùm huius quadrupedis medullæ ſed

a Phytogn. lib. 5. c. 2.

b De vitæ product. l. 2. cap. 16.

c Phytogn. lib. 1. c. 16.

Faciunt ad loquacitatem.

Vt in ſomnis patrata narrentur.

Ad hydrophobiam.

Anſerini adipis qualitates, & vires.

d De ſimpl. med. fac. ſecun. loc. lib. 5. c. 9.

ſed etiam ſepi loco vtitur. Aëtius ex Galeno nimirum, calidiorem, & ſicciorem ſuillo eſſe tradit, & nequaquam terreum. Paulus Ægineta ſimiliter, ſuillo, & caprillo calidiorem, & tenuiorum partium. Cæterum ſcire licet plurimum referre, recenſne, an inueteratus ſit, pro vt vſus poſtulat, & hoc ne, vel illo modo ſit præparatus: nam recẽs, & ſine ſale aſſeruatus ad vuluæ vitia, & ad alios quoſdam affectus confert: cùm ſale conditus, & qui temporis ſpacio acrimoniam contraxit, eiſdem malis longè ſit inimicus. Quapropter antequam multi iuges eius vſus recitem, prudentem lectorem præmonitum volo, vt acre iudicium adhibeat, qua ætate conueniat, & quo modo paratus, ſit adhibendus. Operæ erit ergo in omnium gratiam, quod paulò antè pollicitus fui, hic diuerſas eius præparationes enarrare.

Anſerini adipis præparatio.

Anſerum quoque adeps, inquit Plinius, *& omnium auium præparatur, exemptisq; venis omnibus patina noua fictili operta in ſole ſubdita aqua feruenti liquatur: ſiccaturq; lineis, ſaccis, & in fictili nouo ſitus loco frigido, minusq; putreſcit, addito melle.* Dioſcorides præparat ſic: *Recens exemptis membranis, in fictilem ollam demiſſus, quæ altero tantopere capacior ſit, quantus ſit modus adipis, quem curare inſtitueris, obſtructo diligenter vaſe, flagrantiſſimo ſoli exponitur. Eliqueſcens inde humor in fictile alterum excolatur, donec adeps omnis abſumatur, mox loco vehementer frigido reconditur, & ad vſus dirigetur. Alij fictile fulciunt ſuper aquam calidam, aut tenuem, & elanguidam prunam, quæ ſolis vicem penſet. Eſt & alia curandi ratio. Exemptis membranis teritur, cõtectusq; in ollam eliquatur, adiecto minuti ſalis momento. Mox lineo colo transfuſus reponitur.* In libro, qui Seruitoris inſcribitur iſtiuſmodi præparatio legitur. Accipe ollam nouam, & pone in ea adipem, & hanc ollam pone intra aliam ollam plenam aqua, & pone ambas ſuper ignem, & quicquid diſſoluetur ex adipe clarifica in alio vaſe, quouſq; totus diſſoluatur, & repone in loco frigido. Et ſunt, qui proijciant ſuper eum modicum ſalis, quando reponunt, quia confert laſſitudini, quando miſcetur medicinis conferentibus ad hoc. Et qui eſt ſine ſale confert doloribus matricis, & ammiſcetur emplaſtris, quæ imponuntur ſuper oculum, & ſciſſuris labiorum, & doloribus auris, & aſperitatem faciei, & confert colori. Hæc ille.

Quomodo à putredine vindicetur.

Quomodo verò hunc adipem, Gallinaceum, & vitulinum à putredine ſeruemus, ſic docet Dioſcorides: *Quemuis adipem* (horum trium, quæ diximus) *diligenter elotum, & ſiccatum in vmbra ſuper cribrum per lintea munda manibus vehementer exprimat, linoq; contuſum vmbroſo in loco ſuſpendat, & poſt multos dies noua carta inuolutum frigido loco recondat. Pinguia autem indito melle, vindicantur à putredinis vitio. Vis omnium eſt excalfacere, mollire, rarefacere.*

Quomodo odoratus fiat.

Docet quoquè, quomodo hic, aliusùe adeps odoratus fiat. *Gallinaceus, Anſerinusq;* (adeps) *ſic odoribus imbui ſolent. Cuiuſuis eorum percurati ſextarij duo fictili olla excipiuntur. Eryſiſcepti, xylobalſami, palmæ elates, & calami planè contuſi ſingulorum ſexcuncia admiſcetur. Vini Lesbij cyatus vnus adijcitur. Ea ter efferueſcunt prunis. Mox vaſe ſublato ab igne, die noctuq; refrigerantur: poſtridie liquata per linteum craſſum, mundum in vas excolantur. Vbi verò adeps coiuerit, concha excipitur, fictiliq; nouo operto per frigidis locis reponitur. Hyberna tempore id inſtituere oportet. Aeſtate ſiquidem pinguia non coguntur. Nec deſunt qui Tyrrhenicæ ceræ momentum adijciant, quò faciliùs in vnum corpus omnia coaleſcant. Eadem ratione ſuillus adeps, & vrſinus, cæteriq; id genus odoramentis imbuuntur. Verùm ſampſuchi odorem adeps ipſe repræſentabit hoc modo. Curati quàm optimè adipis, præſertim taurini mina vna, tempeſtiuique ſampſuchi exquiſitè confracti ſexquimina miſcetur, & inſperſo largiori vino digeruntur in offas, quæ in vaſe cooperto nocte quieſcunt. Matutinis in fictili olla, lentulſculo igni, affuſa aqua, leuiter coquuntur. Dumque ſuum adeps odorem exuerit, defæcatus, ac bene opertus nocte tota permanet. Poſtero die deterſa ſorde, quæ peſſum ierat, ſampſuchi, vt dictum eſt, contuſi iterum ſexquimina priori adijcitur, eodemque modo in offas cogitur. Alijs quæ diximus, peractis decoquitur, & colatur: & ſi qua fundo haſit ſpurcitia, deraditur, & loco frigido reconditur.* Item quoque ferè legitur apud e Plinium, qui adipem ſic paratum ab agente Comagenum vocat. Honorem debemus (inquit) Comagenorum clariſſimæ rei. Fit ex adipe Anſerino, alioq; Celeberrimi vſus eſt: an hoc in Comagenæ Syriæ parte cum cinnamomo, caſia, pipere albo, herba, quæ Comagenæ vocatur, obrutis niue vaſis, odore iucundo, vtiliſſimum ad perfrictiones, conuulſiones, cæcos, ac ſubditos dolores, omniaq; quæ acopis curantur, vnguentumq; pariter, & medicamentum eſt. Fit & in Syria alio modo adipe auium curato, vt diximus, additis cryſiſceptro, xylobalſamo, phœnice elate, item calamo, ſingulorum pondere, qui ſit adipis, cùm vino bis, aut ter ſubferuefactis. Fit autem hyeme, quoniam æſtate non glaciat, niſi accepta cera. Hæc omnia f Plinius, & alibi ruſus. Aliud (inquit) repetit Syriæ pars, qua Comagenæ vocatur. Adipem enim (Anſerũ) in vaſe æreo cum cinnamomo niue multa obrutũ, ac rigore gelido maceratũ ad vſum præclari medicaminis, quod ab agente dicitur Comagenũ. Sic Plinius. Sed Dioſco-

e l.29.c.3.

Medicamẽ Comagenũ.

f lib. 10. c. 22.

ſcorides Comageni non meminit, cum tamen apud Nicolaum Myrepſum id nomen ſe legiſſe teſtetur Ornithologus. Sed iam ad huius adipis celeberrimos vſus accedamus: qui cum plurimis conferat morbis, eos recenſebo, ab ijs exorſus, qui totius ſunt corporis, ad eos progrediens, qui ſingularum ſunt partium. Eo igitur per ſe in omnibus affectionibus, quæ dolorem inducunt, vti licebit, eas enim maximè mitigare ſcribit Galenus, qui pariter alicubi pharmaco cuidam, vt dolorem ſedet huius adipis aliquid inijci iubet velut ipſe facere conſueuerat. *Adeps verò*, inquit, *Anſerinus ſit, vel eius inopia Gallinaceus. Si neque hunc habemus, ſuillum inijciamus, non ignari quidem magnam eſſe Anſerini ad reliquos eminentiam.* Idem adeps humores in intimis corporis partibus mordicantes mirum in modum obtundit, vt idem Galenus teſtatum reliquit. *Porrò ob tenuitatem eſſentiæ nonnulla acrimonias magis retundunt, vbi nimirum in alto mordicantium corporum, quod moleſtum eſt, hæſerit: nam quod craſsiorum eſt partium minus, magis autem, quod ſubtilium tota corpora penetrat, & omnibus ipſum ſantibus mordicantibus permiſcetur. Hac ratione adeps Anſerinus, quæ in alto corpore mordicant, magis obtundit &c.*

Ad dolorē ſedandum.

Sicut autem dolores, ita etiam laſſitudines tollit, idcirco inter medicamenta acopa, ideſt, laſſitudines, & fatigationes leuantia ab eodem authore reponitur: vnde aliquando medicamentis ammiſcet, quæ myracopum conſtituunt, ſic ab eo deſcriptum. *Ceræ candidæ ʒ ij, adipis Anſerini odoramentis conditi vnciam vnam, medullæ ceruinæ vnciam, ſalis ammoniaci ʒ ij, piperis albi ʒ ij, thuris vnciam, cinnamomi ʒ iij, aphronitri vnciam, Iridis Illyricæ ſextarios ij, mellis lib. iij, opobalſami ſextarium, Comageni lib. ij. Parato, vt noſti.* Hanc eandem vim ſedandi, inquam, laſſitudines in eo pariter agnoſcunt & alij, vt Kiranides, qui Adeps Anſerinus, inquit, vtilis eſt acopis, & malagmatis.

Ad laſsitudines.

Porrò omnibus ferè tumoribus præter naturam præcipuè confert: dolorem enim ſedat, emollit, & diſcutit: quæ tria in tumorum cura, quàm maximè plerunque requiruntur. Sic Galenus ad inflammationem cum dolore eum laudat, & phlegmonis cum oleo roſaceo mederi ſcribit, & alibi phlegmonis familiariſſimam eſſe, & rurſus conferre pro reſolutione tumoris, ne aliquid duri remaneat; ſic quoq; Plinius tubera, & quæcunque emolliri opus ſit, efficaciſſimè illo curari affirmat. Sic Æſculapius, & Conſtantinus omnem duritiem ſoluere teſtantur. Syluius Pariſienſis non contemnendus noſtri æui medicus, quod maximè tenuium ſit partium in volucrum genere ad ſcirrhi curationem præferendum iudicat. Inſuper ſacro medetur igni, teſte Plinio, qui etiam eum cum ſinapi, melle, & cera Cypria illini liuoribus, ſugillatiſq; ſcribit. Apud Æginetam recipitur cum adipe Phaſianorum in emplaſtrum diapyranu, cui emplaſtro diſcutiendi vim tribuit.

Ad tumores omnes.

Ad inflāmationem cū dolore.

Ad duritias.

Ad ſcirrhos.

Ad ignem ſacrum.

Ad liuores ſuggillataque.

Non minus vtilitatis vulneribus præbet. Plinius cucurbitam toſtam in argilla, ac tritam cum adipe Anſeris, item Bubonis cerebrum cum eodem ad vulnera glutinanda commendat: & alibi ſcribit, cum butyro pari pondere paſtillis inditum ſanguinem ſiſtere: denique cum cerebro, & alumine, & œſipo attritis mederi. Hippocrates eiuſmodi medicamentum molliens præſcribit, quod etiam cicatrices emendat: *Scyllæ internam partem muçoſam terito, & reſinam de pice cum recenti adipe ſuillo, & oleo modico, reſinaque ac ceruſa modica.* Et adipem Anſerinum, ac ſuillum recentem purum, & oleum modicum, & ſcyllam, & ceram albiſſimam. g Olaus Magnus ex Plinio, vt videtur: nam idem ferè apud hunc legas, hunc adipem melli commixtum, & morſui canis rabidi appoſitum celeriter ad ſanitatem perducere ſcribit. Prodeſt etiam ad venena. Poſt venena ſumpta, inquit Gainerius, vomitus eſt prouocandus cum aqua calida mixto butyro, cui rectè additur etiam parum adipis Anſerini, vel adeps ipſa cum vino dulci decocta bibitur.

Ad vlnera.

Ad ſanguinē ſiſtendū.

Ad attrita.

Ad cicatrices.

g Hiſt. ſept. l. 19. c. 7.

Ad venen.

Reſtat modo vt de morbis agamus, qui ſingularum partium ſunt peculiares, inter quos ſeſe nobis primum prodit alopecia, cui hunc adipem mederi teſtatur Auicenna. Et Marcellus infantum alopeciarum vitia huius perfrictione ſuppleri affirmat. Galenus de compoſitione medicamentorum ſecundum loca inter remedia alopeciæ, *Vrſæ adeps*, inquit, *præſtat, ſi vetuſtior eſt: quanquam etiam hyenæ, leoniſque, ac pardalis, ac Anſeris adipes conueniunt: & quicunque tenuium partium ſubſtantiam habent, quò promptè in cutis profundum penetrare queant, atque ad radices vſque capillorum pertingunt.* Et rurſus ad eundem affectum, *Quæ ex adipibus*, inquit, *componuntur, modica item thapſia amixta ſimiliter proſunt: præſertim ſi euphorbij, & adarcij addatur pars duodecima. Sit autem adeps trium generum leonini, pardalij & hyenæ, cuiuſque pars vna. Si verò hyenæ adeps non adeſt, ſufficit præſentibus reliquis duobus vti Anſerino ammixto. Si verò omnes quatuor habeas, ſimul omnes miſcebis, addito inſuper, ſi adſit, vrſino, &c.*

Ad alopeciam.

Porrigini quoque, ſeu capitis furfuribus hic adeps probeſſe dicitur cum naſturtij ſemine mixtus. Tali enim aſſidua lotione capitis furfures depellit: ſicuti ex Plinio patet, qui non ſolum porriginem, ſed

Ad porriginem.

capitis

Ad capitis dolorem.

capitis etiam vlcera, nasturtij semen tritum, & adipi Anserinæ mixtum emendare tradit, authore Sextio. Ad capitis, & temporum dolorem Apollonius apud Galenum medicamenta quædam ex adipe Anserino illinire iubet. Sanguinem verò à crebro profluentem; Anseris, aut Anatis adipem cum rosaceo coctum, & infusum sistere tradit Plinius. Idem somnos allicere, œsipum cum adipe Anserino & vino myrtite; & rursus cutem in facie adipem Anseris, vel Gallinæ custodire. Quod ante eum scripserat Dioscorides: ait enim vtilem esse εἰς ἐπιμέλειαν προσώπου, hoc est, ad conseruationem faciei, ne scilicet tempestatibus, aut sole lædatur. Ruellius vertit ad mangonizandam faciem; Marcellus Virgilius ad tutorem vultus. In hanc quoque sententiam fortè scriptum reliquit Plinius, seuum vituli cum Anseris adipe, & ocimi succo genarum vitijs optimum esse. Oculorum vitijs in homine, nullum remedium ex hoc adipe apud authoees obseruaui. De eisdem verò affectionibus in equis sic memoriæ prodiderunt, Absyrtus, & Hierocles Hippiatri: *Si vulnus* (διακοπὴ) *acciderit in oculo equi, & gramina* (lemæ) *crassæ emanant cum periculo, ne oculi substantia effluat, medullam ouillam tritam illines, & manu aliquandiu cohibebis, his die: Præstat autem medulla recens. Quod si ad manum illa non fuerit, adipe Anserino, Gallinaceoue vteris. Iuuat etiam medulla cum adipe Anseris permixta.* Commendatur etiam ab Hierocle sepiæ ostracum ad equorum leucomata cum alijs quibusdam, & adipe Anseris permixtum. Aurium vitijs diuersis quis mederi volens, plurima hinc remedia accipiet, quæ licet simplicia omnia non sint, imo pleraque composita, nihilominus referre hic placuit, eoq; maximè cùm præcipua facultas huic adipi debeatur. *Apud Nicolaum Myrepsum in primis multis auricularibus* medicamentis amiscetur, aurium autem vitijs mederi quamplurimi alij testantur viri doctissimi. Si auricula aliquo pacto vitiata fuerit, Anserina adipe infusa diligenter expurgabitur, sanitatiq; reddetur. Marcellus. Si terreni vermes cum adipe Anseris decocti infundantur auribus, constat deplorata vitia eo remedio sanari. Plinius, & Marcellus. Anserinus adeps instillatus dolorem aurium lenit. Dioscorides, Auicenna, & Simeon Sethi. Anserinum, aut Gallinaceum adipem liquefactum sensim instillat Apollonius ad aurium dolores apud Galenum de compositione medicamentorum secundum loca: vbi Galenus, *Gallinaceus*, inquit, *& Anserinus adeps, si quidem euacuatum corpus inuenerint, & humorem, qui inflammatam affectionem excitat, non amplius influentem, duabus rationibus tum mitigandi, tum curandi profuerint. Si verò influente adhuc causa adhibeantur, affectioni quidem nihil auxiliantur, leniunt tamen doloris accessionem, siue symptoma, quemadmodum si ob humorum acredinem mordacitas contingat*. Hæc Galenus. Aures mirificè iuuat adeps Anserinus cum ocimi succo impositus. Plinius. Ocinum auribus vtilissimum, infantium præcipuè cum adipe Anserino. Idem. Seuum vitulinum adipe Anserino mixtum, adiecto ocymi succo, tepidum auribus dolentibus infusum optimè sanat. Marcellus. Adeps Anserinus cum ocymi succo tepefacto instillatoq; dolores auricularum infantilium sanat. Idem: qui vtrumq; locum ex Plinio decerpsisse videtur. Ast contusas, & fractas aures: Adipem Anserinum, & lac muliebre mixta instilla, aut adipem bubulum, ac Anserinũ portionibus liquefactos in stilla, aut myrrham, & adipem Anserinum, vel butyrum, vel resinam, & conchylij partem internam æquis partibus trita super aurem, & propinqua tempora impone. Asclepiades apud Galenum. Lac muliebre aurium vitijs medetur, modicè admixto oleo: aut si ab ictu doleant, Anserino adipe tepefactum. Plinius. Cùm auris percussa, & rupta fuerit, seuum Anatis (Ornithologus rectè legit Anseris, Anserem enim, & Anatem interpretes Arabum nõnunquam confundunt) coletur guttatim, & apponatur cum eo lac mulieris. *Hæc tepida cum succo basilici*, cuius semen est rubeum apponatur (instilletur) b Rhasis ex Galeno. Ad aurium inflammationes in superficie cutis ex humorum impressione, aut plaga obortas, item tumores, ac rubores, adipem Anserinum, & lac muliebre mixta, aut adipem bubulum, ac Anserinum, æquis portionibus liquefactos instilla. Apollonius apud Galenum. Apud eundem Andromachus medicamento ad aurium vlcerationes siccas, non humentes, inscripto, miscet adipem Anserinum. Terreni vermes cum Anseris adipe, vel cum oleo decocti sine dubio medentur auribus purulentis. Marcellus. Quia verò hæc auis auditu admodum pollet, vt dictum est, ideo eius adipem ad aurium grauitatem facere scribit Io. Baptista Porta. Valere autem ad eam plurimi alij quoque scripserunt doctissimi viri. Serenus.

Ad sanguinem profluentem à cerebro.

Ad somnũ conciliandum.

Ad cutem faciei custodiendũ.

Ad oculorũ vitia.

Ad leucomata.

Ad aurium vitia.

b De bo. animal.

> *Si verò obtusa* (alias obstrusa) *sensus remoretur in aure*
> *Lumbricos terræ, seuumq; ex Ansere rauco*
> *Excoque: vel veterem poteris depellere morbum.*

Grauitatem aurium emendat adeps Anserinus: quidam adijciunt succum cepæ, & allij pari modo. Auricularum sonitum, & grauitatem emendant succo ceparum cum adipe Anseri-

no, aut cum melle inſtillato. Plinius, & alibi: Allij ſuccus auribus inſtillatur cum adipe Anſerino. Adeps Anſerinus cum cæpæ ſucco mixtus bene, auriculæ infuſus, ſurdis auditum reuocat. Sextus Philoſophus Platonicus. Adipem Anſerinum, & fel Bouis, ac taurinum pari menſura mixta inſtillato ad auditus grauitatem. Apollonius apud Galenum. Si maior ſit dolor, aut grauitas Auriũ, ſeuum bubulum cum adipe Anſerino tepefactum infundunt. Plinius. Et rurſus: Prodeſt & ſeuum vituli cum Anſeris adipe, & ocymi ſucco. Adeps Anſerinus miſcetur croci ſucco, quæ infuſa auribus incommodos ſonitus, tinnituſq; earum propriè, & vnicè tollunt. Marcellus. Ad ſonitus, & inflationes aurium, nitrum, & reſinam, & adipem Anſerinum æquis partibus cum oleo commixto diſſoluta inſtilla. Apollonius apud Galenum. Et rurſus: Cæpas, & allium, & adipem pari menſura trita, & excolata infunde. Sonitũ, ac grauitatem in auriculis emendant cum adipe Anſerino, aut melle inſtillantes cæparum ſuccum. Plinius. Si aqua auditorium meatum intrauerit, plurimùm prodeſt adeps Anſerinus (atque item vulpinus, & Gallinaceus) mediocriter calidus infuſus. Galenus duobus in locis. Adeps Anſerina cùm crocei ſucco mixta, & tepefacta, ac ſic infuſa aquam, & omnem humorem ve auriculis euocat, & perſanat: Marcellus.

Si verò in patulas animal penetrauerit aures
Proderit admixto pauidi fel muris aceto,
Aut ſi lympha potens perualerit, Anſeris aptus
Immittatur adeps cæparum non ſine ſucco.
Qui grauis eſt oculis, ſenſum tamen auribus auget.

Ad narium affectiones varias. *Ad ozænas* *Ad labiorũ rimas.*

Serenus. Idem remedium legitur apud Plinium, Sextum, Æſculapium, & Galenum, qui tepefactum inſtillari iubet. Sextus bene miſeri. Ad varias narium affectiones. Adeps Anſeris cum butyro pari pondere infuſus, profluuium narium ſiſtit. Marcellus. Vbi cruſtæ vlceri narium obductæ, adipe Anſerino, aut butyro cum roſaceo cerato curantur. Lampon ad ozænas apud Galenum: vbi quoque medicamento cuidam Aſclepiadis ad ozænas adeps Anſerinus adijcitur. Ad labia affecta. Adeps Anſerinus labiorum rimas illitus ſanat. Dioſcorides, Simeon Sethi, Plinius, & Marcellus, fiſſuras faciei, & labiorum. Auicenna. Profundiores in labijs fiſſuras, adipe caprillo, aut Anſerino curabis. Nicolaus Myrepſus. Hirci ſeuum efficax eſt labrorum fiſſuris cum adipe Anſerino, ac medulla ceruina. Marcellus. Paulò aliter

Ad oris vlcera.

Sextus, ſepum, capræ, inquit, & adipem Anſerinum, medullam cerui, & cæpæ cum reſina ſimul, & calce viuo fac vt malagma: mirè ſanant labiorum fiſſuras. Vlcera oris, ac rimas, ſeuum vituli, vel bouis cum adipe Anſerino optimè iungit. Marcellus. Plinius etiam ocimi ſuccum addit. Ad aphthas, ideſt vlcera oris, adipem ſuillum, aut Anſerinum manna inſperſa illinito. Archigenes apud Galenum, vbi Crito etiam ad aphthas medicamentum componit ex alumine, & malicorio punici dulcis: quòd, inquit Galenus, niſi adipem Anſerinum miſcuiſſet, ad putrefactiones fortè congrueret. Ad ceruicem læſam. Rigor ceruicis adipe Anſerina, vel potius Gruina perunctus velociſſimè mollietur. Marcellus. Ad ceruicum tumores ſedandos ouorum vitelli cocti cum adipe Anſerino illinuntur, felle caprino æquis ponderibus permixto, atque inde ceruices fricantur. Idem. Aliqui ad inunctionem gibberis adipem ex Anſere ſic eliciunt. Anſerem pinguem muribus minutatim inciſis farctum aſſant, & deſtillantem inde liquorem ad inunctionem gibberis vtuntur. Ad mammarum affectiones: Mammas à partu cuſtodit adeps Anſeris cùm roſaceo, & araneo. Plinius. Serenus, vt conſtringantur papillæ Anſeris adipem illini præcipit, cum lacte tepente Plinius earundem dolorem minui ſcribit, ſi hoc adipe perungantur. Ad ſuppuratos. Anethi ſicci veteris puluerem, & reſinæ pityinæ puluerem cum adipe vetere Anſerino, aut Gallinaceo edendum mane ieiuno empyico cochlearia tria, & veſpere tantummodo dabis, mirè ſubuenies. Marcellus. Idem medicamento è cancris marinis pro phthiſico adipem Anſerinum addit. Hydropicis œſipum ex vino, addita myrrha, modicè potui datur, nucis auellanæ magnitudine. Aliqui addunt & Anſerinum adipem, & oleum myrteum. Plinius. Adeps Anſerinus cum eiuſdem cerebro, & butyro, & alumine, & œſypo impoſitus ad cerati modum efficaciter renibus prodeſt. Marcellus. Ad colicum Galenus huiuſmodi ænema præſcribit: At ſi cum febri vnà talis dolor aliquando incidat, principio quidem, ſi id ferunt, fomentum ſiccum ex milio eſt adhibendum: ſi ab hoc non quieſcunt, ſemen aliquod, quod flatum diſſipet in oleo, quod tenuium ſit partium coquere, mox per linteum, quod purum ſit, oleum colare: deinde Anſeris ſeuum in oleo liquare, ac per ſedem iufundere oportebit. Si Anſeris ſeuum non ſit, Gallinaceo eſt vtendum: in primiſq; curandum, vt ſit expers ſalis: eſto autem non admodum vetus: licet verò & recenti vti, præſertim Anſerino. Ad ſedis vitia. Adeps Anſerinus cum eiuſdem cerebro, & œſypo, & alumine ſubigitur, & imponitur ani omnibus cauſis. Marcellus.

Ad ceruicis rigores. *Ad eiuſdẽ tumores.* *Ad mammas à partu conſeruandas.* *Ad papillas cõſtringendas.* *Ad earum dolorem.* *Ad ſuppuratos.* *Ad phthiſim.* *Ad hydropem.* *Ad renes affectos.* *Ad colicũ affectum.* *Ad ſedis vitia.*

lus. Idem adeps, aliiq; diuersi apud Galenum de compositione medicamentorum, secundũ loca miscentur medicamentis ad sedem. Sedis vitijs prodest butyrum cum adipe Anserino, ac rosaceo. Modum ipsæ res statuunt, vt sint illitu faciles. Plinius. Agrimonia trita cum adipe Anserino imposita condylomatis medetur. Marcellus. Muliebrem hæmorrhoidem ita curato. Multa calida aqua proluito, in aqua verò adorara, velut est myrica trita coquito. Deinde spumam argenti tostam, & gallam misceto, & vinum album, & oleum, & Anseris adipem affundito, omniaq; simul trita post factam prolutionem illinenda dato. Proluere verò oportet, sede quàm maximè extracta. *i* Hippocrates. Ne acria perurant adeps Anserinus cum cera punica, cerusa, rosaceo infricatur. Idem adeps Cygni. Hæc & hæmorrhoidas sanare dicuntur. Plinius. Cuius verba, *Ne acria perurant*, contra acres, & calidos sedis dolores interpretanda sunt: nam & apud *k* Galenum sic legimus; Ad sedis ex ardore dolores, recentem Anseris adipem inungito, & emplastri in modum imponito. Heras in medicamentum quoddam sedis pro œsypo, inquit, Galenus, adipem Anserinum pari pondere coniecit. Hippocrates autem, Anserino adipe, & suillo, solani succo, chrysocolla, & resina, & cera alba commistis, & simul liquefactis, sedem inflammatam illinire iubet, quamdiù inflammatio durauerit. Ad vlcera genitalium. Oesypum sanat vlcera genitalium cum Anserino adipe. Dioscorides. Ad vrinæ stillicidium. Vrinæ incontinentiam cohibent leporis testiculi tosti, vel coagulum cum Anserino adipe in polenta. Inhiberi Venerem pugnatoris Galli, testiculis Anserino adipe illitis, adalligatisq; pelle arietina tradunt. Plinius. Ad vuluæ vitia. Adeps Anserinus matrici vtilis est. Auicenna. Adeps Anserinus, aut Gallinaceus recens, & sine sale conditus ad vuluæ vitia proficit: sale inueteratus, & qui temporis spacio acrimoniam concepit, vuluæ inimicus est. Dioscorides; & alibi: Adeps Anserinus, & Gallinaceus conueniunt muliebribus malis. Lac muliebre cum œsypo, & adipe Anserino vuluarum doloribus imponitur. Si verò dolores ad extremam debilitatem deduxerunt, spongijs calidis ex aqua, & oleo expressis foueto, & subdititia mollia apponito, medullam cerui, adipem Anserinum, & ceram albam, & oui luteum, aut ceratum picatum cum resina subdito. Hippocrates. Si dolor fuerit vehemẽs post purgationẽ (ex subdititijs) sambuci fructum, lauri baccas, in vino nigro coquito, & de aqua duas heminas excolato, misceto autem cum adipe Anseris, & oleo rosaceo, & tepidum infunde. Hippocrates. Aliud Si dolor vexarit ex subdititijs purgatam, myrrhæ acceptabulum, thuris tantundem, melanthium, Cyperum, seseli, anisum, apij semen, netopon, mel, resinam, adipem Anserinum, oui candidum, vnguentum Ægyptium singula paribus portionibus in vino albo duci duarum heminarum mensura tertio, & tepidis infusis colluito Hippocrates. Vuluarum durities, collectiones (locorum duritias, & concretiones Sextus) adeps Anserinas, aut Cygni illitus emollit. Plinius. Hippocrates adipem hunc mollitorijs, alijsq; plurimis vteri medicamentis crebro admiscet, vt ex sequentibus patebit. Adipem ouillum, ouorum vitellum, mel, oleum rosaceum sumito, & cum his farinam subigito, & ad lentum ignem tepefacito, & quod destillat, lana exceptum emollito, ac apponito: aut adipem ouillum aromatis conditum, & nitrum rubrum, Anseris adipem, ouillum adipem, ceram albam, netopon, rosaceum oleum, hæc quàm optimè permisceto, & tenuibus linteis excipito, & statim vbi lota est, apponat tepida osculo vterorum, aut cerui adipem in rosaceo oleo liquefaciat, & molli lana excepta subdat. Hippocrates. Aliud subdititium molle. Cum verò duri fuerint vteri, & sic doluerint, subdititia apponito, velut est cerui medulla, aut Anserinus adeps, aut suillus adeps, aut vnguentum irinum cùm melle, & oui luteum, & ceram albam velut cataplasma emollito, hordeaceam, ac triticeam farinam cum aqua, & ruta concoquito Hippocrates. Aliud. Vtatur & subdititijs mollibus ex myrrha, pice, cera, & adipe Anserino. Hippocrates, qui paulò superiùs penicillos ex lino eodem adipe illitos subdi iusserat. Semen vrticæ, & maluæ succum cum adipe Anserino tritum subdito. Idem. Aliud purgatorium. Glandulas facito ex mellis, bituminis drachmis duabus, canisi acetabula, felle bouis, myrrhæ drachmis tribus, elaterij potione, hæc in vase æneo coquito, & Anseris adipem misceto. Idem. Aliud. Vrticæ semen, & maluæ succum, & Anserinum adipem simul permixta subdat. Idem. Aliud ad sanguinem vteri ducendum Elaterij potiones quatuor adipe Anserino, & Caprino, & mysi ammisceto, in glandulam formato, & in linteo apponito. Idem. Aliud quod vteros expurgat, & sanguinem euacuat. Absynthij radicem tritam, melle, & adipe Anserino ammixtis apponito. Idem. Aliud. Si menses non compareant, Styracem, & origanum terito, & permistis adipem Anserinum affundito, ac apponito. Idem. Idem remedium alibi recenset. Aliud. Si menses non fiant, adipem Anseris, & nepotum & resinam mulier lana excepta subdat. Idem. Si ex partu mulier non fuerit purgata: Ad os verò vterorum adipem Anserinum illinito, & myrrham, & resinam tepi-

Ad mulie-bres hæmorrhoidas

i l. de hæmorrhoidib.

k Eupor. 1.

Ad sedis ex ardore dolores.

Ad vlcera genitaliũ.

Ad vrinæ stillicidiũ.

Ad vuluæ vitia.

Ad vteri dolorem.

Ad vuluarum durities, & collectiones.

Ad vterũ purgandũ.

Ad partum difficilem.

tepidam. Ad partus difficultatem ex vteri ſiccitate: Si verò ea, quæ in partu eſt ſicca fuerit, & difficulter humectetur, oleum bibat, & locos oleo calido cum maluæ aqua irriget, & cerato liquido illinat, & Anſerinum adipem cum oleo infundat. Idem. Ad eijciendum fœtum

Ad fœtum mortuum extrahendum.

mortuum ſubdititium: Teſtam recentem, & adipem Anſerinum terat, & apponat. Aliud. Crocum terito, & adipem Anſerinum affundito, & excolata in vteros infundito, & ad plurimum tempus relinquito. Idem. Aliud. Calamum odoratum, & cucumeris ſylueſtris medullam, cum adipe Anſerino terito: diliget autem vmbilicum, & pectinem, & de hoc modicum lanæ inſtillatum ad os vteri apponat, & ab hoc paulatim extrahetur. Idem. Si verò mulier abortum fecerit egreſſus, ſiue putrefactus, & intumuerit, aut aliud quid huiuſmodi paſſus fuerit, hæc fieri præcipit. Porri & apij ſuccum per linteum expreſſum de vtriuſque colligito, & olei roſacei heminam, & adipis Anſerini quadrantem adijcito, reſinæ obolos tres in oleo liquefacito, & vbi mulierem ad pedes altiorem feceris in vteros infundito, & decumbens ad plurimum tempus contineat: deinde ad dies quatuor deſidere iubeto, & egreditur puer putrefactus &c. Secundarum expulſorium, quod vteris infunditur. Quum

Ad ſecundas expellendas.

ſecunda à frigore mortificata computruerit, vbi ventus frigidus fecerit, crocum leuiter tritum drachmæ pondere cum adipe Anſerino infundito, & ad plurimum tempus ſinito. Idem.

Ad fluxum rubrum.

Ad fluxum rubrum vteri ſiſtendum. Si reſiccare fluxum opus fuerit, calamintham in vino nigro coquito, & lineo inuolutum apponito, aut hyoſcyami folia, & cicutam ſimul coquito. Similiter porrum, & maluam, & ceram, & Anſeris adipem amiſceto, deinde tepida ad pudenda ſubdito.

Ad aquam intercutem vteri.

Ad aquam intercutem vteri. Quum aqua ex pudendo fluxerit, myricæ folia, & thus, & reſinam cum Anſerino adipe terito, & per clyſterem in pudendum infundito. Idem. Alibi hunc adipem per ſe aquæ ex vtero fluenti auxiliari ſcribit Alibi cum ſulphure delingendum dat. Si vero non ſolùm vterus aqua intercutem laborarit, ſed etiam vlceratus fuerit, hoc remedium præſcribit. Anſeris adipem, & ouum illinito, aut ouillum, aut ſuillum adipem, & lentem in vino coquito, & hoc pari aqua temperatum infundito.

Ad vteri inflammationem.

Ad vteri inflammationem. Si inflammati fuerint puerperæ vteri, venter ardet, & magnus fit, & ad præcordia ſuffocatio habet. Quum ſic habuerit, muſcum marinum, quem ſuper piſces inijciunt, pro cataplaſmate, netopum, reſinam, mel, adipem Anſerinum, acetum album, vnguentum album Ægyptium: hæc omnia ſimul trita, & vini albi heminis duabus diluta, tepida infunde. Et rurſus paulò inferius: Aut adipem Anſeris in reſina liquefacito, & ſimiliter oleum cedrinum modicum affundito, & cum melle liquefacito, ac tepida infundito. Idem.

Ad vteri ſtrangulatum.

Ad vteri ſuffocationem. Axiliatur & aceti albi cyathus potatus: aut iuniperi fructum, aut adipem ſumere Anſerinum, & ceratum reſinatum, ac picem in ipſo liquefacere, & ſubdititias glandulas efformare. Idem.

Ad vteri puſtulas.

Ad puſtulas. Quum in purgatione puſtulæ circa oſculum vteri fuerint ſic curato: Carnem bubulam cum butyro, aut adipe Anſerino, & aniſo tritis illine, & ipſam carnem in pudendum inde. Idem.

Ad vlcera inflãmata.

Ad vlcera inflammata. Si vlcera fuerint acria, & inflammata, hac collurione vtere: Adipem Anſeris, & reſinam miſce, & aqua tepida diluta infunde. Idem. Aliud. Si ex partu, aut inflammatione vteri fuerint inflammati Anſeris adipem reſinæ amiſceto, affuſoque ad hoc vino, tepefactum infundito. Idem. Aliud ad vterum ex partu vlceratum, & inflammatum. Si verò os eius vlceratum fuerit, ac inflammatum myrrham, & adipem Anſerinum, & ceram albam, & thus pilis leporinis ſub ventre natis miſceto, & ſimul trita in lana apponito. Idem: & alibi: Si vlcera fuerint acria, & inflammata hac collutione vtere. Adipem Anſeris, & reſinam miſce, & aqua tepida diluta infunde.

Ad conceptum.

Ad conceptum. Portulacam cum adipe Anſerino, & myrrha, & porri ſemine, & felle bubulo lanæ terito, & lanæ inuoluta ad os vteri apponito. Idem. Aliud. Secundam mulieris, & vermium capita, & alumen Ægyptium cum adipe Anſerino diluito, & in lana ad os vteri apponito. Idem. Aliud. Quibus autem à viro immiſſa graueolentia fuerint non concipit: portulacam igitur, & adipem Anſerinum miſceto. Idem, qui paſſim plurima alia huiuſmodi ſubdititia ad conceptũ faciẽtia recenſet, quæ breuitatis cauſa lubens prætereo.

Ad abortũ.

Ad abortum ex eodem. Paſtinacæ ſemen læuiſſimè terito, & lacti ſuperſtantem concretionem amiſceto, & adipem Anſerinum aliquatum. Hæc feruefacta bibenda dato. Alibi abortum facienti adipem ouillum, & Anſerinum, & mel ſimul mixta, ac trita dat elingenda. Ibium cineres cum adipe Anſeris, & irino perunctis, ſi conceptus ſit, partum continere tradunt. Plinius.

Ad vteri procidentiam.

Ad vteri procidentiam. Poſtquam autem purgaueris, fomento vteris adhibito ex his, quæ cum lauro præparantur id, quod ex narciſo præparatur apponito, & poſtera die apidem Anſerinum: poſtea intermiſſis tribus diebus collutione aceto parata vtere. Hippocrates. Cum Anſerino adipe perunctis mammis dolores minuere putant, molas vteri rumpere, ſcabiem vuluarum ſedare, ſi cum cimice trito illinatur. Plinius. Adipem Anſeris

calentem

Ad ventrē à rugis vindicandum.

calentem adhuc à recenti ex ventre Anſeris exemptione illini iubent ventri, & coxis puerperæ ſtatim à partu, & eadē loca mox faſcijs lineis aſtringi, quas per dies nouē relinquunt: ita ventrem ſine rugis, & læuem permanſurum. Andreas Furnerius. Adeps Anſeris vtilis eſt in peſſarijs. Kiranides. Atq; hæc ſunt remedia, quæ ex Anſeris adipe deſumuntur. Iam accedamus ad ea, quæ ſubminiſtrat liquor quidam, quæ arte ex Anſere elicitur, qui propriè adeps dici non poteſt, ſed ad adipis naturam accedit: cùm non paruam illius in ſe portionē habeat permixtam. Leonellus igitur Fauentinus, reſolutionis curam præſcribens, Anſerem veterem deplumari, exenterariq; iubet, & in ventrem eius imponi pinguedinis Anatis, lupi, vulpis, taxi, felis ſylueſtris æquis portionibus drachmas duas: ſaluiæ viridis, iuæ primulæ veris, herbæ paralyſis, vel arthriticæ paribus portionibus manipulum dimidium. Herbæ virides, inquit, cum adipibus validè contundantur. His farctus Anſer in veru aſſetur: & pingui, quod deſtillauerit collecto, ſpina dorſi, membrumq; paralyticum inungatur. Antonius Gainerius inter remedia arthritidis vnguentū ex Anſere deſcribit, quo innumeri homines reſtituti ſint. Sed ipſos, quos recitat ex innominato authore verſus vtcunq; barbaros adſcribā.

Ad paralyſim.

Ad arthritidem.

Anſer ſumatur, veteranus qui videatur,
Mox duplemetur, vitalibus euacuetur,
Intus ponantur, quæ ſuperius numerantur,
Trita caro, tota triti (locus apparet mutilus, & deprauatus, fortè legendum, trita caro catti parui) *mox pelle remota*
Vnctum porcinum, thus, cera, ſagimen ouinum.
Pondere ſint æquo ſal, mel, faba, ſitq; ſiligo.
Poſt hoc aſſetur, Tamen aſſus non comedetur.
Vas ſupponatur ſic, vt liquor accipiatur:
Quo membris vnctis, gutta diſſoluitur omnis,
Certè hoc vnguentum præſtat ſuper omne talentum.

Ioannes Gœrotus in libro Gallico de curandis morbis vnguentum ad arthritin quoque ex conſimili pingui deſcribit huiuſmodi: Anſerem pinguem deplumatum exentaratumq; felibus paruis bene habitis minutatim inciſis farcito, adiecto etiam ſale, & ad ignem lentum aſſato: & quod deſtillauerit, reſeruato. Quidam hoc oleum, ſiue pinguedinem ex Anſere contra arthritin frigidam, & etiam contra membrorum extenuationem deſcribunt. Anſer antiquus repleatur ſanguine, ſuillo, ſepo ouino, pice, lardo, vel communi pinguedine, pari pondere vncijs duabus, thuris vncijs tribus, ceræ modico, aſſetur, & quod deſtillat reſerua, & cū eo ſæpe vnge locum affectum. Aduerſus ſpaſmum, inquit Marcus Gattinaria extat experimentum egregium, qnod Nicolaus Florentinus ex Thadæo refert. Conuenit poſt diuerſiones, euacuationes, reſoluens ac remittens dolorem, huiuſmodi. In Anſeris pinguis exenterati ventre cattus minutim inciſus cum lardo, mirrha, & thure (ventre ſcilicet à farctura conſuto) aſſetur in veru, & ſupponatur vas aceto albo medium. Defluentem hinc pinguedinem poſt primum ſuccum, qui minus vtilis eſt, colligito ſupernatantem aceto, & in aliquo vaſe recondito. Deinde bulliat Anſer in dicto aceto, & pinguedo, quę copiosè ab eo ſeparabitur aceto ſupernatans, ſimiliter colligatur, & miſceatur cum prima. Hac inungetur membrum ſpaſmo affectum. Ipſe noui quendam ſimili vnguento feliciter vſum ad tendines in ceruice induratos, atque obtortos. Syluius ad huiuſmodi affectus Anſerem exenteratum farcire docet carnibus felis annoſæ, & herbis, quæ neruos iuuent, vt inde eliquatus adeps ſit medicamentoſior. Ius quoque contra venena vel intus ſumpta, vel etiam quomodolibet aliter naturæ vim inferentia exhibetur. A ſerpente morſis cùm qui venenum exugat, non ſit, iubet Celſus, vt hoc iure vel ouillo, vel vitulino vomitus moueatur. Idem præcipit Nicander contra cantharides, qui etiam ius ex pullo Anſerino dat contra toxicum. Dioſcorides poſt vomitionem oleo irino concitatam exhibet ijs, qui coriandrum hauſerunt. Heraclides Meſodicus, teſte Plinio, eryngem in iure Anſeris decoctam remedijs omnibus contra toxica, & aconita efficaciorem arbitratur. Idem ius, ſi Kiranidi credimus, potum cum vino, prodeſt eis, qui biberint vinum multum, aut aconitum, aut dorycnium, ideſt, herbam Apollinarem; cui quoque malo viſcera Anſeris aſſa, & in cibo ſumpta prodeſſe affirmat. Sanguis vtiliſſimè in antidota miſcetur, vt teſtatur Dioſcorides, eumq; imitatus Paulus Ægineta, inquiens: Antidotum ex ſanguinibus, quod in lethalia medicamenta efficax eſt, Anatis, hœdi, & Anſeris ſanguinem recipit. Nicolaus Myrepſus ad deleteria, lethaliauè ſanguinem Anſerinum cum aceto, aut Anatis cum vino bibendum dat, quod ait eſſe mirabile. Bibitur quoq; contra leporis marini venenum calidus, authore Dioſcoride. Auicenna an calidus ſit bibendus non exprimit. Aëtius adhuc calentem cum paſſo bibi iubet. Contra eoſdem lepores marinos

Ad membrorū extenuationem.

Ad ſpaſmū.

Iuris vires.

Contra venena.

Sanguinis vires.

Ad venena.

nos

nos eundem ſanguinem cum olei æqua portione valere ſcribit Plinius. Item contra medicamenta mala omnia, aſſeruari cum Lemnia rubrica, & ſpinæ albæ ſucco, paſtillorum drachmis quinque, qui in cyatis ternis aquæ bibantur.

Ad febres chronicas.

Idem ſanguis ſiccus miſcetur medicamento ad febres chronicas in libro, qui Galeno adſcribitur de remedijs experimento probatis inter Azariconis medicinas.

Fellis vires

Ad contuſos oculos.

Fel Anſerinum contuſis oculis laudari ait Plinius, ita vt poſtea hyſſopo (fortè œſypro) & melle inungantur.

Ad ſurditatem.

Ipſum autem cum felle bubulo, & ſucco daphnes ſurdos ſanare ſcribit Kiranides.

Ad anguinas.

Plinius anguinis felle Anſerino cum elaterio, & melle ſuccurrit.

Ad conceptionem.

Kiranides quoque fel Anſeris, maximè ſylueſtris cum ſucco praſſij, aut polygoni in peſſario poſitum, conceptionem præbere, viriſq; intenſionem tradere.

Medullæ vires.

De medulla cùm huius, tum aliarum auium Monachi Meſues commentatores ſit ſcriptum reliquere: Ex cruribus autem, ſiue ex alis volatilium nuſquam legimus admiſſas medullas (Atqui Hippocrates eis frequenter vtitur) nec enim putamus, ipſas omnino virtute carere, vt ſunt medullæ crurum, & Alarum, Anſeris, Anatis, Gruis, Ciconiæ, Struthionis, ſiue Struthiocameli. Tamen nos, ni fallimur, credimus ipſas eiuſdem virtutis eſſe cum alia ipſorum pinguedine, & optimè pro ea poſſunt ſubſtitui. Non obſtante, quod tales medullæ ſint generaliter liquidæ, plus quam medullæ quadrupedum.

Ad vteri affectus.

Quod poſtremum ab ipſis pronunciatum à veritate non abhorret: nam Hippocrates Anſerina medulla in vteri affectibus vtitur, quibus eiuſdem volucris adipem tanquam emollientem eſſe familiariſſimum omnibus eſt in confeſſo.

Ad vteri duritiem.

Ad vteri igitur duritiem hoc ſubdititium molle præſcribit Hippocrates: Medullam Anſeris magnitudine nucis, ceram magnitudine fabæ. Hæc cum roſaceo vnguento ad lentum ignem liquefacito, & velut ceratum efficito: deinde ex hoc tepido os vteri illinito, & pectinem irrigato. Aliud ad molliendum, & purgandum vterum docet huiuſmodi. Medullam Anſeris, aut bouis, aut cerui, magnitudine fabæ, affuſo vnguento roſaceo, & lacte muliebri terito, velut molle pharmacum teri ſolet: Deinde ex hoc os vteri illinito. Hæc eadẽ alijs in locis repetit Hippocrates

Ouorum vires.

Oua Anſeris etſi craſſa eſſe dixerimus, & difficilia concoctu, malumq; ſuccum parere: tamen apud Simeonem Sethi dicuntur proprietate quadam peculiari euphyan, hoc eſt ingenij bonitatem præſtare ijs, qui cum melle, & butyro aſſiduè eſitauerint.

Ad ingenij bonitatem.

Quæ tamen verba de Anſerinis nè priuatim, an de ouis in genere prolata ſint, dubitatur. Antonius Ludouicus id de Anſeris abſque vlla hæſitatione accipiendum aſſerit. Kiranides hæc oua idem præſtare tradit, quod Gallinacea. Galemis ad diuturnam dyſenteriam cocti Anſerini oui putamen minutiſſimè tritum dimidiæ drachmæ quantitate ex vino propinat.

Fimi vires.

l De ſimpl. med. facul. lib. 10.

m Met. lib. 6. cap. 9.

Anſeris ſtercus ob nimiam caliditatem inutile eſſe affirmant grauiſſimi authores. *l* Galenus etiam ob nimiam acrimoniam: reijcit, ſicuti & Aëtius, inquiens: *Anſeris, Accipitris, Gruum, & ſimilium ſtercora, de quibus multa nugaces quidam fabulantur, inutilia eſſe experimento compertum eſt.* *m* Fernelius ei eaſdem, ſed efficaciores facultates tribuit, quã Columbino: nempe attrahendi, calfaciendi, & rubrificandi cum hordeacea farina, & aceto miſto ſtrumas diſcutiendi, arefacto, tritoq; cum naſturtij ſemine, inueteratos coxendicis, lateris, ceruicis, & lumborum dolores, podagras, & arthritides exſtirpandi. Poſteà tamen ſubiungit, eſſe Columbino aliquantò calidiorem, ac vix præ acrimonia vllius vſus eſſe. A medicina tamen non omnino eſſe abigendum ſubiecta remedia declarãt. Antonius Mizaldus ad quæuis apoſtemata hoc ſtercus ſic præparat. Veterem Anſerem maſculum triduana inedia macera: deinde illi obijce fruſta anguillæ recenter occiſæ, & excrementa eius collige. Habebis præſens remedium ad quæuis apoſtemata.

Ad inflammationes, quas griggelẽ Heluetij vocant.

Ornithologus ait. Heluetios Anſerem ruri perſequi, & ſtercus, quod in fuga concalfactus emiſerit, collectum inflammationibus quibuſdam (griggelen vulgò vocant) in manibus puerorum imponere, vt eas maturet, rumpatq;.

Ad morpheã ſerpiginem, vel impetiginẽ.

Laurentius Ruſius medicamento acri contra morpheam, ſerpiginem, vel impetiginem in equis inſcripto, fimum Anſeris admiſcet.

Ad tuſſes.

Kiranides potum tuſſes mitigare ſcribit.

Ad partus facilitatẽ.

Facilius enituntur, inquit Plinius, *quæ fimum Anſeris cum aquæ cyathis duobus ſorbuere.*

Ad conceptum.

Hippocrates, vt mulier concipiat, vbi menſes deſierint, Anſeris, aut vulpis ſtercus in roſaceo vnguento terere iubet, & pudendum illinire, ac poſt condormire. Sed in hoc, & in alijs huiuſmodi præſidijs adhibendis admodum cautos eſſe oportet: nam ſi quis temere hoc ſtercore vtatur, ob vim eius adurentem multas noxas inferre aptũ eſt.

Ad ſcorbuticũ morbũ.

Præclarus & ad ſcorbuticum morbũ efficax potus qui ſequitur, ingratus tamen, abominabilis, quo ad prædictum morbum, tanquam certiſſimo remedio, vtuntur Phriſij orientales. Recipit autem vini rhenenſis menſuram ſexquiquartarum (ſingulæ quartæ pendent lib. iiij. medicinales) radicum raphani maioris boni, & recentis in mortario lapideo diligentiſſimè contuſarum ℥ iij, quę cum parte vini dicti in ollula deorſum miſta macerentur per horam integrã. Liquor fortiter expreſſus per linum cum ſex vini dicti quartis miſceatur: deinde in eiuſdem vini dicti portionem

nem aliam immittatur separatim stercoris taurini, & Anserini par quantitas trium magnarum nucum: itidemq; per horam relinquantur, post validam deinde expressionem in vino affundatur. Hinc recipe nucum myristicarum, garyophyllorum ana ℥ ij. contusæ seorsum, linoq; illigatæ in dicto vino suspendantur, atq; eo modo horis viginti quatuor potus consistat. Deinde quotiescunq; sitit æger, largè bibat, nec aliam vsurpat potionem, donec integram fuerit consecutus sanitatem. Potus autem hic apparari secundo poterit, si requirat necessitas, cùm Frisia Anserum sit feracissima. Habēt & suum in medicina pennę Anseris vsum. Quidam enim plumas ex ventre Anserum tritas, & inspersas sanguinem sistere aiunt. Marcellus ad sanguinem è naribus profluentem hoc remedium præscribit: Pinnam Anseris, quàm maximam, vel calami scriptorij fistulam, modicè pleniorem aptare oportebit ad longitudinem nasi, atq; ita præcidere, vt ex vtraq; parte perforata sit, atq; inuoluere eam fasciola tenui lintea, quasi instita, & explere circuitum eius, donec videatur in narem cum cunctatione quadam recipi posse: atq; ita vt est circumuoluta immergere eam naso aceto acri infectam; & per eam inijcere interdum acetum acre, vel succum supradictorum medicamentorum. Hoc autem remedio magis vti oportebit, cùm per vtrasq; nares fluxerit sanguinis abundantia. Nam qui sine instrumento temere acetum, aliaq; acria medicamenta infundunt; sæpe nares ipsas lædunt, vnde respiratorius ad fauces meatus quandoque obturatur. Vt autem sanguinem è naribus elicias, pennæ Anserinæ caulem crassiorem sumito, eiusq; neruosam partem denticulatim instar serrę incisam in narem vsque ad os ethmoides immittito. Ad ventriculi cruditatē Vveccherus sacculū ex plumis Anserinis apponi iubet. Postremò harum plumarum cinerem aduersus calculum à recentioribus quibusdam commendari tradit Alexander Benedictus. Sed iam de ijs, quæ propriè sunt huius auis partes est dicendum, & primum de cerebro. Anserinus, inquit Plinius (addendum adeps ex Marcello) cum cerebro, & alumine attritis medetur. Idem adipem Anserinum cum eiusdem cerebro, & butyro, & alumine, & œsypo impositum ad ceroti modum efficaciter renibus prodesse scribit. Idem cerebrum, vt ait Kiranides cum proprio adipe, & melle lotum, & decoctione, vel iure suppositum rhagades, & hemorroides, omnemq; tumorem ani curat. Cum roseo (rosaceo oleo) verò, & adipe, & assifgusis (sic habet) vel testis ouorum solutum ad tumores matricis facit. Cum medulla ceruina ad scissuras labiorum, & chimetla conuenit. Ad Athas (lego aphthas) vtile cum succo stringit. Cum melle quoque ea, quæ circa linguam sunt, sanat. Cum nardo ad rehumaticantes aures facit. Cum passilis verò purgatis carbunculos curat. Cum liliaceo oleo immissum mortuos fœtus educit. Hæc omnia Kiranides. Lingua peculiariter ad vesicæ vitia facere creditur. *n* Galenus inuolūtariè vrinam reddentibus per triduum quoq; die vnam edendam apponit. Idem apud Plinium, & Marcellum legitur: sed linguas inassatas in cibo sumi iubent. Authorem *o* Plinius citat Anaxilaum. Et alibi ex eodem Anserum trium linguas inassatas hydrocelicis conferre scribit. Simeon Sethi peculiari proprietate ad stanguriam, hoc est vrinæ difficultatem commendat; ex quo idem repetit Gaudentius Merula. Carolus verò Stephanus ad eundem affectum vult hanc linguam exiccari, & in puluerem redigi. Sunt qui in cibo, vel potione sumptam mulierum libidinem mouere dicant. Demum, quod nugacissimum videtur, Anseris viuentis, inquit Kiranides, si quis absciderit linguam, posueritq; super pectus viri, aut mulieris dormientis, confitebitur omnia quæcunq; fecit. Ventriculus huius auis prodest stomachicis, intestino cœliacis, cor, & pulmo phthisicis, teste eodem, iecur hepaticis. Galenus hoc postremum viscus salsum cum nardo eliquatum & in aurem inditum, magnum aurium dolorem remittere asserit. Nos suprà adipem Anserinum ad aurium dolores commendari scripsimus: & adeps sanè cum nardo, idest, oleo nardino permisceri, eliquariq; potest, iecur non item. Verùm Kiranides, neq; iecur, neque adipem, sed cerebrum Anseris cum uardo ad rheumatizantes aures commendat. Testes Anserum, inquit Simeon Sethi, si comedantur, dicuntur multum ad sobolem creandam facere. Gaudentius Merula, & alij eosdem à muliere illico à mensibus sedatis comesos, non solum ad libidinem excitandam, sed ad sobolem procreandam conferre aiunt: Et hæc de huius auis vsu in cibo, & in medicina dicta sufficiant. Iam eius reliquos vsus prosequamur.

Pennarum vsus.
Ad sanguinem sistendum.
Ad sanguinem è naribus eliciendum.
Ad ventriculi cruditatem.
Ad calculum.
Ad attrita.
Ad renes.
Ad rhagades, & hemorrhoides.
Ad matricis tumores.
Ad scissuras labiorū
Ad aphtas.
Ad aures rheumatizantes.
Ad carbūculos.
Ad fœtum mortuum educendū.
n Emporist. 2.76.
Ad hydrocelicos.
o L. 30. c. 8.
Ad strāguriam.
Ad mulierum libidinē mouendam.
Ad aurium dolorem.
Testium vires.
Ad generationem, & ad libidinem.

VSVS IN VARIIS.

Anseris custodia.

SVNT & alij præter iam commemoratos huius alitis vsus, inter quos ceu celebrior ab omnibus decantatur eius peruigil, & fida custodia: adeo vt iuremerito canibus in hoc præferendum antè obiter monuerimus: qui nempe ad obiectum à furibus cibum obmutescentes liberum in domos aditum latronibus præbent: cùm Anseres contrà siue blandientes, siue terrorem incutientes videant propius accedere, magis magisq; vociferentur. Hoc nomine præsertim à rusticis aluntur, & ab antiquis celebrantur: vt à a Columella, dum inquit. *Eiusque generis* (amphibiorum) *Anser præcipuè rusticis gratus est, quod nec maximam curam poscit, & solertiorem custodiam præbet, quàm canis: nam clangore prodit insidiantem, sicut etiam memoria tradidit in obsidione Capitolij, cum aduentu Gallorum vociferatus est canibus silentibus.* b Vegetius quoq; vbi docet, quomodo caueamus, ne hostes furtim occupent murum, præter alias cautiones, quas commemorat, Anseres ad hoc ali iubet. *Anseres quoque,* inquit, *non minore solertia* (quàm canes) *nocturnos superuentus clamoribus indicant, Nam ingressi Capitolinam arcem Galli, Romanorum nomen eruerant, nisi clamore Anserum excitatus Manlius restitisset. Mira diligentia, siue fortuna viros, qui vniuersum orbem erant missuri sub iugum, auis vna seruauit.* Fuisse porrò vetustissimam consuetudinem Anseres præponēdi domorum custodiæ, præsertim villarum, testatur Anser ille apud Ouidium, quem Baucis, & Philemon Dijs hospitibus, Ioui nimirum, & Mercurio in cibum parare decreuerant, nisi ab eis necari vetitum esset, de quo idem Ouidius.

a *Rei rust. li. 8. ca. 13.*

b *De re milit. l. 4. cap. 26.*

Vnicus Anser erat minimæ custodia villæ,
Quem Dijs hospitibus domini mactare parabant.

Nutriebam ego aliquando Ansere candidissimum in suburbano meo, qui cùm quempiam extraneum accedentem videret, non solùm ingentes protinus clangores edebat: verùm se se ei quoque opponebat: notos verò, & vxorem meam potissimum, animi gratia deambulantem velut canis vnà cum famulis, ac pedissequis comitabatur, alis voceque obstrepens, ac si lætitiam quandam præseferret. De simili Ansere heram custodiente elegantissimum hoc Francisci Bernij carmen non incongruè hîc inseretur:

Anser edax, clamose, quid ò clangore proteruo
Ad dominam nobis improbe claudis iter?
An tu Tarpeiæ quondam custodia rupis
Instare armatos ferte putas Senonas?
Non ego barbaricus Romani nominis hostis
In Capitolinum molior arma Iouem.
Sed foribus dominæ obnixus noctem moror vnam,
Quam modò sopito est pacta puella viro.
Tu tamen ingratis clamoribus improbus instas,
Et retegis sancta dulcia furta Deæ.
Furta quibus non nocturni magis orgya Bacchi,
Non celenda almæ sacra reor Cereris.
Quid potest mea quod custodes docta puella
Nuper diuersos egerit vsque canes,
Non posset longè strepitum venientis amici
Noscere, & inuisa prodere voce pedes?
Si tu pro canibus nobis conuitia dicis,
Et procul à caro limine abesse iubes?
Sic ego crediderim rictu latrasse trifauci
Aegidem contra, atque Amphytryoniaden.
Quem perhibent triplici post vinctum membra catena
Spectare inuitum sydera nostra canem.
Ille quidem meritas soluit pro carmine pœnas:
Dignaq; crudelis supplicia inuidia.
At non humanas potuit Proserpina tædas,
Atque ad mortales læta venire thoros.

Tæda nempe magis mortali læta, thoroq;
Quàm Ditis magni nobilis imperio.
Ah virgo infelix curæ surrepta parenti,
Vt coleres tristes, & sine sole domos.
Vt nigri fieres coniux formosa mariti,
Heu nimis indigno tradita coniugio.
At nos quid miseri tantùm turbamus amantes,
Cur hostes canibus, Anseribusq; sumus?
10 *Cur tantùm natura illis concessit odoris,*
Quod magis in sæuas debuit esse feras?
Parce precor, volucer pulcherrima, vocibus istis,
Et dulces potius mi faue ad insidias.
Quis possim cupidæ tectis succedere amicæ,
Et fessa in molli membra fouere sinu.
Sic tua nobilium fugiant præcordia cœnas,
Et tua perpetuò sit satura ingluuies.
Sic vbi Thestiadis meditatur furta puellæ,
Iupiter in pluma se tegat vsque tua.

20 Atque hæc de custodia. Est præterea Anseris vtilis pluma, qua non modò culcitras, & ceruicalia, sed etiam totos lectos conficimus, vt mollius cubemus: etiamsi Bellonius veteres non anaclinteria ex Anserinis plumis, sed tantùm ceruicalia supponenda capiti putet composuisse. Sed vt vt est, constat, etiam antiquitùs celeberrimum fuisse harum plumarum vsum ex multis veterum scriptorum locis, & ex hoc c Plinij potissimùm. *Candidorum* (Anserum, inquit) *alterum vectigal in pluma. Velluntur quibusdam locis bis anno. Rursus plumigeri vestiuntur, molliorаque quæ corpori, quam proxima: & è Germania laudatissima Candidi ibi, verùm minores Ganzæ vocantur. Pretium plumæ eorum in libras denarij quini. Et inde crimina plerunque auxiliorum præfectis à vigili statione, ad hæc aucupia dimissis cohortibus totis. Eoque deliciæ processere, vt sine hoc instrumento durare iam ne virorum quidem ceruices possint.* Sic ille: sed quod eo-30rum, qui plumas candidas habent, tantum meminerit, nemo rectè meo iudicio, inde inferat, aliorum colorum plumas à veteribus ad eum vsum contemptas fuisse, sed illas tantùm prælatas: quod inde patet, quod veteres rei rusticæ scriptores candidos eligi iubebant, tum propter causas aliàs commemoratas, tum propter plumam. Præterea in Germania, vbi earum plumam laudatissimam esse ait, varios hac de causa albis non deteriores haberi tradit Ornithologus: quamobrem rectius geoponici nostri eorum plumas eligunt, qui prope flumina degunt. Hi enim mundas, & nitidas abluendo reddunt. Nec hoc denique quod quibusdam in locis tantùm plumas Anseribus anno velli dici, verum est nunc, nec olim: nam d Columella vbique id fieri simpliciter scribit. *Attamen,* inquit, *præstant ex se pullos, atq; plumam, quam non vt in ouibus lanam, sed bis anno vere, & autumno vellere licet.* Nec alia de cau-40sa eum corpore bifero dixerit Politianus, vbi ruris vtilitates recenset:

Parte alia bifero plumosam corpore messem
Nutrit, & in crassa satur vrinare lacuna
Anser auet.

Eiusmodi plumas lanam olim nominabant, vt e Vlpianus: *Lana legata,* inquit, *etiam leporinam lanam, & Anserinam credo contineri.* Cæterùm licet delicatulis admodum gratus sit Anserinæ plumæ vsus: viros tamen sanctos, qui huius sæculi delicias spreuere, abhorruisse ab illis legimus. Sicut apud Baptistam Mantuanum D. Nicolaum Tolentinum, de quo sit ille canit:

Non stratum fluuialis Anas, non Anser Anate
Grandior exhibuit.

50 Neque etiam his, qui sanitati consultum volunt semper tutus est in hisce plumis decubitus; si præsertim Amato Lusitano credimus; qui eam æstiuis præcipuè temporibus damnat; narratq; iuuenem, cuius curam ipse susceperat, in febrim habitualem ideo incidisse, alias, præterea eius noxas recenset his verbis: *Primo igitur eum in aere frigido, & humido decumbere fecimus, admonentes, vt eius cubile commodam haberet latitudinem, & culcitra mollis esset, lana & non penna plena: ob cuius inaduertentiam nonnulli æstate in grauissimos incidunt morbos ardentissimas febres, & fixam, siue hecticam, vt cuidam puellæ euenit, quæ quia canicula vrgente supra culcitram pēna consitam dormiebat, in corporis totius maciem, & febrim hecticam lapsa est, &c.* Etsi verò Anserinas pennas, de quibus hìc agitur, nō nominet Amatus, cū harū frequentior sit vsus, haud dubio easdē potissimùm innuit. Maiores modò pennæ, quibus nēpe volāt, in vsum scriptoribus cedunt,

Anserinæ plumæ vsus.

c *Lib. 10. cap. 22.*

Pluma Anserina vbi laudatissima.

Plumæ Anserinæ pretium apud veteres.

d *De re rust. lib. 8. ca. 13.*

e *L. sicui lanaß. de legat. 3.*

Anserinæ plumæ noxæ.

dunt, & quamuis Cycnorū, & aliarum quarundā pennæ idem præstant, has tamen illis longè præferunt, Sagitti fabri has deniq; quàm alias potius eligunt. Stercus præter paucos in medicina vsus non habet: nam quod ad agros impinguandos attinet, eos ob nimiam caliditatem adurit potius, quam iuuet, vt alibi dictum est, & nunc denuò f Palladij authoritate confirmamus: *Stercus auium maximè necessarium est agriculturæ, excepto Anserum letamine, quod satis omnibus inimicum est.* Contrà si quis venationi deditus Accipitres alit, habet ex hac aue conuenientem cibum, Demetrio Constantinopolitano teste, qui *Anseris*, inquit, *caro in cibo conuenit Accipitri, sed absque multo sanguine. Nam si eo copiosiore vtatur Accipiter, corde grauatur, & ad venationem, donec concoxerit, ineptus fit instar hominis ebrij.* Heliogabalus Imperatorum perditissimus iecinoribus Anserum exquisitissimis cupedijs nunc, & olim habitis canes pauisse legitur apud Lampridium. Postremò Anser etiam olim in delicijs, non à mulierculis, & pueris habebatur tantùm, sed à cordatis etiam viris; vt de Passere, Columba, Coturnice, & alijs auibus diximus, quod testatur Anser ille, qui Lacydi Philosopho ita semper adhæsit, vt neque domi, neq; foris vsquam ab eo discederet: Apud Aristophanem amator donat amasio Anserem:

f De re rust. li. 1. tit. 25.

Multos autem bonos abiuratos pueros ad fines temporis
Per potentiam nostram diuiserunt viri amatores,
Hic quidem Coturnicem dans, ille autem Porphyrionem aut Anserem, alius autem Persicum.

Britanni autem Iulio Cæsare teste cùm leporem, & Gallinam, & Anserem gustare fas non putarent, hæc tamen voluptatis causa alebant.

HISTORICA.

CAPITOLII ab Anseribus seruati historiæ plures meminerunt. Et inter alios Titus Liuius libro quinto ab vrbe condita, Plutarchus in Camillo, Io. Tzetzes in chiliadibus, alijq; sexcenti: Nos modò etiam ex illis, qui eam perspicaciùs tradiderunt, relictis reliquis, referemus: *Brenno duce*, inquit Seruius, *Senones Galli venerunt, ad vrbem, & intra Alliam fluuium occurrentem sibi deleuerunt exercitum omnem populi Romani. Alia quoque die, cum vellent ingredi ciuitatem, primò cunctati sunt, timentes insidias, quia & patentes portas, & nullum in muris videbant. Posteà paulatim ingressi, cuncta vastarunt, octo integris mensibus, adeo vt ea, quæ incendere non poterant, militari manu diruerent, solo remanente Capitolio, ad quod cum vtensilibus confugerant ciues: qui tamen à Gallis obsedebantur etiam id penetrare cupientibus: quos alij per dumeta, & saxa aspera, alij per cuniculos dicunt, conatos esse ascendere. Tunc Manlius custos Capitolij Gallos detrusit ex arce clangore Anseris excitatus, quem priuatus quidam Iunoni dederat dono. Namque secundum Plinium nullum animal, ita odorem hominis sentit: quod Ouidius in metamorphosibus intelligens, dixit:*

Neu seruaturis vigili Capitolia voce
Cederet Anseribus. Sic Seruius. Ælianus eandem historiam sic narrari: Galli verò, victis Romanis, in vrbem irruperunt, Romamque præter arcem Capitolinam, ad quam difficilis ascensus erat, ceperunt: quam etiam fidei suæ permissam custodiebat Marcus Manlius Consul (qui filium suum, etsi rebus præclarè gestis, & pugna strenuè pugnata, tamen, quòd in iussu Imperatoris pugnasset, morte mactauit) eam Galli vndiq; sibi inaccessam videntes, & noctem intempestam ad inuadendos ex insidijs arctissimè dormientes, accommodatam rati, quà non custodiebatur, ac silentium à custodibus erat, non arbitrantibus inde Gallos inuasuros esse, aggrediuntur: ac tum capta arx fuisset, nisi Anseres interfuissent. Nam canes obiectum cibum silētio edebant. At enim Anseres cum ex eorum natura sit ad obiecta cibaria clamores tollere, & minimè ab strepitu conquiescere, æditis clangoribus M Manliū, & circunfusas custodias à somno excitarunt. Hæc omnia Ælianus. Quæ vero præmia ob tam præclara merita consecuti fuerint Anseres, audi eundem. *Ex quo factum est, vt nunc iam quotannis canes suæ fraudis pœnas Romanis dent, ad memoriam veteris eorum proditionis. Anser verò certis diebus in honore est apud Romanos, & magna pompa in foro incedit.* Audi & ipsum a Plinium dicentem: *Est & Anseri peruigil cura, Capitolio testata defenso, per id tempus canum silentio proditis rebus, quamobrem cibaria Anserum censores in primis locant. Eadem de causa supplicia annua canes pendunt inter ædem Iuuentutis, & Summani viui in Sambuceæ arbore fixi.* Quapropter Censores magistratu assumpto, cur primùm Anserum cibaria locare solitis fuerint, inquirens Plutarchus in problematis rerum Romanorum: *Faciunt hoc*, inquit, in

Anserum præmia ob seruatum Capitoliū.

a lib. 10. c. 22.

Censores magistratu assumpto, cur primū Anserū cibario locarent.

in memoriam Capitolij Anserum clangore seruati, ante omnia autem id faciunt, siue vt res minimi sumptus primùm perficiatur, siue quod cùm custodes ipsi rerum maximarum futuri sunt, & rerum publicarum, tum sacrarum, tum ciuilium inspectores, ab animali in primis cauto, & prouido, boni scilicet ominis, & significationis gratia, initium sui muneris, & curæ auspicantes. Hæc ille. Ob ergo id egregium facinus non solùm commemorata præmia à Romanis consequuti sunt Anseres, sed passim à scriptoribus decantari meruerunt. Vnde Lucretius arcis Romanæ seruatorem nominat, cùm ait:

Romulidarum arcis seruator candidus Anser.

10 Et Ouidius canit:

Nec seruaturi vigili Capitolia voce
Cederet Anseribus.

Et Martialis:

Hac seruauit auis Tarpei templa Tonantis.

Et sic sexcenti passim alij scriptores hoc factum, tanquam rem præclarissimam, celebrãt. Sic alia quoq; non stolidi, vt quidam opinantur, sed perspicacis ingenij signa Anseres dedere. *Vnde potest*, vt ait b Plinius, *videri sapientiæ intellectum ijs esse. Ita comes perpetuò adhæsisse Lacydi Philosopho dicitur, nusquam ab eo, non in publico, non in balneis, non noctù, non interdiu digressus.* Non solùm autem inter homines Lacydem miro amore sunt prosequuti, sed & 20 alios quoque; vnde dicebat c Plinius, *illis inesse famam amoris*, quod statim hoc confirmat exemplo: *Argis dilecta forma pueri nomine Olent, & Glaucis Ptolomæo regi cythara canentis, quam eodem tempore, & aries adamasse proditur.* Idem ferè tradit Ælianus, sed puerum illum ab Ansere amatum non nomine, sed patria Olerium fuisse scribit, Amphilocum nempe dictum: amplius non Agris, sed Ægij hoc accidisse. *In Aegio*, inquit, *Achaiæ vrbe* (cuius etiam Stephanus meminit) *præstantem forma puerum nomine Amphilocum, sicut Theophrastus refert, Anser amauit. Nam cum in Aegiensi custodias is puer cum perfugis ab Olenio* (si rectè transtulit Gilius; nam Ornithologus mauult, ab Oleno vrbe scilicet Achaiæ, vel Ætoliæ, vel Bœotiæ) *teneretur, ei Anser dona afferebat.* De Glauce verò citharista non satis apud authores conuenit, an ab Ansere, à cane, aut ab ariete adamata fuerit. *Quippe*, inquit d Cælius 30 Rhodiginus, *Glaucen citharistam adamauit canis siue is fuerit, quod arridet alijs, aries, aut etiam Anser.* Sed fieri potest, vt eadem tum ab Ansere, tum ab alijs brutis amata fuerit: nam id tam de ariete, quàm de Ansere tradit Ælianus, dum ait: Portò nihil mirum in Clio Glaucen citharistam homines, cùm esset pulchritudine eximia, adamasse. Siquidem ab ariete, & Ansere etiam eandem audio amatam. Postremò aliam narrat e Petrus Damianus Archiepiscopus Rauennas, & Cardinalis historiam: quæ ad hunc locum quodammodo spectare videtur: est autem huiusmodi. Robertus Gallorum rex propinquam sibi copulauit vxorem, ex qua suscepit filium Anserinum per omnia caput, & collum habentem, quos virum, & vxorem omnes ferè Galliarum Episcopi communi simul excommunicauere sententia. Rex igitur his coarctatus angustijs, ad sanum consilium rediens, diuertit incestum, inijtque le-40 gale coniugium.

b Lib. 10. cap. 22.

c Ibidem.

Glauce an ab Ansere amata.

d lect. antiq. l. 13. c. 12.

e Li. de miraculis.

DE ANSERE FERO IN GENERE.
Cap. XVIII.

TRADITA Anseris domestici in superioribus historia, Anser ferus, seu syluestris occurrit. Apud nos, Oca saluatica dicitur, apud Hispanos Anser brauo, apud Germanos tã superiores, quàm inferiores Vvilde Gansz, & apud quosdã alios Schee-50 gansz, hoc est niuis Anser; quòd sub initium hyemis, vt ait Ornithologus imminentibus iam niuibus apud eos populos migrare soleat.

Anser niuis.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

ARISTOTELES duo Anserum genera facit, maius, & minus: pro maiore domesticum, pro minore verò syluestrem intellige anteà diximus. Syluestris generis plures sunt differentiæ, quarũ Aristoteles non meminit: Plinium cùm Anserem in ferum, & domesticum diuisisset, ferorum duas adhuc recẽset species. *Anserini generis*, inquit, *sunt Chenalopeces, & quibus lautiores epulas non nouit Britannia, Chenerotes, fero Ansere minores.* Plures species agnoscere videtur Olaus Magnus, quantitate, colore, volatu, & origine differre inquiens. *Quidam enim alij* inquit, *sunt maiores, vt cinerei coloris, quidam nigri, & cinerei altè volantes: quidam candidi nigerrimas pennas in extremitate alarum habentes, & hi altissimè volant: quidam in arboribus nascuntur.* Eadem ferè, & alia habet Albertus, sic enim scribit: *Anser syluestris apud nos quatuor generum inuenitur. Est enim Anser cinereus maior, qui à colore vulgò Graganfz dicitur* (huius generis puto esse illum, qui domestico maximè est similis, & ab aucupibus nostris sæpissime capitur) *& eiusdem coloris, ac figura minor, qui propter corporis leuitatem altiùs, ac longiùs volat. Tertium genus totum album est, præter alarum extremas quatuor, vel quinque pennas, quæ nigerrimæ sunt. Vulgò Anseres grandinis, siue niuis vocantur* (Hagelgansz, scheegansz, sed nostri, inquit Ornithologus, alios etiam feros, primi, & secũdi generis, niuis Anseres vocitant, vt dixi) *Sunt autem hi quoque parui, & altè, ac longè lateq; volant. Sed minores sunt quarti generis Anseres, quibus rostrum Anserinum est, color capitis, vt Pauoni, absque crista tamen: in dorso cinerei sunt, ad nigrum declinantes in struma* (collo) *nigri, & in ventrem cinerei. Anseres arborum dicti, quod vulgus eos ex arboribus nasci credat* (hos alibi scribit, maculas nigras in vultu habere, & cinereos esse) *Cygnus etiam videtur generis Anserini esse, tum rostri figura, tum pedum, victuq; & sibilo tempore pugnæ simili: sed magnitudine excedit. Quidam denique Anserum generi addunt auem, quæ post Struthionem maxima sit, & in alpibus, ac locis ad Aquilonem desertis degat: quam nos nunquam vidimus, nisi fortè sit auis illa, quàm volinare vocamus, Cygno maior.* Hæc omnia Albertus. Est autem auis, quam volinare nominat, Onocrotalus, vt testatur Ornithologus, & nos alibi confirmauimus. Ex his generibus inuicem coëuntibus, alia diuersa genera aliquando generari scribit idem Albertus. *Anserum ferorum*, inquit, *genera dicta miscentur inter se. Apud nos enim Anser ferus, qui colore capitis Pauonem refert, dempta crista, cùm domestico coiuit: vnde prognati pulli omnes patris colorem repræsentarunt, magnitudine verò excesserunt.* Inter Anseres domesticos, vt alibi dixi à Varrone, & Columella genus varium ferum vocatur, sed fortasse perperam. Præter hæc multa alia Anserum ferorum genera à scriptoribus commemorantur, quæ hîc breuiter recensere operæpretium fuerit. Ex quibus fortè sunt Linurgi, & Cenchritæ sic dicti, quod Cenchro, idest milio inescentur, quos Anserum generi annumerare videtur a Oppianus, dum inquit. *Laqueis, & retibus Anates capiuntur, & Linurgi* (λινυργοὶ) *& Cenchritæ* (κεγχρῖται) *& alia genera Anserum, & celeres Phelini* (φέλινοι) *& Phalarides, & plurimæ aliæ aues amphibiæ cibo decептæ: nam ad ripas lacuum, aut fluuiorum hordeum, siliginem, aut milium spargunt.* Albertus Magnus aquosi Anseris meminit inter agrestes, ni fallor, *Gulæ*, inquit, *partem inferiorem amplam habent Bubo, Anseres agrestes, & aquosus Anser similiter.* Vbi Aristoteles Ægocephalum, Noctuam, Anatem, Anserem, Larum, & Catarractẽ nominat, vnde videtur Albertus pro Ansere aquoso aliquem ex istis intelligere, sed quem, incertum est. Niphus Ascalaphum putari aliquibus scribit Anserini generis esse, quem Ornithologus Bubonem esse credit, aut congenerem auem nocturnam: & nos alibi Ascalaphum in Bubonem versum fuisse narrauimus. Author de natura rerum scribit in alpium montibus Anserum genus esse, inter aues maximum, præter Struthionem, sed tanti ponderis, vt manu capiatur, immobile super terram. Quod perperam ex Plinio desumptum esse videtur: nam Plinius eiusmodi auem non Anserum, sed Tetraonum genus appellat. Anseris genus quoddam ferum, vt refert Ornithologus, Itali Ciccum, vel Ocam Sternam vocant, quem Germanis Sterngansz, idest, Anserem stellatum dici affirmat. Hunc se in Italia vidisse asserit, nimirum Ferrariæ in insula Padi: leuem esse pondere, dorso, & alis cinereis, reliquo corpore albo, palmipedem, vt Anser pedibus tamen non rubris; pectore maculis aspero, vt inde stellatus fortè sit appellatus. Ciccum quidem à voce dictum putat: rostrum minus latum esse, quàm Anseris, magnitudinem inter Anatem, & Anserem: an verò veterum Vulpanser sit, addubitare videtur. Ait deinde alia esse ferarum Anserini generis auium Italica nomina, nimirum, Oca marina, idest,

Anser cinereus.

Anseres grandinis, siue niuis.

Cygnus generis Anserini.

Volinare quæ auis.

Linurgi.

Cenchritæ.

a De aucup. lib. 3.

Phelini.

Anser aquosus.

Ascalaphus quæ auis.

Ciccus, vel Ocasterna.

Anser stellatus.

Oca marina.

Anser marinus, Oca grossa, idest, Anser magnus, Oca baletta, quæ piscibus viuit, & Ocarella, quæ forma diminutiua ab Ansere est. Hanc deplumatam, & calidam ventri impositam, colicam sanare promittunt aliqui, vt se Venetijs audiuisse ipse testatur. Phalacrocoraces in Germania inferiori vulgò vocant Schvvemmergensz, hoc est, Anseres natantes, sed hi Anseres non sunt, sicuti neque illæ aues, quas inter Mergos magnos describit, & apud Heluetios Merracchi vocantur; nec qui apud Anglos Gulones marini, & Scheldraki; nam pisciuori omnes sunt, quales & anguillarum deuoratores dictæ, vulgò Germanis (Aelgusz, idest anguillarum Anseres in Frisia) totæ nigræ Christophorus Columbus in insula Hispaniola, Anseres se inuenisse scribit Oloribus cādidiores, capite tātùm rubeo: sed domesticiné, an syuestres sint huiusmodi Anseres non exprimit. Ego syluestres potius putem; nam ijdem mihi videntur cum ijs, quorum sub Anatum nomine meminit Petrus Martyr, inquiens; *Hispani in Hispaniola insula, & vicinis inuenerunt Anseres syluestres, Turtures, Anates nostris grandiores, & Cygneo candore, capite purpureo.* b Scaliger in Oceano Brasiliæ marinos Anseres esse prodit, colore atro, qui nunquam euolent. Præter commemorata syluestrium Anserum genera, est & Anser Bassanus siue Scotus, Gustarda, non illa auis, cuius sub Otidis nomine meminimus, sed alia protinus diuersa, & illa denique, quam Capricalcam Ornithologus appellat. Ego in præsentiarum generatim de omnibus Anseribus feris agam, allata tantùm Anseris immansueti vulgatissimi, quòd ad domesticū prope accedit, descriptione: reliquorum deinde, quorum meminerunt authores, historiam subnexurus.

Oca grossa. Oca baletta. Ocarella. Affectibus colici curatio Phalacrocoraces. Merracchi. Gulones marini. Anseres anguillarum deuoratores. b Exer. 197 Anser Bassanus. Gustarda.

ANSERIS FERI, QVI DOMESTICO est simillimus, descriptio.

ORNITHOLOGVS Anserem ferum, quem primum Alberti genus existimat, domestico simillimum sic describit: Anser ferus, inquit, quem ego vidi, tota forma parum à domestico differebat, longus dodrantes circiter quatuor, aut paulò minor, extēsus scilicet à summo rostro nigro, vtrinque per medium croceo, palmipes: crura, pedesq; toti, idest, digiti cum membranis ex croceo rubebant; capitis, colliq; color fuscus erat, supra magis nigricans, & fortè nōnihil ruffi habens, inferius verò plus cinerei. Venter totus cinereus: inferior pars caudæ, & in tergo etiā vtrinq; pars à cauda alas versus plumis vestiebatur albissimis. Caput ferè Anatinum magis, quàm Anserinum, aliquantò minus, quàm Anseris: dorsum, & alæ nigricabant, admixtò modicè castaneæ colore, præsertim in minoribus, & superioribus pennis. Margines tamen extremi in nonnullis albicabant: in alijs cinerei erant. In extrema verò dorsi parte caudam versus purè nigricabant. In media cauda albæ quædam erant; subcinericiæ tamen pennæ eminebant: inde rursus nigræ. Vltima pennarum caudæ postremitas albicabat. Alis bene extensis vna, aut altera series pennarum in extremo albentium apparebat. Vltimæ, maximæq; alarum pennæ omnium præcipuè nigræ erant, alterarum extremitate, quæ in conspicuo erat, in angustam lineam albentem degenerante. In eisdem alis pennæ ab externo angulo cinereæ descendebant, & paruulæ quædam eiusdem coloris ab interno. Hactenus Ornithologus, apposita etiam icone, sed quæ eius verbis non satis respondet. Anser verò ferus mihi dono missus ab Alphonso Cataneo Serenissimi Ferrariæ Ducis Archiatro omni ex parte cum eo congruit. Pendebat libras septem. Longus dodrantes quatuor, latus si alas extenderes, spithamas sex, Anseris domestici ferè magnitudine, & habitu. Rostrum erat principio, & fine nigrum, medio interuallo luteum, superius obtusa aduncitate inflexum. Vtraque mandibula intus oras serratas loco dentium obtinebat. Quin & palatum quibusdam denticulis acutis instar limæ scabrum, & asperrimum. Extremum rostri, quā nigrescere incipit, in tuber seu callum teretem vnguis specie vtrinq; eleuatum in modicam curuitatem decliue. Color dorso, & collo cinereus: ex quo superficie tenus spadiceus modicè elucebat. Plumæ colli angustæ, & longiusculæ crispum ipsum quodammodo reddebant, atq; villosum. Alarum remiges in extremo nigræ. Hasce quæ vestiunt plumæ cùm primi, tum secundi ordinis, albicante apice, seu fine, lineam candidam transuersim ipsas secantem constituebant. Sed & reliquæ quoq; in toto corpore plumæ in alis præsertim in oris extremis albidiusculo, & dilutiori paulò erant colore. Prorsus verò candicabant

Anseris feri descriptio Ornithologi. Longitudo. Magnitudo. Rostrum. Crura, & pedes. Color. Caput. Anseris feri descriptio authoris. Pondus. Longitudo. Magnitudo. Figura. Rostrum. Palatum. Collum. Dorsum. Alæ.

Anser ferus Ornithologi cum millefolio aquatico flore, & semine ranunculi aquatici.

Anser ferus Ferraria missus cum nymphæa lutea maiori.

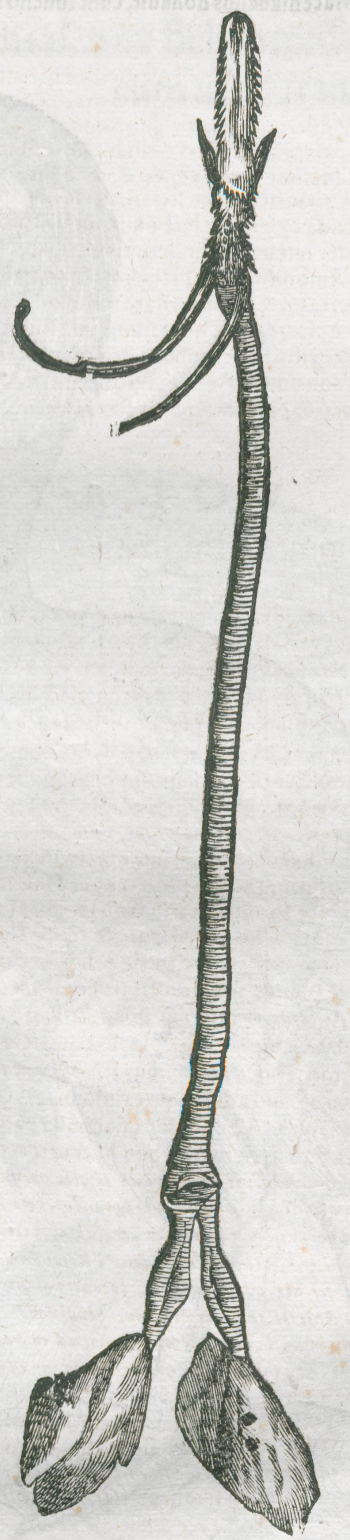

Anſer ferus alius ex Belgio miſſus à D. Brancione, cum morſu ranæ.

Anser ferus alius, quem Antonius Macchiauellus donauit, cum Iuncho holoscheno Dalecampij.

bant crudæ, quæ exiguâ est, & breuis, pennæ extremæ decem & octo numero, vti & dorsi vltimæ, quæ caudæ principium contegunt. Supina pars tota ex cinereo albicabat. Alæ interiores cinereæ. Venter infimus, ac vropygij plumæ prorsus candidæ. Crura dodrantem fermè longa amœno colore inter luteum, & rubicundum ambigente, qualis est mali aurantij decora conspiciebantur, quemadmodum & pedes. Forma à domestici Anseris pedibus planis, cartilagine iunctis nihil discrepantes, exiguis vnguiculis. Membranæ, quæ digitos connectunt, in extremo denticulatæ erant serræ instar. Quæ omnia primo loco apposita icon indicat. Quæ secundo subijcitur loco effigies Anseris Flandrici est à Domino Brancione ex Belgio ad me missi, qui à iam descripto in hoc præsertim differebat, quòd rostrum ei neutiquam erat serratum, cauda exigua, & ferè nulla, totius corporis color ex cinereo candicans, rostrum, pedesq; inter luteum, rubrumq; ambigebant. Tertia icon est Anseris pariter syluestris, quem mihi Antonius Macchiauellus Bononiensis communicauit. Erat autem statura procera, rostro serrato, & in aduncitate retruuo. Collum iubis insignitum, pennæ, & plumæ vndique fermè cinereæ fuscis intermixtis distinguebantur, præcipuè in dorso. Cauda admodum breuis, & exilis. Pedes robusti, eodem plenè colore, qui in duobus superioribus. Ex quibus, patet non omnes Anseres feros glaucos esse, vt voluit author de natura rerum. Habes postremo loco expressam Anseris feri arteriam.

Cauda. Alæ interiores. Venter infimus. Vropygiũ. Crura. Pedes. Anser Flãdricus. Anser tertius syluestris.

LOCVS. VOLATVS.

Migratio. Pugna.

QVANQVAM Anserem maiorem, idest, domesticum, & Anserem minorem, idest, syluestrem circa lacus, & amnes versari supra diximus, nihilominus cohortales, seu domestici, frequentius ex terra sibi victum quærunt, feri verò ex aqua, dum gregatim circumuolant amnes, & paludes. Syluestriũ autem sicut domesticorum vbique copia est: alibi tamen maior. In Æthiopia, vt quidam memoriæ prodidere, adeo frequentibus agminibus agros grassantur, vt tum mor ... tum stercore omnis demoliantur. Mitam quoque in regnis Septentrionalibus eorũ esse multitudinem scribit Olaus Magnus maximè cubationis tempore, quo redeunt à meridionalibus plagis. *Iaq;*, inquit, *circa initium Aprilis, hicq; cinerei, nigriq; coloris & rubei rostri, ac pedum sunt, velut domestici ferè omnes candidi, & magni reperiuntur.* In Batauiam, Hannoniam, & Artesiam, numerosissimi, referente a Carolo Stephano migrationis tempore confluunt, adeo vt segetes per longissima locorum interualla breui admodum tempore deuastent. In agro Lugdunensi forenses (Anseres, inquit b Io. Bruyerinus,) etiamnum abundant, qui tractus paludibus, & aquis stagnantibus mirificè madet, vnde illis nomen Anserculorum. Qui occiduæ Indiæ historias conscripsere, tradunt, in Hispana insula Anseres multos, & Anates præteruolantes cerni mense Decembri. Sunt etenim aues migratoriæ huiusmodi Anseres, & cateruatim adueniunt, & cateruatim recedunt. Abeunt autem longiùs, vt scribit Georgius Agricola, sed quo sese recipiant, non meminit. Verisimile autem est, cùm in nostris hisce regionibus frigora mitescere incipiunt, eos ad loca frigidiora, vt pote temperamento suo admodum calido magis conuenientia migrare: volant autem ordine literato vt Grues. Albertus loca nonnulla particularia nominant, quò sese tepidiore cælo recipiant, à quibus iterum ad non hyeme reuertantur. *Anseres feri,* inquit, *recedunt à terra nostra, quæ est latitudinis quadraginta septem graduum, & in Sclauiam* (Illyrium) *ad loca aquosa, palustria, & arundinibus referta, vbi fœturæ operam dant, se recipiunt. In principio autem hyemis reuertuntur ad nos propter pascua, & aerem magis temperatum: & tunc volant in gregibus maximis, ita quod milleni, vel amplius videtur. Volant autem cùm ventus spirat à Septentrione, ad meridiem, quum à meridie ad Aquilonem. Itaque volantes super flatu venti retinentur. Vnde vulgò dicunt, volatum Anseris indicare ventum. Similiter scribit Auicenna obseruatum sibi in regione sua, quod aues quædam aquaticæ tempore veris ad mare mortuum* (salsum) *veniant, quod propriè dicto mari salsius, & calidius est: & inde recedant ad intus, qui de more vocantur* (fortè ad Indos, qui Mauri vocantur, vt annotat Ornithologus: sed vt idem testatur, Auicennæ de animalibus codex impressus habet. Et inde recedunt ad locum de Laurisiue) *ac inde traiecto Nilo, ad lacum de Cantesmo* (Ornithologus sua lingua interpretatur de Traulustem) *dictum, quædam verò vsque ad lacum Deterrabelten dictum, & alios in ijs regionibus lacus peruenerunt.* Quod ad tempus aduentus ipsorum quoq; pertineret, scribit Ornithologus, eas tardiùs,

Anseres domestici ex terra, feri ex aqua frequẽtius sibi victum petunt. Anserum ferorũ vbi copia. a De re rust. l. 4. c. 15. b De re cib. l. 15. c. 29. Aues sunt migratoriæ. Quo se præcipue æstate recipiant. Aduerso vento volatum excitent. Volatus Anserum indicat vẽtum. Tẽpus migrationis.

tardiùs, quàm Grues aduenire: cùm etenim Grues Septembris initio appareant, Anſeres feri in fine Septembris, & Octobris initio primò conſpiciuntur. Aitque ſe aliquando vidiſſe ſexto Octobris dię permultas auolantium turmas, qua ab oriente Galliam, & Occidentem verſus per turmas triangulas (trianguli ſpecie, ſine baſi, duabus tantùm productis coſtis) volabant. *Dum autem ex vna regione in aliam ſunt migraturæ, vociferantur*, inquit Albertus, *altè volando, ne qua earum remaneat, & vt augeatur ſocietas recedentium, vt ſcribit Auicenna.* Ambroſius addit etiam debiliores quaſq; & tardiores fulcire aduentatione (ſuſtentatione) alarum: expectareque ſe inuicem, quominus obnoxiæ ſint inſidijs auium, à quibus perirent, niſi ſe mutuò expectarent.

Migratura Aues aquaticæ vociferantur, & cur.

Quod ſpectat etiam ad volandi modum, & ordinem, eum nobis deſcribit author de natura rerum his verbis: *Anſeres indomiti aeris alta petunt, volantque vt Grues ordine literato, volatu ſecundum flatus ventorum* (Atque contrarium adſtruit Ornithologus, vt ex eius verbis ſuperius recitatis patuit) *Aquilone flante, petunt Anſerum, frigidam aeris conſtitutionem imminere præſentientes. Vix autem à volatu ceſſant, niſi ſurie coacti. In tantùm enim volatu delectantur, vt raò dormiant, cum domeſtici contrà ad volandum propter grauitatem ignaui ſint.* Albertus quoq; ſcribit ſylueſtres Anſeres omnes dum gregatim volant, ordinem ſeruare literatum more Gruum, & quò faciliùs volent flatui ſe committere ventorum. *Quamobrem*, inquit, *multi prædicunt ventos, frigora, & imbres aduolatum ipſorum. Altè autem volant ſuperiorem ventum praualere inferiori cognoſcentes. Vix vnquam verò expectant hominem, & de loco, ad locum, ſicut Grues ſe mutant, ſed non latent. Volando defeſsi dolent, & vociferantur.* Hæc ille.

Volandi modus, & ordo.

Volant ordine literato, vt Grues.

Sed quod Anſeres dicat migrantes ob laſſitudinem dolere, & vociferari, id negare videtur Ornithologus, aliamq; clangoris ipſorum cauſam aſſignat, dum ait: volant ferè ſilentes, niſi turbatus ſit ordo: tum enim clamant, defeſſos, ac procul ſequentes expectant, & clangore vocant. Expectando videntur ſe humiliùs terram verſus demittere, quod quidem faciliùs faciunt, quàm aſcendere: cùm nec prorſus loco manere poſſint, nec pergere velint: Et reuera frequēti numero volare gaudent, quocirca inuicem expectant, vti etiam ex ipſo Alberto dictum eſt: quapropter præcedentes illos, qui tardiùs volant ad volatum celeriorem hortari admodum eſt veriſimile. c Plinius quoq; eorum in volatu artificium graphicè ſic deſcribit: *Anſeres quoque*, ait & Olores ſimili ratione (vt Grues, & Ciconiæ) *comeant: ſed horum volatus cernitur* (hoc eſt, vt doctè interpretatur Ornithologus, magis in conſpicuo eſt, quam Gruum, quòd minus in ſublimi volent. *(Liburnicarum more, roſtrato impetu feruntur, faciliùs ita findentes aera, quam ſi recta fronte impellerent, à tergo ſenſim dilatante ſe cuneo, porrigitur agmen, largeque impellenti præbetur aura. Colla imponunt præcedentibus, feſſos duces ad terga recipiunt.* Sic ille. d Io. Tzetzes item Gruum migrationem, & volatum in ſublime deſcribens, eundem planè modum ſeruare etiam Anſeres ait. Ornithologus huiuſmodi volatus cauſam affert: quòd hoc ordine forſan commodiùs omnes ventum recipiunt, quo ſuſtinetur volatus, nec vllus impedit alterum. Sic enim, ait, omnes facilè ducem ſuum, quem ſequuntur, proſpiciunt.

Volando cur doleant

c l. 10. cap. 23.

d Chiliad. 3.

Mira quidem ſunt, quæ de harum auium volatu hactenus commemoraui; ſed longè maiori admiratione ſunt digna, quæ adhuc dicenda reſtant. Narrat e Oppianus, Anſeres ſimiliter, vt Grues tum volandi duces, tum ſomni facilè cuſtodes habere, nunquam autem ſine clamore. Vocem eſſe abſurdam, ſilentium rarum. Id vbi neceſſarium videtur, lapillo ori miſſo vocem continere, tanquam non aliter ſibi temperaturos. Hoc autem facere ob metum Aquilarum. Nam taurum montem ſuperaturos, vbi Aquilas timent lapillos roſtris ferre ad coercendam linguam. Aelianus ſimiliter, & Marcellinus, alijq; Anſeres ſimpliciter Taurum montem transmittentes hoc facere ſcribunt. Plutarchus verò id Anſeribus Cilicibus tantùm attribuit, quos ait pariter in Tauri montis traiectu calculis ſatis magis ora obſtruere, vt obſtreperam naturæ ſuę garrulitatem tantiſper compeſcant, dum hoſtem clam pręteruecti fallant. Sed forſan vt conijcit Ornithologus, hoc præcipuè faciunt, qui circa Ciliciam ſunt Anſeres feri, quod ijs vicinus mons Taurus neceſſario tranſuolandus ſit. Sunt qui Grues quoque, dum migrant, arenam ore, pedibus lapillos geſtare tradunt, item minores quoq; aues, ac in primis Coturnices, apeſq; inter volandum contra vim ventorum, vt Plinius. Quomodo autem Anſeres feri, Anateſq; cum Ciconijs migrent in Lyciam, atque illic circa Xanthum fluuium aduerſus Coruos, Cornices, Vultures, aliaſq; carniuoras aues pugnent, in Pelecano ex Kiranide recitaui. Sunt autem Anſeres tum feri, tum cohortales aues pugnaces, ita vt etiam ab Aquilis, alijſq; fortiſſimis hoſtibus non ſolùm aſtu, ſed aperto etiam Marte ſeſe tueantur, vt alibi eſt annoratum.

e Ixeut. 2.

Anſeres volādi duces, & ſomni cuſtodes habent.

Lapillis cur ora obſtruant.

INGE-

INGENIVM. MORES.

Aucupium.

CVM de Anſeribus manſuetis ſuperiùs agerem, multa de ingenij ipſorum, ſenſuſq; perſpicacitate dicta fuere, quæ ſylueſtribus, perinde ac illis conueniunt. Sed hoc ſaltem nomine domeſtici ſylueſtribus ſagacitate cedunt, quòd illi à garrulitate, nullo tempore ſibi temperare ſciant, hi verò ne noceant, admodum opportunè compeſcere ſciant, vt iam dictum eſt. Cæterùm quia Galeritis omnibus oportet criſtam ineſſe, tam ſagaces, & callidæ ſenſuq; perſpicaces aues obliuionis notantur vitio, quod tamen non in damnum ipſis, ſed in vtilitatem cedit. Nam cum locorum, vt tradit *a* Oppianus, paſcua, etiamſi lætiſſima nacti fuerint, facilè obliuiſcantur, ideoq; ſemper oberrent, & vagẽtur, hoc lucri, vt inquit ille, ex eo malo eis accedit, quòd non facilè capiantur ab aucupibus, qui familiaria plerunq; auibus loca obſeruant, & quò ire illæ, redireq; ſolent, eſcam ad illiciendum, proijciunt. Verùm quamuis eo modo non capiantur: capiuntur tamen, & quomodo docet Petrus Creſcentienſis, dum ait Eſt & aliud ingenium, quo Grues capiuntur, Cygni, Starnæ, & Anſeres, quod tale eſt. In ripis fluuiorum ab vtraq; parte figitur arbor altiſſima, vel duæ ſimul iunctæ, vt longior ſit arbor, habetq; per totum cuniculos ad aſcenſum in ſummitate tirellam, in qua ponitur funis retis. Cuius longitudo eſt ſecundum fluminis latitudinem, & arborum diſtantiam, & eius latitudo eſt, vt ſuperiùs eleuata vſq; ad medias dependeat arbores, deinde homines vſq; à remotis veniant per glaream fluminis omnes volucres, quas inuenerint, expellentes, quæ volantes à ſplendore aquæ non diſcedent, donec in rete inciderint. Et tunc declinetur rete cum funibus ſuis, & volucres capiantur. Et modus iſte locũ habet, niſi cùm tempus fuerit nubilum, & aër obſcurus, alioquin aues eleuatæ facilè à flumine deuiarent. Et rurſus. Eſt & aliud ingenium, quo capiuntur Anſeres, & Starnæ, quod eſt tale. Tempore hyemis, cùm ex gelu, & ſole puluis eſt in campis ſegetum, tenditur in vno ſulco rete vnum longum per triginta brachia, poſt tertiam, cùm in veſpere capere cupis, vel in ſero, cùm vis in mane habere. Eſt autem hoc rete ſimile vni parieti habens duas ſtangias eleuantes, longas ſecũdum dimidiam latitudinem retis, & tenditur cum duabus brachetis, vt paries, ſed diſponitur, vt per ſe eleuetur violenter, quia hoc ipſum rete per ſe eleuare non poſſet, cumq; totum rete in terra firmatum fuerit, totum ſuper cordam colligitur. Et tam ipſum, quàm ſtangiæ, & brachetæ, & funis trahens optimè ex puluere cooperitur, vel herba, ſicq; in vno foſſato, vel alibi aliquantulum remoto loco cooperto latitet homo, qui rete leuare debebit: in loco retis, ſint duo, vel plures Anſeres domeſtici ſylueſtribus ſimiles duobus paliculis alligati, & duo ſimiliter ſcorticati, vt illuc ſylueſtres cõfidentiùs veniant. Cumq; ſylueſtres deſcenderint in aliqua parte agri, ex oppoſito vadat ſocius cũ capello in capite, vel alia re in manu, loquatur aliquid, & vt laboraret, alioquin fugerent, ſicq; conſideranter, & cautè perducat eas ad locum retis, quod facilè fiet per vniuerſum agrum quantumcumq; magnũ, ſi hoc facere cautè ſcies, cumq; in rete videris eas, confidenter loquere, ſocioq; dicas, vt rete trahat. Verùm, quia hæc auis acutiſſima eſt, oportet, te omnino cauere, ne mane ad locũ retis accedas, quia ſtatim perpẽderent de rore, vel pruina pedibus tuis mota, & fugerent: & ideo cùm tendis in ſero ſtatim ibi ſtellones pone, & per totam noctem dimitte, ſed cùm capere vis in ſero, non eſt neceſſaria hæc cautela. Hactenus ille Quomodo verò tam Anſeres, quàm aliæ magnæ aues capiantur baliſtis docet idem *b* alibi: quem lector per otium adire poterit. Gonzaluus Ouiedus, alijq; qui Indiarum occidentalium hiſtorias conſcripſere, aucupij genus quoddam narrant ſatis argutum, quo Anſeres ſylueſtres in illis regionibus capiuntur. Solent hæ volucres in vaſtam quandam paludem inſulæ Cubæ numeroſè conuolare: quare incolæ plurimas cucurbitas, quàm amplas, rotundaſq; arefactas cò proijciunt, quædam dum vento impulſæ huc illuc per aquam ſublimes feruntur, Anſeres primò quidem terrent aliquantulum: ſed mox cùm nihil inde ſibi noxij accidere videant, ſenſim omni depoſita formidine, cucurbitis illis fidenter admodum inſiliunt, atque ita, huc illuc per totum lacum deferuntur. Quo viſo Indi alia quadam ampliſſima cucurbita, caput, ac humeros recondentes, reliquum corpus vndis immergunt, atque paulatim quò Anſeres numeroſiores conueniſſe per exiguum foramen conſpiciunt, accedunt, inſilientẽq; auem à reliqua multitudine ſeducunt, improuidamq; manu arreptam ſtrangulant, & ex cingulo,

Anſeres domeſtici ſylueſtribus minus ſagaces.

Anſeres obliuioſi.

a Ixeut. l. 2.

Quomodo retι capiantur.

b lib. 10. c. 20.

Quo aſtu ab Indis capiantur.

Anseres pulcherrimi in India.

gulo, quo præcinguntur, suspendunt, ac denuò ad aliam sese prædam rursus accingunt. Tradunt autem ibi migrationis tempore frequentissimos cõspici, & pulcherrimos, toto corpore nigros, præter pectus, & ventrem, quæ candent. Oculos circulum carneum, & coralli æmulum ambire. Ex minore oculorum cantho lineam extuberare, eiusdem planè substantiæ, & coloris, deduciq; collum versus, atque inde sex, septemùe ramulos exiguos vtrinque ad medium colli vsque descendentes, diuaricari. Apud nos plerunque sclopetis occiduntur, sed difficulter; nam vt auditu, atque volatu plurimum valent, ita ad minimum quemq; strepitum exterriti, quàm ocyssimè auolant. 10

COITVS, PARTVS.

Quando coeant.

ANSERES *feri*, inquit Albertus, *incipiunt coire post hyemale solstitium, deinde initio veris pariunt oua ad summum sedecim. Aiunt autem si oua subinde subtrahantur, parituram Anserem vsque ad defectum.* Hæc ille. Sed quod de partu tradit, Plinius, ex quo transcripsisse videtur, id de Ansere domestica tantùm scribit; fieri tamen potest, vt de vtriusque verum sit. Idem Plinius animantia dici ait, quæ ex feris mitigentur, non concipere, hisq; Anseres annumerat. Quod si verum est, manifestò falluntur, qui varios ex feris cicuratos, & domesticos factos esse censent: eos enim perinde ac albos fœcundos esse experientia docet. Sed Anseres feros posse mansuescere negat Bellonius: cui tamen Plinius refragari videtur. 20

Animalia ex feris mitigata non concipiunt.

ÆTAS.

EX viuacissimis animalibus esse Anserem in domestico diximus; sed ferus eum vitæ longitudine fortassis superat. Quippe Ornithologus ab Heluetijs, Anserem syluestrem, siue niualem longè viuacissimum putari scribit; ita vt ætatem maximè longæuam significaturi, vulgò dicant: Alt alts ein Schneeganſz, hoc est, tam prouectæ ætatis, 30 quàm est Anser niualis.

ANTIPATHIA.

EOSDEM hostes habent, quos domestici, sed maius ab ijs imminet eis periculum; tum quia magis vagantur, tum quia aucupes Falconibus, alijsq; huiusmodi auibus capere studeant. Cæterùm si verum est, quod quidam tradit, nullum infestiorem hostem habebunt Gyrifalcone, à quo nimirum sub amicitiæ, & sodalitatis specie malè tractantur. *Nam*, inquit ille, *venit à regionibus transmarinis in cohorte multarum auarum* (Anserum) 40 *terrestrium, quarum vnam nocte propter frigus pellens sub pedibus, aliam inter diu capit in cibum.*

MORALIA.

QVAM detestanda sit garrulitas ob noxas, quas infert, Anserum exemplo, qui eam lapillis ori impositis compescunt, ne noceat, docet nos a Plutarchus hisce elegantissimis verbis: *Sicut enim*, inquit, *in corpore ad malè affectas, & dolore correptas partes feruntur, atque vergunt, quæ sunt in vicinia: sic loquacium lingua perpetuò inflammatione laborans, atque palpitatione, trahit, & abducit ad se aliquid arcanorum & absconditorum. Oportet igitur eam obturatam habere, & ratione velut obice linguæ opposito, identidem fluxum eius, lapsusq; cohibere, ne stultiores Anseribus videamur esse, quos aiunt, cùm è Cilicia transuolant Taurum montem Aquilarum plenum, singulos recepto in os iustæ magnitudinis lapide, quo tanquam freno, aut claustro vocem compescant, ita noctu latentes tacitè traijcere.* 50

a In moral. de garrul.

PRO-

PROVERBIA.

COELVM *non animum mutant, qui trans mare currunt.*

Ejusdem sententiæ, inquit Ornithologus, prouerbium celebrant Germani, Ein Gansz vber meer, ein Gansz Vvider har, hoc est, Anser etiam mari traiecto redit Anser. Quidam sic efferunt. Es flog ein Gans vber Rhein, vnd Kam ein gagag vvider hein. Nam gaga de voce Anseris per onomatopœiam. Hæc Ornithologus. Qui insuper addit, prouerbium hoc initi vulgatæ illi opinioni, Anserem stolidum esse animal: quam falsissimam esse dictum est. Adagium in hunc locum reiecimus, quia feris tantùm non domesticis, mare transuolare conueniat.

VSVS IN CIBIS, & Medicina.

LICET omnium Anserum caro damnata sit, quoniam dura, & concoctu difficilis, & valde excrementitia, atq; improbum generans succum, tamen, vt censet a Cardanus, syluestrium caro domesticis est salubrior: pre nimia enim exercitatione minus excrementitia est, atq; concoctu facilior: sed & crudus adhuc suauiter olet, instar leporis assi quodammodo, vt refert Ornithologus. Contrà tamen Albertus narrat, Anserem syluestrem captum per elixationem trium dierum naturalium emolliri non potuisse, & tandem induratum nullum animal gustare voluisse. Sed is fortè fuerit annosissimus, & præ nimia ætate coctioni contumax: quod adeo mirum videri non debet. Quod ad vsum medicum spectat, docet Marcellus, Anserum syluestrium linguas assatas efficaciter sumi in cibo à calculosis. Kiranides fel Anseris, maximè quidem syluestris tradit, cum succo prasi (porri) aut polygoni in pessario positum, conceptionem promouere, & in viris intensionem. Idem credit, eiusdem Anseris feri fimum suffitum dæmonia eijcere, & læthargum sanare, & suffocationem matricis. Demum Anseris immansueti adipem à Galeno adipi Anseris domesticis substitui alias dictum est: Scribit præterea b Cardanus, Anseres marinos in vesicula oleum continere, quod multis & ad dolores, & ad coria mollienda vtile est.

a De sanit. tuend. li. 3. cap. 18.

Syluestriũ carò domesticorum cur salubrior.

Linguæ vires.

Fellis vires

Fimi vires.

Adipis vires.

b De sanit. tuend. li. 2. cap. 5.

DE VVLPANSERE. Cap. XIX.

SYNONYMA. FORMA. Descriptio.

QVÆ Græcis χηναλώπηξ, Latinis Vulpanser dici potest, & sic Gaza ex Aristotele transtulit. Est autem vtrunq; nomen ex Ansere, & vulpe confictum: nam cùm Anseris formam præseferat hæc auis, moribus est vulpinis. Sunt qui Chenalopecem eandẽ esse cum Penelope aue arbitrentur, vt in Penelope dicitur. Pliuius nomen Latinum non habet, sed vbi apud ipsum legitur, Anserum generis sunt Chenalopeces, aliàs legebatur Penelopes, cum statim addit: Et quibus lautiores epulas non habet Britãnia, Chenerotes aliàs prò Chenerotes legebatur Chenalopeces, aliàs Ceramides. χηναλώπηξ igitur auis est, quam diximus, χυναλώπηξ verò canis Laconicus ex vulpe, & cane natus. Ciceluche pro Chenalopece vox est corrupta apud Auicennam de animalibus. In Alberti opere Chichelinches scribitur. Quo autem nomine hodie vocetur veterũ Chenalopex, non satis apud authores cõuenit. Eliota Anglus Chenalopecẽ suspicatur esse Barnaclam (Berniclam, de qua posteà) Bellonius hac in re non sibi constans in obseruationibus eam esse auem scribit, quæ à Gallis Bieure, idest, Fiber dicatur: eò quòd similiter vt Fiber viuarijs noxius sit, deuorandis scilicet piscibus. In libro verò de auibus Eliotæ subscribit: nam Berniclam describens, eam esse Chenalopecem, seu

Etymum.

Ciceluche. Chichelinches.

Fiber.

Crauant. Vulpanserem asserit; sed anceps est, an auis à se descripta sit Crauant Armericorum: (quæ est eadem Berniclæ, vt suo loco dicam) sicut reuera est, conueniente prorsus descriptione, vt ait Ornithologus. Ipsam verò descriptionem ab eo, tanquam de Vulpansere allatam, in Bernicla, cui penitus ferè conuenit, recitabo. Quidam Anglus auem pro Vulpansere describit, alis, & pectore ruffescentem, quam Angli Bergandrum vocent. Inquit enim: Chenalopex ab Ansere, & vulpe nomen habet. Nostrates hodiè vocant Bergandrum. (fortè quasi montanum Anatem Bergentem) Anate longior, & grandior Vulpanser est, pectore ruffescente, in aquis degit, & in cuniculorum foueis, interdum & in excelsarum rupium cauernis (vnde fortè nomen ab Anglosaxonibus, nostris patribus sortitus est) nidificat. Nunquam alias vulpanserem vidi, nisi in Tamisi fluuio. Aiunt tamen frequentem esse in insula Tenia vocata, & illic in scrobibus nidulari. Et rursus in epistola ad Ornithologum. Vulpanserem, inquit, Angli vocant à Bergander. Nidulatur in cuniculorum foueis more vulpium, Anate maior, minor Ansere, alis ruffis. Contrà Ornithologus considerandum esse ait, an Chenalopex sit ille Anser Stellatus, quem, vt superius dictum est, Itali Ciccum, vel Ocam Sternam vocant, Germani Sterngansſ, quem se Ferrariæ vidisse testatur in insula Padi, leuem pondere, dorso, & alis cinereis, reliquo corpore album, palmipedem vt Anser, pedibus tamen non rubris, pectore maculis asperso. Ego inter tam diuersas doctissimorum virorum sententias quid certi proferam, non habeo, præsertim cùm neq; ab Aristotele, neque ab alijs antiquis scriptoribus, vlla Chenalopecis assignetur nota. Quapropter hac in re, sicut & in alijs suum cuiq; liberum reliquo iudicium.

Bergandri descriptio.

Bergander vbi.

Bergandri nidus.

LOCVS. PARTVS.

VULPANSEREM [a] Aristoteles numerat inter aues palmipedes, quæ circa lacus, & amnes versantur. Et [b] alibi eum à lacu, & à mari victum petere scribit. Et rursus, hypenemia quandoq; parere, quod & Plinius ex eo repetijt.

a Hist. li. 8. cap. 3.
b Hist. l. 3. cap. 1.

INGENIVM, MORES. PVGNA.

RECTE *Vulpanseri nomen inductum est*, inquit Ælianus, *quod ex ingentis natura suæ rebus trahit. Cum enim Anseris speciem habet, tum probe cum Vulpe callida improbitate comparari potest. Atque etiamsi corpore, quàm Anser inferior sit, animi tamen robore superior, & ad inuadendum præstantior habetur. Ab Aquila, & felis, & cæterorum hostium suorum iniurijs se defendit, & propulsat. Pullos suos vehementer amat, eandemq; operam, quam Perdix in ijs tuendis ponit. Nam ante suos fœtus se se prouoluens, aucupi spem sui capiendi ostendit. Hi verò interea, cùm venator illuditur, elabuntur: quibus fuga elapsis, is se se alis alleuans discedit, ac sæpe, vt pulli facilius elabantur, capiendum se venatoribus præbet. Hinc est, quod Aegyptij in Hieroglyphicis (vt refert Orus) pro filio designando, Anserem pingunt.* Hæc omnia Ælianus. Non dissimilia quidam Anglus de eius moribus vulpinis, & pietate in prolem recensere videtur. Sed dubitatur, amorem illum in sobolem, & in ea tuenda astutiam, tanquam de aue, quam Bergandrum Angli vocant, obseruatum tradiderit, an potiùs, quæ modò ex Æliano recitaui, repetiuerit. Ob id verò, quod Vulpanseres sunt pullorum suorum amantes, ipsi ab Ægyptijs honorem haberi scribit idem Ælianus. Herodotus similiter Ægyptios ex volucribus Vulpanseres sacros esse affirmare tradit. Sed hoc an ob illorum in sobolem amorem factum sit, non exprimit.

Pugnacitas Vulpanseris astus.

Ægyptij pro filio designando quid depingat.

Vulpanseri cur honor ab Ægyptijs habeatur.

CO-

COGNOMINATA. DENOMINATA.

Prouerbia.

VBI Theagenes quidam in auibus Aristophanis, χλωαλώπηξ nominatur, Scholiastes hominem illum improbum, & versutum fuisse interpretatur. Didymus verò eodem citante, hunc simul, & Philoclem ὀρνιθώδεις fuisse scribit, hoc est, capite superiùs acuminato. Hinc χλωαλώπηξ ab adagiorum authore tanquam vocabulum prouerbiale ponitur. Theagenes, inquit, quod esset garrulus, & stupidus more Anserum, & versipellis more vulpium, vulgari ioco dictus est χλωαλώπηξ voce composita ex Ansere, & vulpe. Quanquam Didymo magis probatur Anseris nomen additum, quòd auitio, & præsertim Anserinis supra modum delectaretur, videlicet vulpium more. Hæc ille. Sed ineptè, vt censet Ornithologus; neq; enim tale quicquam apud Didymum legitur: verùm ea tantùm verba, quæ paulò antè ex Scholijs in aues Aristophanis citata fuere: vbi ὀρνιθώδη Ornithologus optimè conuertit, non illum, qui auitijs, & Anserinis carnibus delectaretur, sed hominem capite superius acuminato. Nam eodem in loco Scholiastes rationē inquirens, cur Philocles Corydus nominatus sit, sic scribit: Μήποτε ὀξυκέφαλος ἦν ἐν τῷ ἄνω καὶ ὀρνιθώδης τὴν κεφαλήν. Et mox subiungit, quod Didymus scribat Thagenem quoq;, & Philoclem ὀρνιθώδεις fuisse, vnde Aristoteles eos, qui summum nasum tenuem habent, ornithodes esse, hoc est, aues hac parte referre ait. οἱ τὴν ῥῖνα ἄκραν λεπτὴν ἔχοντες: ὀρνιθώδεις: Sed aliter Adamantinus. Ῥὶς μακρὰ καὶ λεπτὴ μανὺ ὀρνιθώδης. Τοιαῦτα δὴ καὶ τὰ ἤθη προσδόκα. Et in præfatione Γίνεται δὲ ἐν ἀνθρώποις εἴδη ὀρνιθοειδῆ, καὶ θηριοειδῆ οὐ παντελῶς, ἀλλὰ τρόποις ἐξεικασμένα. Præter Theagenem Lysistratus etiam, qui tanquam mollis, & alibi tanquam pauper, & aleator traducebatur χλωαλώπηξ appellabatur, teste Aristophanis Scholiaste in Acharnensibus, & Suida.

HIEROGLYPHICVM.

VVLPANSEREM pro filio designando Ægyptios pingere obiter dictum est suprà ex Oro. De quo hieroglyphico a Pierius ex eodē Oro sic scriptum reliquit: Filium, vt inquit Orus, vt alij, affectum in filios scribere si vellent Ægyptij sacerdotes, Vulpanseris hieroglyphicum faciebant. Ales hæc ex Anserum genere, qua lautiores epulas non norat olim Britannia, tanto filios amore prosequitur, vt si vnquam accidat, vt cum filijs in venatores incidat, simulatq; conspecti sunt illi, pater, & mater sponte occurrunt, seq; ipsos venatoribus dedunt, vt ita eos à filijs aliorsum auertant (διαςωθῆν in antiquis manuscriptis codicibus habetur) cuius pietatis ergo visum est Ægyptijs animal huiusmodi magna prosequi veneratione (in ijsdem enim manuscriptis exemplaribus est αἰγυπτίοις ἔδοξε σεβάζειν τὸ ζῶον) non autem συμβάλλειν, vt habetur in impressis.

Filij hieroglyphicum vel affectus in filium. *a lib. 20.*

VSVS IN CIBIS, & in Medicina.

VVLPANSEREM olim in cupedijs fuisse ex Plinio constat, qui eo suauiores epulas non nouisse Britannos scribit. Inter oua principatum tenent Pauonina, deinde Vulpanseris, tertiò Gallinarum, vt testantur Epanetus, & Heraclides apud Athenæum. Aretæus de elephantiasi scribens faciei tumoribus, sarmentorum cinerem alicui ferarum adipi admixtum illinire iubet, leonis videlicet, aut pantheræ, aut vrsi: sin his careres, inquit, animalis, quod Græci Chenalopeca vocant.

Vulpanser inter cupedias. *Oua Vulpāseris qualia.*

DE ANSERE BASSANO, SIVE Scotico. Cap. XX.

Anser Bassanus quæ auis. — A Solēdguse auis descriptio. — Nidus. — Amor in prolem. — Adeps, & ex eo vnguentum. — Partus, incubatus. — Vbi capiãtur. — Anseris Bassani in expiscando mos. — Bas Castellum. — Nidificatio. — Oleum intestini singularis virtutis.

QVARVNDAM auium historiam, (quarum etiam superiùs memini, cùm Anserum diuersa genera recenserem) sub Anseris nomine scribit Ornithologus: de quibus cùm nihil apud authores legerim, præter ea, quæ ille ex alijs etiam annotauit, ea tantùm hîc recitabo, quæ ipse scripta collegit. De Ansere itaq; Bassano, seu Scotico, vt ab eo exordiamur, sic ille ex alio: Anser Bassanus marina auis est, vulgò dicta à Solendguse, prædicto Ansere (Bernicla, de qua inferiùs) paulò minor, Anserem tamen voce, & forma per omnia refert. Nidulatur in mari Scotico, in rupibus excelsis insulæ Bassi, per antiphrasin, opinor, dictæ: nec aliàs vspiam in tota Britannia. Hic tanto amore suos pullos prosequitur, vt cum pueris per fines in cordibus ad auferẽdos eos dimissis, acerrimè non sine vitæ periculo confligetur. Nec silentio prætereundum est ex adipe huius Anseris (est enim insigniter adiposus) vnguentum à Scotis ad multos vtilissimum fieri, quod cum Comageno à Plinio celebrato, meritò bonitate, & remediorum numero potest certare. Hactenus ille. Ego, inquit, idem, nuper ex erudito homine Scoto accepi hos Anseres Solendguss dictos, longiores domesticis esse, sed minus latos, in rupibus oua parere, & superposito pede altero (vnde nomen fortassis à solea, idest, planta pedis, quam etiam Germani (& Itali) sic nominant) tandem excludere magnam eorum copiam. Capi ad insulam Bassi iuxta Feurt fluuium, qui præterlabitur Edeburgum in Scotia: nec alibi vsquam reperiri. Digredi procul vel ad sex circiter miliaria à littore, eius naturæ esse, vt cùm nouum piscem viderit, priorem euomant, idq; sæpissimè faciant, vt vltimum demum pullis suis afferant. Tot autem pisces euomere, vt qui in præsidio arcis sunt, pisces eiectos ad cibum colligant, facilè capi, nec refugere capturos. In æstu Scotici maris circa Hebrides insulas, inquit Hector Boëtius in descriptione regni Scotiæ, præter alias insulas nobilis est Maia D. Hadriani, ac eius sodalium martyrio pro Christi nomine coronatorum reliquijs. Altissimo hic scopulo fons aquæ dulcis largissimus, admirando naturæ miraculo, medio mari scaturit. Omnia exuperans rerum in se nouitate Bas castellum viribus humanis prope inexpugnabile. In hoc quoque æstuario situs est scopulus angusto aditu vix piscariam nauem recipiens, qui non in sese ædificia extructa habet, sed excauatus non incommodiora domicilia intus præbet, quàm si magnis operibus extructus esset. Cæterùm longè hac re munitiora. Quicquid auem in eo est, portentosæ plenum est nouitatis. Auium enim, quas vernacula lingua Solandis (ane Solend guuijs) appellamus, haud absimilium ijs, quas Aquilas Plinius aquatiles vocat, in eo ingens copia inhabitat, nec in vllo alio ferè loco. Eæ, quum primùm adueniunt, incipiente vere, cõstruendis nidis tantam lignorum copiam comportant, vt auferentibus, qui illis inhabitant (nec enim id ægrè ferunt) satis in annum ex ea parte prospectum sit. Pullos suos piscibus alunt, ijsq; delicatissimis. Nam si quempiam antè ceperint, auolantesq; meliorem fundo maris nantem conspiciant, abiecto illo, magno sese impetu præcipitantes, immergentesq; prædam persequuntur illam: vbi verò ad nidum escam pullis adportarunt, auferentibus rursus hominibus, haud grauatè concedunt, continuò pro alijs aduolantes. Pullos quoq; nec repugnantibus deprædantur, vnde ingens commodum ad castelli dominum redit. Nam cutem detrahentes cum pingui oleum inde magni precij conficiunt. Habent quoq; intestinum quoddam paruum, oleo singularis virtutis refertum. Coxendicẽ enim, arthritimq; & id genus morbos sanare consueuit, vt appareat, hanc auem, cùm alioqui omnibus modis hominum vsibus inseruiat, quod rarior sit, hoc solo se esse inferiorem. Hæc ille. Et rursus: Est & Aliza vna Hebridum ijs auibus, quas Solandis nominatas diximus, abundans. Hæc omnia ex scriptorum monumentis annotauit Ornithologus, qui huiusmodi quoq; Anseris iconem apponit, quam sicut etiam duas sequentes, se è Scotia accepisse fatetur Henrici à S. Claro viri clarissimi liberalitate, quas nos quoq; ne quidquam in nostro opere desideretur, ex illo transumptas hîc appingi curauimus.

DE

DE GVSTARDA AVE SCOTICA. Cap. XXI.

HANC etiam, inquit idem Ornithologus, auis aquaticæ, vt apparet, & Anserum ferorum generis iconem è Scotia accepi, absque alia descriptione. Nam quæ Gustardæ auis in historia Scotica Hectoris Boëthij nobis demonstrata est, non ad auem, quæ hîc pingitur, sed ad Otidem pertinet (vt in historia eius recitatum est) quæ Tarda, & Starda hodie in multis Europæ regionibus vulgò vocatur, nostris Trappa. Itaque cùm in nomine huius ad nos missæ iconis erratum suspicer, nihil aliud addam, donec rem certius cognouero. Hæc ille, qui pariter hanc eius effigiem exhibet.

Gustarda.

DE CAPRICALCA, QVAM SCOTI vulgo appellant Ane Capriccize. Cap. XXII.

Capercalze.

Victus.

Descriptio.

HANC postremò iconem, tanquam auis Anserini generis ponit Ornithologus, pauca hæc de ea memoriæ prodens. Capercalze, idest, Syluestres equi appellati, solius pinus arboris extremis flagellis victitant. Ex Hectore Boëthio nimirum in historia Scotica. Audio, inquit posteà, hanc auem Coruo paulò maiorem esse, ac in delicijs haberi. Tænijs transuersis fuscis per collum, pectus, & ventrem distinguitur: cauda ferè nulla, &c. vt pictura ostendit. Hæc Ornithologus.

Capricalca.

DE BRANTA, SEV BERNICLA.
Cap. XXIII.
ORDINIS RATIO.

SYNONYMA.

QVIS Ornithologum non miretur, auem de qua nobis in præsentiarum est sermo, inter Anates collocantem, cùm vel figura ad Anserem magis, quàm ad Anates accedat, & quod amplius est, Anserum ferorum more volet, strepat, & segetem depopuletur, vt testatur quidam Anglus, & insuper apud plerosque populos, quibus innotuit, Anseris, non Anatis nomine veniat? Verùm quomodo apud veteres appellaretur, non satis est manifestum. Anglus is Plinij Chenerotes suspicatur, tamen incertus, vt ex hisce verbis eius patet. Plinius, inquit, duo præcipua Anserum genera facit, Penelopes (aliàs Chenalopeces) & quibus lautiores epulas non nouit Britannia, Chenalopeces (aliàs Chenerotes) Ansere ferè (aliàs fero) minores. Posterior lectio, vt Chenalopeces prius, deinde Chenerotes legantur, mihi, inquit, magis approbatur: nam & nos vna aue locupletat, & Penelopes Anati potiùs, quàm Anserini generis eruditis esse videntur. Deinde cùm Chenalopecem descripsisset, Chenerotes verò, inquit, quænam aues sint, puto paucissimos esse hodie, qui nouerunt. Neque ego licet Britannus, Chenerotes nostros satis noui nam præter duo Aristotelis genera (Anserem scilicet domitum, & ferum) Anserum adhuc duos genera noui in Britannia, ad quorum neutrum, si Chenerotes pertineant, illos mihi penitus ignotos esse ingenuè fatebor. Prior Anser à nostris hodiè Branta, & Bernicla vocatur, & fero Ansere minor. Et cùm Berniclam descripsisset, multaq; de eius ortu prodidisset, quæ omnia suo loco referam. Alter Anser, inquit, (ex duobus, quos solos mihi in Britannia notos dixi vltra duo Anseris Aristoteli memorata genera) marina auis est vulgò dicta à Solendguse in Mari Scotico (nimirum Anser Bassanus, de quo superius actum est.) Iam quum Anserum genera, licet diligentissimè inquirens, apud Britannos plura inuenire non possim, Chenerotes, (qui ab amore mihi nomen habere videtur) aut Berniclæ, aut Bassani Anseres sunt, aut mihi prorsus ignoti. Hucusque ille, anceps admodum, Chenerotum nomen Berniclæ nè, an potiùs Anseri Bassano conueniat. Contrà Eliota pariter Anglus aues, quas Angli Berniclas vocitant, Chenalopeces esse conijcit, cui alicubi adstipulari videtur Bellonius, vt in Vulpansere dictum est, licet alibi diuersæ prorsus sit sententiæ. Hodie, vt iam diximus, Bernicla, vel Bernacla, seu Branta Anglis dicitur: quidam Berneca proferunt. Horum nominum originem sic inquirit Ornithologus. Berniclæ vocabulum quid sibi velit, non habeo, quod dicam. Conijcio quidem è veteri Britannica lingua, quæ hodie Vvallorum in Anglia, Britonum verò in Gallia est, relictum esse: quoniam Armorici, idest, Britones eo etiamnum vtuntur. Brantæ nomen Caius Brendinum Anserem mihi vocauit, originis Germanicæ mihi videtur, Anglosaxonibus in vsu, ab atro, seu titionis colore factum: qui & ceruis, & vulpibus quibusdam apud Saxones nomen fecit, &c. Scoti apud quos nasci perhibetur Clakis appellant, Galli Oye Nonnette, teste Bellonio, apud eos Armorici partim Bernachias, vnde Anglorum Bernicla, vel Bernacla, partim Crabrans, seu Crauant, quod postremum nomen, ait Ornithologus, Germanicum videri potest, quasi grauent, idest Anas fusca. Ipsi Germani vocant ein Baumgansz. Vviewvolanch. Cùm verò incertum sit, quodnam Latinum nomen ei conueniat, Anser arborum, seu Anser arboreus Latinè dici possit: licet apud Germanos alia auis, vt Ornithologus ait, Baumgansz Germanicè dicta sit à Bernicla diuersa, de qua sic scriptum reliquit Ornithologus: Diuersus ab hoc (Bernicla) videtur Anser arboreus, Germanicè vulgò dictus Baumgansz, coloribus præcipuè differens. Ansere paulò minor est, & in salicibus moratur, infra, supraq; aquam. Rostrum ei nigrum (vt pictura indicat) qui color etiam capitis est, colliq; proni, dorsi, caudæ, & alarum; circa oculos, & gula tota, siue collo supino albicat, vbi, & maculis quibusdam cinereis, aut fuscis notatur, quæ in pectore fusco magis

Brãta quæ auis veteribus.

Chenerotes vnde dicti.

Berniclæ etymum.

Brantæ etymum.

Crauant etymum.

Anseres arborũ à Bernicla diuersi descriptio.

magis nigricant: in ventre tum albæ, tum nigricantes apparent, crura fusca. Hæc ille. Sed vt ad Becniclam redeamus, Isidorus Barliatam nominat, nisi fortè lectio corrupta sit. Apud Albertum Barbates pro eadem aue significanda alicubi legitur.

FORMA. DESCRIPTIO. LOCVS.
Vsus in cibis.

Brantæ descriptio. Magnitudo. Color. Volatus. Vox. Ortus. Descriptio altera. Color. Locus. Brantæ descriptio ex Alberto.

BRANTAM, siue Berniclam sic describit quidam Anglus, Fero Ansere minor est, pectore aliquousq; nigro, cætero cinereo. Anserum ferorum modo volat, strepit, paludes frequentat, & segetem depopulatur. Et rursus, in epistola ad Ornithologum: Berniclas, siue Brantas, ait, ex putridis nauis malis fungorum more nasci minimè fabulosum esse, doctorum & honestorum virorum occultata fides mihi persuasit. Branta Anserem palustrem valde refert, his tamen notis ab eo differt. Branta breuior est, à collo, quod rubescit nonnihil (in nostris quidem picturis, inquit Ornithologus, nihil ruboris apparet) ad mediũ vsq; ventrem, qui candicat, nigra est. Anserum more segetes populatur. In Vvallia (quæ pars est Angliæ) in Hibernia, & Scotia aues istæ ad huc rudes, & implumes in litttore inueniuntur. Albertus Magnus, Auis hæc, inquit, aliquantò minor Ansere est, & rostrum Anseris habet: caput quasi Pauonis (aliàs colorem capitis, vt Pauo, sed nullam è pennis cristam) pedes nigros, vt Cygnus, digitos membrana coniunctos ad natandum. Color in dorso cinereus ad nigredinem declinat. Struma (collum parte anteriori) nigra est, venter cinereus, vel subalbidus. Bellonius, qui alicubi putat hanc auem esse veteram Chenalopecem, sic eam sub Crauant, seu Oye Nonnette nomine describit: Habitu corporis Anseri similis est, colore monialem refert (idcirco Oye Nonnete appellari scribit) minor est Ansere, Anate maior.

Bellonij descriptio.

In summo capite, ceruice, & pectore plumæ atræ sunt. Mentum ad collum medium vsque, & sub oculis colore est candido. Similis autem est monacharum ornatui, quæ colorem album atro superimponunt. Cauda breuis nigraq; Alæ, & dorsum coloris plumbei. In femoribus vtrinq; easdem maculas habet, quas Anser, & Anas marina. Forma igitur, & colli longitudine est Anseri similis, minor tamen, cruribusq; proceris. Pedes plani, lati, ac fusci sicut & crura, oculi, & rostrum. Hoc autem rotundum est, breuiusque, quàm in Ansere, ac in rotunditate obtusum in extremo. Incessu, victu, clangore, & voce Anserem refert. Hæc Bellonius, quæ Ornithologus Berniclæ competere existimat; quanquam rostrum in illius icone longius pingi dicat, quàm par sit. Ait enim, atrum colorem, seu titionis in capite eius rostro, cruribus, collo, dorso, corporis parte, caudaq; insignem esse, in alarum parte, & ventre cinereum, post ocusos maculas albas: pectoris etiam partem, & laterum interiorum candicare. Hæc ille, adhibita, quæ hîc spectatur, icone. A qua aue differre nonnihil mihi videtur, quam D. Brancionus ex Belgio depictam ad me misit. Neq; enim color ille albus, quem nominant illi in gutture, aut sub oculis in hac cernitur: quanquam circulus quidam imperfectus in colli suprema ferè parte candicet.

Autoris descriptio.

Totum caput, collum, si dictum semicirculum demas, pectus, dorsum, & coxæ internæ subatra. Oculi flauescunt. Rostrum, quàm in Belloniana breuius, crassiusq; quâ capiti nectitur, alæq; ex cinereo in fuscum vergunt, sicut etiam cauda, quæ exigua admodum, & ferè nulla apparet. Venter, & coxæ externæ cinereæ. Crura, pedesq; subfusca, semicirculis, & lineolis nigris variegantur. Huc referendæ sunt aues, quas Ornithologus sibi pro Clakis missas ait, quas hîc præterire noluimus, sexu differentes, de quibus ille hæc annotata reliquit: Has figuras auium, inquit, quas Scoti Clakis appellant, vt & alias quasdam Scotici maris, quas infra memorabimus, doctissimus Io. Ferrerius Pedemontanus ad nos misit, præstantissimi apud Scotos viri Henrici à S. Claro liberalitate. Mari huius generis rostrum acutius, fœminæ obtusius est, vt geminæ icones ostendunt.

Branta, siue Bernicla, cum trago, siue vua marina maiori.

Berniclæ icon, quam D. Brancion ex Belgo misit, cum cypero longo odoratiore.

Clakis à Ferrerio missus cum plantagine maritima.

Clakis alter ab eodem Ferrerio miſſus.

ORIGO. ORTVS.

DE harum auium origine, & ortu diuersi diuersa scribunt. Quidam coire, vt cæteras aues volunt, alij ex ligno putri, alij ex pomis cuiusdam arboris corruptis generari contendunt, alij ex conchis. Albertus primæ sententiæ est, nempe ex coitu nasci. *Barbates*, inquit (Crantæ, seu Berniclæ) *aues falsò quidam dicunt icciro nominari vulgò Baumgens* (idest, Anseres arborum) *eò quod ex arboribus nascantur à caudice, & ramis dependentes, & succo, qui inter corticem est, nutriantur. Dicunt etiam aliquando ex putridis lignis hæc animalia in mari generari, præcipuè ex abietum putredine asserentes à nemine vnquam has aues visas coire, vel oua parere. Sed hoc omnino obsurdum est. Ego enim & alij complures mecum vidimus eas coire, & oua fouere, & pullos alere.* Bellonius quoque oua parere, & pullos excludere se obseruasse ait, & falsum esse, ex malis neuium putrescentibus nasci. Æneas Syluius etiam huiusmodi admirabilem harum auium ortum fabulosum existimare videtur. Audiueramus, inquit, nos olim arborem esse in Scotia, quæ supra ripam fluminis enata fructus produceret Anatum forma (Anserum potiùs) hos maturitati proximos sponte sua decidere, alios in terram, alios in aquam: & in terram deiectos putrescere, in aquam verò demersos mox animatos enatare sub aquis, & in aëre plumis pennisque euolare. De qua re cum auidiùs inuestigaremus, dum essemus in Scotia apud Iacobum regem hominem quadratum didicimus miracula semper remotiùs fugere, famosamq; arborem non in Scotia, sed apud *a* Orchades insulas inueniri. Hæc ille. Præterea Bataui, qui proximè elapsis annis nauigationem ad arcton instituere, ex propria inspectione in Groelandia Berniclas, quæ ouis incubarent, pullosq; educarent se se inuenisse asserentes, sic scribunt: Tum remigantes ad insulam, quæ media erat, in ea multa oua Barniclarum (quas Hollandi Rotgansen appellant) & ipsas nidis incubantes inuenimus, quæ fugatæ clamabant Rot, Rot, Rot (vnde illis nomen) & lapide iacto vnam occidimus, quam coctam edimus, cum circa sexaginta ouis, quæ in nauem detuleramus. Isti Anseres, siue Berniclæ fuerunt veri Anseres Rotgansen dicti, quales magna quantitate singulis annis circa Vvieringen in Hollandia veniunt, & capiuntur, quas hactenus ignoratum fuit, vbi oua ponerent, & pullos educarent. Hinc factum, vt nonnulli authores non veriti sint scribere, quod in Scotia, in arboribus nascantur, è quarum ramis supra aquam expansis si fructus in aquam decidant, Anserum pullos gigni, qui statim natant, qui verò in terram corrumpi, nec ad frugem peuenire. Quod falsum esse nunc apparet. Nec mirum hactenus ignoratum esse, vbi hæ aues oua ponerent, cum nullus (quod compertum sit) vnquam ad octuagesimum gradum peruenerit: nec ea regio illo loco vnquam fuerit cognita, multò minus illi Anseres ouis incubantes. Hæc illi. Contrà multorum grauissimorum virorum extant testimonia, etiam occulta, quæ non ex coitu has volucres nasci astruunt. Quidam Anglus in primis, cuius apud me magna hac in re est authoritas, Nidum, inquit, Berniclæ, aut ouum nemo vidit: nec mirum, cùm sine parentis opera Berniclæ ad hunc modum spontaneam habeant generationem. Quum ad certum tempus malus nauis in mari computruit, aut tabulæ, aut antennæ abiegnæ, inde in principio velut fungi erumpunt: in quibus temporis progressu manifestas auium figuras cernere licebit, deinde pluma vestitas postremò viuas, & volantes. Hoc ne cui fabulosum esse videatur, præter commune omnium gentium littoralium Angliæ, Hyberniæ, & Scotiæ testimonium, præclarus quidam Historiographus, qui multò feliciùs, quàm pro suo tempore Hyberniæ historiam conscripsit, non aliam esse Berniclarum generationem testatur. Sed cùm vulgo non satis tutum videretur fidere, eiq; historico ob rei raritatem non satis crederem: dum hæc quæ nunc scribo, meditarer, virum quendam, cuius mihi perspectissima integritas fidem merebatur, professione theologum, natione Hybernum, nomine Octauianum consului, num historicum illum hac in re fide dignum censeret: qui per ipsum, quod profitebatur, euangelium, respondit, verissimum esse, quod de generatione huius auis ille tradidit, seque rudes adhuc aues oculis vidisse, & manibus contractasse: breuique si Londini mensem vnum, aut alterum maneret, aliquot rudes auiculas mihi aduectas curaturum. Porrò hæc Berniclæ generatio non vsque adeo prodigiosa illis videbitur, qui quod Aristoteles de volucre Ephemero scripsit, legerint, quod in Hypani fluuio ex folliculis quibusdam erumpat, &c. Idem ille Anglus post librum suum de auibus publicatum in epistola ad Ornithologum data

De harum auiũ ortu variæ sententiæ.

a Nauig. ad Arctõ parte 3.

Rotgansen, & eius etymum.

Ephemeri mira generatio.

Berniclas, ſiue Brantas, inquit, ex putridis nauis malis fungorum more naſci, minimè fabuloſum eſſe doctorum, & honeſtorum virorum oculata fides mihi perſuaſit: qui hanc auem ex putridis nauis malis naſcentem diſtinguunt ab ea, quam alij ex pomis putridis cuiuſdam arboris ad littus Scotici maris naſci memorant, cùm tamen eadem ſit: nam, vt ſuperiùs diximus vnam, eandemq; auem Berniclam nimirum, alij ex coitu, alij verò ex nauiũ malis putreſcentibus, alij ex pomis dictę arboris, alij verò ex conchis naſci volunt. Vnde Hector Boëthius, qui quoque monſtroſam huiuſmodi harum auium generationem longa oratione adſtruit, ex qualibet materia naſci poſſe innuit, dummodo in maris illius vndis putreſcat, cui vim omnem harum auium generatricem prorſus acceptam refert, ab arbore illa naſci omnino negans. Huius igitur ſunt ſuper hac re verba: Reſtat, inquit, iam de Anſeribus quos Clakis appellant, quoſq; vulgò perperam in arboribus naſci in his inſulis (Hebridibus) credunt, ea, quæ huius rei cognoſcendæ multo iam tempore ſtudioſi re diligenter exploratam, cognouimus, diſſerere. Mari enim illis interiecto mihi magis eorum procreandi vis quædã ineſſe videtur, quàm alicui alij rei. Varijs enim modis, verùm in mari ſemper prouenire conſpeximus. Etenim ſi lignum in id mare proijcias, temporis tractu, primùm in eo vermes excauato ligno naſcuntur, qui ſenſim enatis capite, pedibuſq; atque alis plumas poſtremò edunt. Demum Anſeribus magnitudine æquales, cum ad iuſtam peruenerint quantitatem, cœlum petunt, auium reliquarum more remigio alarum per aëra delati. Id quod luce clarius anno à partu Virgineo milleſimo, quadringenteſimo nouageſimo, plurimis ſpectantibus in Buthquhania viſum eſt. Nam quum in ea ad Pethslege caſtellum fluctibus huiuſcemodi lignum quoddam ingens delatum eſſet, rei nouitatem qui primi conſpexerant, admirantibus, ad loci illius dominum accurrentes rem nouam nunciant. Is adueniens trabem ſerra diuidi iubet, quo facto ingens confeſtim apparet multitudo partim vermium, alijs adhuc rudibus, alijs membra quædam formata habentibus, partim etiam formatarum perfectè auium: inter quas quædam plumas habebunt, aliæ implumes erant. Itaq; rei miraculo ſtupentes, iubente domino, in Templum D. Andreæ Teræ (aliàs Tiræ, & melius, id pago cuidam nomen eſt) lignum comportant, vbi & hodie manet, ſicuti erat; à vermibus perforatum. Huius ſimile duobus ſubinde annis in Taum æſtu appulſum ad Bruthe caſtellum multis accurrẽtibus oſtenſum eſt, quod exinde duobus rurſum annis Lethe portu Edinburgenſi vniuerſum populum ſpectare contigit. Ingens enim nauis, cui inſigne, ac nomen Chriſtophori erat, vbi tres perpetuos annos ad vnam Hebridum in hanchoris conſtitiſſet, huc reducta, atque in terram ſubducta, plena omnia exeſis trabibus, qua mari ſemper merſa fuerat, vermium huiuſcemodi rudium partim, aut perfectam nondum auis formam habentiũ, partim iam abſolutorum oſtendit. Cæterùm cauillari id quiſpiam poſſit, arborum truncis, ac ramis illis in inſulis natarum virtutem hanc ineſſe. Chriſtophorum quoq; illam ex trabibus Hebridianis contextam aſſerens. Itaque quod ipſe ab hinc ſeptem annis vidi, haud grauabor in medium adducere. Alexander Gallouidianus Kilkendenſis Eccleſiæ paſtor (vir præter inſignem probitatem rerum admirandarum ſtudio incomparabili) cum extracta alga marina inter caules, & ramos à radice ſtatim pariter, & vſque ad cacumen enatos, qua coniungũtur, conchas adnatas videret, rei nouitate attonitus, mox cognoſcendi ſtudio eas aperit, vbi magis multò quàm anteà obſtupefactus conſtitit. Non enim ſpeciem in teſtis concluſum comperit, ſed (dictu mirabile) auem, ac pro illis magnitudine tectas quoque inauctas: quibus enim paruæ inerant, & ipſæ quoq; apertæ eas pro quantitate complectebantur. Itaq; ad me extemplo, quem eiuſmodi rerum cognoſcendarum iam olim magna cupiditate detentum nouerat; celeriter accurrit, remq́; omnem monſtrat, non magis rei miraculo obſtupefacto, quàm re tanta, ac tam inaudita conſpecta, læto: hac enim re ſatis conſtare arbitror, non hæc procreandarum auium ſemina, aut truncis, aut arborum ineſſe fructibus, ſed ipſi Oceano: quem Maro, vt Homerus, patrem rerum haud temerè appellauit. Verùm quoniam id fieri videbant cadentibus in aquam arborum ad littus poſitarum pomis, vt tẽporis tractu ex illis eæ apparerent volucres alites, in eam ſentẽtiam abducti ſunt, vt poma illa in ipſas commutari opinarentur, ſed falsò. Nam tempore adnatis ex vi maris primũ vermibus, atque ſenſim ijs excreſcentibus, viciſſimq́ue pomis illis ex humiditate corruptis diſparentibuſque non ſatis accuratè perſpicientibus, ex illis in has tranſmutari formas viſæ ſunt. Hæc omnia Hector Boëthius, haſce aues ex putri oriri omnino aſtruens, ab arbore aliqua, aut alia materia, eius proprietate quadam occulta naſci, neutiquam concedens; quod alij quidã mordaciùs affirmãt. Sed iã alia monſtroſæ huius generationis teſtimonia in medium afferamus. Barliatæ, inquit Iſidorus (vox corrupta videtur, fortè Brãtæ, vel Berniclæ eſt legendum) dictæ aues è ligno creſcunt. Fertur.n. abiegnum lignum in aqua marina relictum

cum

cùm paulatim putruerit, humorem crassum emittere, quo densato, paruæ species auium formentur ad magnitudinẽ Alaudarum, quæ nudæ primùm, paulatim deinde plumis vestiantur, ac rostro interim à ligno suspensæ per mare fluitent, vsq; ad maturitatem, donec se commouẽtes abrumpantur, & ita demũ ad iustum incrementum perueniant, & (vt Iacob. Atheniensis Episc. in orientali historia scribit) sicut aues cæteræ volare incipiant. Hæc Isidorus. *b* Alex. ab Alex. nonnulla refert ex Iunio Dentato huic loco maximè etiã deseruientia: quæ sunt hæc: Iunius Dentatus Parthenopæus, vir apprimè nobilis, & eruditus referre solebat, pleraq; prodigiosa, & mirabilia, inter quæ miraculum ingens in penitissimis oris Britanniæ, & sinu intimo, vbi æstus effusi Oceani, secundi, & reciproci ad lunæ augmenta, & damna, ac frequentes fluxus maris, & refluxus, haud secus, quàm tempestas statis vicibus littora infestant, ab authoribus memorati existunt, sæpè malos, & nauium carinas vetustate tabescentes ad littora expositos, & diutina aqua madefactos, quosdam veluti fungos breui pediculo iuxta aquas gignere, paulatimq; adolescere inter fluctus, lapsisq; diebus etiam moueri, sed tamen à trunco minimè diuelli. Interiecto dein tempore, velut ad iustam magnitudinem peruenerit, mirum dictu tradit, quod omnem superat fidem, fungos eiusmodi ita genitos à trunco sponte euelli, mox alis emissis, & penniculis enatis euolare, & marinas aues existere, vesciq; pisciculis littoralibus, perq; maria passim enatare, pariterq; apud incolas mirum nõ haberi: sed quia passim id euenire soleat, quotidiano vsu miraculum esse desinere, sic ille. Meminit quoque harum auium Olaus Magnus in descriptione Septentrionalium Europæ regionum, ex fructu arboris cuiusdam nasci scribens in paruis insulis circa Scotiam. Nec omittendum est, Germani cuiusdam magni nominis scriptoris testimonium, ita de hac re scribentis: In Scotia inueniuntur arbores, quæ producunt fructum folijs conglomeratum, qui cum opportuno tempore decidit in subiectam aquam, reuiuiscit, conuertiturq; in auem viuam, quam vocant Anserem arboreum. Crescit eadem arbor in insula Pomonia, quæ haud procul abest à Scotiã versus Aquilonem. Veteres quoque Cosmographi, præsertim Saxo grammaticus mentionem faciunt huius arboris, ne quis putet esse figmentum à nouis scriptoribus excogitatum. Hæc ille. Alij qui eiusdem sunt sententiæ, vt huic rei magis fidem faciant, arborem eam volucrigeram, vt ita loquar, cum pomis in subiectas aquas decidentibus, auibusq; inde nascentibus appingunt, quam quoque nos operi nostro inseri voluimus: ne quid in illo desideretur. Sed vt rem propositam vltimo testimonio confirmemus, accedit postremò Iulij Cæsaris Scaligeri authoritas, qui librum enarrans primum Aristotelis de plantis: *Anates* (inquit, melius dixisset Anseres) *Oceani quas Armorici partim Crabrans, partim Bernachias vocant. Eæ creantur ex putredine naufragiorum, pendentq; rostro à matrice, quoad absolutæ decidant in subiectas aquas, vnde sibi statim victum quærunt: visendo intereà spectaculo pensiles, motitantesq; tùm pedes, tum alas.* Et alibi sic canit.

> *c Idem canoris cantibus canunt lætæ*
> *Quæ pisculentis niaulantur in stagnis*
> *Herbilis Anser, atque Anas quiritatrix,*
> *Qui corpus vrinantium Colymbarum*
> *Suo æmulantur corpore, & putris ligni*
> *Ortum Crabrancs Santones recognoscunt.*

Est itaque profectò affirmantium eiuscemodi monstrosam generationẽ authorum, eorumq; magni nominis ingens multitudo; adeo vt contrà sentire nefas esse videatur. Veruntamen cùm alij aliter de hoc ortu scribant, & in multis inuicem aduersentur, dum alij ex putredine lignorum, alij ex fructibus in mare decidẽtibus, alij ex conchis, quales Lobellius in suis iconibus depingit, nasci malint, alij aquæ marinæ illius regionis eã facultatẽ tribuant, adhuc iudicium meum cohibeo: malim tamen cũ pluribus errare, quàm tot scriptoribus clarissimis oblãttare, quibus preter id, quod de ephemero dictum est, fauet etiam, quod est ab Aristotele proditum; genus scilicet testatum quoddam nauigijs putrescente fæce spumosa adnasci. Oua interim harum auium visa esse non inficias iuerim: Nam animantia ex putri genita, post modum ex coitu generari murium vulgatissimo exemplo satis clarum est. Quod ad carnis esum attinet, Bernicla, Ansere insuauior vt aiunt est, & diuitibus parum expetitur. Obscurus quidam eam superfluitate carere dicit, sed an velit carnes eius excrementitias non esse, an potiùs aliquid aliud, non satis patet. Ait enim: Berneca (Bernicla) quæ ex arbore nascitur, in quibusdam quoque Flandriæ partibus inuenitur. Hæc auis superfluitatem non habet, sicut nec arbores.

b Genial. dier. 4. 9.

c In Ana.

Clakis generatio ſecundum aliquos.

DE ANATE IN GENERE.

Cap. XXIV.

ORDINIS RATIO.

Anſerum, & Anatum magna ſimilitudo.

TANTA inter Anſeres, & Anates intercedit ſimilitudo, vt neminem fore rear, qui poſtulet, cur poſt illos de his ſubinde agam. Ea autem tanta eſt, vt nonnullas planipedes, alij inter Anſeres, alij contra inter Anates recenſuerint, Berniclas in primis, item quas Solandis appellari diximus. Quin ſunt, qui Anates cum Anſeribus turpiter confuderint, præcipuè qui libros Arabicos ſuperiori ſæculo Latinè reddidere. 50

ÆQVIVOCA.

AVAZ vocem Arabicam Arabum interpretes varij modò Anserem, modò Anatem vertêre. Νῆσσα Græcis præter auem, de qua nunc instituitur sermo, est nomen proprium, vt tradit Suidas. Necta verò quod Anatem quoque eisdem significat, septa potiùs Anatum significare credit Hermolaus. Anatem, inquit, Dioscoridem exponens, de [a] qua mentio hìc habetur, Græci Nessas, & Nectas vocant; quanquam Necta magis est, vt septa Anataria significent, quàm Anates ipsas. Græcis neotericis χλῶα Anas, χῖνα verò consimi i admodum voce Anser dicitur. Eisdem olim, ni fallor, Pappos Anserem, hodie Anatem significat. Anas item Hispaniæ fluuius est Pomponio, Straboni, & Ptolomæo, hodie Rio Guadiana dictus Hispanis, ab Arabibus recepto vocabulo, quibus Guad fluuium designat: quasi dicerent, fluuium Anæ. Hunc nobis sic describit [a] Baptista Mantuanus, Hispaniæ varias regiones diuidens.

——— Pars altera longè
Vastior, & campis dessusa patentibus orbem
Porrigit immensum triplici circundata ponto.
20 *Hanc partitur Anas, finibus modo latior amplis,*
Nunc strictis collectus aquis, nunc flumine merso
Sub tellure latet, reduci modò nascitur amne,
Et tandem mare, quod magnus cognominat Atlas,
Intrat ad occasum veniens Titanis ab ortu.

Et [b] rursus alibi, vbi totam Hispaniam ob Ferrantis reditum gauisam fuisse canit:

Tum gauisus Anas, & qui facit aurea Bætis
Vellera ——— Meminit, & alibi:
——— Cùm manè rapacibus vndis
Se se obtecit Anas.

30 Oritur in Lamitano agro citerioris Hispaniæ, Ortellio teste, & Bæticam à Lusitania diuidit, vt scribit Ambrosius Calepinus. Est præterea anum, idest, vetularum morbus, vt refert Hermolaus, & Calepinus citans Festum: cuius sunt hæc verba. *Anatem morbum anuum, idest, vetularum dicebant, sicut senium morbum senum.* Anatis verò Mauritaniæ Tingitanæ fluuium significat Plinio, & Solino. Liuius verò circa Syracusas esse voluit, nisi fortè Anapus hìc sit legendum. Est & Anatis Dianæ Ecbatanæ nomen, vt hisce [c] Alexand. ab Alexandro verbis patet: Persæ quoq; inquit, ignem habent peruigilem, sicut Chaldæi, Medi, & Assyrij, vt Deorum maximum, illiq; velut sacro numini hostias mactare, & sacra facere, atq; ex illo euenta rerum interpretari assueuerant: apud quos Dianæ Ecbatanæ templum fuit, quam Anatim vocant, cuius sacerdotes à virili contagio in perpetua virginitate degunt.
40

Anaz. | *Necta.* | *Pappos.* | *Anas fluuius.* | *Rio Guadiana vnde dictus.* | [a] *Alphons. lib. 5.* | [b] *Agelar. lib. 6.* | *Anas morbus.* | *Anatis fluuius.* | *Anatis Dianæ nomen.* | [c] *Genial. dier. lib. 5. cap. 12.*

SYNONYMA.

ANAS Auicennæ Bath, Serapioni sine aspiratione Bat nominatur: à qua voce corruptæ istæ leguntur apud Syluaticum Bar, Barar, Baltat, Har: vbi etiam Anax pro Anas reperitur. Idem Burachet, & Fengarion, & Ascebete Anatem interpretatur. Veteri Auicēnæ glossographo Besceher Anatem pariter significat. Adduuta pro Anate apud Albertum legitur, vbi Boscus comparatur Anati ex Aristotele. Græcè νῆσσα, siue νῆττα dici-
50 tur ἀπὸ τοῦ νεῖν, sicut & Varroni Anas à nando. Aliud tamen etymum adfert Athenæus, dum ait: Τῆς νήττης καὶ κολυμβάδος, ἀφ᾽ ὧν καὶ τὸ νήχεσθαι καὶ κολυμβᾶν. Idem libro quarto ὄρνεις τε καὶ νῆσσαι ὡροβέται δὲ καὶ φάτται καὶ χλιὼ. νησσάριον, & νηττίον diminutiuum est. Recentioribus Græcis dicitur χλῶα, alijs παπίτζα, vel Pappos. Latinis Anas. Recentiores quidam, Albertus, & alij masculino genere protulerunt, quod non probatur. Apud Crescentiensem ineptè aliquando Annates per n duplicatum scribitur, ineptiùs etiam Annette, & Annate. Quod ad prosodiam attinet, prima corripitur, vt apud Martialem.

Tota tibi ponatur Anas.

De secunda ex versibus veterum poëtarum nihil certi habetur. Recentiores magis producere gaudent: vt Baptista Mantuanus.

Bath.

Non

Non stratum fluuialis Anas, non Anser Anate
Grandior exhibuit.

Anaticula. Ab Anate dicta est Anaticula diminutiua forma. Non desunt tamen, qui apud Ciceronem de finibus bonorum Anaticulam nõ paruam Anatem, sed aquatilem aliam auiculam interpretentur vulgò notam, Anatis forma persimilem, sed multo minorem; sed præstat, vt pro Anate parua: nam & anguiculos, idest, paruos angues ibi nominat Cicero: *d* inquit enim: *Deinde suo quæque appetitu mouentur, serpere anguiculos, nare Anaticulas, euolare Merulas, cornu vti videmus boues, vespas aculeis*, &c. Anaticulus etiam legit apud Calepinum, sed sine authoritate. Nobis Anitra, Anidra, seu Anadra dicitur, nominibus scilicet à Latino Anas deriuatis, Genuæ Ania, Parmæ Sassa, Gallis Canè fæmina, mas Canard, seu Canart, pulli verò Allebrents; de quorum nominum etymo audi Ioachimum Perionium: Anatem, inquit, marem Canart, & fœminam Cane per prothesin, adiecta litera vocamus. Ita est prorsus inquam gaudeoque te hoc præceptum meum tenere. Pulli autem, inquit, qui nondum iustam magnitudinem, vt Anates dicantur, nacti sunt, non perinde scio, aut explicare possum, vnde à nobis Allebrents sint nominati. Græca, inquam, hæc origo est, Βρένθος enim à Græcis Anas vocatur, & quoniam masculinum est generis, articulum ὁ primùm pronunciatum esse arbitror, deinde mutatum o in a, & l ascitum, vt Albrent diceremus. Sic ille. Alicubi in Gallia, vt testatur quidam, Anette etiam appellatur; Normannis, qui & ipsi Galli, sunt, Bura, vt testatur *e* Turnebus: Bura autem, inquit, dicitur Anas, quod vt imburum videtur vrinare, aut vt vrna. Imburum vas dicitur, in quo bura, vel buris est, idest, curuatura, & flexio. Canon, & Canicon diminutiua sunt eiusdem. Germani Endet, Ent, Ant, Autuogel nominant, marem peculiari nomine Entrich, vel Entrach. Aliqui Kentschen à voce, quæ rauca est, fœminarũ argutior. Vocantur tamen, inquit Ornithologus & Anates feræ maiores Kentschenten à nostris. Saxones eundem Anatem marem Erpell vocant. Belgarum plerique Aente, vel Aende, Hollandi fœminam Eendt, marem Vvoordt, vel Vuaerdt; Angli Duck: cuius vocabuli origo, ait Ornithologus, Germanica est; & Mergis potius conuenit. Illyrij Kæczier: Poloni Kaczka: Hispani Anade: Lusitani Aden. Indi Orientales Bebe, vt referunt Bataui, qui ad illas regiones nuperrimè nauigarunt.

d De finib. lib. 5.

Anatte.

e In Varrone de ling. Lat.

DESCRIPTIO ANATVM in genere.

Magnitudo ANATEM Gallo aliquantulum maiorẽ scribit author de natura rerũ, cùm aliquantulùm potius minorem esse res ipsa demonstret. Meliùs itaque Kiranides Gallinæ magnitudinem tribuit: optimè Albertus Ansere minorem & pullo aquatico maiorem, pro pullo aquatico Fulicam fortè intelligens. Cæterùm eiusmodi magnitudo omnibus non conuenit, vt suo loco dicetur, neque etiam verum semper est, marem caput, & collum viridis coloris habere, rostrum latum, & alas albo, viridi, nigroq; distinctas, torquem album circa collum, vt vult author ille de natura rerum. Verùm vt Alexander Myndius, teste *f* Athenæo, quoque ait, mas tantùm maior est, magisq; varius. Errat quoque Gillius cùm ex Æliano mari cæsium in oculis paulò minus, quàm fœminæ esse dicat: nam Athenæus non colore oculorum marem à fęmina distinguit, sed auem quandam aliam aquaticam, quæ γλαυκίων ab oculorum colore dicatur Anate paulò minorem esse scribit. Quibus verò candida tanquam zona cingi conueniat, ex pennis albis, vt Scholiastes in Aues Aristophanis de quibusdam refert, suo loco dicemus. Anas lato est dorso, latoq; rostro, vt annotauit Albertus. *Auium*, inquit, de rostro loquens, & eius vsu, *aliæ habent rostra lata, vt Anas, & Anser, & omnia eorum genera. Est enim rostri latitudo apta ad fodiendum, & quasi cribellandum* (ventilandum) *lutum: aliæ acutum, & longum*, &c. Cæterùm rostrum latum omnia Anatum genera non habent. Sed indifferenter pedes latos omnia, cartilaginosis membranis intersepientibus, crura breuia, crassa, & retrouersus disposita: cuius structuræ causam reddit Aristoteles, dum inquit: *Cùm enim aliarum auium crura ad mediũ subijciantur ventrem, vt stare, & in terris ambulare possint, aquaticæ huiusmodi aues retrouersus crura habent sua: sic enim illis ad natandum magis sunt commoda, quæ tum breuia sunt, tum etiam crassa, vt in natatione valentiùs instantes propellere possint aquas pedum palmulis, crurum crassitudine, quod longitudini detraxerat prouida resarciente natura.* Hæc *g* Aristoteles: quæ etsi de omnibus aquaticis auibus vniuersim tradiderit, Anati tamen potissimùm conue-

Gillij error
f lib. 9.

De animal. motu.

Crurũ structuræ i auibus aquaticis ratio.
g Epit. 4.

conueniunt. Ausonius Anates quodammodo describere videtur, dum canit:

Tum quas vicinæ suggessit præda lacunæ
Anates maritas iunximus,
Remipedes, lato populantes cærula rostro,
Et crure rubras punico,
Irs color vario pinxit, quas pluma colore,
Collum Columbis æmulans.

Ad internas modò partes, quod attinet. *Anati*, inquit idem *d* Philosophus, *Anseri, Gauiæ, Cataractæ, Tardæ, gula tota ampla, & lata est*. Idem quâ intestinum desinit, appendices paucas habere tradit. Amplius, vt obseruauit Ornithologus, lingua in plerisq; Anatibus propriè dictis vtrinq; videtur quasi plumas habere, & interiùs dẽtata esse asperiusculis vtrinq; eminentijs. Sed hoc in quibusdam feris se obseruasse memorat. Quispiam hoc in domesticis quoque experiri poterit: in ea saltem, quam ego obseruaui, vt icon ista ostendit id verum esse animaduerti. Postremò, Anatum, inquit idem, circa superficiem corporis separati sunt musculi, quorum interiores albiores sunt: quod si exteriores liuẽant, quod vi frigoris fieri videtur, bonam æstatem secuturam, rustici apud nos (Helueticos) conijciunt: quæ coniectura fortè è syluestri Anatum genere certior habetur.

d Hist. l. 3. cap. vlt.

Aetatis bonæ præsagium.

20

LOCVS. VICTVS.

ANATES cùm sint palmipedes, non solùm è terra, sed etiam ab aqua sibi victum petere experientia docet, & est grauissimorum virorum authoritate confirmatum. *Palmipedes*, inquit *a* Aristoteles, *in ipsa aqua partem maximam temporis versantur, & aliqua ingurgitant se, quæruntq; quod comedant*. Hoc plurimi quoque affirmant alij scriptores; Varro in primis, Collumella, Geoponiciq; cæteriq; alij passim sexcenti. Author de natura rerum, *Aquis*, inquit, *fluminum gaudet, difficileq; sine his viuere potest, maximè cùm cibos siccos ingurgitat*. Quam verò aquam amẽt, eaq; se proluere gaudeant nemo meliùs expressit, quàm Torquatus Tassus, vbi Christianorum exercitum Hierosolymas obsidentem, siti diù infestatum, & tandem pluuia pij ducis precibus impetrata, Anatibus comparat, quæ in sicco lacus, aut fluminis alueo pluuiam æstiuis temporibus summo applausu excipit. *b* Canit autem:

a Hist. li. 8. cap. 3.

30

b Hierosol. liber. cã. 13.

Come talhor ne la stagione estiua,
Se dal ciel pioggia desiata scende,
Stuol d'Anitre loquaci in secca riua
Con rauco mormorar lieto l'attende,
E spiega l'ali al freddo humor, ne schiua
Alcuna di bagnarsi in lui si rende,
E là ve in maggior fondo ei si raccoglia
Si tuffa, e spegne l'assetata voglia.

40

Così gridando la cadente pioua,
Che la destra del ciel pietosa versa,
Lieti salutan questi, à ciascun gioua
La chioma hauerne, non che il manto aspersa:
Chi bee ne' vetri, e chi ne gli elmi à proua,
Chi tien la man ne la fresca onda immersa,
Chi se ne spruzza il volto, e chi le tempie,
Chi scaltro à miglior viso i vasi n'empie.

50

Duplici autem nomine fluuios lacus, & paludes frequentant; tum vt aquarum frigiditate congenitam intemperiem, quæ calida est, contemperent, tum vt publicum quoq; naturæ suæ, & palato conueniens, illic quæritent. Tradit Albertus, rostro fodere cœnum in aquis, vbi reperiunt radices herbarum, & semina plantarum aquaticarum, & vermes, & oua animalium aquaticorum, & alia huiusmodi. Crescentiensis herbam quandam, qua eas gaudere ait, Anatinam vocat, & in superficie aquæ stagnantis ex solis adustione nasci refert: Est autem hæc lenticula palustris, quàm sanè Anatinam non immeritò nominarit, mirum enim

Cur aquas ament.

Cibis quibus victitent.

eſt, quantum ea afficiantur: eandem alicubi etiam Pauarinam nominari iam diximus, quòd Anſeribus non minus gratum fit pabulum. Sunt qui piſciculis quoque, & limo, ſordibusq; aquarum veſci velint, nec à venenatis etiam quibuſdam ſibi temperare, vt araneis, lacertis, rubetis, ſiue bufonibus, vt teſtatur c Iulius Cæſar Scaliger: quare Plinium, Aulum Gellium, & alios amplius non miror, qui Anates Ponticas ſcribunt veneno viuere. Vulgò autem, radicibus herbarũ, auena, alijsq; id generis cibis paſci ſolent. Nonnulla alia prætereà ad ipſarum victum pertinentia leges inferiùs, cùm de ipſarum educatione agemus, quæ modò ex induſtria hic omittimus, ne eadem ſæpius repetamus. Illud interim non tacendum, aues eſſe admodum voraces, & quæcunq; ferè ſibi occurrunt, ingurgitare: vnde iuremerito ingluuioſum appellat Pontanus hoc pentametro.

c *In Theop. de cauſis plāt. lib. 4.*

Anatum voracitas.

Inquinat & tumulos ingluuioſus Anas.

Sed quod penè memoria exciderat, Anates quanquam vbique ferè reperiantur, inter cæteras tamen Varro Phrygias commendat.

VOX. GRESSVS. INGENIVM.

Mores. Corporis affectus.

Tetrinire.

ANATES Philomelæ author tetrinire ait:

In Fluuijsq; natans forte tetrinit Anas.

Alciatus garrire:

Garrit, in illarumſe recipitq; gregem.

a Iulius Cæſar Scaliger quiritatricem appellat, fortè à verbo queritor, quod lamentari ſignificat: inquit enim.

a *In Ata.*

Anas quiritatrix.

Idem canoris cantibus canunt lætæ
Quæ piſculentis nidulantur in ſtagnis
Herbilis Anſer, atque Anas quiritatrix.

Ratſchen de Anatum voce.

Vocis maris, & fœminæ differentiæ.

Noſtri, inquit Ornithologus, per onomatopœiam de Anatum gregatim vociferantium clamore verbum ratſchen in vſu habent: alioqui Anates mares peculiariter eodē vocabulo appellant, quorum vox rauca, & grauis eſt, fœminarum acutior, vt quidam putant, ſed Albertus contrarium ſcribit: *In omni*, inquit, *Anatum genere, vox fœminæ craſsior eſt, maris acutior*. Hoc autem præter omnem controuerſiam eſt, aues eſſe valde clamoſas; vnde b Pontanus de garrulo quodam ait:

Aues ſunt clamoſæ.

b *Amor. li. prim.*

Hic clamore Grues vicerit, atque Anates.

Hanc ob cauſam Pythagoras nonniſi locis ab hominum frequentia ſemotis ali voluit: De volatu, quòd hic ſylueſtribus tantum congruat, ſuo loco agemus. Quod ad greſſum attinet, omnes ferè ob crurum breuitatem, quæq; nimis retrouergentes ad natandum potiùs, quàm ad gradiendum ſunt apta, admodum lentè incedunt, ita vt quandam grauitatem præſeferre videantur: hinc Strozius pater Anatem ſegnem pede vocat, dum ait.

Cur tardigradæ.

Non velox pennis, & pede ſegnis Anas.

Quantò autem ad curſum ſunt tardiores, eò ad natandum ſunt velociores: vnde fortè Auſonius remipedes vocat. Cæterùm quæ iam recenſuimus ad corpus referri poſſint; vt modò de animi dotibus, & moribus aliquid dicamus, eiuſmodi aues, cùm corporis habitu, victu loco, garrulitate, Anſeribus ſimiles exiſtant, ita quoq; ab eiſdem ingenio non valde differunt. Sicut enim Anſeres timidos ſuapte natura eſſe dixi, ita etiam Anates ſimilem timiditatem præſeferre videntur: ad quam alludens Pontanus timidas appellat:

Anates remipedes.

Anates timidæ.

Terruit, ac timidas Anates, Fulicasq; paluſtres.

Porrò de Anſere narrant, quod Glaucen cithariſtam adamarit, id verò alij, vt aliàs ex Æliano dixi, de Anate ſcribunt. Anſeres miro aſtu Aquilas, alioſq; ſuos hoſtes fallunt: Anates vt ab eis tutæ ſint, non minori ſagacitate vtuntur. *Anates*, inquit Albertus, *& cæteras palmipedes aquaticas videmus, viſa Aquila congregari ſimul in aqua, & cùm illa impetu fecerit, ad rapiendum, demerſo capite, aquam ſpargentes in faciem Aquilæ acceſſum eius prohibere*. Verùm vt id admiratione nō caret, ita eſt admirabilibus, quod hac de re ſcribit his verbis Ælianus: Cùm Aquila in Anates (aut earum pullos) *rapiendos inuolat, ſe intra aquam ſubmerſione abdunt, atque infra aquam natando ex alio loco extra aquam eminent. Quod ſi Aquila illuc quoque incumbat,*

Anates quo aſtu ſe aduerſus hoſtes tueantur.

bat, & instet, ij iterum demerguntur, atque tamdiù sursum, deorsum comeant, dum Aquila fuerit submersione suffocata, aut discesserit in aliam prædam; tum enim hæ deposito hostis suæ metu ad summam aquam elatæ rursus natant. Anseres annua fastidia herba sideritide purgant. Idem etiam Plinius, alijq; de Anate astruunt. Infestantur etiam Anates simili modo vt Anseres sui generis pediculo, à quo eisdem præsidijs liberantur, quibus Anseres, Gallinasq;, aliasq; id generis aues curari diximus.

Quo morbo infestentur.

COITVS. PARTVS.
Educatio.

SVMMAM harum auium salacitatem prodidit author de natura rerum, mares, aliquando cùm plures fuerint simul tanta insania ferri inquiens, vt fœminam solam coëundo vicissim, ac certatim occidant. Quod ad pariendi locum attinet, Volaterranus, quasi conscias infirmitatis neq; terræ, neq; aquæ suos fœtus credere ait, ideo iuxta paludes, & rigua parere, moxq; à partu aquas petere; Sed alia potior assignari potest ratio, cur Anas, hæc ad pariendum loca eligat, quia scilicet, ibidem exclusi pulli aquam vicinam habeant: nam simul ac exclusi fuerint, aquam illicò petunt. *Primùm*, inquit Ælianus, *vt Anas peperit (parit autem in terra extra aquam) prope aut stagnum, aut paludem, aliumuè aquosum locum, statim eius fœtus recondita quadam natura, & propria aquam prosequitur.* Et alibi: *Anaticularum pulli primùm, vt lucem aspiciunt, continuò à partu natant.* Hoc autem facere, natura duce, non docentibus matribus, quæ eos illuc deducant, patet eorum exemplo, quos Gallinæ excludunt. Vbi enim aquam vident, in eam insiliunt, frustra reuocantibus, glocientibusque Gallinis. *Anatum*, inquit a Cicero, *oua Gallinis sæpe supponimus; è quibus pulli orti, primùm aluntur ab ijs, à quibus exclusi, fotiq; sunt. Deinde eas relinquunt, & effugiunt sequentes, cùm primùm aquam quasi naturalem domum videre potuerunt.* Eadem res b Plinium ipsum in admirationem traxit, vt videre est ex hisce eius verbis. *Super omnia est, Anatum ouis subditis Gallinæ, atque exclusis admiratio, primò non planè agnoscentis fœtum, mox incertos incubitus solicitè conuocantis: postremò lamenta circa piscinæ stagna, mergentibus se pullis natura duce.* Gallinam autem nutricem non magni facere mirum non est, cùm recens etiam exclusi sine matris auxilio viuant, viuaces, & agiles, vt scribit quoque author de natura rerum: *Anatum pulli*, inquit, *mox vt ouum exeunt, tanta agilitate vigent, vt etiamsi matrem mori, vel alienari contigerit, sine nutrice viuant.* Feræ autem, quæ iam adultæ sunt, non educantur; sed quæ recens exclusæ eo modo, quo docet c Didymus, vbi ait. *Qui capiunt Anates mansuetiores habere, magisq; domesticas, ij quidem si circa stagna* (vbi nimirum feræ parere consueuerunt) *inuestigauerint oua, Gallinisque subiecerint, enutriuerintque cicures habebunt eas.* Idem docent Geoponici alij, vt inferius dicetur. Sed iam de ipsarum educatione aliquid dicamus, lectores primùm præmonitos cupientes, id quod non breuiter admonet Crescentiensis, Anates esse naturæ Anserum, & eodem modo nutriri. Alij particularia præcepta, siue documenta, eaq; vtilissima tradidere Geoponici, ac ante reliquos d Columella. *Nessotrophij*, inquit, *cura similis* (vt Chenoboscij) *sed maior impensa est: nam clausæ pascuntur Anates, Querquedulæ, Boschides, Phalarides, similesq; volucres, quæ stagna, & paludes rimantur. Locus planus eligitur, isq; munitur sublimiter pedum quindecim maceria: deinde clatris superpositis, vel grandi macula retibus contegitur, ne aut euolandi sit potestas domesticis auibus, aut Aquilis, vel Accipitribus inuolandi. Sed ea tota maceries opere tectorio læuigatur extra, intraq; ne feles, aut vipera perrepat: media deinde parte nessotrophij lacus defoditur in duos pedes altitudinis, spatiumq; longitudini datur, & latitudini, quantum loci conditio permittit. Ora lacus ne corrumpantur violentia stagnantis vndæ, quæ semper interfluere debet, opere signito consternuntur, eaque non in gradus oportet erigi, sed paulatim cliuo subsidere, vt tanquam è littore descendatur in aquam. Solum autem stagni per circuitum, quod sit instar modi totius duarum partium lapidibus inculcatis, ac tectorio muniendum est, ne possit herbas euomere, præbeatq; nantibus aquæ puram superficiem. Media rursus terrena pars esse debet, vt colocasijs conseratur, alijsque familiaribus aquæ viridibus, quæ inopacant auium receptacula. Sunt enim, quibus cordi est, vel in syluulis tamaricum, aut scirporum frutetis immorari; nec ob hanc tamen causam totus locus syluulis occupetur: sed vt dixi per circuitum vacet, vt sine impedimento, cùm apricitate diei gestiunt aues, nandi velocitate concertent. Nam quemadmodum desiderans esse, vbi irrepant, & vbi delitescentibus fluuiaticis animalibus insidientur, ita offendentur, si non sunt libera spatia, quà permeent extra lacum. Deinde per vicinos vndique*

Anatũ salacitas.

Anas vbi libenter pariat.

Cur prope aquas pariet.

a *De natur. Deor. l. 2.*

b *lib. 10. c. 55.*

c *In Geopo.*

Anates nutriũtur vt Anseres.

d *Rei rust. l. 8. c. 15.*

Nessottophium vbi, & quomodo cõstruendum.

que pedes gramine ripæ veſtiantur: ſintque poſt hunc agri modum circa maceriam, lapide fabricata, & expolita teſtorijs pedalia in quadratum cubilia: quibus nidificent aues: eaque contegantur interpoſitis Buxeis, aut myrteis fruticibus, qui non excedant altitudinem parietum. Statim ſubinde perpetuus canaliculus humi depreſſus conſtituatur, per quem quotidie mixti cum aqua cibi decurrant: ſic enim pabulatur id genus auium. Gratiſsima eſt & eſca terreſtris leguminis, panicum, & milium, nec non & ordeum: ſed vbi copia eſt, etiam glans, ac vinacea præbeantur. Aquatilibus autem cibis ſi ſit facultas, datur cammarus, & riualis alecula, vel ſi qua ſunt, incrementi parui fluuiorum animalia. Tempora concubitus eadem, quæ cæteræ obſeruant, Martij, ſequentique menſis, per quos feſtucæ, ſurculique in auiarijs paſsim ſpargendi ſunt, vt colligere poſsint aues, quibus nidos conſtruant. Sed antiquiſsimum eſt, cùm quis Νησσοτροφεῖον *conſtituere volet, vt prædictarum auium circa paludes, in quibus plerumq; fœtant, oua colligat, & cohortalibus Gallinis ſubijciat. Sic enim excluſi, educatique pulli deponunt ingenia ſylueſtria, clauſique viuarijs haud dubitanter progenerant. Nam ſi modo captas aues, quæ conſueuere libero victu, cuſtodiæ tradere velis, parere cunctantur in ſeruitute. Sed de tutela nantium volucrum ſatis dictum eſt.* Hucuſq; ille. Eadem quoq; ferè e Varro nobis præcepta reliquerat. *Qui,* inquit, *greges Anatum habere volunt, & conſtituere* Νησσοτροφεῖον, *primùm locum, queis eſt facultas, eligere oportet paluſtrem, quod eo maximè delectantur. Si id non ſit, potiſsimum ibi, vbi ſit naturalis aut lacus, aut ſtagnum, aut manufacta piſcina, quò gradatim deſcendere poſsint, ſeptum altum eſſe oportet, vbi verſentur, ad pedes quindecim, vt vidiſtis ad villam Sei, quod vno oſtio claudatur. Circum totum parietem intrinſecus crepido lata, in qua ſecundum parietem ſint tecta cubilia: ante ea veſtibulū exæquatum tectorio opere teſtacto. In eo perpetua canalis, in quam & cibus ponitur, & immittitur aqua: ſic enim cibum capiunt. Omnes parietes tectorio læuigantur, ne feles aliauè quæ beſtia introire ad nocendum poſsit. Id ſeptum totum rete grandibus maculis integitur, ne eo inuolare Aquila poſsit, neue ex ea auolare Anas. Pabulum bis datur, triticum, ordeum vinacei, vua, nonnunquam etiam ex aqua cammari, & quædam huiuſmodi aquatilia. Quæ in eo ſepto erunt piſcinæ, in eos aquam largè influere oportet, vt ſemper recens ſit. Sunt item non diſsimilia alia genera, vt Querquedulæ, Phalarides, ſic Perdices, quæ, vt Archelaus ſcribit, voce maris audita concipiunt. Quæ vt ſuperiores, neque propter fœcunditatem, neque propter ſuauitatem ſaginantur, ſed ſit paſcendo fiunt pingues.* Hæc Varro. Similiter ferè Didymi. *Anates,* inquiunt, *alendæ ſunt in locis muro cinctis, ne quò euolent. In media autem piſcina gramen eſt ſeminandum, nutrimentumq; in canalem plenum aqua inijciendum: triticum, nempe, aut milium, aut hordeum, aut deniq; acini vinacei contuſi* (γίγαρτα πεφυραμένα) *interdum etiā locuſtas, caridaſuè* (ἀκρίδας ἢ καρίδας) *& ſimilia his lacuſtria, aut fluuialia, quæ Anates comedere conſueuerunt. Saginat autem ipſa vberior cibus, vt autum. maximam partem.* f Varro item alibi operoſiſſimum deſcribens ornitropheium, ideſt, auiarum, *Intra ſalere,* inquit, *eſt ſtagnum cum margine pedali, & inſula in medio parua, Circum ſalere, & natitilia ſunt excauata Anatū ſtabula.* Et mox. *Ex ſuggeſto faleris, vbi ſolens eſſe peripetaſmata prodeunt Anates in ſtagnum, ac nant: è quo riuus peruenit in duas, quas dixi, piſcinas: ac piſciculi vltrò, ac citrò commeant.* Hæ ſunt iuxta veterū ſententiam Neſſotropheij cōſtruendi, & Anatū alendarum leges. Verùm nimia fortè fuerit ea impenſa. Recentiores Anates multò minori ſumptu alere docent: in media nempe cohorte, vbi Gallinæ, aliæq; cohortales volucres nutriuntur, paruulum lacum fieri præcipientes, & prope hunc ædiculam paruulam, quò ſe noctù, atque interdiù, dum libet, poſſint recipere. Pro cibo tritici recrementa, & legumina aliqua conijci iubent in eum lacum, permittiq; ad vicinos fluuios, lacuſuè, ſi adſint, abire: quoniam etiam non adhibito cuſtode, ſponte vltrò, citròq; commeare optimè norunt: nidoſq; ſibi abſque vllius ope conſtruunt. Cæterùm hoc vnum nobis eſſe curæ debere, vt locum noſcamus, quo ſeſe recipere conſueuerint, non ſolum manſuetæ, ſed etiam feræ, vt ſcilicet earum oua Gallinis ſupponere poſſimus. Sunt qui pullos recens excluſos, pane alunt, aqua madefacto, aut herbulis minutim conciſis milio admixto. Cùm verò aliquantùm adoleuerint, eiſdem nutriunt cibis, quibus Anſeres ali ſolent. Alij Anates cum reliquis auibus cohortalibus ali nolunt, quoniam aqua quam innatantes valde conſpurcant, corrumpuntq; Gallinæ, aliæq; aues, bibētes excæcentur. Quod ad Anates feras cicurandas attinet, iubēt nonnulli, incluſas cum domeſticis ali (ſic enim paulatim in dies agreſte ingenium deponere) pulliſq; qui ex ferarum ouis excluduntur pennas euelli, ac ſi id quoque ad ponendam feritatem faceret. Non ab re fuerit, meo iudicio hic quoq; docere, quomodo Chinenſes Anates educent; qui vt refert Io. Gonzalez, laboris ſunt tolerantiſſimi, ocijq; hoſtes infenſiſſimi, maximè qui tenuioris ſunt fortunæ: quare vt paupertatis ſuæ tædia ſubleuent, nihil non excogitant, nihil non quotidie adinueniūt. Cæterùm cùm maxima ſit incolarum frequentia, & ne hillum quidem in terra ſuperſit, quod à proprijs dominis occupatum ſit; nonnulli in medijs fluuijs in cymbis habitant, ibiq; vna cùm liberis, & vxoribus nullam non artem exercent: maximam verò in Anatum educatione induſtria

Concubitus tempora.

e Rei ruſt. l. 3. c. 11.

f Rei ruſt. l. 3. c. 5.

Anates feræ quomodo cicurandæ.

Mira Anatum apud Chinenſes educatio.

duſtria

duſtriam, atq; operam collocant, adeo vt ex hac ſola pauperculam ſuam vitam ſuſtentent: nam caueas faciunt tantæ capacitatis, vt quatuor millia Anatum ſingulæ ferè capiant, quæ ibi nidulantes pariunt ingentem ouorum copiam, quæ vel in bobulo, vel etiam earumdem auium fimo ſi æſtas ſit, ſi hyems, & fimi calor remiſſior, igne miro modo ſub craticulis poſito incolæ fouent, pulloſq; excludunt, Anatibuſq; fouendos tradunt, nutriendoſque donec ſuo Marte ſibi proſpiciant. Tunc enim quotidie mane nonnihil orizæ elixæ offerunt, & aperta cauea ſimul omnes in vicinos quoſcunque agros ſine vllo cuſtode euagari ſinunt, tanto ſæpe numero, vt viginti millia, & amplius grex ſuperare conſpiciatur. Cæterùm, quod 10 ſummoperè mirandum eſt non tantum agris damnum non inferunt, verum plurimum commodi afferunt: nam cùm eiuſmodi agri oriza conſiti ſint, illæq; herbas tantùm deuorent, & extirpent noxias, ſeges ea magis luxuriat, & fœcundior euadit: quare etiam, inquit agrorum domini Anatum altoribus mercedem perſoluunt. Porrò aues ſub veſperam magna velocitate audito cymbali ſonitu ad ſuas quæque caueas reuertuntur. Cæterùm admiratione dignum eſt, quomodo bruta animantia cùm ſint, ſingulæ ſuas interſtinguere nauiculas norint, quæ alioqui ibi ſunt numeroſiſſimæ, mirum deniq; quomodo ad diuerſos ſonitus, tanquam ad diuerſos heros ſeſe conferant.

20

ANTIPATHIA.
Sympathia.

ODIVM illud inter Anates, & Aquilas, cuius paulò antè meminimus, adeò inteſtinum, ac durabile eſt, vt poſt mortem etiam non ceſſet, quemadmodum in mortuarum pennis obſeruatur, vt annotauit Io. Coſtæus, vir doctiſſimus, & in noſtra hac Academia, profeſſor primarius, & mei amantiſſimus, ſcribens, ſimile eſſe inter Aquilarum, & Anatum pennas odium, quale inter agnigam pellem, & lupinam: quo, inquit hæ (Anatum) 30 ab illis corrumpuntur, hoſtili velut memoria cõſeruata prioris inter illas viuentes odij. Ex rapacibus alios habent præterea hoſtes, præcipuè Accipitres, quos quantum timeant, præclarè docet *a* Ouidius, dum Eperien nympham ab Æſaco fugientem comparat ceruæ, quæ lupum fugiat, & Anati, quæ Accipitrem, dum ait:

Cũ Aquila diſsidet.

Cum Accipitre.

a Metamor. lib. 11.

Viſa fugit Nymphæ veluti perterrita fuluum
Cerua lupum, longeque lacu deprenſa relicto,
Accipitrem fluuialis Anas.

Diſſident item cum Gauijs, quod ſcribit Plinius: *Aquaticæ*, inquit, *Anates, & Gauiæ diſsident*, qui tamen cum id ab *b* Ariſtotele transferat, non parum à ſenſu Ariſtotelis deflectit, qui eo in loco Brenthũ habet, quæ auis ab Anate eſt diuerſa; licet Gaza Plinium ſecutus pro Bren-40tho apud Ariſtotelem Anatem quoq; verterit, vt alibi annotaui. Vulpes præterea cùm alias aues, tum Anates maximè rapiunt. Vnde *c* Bargæus de vulpe loquens, ſic cecinit:

b Hiſt. lib. 9. cap. 1.

c Gyneget. lib. 4.

Eſt tamen inſidijs lepores quæ captet inermes,
Et pingues Anates. Quod verò eiuſmodi hoſtes habeant, ratio occulta non eſt, aut digna admiratione, quemadmodum contra valde nimirum eſt, & nos latet ratio, eius quod multi, maximè verò *d* Columella, & Vegetius narrant, ventris nimirum, & inteſtinorum dolorem in bubus ſedari viſu nantium auium, & maximè Anatis. Eandem Anas, inquiunt, maiore profectu mulos, & equinum genus conſpectu ſuo ſanat. Eandem Anatum vim in hominibus agnoſcere videtur Plinius, additq; his ſanatis, mori Anates. Io. *e* Baptiſta Porta, vt aliquam huiuſce vis rationem manifeſtam adferat, exiſtimat, nos in eius cognitionẽ deue-50nire poſſe ex auis inteſtinorum laxitate, atq; ipſius voracitate, ac ſi auis vorax, ac laxa habens inteſtina, inteſtinorum torminibus, quæ plerunq; ex nimia fiunt voracitate, ſanet.

d Rei ruſt. l. 6 cap. 7.
e Mulome. lib. 3. c. 3.

AVGVRIA. PRÆSAGIA.

Pluuiæ, & venti præſagium.
a De ſig. ventorum.
b Lib. 18. cap. 25.
c De anim. lib. 7. ca. 7.

MERGOS, atq; Anates cùm ſeſe in aquis mergunt, pluuias, cum verò pennas roſtro purgant, & diù, & multùm alas excutiunt, ventos ſpondere tradit *a* Theophraſtus. Quod penultimum repetijt *b* Plinius, dum ait: *Item mergi, Anatesq; pennas roſtro purgantes, ventum præſagiunt.* Vltimum verò *c* Ælianus, Anates, inquiens, & Mergos alarum geſtu exultantes vehementem ventum prædicere. Antonius Mizaldus de præſagitione ex hac volucre hæc habet: Latipedes Anates ſereno cælo cumulatim congredi, & alterum volatu ſupra alterum ferri ſi videbis: adhæc inſolita perturbatione, clamoreq; (niſi fortaſſe propter ſeparationem ab alijs) moueri: pluuiam, vel tempeſtatem expectabis. Sic ille: qui deinde cauſam hanc affert. Nam futuram, inquit, aëris intemperiem ſagaci natura præſentientes, modum in motu, clamore, & volatu nullum adhibent: his velut præſentibus auxilijs grauitatem à vaporoſo aëre conciliatam detrudere contendentes.

MYSTICA.

Cui Deorũ ſacra.
a In Auib.

ANATEM Neptuno eſſe ſacram teſtentur *a* Athenæus, deo humoris ſcilicet, auem, quæ humore, & natatione gaudet: quapropter apud *b* Ariſtophanem iubetur, vt ſi quis hactenus Neptuno ſuem ſacrificauit, poſthac Anati triticum immolet.

COGNOMINATA.

Denominata.

Anas fluuius cur ſic dictus.

ANATEM Hiſpaniæ fluuium, de quo ſuprà, haud malè quis ſic dictum conijciat, à ſimilitudine, quam cum Anate gerit. Sicut etenim hæc ſe intra aquam ſubmerſione abdit, atq; infra aquam natando ex alio loco extra aquam eminet, ſic fluuius ille, vt ſcribit Mantuanus,

—— Nunc flumine merſo
Sub tellure latet, reduci modo naſcitur amne.

a Lib. 10. cap. 13.
b In Rudente.

A Νῆσσα Varroni, & Columellæ Νησσοτροφεῖον dicitur ipſum ſeptum Anatarium, & à Νῆττα Νηττοφύλαξ à Græcis Anatum paſtor. Glaucum Euſtathius auem vocat Νησσοειδῆς, ideſt, Anatiformen. Aratus Ὄρνιθας Νισσάδας, hoc eſt Anatarias, vti Aquilam Anatariam *a* Plinius, quod Anatibus præcipuè infenſa ſit. *Tertij*, inquit (Aquilarum generis) *Morphnos, quam Homerus, & Percon, alij & Plancnum, & Anatariam, ſecunda magnitudine & vi: huicq; vita circa lacus.* Græcis eadem ratione Νηττοφόνος appellatur. Lacuſtres, & riuularios quoſdam Accipitres ſcribit Budæus dici Anatarios. Sic carnes Anatarias, & plumas Anatarias denominare licet. Anatarius autem cùm ſubſtantiuum eſt, eum ſignificat, qui Anates cuſtodit paſcituè. Eodem modo Anatina dici poterunt quæcunq; Anatem pertinent, aut ex Anate ſunt, vt plumæ Anatinæ. Leno Labrax apud *b* Plautum fortuna Anatina vti cupit, vt quum exiſſet ex aqua, tamẽ areret. Roſtrum Anatinum ab huius ſcilicet auis roſtro dicitur inſtrumentum quoddam chirurgicum, quo vtuntur ad extrahendos calculos è veſica, cuius duplicem iconem exhibet Ambroſius Paræus, recti ſcilicet, & incurui. Hoc pariter nomine gaudet alíud chirurgorum inſtrumentum, quo ſpinæ, aut ſi quæ faucibus inhæſerunt, extrahuntur.

EMBLEMA.

APVD Alciatum de Anate allectatrice legitur hoc emblema cum lemmate DOLVS IN SVOS.

Altilis allectator Anas, & cærula pennis
Adsueta ad dominos ire, redire suos,
10 *Congeneres cernens volitare per aëra turmas*
Garrit, in illarum se recipitq; gregem.
Pratensi incautas donec sub retia ducat.
Obstrepitant captæ: conscia at ipsa silet.
Perfida cognato se sanguine polluit ales,
Officiosa alijs, exitiosa suis.

ÆNIGMATA.

20 SCALIGER de Anate elegans habet hoc ænigma:

Tota volat, tota graditur: quin tota natabit.
Irritata apicem imponat canis, haud volat. Aufer
Atque hinc, atque illum, qui iam fuit: ipse natabis
Quod si dimidium tibi forte superuenit vsus,
Obtura, tetros si quando incendis odores.

Apicem R literam, Ranas. *Natabis Nas.* Quod *si dimidium.* Dimidium vsus est us, si superuenit ad nas, fiet nasus.

Posset etiam quodammodo ænigma dici illud Vrsini, apud quem sic Anas loquitur.

Buffones gigno putrida tellure sepultus
30 *Humores pluuij forte quòd an bosumus*
Humet is, & friget, mea sic vis friget, & alget,
Cùm perit in terra, quis priùs ignis erat.

ICONES.

DVM templum S. Mariæ in Aquiro Anastasius Papa conderet, æreæ Anates in fundamentis eius reperiebantur, quas aiunt eo in templo etiamnum videri, vt meminit a Andreas Fuluius. Apud Paulum Palearolum Mutinensem vidi testam conchæ margaritiferæ, in cuius parte interna erat effigies Anatis, quasi in aqua nantis colore castaneæ, naturæ lusu ibi insculpta.

Anates æreæ.

a De vrbis antiq. li. 4.

VSVS IN CIBIS.

ANATES à veterum mensis non fuisse abdicatas, ex ipsorum scriptis habemus, & particulatim ex a Macrobio, qui cœnam describens Lentuli flaminis Martialis, inter cætera Anates nominat, & Querquedulas elixas. In conuiuio Attico apud Athenæum erant tredecim Νῆσσαι è salamine, λίμνης δ' ἱερῆς μάλα πίονες. Nobis quoque sæpissimè in cibum cedunt: quapropter de carnis earum qualitate, quæ doctissimi viri scripsere, nunc repetamus. Eam autem calidam, humidam, crassam, duram, concoctu difficilem, ac excrementitiam aiunt. Hippocrates in primis, vt quidam citant. b Galenus duriorem, quàm Gallinæ, & Columbæ, quanuis c Archigenes apud eundem inter cætera, quæ stomachicis in cibo conueniunt, Anates quoque numeret. d Marcus Cato Censorius, Plutarcho referente, ægrotos ieiunio macerari prohibens, oloribus, & modica carne Anatis, aut Palumbi, aut leporis ali iubebat. Atqui alij præclarissimi medici carnes harum auium, quod duræ, & concoctu difficiles sint, stomacho conuenire negant;

a Saturn. l. 3. c. 13.

b De alimẽt li. 13.

c De comp. med. secũd loc. l. 5. c. 4.

d In Catone.

aliaſque non paucas malas in ea qualitates agnoſcunt. *Calida eſt*, valde, inquit Serapio, citans Galenum; *nam comedi de ipſa, & calefecit me: & dedi calefacto, & incaluit amplius: & rurſus refrigerato, & calefecit eum.* Auicenna quendam citans, cuius nomen non exprimit, refrigeratum calfacere ſcribit, & aliquando febrim inducere. Et alibi tardè à ventriculo deſcendere, eumq; grauare: ſi tamen concoquatur, plurimum alimentum conferre, & plus nutrire, quam cæterarum, & impinguare: ſed non tam laudabilem ſuccum gignere, quàm Gallinarum, & ſimilium auium carnes. Alas autem tanquam meliorem, & leuiorem in Anate partem commendat. Idem ventres earum, inquit, ſuaues ſunt: & hepata bona, ſuauiaq; in cibo, & boni ſucci. Sed hæc Anſeribus potiùs conuenire videntur. Addit etiam adipem eius impinguare. Ab eodem alibi in humilitate comparatur ouillæ carni. Et rurſus calidiorem eſſe tradit omnibus carnibus auium domeſticarum, cui in hoc præcipuè aſtipulatur Serapio: qui non ſolum humidiorem, ſed etiam craſſiorem quauis auium domeſticarum carne facit. Idem alibi ex Aben Meſuai admodum humidam eſſe teſtatur, & difficilem concoctu, colorem tamen, & vocem clarificare, flatus tollere, mollem, & pinguē eſſe, ſtomacho grauem, corpus roborare. Idem ferè tradit Elluchaſem, *Præferuntur*, inquit, *Anates, & Anſeres in cibo remanentes* (pulli ſcilicet) *corpus macrum obeſant: ſed excrementitio humore id replent. Noxa, quæ ab eis in cibo ſumptis fieri poſſet, emendatur inflatione boracis in gulam, priuſquam occidantur. Succum gignunt phlegmaticum: proſunt calidis, & iuuenibus: & hyeme magis, & ad ſeptentrionem regionibus, quàm contrarijs conueniunt.* Et alijs in locis, febres breui tempore gignere ſcribit, humores excrementitios augere, humidioreſq; eſſe cæ eris auibus domeſticis, humidas autem, & calidas eſſe tum has, tum Anſerum abſceſſu ſecundo, quod quoque Auicenna confirmat. Aſſas autem tum Anates, tum Anſeres elixis præfert, & inungit oleo ad abolendum ingratum odorem ipſarum. Iubet quoque addi aromata propter odoris gratiam, tum vt craſſities earum emēdetur. Raſis idem de humorum excrementitiorum prouentu ex ipſarum eſu aſſerit: præterea calidiorem eſſe, & multùm nutrire, non tamen plus carne Gallinæ. Pſellus quoque Anates excrementitias exiſtimat. Albertus minus duram, quàm Anſeris; ſed frigidam, & melancholicam ſtatuit, in hoc diſſidens, tum à veteribus, tum etiam à recentioribus: inter quos Platina, & Baptiſta Fiera non multùm quidem differre ab Anſerina credunt, ſed calidiorem eſſe. Fieræ carmina de vtraque alite ſunt hæc.

Quomodo caſtigetur.
Quo tēpore, & quibus conueniant.
Quomodo paratæ magis conueniunt.

Anſer, Anasq; placent: ſi det Germania munus:
Et validi es ſtomachi: niuè oluere latum.
Anſeribus magis ardet Anas, placet ala vtriuſque:
Et cibus it voci prouidus, & Veneri
Quiſquis honoratum primò eſt depaſtus ad hepar
Hic Meſſalino dictur arte gulæ.

Et alibi: ——— ——— ——— *Præſtantior alis*
Eſt cibus. Hæ proſunt moribus, & Veneri.

Iulius Alexandrinus ſimiliter Anatem Anſere calidiorem exiſtimat, qui hoc & alia de his carnibus præcepta commemorat: Nec diuerſa, inquiens, admodum Anatum ratio eſt, quàm Anſerum eſſe dixerimus. Calidior tantùm Anas: nec quemadmodum Anſerum, ita Anatum quoque altilium ſaginata iecora in pretio ſunt. Omnino autem Anſeribus Anas carne ſua commendatior, quanquam humentior, domeſtica, feraq; vt ouillę comparari poſſit, de humiditate: vel Columbarum autem caliditatem ſuperet, atque eſſe nobis pro medicamētoſo ſæpe alimento queat, quoties calore, humoreq; fouēdos, aut corrigendam intemperiem ex aduerſo poſitam ſumemus: humor licet inde, ſuccuſq; excrementoſus valde, tanquam ex paluſtri aue futurus ſit. Cæterùm grauis quidem illa ſtomacho, nec quam facilè conficiat: at non vſqueadeo vt Anſerum: tum quæ exquiſitè confecta alimenti multum, attamen praui, excrementitijq; tribuat, quo vtcunque auſtum corpus facilè pingueſcat. Pectoris tantùm, ac ceruicis in aue hac conſectandas eſſe partes, iubet facetiſſimus Poëta, ac reliqua coquo remittenda: nos nobis alas præterea reſeruabimus. Eadem qua de Anſeribus ratione, video ventres quoque à quibuſdam expeti, ſaporis ſuauitatem commendantibus: & iecora priuatim ad fluxum vitio iecoris factum. Hactenus ille. Alexāder Benedictus, tēpore peſtis Anates damnat in cibo, & earū pullos, quos Galenus, inquit, in primis coarguit. Fracaſtorius eas lue venerea affectis prohibet: Michael Sauonarola eandem hanc carnem tradit faſtidiū gignere, eligi autē iubet iuuenes. Futuras meliores ſi ante interfectionē inſufflentur. Itē ſi aſſentur, iunganturq; oleo, & aromatibus cōdiantur, vt zinzibere ruſticorum. Io. Bruyer. qui & ipſe ceu culinæ magiſter noſtris tēporibus de re cibaria ſcripſit, pluribus, de Anatū carne

Iecora Anatū non ſunt in pretio vt Anſerum.
Anas Anſeri præfertur.
Quæ partes eligendæ.
Iecur cur morbo conferat.
e l. de peſte.

verbis

Anates in vrbibus altæ cur deteriores.

verbis agit, & præsertim, quæ eligendæ, quæq; in ipsis partes sint præferendæ docet. *Quæ,* inquit, *in vrbibus versantur, inutiliores cibis: viuunt enim spurcissimis, ac fœdissimis cibarijs, & animalium interaneis, quæ à culinis eijciuntur in vicos: cœnum item mirè deuorant. Nutriuntur ab ijs, qui præsunt diuersorijs, vt si quando hospitum affluat multitudo, in aliarum penuria Anates iugulent, & edendas illis proponant. Sed id gustatu discernere facilè poterunt, qui eruditiori sunt palato: quippe non habent eam saporis iucunditatem, quàm quæ libero cælo, aquisque fluentibus fruuntur.* Et paulò inferius, *Captas in volatu Accipitrum gratiores in cibis esse scio credi: dissecant enim eas Accipitrarij adhuc penè tepentes in frusta, quæ prunis torrentes suauissimè mandunt etiam nunc aulæ proceres. Alioqui à coquis inassantur, & condimento, quod vocant atrum, irrigatas apponunt mensis. Pulli earum in non parua epularum gloria habentur. Allabrancuos aulici vocitant.* In Anate pectus, ceruicemq; sapere Martialis docuit hoc carmine.

Anates quomodo in cibis præparanda.

Pullorum laus.

Tota tibi ponatur Anas, sed pectore tantùm,
Et ceruice sapit, cætera redde coquo.

Et sic alibi clunes, alibi armi, alibi ceruix, alibi iecur, alibi cerebella spectantur, pro hominum scilicet libidine gulæ deditorum: qui plerunque deterioribus partibus palmam in cibatu tribuunt. Caro Anatum dura est, maliq; succi, & conficitur pertinaciter, vt aliorum ferè omnium palustrium auium. Quidam Germanus referente Ornithologo, scribit Germanos, qui demisso in colla auium suffocatarum sanguine non delectantur, vt Itali, & Hispani, Anate ceruice sapere non iudicare. Brudus Lusitanus ventriculum Anatum plurimum nutrire credit. Tempus, quo esui idoneæ, Villanouanus credit esse autumnum, sed corporibus temperatis nunquam conuenire. Castor Durantes, hæc aut similia habet: Anas omnium auium domesticarum est calidissima. Eius alæ, iecurq; admodum probantur; velociter enim nutriunt, & bonum succum generant, & paulò inferius: Hepar delicatissimum est, fluxus hepaticos sanat. Probantur etiam pectus, & ceruix. Difficulter carnes coquuntur. Crassum succum gignunt, & excrementitium: in eis qui calida sunt intemperie febrem incendunt, eosq; mirum in modum calfaciunt. Domesticis feræ minus sunt noxiæ, senibus iuniores, quæq; biduo prius enecatæ fuerint, quàm comedantur. Assæ autem sunt comedendæ herbis odoratis, & aromatibus conditæ. Longæuæ præ cæteris improbantur, quæq; in vrbibus cœno, & immunditijs pascuntur. Omnium optimæ, quæ liberæ aëre aperto vagantur prope flumina, tanquam palato gratissimæ, & melioris succi. Sale conditæ, decrepitæ, Iudæis relinquantur, quibus assiduè Anates in cibum veniunt, vt mirum non sit frequenter affectu melancholico corripi, & plumbeo colore deturpari. Vtilis est Anatum esus frigidis temporibus illis, qui ventriculo sunt calido, quiq; in assiduis laboribus vitam degunt. Hæc ille. De Anatum præparatione in cibum, hæc apud [f] Apitium inuenias: *Gruem, vel Anatem lauabis, vel alioquin ornabis, & ollæ includes, adijcies aquam, salem, & anethum, dimidia coctura decoques, dum obduretur, leuabis, & iterum in cacabum mittes cum oleo, liquamine, fasciculo origani, & coriandri, prope cocturam defruti modicum addes, vt coloret. Teres piper, ligusticum, cuminum, coriandrum, laseris radicem, rutam, carenum, & mel diffundes, ius suum aceto temperabis, in cacabum rursum, vt calfiat, & exinanies, amylo obligabis, lanci impones, & ius perfundes.* Alia Gruis, vel Anatis, vel pulli præparatio. *In Grue, Anate, vel in pullo adhibe piper, cepam siccam, ligusticum, cuminum, apij semen, pruna, vel damuscena enucleata, mustum, acetum liquamen defrutum, & oleum, & coques Gruem: quum coquis caput eius aquam non tangat, sed foris existat. Quum cocta fuerit, sauano calido, inuolues, Gruem, & caput eius cum neruis detrahe, sequetur, vt pulpa, vel ossa remaneant, cum neruis enim manducari non potest.* Alia Gruis, vel Anatis præparatio. *Gruem, vel Anatem excipies, lauabis, ornabis, & in olla cum aqua, sale, & anetho dimidia coctura elixabis. Rapas quoq;, vt exprimi possint, leuabis de olla, & iterum lauabis, & in cacabo mittes Anatem cum oleo, liquamine, & in fasciculo porri, & coriandri rapam lotam, & minutatim concisam desuper mittes, facies, vt coquatur, modica coctura, indes defrutum, vt coloret. Ius tale parabis. Piper cuminum, coriandrum, laseris radicem, suffundes acetum, & ius suum exinanies super Anatem, vt ferueat: Quum ferbuerit, amylo obligabis, rapas superadijces, piper asperges, & appones.* Alia Gruis, vel Anatis præparatio. *In Gruem, vel Anatem elixam, ligusticum piper, cuminum, coriandrum, mentam, origanum mittes, nucleos item, & careotam, liquamen, oleum, mel sinapi, & vinum.* Aliter. *Gruem, vel Anatem assabis, de hoc iure perfundes teres piper ligusticum, origanum, liquamen, mel, aceti, & olei modicum, ferueat bene, indes amylum, & supra ius rotulas cucurbitæ elixæ, vel colocasiæ, vt bulliant si sunt & vnguellæ, coques & iecinora pullorum in volutari, piper minutim asperges, & inferes.* Hęc omnia Apicius. Platina, qui alioqui has aues elixas comedi iubet; Anatē cōdimētis quibusdam farctā instar porcelli assari docet, cuius verba, quòd idem Anseri conueniat, in eius historia à nobis fuere recitata. Ex Anatibus similiter pastilli parantur, vt è Gallinis, seu pul-

Anatū variæ præparationes.

[f] De re cul. l. 5. cap. 2.

laſtris, vt in Gallina dictum eſt. De huius alitis ouis nonnulla quoq; diximus, cùm de Anſerinis ouis loqueremur.

VSVS IN MEDICINA.

ANATEM viuam, boum, equorumq; & hominum tormina, applicatam ſanare, ipſam verò mori ſuprà diximus: quam quoque vim Marcellus eius carni, ſi in cibo detur torminoſis, tribuit. Auicenna hanc carnem obeſare, flatus frangere, & vocem clarificare ſcribit, coitum promouere, ac augere genituram. Quod ad medicamenta attinet, plurima tum ex adipe, tum ſanguine huius auis depromuntur: ſed ex hoc plura, qui contra omne venenum valere creditur. *Anatis*, inquit *a* Galenus (Νήσσης interpres non rectè tranſtulit Fulicæ) *ſanguis liquidus ex oleo potus, ſeruat à potu veneneſi medicamenti, & à viperæ morſu liberat.* Idem alibi; *Sanguinis aduerſatur omnibus venenoſis, & mortiferis animaliũ morſibus.* Hoc idẽ repetit Kiranides. Ad deleteria, lethaliavè bibendum dat Nicolaus Myrepſus, aitq; eſſe mirabile medicamentum. In pluribus igitur antidotis miſcetur, Dioſcoride teſte, dum ait: *Sanguis Anſeris, Anatis, & hœdi vtiliſsimè in antidota miſcentur.* Vnde apud *b* Galenum leguntur aliquot diahæmaton inſcripta antidota, hoc eſt è ſanguinibus, quæ Anatis ſanguinem, aliàs ſimpliciter, aliàs ſiccum, & de Anate recens occiſa collectũ recipiunt; alia ſolum, alia inſuper Anſeris, hœdi, quædam & marinæ teſtudinis. Videri autem præferendum Anatis fœminæ, Democrates ibidem in cuiuſdam antidoti deſcriptione ſcribit. Panacia antidotus diahæmaton inſcripta inter Andromachi deſcriptiones pſeudopigrapha eſt, cum ſanguinis nullius in ea mentio fiat, niſi mutilati ſint codices. In Antidotorum diahæmaton ex Aſclepiadis deſcriptione Anatis vtriuſq; ſexus ſanguis, & præterea hœdinus, ac Anſerinus miſcẽtur. Eodem in libro ab Andromacho ſcriptæ antidoti, altera Vrbani Indi eoſdem tres ſanguines accipit: altera incomparabilis dicta eoſdem, ſed Anatis fœmellæ, & inſuper teſtudinis marinæ. *c* Scribonius Largus alibi Antidotum Marciani deſcribit, cui Anatis vtriuſq; ſexus ſanguis, & Anſeris maſculi, hœdiq; & teſtudinis marinæ admiſcentur. Apud Marcellum recipitur ad Zopyrion medicamentum. Plinius priuatim Anatum Ponticarum ſanguinem aduerſus omnia mala medicamenta pollere tradit. Itaq; & ſpiſſatum ſeruari, vinoq; dilui. Idem author eſt, Mithridatis inuentum autumari, ſanguinem Anatum Ponticarum ammiſcere antidotis, quoniam veneno viuerent. Idem teſtatur *d* Aulus Gellius his verbis: *Anas Ponticus dicitur edundis vulgò venenis victitare. Scriptum etiam à Lenæo Gn. Pompei liberto, Mithridatem illum Ponti regem medicæ rei, & remediorum id genus ſolertem fuiſſe; ſolitumque earum ſanguinem miſcere medicamentis, quæ digerendis venenis valent: eumq; ſanguinem vel potentiſsimum eſſe in ea confectione. Ipſum autem regem talium medelarum vſu ab inteſtinis epularum inſidijs cauiſſe. Quin, & ſcientem quoq; vltrò, & oſtentandi gratia venenum rapidum, & velox ſæpenumero hauſiſſe, atq; id tamen ſine noxa fuiſſe. Quamobrem poſteà cùm prælio populi Romani victus in vltima regni refugiſſet, & mori decreuiſſet, & venena vehementiſsima feſtinandæ necis gratia fruſtra expertus eſſet, ſuo ſe ipſe gladio tranſegit.* Hæc Gellius, quæ omnia hic recitare viſum eſt, vt magis huius ſanguinis vires aduerſus venena eluceſcant, licet interim, regẽ illũ alijs antidotis vſum eſſe nõ ignorem, illo celeberrimo præcipuè, cui ab ipſo nomen eſt inditum. Habet præterea & alias vires: nam, teſte *e* Plinio, ſanguinem à cerebro profluentem ſiſtit infuſus. Idem ſanguinem Anatum, contuſis oculis laudat, ſi poſteà hyſſopo (fortè œſypo) & melle inungantur. Idem mox à remedio pro ijs, qui cibum non conficiunt, Anatum maſcularum ſanguinem affirmat ventrem ſiſtere. Meminit huius etiam Vrſinus, dum canit.

Mulcet adeps neruos, & ſanguis viſcera ſiſtit.

Adipem, cuius modò incidit mentio, ſcribit Serapio, calidum eſſe, & ſubtilem, præſtareq; cuiuis alij adipi. *Non enim*, inquit, *vllum inueni, qui vel ſubtilior ſit vel emolliat, reſoluatuè magis.* Citat verò Galenum, apud quem nihil tale reperitur, quare rectè meo iudicio, conijcit Ornithologus, interpretem Anatis adipem pro Anſerino ineptè reddidiſſe. Item Serapio mordicationes interiores corporis, & dolores maximè ſedare aſſerit, quod quidẽ eſt de Anſerino à Galeno proditum. Idem tradit Auicenna, qui pariter huic adipi inter auium pinguia principatum tribuit; ſed Galenus hunc Anſerino aſſignat. Eodem Auicenna authore coloris claritatem conciliat: vnde quidam referente Ornithologo, ad ſplendorem faciei inducendum putamina ouorum trita, & ſemina melopeponum purgata pinguedine adipis excipiunt, illinuntq;. Brudus Luſitanus hunc adipem addit decoctioni pullaſtræ in febri, nimi-

Ad tormina.
Carnis Anatinæ vires.
Ad venenoſa medicamenta, & viperæ morſum.
a Euporiſt. 2. 143.
b De antid. lib. 2.
c Cap. 177.
Anatũ ponticarũ ſanguinem, & antidotis miſcere, cuius inuẽtum.
d Noct. Attic. lib. 17. cap. 16.
Sanguinẽ à cerebro profluentem quomodo ſiſtat.
e l. 10. c. 6.
Ad contuſos oculos.
Ad fluxum ventris.
Ad colorem conciliandum.
Ad humectandum.

rum humectandi gratia. Apud Nicolaum Myrepsum emplastro ad pleuritidem immiscetur. Cum alijs quoq; in Ansere exenterato assatur ad paralysin, vt dictum est in Ansere. Cum rosaceo coctus sanguinem à cerebro profluentẽ sistit, teste g Plinio. Quomodo verò curetur, & reponatur tum hic, tum alij adipes, in Ansere diximus: Idem docetur in vulgatis Nicolai Præpositi codicibus his ferè verbis. *Animalium recens mactatorum adipes diligenter purga à pelliculis, & pone in olla noua figulina, quæ non supra dimidium impleatur. Hanc opertam in aliud vas calidissimum* (vel aqua feruida plenum secundum alios) *impone, & subinde id, quod liquatum fuerit in aliud vas defunde, donec nihil amplius liquetur, & colatum in loco frigido repone. Sunt qui reposituri modicum salis adijciant.* Fimum Anatis Arnoldus Villanouanus morsibus venenatis 10 vtiliter imponi scribit, sicut etiam Columbinum. Iecur ad fluxum vitio iecoris factum suprà valere dictum est. Antidotus Ecloge dicta vtilis cœliacis, & sanguinem spuentibus apud Nicolaum Myrepsum inter cætera Anatis vuluam recipit.

Ad pleuritidem.

Ad sanguinem à cerebro profluẽtem.

g l. 30. c. 6.

Præparandi modus.

Anatini fimi vis aduersus venena.

VSVS IN VARIIS.

PRÆTER iam commemoratum Anatum in cibo, & in medicina vsum, alij sunt, de quibus nunc: Chinenses quid admiratione dignum hisce auibus præstant, vt narrat Io. 20 Gonzalez. Anatum, inquit, agmina adeo numerosa, vt viginti milia sæpe excedant, alunt, ad radicitùs herbas noxias, quæ orixæ, alijsùe segetibus innascuntur, euellendas. Aues enim ita per sata vagantur, ac si rationis essent participes; & præterquam quod nullum inferunt damnum, herbas noxias ab innoxijs optimè secernere nouerunt, easq; tam accuratè, & diligenter radicitus euellunt, vt nihil æquè mirum videri possit. Sic fermè ille. Insolenter quoq; in Perù Anatibus exiccatis, & in puluerem redactis ad suffumigia vtuntur, vt testantur, qui Indiarum historias conscripsere. Apud nos notissimus est plumarum vsus, ad construendos lectos, quas molliores Anserinis, & minutiores, magisq; salubres statuit Augustinus Gallus. Quo pariter modo Io. Baptista Mantuanus Anatem mollem appellat:

Ceruical non mollis Anas, non plumeus Anser, &c.

30 Antiquitùs in puerorum delicijs quoq; erant, sicuti Coturnices, Passeres, Columbæ, & huiusmodi aues: vt constat ex hoc à nobis aliquoties citato a Plauti:

Quasi patritijs pueris aut Monedulæ, aut Anates,
Aut Coturnices dantur, quibuscum lusitent.

Apud eundem Litanus seruus hero Argyrippo iubet, vt se Anaticulam vocitet, si pecuniam pro amica redimenda desiderat à se habere: *Dic igitur me tuam Anaticulam, Columbam, vel Catellum, Hirundinem, Monedulam, Pitillum, Passerculum.*

Anatibus qua in re Chinenses vtantur.

Anatibus in suffumigijs vbi vtantur.

Anatinæ plumæ præstantia.

a In Capt.

40

HISTORICA.

BAPTISTA Campofulgos dictorum, factorumq; memorabilium libro primo, narrat huiusmodi de Anate historiam: Anatis mentio, inquit quæ facta est, in mentem redigit mihi de ea aue rem mirandam, quam ego scripturus non eram, quia parum fidei habitura videbatur, sed adeo nota est, vt falsæ rei suspicionem nullam accipiat. In ea Galliæ parte, quæ olim sub Venetorum, Morinorumq; nomine censebatur (nunc Britanniam dicunt) prope vrbem Redonensem oppidum est Monsfortis nomine, vbi Decembri mense cùm S. Nicolai solennia celebrantur à paruo lacu non longè ab oppido, ea hora, qua vel missa, vel vespertinæ orationes cantantur, Anas templum init cum tredecim pullis, quæ po- 50 steaquam aram circundedit, ad eum lacum regreditur, vno pullorum, quos secum veniens duxit, semper deficiente: neq; verò quo is se recipiat, intelligitur. Quod si quis, vt rei experimentum faciat, aut quia rei nullam fidem habeat, comprehendere, aut occidere tentauerit, confestim rabie corripitur, ac moritur, aut in grauem morbum subitò incidit. Hæc ille. Eiusdem quoq; admirabilis historiæ meminere Gaudentius Merula, & alij passim.

DE

DE ANATE DOMESTICA. Cap. XXV.

SYNONYMA.

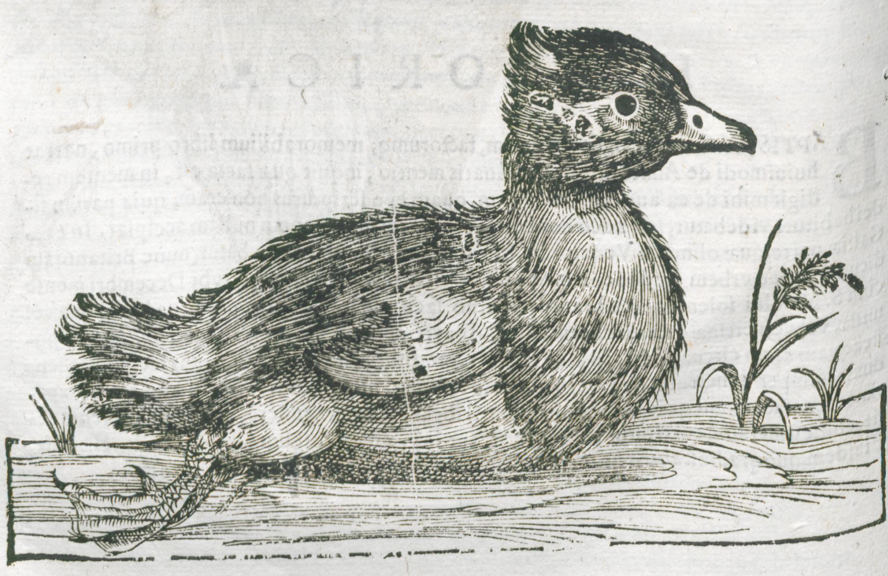
ANAS domeſtica, ſeu cicur, de qua priuatim nunc agimus, ſynonymia caret: nam cum adiectione domeſticæ apud omnes populos nominatur. Græcis quidem Νῆττα οἰκουρός, & Arato ματοίδαις, Italis Anitra domeſtica, Germanis Hauſsendt, Belgis Tamme Enduogel, Gallis Cane domeſtique, Hiſpanis Anade de calle. Attamen cum præter domeſticas noſtrates aliæ ex diuerſis orbis partibus perueniant eiuſdem generis ad nos, eiuſcemodi nomen patriæ ſuæ aſſumunt, vt Anates indicæ, Cayrinæ, & Lybicæ, de quibus omnibus poſt noſtratum hiſtoriam, agemus.

DIFFERENTIÆ. FORMA.

Deſcriptio.

ANAS domeſtica, inquit Albertus, & alba inuenitur, & cinerea, & compoſiti coloris ex vtriuſq; vt etiam Anſer. Verùm quia, vt inquit Bellonius, nulla non regio Anates alat, quemadmodum & Anſeres, idcirco ſuperfluum fuerit hìc eam deſcribere. Hoc interim animaduertiſſe ſufficiat, inter marem, & fœminam hoc eſſe diſcriminis, quòd ille plumas in vropygio verſus caput ſurrectas, ſiue cirros malis appellare, habeat, vt ſecunda icon indicat. Prima verò effigies eſt Anaticuli, tres tantùm dies nati.

Anaticulus triduanus.

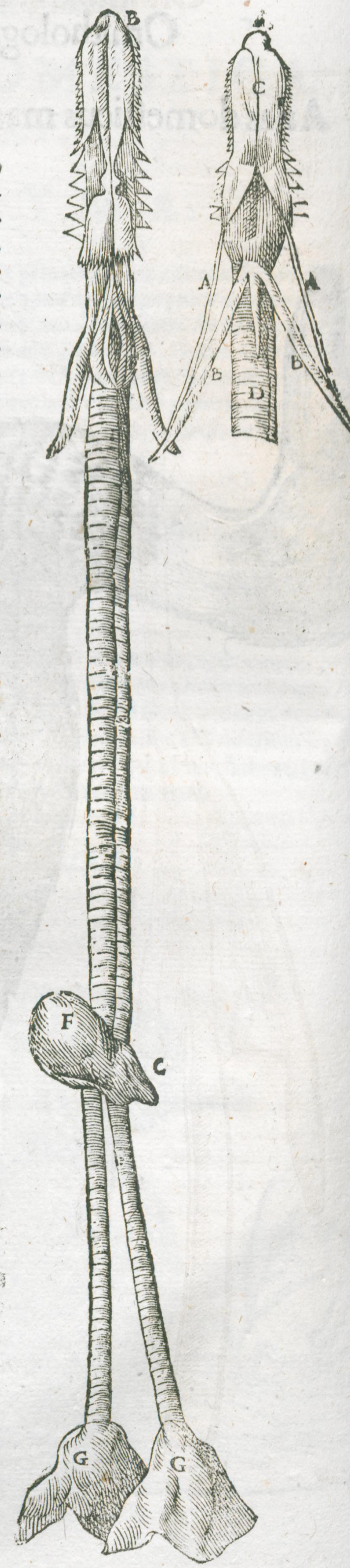

Anas domesticus mas cum arundine minima.

ANATOME.

VOCEM Anas cur tam acutam, atque magnam edat, tamq; diù ſub aqua caput teneat cùm apud meipſum mirarer, eam diſſecui, cauſam eius ſcrutaturus A, haud dubio ex arteriæ aſperæ figura, quam ſanè diuerſam eſſe ab alijs reperi. Quà igitur bifariam diuaricatur in pulmones, veſicam quandã habet duram, cartilagineam, concauam, vbi maior apparet dextrorſum vergentem, eiusq; beneficio, quæ hactenus in ea ſtupebam, obire iudicaui. Prima igitur figura, cuius principium notatur litera A. oſtendit totam linguam internam cum muſculis eandem mouentibus, & oſſibus hyoidæis. C. vniuerſam linguam oſtendit. AA. muſculos mouentes laryngem. BB. oſſa hyoidæa. D. aſperam arteriã. Secunda figura, cuius principiũ eſt B. oſtendit vniuerſam linguã coniunctam cum tota aſpera arteria, in qua C. & F. indicant veſiculam arteriæ diuaricationi appoſitam. G. verò, & G. pulmones. Duæ aliæ, quæ ſubſequuntur figuræ ad vaſorum ſpermaticorum, & inteſtini anatomen pertinent. In priori AA. teſticulos denotant, BB. vaſa ſeminalia, C. venam cauam, DD. huius ramos vaſis ſpermaticis inſertos. E. vaſorum coitionem. In ſecunda figura A. vropygium oſtendit. B. inteſtinum rectum. CC. duplex inteſtinum œcum, quas Ariſtoteles appendices vocat. Tertia figura inteſtinum Gallinæ repræſentat, quam hic exhibere fuit neceſſum, quòd eidem tabulæ fuiſſet inſculpta. A. inteſtinum Gallinæ rectum demonſtrat, B. C. vtriuſque cœci extremos fines. D. cœcum ſuperiori parte obturatum. E. idem ab inferiore parte apertum foramine, quo fæces ex inteſtino recto regurgitent.

A
B
C
D
E
F

PRÆSAGIA.

ANATES domesticas circa annum à nato Christo 1527. cum Gallinis, Anseribus, Pauonibus, & alijs huiusmodi auibus, quæ in hominum vsum cedunt, domesticæ mansuetudinis oblitas, & subito efferatas, syluas petijsse in Vindelicis annalibus legitur, & subsecutam infelicem promiscuæ multitudinis in Syriam nauigatione, domi famem, & pestem. Simile prorsus præsagium à canibus, equis, asinis, bobus ante bellum sociale in Latio accidisse D. Augustinus testatur.

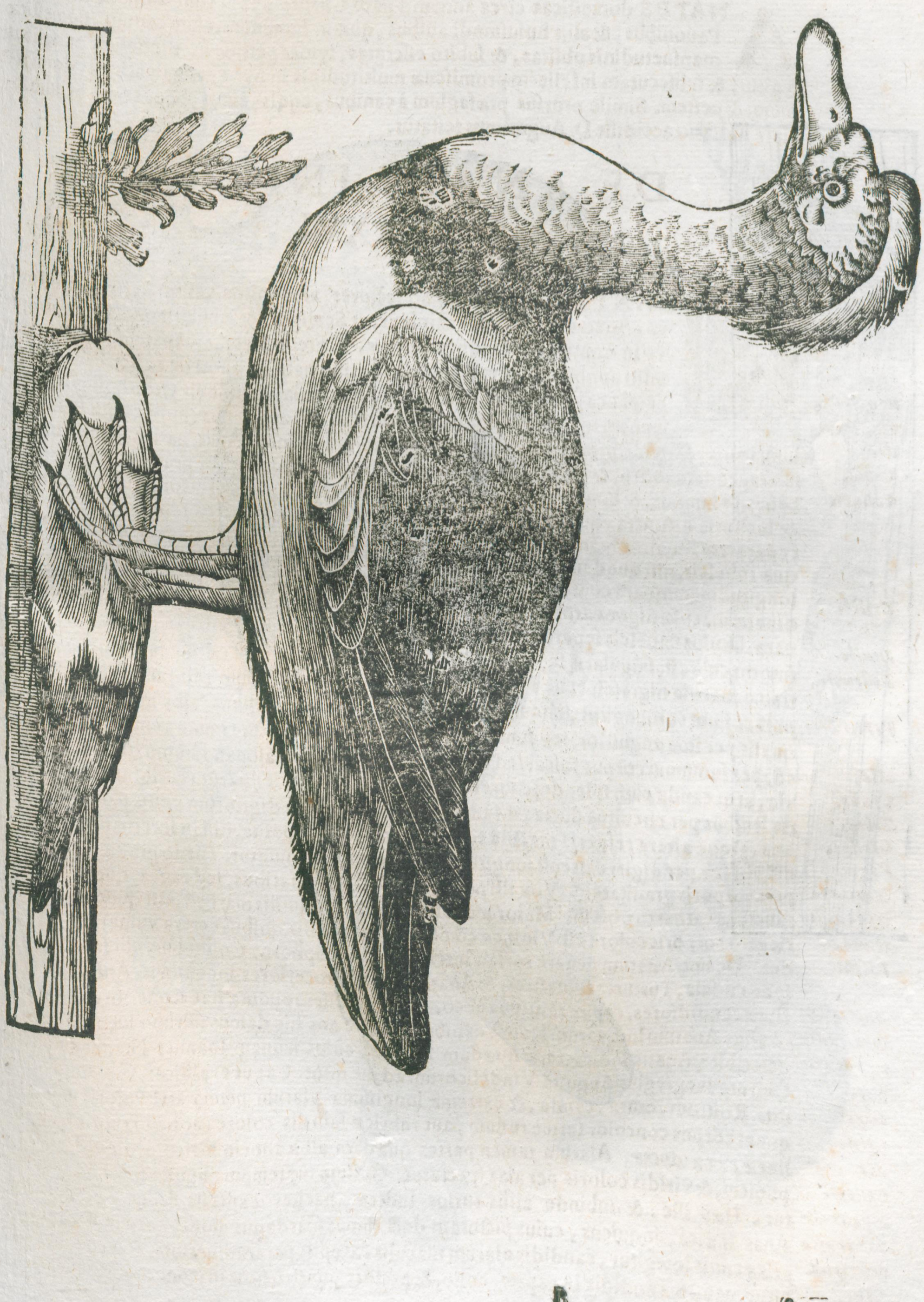
DE ANATE INDICA. Cap. XXVI.

Anatis Indicæ descriptio.
Magnitudo.
Caput.
Collum.
Crista.
Oculi.
Rostrum.
Venter.
Alæ.
Caudæ.
Tibia.
Gressus.
Vox.
Maris & fæminæ differentia.
Victus.

NONNVLLI, quod primò lectores admonitos velim, pro Anate Indica, Anatem Libycam accipiunt, vt Scaliger, & Augustinus Gallus, alijque vt in Anate Libyca fusiùs dicetur. Cæterùm veram Anatem Indicam cùm mihi nunquam videre contigerit, nihil habeo, quod de ea scribam, præter ea pauca, quæ ex amici sui relatu memoriæ mandauit Ornithologus, à quo iconem sum mutuatus. Inquit autem. Est apud nos (inquit, qui figuram huius auis, & descriptionem ex Anglia ad nos misit) ex India Anas, eadem planè corporis figura, eodem rostro, & pede quo vulgaris, sed dimidio maior ea, & grauior. Caput illi rubescit, vt sanguis, & bona pars coniuncti colli à posteriore parte. Id totum callosa caro est, & incisuris distincta: quaque ad nares finit, carunculam demittit à reliqua carne figura separatam, qualis Cygni est, rostro coniunctam. Nudum plumis caput est, & ea colli pars, quæ rubescit, nisi quod in summo capite crista est plumea, atque candida per totam capitis longitudinem: quam cùm excandescit, erigit. Sub oculis ad rostri initium per inferna, inordinatæ maculæ nigræ carni sunt inductæ, & vna, atq; altera à summo oculo ad superna eleuatæ. Oculus flauescit separatus à reliquo capite circulo nigro. Sub extremo oculo in auersum macula est, singularis separata à cæteris. Rostrum totum est cæruleum, nisi quod in extremo macula nigrescit vna. Pluma illi per totum colli processum reliquum alba. Qua corpori collum coniungitur, circulus est plumeus, niger, rara pluma, alba maculosus, & inæqualis per ima angustior, sed summa latior. Post eum per totum imum ventrem pluma alba est, per summum corpus fusca: sed circulo illo nigro pluma alba in summo diuisa. Extremæ alæ, atq; cauda cum splendore virescunt, vt cantharides. Tibiarum cutis fusca est, incisuris leuibus per circuitus ducta. Membrana per interualla digitorum pedis pallescit magis, vna, atque altera respersa macula fusca, incerta lege disposita, nisi in interuallo sinistri pedis, vbi sex per digiti extremi longitudinem ordine disponuntur. Tardo gradu incedit propter corporis grauitatem. Vox illi non qualis cæteris Anatibus, sed rauca, qualis humanis faucibus catharro obsessis. Maior mas est fœmina. Ea similis mari est, nisi quod non ita variegato corporis colore est. Viuit ex cœnosis aquis, & alijs, quibus cętera vulgaris Anas gaudet. De hoc Anatum genere forsan intellexit Christophorus Columbus, vbi scribit, in Hispana insula, Turtures syluestres, & Anates nostris proceriores inuenimus, Anseresq; Oloribus candidiores, capite tantùm rubeo. Hactenus ille: apposita hac icone. In epitome verò alias Anatum Indicarum icones exhibet, quas & nos hic damus: Primo loco positam sic describit: Anatis Indicæ rara quædam species, cuius iconem Ioannes Thannenmyllerus Chirurgus egregius Augusta Vindelicorum ad me misit. Caput ei albicat, vt pictura ostendit. Rostrum, crura, cauda, & extremæ longissimæ alarum pennæ atri coloris sunt; reliquum corpus concolor fermè ruffum, aut rubricæ fabrilis colore (non qui rubricæ est) sed lineæ ex ea ductæ. Alarum tamen partes quædam albicant: in masculo aliquid etiam punicei, & viridis coloris per alas spectatur. Collum supremum angusta linea nigra ambitur. Hæc ille; & subinde aliùs rursus Indicæ, pariter expressa icone, sic describit. Anas Indica, inquiens, cuius picturam doctissimus Cardanus misit, corpus vndique nigris pennis integitur, candidis alarum maculis exceptis per transuersum, & secundum longitudinem, & candidis in capite, collo, & pectore punctis: sicut in icone à prælo statim apparet,

Anatis Indicæ alterius descriptio.
Caput.
Color.
Alæ.
Collum.
Anatis alius Indicæ descriptio.
Color.

Anas Indica cum quercu marina.

Anas Indica alia.

Anas Indica tertia, & quarta, cuius caput tantum exprimitur.

paret, nullis à pictore coloribus inductis. Sed crurum, & roſtri poſterior pars cum tuberculo illo rubro egregiè rubent. Anatis iam deſcriptæ figuram integram poſui: alterius verò, quam Rondeletius miſit, caput duntaxat cum collo expreſſi. Maritima eſt (inquit ille in epiſtola ad me) in ſtagnis degens, & criſtata; ſatis rara apud nos, nec aliud addit, niſi quod ex Anatum genere eſſe ſuſpicatur: in quo facilè ei aſſentior, cùm palmipes Anatum inſtar ſit, & roſtrum ſimile habeat, cui hoc peculiare in Anatum genere, quod reſimum eſt: Tuberculum rotundum cum Indica ei adiuncta commune habet; à quo globiroſtram, aut ſphærorinthum cognominare licebit, diſtinguendi cauſa ab alijs Anatibus. Crura etiam ei proportione, quam alijs proceriora videntur. Ea roſæ ſylueſtris ferè colore rubent, ſicut & roſtrum cum tuberculo. Caput nigricat, non ſine viridibus exiguis maculis. In pectore color rubricæ fabrilis eſt, albus in collo, reliquum corpus albo, fuſcoq; diſtinctum. Hæc omnia Ornithologus.

Anatis maritimæ deſcriptio. Roſtrum. Crura. Caput. Pectus. Collum. Color.

DE ANATE LIBYCA.
Cap. XXVII.

Cane de la Guinee.

QVAM Bellonius Anatem Libycam Latinè, Gallicè Cane de la Guinee appellat, eam multi, vt Scaliger, & Auguſtinus Gallus Anatem Indicam vocant. Aues enim exoticæ nobis ſæpe ſub Indicarum nomine veniunt, ſicut Gallopauones, qui etiamſi ex Aphrica fuerint aducti, nobis tamen Galli Indici dicuntur. Hoc Anatum genus ſic deſcribit Bellonius: Paucis ab hinc annis Anatum quoddam genus in Gallia enutriri cœpit, media inter Anatem, & Anſerem magnitudine, voce interrupta, tanquam pulmones malè affectos, & vlceratos haberet. Iam tanta illarum in noſtris regionibus frequentia, vt paſſim in vrbibus alantur, ac publicè venales proſtent: nam in lautis conuiuijs, & nuptiarum apparatibus expetuntur. Crura ei breuia Mas fœminâ maior eſt, & vt in reliquis ferè auibus fieri ſolet, colore diuerſo, adeo vt certum colorem illi aſcribere ſit difficile, niſi quis dicat, ad Anatinum colorem accedere. Sunt autem nigræ plerunque, aut variæ. Roſtrum diuerſo ab Anſeribus, & Anatibus modo in extremo habent aduncum, breueq; & latum. In capite criſtæ ſimile quid coloris rubri aſſurgit, multum à Gallinacea criſta diuerſum. Eſt enim tuberoſitas quædam, ſeu eminentia inter vtrunque narium foramen ſita, ceraſi rubri figuram exactè referens. Tempora prope oculos ſine plumis cute corium rubrum præſeferente, eiuſdem cum tuberculo ſupra oculos ceraſum æmulante ſubſtantiæ, quibus notis à reliquis auibus diſtingui, & nutum euadere arbitror. Hoc verò in hac aue valde mirum videri poſſit, quod membrum genitale tam magnum habeat, vt digiti vnius craſſitudinem, quatuor verò, aut quinque longitudinem æquet, ſanguinis inſtar rubrum. Niſi magnum requireret ſumptum, numeroſiores, quàm ſolent, alerentur: ſi etenim cibus ad ſatietatem offeratur, multa pariunt oua, & magnum breui excludunt pullorum numerum. Caro neque præſtantior, neque deterior eſt Anſeris, aut Anatis domeſticæ. Hæc omnia Bellonius, qui & hanc eius iconem exhibet. Ego à Perilluſtri Alberto Buccaferreo Anatem Libycam olim dono accepi, ſed ſine turberculo in capite, vt appoſita figura indicat. Roſtrum ei denticulatum erat, contrà ac in Belloniana icone apparet: erat tamen eadem magnitudine. Toto ferè corpore nigreſcebat, ſed in collo iuxta pectus ſemicirculus erat albus: & in pectore quaſdam plumas candicantes nigris admixtas habebat. Scaliger, vt iam fuit annotatum, has Anates Indicas nominat; cuius viri verba ad hanc hiſtoriam ſpectantia hîc libēter aſcribo. Quod ex albumine (inquit) fiat corpus, certo patet exemplo naturę. Quippe Anatū Indicarum oua ſi ad ſolem diſpicias, deprehendas in ſummo eandē nigredinē, quę eſt in earū roſtris. Hoc auium genus, qua parte oculi ambiuntur, cutē habent & pēnis nudam, & rubicundam eodē ſanè modo, quo & Indicus pullus, ſicut & criſtā carneam: cæterùm neq; tā rectam, & quam nūquam demittit illius more. Illud mirum, atq; huic peculiare ſpeciei, quod nullam emittit vocē, cùm tamen & pulmones habeat, & Arteriam. Hæ potius fuerint Meleagrides ſi cōſideretur locus. Oua tamē vnicoloria ſunt, nullis interpuncta notis: tota fuſca ſuperficies: figura pene totunda. Hæc Scaliger, qui ni fallor, tuberculum illud ceraſum imitans criſtam vocat, & voce carere ſcribit, quia rarò vocem edat, eamq; exiguam, & raucam. Auguſtinus Gallus eiuſcemodi Anates quoque educari ſcribit expedire: nam ſunt, inquit, noſtratibus maiores, nec vnquam vociferantur, vt illæ facere conſueuerunt. Sed pauciora pariunt oua,

Anatis Libycæ deſcriptio. Magnitudo. Crura. Color. Roſtrum. Criſta. Tempora. Membrum genitale. Carnis qualitas. Anatis Libycæ authoris deſcriptio. Magnitudo. Color. Oua.

Anas Libyca Bellonij cum gramine aquatico ſpicato.

Anas Libyca alia, quam D. Albertus Buccaferreus Bonon. donauit.

oua, & pulli difficillimè educantur, fæminæque in hoc genere nonnisi secundo anno pariunt, quòd seriùs nostratibus libidine tententur pulli earum hoc educantur modo. Primis quindecim diebus micæ panis exhibeantur, apposita aqua in vasculis copiosa, vbi se proluant, lauentque. Deinde pani furfures licebit admiscere, ipsosq; ad lacum, fluuiumúe deducere, vt herbis, alijsque naturæ suæ cibis familiaribus vesci queant. Si quis numerosum illarum gregem alere volet, duas nostrates singulis maribus Indicis destinet: nam sic magnum ouorum numerum parient, quique ex eis excludentur pulli, satis amplo erunt corpore, sed parentibus dissimiles; mediamq; quendam sortiti naturam, facilius, quàm Indici educabuntur, nec vt nostrates importunis clamoribus erunt molesti. Cæterùm hoc modo geniti pulli nullam postea sobolem procreabunt, vt alia quoque animalia, quæ ex diuersis generibus nascuntur. Exemplo sunto muli. Hæc ille, quem de Anatibus Libycis intelligere manifestum est, non de Indicis propriè dictis, quæ in nostris regionibus non aluntur; nec fortè vnquam huc aduectæ fuerint.

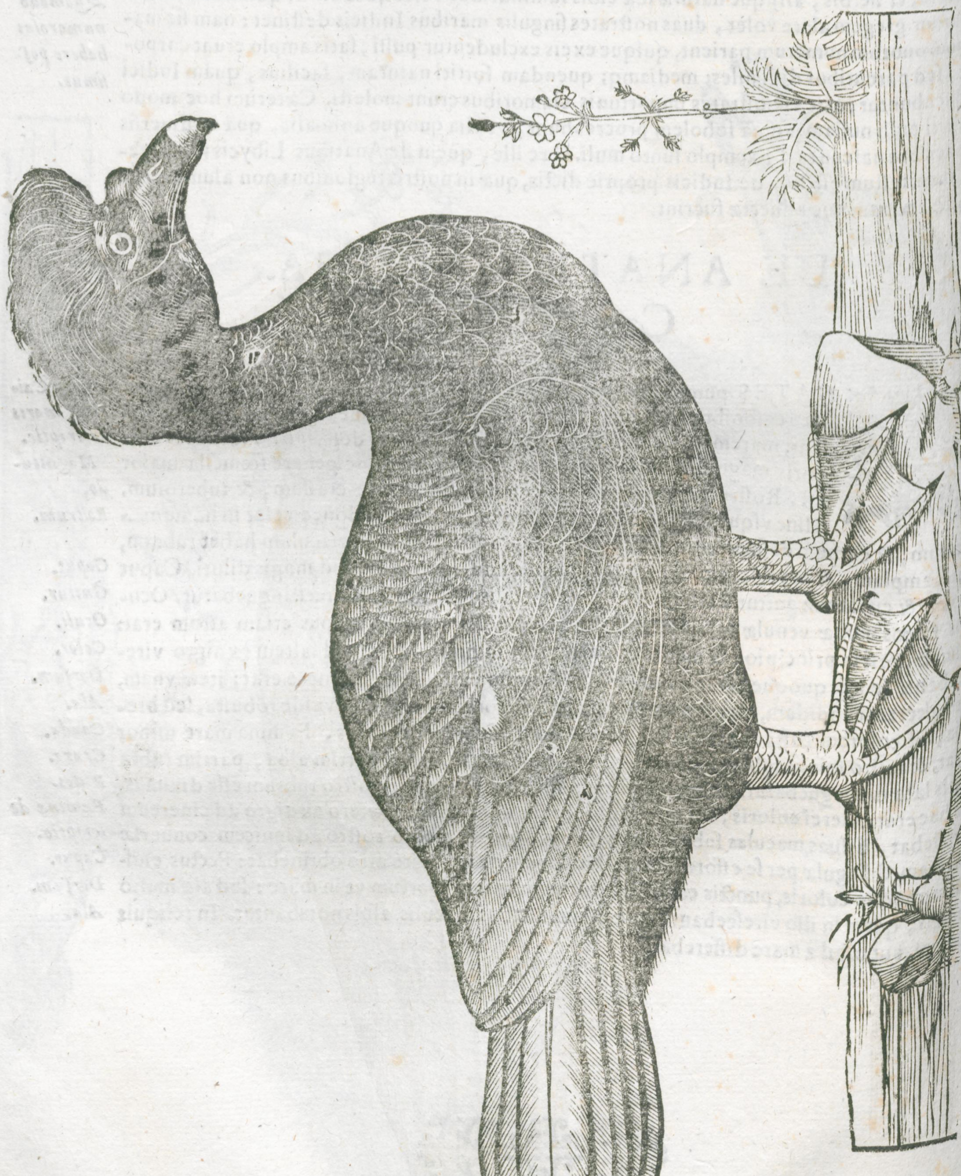
Partus. Educatio pullorum. Quomodo numerosas habere possimus.

DE ANATE CAIRINA.
Cap. XXVIII.

ANATES pumilæ quædam ex Cairo deferuntur, & in quibusdam Europæ regionibus ali cœpere. Ergo cùm ad manus meas aliquando peruenissent, marem, & fœminam depinxi, & sic breuiter descripsi. Nostrates corporis magnitudine excedunt: mas quoque in hoc genere fœmella maior est. Rostrum ei, quia capiti coniungitur, valde crassum, & tuberosum. Hinc vsque ad finem continuè angustius euadit, donec velut in hamum acutum, & curuum desinat: colore nigricat, nisi prope finem, vbi maculam habet rubram, satis amplam, & in principio alteram exiguam eiusdem coloris, sed magis diluti. Caput atrum, & cirratum: guttur statim sub rostro punctulis subcandidis interstinguebatur. Oculos flauos multæ venulæ sanguineæ percurrebant. Totum ferè corpus etiam atrum erat: plumæ dorsi in principio, & medio etiam nigræ, in fine virides, vel saltem ex nigro virescebant. In alis quoque, & in cauda pennas aliquot virescentes cernere erat: item vnam, aut alteram candidam, quæ ceu maculam albam efformabat. Crura valde robusta, sed breuia, ad colorem castaneæ proximè accedebant, sicut etiam pedes. Fæmina mare minor erat, & rostro minus tuberoso, & qua capiti connectitur, linea partim alba, partim rubra satis lata distinguebatur. Præterea macula illa, quam in maris rostro rubram esse diximus, in hac erat cinerei coloris, cui nonnihil rubri sit admixtum. Cætero ex nigro ad cinereum tendebat, si duas maculas subcandidas demas, quæ in medio rostro ad inuicem conuersæ litteram C singulæ per se efformabant: Nullos cirros in capite atro obtinebat: Pectus eiusdem quoque coloris, punctis candidis distinguebatur. Dorsum vt in mare: sed alæ multò magis, quàm in illo virescebant, quæ etiam duabus maculis albis notabantur. In reliquis parum, aut nihil à mare differebat.

Anatis Cairini maris descriptio. Magnitudo. Rostrum. Caput. Guttur. Oculi. Color. Dorsum. Alæ. Cauda. Crura. Pedes. Fæminæ descriptio. Caput. Dorsum. Alæ.

Cairina mas cum myriophyllo equisetifolio palustri.

Anas Cairina fœmina cum potamogeto.

DE ANATE FERA IN GENERE. Cap. XXIX.

SYNONYMA.

ANATES feras ſiue ſylueſtres, ſiue immanſuetas, quæ nempè liberè vagantur, Aratus Νήσσας ἀγριάδας vocat, Scholiaſtes ἀγρίας, & ἀνημέρες Νήσσας: interpretatur autem aues marinas, quæ in inſulis degant, ac ſi Νῆσσαι ἀπὸ τῶν νήσων, ideſt, ab inſulis dictæ videri poſſint: Cæterùm in ſequentibus etiam νησσαιὺς ὄρνιθας nominat Aratus, non quidem inſulares aues (ſic enim enim per σ ſimplex ſcribi oportet) ſed Anatini generis, hoc eſt, Νησσοειδεῖς, vt ſit adiectiuum à Νῆσσα. Italis Anitra ſaluatica, Gallis Cane ſauuage, Hiſpanis Anade ſilueſtre dicitur, Germanis Vvilde enten, Belgis Vvilde eende oft endt voghel. Atq; ita cæteræ gentes quoq; omnes ſua quæq; dialecto, ſylueſtrium differentia adiecta nominant: Hollandis tamen audio etiam ſimpliciter dici een vogel, hoc eſt, auem.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

Anatū plures differētia.

ANATVM ſylueſtrium plures ſunt differentiæ, quas diligentiſſimè ſcrutatus eſt quidam Germanus, ſed Mergos etiam his annumerās: cuius opera in ipſis recenſendis libenter vtemur. Differunt autem coloribus, qui ſpeciatim deinceps explicabuntur in ſingulis. Magnitudine, grauitate, leuitate, partium ſingularum diuerſitate, vt roſtro, capite, alis, pedibus, cauda. Idem præter has, etiam alias differentias recenſet: Nam Anates, inquit, differunt inter ſe vocibus, vt Fiſtularis, Strepera, Raucedula, Cercia, Muſcaria. Item volatu, nam aliæ in ſublime feruntur tardiùs, aliæ celeriùs. Cæterùm ſi quis Anatum ſylueſtrium, aut Anatini generis auium ſpecialia nomina deſideret, hìc nos ea prius recenſebimus, quæ apud veteres Græcos, aut Latinos extant, deinde etiam, quæ vel à recentioribus, cùm Latina non haberent, ſunt efficta. Ornithologus ad Anates refert Boſchades, Phaſchades, Querquedulas, Glaucium, Penelopen, Brenthum. Atq; hæc nomina apud veteres leguntur: item Anatem Circiam, Amarellam, Puffinum Anglicum, Anatem torquatam maiorem, & minorem, Anatem fuſcam, vel mediam, Anatē muſcariam, Anatem fuligulam, Anatem cirratam, Anatem fiſtularem, Streperam, Caudacutam, Quadrupedem, longiroſtram, muſtelarem, Raucedulam, & alticruram, & Germanorum Krautenten, ideſt, herbiuoras, & quæ eadem lingua dicuntur Mooren, vel Murenten. Item Trybuogel, & Katzle. Item Anates quaſdam Germaniæ inferioris, & maritimas, Meancam, Telam, & Slub Anate fera minores. Ad eaſdem quoq; referri poſſe videtur Pica illa marina, cuius meminit idem Ornithologus in paralipomenis. Aliquot quoq; genera recenſet Bellonius. Apud Indos tradit Gonzalez Ouiedus toto corpore atras, & alias quoq; aues ibi eſſe aterrimas, ſed turdis minores, omnes alias volucres alarum velocitate ſuperantes. Semper enim prope aquam volitare, ita vt eam quaſi cōtingere videantur, aliquandoq; aquis ſeſe immergere: reperiri in omnibus illius oræ regionibus: pedes Anſerinos habere, aut Anatinos, ideoq; Anaticulas nominari. Contra ᵃ Petrus Martyr albiſſimas, capite rubeo, & noſtratibus maiores in inſula Ioanna, reperiri ſcribit: Aliud iterū genus Augerius in Ancyra, quod non immeritò quis in cornicines retulerit: vocem enim cornuum ſonitum imitari, qualia inflare ſolent per diſpoſitos equos iter facientium duces. Eſſe inermem quidem, ſed audacem, & ſtrenuam, adeo vt etiam malos dæmones terrere Turcis perſuaſum ſit, libertatiſq; amantiſſimam, ita vt per totum etſi triennium in corte nutritam, ſi occaſio detur, libertatē ſaginæ anteponat, ſedeſq; natales repetat. Quæ pauca de hiſce poſtremis auibus hic annotaſſe volui, de alijs, quarum tantùm nomina ſunt recitata, ſuo loco agemus.

Aues Anatini generis apud indos velociſsimæ.

ᵃ De reb. Ocean. li. I.

Anates albiſsimæ capite rubeo vbi.

Anates Cornicines.

FORMA. DESCRIPTIO.

PAVCA hîc de Anatum ferarum descriptione generatim commemorabo: nam quæ singulis speciebus sit peculiaris forma, suo loco dicetur posteà. *Anatum syluestrum*, inquit Albertus, *apud nos multæ differentiæ sunt, sed omnes conueniunt rostri, ac pedum figura. Rostrum omnibus latum, serratile, non nimis longum, & valde apertum* (patulum) *ad cribrandum lutum. Pedes rufsi, digiti membranis iuncti ad natandum apti.* Sed non omnes hæ notæ in omnibus reperiuntur. Germanus ille, qui diligentiùs has aues obseruauit Anates, inquit, omnes palmipedes sunt, & latirostræ, exceptis generibus tribus, quæ palmipedes quidem sunt, sed rostra acuta habent. Latirostris omnibus in extremitate corneus quasi vnguis est, quo cibos apprehendunt. Dentium loco circa rostrum striæ asperiusculæ. Membranæ pedum in extremo omnibus serratæ. Et rursus: Caudis æquales sunt, præter eam, quæ ab acuta cauda nomen traxit. Sed neq; hæ notæ, quas tradit ille, in omnibus perpetuò obseruantur, si quis diligenter animaduertat. Amplius illa tria genera, quæ rostra acuta habere narrat, Mergis potiùs sunt accensenda, quàm Anatibus.

Rostrum.
Pedes.

LOCVS. MIGRATIO.

Volatus.

HELVETIAM plurimis aquaticarum auium, & Anatum generibus abundare tradit Ornithologus propter lacuum, & fluuiorum copiam, sicuti quoque Gallinam cõstat; & priuatim Anatum syluestrium *a* Io. Bruyerinus fœcundissimam esse testatur, quia tot amnibus, tot riuis, riuulis, totq; paludibus, aquisq; stagnantibus, quæ cibos hybernos adiuuant, irrigetur. *In Septentrionalibus aquis*, inquit *b* Olaus Magnus, *tanta Anatum copia est, vt ferè cunctas aquas cooperire videantur. Non enim eas aucupes exturbant, nisi rarò: quia Anatum carnes frigidæ sunt* (atqui ab alijs calidæ statuuntur) *& crassi nutrimenti: imò veriùs, quia longè meliores ex syluestri venatione, quàm aquatica habent carnes.* In Italiæ quoque pluribus locis frequens est earum numerus, maximè in Ferrariensi, Rauennati, & Mantuano agro, vbi nimirum loca sunt aquosa, amnes, lacusq; qualia amare ex Aristotele, & alijs fuit annotatum. Tradit autem *c* Olaus Magnus in Septentrionalibus regionibus nonnisi in aquis tepidis morari, *quarum*, inquit, *subterraneæ venæ calidam, quasi sulphuream exhalationem continuè subministrant. Ne tamen glacie constringantur aquæ huiusmodi naturæ instinctu circulariter, & obliquè natantes eas aquas seruant apertas, tantumq; vociferantur, vt ad magnam viarum distantiam inde audiantur. Cùm verò vehementia frigoris fuerint superatæ, in sublime se eleuant, vastum mare velut vnicum præsidium pro securissima statione petentes.* Hæc ille. Cæterùm cùm is à frigoribus compulsas vastum mare petere scribat, videndum nunquid aues migratoriæ sint dicendæ. Hoc enim alij aiunt, alij negant. Demetrius Constantinopolitanus eas quotannis discedere asserit, Kiranides addit, cum Anseribus feris, & Ciconijs, alijsq; auibus migrare in Lyciam, atque illic circa Xantum fluuium aduersus Coruos, Cornices, Vultures, aliasque carniuoras aues pugnare, vt aliàs recitauimus. Ornithologus affirmat in Heluetia Anatum ferarum, & Mergorum genera hyeme tantùm reperiri: quas tamen in Italia, vt Ferrariæ, & Venetijs æstate etiam, & autumno se vidisse cõmemorat. Contrà *d* Io. Bruyerinus non mutare sedem asserit. Sed morantur, inquit, apud nos, in palustrium aquarum iũcis nidificantes, & fœtus educantes. Idem quoq; alij affirmant. Cæterum Germanus ille hanc controuersiam optimè dirimere mihi videtur, cum inquit: Hyemis tempore, aut in ripis fluuiorum, aut piscinarum aggeribus, aut paludum frutetis latere, aut syluarum propinquitates, hortorumùe vicina præsidia petere deprehensũ est: aliquid migrare eas persuasi sunt: quasi dicere, eò quòd lateant in commemoratis locis, ideo aliquos eas migrare sibi persuadere. Ego item aues migratorias suapte natura esse non puto: nam in nostris regionibus omni tempore conspiciuntur, sed si frigoris, aut caloris intolerabili vehementia, aut alio quopiam graui incommodo premantur, meliora, ac vtiliora sibi loca quærere, vti etiam ex hisce Georgij Agricolæ verbis elicitur: *Aquatiles volucres*, inquit, *temporibus hybernis si confe-* runt

Anatũ ferarum vbi copia.
a De re cib. lib. 15. c. 3.
b Hist. Sept. lib. 19. c. 6.
c Ibidem.
d De re cib. lib. 15. c. 3.
Aues migratoriæ nõ sunt.

runt ad lacus, & fluuios in Auſtri partibus ſitos, qui frigore non congelant: aut ad aliquam fluminum partem, cui aqua non conglaciat, vt Araeolæ, Mergi, Anates immanſuetæ, Querquedulæ, &c. Ornithologus pariter idem confirmare videtur, dum ait: Anates feræ noſtri lacus noctù ſæpe tranſuolant ad vicinum fluuium Silum, tanquam tutiores illic à vulpibus, & lupis, futuræ, vt audio. Quod modò ad volatũ attinet, conſtat, gregatim volare, & rarò ſolas inueniri. *e* Plinius, Anates ſolas, quæq; ſunt eiuſdem generis in ſublime protinus ſe ſe tollere ait, atq; è veſtigio cælum petere, & hoc etiam ex aqua. Itaque in foueas, quibus feras venamur, delapſas ſolas euadere. Apud *f* Nonium Anates Varro quaſſagipennas appellat, quod veluti quaſi pennis volent. Verba ſunt. *Neq; quaſſagipennas Anates, tremipedas, buxeis roſtris, pecudes paluſtres nocte nigra ad lumina lampadis ſequens.*

Gregatim volant.

e Lib. 10. cap. 38.

f in pecudes.

Anates cur quaſſagipenna dicta.

AVCVPIVM.

Anates pluribus modis capiuntur.

Canibus.

Accipere.

Falcone.

Viſco.

PLVRIBVS ſanè modis Anates capi conſueuerunt; ſæpiſſimè autem canibus, quos idcirco aquaticos dicunt. Item Accipitris, & Falconis opera, vt in illarum auium hiſtorijs docuimus. Quomodo autem viſco, docet Creſcentienſis. *Anates,* inquit, *cæteræq; aues aquaticæ etiam viſco capiantur, cùm viſco innoluitur funis longus ex paueris* (tipha) *quibus ſcoriæ fiunt* (locus videtur corruptus legendum Storiæ, vel melius ſtoreæ) *compoſitus, & præcipuè ſerò in lacu, vel alibi, vbi aues iſtæ ſæpius morari conſueuerunt. Nam aues per aquam natantes noctu incidunt in funẽ ſuper aquam extenſum, & capiuntur, & poſtridie captæ inueniuntur. Sed oportet, hunc viſcum ita eſſe temperatum, vt aqua non corrumpatur.* Hæc ille. Viſci huiuſmodi, quod ſcilicet aqua non corrũpatur, meminit Braſauolus. Scribit enim, viſcum quoddam eſſe aquæ aptum, arte paratum, ex melle videlicet, aut oleo nucum, aut oleo oliuarum, quo vtuntur aucupes ad irretiendas aues tempore pluuio, vel etiam ad piſces ipſos capiendos. Cæterùm modus hic capiendarum Anatum viſco minus eſt in vſu. Vſitatius verò eſt has aues retibus capere, diuerſaq; reti genera ad hoc fuere excogitata. Idem *a* Petrus Creſcentienſis docet quomodo Anatum ſylueſtrium ſæpe ingens copia à cicuribus electa hoc aucupij genere irretiatur, ita vt vna hora mille quandoque capiantur, pantheræ dicti retis opera. *Aues,* inquit, *cum retibus pluribus capiuntur modis: & vno quidem modo capiuntur ad pantheram qua capiantur Annates* (Anates) *& modus quidem eſt, vt iuxta aliquam paludem facias foueam circa ſedecim, vel vigintiquinque brachia longam, & circa decem, vel duodecim brachia latam, vel maiorem, ſi volueris tantum concauam, quod circa vnam ſpannam aqua habeat, & ſit à duobus capitibus longis acuta in vno angulo, ſic quidem feſatus, & in alto aliquantulum longa ſic caſella circa foueam. Sunt vndiq; ſpacia plana, quanta eſt retium latitudo, deinde fiat ſepis circunquaque, ne lupi, aut vulpes, nec aliqua animalia nociua intrare poſſint: & aues in eo loco exiſtentes fugari. In prædicta fouea ita duodecim, vel ſedecim Annates domeſticæ die noctuq; morentur in hyeme, & milica in bona quantitate proijciatur in aquam propter domeſticas, & ſylueſtres, ſintq; domeſticæ ſylueſtribus ſimiles in colore pennarum. Circa foueas, iuxta ripas figantur pali quatuor perticarum, quæ rete eleuent, & pali retiarum figantur circa ſpacia prænarrata, & ſuper ipſam cordam paruorum palorum totum colligatur rete, & tam ipſum, quàm ſtangiæ, ſiue baculi, qui rete leuant, & cooperiãt optimè, ſintq; retia duo magna in vtroq; capite coniuncta, vel poſita ſint retia, vt aroli coniungunt, quæ quidem coopertorium vocant, quæ cùm eleuantur ſimul in altum, coniungantur ad modum culminis domus paleatæ. Et modus quidem eleuandi eas eſt, quod iuxta caſellam eſt furca cum pertica, in cuius capite ſubtili eſt retiarum funis annexus; in groſſo verò eſt ciſta fortis, & magna ex terra repleta, quæ ſuo pondere cùm volueris, ad modum quaſi machinæ rete eleuabit. Huc confluet multitudo Annatarum in nocte per aera volitantium, cùm domeſticæ vociferabunt. Cùmq; in multa quantitate deſcendent, retia eleuabis, & cum pertica percutiendo leuiter retia, omnes ſylueſtres in cuculum retis, quod eſt in ſupradicto foſſato extenſum expelles. Et domeſticæ, quæ non timent, remanebunt in pantheria, deinde aperies caput cuculli, & facilè cum dentibus Anates in capite occides, ſic quod vna hora mille quandoque capiuntur.* Idem *b* alibi alium modum capiendi Anates docet his verbis: *Item eſt aliud ingenium capiendi Annates iuxta aquam, vbi ſabulum eſt, & eſt rete ſimile prædicto* (reti, quo ſupra ſcripſerat capi Anſeres, & Sternas) *Sed eſt parum, & ſatis ſpiſſum, & eodem modo tenditur, & ſabulo cooperitur, & locus cuſtoditus eſt ex aliqua re, deinde ſabulo coopertus, & paruum habeat foramen, vnde videri poſſit, & caueat, ne per foramen flatum emittat, cùm in loco ſunt aues: hic non ſunt ſtellones neceſſarij, ſed per totam hyemem ponitur ibi milica, & vinacea, vt aſſueſcant aues locum frequentare. Cùm autem ibi ſtare conſueuerunt, tendas rete, poteriſq; optimè locum cuſtodire,*

Viſcum quod aqua non corrũpitur.

Retibus quomodo capiantur.

a Lib. 10. cap. 17.

b Lib. 10. cap. 20.

atque

atque viam introitus longam cauare, & melogarÿs, & sabulo desuper cooperire, &c. Priori Crescentiensis aucupio haud dissimile videtur, quod docet Cardanus, dum ait: *Aues, quæ gregatim incedunt etiam capiuntur, vt Perdices: magis his Anseres, omnium maximè Anates. Cicuratas enim ex suo genere, præcisis alis, iuxta aquas vallo circumducto alere oportet copioso, iucundissimoque illic cibo. Id Anatibus inter reliqua est sorgum incoctum aquæ. Nocte dum cicures clamant, agrestes descendunt ad cibum. Nam animalia omnia consensum habent in quatuor vocibus, cibi, Venereorum, pugnæ, ac timoris, seque mutuò intelligunt. Retibus igitur, quæ coopertoria vocantur contractis (hærent enim palis inuolutæ) clauduntur, vt quandoque mille vno impetu Anates captas referant. Et quanquam mirum videatur, certum tamen est, nullum esse felicius aucupium. Eligantur verò è cicuribus, quæ colore agrestibus sunt simillimæ.* Hæc ille. Albertus quendam etiam astum docet, quo faciliùs hæ aues irretiantur. Cum enim Anates, & aliæ etiam aues imitentur ciuilitatem, vt inquit ille, gregaria conuersatione, & defensione communi. Itaque faciliùs decipiuntur ab aucupibus: positis enim quibusdam suæ speciei auibus, aut auium imaginibus iuxta retia, mox cùm ad illas conuersandi gratia accesserint, retibus includuntur, laqueis quoque illaqueantur Anates, vt ex Oppiano habetur. Alij alios etiam astus excogitarunt, quibus sine retibus, aut similium instrumentorum adminiculo Anates, aliasq; volucres se posse capere sperant. Didymus in Geoponicis, inquit, quod si quis obseruet locum, ex quo potum sumunt Anates, & euersa aqua, vinum nigrum immittat, vbi id hauserint, cadent, & prehendi facilè possunt. Idem & vini fæcem præstare asserit. Ornithologus escas quasdam ad id ex authore innominato Germano, & quibusdam manuscriptis, describit his verbis: Capiuntur, inquit, & escis quibusdam obiectis Anates, aliæq; aues, tanquam inebriatæ, quales sunt lappæ (hoc nomen Kletten ad personatam, & alia lapparum genera apud Germanos refertur) semina sparge in locum, quem Anates frequentant, quo illæ ingesto ita afficiuntur vertigine, vt manibus capi possint. Alia esca. Tormentilla in vino bono coquatur, tum in eodem cocta frumenti, aut hordei semina proijcito in spatium capiendis auibus destinatum: sic enim tormentillæ frustula simul cum seminibus deuorabunt, & inebriatæ cùm volare nequeant, capientur manibus. Hoc autem commodiùs fiet, cùm cælum perfrigidum, & nix profunda fuerit. Alia. Per locum auibus frequentari solitum hordei grana disperge, deinde ex farina hordeacea, felle bubulo, & seminibus hyoscyami medicamentum instar pultis paratur, quod in tabella eis expones. Eo gustato aues adeo grauantur, vt volare nequeant, & manibus capiantur. Alia. Hordeum, fungos, quos à muscis denominant, cum seminibus hyoscyami misce, & pulticulam inde factam in tabella expone, vt suprà. Io. Baptista Porta hæc eadem in suo libro de magia naturali repetijt.

Animalia consensum habent in quatuor vocibus.

Quomodo manibus capi queāt.

Esca ad capiendas Anates, aliasq; aues.

PRÆSAGIA.

NESSÆAS aues, inquit Aratus, (Scholiastes interpretatur Anates) *si frequentes, & conglobatas ferri animaduerteris, quanquam cælo æstiuo, & sereno, imminentem pluuiam expectabis.* Et rursus: *Sæpè Anates feræ, aut Æthyiæ marinæ alis incontinente concussis, ventum instare mouent.* Gulielmus Grataroius tradit, aquaticas aues, vt Anates, & huiusmodi, si cùm incipit gelare, aquas quærant magnas incongelabiles iuxta mare, gelu diù mansurum præsagire.

Pluuiæ præsagium.

Venti præsagium.

Gelu diù mansuri præsagium.

VSVS IN CIBO.

ANATES feras, vt Anates domesticas ad cibum accipimus, Coquus quidam Gallus iubet his in pastillo coquendis addi lardum, & caryophyllos tritos cum zinzibere.

VSVS IN MEDICINA.

GVALTERIVS Ryffius in libro Germanico de liquoribus stillatitijs, Anatum ferarum sanguis, inquit, varijs venenis aduersatur: itaque antidotus de sanguinibus, cui etiam admiscetur, loco optimæ theriacæ vsurpari potest, vti Manardo Ferrariensi quoq; visum est. Sunt qui in eundem vsum Chymicis instrumentis puriorem huius sanguinis partem vi ignis extrahant, eiusq; liquoris secreti sescunciam, aut vnciæ duas partes venenis resistere dicant: calculum etiam renum, & vesicæ mirum in modum comminuere. Veteres quidem simpliciter Anatum sanguinem laudant: sed Ponticarum sanguis contra venena præfertur, quas syluestres esse itaq; putandum. Syluestres enim, quàm domesticas veneno pasci (quod de Ponticis scribitur) verisimilius est, vt rectè iudicat Ornithologus.

DE BOSCHADE,

seu Querquedula in genere. Cap. XXX.

Ordo.

IN Anatum syluestrium serie, de eis primùm acturos fore nos promisimus, quarum extant Latina nomina: & deinde ad reliquas progressuros, quibus Latinum nomen vel non est, aut certam incertum, aut obscurum. Primò igitur sese offerunt Boschades, quas cum Querquedulis easdem dici posse arbitratur Ornithologus, & meo iudicio, prudenter, ea tamen posita distinctione, quod querquedula sit minor, vt ille quoque scribit. Quare cùm tam parum differant de vtriusq; hic simul agemus, tanquam de eisdem, vel saltē simillimis auibus. Βόσκας paroxytonum, & masculinum Græcè apud *a* Aristotelem legitur, vbi habet. Βόσκας ὅμοιος μὲν Νήττη, &c. Quo loco Albertus, nimirum ex Auicennæ interprete, corrupta voce Græca Batichen habet. Apud Grammaticos oxytonum scribitur Βοσκάς. Eustathius deriuat etymum à verbo Βόσκω. Vt à verbo Βόσκω, inquit, deriuatur Βοσκάς, quæ auis est Anate minor, sic à φέρβω φορβάς. Et alibi. Εκ δὲ τοῦ βόσκειν ὥσπερ ὄρνεον ἡ βοσκὰς ἔστω καὶ προβοσκὶς ἐλεφάντων, &c. Βασκὰς apud Hesychium auis etiam nomen est, fortè eadem, quæ Boschas. Legitur & Βασκα apud Aristophanem, cùm ait: Καὶ ἐλεᾶ καὶ βάσκα καὶ ἐλαφᾶ, vbi Scholiastes, Basca, inquit, etiam à Callimacho nominatur. Iam verò Querquedulæ etymologiam sic inuestigat Ornithologus: Querquedulæ licet per onomatopœiam potius sic dictæ mihi videantur, coniecerit tamen aliquis, quoniã querquero, idest, frigido, & hyemali tempore maximè appareant, vt & reliquæ aues aquaticæ feræ. Apud nos quidem, inquit, idem, & vbicunque lacus, aut fluuij sunt, (qui per hyemem glacie non astringuntur) inde sic dici potuisse.

a Hist. l. 8. c. 3.

Boschadis etymum.

Querquedulæ etymum.

Iactas me, vt febris Querquera, Lucilius, & alibi:

Querquera consequitur febris, capitisq; dolores.

Festus querqueram exponens frigidam cum tremore, à Græco, inquit, κέρκερα certum est dici. Ego non à κέρκερα Græcè (quæ vox apud nullum authorem extat, quod sciam) sed κρυερα legerim. An tu fortè morbum appellari hic putas ægrotationem cum febri rabida, & quercera? Quercera enim grauem, & magnam putant dici. Gellius libro vltimo. Is mihi erat bilis querqueratus. Plautus, citante Festo. Querquetularia porta Romæ dicta, quòd querquetum intra muros vrbis iuxta se habuerit, Festus. Sed apud Plinium 16. 10. Querculana. Hæc Ornithologus. Iam reliquas huius auis nomenclaturas, prout alij etiam vertunt, prosequamur. Bosca, inquit Niphus Italus, rusticè dicitur Sartella. Accedit autem hoc nomen ad Gallicum Cercelle, vel Cercerelle, quam auem Latinis Querquedulam dici putat Bellonius, & alij eruditi viri. Germani quidam Boschades intrepretantur Anates syluestres, quibus rostra latiuscula, & sima, color cinereus, nigredine variatus, Germanicè dictus Mittelenten, idest, mediæ magnitudinis Anates. Quidam verò Anglus Boscam auem esse aquaticam, Anati similem, sed minorem esse autumat. Quum verò, inquit, multæ sint aues aquaticæ Anati similes, sed minores, vt sunt Telæ vocatæ ab Anglis Vulge-

Querquetularia porta cur sic dicta.

Sartella. Cercellæ.

Telæ.

Vulgenæ, & Phocardæ: eam puto Boſcam eſſe, quæ proximè ad magnitudinem, & ſimilitudinem Anatis accedit. Hoc quum Phocarda faciant, illam Ariſtotelis eſſe Boſcam ſentio. Sic ille. Quod ad Phocardæ nomen attinet, Ornithologus ſic dictam putat, quod roſtrum eius ad cochlearis figuram aliquo modo accedat. Nam Galli, inquit, quorum linguam Angli in plurimis imitantur, cochleare phocam vocitant. Cæterùm hæ Anglicæ, Germanicæ, Gallicæ, & Italicæ nomenclaturæ vni tantùm fortè Querquedularum generi conueniunt, vt procedente hiſtoria patebit.

Phocarda cur dicta.

GENERA. DESCRIPTIO. LOCVS. Educatio.

BOSCADVM, ſeu Querquedularum plura ſunt genera, vt patebit. Athenæus duo tantùm agnouiſſe videtur, dum ait: *Eſt & alterum Boſcadum genus, maius Anate, ſed minus Chenalopece.* Haſce, aut ſimiles Anates Ornithologus à ſuis Groſſenten, VVild blavventen, hoc eſt, magnas, & ſylueſtres cæruleas Anates vulgò dictas eſſe conijcit. Alterum Boſcadum genus illæ ſunt, quæ propriè Querquedulæ nuncupantur Anate minores, & ſemper ferè ſcriptoribus ſub Querquedularum nomine veniunt. Hiſce duobus generibus Ornithologus addit Circiam, & quam Amarellum in regimine Salernitano nominant, inter aues cibo idoneas; item illam, quæ circa Argentoratum Kernell vocatur, nomine ad Gallicum Cercella alludente. Quod modò ad formam Boſcadis attinet, ea certè obſcurè ex veteribus colligitur. Ariſtoteles palmipedem eſſe, ſimilem Anati, ſed minorem ſcribit: quæ notæ minori Querquedulæ conueniunt, vti quoq; , quam dat Athenæus, interprete VVottono; marem magis varium aſſerens. Idem Athenæus mares etiam in hoc genere roſtra ſima, & minora proportione habere tradit; quod obſeruandum eſſet: omnibus enim Boſcadum, aut Anatum generibus non videtur conuenire. Circa lacus verò, & amnes verſari, quod de Boſcade ſcribit Philoſophus, omnibus æquè conuenire, nemini dubium. Querquedulæ olim educabantur in auiarijs incluſæ, non ſecus ac Anates, vt ex Columella habetur, dum ait: *Nam clauſæ paſcuntur, Anates, Querquedulæ, Boſchides, Phalerides, ſimileſque volucres, quæ ſtagna, & paludes rimantur.* Vbi Boſchides pro Boſcades fortaſſe legitur. Cæterùm cum Columella Querquedulas, Boſchides, & Phalerides hìc ſimul nominet, Varro Querquedulas, Phalarides, & Perdices, mox ſubijciens: *Quæ vt Archelaus ſcribit, voce maris audita, concipiunt; Quæ, vt ſuperiores* (Anates) *neque propter fœcunditatem, neque propter ſuauitatem ſaginantur, ſed ſic paſcendo fiunt pingues.* Hic nouus oritur ſcrupulus, nunquid Querquedulæ, & Boſcades, ſeu Boſchides, vt ille habent, ſimul ceu diuerſæ nominatæ ſint eædem, vt anteà ſtatuimus, Ornithologum ſequuti. Poſſet meo iudicio reſponderi, fieri poſſe, vt Columella, cùm duo ſint Boſcadum præcipua genera, maius nempe, & minus, vnum Græcè, alterum verò Latinè nominauerint: etſi interim vtrinque nomen vtriq; generi conueniat.

Boſcadum plura genera.

DE PHASCADE, SEV QVERQVEDVLA Minore. Cap. XXXI.

DVO præcipua Boſcadum, ſeu Querquedularum genera ſtatuimus, maius ſcilicet, & minus. Hic prius de minoribus, quas propriè Querquedulas appellari remur, dicemus. Bellonius, qui vnum tantùm Boſcadum genus facit, Boſcades, & Phaſcades Græcè appellari ſcribit, & Garganey in Gallia Ciſalpina. Ornithologus hoc genus particulatim Phaſcades quoque dici exiſtimat, ex Athenæo ſcilicet, ſcribente, Phaſcades maiores eſſe paruis Colymbis. Hæ, inquit, ſi non Querquedulæ ſunt (quas paulò ante Boſcades minores eſſe conijciebam) congeneres ſaltem, ac ſimillimæ, paulò tamen minores fuerint, cùm vtræq; Anati ſimiles, & minores deſcribantur: & Phaſcadum nomen neque apud vetuſtiores reperiatur, neque certam eius etymologiam agnoſcamus. Idem cenſent Germani alij eruditi, qui inquiunt: Phaſcades Anatibus ſylueſtribus (quas varias eſſe dixerant, nempe cinereas, & nigris, albiſq; maculis diſtinctas) ſimillimæ, ſed minores ſunt, Varroni Querquedulæ, Germa-

nis Kringenten. Sic illi. In quibusdam Italiæ locis, vt circa Ferrariam Scauolo, & detorto, vt apparet, à Querquedula nomine Cerceuolo, & in agro Foroiuliensi, teste Theodoro Trebellio Cercedula nuncupantur, Mediolani Garganello. Sed hoc nomen aliqui etiam alijs Anatibus, aut Mergis impropriè tribuunt. Ambrosius Calepinus pariter Italus, Querquedula, inquit, semper in aquis natat, sicut Anas, quam Qualiam dicimus à voce. Sed nos Qualiæ nomine passim Coturnicem accipimus, non aliquod Anatum genus. Ornithologus Italis Sartellam dici etiam putat, eo argumento, quòd Niphus Italus Boscam rusticè Sartellam appellari existimat, vt supra diximus Gallis Cercella, vel Cercerella dicitur, Bellonio verò Sarcelle, alijs Garsote, & Helebran; Hispanis, vt credit Ornithologus, Cerceta. Georgius Agricola Germanicè interpretatur Krichentelein, quidam verò Kruckentle, alij Krigente. Conijcit autem Ornithologus eandem esse, quam apud Heluetios appellant Kleinenten, idest, Anatem paruam, & à colore Gravventile, id est, Anaticulam fuscam, & à locis aquarum cœnosis, in quibus victum quæritat, Murentle Sorentle, vocibus diminutiuis (nam alia quædam maior Murent vocantur.) Alibi in Germania, Troislent dicitur, in Heluetia alicubi etiam Socken. Eliota Anglus Anglicè interpretatur Teale. Alius quidam Anglus Telas vulgo aues vocari scribit, quæ Anatibus minores sint, alioqui similes, vt & Vvigenæ. Vuigenæ autem, & Teelæ (vt sibi ab Anglo quodam dictatum fuisse testatur Ornithologus) non dissimili magnitudine, sed colore Anates sunt. Hæ cæsij (fusci) coloris dorso, & pennis, sed pectore albo, illæ varijs coloribus distinctæ, Columbis maiores vtræque, & dulcium aquarum incolæ, in quibus pisciculis, & gramine aquatico vescuntur. In pretio sunt Anglis, quod & præpingues sint, vt plurimum, & carnem grati saporis habeant. Telam Anglorum, vt credit Ornithologus, Frisij Teling vocitant; eamque Anate fera minorem faciunt, Meanca maiorem.

Garganello.

FORMA. DESCRIPTIO.

QVERQVEDVLÆ nostræ syluestres, inquit Ornithologus, minores multò communibus Anatibus, rostro tamen, pedibusq; & cætera similes: fuscæ, vel subnigræ, sed partem in alis viridem habent, rostro nigricante: superior, & interior colli pars ad rostrum vsque plumis obscurè ruffis, vel castanearum coloris vestitur. Quidam Germanus sic describit: Anas parua, ein Krutkentle, quæ proprio nomine Querquedula, discernitur à cæteris Anatibus corporis exiguitate, & alijs partibus Rostrum nigrum, caput rubrum cum viridante vtrinque macula. Collum nigris albisque pennis quasi squamosum. Gula alba atris notata punctis, venter item albus. Alæ in cæsio viridantes, nigris, candidisq; transuersim admixtis pennis. In fœmella minus insigne caput, minus gula, venter magnæ Anati fœmellæ similis. In vtrisque pedes cum membranis nigris cinerei. Hæc ille. Bellonius suam Sarcelle describit his ferè verbis: Boscas Anati omnino similis esset, nisi magnitudo distingueret; eademq; inter marem, & fœminam Boscadem est differentia, quæ inter Anatem fœminam, & marem, ita vt si quis se videre Anatem paruam fingat, is Boscadis formam prorsus conceperit animo: In multis Galliæ locis Sarcelle dicitur, quibusdam alijs vne Garsote, item ab alijs vn Halebran, Mediolani verò Garganei, Græcè, & Latinè Boscas, & Phoscas, ipsum pro Phascas, Phoscas legere existimo. Auis est nota, & descriptione vix eget. Celebris est in Romanorum conuiuijs. Magni fit apud Gallos, adeo vt quandoque non minoris veneat, quàm Anser, vel Capus. Carne enim delicata est, & quæ palato mirum in modum arridet. Color in ea non variat. Plerunque enim fœmellæ collo sunt cinereo, ventreque luteo, dorso, alis, ac vropygio fuscis: in alijs maculam habet splendentem, vt Anates: subtus verò lineam candidam ab extremo pennarum, quæ alas transcurrunt productum haud secus ac in Morilens (hoc est Glaucio, vt ille vertit) Duodecim priores alarum pennæ eiusdem omnes sunt coloris: quæ verò has sequuntur, extrema habent alba, & alteram efficiunt lineam albam: quemadmodum, & prior à maiorum pennarum extremitatibus constituitur. Quia autem alarum pennæ supernæ nigræ sunt, vtrinque maculam nigram exhibent. Boscades illubenter aquæ sese immergunt, secus ac Glaucium: neque rostrum habent adeo latum. Hæc Bellonius, qui iconem aliquantulum diuersam ab Ornithologo exhibet. Ego plures Querquedularum species obseruaui, quæ tamen ab aucupibus nostris communi nomine Anadri-

Magnitudo. Rostrum. Pedes. Color. Alæ. Altera Querquedulæ descriptio. Magnitudo. Rostrum. Caput. Collum. Alæ. Maris à fœmina differentia. Pedes. Descriptio altera ex Bellonio. Carnis suauitas. Collum. Venter. Alæ. Vropygiũ.

Anadrini, ideſt, Anaticulæ, abſque vllo diſcrimine appellantur. Tres hìc tantùm deſcribam, quas depingi curaui, & inſculptas poſtea exhibeo. Omnes Anati vulgari ſimiles ſunt, ſed multò minores: vix etenim ab extremo roſtro ad extremam caudam vſq; duos dodrantes exæquabant. Prima roſtrum habet nigrum, breue, & non valde latum; caput, & ceruicem coloris ſpadicei obſoleti. Plumæ albæ ab oculorum radicibus incipientes, & in medium collum deſinantes, gulam totam, magnamq; colli partem conſtituunt. Inferior verò colli portio, & pectoris cinerea maculis fuſcis notatur. Pectoris reliquum, & venter totus coloris ſunt prorſus cinerei. Dorſum nigrum ceu ſquamis fuſcis variegatur. Alæ nigræ tribus albis notantur maculis, quarum prima reliquis eſt amplior, poſt hanc infima, media verò eſt omnium minima. Cauda eſt ſubnigra. Crura parum craſſa, parumq; robuſta, ſicut pedes non valde lati: tam verò hi, quàm illa nigricant. Secunda Querquedulæ à quodam Germano deſcriptæ in multis reſpondet: nam roſtrum habet nigrum, & latum. Caput rubrum, ſeu potius ex ſpadiceo ad rubrum vergens cum macula oblonga ab oculis ad occiput excurrente viridante. Collum, dorſum, & totum ferè ventrem ex nigris, & ſubalbidis pennis quaſi ſquamoſa: Gulam cineream atris notatam punctis: Pectus ex cinereo fuſcum: Alas, & caudam inter nigrum, & fuſcum ambigentes, diuerſis etiam in locis albo, nigro, & viridi colore variantes. Crura non valde craſſa, aut robuſta, pedeſq; anguſtos, & fuſcos cum membranis nigris. Hanc cum Batauo cuidam oſtenderem, & nomen ſciſcitarer, reſpondit ſua lingua Taling appellari, quod ad Angelorum Teling proximè accedit, addidit inſuper, magnam illarum in Batauia copiam reperiri, ibiq; in cupedijs haberi. Hiſce duabus tertiam ſuperaddere libuit, cuius à Iaponenſium regibus Romam delatæ mihi copiam fecit Cæſar Fachinettus Marchio, & Senator Bononienſis, quam Querquedulam Indicam libuit appellare. Quantùm verò ex pictura licet conijcere, Anatibus multò minor eſt, roſtriq; ſuperior pars inferiore longior aliquantò. Roſtrum ipſum, & pedes toti, & digiti inſigniter rubeſcebant. Capitis vertex, collum ſuperius, & fortaſſis etiam totum dorſum lutei coloris, ſicut etiam vropygium, quod tamen amplius maculis ſemilunaribus nigris ſatis magnis eſt inſignitum. Collum ſupinum, pectus, & totus venter candida. In alis maxima colorum, eaque pulcherrima diuerſitas. Priores enim pennæ, quæ ad ſcapulam ſunt, roſei obſoleti coloris ſunt; ſed præterea eiuſdem notantur maculis ſemilunaribus nigris, quibus vropygium. Quæ has ſequuntur, partim albæ ſunt, partim virides. Omnium longiſſimæ cæruleo colore vegetiſſimo decorantur. Cauda partim ſubuiridi, partim ſubcæruleo; ſed ſecus ac in alijs Querquedulis digiti nulla membrana coniuncti apparent.

Querquedulæ primæ deſcriptio. Roſtrum. Gula. Collum. Pectus. Venter. Dorſum. Alæ. Cauda. Crura. Pedes. Querquedulæ ſecũdæ deſcriptio. Roſtrum. Caput. Collum. Dorſum. Venter. Gula. Pectus. Querquedulæ Indicæ deſcriptio.

DE ANATE CIRCIA.
Cap. XXXII.

ANATEM, quam Circiam dicunt, ex Querquedularum minorum genere eſſe credit Ornithologus. Germanus quidam interpretatur Germanicè ein Birckilgen, aitq; à ſono vocis ita appellatam, & cum parua Anate habere ſimilitudinem, ſed colore alarum, & ventris differre. Alas enim eius gemmantibus pennis carere, & in hoc genere ventrem magis maculoſum eſſe. Hoc genus inquit Ornithologus, in noſtris etiam lacubus reperiri puto. Vidi enim non ita pridem initio Ianuarij captum Anatis genus exiguum, paulò maius Mergulo, corpore toto fuſcum: roſtro Anatis, hoc eſt, latiuſculo, fuſco, pedibus etiam fuſcis, collo palmum longo, reliquo corpore ſex digitorum. Erat autem fœmella, & oua continebat. Mas nimirum, vt conijcio, colore elegantior eſt: in ventriculo nihil, quàm calculos minimos, & ſemina quædam herbarum aquaticarum lentiformia ferè (minora, altioraq; lente) ſubruffa reperiebam. Hæc ille.

Anatis Circiæ deſcriptio. Vbi reperiantur. Altera deſcriptio.

DE ANATE KERNELL CIRCA Argentoratum dicta. Cap. XXXIII.

Kernell descriptio.

AD Querquedulas siue Anates minnores, illam quoque pertinere putat Ornithologus, quæ circa Argentoratum Kernell vocatur nomine ad Gallicum Cercella alludente. Color ei varius; rostrum Indici ferè coloris est. Circa caput ruffa est, sed punctis albis aspergitur. Vertex niger, gula alba, vt pars etiam ventris superior. Duæ lineæ albæ longiusculæ ab oculis retro ex latis in angustas tendunt. Dorsum nigrum, vt & cauda. Alæ cinereæ, transuersis duabus lineis albis distinctæ, superiore latiuscula, angusta inferiore: quarum interuallum nigricat, vt & inferior pars alarum. Pectus ruffum, nigris maculis magnitudine, figuraq; diuersis distinguitur. Crura fusca, vel cinerea ferè. Sed hæc omnia ad auis depictæ inspectionem scripta mihi sunt. In Germania inferiore alicubi Crackasona vocatur, ni fallor. Hæc omnia Ornithologus; qui etiam in epitome hanc à coloribus diuersis Querquedulam variam vult cognominari.

DE QVERQVEDVLA CRISTATA, seu Colymbi Bellonij. Cap. XXXIV.

Descriptio.

QVAM auem ex Anatum genere Querquedulam cristatam Ornithologus, eam Bellonius Colymbim esse putat, & describit his ferè verbis: Exiguum quoddam Anatis genus est Glaucio (Morillon) minus, Græci, ni fallor, Colymbim dicunt. Auis est corpore compacto, ac rotundo: oculos habet flauos, & ære expolito splendidiores. Pedes, crura, nigra, & sicut & rostrum, quod pro corporis portione latum est, vt Anatis. Crura breuia, pedes verò latos; caput, collum, pectusq; nigra, ventrem plumbeum. Galli appellant Copetee propter transuersam in alis lineam albam, velut in Glaucio, à quo longè tamen differt: Cristam enim in occipite Fibri, & Onocrotali instar habet, qua Glaucium caret. Hæc omnia Bellonius. Cæterùm Ornithologus iuremerito ab illo dissentiens, Colymbidem esse omnino negat, cùm rostro sit lato, quod Colymbi Athæneus acutum tribuit: quapropter Querquedulam potius cristatam appellari vult, cuius sententiæ, tanquam rationi consentaneæ nos adhærentes, de ea inter Querquedulas meminisse voluimus.

DE

DE BOSCADE MAIORE, & eius duabus ſpeciebus, quæ Anates Torquatæ dici poſſunt, & primum de Minori. Cap. XXXV.

CVM de Boſcade in genere ageremus, diximus, Ornithologum conijcere Boſcades maiores eſſe, quæ ab Heluetijs, magnæ, & cæruleæ cognominantur, hoc argumento, quòd Athæneus illas Anate maiores ſtatuat, ſicuti in hiſce tantùm Anatibus liquidò conſpicitur. Eaſdem, quia circulus albus medium earum collum ambit, ſuſpicatur ab Ariſtophane περιζοσουένας vocari: licet Scholiaſtes ſic dictas innuat, quod pennis candidis, tanquam zona ambiantur. Latinè eadem de cauſa Anates torquatæ iuremerito dici queant, necnon etiam Querquedulæ maiores. Albertus vocat Anates ſylueſtres veras, ideſt, domeſticæ maximè ſimiles, earumq; duo ſtatuit genera, dum ait: *Caterum hoc genus Anatis duplex eſt nempe maius, & minus, vtrumque notum apud nos:* Sic autem eas in genere deſcribit. *Anas ſylueſtris vera, dorſo, & ventre griſea* (cinerea) *eſt. Mas in collo quaſi Pauonis radiantes habet pennas colore compoſito ex viridi, & cæruleo, torquem album circa collum, & in alis verſus ventrem maculam colore ſplendentem. Sed fœmina magis declinat ad nigrum colorem cum cinereo mixtum. Eſt autem vox fœminæ craſsior, vt in omni Anatum genere.* Nos de minori prius dicemus, tanquam celebriori. Anas igitur Torquata minor Italis dicitur Ceſone, quanquam aliqui Cygnum hoc nomine appellent. Heluetijs, referente Ornithologo, Groſſent, ideſt, Anas magna, & à voce Retſchent. Ad Conſtantienſem lacum à capitis alarumq; coloribus, Blaſſent, circa Verbanum lacum Spiegelent. Quidam Germani vocant Mertzentem, ideſt, Anates maiores, vel Martias, à Martio menſe. Hanc ſpeciem ſic deſcribit Ornithologus. Caput ei viride, roſtrum ſubflauum, collum ſuperius viride eſt, infrà caſtanei coloris, in medio circulus albus, vnde Torquatam appellauimus; vt videri poſſint Anates illæ, quas Ariſtophanes περιζοομένας vocat, & Scholiaſtes pennis candidis (pars dorſi caudam verſus) tanquam zona ambiri ſcribit. In medijs alis tranſuerſo ſitu cæruleus color eſt, (inde nomen apud aliquos Vvild blaullenten) qui tamen pro diuerſo ad ſolem obiectu variat: paucis infrà, ſupraq; candidis. Pars dorſi caudam verſus ex cæruleo ferè ad viridem, & nigrum inclinat, inferiùs, puto, nigra eſt. Venter ex albo cinereus, & variè maculoſus, vel vt Græcè dicam, σικτός: quæ quidem varietas ex macularum punctis per pennas quaſi guttatim diſperſis in aquaticis auibus nō paucis ſpectatur: Cruribus rubet. Hactenus Ornithologus, cuius deſcriptioni adamuſſim noſtra hæc reſpondet, ita vt illius verbis vel adijcere, aut detrahere nefas ſit. Germani quidam ſic deſcribunt: Anates ſylueſtres maiores, quas Germani Groſſenten, alij Mertzenten vocant, ima, ſupremaq; corporis parte cæſiæ ſunt: pennas alarum, & alijs aſperſas coloribus, præcipuè tamen purpureo nitentes habent, collo, capitiq; viredo ad nigredinem tendens, ineſt: medium collum candidus ambit circulus. Fœmellæ variæ, ſed cinereæ, & nigris albiſq; maculis diſtinctæ. Eaſdem Anates in regione ſua putat Ornithologus Hagenten appellari, ideſt, Anates ſepium: nimirum, quòd circa ſpecies in fluuiorum ripis obuerſentur, (quanquam, inquit, illæ, de quibus ſuperiùs ſcripſi, in lacubus frequentes ſint). Aiuntq; illas magnitudine cicures æquare, coloribus inſigniri pulchris viridi, ſpadiceo, vel caſtaneæ vario, in medijs alis virere, pedibus rubere.

Anates torquatæ.

Anatū torquatarum duæ ſpecies.

Ordinis ratio.

Ceſone.

Deſcriptio.

Deſcriptio alia.

Boscas maior, siue Anas torquata minor cum typha.

DE ANATE TORQVATA MAIORI & congenere. Cap. XXXVI.

ANAS Torquata maior, inquit idem Ornithologus, apud nos vulgò appellatur Stortzenten, vel Storent, hoc est, Anas scrutatrix: quòd rostro fodiens fundum, arenam, & herbas, victum sibi perscrutetur, quod & reliquæ propriè dictæ Anates faciunt: sed hæc fortè magis, aut frequentius: cùm corpore etiam maior sit. Glandes etiam amat, & auenam, & in agros auena consitos aliquando inuolat. Coloribus cum præcedente magna ex parte conuenit, præsertim rostri, & capitis, & colli, &c. Qui venantur eas apud nos in lacubus tandiù persequuntur, donec fatigatas capiant. Sic Ornithologus. Quidam Germanus hunc in modum describit: Anas magna, ein Grosse ente, rostrum eius in medio nigrum, à lateribus flauescens; tergum in nigro flauicante maculosum. Venter reliquo corpore dilutior. Alæ cinereæ, in quibus pennæ quædam lineis duabus transuersis albæ, quædam insigni fulgore sic radiantes, vt aliter in opaco, aliter in sole gemmare videantur. In mare omnes propemodum partes insigniores. Rostrum flauum, caput, collumq; gemmantis viriditatis, medium collum circulus ambit albus: pars altera spadicis coloris est. Venter magis varius, atque densus, plumas Perdicum habens similes. Cauda in nigro viridans, quæ in fœmella tergo æqualis est, pedes crocei, qui in eadem fœmella lutei. Hæc ille, qui huic descriptæ Anati aliam congenerem facere videtur: quam gramineam, seu junceam à se appellatam sic describit: Anas graminea, vel iuncea ein schmilente nomen habet apud Misenos, quòd certo graminis iunciue genere (cui à foliorum angustia nomen vulgare Schmalem) pascatur, inque eo frequens versetur. Rostro, & pedibus nigris. Reliqua cum Anate magna illi sunt æqualia: color tantùm corporis est dilutior. Sic ille.

Anas scrutatrix cur dicta. Quibus vicitet. Descriptio. Capiendi ratio. Descriptio altera. Maris descriptio. Anatis graminea descriptio. Nominis ratio.

DE ANATE TORQVATA BELLONII, Canes de mer Gallicè dicta. Cap. XXXVII.

LONGE aliam, quàm Ornithologus Anatem torquatam describit Bellonius, eamq; Aristophanis Pariezosmen suspicatur, & Gallicè Canes au colliet blanc, aut Canes de mer dici asserit, de qua pauca hæc scriptis mandauit: Quoniam palustres aues nidulantur in terra, ac facilè ali possunt, rustici inuentis earum ouis, Gallinis ea supponunt, sicq; ex syluestribus domesticas reddunt: quas deinde magnatibus, vel pagorum dominis donent: nam alioqui quàm plurimæ auium species, quæ modò notæ sunt, non latuissent. Atque ita nobis innotuit Annatum quoddam genus, quod mox describam, mihi nunquam visum, cùm etiamnum syluestre esset, vt ingenuè fateor. Cùm verò semper nouis rebus antiqua nomina aptare studuerim, iam verò considerem, huiusmodi Anates circulum album Tetracis (Cane Petiere) instar habere, incidit suspicio, eas esse, quæ ab Aristophane Νῆτται πενιεζωσμέναι vocantur, vbi Scholiastes, sic dici interpretatur, quod velut zona candida collum earum cingat (colli non meminit Scholiastes, sed quod pennis candidis, tanquã zona ambiantur, vt iam fuit annotatum) nam cùm coloris sit castaneæ, in collo tamen circulo albo insignitur. Media magnitudine est inter Anserem, & Anatem. Rostrum illi nigrum, & oblongum, Onocrotali, vel Fibri instar, non latum scilicet, vt Anseri, Anati, & Glaucio, sed vt Phalaridi acutum. Caput totum, ac collum ad ventriculi regionem vsque multò nigriora sunt dorso, & alis. Femora exterius vtrinque, vt in Anseribus maculis interstincta, caudaq; inferiùs candida. Crura fusca. Moribus vt plurimùm, sunt Anserinis: sed voce magis obscura. Quanuis sint è genere aquatilium, nihilominus stagna aquarum dulcium non amant; etsi fortè adhæc inuisæ compellantur, confestim auolant. Hæc omnia Bellonius

Descriptio. Mores. Vox.

Anas torquata Bellonij cum gramine aquatico spicato.

Ionius. Verùm Ornithologus eiusmodi auem, vel saltem simillimam Picam marinam nuncupat, deq; ea sic scriptum reliquit cuiusdam verbis: Auis quædam marina est Anatis magnitudine, & figura corporis, pedibus palmatis, & rubescentibus, ad posteriora magis positis, quàm cæteris palmipedibus; rostro tenuiore magis latitudine se demittente, quàm longiore processu se extendẽte, quatuor incisuris rubris à summa, duabus ab ima parte sulcato, in colore pallentis ochræ. Quod inter has, & caput est, subcæruleum est, & ea figura, qua luna est, cùm exacti dies decem sunt à coitu. Per summa corporis totius nigrescit, nisi qua oculi sunt, qui in albo constituti sunt: per ima exalbescit tota, nisi summo pectore, qua nigricat: viuit ex mari: latitat in cauernis, vt Charadrius. Eam ob rem educta è cuniculi caua auis est, non procul à mari posita, à venatore quodam immissa viuerra. Si animo conceperis, totam hanc auem albam esse, ac dein superinductam illi vestem nigram cucullatam, tum si aliud nomen desit, Fratercula marina rectè ex argumento dici posset. Et rursus. Hanc auem ioco Fraterculam vocaui: seriò forsan Pica marina nominari potest, donec aptius nomen occurrat.

Picæ marinæ descriptio.

Locus.

Capiendi modus.

Fratercula marina.

Pica marina.

DE GLAVCIO. Cap. XXXVIII.

GLAVCIVM præter auem, de qua est nobis sermo, herbam significat, cuius meminit Dioscorides, sed quæ sit, non satis constat. Sunt qui illã plantã peregrinã esse contendant, quæ fructum aureum profert, quem pomũ Amoris, alij pomum aureum nuncupant. Cæterùm quemadmodũ incertum est, quæ planta sit Glaucium, ita quoq;, quam auem eadem vox denotet, nondum exactè constat. Licet tamen conijcere, ex Anatũ genere esse: nam Athenæus ab oculorum colore dici scribit, & paulò minorem esse Anate. Idem tradit Hermolaus: sed apud quem maiores pro minores mendosè legitur. Item Eustathius in commentarijs in secundum Odysseæ Glaucium auem esse Νησσοειδῆ, id est, Anati similem asserit, at minorem. Bellonius pro Glaucio nobis obtrudit auem, quam Galli Morillon nuncupant, eamq; sic describit: Est & alia auis aquatica, nobis vernaclè Morillon dicta, Anati quam simillima, eiusdemq; magnitudinis, rostro in margine serræ instar inciso, cruribus, pedibusq; in interna parte rubicundis, in exteriori verò fuscis. Capite toto ad mediam colli regionem ferrugineo saturato. Hinc circulus quidam colore albicante collũ cingit, pectus coloris est cinerei, venter verò candidi. Dorsum, & alæ nigra sunt, in his tamen, si extendantur, septem appareat pennæ albæ, quæ alas vt in Pica varias reddunt. Reliquum verò alarum, quemadmodum & cauda Corui aquatici caudam referens, nigra sunt. Ex aqua cùm magna ex parte victum petat, animalculis exiguis viuit, quæ in aquæ fundo reperit. Cùm enim sese aquæ immergere soleat, ac diutiùs vrinari, minutos pisciculos captat, & millepedes aquaticos, seu pediculos, quos Galli les escrouelles appellant. Viuit præterea seminibus herbularum, quæ in fluminum ripis nascuntur, & astacis fluuiatilibus tenellis, & limacibus. Linguam habet adeo carnosam, vt prope radicem gemina videatur. Pectus ei latum vt reliquo Anatino generi. Crura breuia, retrorsum porrecta, vt Mergorum generi. In internis partibus hoc illi tantùm est peculiare, quod nullum in ea fel appareat. Iecur in duos distinguitur lobos, quorum vnus ventriculo incũbit, alter intestinis. Hæc Bellonius, qui hanc eius exhibet iconem. Deinde aliam ei congenerem facit, eam nimirum, quæ Gallicè vn Tiers appellatur, de qua statim: Ab hac haud seiungemus eam, quæ vulgò vn Tiers dicitur, eò quòd post Anatem, & Morillonem magnitudine tertium locum obtinet. Alæ vt in Morillone variegatæ sunt, rostrum verò Phalaridi simile. Quod ad reliquas corporis partes attinet, si quis sibi Phalaridem medio inter Morillonem, & Anatem marem colore fingat, is Tiers auis dictæ figuram, & ideam animo conceperit. Minor itaq; est Anate, & Glaucio, & si comedatur eodem est cũ eis sapore. Et rursus: de aue Morillons appellata, Morillons inquit, ripas fluminum, & stagnorum frequentare conspicimus, quare antiquis ignotam haud credimus. Cùm itaq; nullã adinuenerimus auem, quæ oculos habeat adeo glaucos, eam suspicamur, quam Glaucium Græci appellãt, cùm & Anati similis, sed paulò minor describatur. Cæterùm Ornithologus hanc pro Glaucio non admittit, eamq; auem illi simillimam sub Anatis fuscæ, vel mediæ nomine describit: conijcitq; vel hanc, vel alteram, quam idem Bellonius Gallicè circumloquitur Cane à la teste rousse, esse veterum Penelopen, de qua nunc agemus.

Glaucium herba.

Glaucium cur sic dicta.

Morillon descriptio.

Victus.

Auis Tiers Gallis dictæ descriptio.

Glaucion Bellonij cum gramine paluſtri maiori.

DE PENELOPE AVE.
Cap. XXXIX.

NONNVLLI Penelopen illam pudicissimam, & decantatissimam Vlyssis vxorem à Penelope aue, de qua modò agitur, nomen traxisse existimant, licet a Eustathius aliter censeat. Isacius Tzetzes, *Penelope*, inquit, *filia Icarij, & Peribææ à parentibus in mare proiecta, per aues Penelopes in littus exportata, seruataque est, & à parentibus suis iterum educata.* Didymus quoque Penelopen ait Ἀρναχίαν (Arnæam Hermolaus, quòd à parentibus abiecta repudiataque esset) propriè vocatam esse, & cùm Nauplius eam in mare proiecisset, vt propter filium Palamedem se vlcisceretur, nomen mutasse. Hermolaus verò, & Volaterranus Penelopen ab auibus istis, cum in mare proiecta esset, non exportatam ad littus, sed simpliciter educatam scribunt, verum sine authore. *Sed potuit*, inquit Eustathius, *etiam Penelope dici*, παρὰ τὸ πήνιζεσθαι περὶ λόπος ἤγουν ὕφασμα λεπτόν· ἢ παρὰ τὸ πηνίον ἤτοι μίτον ἑλεῖν, *quod huiusmodi nomen texturæ studiosæ mulieri conueniat.* Penelope præterea vocatur ludus, qui etiam describitur ab b Athenæo, in quo calculos (ψῆφος, ludum ipsum πεττείαν vocat. Ludebant autem stantes) vtrinq; per vices, aut sortes ad calculum, in medio positum, quem Penelopen vocabant, emittere solebant, donec aliquis Penelopen de suo loco depulisset. Quo facto oportebat illum ex eo loco, in quo calculus à primo iactu remanserat denuò Penelopen petere: quàm si cæteris globis moribus intactis assecutus esset, victor habebatur. Hunc ludũ procos Penelopes exercuisse ait Appion, calculis quinquaginta quatuor vtrinque dispositis. Erant enim proci omnes numero centum, & octo, velut ominis captandi gratia. Nam qui vicisset, de nuptijs iungendæ sibi Penelopes bene sperabant. Non dissimilis, inquit Ornithologus, puerorum nostrorum lusus videtur, quo nuces proijciunt per vices ad quaternarios nucum cumulos, vt euertant. Eundem ludum etiam in tota ferè Italia pueri, giuocare à castelli, aut à castelletti vbique fermè nominant. Quod modò spectat ad auem, de qua nunc agitur, ea circa lacus, & amnes versatur, teste Aristotele, qui eam cum Ansere, & Chenalopece numerat congenerem esse innuens. Græcè in aliquibus codicibus πηνελόψ oxytonum scribitur; sed scribendum πηνέλοψ paroxytonum, vt Eustathius, & cæteri habent omnes. c Plinius etiam Anserini generis facit, dum inquit: *Anserum genus sunt Penelopes, & quibus lautiores epulas non nouit Britannia Chenalopeces fero Ansere minores.* Quo loco vetus lectio, vt tradit Hermolaus, pro Penelopes habet Chenalopeces, & posteriore loco pro Chenalopeces Ceramides. Significat autem, inquit, Ceramides colorem figlini, qualem in plumis quorundam Anserum aspicimus: vnde nomen quoque gemmarum vni Ceramites. Verùm codices quidam posteriori loco neque Chenalopeces, neque Ceramides legunt, sed Chenerotes. Cùm itaque Plinius omnia ferè sua è Græcis transtulerit, & vocabula hæc omnia Græca esse appareat, rectiùs meo iudicio Ornithologus ea potissimùm ad hanc lectionem vsurpari putat, quæ apud Græcos reperiuntur, & Anserini generis esse vocabula ipsa testantur, vt Chenelopes, & Chenalopeces: quanquam Helychius, & Varrinus duo hæc nomina χηνέλοψ, & πηνέλοψ ab aliquibus pro aue vna, eademq; accipi scribant. Ceramides, inquit idem Ornithologus, pro auibus nusquam legi: sed fortè Anseres aliquos hoc colore descriptos legerat Plinius (si modò sic scripsit) & nõ intellecto vocabulo, huius nominis aues fecit. Color quidem κεραμιδὲς, idest, testaceus, vt tradit Longolius, communis est ferè puluerατricibus, vt Alaudæ, Coturnici, Perdici. Sic ille. Verùm mirabitur fortè quis, cur nos, cùm Aristoteles, & Plinius Penelopen Anserino generi accenseant, hìc de ea inter Anates agamus. Id autem non sine ratione factum: nam tanta inter Anatem, & Anserẽ intercedit similitudo, vt multæ aues à diuersis modò Anseribus, modò Anatibus ascribãtur. Quamobrẽ Penelopen quoq; Anatini generis facere nõ est incõgruũ, præsertim cùm nõnulli eã Anati assimilẽt, vt Aristophanis Scholiastes. Nã vbi apud Aristophanem legitur. *Auibus olim adeo delectati sunt homines, vt plerunq; decantarent carmina, in quibus mentio fieret Hirundinis, Anseris, Columbæ, Penelopis, Penelopes*, inquit Scholiastes, *auis est similis Anati, magnitudine Columba, cuius mentionem fecerunt Stesichorus, & Ibycus* (quæ verba ex eo repetit Varrinus) *vel vt alijs placet*, ὁ πηνέλοψ μείζων μὲν (nisi fortè legendũ μείων, idest, minor,

a In Lycophonem.

Penelope cur sic dicta.

Penelope cur Arnæa dicta.

Penelope ludus.

b lib. I.

Penelope calculus dictus.

Penelopes Anser congener.

c lib. 10. cap. 22.

Ceramides.

vt suspicatur Vuottonus) ἢ κατὰ Νῆτταν, ὅμοιος δέ, hoc est, maior est Anate, sed similis. Huc accedit, quod in Anatum genere quædam reperiuntur, quibus id quod de Penelope tradunt veteres conuenit, in Anserino non item. Ibycus enim apud Athenæum Penelopes collo præditas versicolore appellat, & Alcæus in scholijs Aristophanis colliuersicolores. Ion quoque Penelopen auem φοινικόλεγνον cognominat, idest collum habentem phœnicei, idest, punicei coloris. Et quamuis Hesychius, & Varrinus existiment vocem λέγνη in compositione abundare, contra tamen sentit Ornithologus; λεγνώδεις enim, inquit, interpretantur ποικίλας, idest, varias. Est autem varius in Penelope color, si non aliàs propter collum puniceum saltem, aut quia λέγνας fimbrias vocant; & λέγνα extrema. Nomen autem forte fuerit inde factum, quòd partes extremas hæc auis puniceas habeat: Sed hac de re iudicabunt, qui viderint auem. Nobis enim iguota est, nisi ea sit Anas fera, quam Germani appellant Rothalss, à collo rubicundo, aut potius puniceo, castaneave colore. Quanquam non solùm collum eius, sed etiam caput eo colore sit; rostrum fuscum, latum, pectus nigricat: item cauda, & extremæ alarum pennæ, venter albicat (nisi pictura non fallit, ex qua hæc describimus) & partim ad fuscum vergit. Pedes fusci: pupillam oculorum nigram circulus ambit ex flauo rutilus. Nota est circa Argentoratum. Nos aliam congenerem, & similem illi describemus infra: nempe Anatem fuscam, maiorem, simili collo, capiteq; puniceo, siue castaneæ colore, de quibus infrà scribemus, vt quæ vocantur lingua nostra March, & Ysentle, non adeo tamen, quàm Anates Rothalss, & fusca fera: æquè tamen, aut magis rubet circa collum, plumis ruffis iubatus Mergus, rostro angusto, ein Tuchel. Hæc omnia Ornithologus. Quam verò ipse primo loco pro Penelope describit, & Germanis Rothalss appellari ait, eam Bellonius Cane à la testa rousse Gallicè circumloquitur, & his ferè verbis describit: Reperitur Anatum quoddam genus exiguum, capite rubro, gutture verò, & pectore nigro. Reliquum verò corporis colore est plumbeo. Rostrum, crura, pedes fusca sunt, & Anatum similia. Oculi rubescentes. Anati est magnitudine inferior. Ego veterum Penelopen esse suspicor, quam nostri Collo rosso appellant, à colore scilicet, qui in ea parte conspicuè phœniceus apparet: vulgò enim apud nos ille color impropriè rubeus dicitur. Ea fortè ab Ornithologi Rothalss, & Bellonij Cane à la testa rousse dicta haud erit diuersa. Duæ olim huiusmodi Anates ad me fuerunt allatæ, quarum, quam marem credo, sic descripsi: Anati longitudine non valde cedit, sed tam crassa non est. Rostrum satis latum, & crassum, inferiùs nigrum, superiùs plumbei coloris obscuri in extremo curuum, & macula valde atra ornatum. A rostro ad summum verticem capitis vsque ex phœniceo flauescit. Reliquum caput, & totum ferè collum penitus phœniceum est; quem tamen colorem in gutture nigri nonnihil quodammodo obscurat. Ceruix prope dorsum, & hoc totum lineolis angustis, subnigris, & subcandidis alternatim variegantur. Pectus ipsum, & venter totus subalbicant. Alæ diuersimodè colorantur: nam plumulæ vestientes fuscæ sunt: mediam alarum partem ampla macula subalbida occupat: à qua linea alba deorsum longius excurrit. Remiges pennæ longissimæ subnigræ sunt, sed in principio prope maculam illam albam linea viridi satis lata intersecantur. Cauda breuis, & quæ pennis partim nigris, partim fuscis, & subuiridibus constet. Coxæ albidæ lineolis cinereis variegantur. Crura, & digiti coloris plumbei, quæ verò digitos coniungunt membranæ sunt fuscæ. Fœmina, cuius est secunda icon, nihil à mare differt, nisi quod macula illa alba minus in hac est conspicua, cùm ex cinereo ad fuscam tendat.

Anatis quā Penelopen esse suspicatur. Ornithologus descriptio.

Eiusdem auis Belloniana descriptio. Collo rosso.

Penelopis maris authoris descriptio.

Fœminæ descriptio.

Penelope mas.

Penelope fœmina cum spargano.

DE ANATE FERA FVSCA, vel mediæ Magnitudini. Cap. XL.

ANATEM quandam aliam Ornithologus, fuſcam, vel mediam, ideſt, mediæ magnitudinis nominat, eiuſdem planè ſpeciei cum Penelope, vel ſaltem proximum genus exiſtimans. Depingit autem eam his verbis: Anas ſylueſtris fuſca à colore dicta apud nos ein Vvilde grauvve ent, magnitudine, & figura ad vrbanam accedit. Roſtrum ei latum, inferiùs omnino nigrum: ſuperior verò roſtri pars antè, & retro tantùm nigricat, per medium ex fuſco albicat. Caput totum, & maxima colli pars colore ruffo, vel caſtaneæ ſplendent, nitentq;. Inferior verò colli pars iuxta dorſum, & pectus vndique nigricat, vt dorſi etiam finis, & cauda. Reliqua dorſi pars cum alis muſtelinum colorem refert, vt mures Pontici, ſeu varij dicti. Inſunt autem pennæ vario colore diſtinctæ ex albis, nigriſque lineis clymatili ductu perquam elegantes. Idem in ventre color, ſed obſcurior; à quo præcipuè ventris colore nomen Anatis fuſcæ à noſtris impoſitum videtur. Interior alarum pars pennis albis conſtat. Crurum color glaucus, digiti quoque glauci, vel ſubalbi, ſed nigris membranis coniuncti. Idem, aut omnino proximum genus eſt, quod ſuprà nominauimus à colore Rothalſs (quo nomine circa Argentoratum vtuntur) & an Penelops dici poſſit, dubitauimus, cùm ſimiliter φοινικόλεγνος, & ποικιλόδειρος ſit, hoc eſt, collo puniceo, & vario, & Anatum generi adſcribatur; nam de magnitudine nihil habemus: cùm Scholiaſtes Ariſtophanis, & magnitudine Columbæ, & rurſus Anate maiorem Penelopen deſcribat. Ego igitur nobis tum Rothalſa, tum Anas fuſca (ſiue vna planè ſpecies eſt, ſiue generis vnius proximi duæ ſpecies minimum differentes) non aliud, quàm Penelops veterum, donec alius aliquid tertium adfert. Germani quidam Anates quaſdam Germanicè vocant Mittellentem (hoc eſt mediæ magnitudinis, vt ego interpretor, inquit Ornithologus) latiuſculis, & ſimis roſtris cinereum colorem nigredine in eis variante, & veterum Boſcades eſſe ſuſpicantur. Sunt autem hæ, vel eædem cum illis, quas hîc deſcripſimus: aut ſaltem magnitudinis ratione idem vocabulum Germanicum eis conuenit. Hæc Ornithologus. Quidam alius Germanus eandem, aut conſimilem auem ſub nomine Mittelente ſic deſcribit: Anas mediocris, ein Mittelente à magna differt quantitate, & forma: minor enim eſt, minuſque colorata, in alis præſertim, atque pedibus: nam & horum membranæ nigræ ſunt, quæ in Anate magna flaueſcunt: & venter quoque candidior, ac minus varius. Alæ in maſculis partim nigræ, partim albæ, & pauculis pennis rubris. Ita ille. Quam hîc ego expreſſam exhibeo, partim aui Ornithologi, partim alterius eius Germani reſpondet, partim ab vtriuſque in quibuſdam diſſidet: nam minor eſt magnâ, minuſque colorata, in alis præſertim, atq; pedibus: nam & horum membranæ nigræ ſunt. Alæ partim nigræ, partim albæ, ſed ſine illis pennis rubris, quarum meminit is Germanus. Roſtrũ omnino quale ſuæ aſcribit. Oculi flaueſcunt. Caput totum, & maxima colli pars coloris caſtaneæ non nitentis, aut ſplendentis, ſed potius obſcuri. Inferior colli pars anteriùs nigricat, poſteriùs eiuſdem eſt cum capite coloris: vtrinque ad latera cinereum colorem præſefert. Pectus, venterq; partim nigricant, partim ad cinereum vergunt, ſed maxima pars fuſceſcit. Dorſum, & cauda nigricant. Crurum color glaucus, digiti quoque glauci, vel ſubalbi, ſed nigris mẽbranis coniuncti. Quas omnes notas ſi quis cum ijs conferat, quas deſcribunt Ornithologus, & Germanus alter ille, parum diſcrepare videbit: vnde eandem cum illis, aut ſaltem congenerem aſſerere non dubito.

Deſcriptio.

Mittelentẽ.

Deſcriptio ex Germanis.

Authoris deſcriptio.

Anas fusca fera alia cum eryngio marino.

DE ANATIBVS MVSCARIIS DICTIS. Cap. XLI.

IDEM Ornithologus tria Anatum, quæ muſcariæ dicuntur, genera commemorat: quarum primam propriè hoc nomine appellatã ſic deſcribit: Anas Muſcaria Muggent ſic vocatur à noſtris, quod muſcas ſupra aquam volãtes captet. Huic quoque, vt ſuperiori (Anati fuſcæ, ſeu mediæ) magnitudo, & figura ferè vt domeſticæ Anati. Roſtrum latum, & ſimum, cuius lamina ſuperior planè crocea eſt, longũ quatenus extra plumas eminet, digitos duos. Dentes vtrinque ſerrati latiuſculi, & quodammodo membranacei, flexiles, eminentes, inferioris tamen laminæ dentes minimum eminent, & ſtrias oblongas ducunt. Color plurimum per totum ferè corpus varius eſt, ex nigricante, charopo, albo, & muſtelino, alicubi mixtus: vel vt breuiter dicam, qualis Perdicum ferè, hoc eſt κεραμνὸς, vt pulueratricum plerumque, ſed diſtinctus. Pedes flauent, digiti nigricantibus membranis cohærent, collum tam ſupina, quàm prona parte ςικτὸν eſt, hoc eſt, varium, quibus ſuprà diximus coloribus. Vertex magis nigricat, quàm cæteræ partes; qui color etiam in alis habetur: eædem, & cauda breuiores ſunt. Huic congener videtur Anas Strepera, quam infra deſcribemus Germani alterius verbis. Hæc Ornithologus. Huiuſmodi Anas, qualem ille deſcribit, nunquam ad noſtras peruenit manus; quòd fortaſſe in noſtris hiſce regionibus minus appareat; quapropter ex illius monumentis iconem poſt mutuabor. De reliquis duobus Anatis muſcariæ generibus idem ille hęc pauca memorię prodidit. Sed in Podamico lacu, inquit, circa Conſtantiam aliud etiam Anatis ferę genus Muſcarium appellari audio, quod alibi à cœno paluſtri etiam Murent (vt Querquedula diminutiua voce Murentle) & Moſſent dicatur, corpore magno, & coloribus elegantiſſimis inſigniri, vnde eandem, quam ſuprà torquatam maiorem nominaui, eſſe conijcio. Sed cæteras etiam Anates pleraſq; muſcas ſectari aiunt. Alius Germanus aliam nobis muſcariam deſcripſit, quæ apud Miſenos nominetur Pilente, vel Pilvvegichen. Hæc, inquit, muſcas captat, & ideo à pueris delectationis cauſa alitur, ad quæ reſpexit in Captiuis Plautus, *Patricÿs pueris aut Monedulæ, aut Anates, aut Coturnices dantur quiſcum luſitent.* Muſcis autem ſuſpenſo gradu placidè ingrediens inſidiatur. Roſtrũ longum, & molle, & colore cinereum: qui & reliqui corporis eſt, experto ventre, qui nonnihil candidior. Vocem noctũ lachrymanti, aut lamentanti ſimilem edit. Hæc ille.

Anatum, quæ muſcariæ dicũtur tria genera. Nominis ratio. Anatis muſcariæ Murent dictæ deſcriptio. Nominis ratio. Anates pleręq; muſcas ſectantur. Muſcis quomodo inſidietur. Vox.

DE ANATIBVS PLATYRYNCHIS. id eſt Latiroſtris. Cap. XLII.

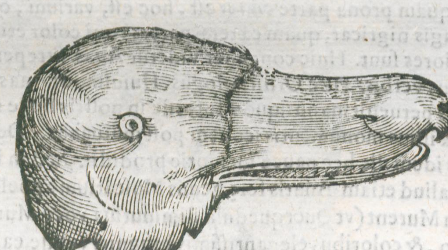
ANATES Platyrynchos, ſeu quæ lato ſunt roſtro, plures deſcribit Ornithologus: quarum deſcriptiones in hoc noſtro opere, vt plurima quæque alia ad Anatum omnium hiſtoriam pertinentia neceſſariò ſunt repetenda. Anatem platyrynchum, inquit, appello à roſtri latitudine. Rynchus enim non ſe ſuibus tantùm dicitur, vt quidam putant, ſed etiam de auibus, non ramphos modò, vt annotauit Euſtathius, Schellent à roſtri figura, vt conijcio: imitatur enim quodammodo genus quoddam crepitaculorum ex ære, quæ Germani Schellas nuncupant: vel potius, quoniam inter volandum, vt audio, alis ſuis ita perſtrepat, vt crepitaculorum huiuſmodi ſonum repræſentet. Roſtrum ei nigrum, breue, medio palmo (ideſt duobus digitis) longum, & eiuſdem ferè latitudinis: non planum, aut ſimum, vt muſcariæ, ſed conuexum inſtar clypeorum, quare aliqui Schiltent, ideſt, clypeatam appellant. Hæc etiam Anatis vrbanæ magnitudinem non excedit, vt & muſcaria, & pedes ſimiliter flauos habet, ſed maiores, longiores: & digitos item nigris iunctos membranis. Pennæ vbique nigræ ſunt, ſed in collo nigricant ex abo; in alis inferioribus albæ. Capitis color, qui

Anas platyrynchus cur ſic dicatur. Rynchus de quibus dicatur. Schellent etymum. Schellas quid vocēt Germani. Anatis Schellent dictæ deſcriptio.

qui caſtaneæ obſcurus, vel ruffus admixto nigro. Prona (anterior puto) pars colli, & venter albent. Dentes in ſuperiore roſtri parte vndiquaque conduntur interiùs, nec eminent. Inferiores verò oblongas ſtrias dicunt, vt in Muſcaria Anate. Lingua nigricat, audio eam piſcibus quoque veſci. Eadem, vel omnino congener eſt, quam Clangulam Germanus quidam nominauit: nam & Miſeni (vt ſcribit) appellant ein Klinger, ab alarum clangore, quæ firmiſſimæ ſunt, nec ſine ſono in volatu mouentur. Roſtrum ei latum, ſed breue, ac obtuſum, & nigrum. Caput magnum, & in nigro viridans. Secundum oculos, qui in hoc genere pulchri ſunt, vtrinque macula alba eſt. In fœmella nec viror ille, neque hæc macula apparet. Tergum, & cauda nigra. Alæ partim nigræ, partim candidæ. Gula cum ventre tota candida. In fœmella gula nonnihil in cinereo maculoſa. Pedes in ambobus flaui. Hæc ille. Ornithologus autem huius tantum capitis figuram hunc exhibet. Ego quæ priori

Quibus veſcantur. Anas clangula cur ſic dicta. Deſcriptio. Fœmina à mare differentia.

Caput Clangulæ.

Authoris deſcriptio.

loco ab Ornithologo deſcriptæ reſpondeat, non obſeruaui. Quæ autem hìc exhibetur, eadem omnino eſt cum ea, quam deſcribit alter ille Germanus: nam ei omnes penitus ab illo commemoratæ conueniunt notæ: mas autem eſt: nam in capite nigro viror, & ſecundum oculos macula illa candida apparet. Gula pariter, & venter candicant: ſed quod ille tacuit, crura nigricant, non tamen adeò intensè vt dorſum, cauda, & aliqua alarum pars: præterea roſtrum extremum in luteum deſinit, cùm reliquum totum ſit nigrum. Idem, inquit Ornithologus, vel maximè congener platyrynchi Anatis genus eſt, quod audio vocari à Germanis, (circa Argentoratum) Vveiſſer Drittuogel (neſcio qua ratione, cuius generis etiam fuſcam ſpeciem inueniri aiunt, illam nimirum, quam ſuprà deſcripſimus) ab Anglis Schelduake, quæ vox ad Germanorum Schellent accedit. Roſtrum ei ſimiliter breue, & bene latum (vt in pictura ad me miſſa conſpicor) & nigrum, vt caput etiam, ac dorſum, & alæ: quarum tamen in medio magna pars alba eſt, & rurſus in ſuperiori parte colli etiam pars inferior, pectus, & venter albent. Inter roſtrum quoque & oculos albæ ſunt maculæ. Reliqua circa oculos pars maculis è cæruleo viridibus ambitur. Crura, & pedes è ruffo flaueſcunt. Sed alij aliter deſcribunt Scheledrachum Anglorum. Alterum apud nos genus Platyrynchi Anatis ſimiliter, vt primum Scheltent, ideſt, clypeatam nuncupant, aliqui priuatim Taſchenmul ob inſignem roſtri latitudinem, quæ ad duos pollices accidit: taſchā enim appellant noſtri marſupij genus latiuſculum, quod à zona ſuſpenditur. Roſtrum ei nigrum, latum, & in fine quadam cochlearis ſpecie: mediæ extremitati breuis quidam, & paruus vncus adiungitur. Inferior roſtri pars, ſiue lamina ſuperiorem ita ſubit, vt intra eam tota includatur. Dentes ab vtraque roſtri parte, molles, flexiles, recti. In hoc Anatum genere (quod ſciam) omnium longiſſimi ad dimidij digiti longitudinem: aut fortè etiam cæteris Anatibus dentes æquè longi, ſed roſtro magis adhærent, non ita prominent. Caput nigricant, ſed occipitium, & pars poſterior vſq; ad medium colli viriditatem præfert. Col-

Anatis Vviſſer Drittuogel dictæ deſcriptio.

Anatis Scheltent dictæ deſcriptio.

Anas platyrinchos mas cum Cotyledone aquatica.

Anas platyrinchos altera, siue Anas clypeata Germanis dicta, cum althea palustri.

lum duos palmos longum. Reliquum corpus, vt Anatis communis, vel aliquantò minus. Pedes, & crura crocei coloris. Plumæ ventris ruffæ (quæ in superiori genere albæ sunt) superior alarum pars ex cinereo cærulea; reliquæ pennæ partim fuscæ, partim subuirides. Hanc quoque pisces captare aiunt. Hæc Ornithologus, cuius descriptioni ita respondet, quæ hic exhibetur, vt nihil addere, nihil demere possis. Reliquas deinde huius generis Anates prosequens Ornithologus, Anas Fuligula, inquit (sic vocat alter ille Germanus, imitatione Germanicæ vocis apud Misenos, ein Rußgen, à fuligineo totius corporis colore) Rostrum, vt in Clangula breue est, vt in Latirostra (maiore mox describenda) latum: vnde & Latirostra minor vocari potest. In alis vna linea transuersa alba, venter albus. Pe-20des vt Anati paruæ (Querquedulæ) à qua etiam non differt magnitudine. Huius autem tantùm Capitis figuram hanc exhibet. Easdem cum hac, vel saltem congeneres existimo

Anas Fuligula cur sic dicta.

Descriptio.

Caput Fuliculæ.

hasce duas hìc depictas, in quarum altera omnes adsunt notæ, quas Fuligulæ suæ ascribit is Germanus. Magnitudine etenim Querquedulam æquat, vel parum etiam excedit, respondet quoque pedum conformatio; color verò in toto corpore fuligineus, rostrum bre-40uiusculum, latumq; linea alba alas prope finem transuersim secat. Venter quoque albus. Sed præter dictas notas, habet & alias insignes, quarum non meminit ille: nam in rostro, quod totum ferè cæruleum est, alicubi maculæ aliquæ nigræ apparent, inter quas vnguis resecti figuram æmulantur, quæ superiorem eius laminam finit. Crura quoque eiusdem sunt coloris, vel partim subalbidi, sicut etiam digiti, quos membranæ nigræ coniungunt. Cirros denique fuligineos ab occipitio in totam ceruicem demittit. Alteri quidem eadem ferè magnitudo, eadem rostri, pedum, & totius ferè corporis conformatio: tamen in multis euariat: nam rostrum colorem cæruleum, vt in priore non ita viuidum refert, sed plumbeum quodammodo. Caput vniuersum, & collum, pectusq; castaneæ colorem æmulari videntur. Dorsum, alæ, cauda, vropygium, & coxæ inter colorem modò dictum, & fuligineum 50ambigunt. In alis maculæ sunt aliquæ ex cinereo albicantes. Venter ex cinereo fuscus. In cruribus, & digitis color ferè ex albicante plumbeus. Membranæ digitos coniungentes ex nigro ad plumbeum accedunt. Post Anatem Fuligulam Ornithologus de Anate latirostra maiore agit, eamq; sic alterius Germani docti verbis describit: Anas latirostra maior, ein Breitschnabel. Huic rostrum duplo ferè, quàm in cæteris latum, idq; in mare nigrum, in fœmella modò flauescens, modò maculis varium. Striæ quoque longæ, & frequentes magis, quàm in vllo alio genere. Collum in albo, cinereoq; maculosum, gulæ pars inferior alba. Alæ in parte superiore isatidis colore sunt, media albæ, postrema in nigro viridantes, reliqua cinereæ. Venter spadicis colore, in fœmella medіocri Anati ferè similis, in albo flauescunt. Pedes cum primo genere conueniunt in vtroque sexu. Huius, quòd nunquam

Anatis Fuligulæ alterius descriptio.

Anatis Latirostræ maioris descriptio.

Anas plyrinchos minor prior, cum ramunculo latifolio.

Anas platyrynchos minor alter, seu Anas fuligula alia, cum myriophyllo aquatico equisetifolio.

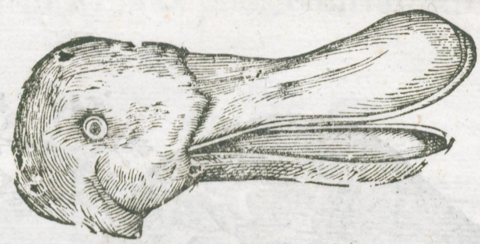

quam meas peruenerit ad manus, caput ab Ornithologo mutuatũ expressum exhibeo. Addit idem Ornithologus aliam speciem, quam, inquit, peregrinam esse aiunt, & Sceuogel, id est, auem marinam cognominãt: rostro itidem breui, latoq; & conuexo ad cæruleum colorem dilutum inclinante, pars media tamẽ nigricat, vt & caput, & cauda extrema, & longiores alarum pennæ, quæ tamen duabus Zonis distinguuntur, inferiore alba, & superiore similiter, sed quam per medium linea ruffa diuidat. Collum breue, album inferiùs: dorsum fuscum, pectus ruffum, vt etiam pedes, sed hi dilutiùs. Latera cinerea, fuscis, & breuibus punctis, lineisq; distincta. Oculos puncta obscurè viridia ambiunt. Sed hanc quoque descriptionem picturæ tantùm intuitu confecimus. Quærendum, an hæc sit Slub dicta apud Frisios, auis aquatica, Anate minor, sed rostro latiore. Postremò Anatem quandam, cirrhatam, inquit, Vollenten nostri à corpulentia appellant: cui itidem rostrũ latiusculum, corpus Gallinæ magnitudine, plenum, & obesum, quamobrem in cibis cæteris plerisque præfertur.

Sceuogel Anatis dictæ descriptio.

Anatis cirrhatæ descriptio.

Caput Latiroſtræ maioris.

fertur. Totum roſtrum ſuperius in hac glauco colore eſt, inferiùs nigro. Caput etiam, & collum vndique, nigra: mas apicem in vertice gerit nigris pennarum cirrhis conditum: prope quem pennæ vtrinque ex nigro virent. Dorſum eſt fuſcum, punctis albicantibus tanquam puluere inæqualiter aſperſum, quæ tam parua ſunt, vt lateant, niſi penitus aſpexeris. Fuſcis alarum pennis candidæ ſubſunt, quarum, extremitas, iterum nigreſcit. Cauda breuis, vt Anatum generibus, vndique fuſca. Venter, & ſupinæ partes alarum albent. Pedum digitos glaucos nigræ coniungunt membranæ. Hactenus Ornithologus. Ego nonnullas Anates obſeruaui, quæ iuremerito latiroſtris accenſeri poſſunt, quas hîc breuitur deſcribã: Quòd autem aucupes noſtri nullum ferè Anatibus peculiare nomen indiderint, ſed omnes maioris ſub Anatis nomine ſimpliciter intelligant, minores verò Anadrini, vel Anitrini, id eſt Anaticulas appellant, ideo ea circumloqui aliquo modo nobis erit neceſſe. Quæ itaque prima ponitur Anatem platyrynchum pedibus rubris appellare libet: eius enim crura, pedeſq; toti intensè rubent. Roſtrum tres ferè digitos longum, admodum latum eſt, clypei modo recuruum caſtaneæ colore, ſed obſcuro: inferior tamen mandibula, quæ tota fermè ſuperiorem ſubit, alicubi ſpadiceo tingitur, & in eius medio ſtria per longitudinem inſignis excurrit. In hoc dentes vtrinque, quales Anati muſcariæ tribuit Ornithologus, color plumarum per totum ferè corpus varius ad pulueraticum colorem, qui κεραυνὸς dicitur, accedens: nam caput totum, & medium collum muſtelini coloris, punctis maioribus, & minoribus, paucis albis iiſq; exiguis, vixq; conſpicuis, partim ſubfuſcis, iiſq; in vertice magis, & in occipitio tinguntur: vti collum inferius albocinereum maculis ſubfuſcis lunatis. Eædem maculæ, ſed maiores, primum dorſum, pectus, ventrem, vropygium, & caudam, quæ omnia eodem ſunt cum capite colore, vel ſubluteo variè aſpergunt. Dorſum medium, & extremum plumæ coloris ſpadicei obſcuri, albæ in extremis oris conueſtiunt. Alarum coſtæ iſatidis colorem referunt. Eiuſdem coloris zona medias alas interſecat, ſupra quam linea alba ſimiliter tranſuerſa conſpicitur. Reliquæ alarum partes ſpadiceo valde obſcuro colorantur. Anas quoq; platyrynchos dici poſſet, cuius icon modò deſcriptas conſequitur: quæ parum magnitudine differt, niſi fortè paulò maior eſt. Roſtrum partim eſt fuſcum, partim ſubluteum: in toto corpore coloris ex ſubluteo cinerei maculæ fuſcæ ſunt diſſeminatæ, denſæ, & exiguæ in capite, maiores, ſed rariores in collo, pectore, ventre, & vropygio, & cauda, ſed multò adhuc maiores, & crebriores in toto dorſo. Alæ ad mediam vſque regionem fuſcæ. Media linea alba tranſuerſim ſecat, poſt quam macula cærulea tetragona ferè conſpicitur: cuius tres anguli in lineã nigram deſinunt: hanc altera linea alba excipit; Quod in iis reliquum eſt, fuſcum eſt. Crura ſunt lutea: vnde Anatem platyrynchum pedibus luteis appellare libuit. Digitos ſimiliter luteos fuſcæ coniungunt membranæ. Vngues nigri. Poſtremam hanc in latiroſtrarum genere Anatem platyrynchum roſtro nigro, & plano appellare libuit; nigrum etenim, & planum habet roſtrum. Caput totum ad medium collum vſque color veſtit terreus: in quo fuſca puncta maiora, & minora frequenti numero ſunt diſperſa: collum reliquum velut ſquamis nigris & ſubalbidis venuſtè exornatur. Pectus, & venter totus, dorſumq; lineolis ſubalbidis, & fuſcis alternatim depingitur. Alarum coſtas plumæ obueſtiunt fuſcæ: in quibus valde exiguæ lineæ ſubalbidæ cõſpiciuntur. Primam alarum partem poſt coſtas maculæ rubri obſcuri coloris exornant: hanc nigræ plumæ conſequuntur. Remiges pennæ inferiores ſunt fuſcæ, ſuperiores ex fuſco ad cinereum potiùs vergunt, in quarum medio conſidet macula candida oblonga. Cauda ſubnigra in extremo ad cinereum accedit. Crura, pedeſq; & vngues omnia vt in proximè præcedenti, ni fortè crura aliquantò ſint breuiora.

Anatis platyrynchi pedibus luteis deſcriptio.

Anatis platyrynchi roſtro nigro, & plano deſcriptio.

DE

Anas platyrinchos erythropos.

Anas platyrinchos pedibus luteis cum papyro Nilotico.

Anas platyrynchos rostro nigro, & plano; cum iunco bombycino.

DE ALIIS QVIBVSDAM ANATIBVS, Quas Germanus quidam apud Miſenos Ornithologo deſcripſit. Cap. XLIII.

Anatis fiſtularis deſcriptio.

NE quid à lectore deſiderari queat, hic deſcriptiones ponemus quarundam Anatum, quas ſibi ab alio Germano deſcriptas teſtatur Ornithologus. Anas fiſtularis, inquit, ein Peifente à ſono acutiore, quem fiſtulæ modo emittit, denominata; aëris meatus in roſtro habet latiores: roſtrum colore iſatidis, circa vnguem ductus nigros, quaſi fila. Collum rubro, nigroq; varium, tergum partim plumeum, vt venter Anatis magnæ, partim rubris, nigriſq; pennis temperatum. Alæ parte ſuperiore cum tergo conueniunt, media, maximaq; albæ ſunt, ima cinereæ. In fœmella verò, nec roſtrum, nec tergum, nec alæ eodem ſunt ornatu: ſolus venter in vtriſque candidus. Anas ſtrepera à vocis ſtrepitu grauiore. Roſtrum nigrum: collum in nigro alboq; quaſi ſquamoſum, dorſum in cinereo flauicans. Subalæ quaſi Perdicum pennæ. Alæ rubras, nigras, albas pennas permixtas habent. Venter supernè candidus: cauda nigra, & in extremo cinerea. Pedes lutei, membranæ nigræ. Hæc, inquit, Ornithologus, Muſcariæ noſtris appellatæ, quam ſuprà deſcripſimus, congener videtur. Anas caudacuta ein Spitſchvvantz nomen à cauda longiuſcula accepit. Roſtrum supernè nigrum, à lateribus iſatidis dilutæ imitatur colorem: in fœmella cum maculis nigris cinereum. In alis pennæ infimæ tranſuerſim albæ; mediæ in nigro gemmantes viridi, & damaſceno: extremæ nonnullæ flauicantes. Hæc in fæmella varietas non eſt, ſed lineæ tantùm duæ tranſuerſim albæ. Capite cum Anate mediocri, dorſo cum ſtrepera conuenit, pedes, membranæq; cinereæ. Anas quadrupes magnitudine Anatis paruæ. Roſtrum latum, & in latitudine tenue, figura à noſtratibus omnibus aliquantum differens, priore parte nigrum, extrema flauum. Capiti ſumma pars ad collum vſque nigra, circa oculos cinerea. Niger circulus collum ambit, nigrum tergum, nigræ alæ, nigra cauda. Venter albus, pedes flaui, & non procul inter ſe diſtantes, vt pictura indicat. Hanc Anatem mortuam vidi: nam duæ aſſeruantur Torges in armamentario Illuſtriſſimi Electoris Saxoniæ. Audiui à quibuſdam circa Merſeburgum ad Salam eius generis captas eſſe. Hæc ille, qui imaginem quoque, inquit Ornithologus, Anatis quadrupedis ſibi viſæ ad nos miſit, quam hoc loco appoſuiſſem, ſi à ſculptore, dum hæc æderemus, cælata fuiſſet. Acronium lacum, quem Conſtantienſem vocant, teſtatur idem Ornithologus, multa Anatum genera alere: & inter alias, quæ ab accolis vocantur Krautenten, ideſt, herbiuoræ, Mooren, vel Murenten, quas puto, inquit ille, ab Anate torquata maiore non differre. Trijbuogel, Katzle, de quibus nihil hactenus certum reſciui.

DE ANATE NIGRA, Roſtro nigro, rubro, & luteo. Cap. XLIV.

DE Anate hac hìc depicta ſic ad me ſcripſit Gulielmus Maſcherellus, aliàs Knauff dictus pręclarus apud Colonienſes medicus aliquando auditor, & familiaris meus: Mitto ad te Anatis feræ effigiem, ab aucupibus captam ictu ſclopi prope vrbem Duſsberg in littore parui fluuij, quam Rhocam vocant. Magnitudine erat Anatis ſylueſtris, vel paulò maior. Cætera non ſcribo: nam tute ex ipſa pictura omnia manifeſtò cognoſcere poteris. Toto autem corpore erat quidem nigra, ſed linea alba per alarum longitudinem excurrebat. Roſtrum nigro, luteo, & & rubro diſtinguebatur. Pedes erant rubri, membranæ nigræ.

DE

Anas syluestris nigra à Gulielmo Mascherellio, cum gramine aquis innatante Lob.

DE ANATIBVS QVIBVSDAM Germaniæ Inferioris, & Maritimæ, Meanca, Tela, & Slupo, &c. Anate fera Minoribus.

Cap. XLV.

IN Germania inferiore, & maritima, inquit Ornithologus, audio reperiri auium aquaticarum, & Anatibus ferè similium diuersa genera, & nominatim ista Smeant, Teling, Slup, Griffuogel, Vvild enten. Primum ex his minimum esse, secundum maius primo, tertium secundo, quartum tertio, quintum omnium maximum. De Meanca Alberti anteà iam egimus, sed Ornithologus ex Frisio quodam accepit Meancam Anati syluestri ferè similem esse, sed minorem, quæ in sublime volatu efferatur, imminente serenitate, alba circum latera. Vocabat autem ipse Germanicè Schmeant. Sed hæ aues cùm volaces sint, & rarò natent, Anatum generi non debent adscribi. Slub, vel Schlub Frisiorum lingua genus Anatis est, minus, quàm Anas fera propriè dicta, sed rostro latiore. Hæc fortè fuerit species vna ex Anatibus platyrynchis, quas suprà descripsimus. Non dubito, inquit idem Ornithologus, quin & alia complura Anatum genera comperiantur, alia in alijs regionibus, quanquã veteres pauca nominarunt, vt Ardearum quoque tria tantum genera, quæ tamen innumera reperiri Oppianus in Ixeuticis author est. Ego verò non plura Ardearum, quam Anatum genera extare puto, multóq; magis si quis Mergorum etiam genera Anatibus adnumeret. Sunt enim Merginonnulli Anatibus non cæterò tantùm corpore, sed etiam rostro ferè similes, vt Anates primo intuitu existimari posint. Hæc ille.

Meãcæ Anatibus nõ debent ascribi.

DE ANATIS SPECIE HERLE, ſeu Harle Gallis dicta. Cap. XLVI.

Anatis Herle dictæ deſcriptio.

BELLONIVS præterea duo alia Anatum genera deſcribit, quæ & ipſa 10 hic inſerenda veniunt. Pluribus itaque Galliæ in locis Anatem quandam appellari ait Herle, ſeu Harle: colore eſſe pulcherrimo, mali aurantij æmulo; minorem Anſere ſylueſtri, magiſque Anati ſimilem quoad corporis habitum, tum ob collum, & crura breuia, tum ob pennarum colorem. Quamobrem, inquit, Vulpanſerem veterum eſſe ſuſpicari deſtitimus. Auis hæc Herle dicta plurimis pennis optimè inſtructa eſt, quarum quæ collum veſtiunt, & ventrem, colore ſunt mali aurantij pulcherrimo, ad flauum tendente. Vertex, colli initium, & dorſum nigricant. Alas haberet omnino candidas, niſi earum extrema niger color inficeret. Roſtrum trium digitorum longitudine in hoc ab Anſerino, & Anatino differt, quod rotundum ſit, & in extremo recuruum: colore autem ad rubrum accedit: eſt vtrinq; ſtriatum, vt 20 reliquarum aquatilium auium: Lingua vt in cæteris huius generis alitibus ſerrata. Crura, & pedes rubeſcunt, Anatinis ſimilia. Caudam etiam, vt omnes aues aquaticæ breuem habet. Hæc Bellonius. Cæterùm Ornithologus hanc auem ex Anatum genere eſſe non admittit: quòd roſtri figura repugnet: nam Mergino generi ſimile eſt: vnde ſub Merganſeris nomine deſcribit; cuius verba ſuo loco referam.

DE TADORNE GALLIS DICTA ex Anatum genere. Cap XLVII.

30

Deſcriptio.

LA Tadorne, inquit idem Bellonius, auis eſt Anati admodum ſimilis: ſed rarò in Gallia conſpicitur, & nonniſi in Principum aulis ex alijs prouincijs allata. Gauiam maiorem, quam Caniard Gallis dici ſupra annotauimus, magnitudine ſuperat; ad Anſerem mediocrem accedens. Capitis plumæ ſunt nigræ, quemadmodum & oculi. Roſtrum in ſuperna parte rubicundū, à lateribus vtrinque verſus narium foramina macula nigra notatum, extremum verò in nigram aliam maculam deſinit vnguis figura: eſt autem breue vt Anatum, latum, vt Anſerum. Crura illi, quàm Anatibus altiora. Horum, & pedum color ex pallido ad rubrum vergit. Torquis ruber pectus ambit: cum tota ventriculi regio, & collum candicet. 40 Totum pariter corpus candidum eſſet, niſi alæ ſuperiùs nigræ eſſent, vbi quoque linea rubra vtrinque conſpicitur. Alarum, & caudæ extremæ oræ ſunt nigræ. Non admodum gaudet mergi, quamuis aquæ libenter innatet; caudamq; Anatum inſtar geſtat. Vox illi ſimilis cum Anate marina. Alæ explicatæ nigræ omnino apparent, in quibus plumæ quædam virides ſplendent, vt in Anatum genere: quia verò alarum pennas nigras introrſum complicat; tres illæ, quæ reliquas contegunt, colorem illum rubrum efficiunt. Hæc Bellonius appoſita hac, quam vides, icone.

Vox.

50

DE

Tardone Gallorum cum gramine paluſtri echinato.

DE PVFFINO ANGLICO.
Cap. XLVIII.

Puffini Anglici deſcriptio. *Vſus in cibis.* *Locus.*

HVIVS quoque auis deſcriptionem debemus Ornithologo. Auis quædam, inquit, aquatica, Anati ſimilis colore: (licet viridem colorem circa caput, & collum non habeat) & roſtro, magnitudine minor, plumoſa, apud Anglos, (vt audio) Puffin appellatur, ſale conditur, & in delicijs habetur: Editur etiam quadrageſimæ tempore, quod videatur quodammodo piſcibus affinis, cùm ſanguinem frigidiorem habeat. In mari degit, & volat, vbi etiam capitur vt Anglus quidam nobis narrauit. Et rurſus alius quidam Anglus eandem auem his verbis nobis deſcripſit. Marina eſt, conſimili penè forma cum aue, quam Angli Cotam appellant, (aut Fulicæ noſtræ fluuiatili) niſi quòd exilior eſt, & colore magis ſubfuſca (quàm nigra) pennis caret: plumis tantùm ceu lanugine quadam veſtitur: itaque ſubuolare nō poteſt. Suburinans alga, & cochleis victitat. Si quando vel metu, vel aliam ob cauſam locum ocyus mutare inſtituit, alarum, pedumq; extremitate nitens aquas celeriter, quaſi prorepens, præterlegit. Retibus gregatim capiuntur, vaſisq; ſale conditæ, in quadrageſimam reponuntur. Hæc ille. Quidam Anglus tertium vrinatricis genus, quod Anſerculo nuper ab ouo excluſo ſimile facit, roſtro tantùm exiliore pro pennis lanuginem quandam habere ſcribit, nec in mari, ſed ſtagnis, & fluuijs non rapidis degere. Veteres Græci in Grypho auem non auem pro Veſpertilione dicebant, Angli Puffinum ſuum, quem auem natura fecit, non ſolùm nomine, ſed reipſa etiam, & licentia cibi auem non auem, vel auem piſcem faciunt. Hæc omnia Ornithologus.

Victus. *Quomodo capiatur.* *Tertij vrinatricis generis Turneri deſcriptio.*

DE MERGIS IN GENERE.
Cap. XLIX.

ÆQVIVOCA.

DE Mergis deinceps dicamus, in quorum hiſtoria eadem planè niſi etiam maior, confuſio eſt, quæ in Anatum, quibus adeo ſimiles ſunt, vt ni multum aduertas, vix interſtinguas. Eiuſcemodi autem cōfuſio inde naſcitur, quòd ipſamet etiam literarum culmina, quorum authoritatibus nobis ſtandum eſſet, quemadmodum allatis etiam exemplis in Fulica oſtendimus Græcos vertentes pro eadem dictione nunc hoc, nuuc illud reddunt. Vbi quoque Αἴθυιαν Græcis Mergum præcipuè ſignificare pronunciauimus, quanquam Vuottonus citans Euſtathium, Heſychium, Suidam, Etymologum, & Varinum eandem velit, quæ Κορώνη θαλάσσιος dicitur, ideſt, Cornix marina. Significat verò etiā vox hæc thyram, ideſt pilā, vel mortarium, forte quòd piſtillus in eo merſetur, emergatq; ſubinde. Mergus quoque Latinis multa ſignificat: auē in primis, de qua præſens inſtituitur ſermo. Præterea, teſte Cælio Calcagnino, caput vitis, quod propagationis gratia in terrā immergitur, *Erat*, a inquit, *& propaginis laudata ratio, quum in terram vitis caput immergebant, ex quo & Mergus dicebatur: nec prius à matrice abſcindebatur, quam radices egiſſet.* Meminit etiam Carolus Stephanus, dum ait: *Galli hodie vulgò Mergum in vinea appellant Marquotte, quaſi Mergottam, alij Courſonbrin.* Contra Ornithologus exiſtimat Mergum dici propagationis genus in vite. Sed quid vetat, cur non vtrunque ſignificetur. Nam cùm Palladius, b *Mergum*, inquit, *dicimus, quoties velut arcus ſuprà terram relinquitur, alia parte vitis infoſſa*; propagandi ipſum modum intelligit; cùm verò ſtatim ſubdit: *Mergi poſt biennium reciduntur in ea parte, quæ ſuprà eſt, & in loco iuſtas vites relinquunt*, ipſas vitium propagines, quæ immerguntur in terram. Sic & Columella modo in hoc, modò in illo ſignificato eadem hac voce vtitur. Sed vt manifeſtiùs pateat, verba eius adſcribam. c *Nonnullos tamen*, inquit, *in vineis characatis animaduerti: & maxime Eluenaci generis, prolixos palmites, quaſi propagines ſummo ſolo adobruere; deinde rurſus ad arundines erigere, & in fructum ſummittere, quos noſtri agricolæ Mergos, Galli condoſoccos vocant, eosq; adobruunt ſimplici ex cauſa,* quid

Αἴθυια Græcis quid. *Pila, ſeu mortarium cur Græcis Aethyias dicatur.* *Mergi multiplex ſignificatio.* *a Epiſ. quaſ. lib. 1.* *Marquotte Gallis quid* *b De re ruſtic. li. 2. capit. 21.* *c De re ruſt. lib. 5. c. 21.*

quòd existiment plus alimenti terram præbere fructuarijs flagellis. Hinc Columella vitium palmites, qui solo adobruuntur, manifestè Mergos vocitat, sicuti vbi scribit: *d Veteres vineas Mergis propagare potius, quam totas sternere Atticus præcipit, quod Mergi mox facile radicantur, ita vt quæque victis suis radicibus tanquam proprijs fundamentis innitatur.* Sed alibi, *e Mergum esse* ait, *vbi supra terram iuxta suum adminiculum vitis curuatur, atque ex alto, scrobe submersa perducitur* (alias producitur) *ad vocantem palum. Tum ex arcu,* inquit, *vehementem citat materiam, quæ protinus applicata suo pedamento ad iugum euocatur.* Quo loco Mergum vocat ipsam vites propagandi rationem. Vbi verò apud eundem legitur, *f Metendi genera complura sunt, multi Mergis, alij pectinibus, spicam ipsam legunt;* Beroaldus à nominatiuo Mergi masculini generis deducit. *Videntur Mergi,* inquit, *esse ferramenta idonea metendis frugibus, quæ à Plinio mergites appellantur, sic scribente: Stipulæ alibi mediæ falce præciduntur, atque inter duos mergites spica distinguitur. Notum est illud Maronianum: Aut fœtu pecorum, aut cerealis mergite culmi. Exponunt grammatici dici manipulos spicarum (vt Seruius) quo intellectu an hic, & apud Plinium Mergi, Mergitesq; accipi possint, existiment eruditi.* Sic ille. Sed melius mea quidem sententia à fœminino Mergæ deduceretur sextus ille casus Mergis. Mergæ enim pro instrumento illo rustico, qualecunq; sit, apud authores legitur, Mergi non item. Cæterùm quod ad Mergarum, & Mergitis significationem attinet, Baptista Pius pro Mergis ligones, vel falces messorias interpretatur, pro mergitibus verò manipulos spicarum: nam exponẽs illud Plauti: *g Palus venundas sibimet mergas aotis, vt hortum fodiat.* Mergas, inquit, ligones à mergendo, quòd immergentur in terram intùs, & profundè. Eiusdem similitudinis Mergas autumo, qualis vtensilia instrumenti rusticani sunt, quæ lingua vernacula dicuntur vangæ: nec impropriè. Siquidem ita ferè Latinè dicantur Palladio his: *Serrulas minores, vangas, runcones, quibus vepreta persequimur, secures simplices vel dolabratas.* Videtur tamen Columella libro secundo Mergas pro falcibus messorijs intelligere in hæc verba: *Multis falcibus veruculatis: atque ijs vel nostratibus, vel denticulatibus, medium culmum secant, multi Mergis, alij pectinibus spicam ipsam legunt.* Quin ex Columellæ, & Plauti verbis intelligere datur, Mergas secandis messibus instrumenta vocari, & similiter ad terram pastinandam accommoda vtensilia. In alia significantia manipulos spicarum Mergites dicimus. Hæc Pius. Verùm Mergites quidem manipulos spicarum significant; Mergas verò Festus vocat furculas, quibus acerui frugum fiunt, dictas à Mergis volucribus. *Vt enim,* inquit, *illæ se in aqua mergunt, dum pisces persequuntur: sic messores eas in fruges demergunt, vt eleuare possint manipulos. h* Ita quoque Lambinus clarus interpres alibi apud eundem Plautum Mergas non aliter exponit. Locus Plautinus est:

——— Si attigeris ostium

Iam Hercle tibi messis in ore fiet Mergis pugneis.

Ibi Lambinus, *Mergæ,* inquit, furculæ sunt, quibus acerui frugum fiunt: & paulò infrà: Per Mergas igitur pugneas iocosè significat Plautus pugnos ori impactos. Hæc ille. Hac itaque in significatione si Mergas accipiamus prout accipi par est, manifestum quoque erit Mergitis significatum: nihilque aliud significabit quàm manipulum, vel aceruum, quantus scilicet vel semel furcula, quæ Mergæ dicuntur, simul tolli potest. Philippus Venutus in suo Lexico Italico Mergum esse scribit amnem Galliæ Cisalpinæ, qui Italicè Orco dicitur. Mergus præterea, siue vt alias legebatur, Mergum, cuius genitiuus sit Mergoris, genus vasis, quod nonnulli situlam appellant, quòd hauriendæ aquæ mergatur, Ambrosio Calepino significat. Idem Mergulum, qui aliquando Mergum generatim denotat, aliàs particularem speciem, interpretatur instrumentum, quo lampadis lychnus continetur.

d De re rust. lib. 4. cap. 4.
e De re rust. lib. 3. c. 15.
f De re rust. lib. 2. c. 21.
g In Pænulo.
h In Rudente.
Merguli significatio multiplex.
Mergus Mergoris quid significet.

SYNONYMA.

KAATH, & Schalac Hebraicas voces confundi, & pro eadem accipi, etsi Deut. 14. vtraq; seorsim nominetur, inter immundas aues, suprà annotaui. De Æthyia Græcorũ voce dubitatur pariter, vt diximus, nunquid Latinorũ Mergũ significet. Vvottonus enim vir non indoctus aues diuersas esse suspicatur, hoc solo argumento fretus, quod Æthyia apud Græcos tàntùm marina legatur, & Aristoteles eam in saxis maritimis oua parere tradat, cùm Mergus à Plinio nõ marinus tantùm, sed stagnorũ etiã incola ponatur. Conijcit autẽ Αἴθυιαν, citans Eustathium, Suidam, Etymologũ, & Varinum eam esse, quæ Κορώνη θαλάσσιος, idest, Cornix marina dicitur. Et cùm Arrianus in Pontici maris nauigatione Cornicẽ marinam vna cum Æthyia tanquam diuersas memoret, Aethyiam huic authori eãdem esse, quæ Coruus marinus vocatur. Appion quoque Etymologo teste, Coronen ait eãdem

dem eſſe auem, quæ Larus, & Aethyia. Ioachinus Perionius credit Vergilium Fulicas appellare, quas Aratus Aethyias. Mergi verò, inquit, Græcè ab Arato Ερωδιοὶ appellantur. Sed Erodios Ardeas quaſdam eſſe, Aethyias verò Mergos veterum ſcripta oſtendunt. Nos de Erodijs aliàs. Nunc vt Aethyias, & Mergos nihil differre pateat, Ornithologi ſuper eo ſententiam adſcribere etiam lubet. Sed, inquit, cùm hactenus omnes eandem eſſe auem tradiderint (Aethyiam, & Mergum) & plerunque de Aethyia à Græcis tradita, Plinius de Mergo interpretatus ſit, nihil eas inter ſe differre præterquam nomine credimus. Idē enim animal & marinum eſſe, & circa fluuios, ſtagnauè, aut in ipſis morari cùm in auium, tum in piſcium genere nihil prohibet: ſiue quòd à mari quædam aſcendant, vt Alcyones aues, lupi piſces, ſiue quòd vtrobique naſcantur, idq; vel nullo diſcrimine corporis, & naturæ, vel aliquo alio diſcretæ, vt percæ marinæ à fluuiatilibus. Quin & eaſdem aues in arboribus nidificare, & ſi arbores deſint, in nudis ſcopulis, nihil erit abſurdi, vt apes aliàs in arborum, aliàs in terræ cauis nidificant. Tranſtulit ſanè locum ſuum Plinius ex Ariſtotelis de animalibus hiſtoria libro quinto capite nono, vbi nulla arborum mentio, ſed tum Lari, tum Aethyiæ ſaxis maritimis oua parere ſcribuntur. Quod ſi Aethyiam Mergum eſſe negemus, nullum aliud, quo appellari Græcè poſſit, vocabulum nobis relinquitur. Nam Dypten, Poyngen, & Bungen poetica eſſe legimus, & idem cum Aethyia ſignificare. Sic ille. Cuius doctiſſimi viri rationes, omnino conficiunt, Aethyiam, & Mergum non differre. Quod ſi verò cui etiamnum Ariſtotelis, & Plinij verba ante citata negotiū faceſsāt; obijciam alterius viri docti obſeruationem, quam nobis his verbis teſtatam reliquit: Plinius Mergos, in arboribus nidulari ſcribit, at Ariſtoteles in ſaxis maritimis. Quod vterque aut vidit, aut à referentibus aucupibus didicit, ſcripto mandauit. Et ego vtrumque obſeruaui: nam in rupibus marinis iuxta oſtium Tinæ fluuij Mergos nidulantes vidi, & in Northfolcia cum Ardeis in excelſis arboribus. Qui in rupibus maritimis nidificant, ex præda marina ferè viuunt, qui verò in arboribus, amnes, lacus, & fluuios victus gratia petunt. Quæ cum ita ſint, alius occurrit ſcrupulus non minus difficilis: nimirum cùm tam Græci, quàm Latini huius auis vnam tantùm ſpeciem faciunt, quæ nam Mergorum, qui hodie ſunt noti, ſpecies, Aethyiæ, & Mergo veterum reſpondeat. Petrus Bellonius in libro obſeruationum peculiarem quandam Mergi marini ſpeciem eſſe in Creta ſcribit, vrinari ſolitam, diuerſam à Phalacrocorace ſuo (Cormorant) & reliquis Mergis, eamque Ariſtotelis Aethyiam arbitratur. Qui littora Cretæ habitant, inquit ille, Vtamania nominant, magnitudine eſt Querquedulæ (d'vne Sarcelle) albo ventre, capite, & dorſo nigro, itemque alis, & cauda. Digito pedum poſteriore caret ſola inter palmipedes. Pluma ei inſtar lanuginis, validè inhærens cuti. Roſtrum marginibus acutis cauũ, & planum ferè, lanuginoſis plumis bona ſui parte obducitur, nigrum ſuperiore, album inferiore parte, vertice lato. Hæc igitur Bellonio veterum Aethyia eſt. Eadem ferè repetit in hiſtoria auium: & hanc eius iconem exhibet, ſed quia in eius deſcriptione in fronte habere tuberoſitatem quandam dixerat, cui innaſcatur floccus plumarum niger, iſque in eius icone deſideretur, idcirco addi curauimus. Sed Ornithologus Mergum magnum nigrum, & Carbonem aquaticum Alberto dictum, Græcorum Aethyiam, & veterum Latinorum eſſe ſuſpicatur. Idem ſentire videtur Anglus ille: nam huiuſmodi auem ſub Mergi, & à Cormorant nomine nobis deſcribit: & color profectò nomenclaturæ Græcæ reſpondet. Sed quia huiuſmodi auem multi cenſent eſſe Ariſtotelis Coracem, quem Gaza interpretatur Coruum aquaticum, idcirco neque huic ſententiæ quis tutò adhærere queat. Nos more noſtro ſuum cuique iudicium relinquimus: cùm nihil certi ſtatui poſſe videamus: Aethyam aliqui Latinè per y tantùm ſcribunt: Græci verò ſemper per ει diphthongum in penultima. Apud Demetrium Conſtantinopolitanum noſtri temporis ſcriptorem pro Αἰθυια Αἰθυια legitur. Dicta quidem Aethyia videri poteſt, vt exiſtimat Ornithologus, quaſi Aedyna ἀπὸ τοῦ δύειν καὶ δύνατειν, vel ἀπὸ τοῦ αἴθειν propter nigrum colorem, vt Aethiopes. Dypten, Poyngē, & Bungen poetica eſſe, & Mergum ſignificare ſuperiùs eſt annotatum, id quod teſtatur etiā Hermolaus, inquiens: *Mergum Aethyiam Græci vocant, & poeticè Dypten. Alioqui nihil eſt aliud Dyptes, verbum ex verbo, quàm Mergus. Poetæ Græci etiam Poyngas, & Bungas dicunt aues eas, Photio authore.* Cuius poſterioris vocis etymologiam reddens Etymologus πώϋγγες, inquit, αἱ Αἴθυιαι, κληθεῖσαι, βύγγες, παρὰ τὴν βοὴν καὶ τὴν ηχὴν (melius ιυγὴν, vt Varinus habet) id eſt Poynges Mergi, qui vocantur Bunges à nomine βοὴ, ideſt vox & ἠχὴ, ideſt, ſonus. Dyptes præterea apud Lycophronem Caruli, ideſt Alcyonis maris epitheton eſt, Scholiaſtes κόλυμβον interpretatur: vnde eadem dictio ab Heſychio, & Varino homo vrinator, vel natator interpretatur, vel Mergis auis. Κὴξ auis eſt marina, inquit Euſtathius, Hirundini ſimilis, quam alij Larum, alij Mergum interpretantur. Idem ſcribit Varinus. Mergus aliàs nomen

Aethyias, & Mergos idem eſſe.

Dyptes, Poynges, Bunges.

Vtamania ſiue Calica tezen' Mergi dicti deſcriptio.

Aethyiæ etymum.

Κὴξ. *Mergus.*

Mergus Bellonij.

Mergon. Smergo.

nomen commune eſt ad omnes Mergos, aliàs particularem ſpeciem ſignificat. Mergum, inquit Calepinus, alij Mergonem vocant, ſed vox hæc vernacula eſt, non Latina, nos etenim omnes ferè Mergorum ſpecies Mergon appellamus. In quibuſdam etiam Italiæ locis Smergo dicitur, Gallis Plonget, & Plongeon: cuius poſterioris vocis etymum ſic refert Ioachimus Perionius: Mergum Plongeon appellamus, quàm longè à Latino diſcedentes. A Græco, inquam πλύνειν, ideſt, lauare verbum noſtrum plonger ortum eſt, ideſt, mergere. Hinc Mergum Plongeon ad Græcorum πλΐγγας, & βύγγας accedere, quam vocem poëticam eſſe, & Mergum ſignificare diximus. Idem Ornithologus ex cuiuſdam eruditi Hiſpani relatu Mergum, Coruum marinum, Cuoruo marino (potiùs Cueruo marino) Hiſpani, appellari aſſerit. Sed hoc nomen apud eos vnam tantùm fortè Mergi ſpeciem ſignificat, illam ſcilicet, quam Mergum magnum, nigrum, & Carbonem aquaticum Albertus vocat, & multi Ariſtotelis Coracem, ſeu Coruum marinum eſſe volunt. Idem de Anglorum Cormorant eſt dicendum. Germani Mergum Sucher interpretantur, aliqui Teucher, Tucher, Suchent. Sed alij, inquit Ornithologus, alias aues his nominibus deſignant. Illam, quæ propriè Sucher appelletur, aiunt Columba minorem eſſe. Belgæ voce diminutiua Sichkeckin, alij Duycker vocant, vel Sclouer, vel Scholuaer.

Plongeon, & eius etymum.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

QVANQVAM veteres vnicum duntaxat Mergorum genus fecerit, fortè quod cum Anatibus ea confunderint: hodie tamen plura agnoſcuntur, quæ cõmodo ab Anatibus diſtinguantur, inferiùs docebitur. Mergus autem, vt inquit Albertus, non tam ſpecies auis eſt, quàm genus multas ſub ſe ſpecies continens. Idem Fulicam auem eſſe aquaticam ſcribit, & Mergum nigrum vocari, Anate minorem. Et rurſus Brenthum Merguli ſpeciem eſſe, piſces venantis, quanquam Bathyos apud illum pro Brentho corruptè ſcribitur. Seuerus Sulpitius, vt refert author de natura rerum, tradit, Mergorum quandam ſpeciẽ cornutam vocari, eò quòd rubeas plumas in capite inſtar cornuum habeat. Apud veteres alia quoq; auium nomina leguntur, quas ex Mergorum genere eſſe conijciunt, & pro ipſis alias aues hodie cognitas oſtendunt. Ex quibus ſunt Colymbides, ſeu vrinatrices maiores, & minores, Thraces, Dytini, Vria, Phalarides. Neoterici quoque plurimas recenſent Mergorum ſpecies, quæ à diuerſis populis diuerſa etiam nomina habent, quæ omnia hîc recenſere eſſet ſuperfluum, cùm ſingulorum peculiares hiſtorias ſimus deſcripturi.

Brenthus. Bathyos. Mergus cornutus. Colymbides. Thraces. Dytini. Vria. Phalarides.

FORMA. DESCRIPTIO.

AETHYIÆ nemo Græcorum peculiarem aliquam notam, ex qua cognoſci queat, attribuit. Mergum Plinius inteſtino recto eſſe tradit. Mergum quoque [a] Ouidius nobis ſic deſcribit:

Fecit Amor maciem, longa internodia crurum,
Longa manet ceruix. Caput eſt à tergore longè.

a Metamor. lib. 12.

Idem ſubſtricta crura gerentem, & ſpatioſum in guttura appellat. Sed hæc peculiari cuidam ſpeciei conueniunt, Mergo ſcilicet à veteribus propriè dicto. Hic verò quis ſit, vnuſquiſque ex hiſce Ouidianis notis conijcere tentent. Nos interim, quæ Mergis generatim conueniunt, hìc aſcribemus. *Mergi*, inquit author de natura rerum, *contra omne genus auium pedes habent in cauda, ita vt in terra ſtantes inſtar hominis pectus erectum præferant.* Albertus ſcribit aues, quæ vt plurimùm Mergi vocantur, varias eſſe inſtar Picæ. Ornithologus vbi inter Anates, & Mergos diſcrimen ponit, plures notas recenſet. Veteres, inquit, non fecerunt plura Mergorum genera, fortè quòd cum Anatibus ea confunderint. Nos cùm aliàs diſtinguimus, tum dentibus, qui Anatibus omnibus molliores, flexiles, tranſuerſiq; per roſtrum pertingunt. Mergorum illis, quibus roſtrum latiuſculum (minus tamen latum, quàm Anatibus) duri, ac rigidi, vtrinque tantùm in marginibus roſtri: cæteris, quibus roſtrum latum non eſt, ſed in acutum deſinit, nulli. Veteres quidem nullius auis, quod ſciam, dentatæ meminerunt, præterquam Diomedeæ, quam Iuba Cataractam vocat: vt hæc quoq;

Mergorum generis existimari possit. Et crura vel non æquè absoluta habent, vel breuiora, vel non eodem situ, vel posteriùs: quamobrem incommodè ingrediuntur. Plerisque eorum ceruix procerior. Hæc Ornithologus. Petrarcha Mergos turpes appellat, sed nunquid ob colorem, vel ob corporis figuram, vel aliam ob causam, nescio.

LOCVS NATANDI PERITIA.

Victus.

AETHYIAM apud mare victitare scribit Aristoteles: item degere quidem in fluido, victumq; inde emoliri, sed aërem, non humorem recipere, & foris parere solere. Oppianus verò vrinari eas, & sub aqua manere diutissimè, non in pelago solùm, sed paludibus etiam versari, tum maximè, cùm vis aliqua ventorum mare infestat. *Tunc enim*, inquit, *immorari in eo non solent*. Suidas Æthyias marinas facit. Plinius Mergum non tantùm marinum ponit, sed etiam stagnorum incolam. Ouidius alibi Mergos mare carpentes appellat, alibi æquor amare dicit, dum scribit:

Æquor amat, nomenq; manet quia mergitur illi.

Mergus, inquit author de natura rerum, flumina, stagnaq; innatat, sic dictus, quòd in aquis se mergat. Diutiùs tamen sub aquis morari non valet, quòd aëris respiratione indigeat. Cùm percuti metuit, in aqua mergitur, & pisces persequitur. Ornithologus Mergos asserit, magis aquaticos esse, quàm Anates: ideoq; semper ferè in aquis manere: non æquè in terram, & ripas egredi vt Anates. [a] Virgilius tamen Mergos apricos vocat, & locis apricis gaudere scribit, vt hæc eius ostendunt carmina.

Est procul in pelago saxum spumantia contra
Littora, quod tumidis submersum tunditur olim
Fluctibus, hyberni condunt vbi sydera Coros,
Tranquillo silet, immotaq; attollitur vnda
Campus, & apricis statio gratissima Mergis.

Sed hoc non arguit, quominus aquatici sint dicendi, imò contrarium astruit: nam loca amant aprica, vt siccescant: quia assiduè aquæ sese immergunt. Diutissimè autem omnium auium in aqua commorari possunt, tum quia vt iam dictum est, longissimo tempore vrinantur, tum quia summa pollent natandi peritia, quam celebrare videtur Homerus, dum Inomare subeuntem, vt [b] Vlyssi suppetias ferret, Mergo comparat his verbis.

Τὸν δὲ εἶδεν Κάδμυ θυγάθηρ καλλίσφυρος Ἰνώ,
Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήεσσα.
Νῦν δ᾽ ἁλὸς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἐξέμμορε τιμῆς:
Ἥρ᾽ Ὀδυσσ᾽ ἐλέησε ἀλώμενον, ἄλγε᾽ ἔχοντα
Αἰθύιῃ δ᾽ εἰκυῖα ποτῇ ἀνεδύσατο λίμνης.
Hunc autem vidit Cadmi filia pulchros talos habens Ino
Alba Dea: quæ prius quidem erat mortalis loquens:
Nunc autem maris in profundo Deorum sortita est honorem,
Quæ Vlyssem miserata est errantem, dolores habentem,
Mergo autem similis volatu ingressa est mare:

Et paulò inferius de eadem loquens:

Α᾽υτὴ δ᾽ ἄψ ἐς πόντον ἐδύσατο κυμαίνοντα
Α᾽υθύῃ εἰκυῖα.
Ipsa autem retro in pontum ingressa est æstuantem
Mergo similis.

[c] Stephanus Vimandus Pigius miram ipsorum natandi artem prædicat, quam licet alijs etiã auibus marinis attribuat, præcipuè tamen Mergis conuenire innuit, dum eos primo loco Fulicas secundo nominat. Profectò videmus, inquit, Mergos, Fulicas, aliasq; marinas aues alam alteram sæpius ad ventum erigere, & expandere, & eius tanquam veli adminiculo nauigare. Obiter hic etiã est annotãdum, quod obseruauit Cælius Rhodiginus in prognosticis Aratum Mergos nuncupare δῖνας, quoniam, vt inquit Theon, dum mersantur mari fiat δῖνος, idest, vortex. Mergunt autem sese aquis, vt sibi victum quærant. *In aquam*, inquit Varro de Mergo loquens, *Ipse cibum captans assiduè immergit*. Piscibus etenim, alijsq; aquatilibus

Vbi victitent.

Mergi Anatibus magis aquatici.

[a] *Aeneid. lib. 5.*

Locos apricos cur ament.

[b] *Odyss. l. 5.*

[c] *In Hercule Prodico.*

Quibus viſtitent.

Mergi edaciſsimi.

d In Ixeut. 2. 6.

e l. 10. cap. 47.

f l. 11. cap. 31.

auidè veſcuntur, eorumq; maximam ingerunt copiam: ſunt enim edaciſſimi, & inſatiabiles. De qua edacitate, & piſcandi modo plura tradit *d* Oppianus. *Æthyiæ*, inquit, *inſatiabiles ſunt, & maximè voraces, piſces ingeſtos mox aluo reddunt, atque etiam viuos nonnunquam. Soli inter amphibias aues volitando piſcantur, ita vt ſimul vtrumque faciant. Congros, Anguillas, & alios lubricos, læueſque piſces deglutiunt, alios quoque piſces delphinorum, & canicularum inſtar perſequuntur.* Eandem quoque eorum edacitatem alij prædicant authores. Kiranides Æthyiam auem eſſe marinam ſcribit inſatiabilem. Strozius pater alibi Mergos piſcantes, alibi edaces appellat. Tradit *e* Plinius eos inter aues aquaticas ſolitos eſſe deuorare, quæ cæteræ reddunt. Et *f* alibi. *Inſatiabilia animalia*, inquit, *quibus à ventre protinus recto inteſtino tranſeunt cibi, vt lupis ceruarijs, & inter aues Mergis.* Vult quoque Ariſtoteles animalia, quibus inteſtina recta ſunt, ciborum auida eſſe. 10

NIDVS. PARTVS. INCVBATVS.

Vbi, & quot oua pariant, & quo tempore.

a l. 10. cap. 32.

MERGI, & *Gauiæ*, inquit Ariſtoteles, *ſaxis maritimis oua bina, ternauè pariunt: Gauiæ æſtate, Mergi à bruma, ineunte vere: & incubant cæterarum auium more.* Quem locum transferens Plinius, Mergos in arboribus nidificare reddit, quod tamen Ariſtoteles nuſquam ſcripſit. Quapropter Io. Claymundus, ne Plinius ab Ariſtotele diſſentire 20 videatur, hunc locum Plinij ſic legit: *Gauiæ in petris nidificant, Mergi etiam in arboribus.* Verùm codices omnes, quos viderim, inquit Vuottonus, in altera littera conſentiunt. Quapropter omnino contendit Aethyiam à Mergo omnino diuerſam eſſe; ſed eſto, nullum in Plinianis verbis mendum ineſſe, non ideo firmum argumentum elici poteſt, Aethyiam, & Mergum ab inuicem differre: de qua re ſuprà. Manifeſtum præterea eſt argumentum, Plinium eandem auem Mergi nomine, quàm Aethyiæ Ariſtoteles intelligere, quòd eundem ouorum numerum aſcribat, & idem pariendi tempus, & amplius, quòd vterque Gauiæ ſimul mentionem faciat, vt locos conferenti, manifeſtò patet. Verba Ariſtotelis iam recitaui. *a* Pliniana ſunt hæc: *Gauiæ in petris nidificant, Mergi in arboribus*, (Mergi etiam in arboribus, vt legit Calymundus) *Pariunt plurimum terna, ſed Gauiæ æſtate, Mergi incipiente vere.* Mergorum pullos 30 Albertus, & author de natura rerum, vt primùm ab ouis excluſi fuerint, ſi matrem eos perdere contigerit, adeo validos eſſe aiunt, vt ipſi ſeſe, nutrire poſſint.

SENSVS. VOX.

Mergi muti, & ſurdi à quibuſdã ſtatuuntur. Mergi alijs temporibus alias voces edunt.

NONNVLLI, referente Oppiano, Aethyias arbitrati ſunt ſolas in auium genere vocem non emittere, nec percipere. Sed cùm id nec Ariſtoteles, nec alius quiſpiam fide dignus tradat, nec ſit veriſimile, opinionem hanc erroneam exiſtimamus: Nam & Lucretius vocem diuerſam diuerſis temporibus ædere tradit: 40

Accipitres, atque Oſſifragæ, Mergiq; marini
Fluctibus in ſalſo victum, vitamq; petentes,
Longè alias alto iaciunt in tempore voces.

COGNOMINATA.
Denominata.

PALLAS Æthyia cognominatur, vt Cælius refert, quoniam humana prudentia (quæ per hanc Diuam innuitur,) nauigationem Mergi quadam imagine adinuenit. Erysichthonem verò Αἰθωνα (Αἰθυιαν potius) cognominatum legimus, quòd cibo, vt Mergorum genus, inexplebilis esset. Pausanias quoq; loci cuiusdam meminit a Megarensis agri, qui ab Athieniensibus Mergi scopulus est appellatus. *Regnauit etiam*, inquit, *& Pandion Erichthonij, & alter minoris Cecropis filius, qui cum filijs à Metionidis regno pulsus, cùm ad pilam Megarensium regem, cuius filiam in matrimonio habebat, confugisset, morbo confectus illic diem suum obijt: estq; eius mari vicinum monumentum eo in loco Megarensis agri, qui ab Atheniensibus Mergi scopulus est appellatus.* Hæc ille. Conijcio autem locum illum huiusmodi nomen contraxisse ab ipso Erychthonio, siue vt alij habent Erysichthone, quem Æthyiam fuisse cognominatum diximus. Smilax aspera à Romanis Mergina vocatur, vt inter nomenclaturas apud Dioscoridem legitur: quæ sic dicta fuerit, eò quòd Mergi collum imitetur. Αἰθυίας ἄνθος Hesychio, & Varrino genus herbæ est.

Pallas Æthyia cur cognominetur.

a lib. 1.

Mergi scopulus.

HIEROGLYPHICA.

MERGVS quia se se aquis assiduè immergit, plurimumq; sub aquis immoratur, quidam illos designare volunt, qui voluptatibus carnalibus prorsus absorbentur, immerguntur q;. Possit & diaboli hieroglyphicum statui. D. enim Martinus, vt Seuerus Sulpitius in eius vita annotat aliquando Mergos in flumine conspicatus piscium prædam sequi, & rapacem ingluuiem assiduis vrgere capturis. *Forma*, inquit, *hæc dæmonum est, insidiantur incautis, capiunt nescientes: captos deuorant, exturariq; non queunt deuoratis. Imperat deinde potenti virtute verborum, vt et, cui innatabant, gurgitem relinquentes, aridas peterent, aesertasq; regiones: eo nimirum circa aues illas vsus imperio, quo dæmones fugare consueuerat. Ita grege facto, omnes in vnum illæ volucres congregatæ, relicto flumine, montes, syluasq; petierunt.*

Cuius peccatoris hieroglyphicum.

Diaboli hieroglyphicum.

PROVERBIA.

DE re incredibili dixit a Ouidius:

Nam prius incipient turres vitare Columbæ,
Antra feræ, pecudes gramina, Mergus aquas.
Quàm male se præstet veteri Gracinus amico.

Ac si Mergus aquas deserere non possit.

a De Pont. lib. 1.

ANTIPATHIA.

Æthyis, hoc est, Mergis, inimicas esse Ciconias, & Creces tradit Philes.

CAPIENDI RATIO, & vſus.

Mergis vtuntur ad piſcandos piſces.

MERGI plurimis modis capi poſſunt, ſimiliter vt Anates, viſco, defatigatione, ſclopo, baliſta, retibus, piſciculis ad acum, aut hamum funiculo inſertum affixis. Sed quia eſui non ſunt, nemo eos captat, niſi fortè quis piſces eorum opera capere velit, in quem vſum admodum commendantur, vt hoc exemplo patere poteſt, quod refert Odericus è Foro Iulij. *In ciuitate quadam,* inquit, *ad magnum fluuium ſita in Oriente, hoſpitem piſcaturum comitamus, vidi in nauiculis eius Mergos ſuper perticas alligatos, quibus ille guttur filo ligauit ne piſces captos deuorare poſſent. Ponunt autem ad ſingulas naues tres magnas ciſtas, vnam in medio, & ab vtroq; extremo ſingulas. Tum Mergos ſolutos dimiſit: qui mox piſces quàm plurimos cepere, & ipſimet in ciſtas illas impoſuere, ita vt breui tempore omnes repleuerint. Tum hoſpes filis à gutture eorum ſolutis, eos iam ſibi ipſis piſcari, & piſcibus permiſti. Hi paſti ad loca propria reuertuntur iterumq́; perticis alligantur.* Hæc ille. Simile quid de his auibus narrat a Scaliger. *De Mergo,* inquit, *nihil quidem præclari, niſi quod Celſus Sergius Golentinus contubernalis eques fortiſsimus narrabat mihi. Mergum cicurem Venetijs vidiſſe, qui ab hero è cymba emiſſus non ſine ſpectatorum, & voluptate, & admiratione ſub aquis ſibi cibum caperet. Satur ad herum redibat.*

a Exer. 233.

PRÆSAGIA.

Venti præſagium. Tempeſtatis præſagium. Felicis nauigationis præſagiū.

A*NATES feræ, aut Aethyiæ marinæ,* inquit Aratus, *alis in continente ſæpe concuſsis, ventum imminere præmonent.* Tradit verò Kiranides, Æthyiam, obuia fuerit naui velificanti, & volans ſubmerſerit ſe in mari tempeſtatem minari, ſi verò peruolans (præteruolans) ſupra petram reſederit (aliàs ſi verò præteruolauerit, aut ſuper petram conſederit) felicem nauigationem promittere. Cur verò frequenter ſe ſe in mare immergentes tempeſtatem prænuncient, rationem reddit Vuottonus, dum ait. *Æthyias cùm frequentiùs in mare ſeſe immergunt, tempeſtatem nauigantibus præſagire ferunt. Huius cauſam reddunt, quod tranquillo mari progredi non audet Æthyia marinarum belluarum metu: at cùm tempeſtatem præſenſerit, audacter progreditur, quòd tunc temporis marinæ illæ belluæ in altum abierunt. Verùm Aratus, Æthyiæ, inquit, maria, aut ſtagna fugientes, pennasq́; in terra roſtro purgantes, ventum preſagiunt.* Hæc ille: cuius verba poſtrema expendens Ornithologus, ego inquit, nihil huiuſmodi apud Aratum legiſſe memini: niſi Vuottonus fortè putat, Plinium pro τινάσσεσθαι πτέρυγας pennas roſtro purgare ex Arato vertiſſe. Hæc ille. Plinij autem verba hæc ſunt: *Mergi, Anateſq; pennas roſtro purgantes ventum præſagiunt.* Alibi rurſus ventum portendere ſcribit Mergos maria, aut ſtagna fugientes. Idem ait a Virgilius.

a Geor. l. 1.

> *Tum ſibi tum curuis male temperat vnda carnis*
> *Cum medio celeres reuolant ex æquore Mergi,*
> *Clamoremque ferunt ad littora.*

b Sat. 6.

Item b Perſius, vbi canit.

> *Iacet ipſe in littore, & vnà*
> *Ingentes de puppe Dei. Iamq; obuia Mergis.*
> *Coſta ratis laceræ.*

c Orig. lib. 12. cap. 7.

Vbi interpres, iure, inquit, coſtam ratis Mergis obuiam factam dixit. Clamore enim ſuo tempeſtatem denunciantes, è medioq; mari ad littus euolantes obuia ratum fragmenta offendunt. Huius rationem hanc reddit c Iſidorus. *Sæpe autem* (Mergi, inquit) *dimiſſo in profundum capite, aurarum ſigna ſub fluctibus colligunt, & præuidentes æquoris tempeſtatem cum clamore ad littora tendunt. Nam in pelago iam grauiſsimam eſſe tempeſtatem conſtat, cùm ad littora Mergi confugiunt.* Mizaldus vapores ab aquis ad imbriferam nubem erigendam ſurſum attolli ſagaciter ſubodorari ait, vnde tempeſtatiuè aliò migrare feſtinent. Vel quòd piſces plerique (quos pro præda habent) per eum cæli ſtatum è medijs aquis ad littora enatare ſoleant, quapropter hìc circumſpectè excubias agere.

VSVS IN CIBIS.

MERGVS in Leuitico numeratur inter aues, quas lex immundas decernit. Nostra quoque tempestate nemo huiusmodi auibus vescitur, vtpotè quibus caro nigra est, duraque concoctu, vnde Horatius, vt gulam, & credulitatem iuuentutis Romanæ perstringeret, canebat, quod

10 *Si qui tunc Mergos suaues edixerit assos*
Parebit praui docilis Romana iuuentus.

Quod si quis tamen illis vesci velit, hyeme obesiores sunt propter pauciorem tunc temporis motum. Omne enim animal sereno aere gaudet, & in eo amplius vagatur. Conueniunt autem feris potiùs, quàm hominibus. Demetrius Constantinopolitanus Accipitri eos ad saturitatem vsq; præscribit in cibo, & suauissimamq; eius carnem, & facilem concoctu esse tradit, nimirum Accipitri.

VSVS IN MEDICINA.

20

DIVERSA ex Mergis accipiuntur remedia. Tradit Kiranides, Æthyiam totam assam, & in cibo sumptam elephantiasi, & spleni mederi. Item eius sanguinem antipharmacum esse, & feris venenatis resistere. *Magi*, inquit Plinius, *contra quartanas deuorari iubent cor Mergi mar tui sine ferro exemptum, inueteratumq; conteri, & in aqua calida bibi.* Nonnulli ventriculum eius stomacho conferre aiunt, alij negant. Id autem affirmat Kiranides, dum scribit: Æthyiæ venter aridus potus (codex manuscriptus habet & portatus, & potatus, vt refert Ornithologus) concoctionem perfectam, ac bonum stomachum præstat. Scribit etiam Serenus ventriculum Mergi raptum (idest, in cibo sumptum) stomacho mederi. Contrà a Galenus, *Ventrem Mergi*, inquit, *aliqui commendant, tanquam medicamen pepti-* 30 *cum, idest concoquens, siue protinus elixum, siue arefactum comedas. At nos id experti, vnam esse promissionem comperimus. Sicut sanè etiam quod de interna tunica Gallinarum memoriæ est proditum.* Hæc ille: ex quo idem repetens Vuottonus, *Atqui nec ipse*, inquit, *Mergi ventriculus facile concoquitur, neq; quicquam ad aliorum concoctionem iuuat.* Iecur huius auis dixit Dioscorides inueteratum sale (ταριχευθὲν, idest simpliciter exiccatum) ex hydromelite duobus cochlearibus potum secundas pellere. Aetius verò ex aliorum relatu id assatum cum oleo, & modico sale datum, mirificè conferre à rabido cane morsi asserit. Ita enim, inquit, præsentaneum affirmant esse remedium, vt æger protinus aquam flagitet. Fel cum cedria inunctum euulsos palpebris pilos non finit renasci, si Kiranidi credimus: qui pariter oua dysenteriam, & renes & stomachum sanare scribit.

40

Contra elephantiasin.
Contra venena.
Contra quartanas.
a De simpl. lib. 11.
Ad secundas pellendas.
Ad carnis rabidi morsum.
Ne pili renascantur.

FABVLA.

AESACVS Priami, & Alyxothoes filius, dum Hesperien Nympham, quam deperiebat, insequeretur, ipsaq; in fuga ab angue demorsa oppetijsset, nimio correptus dolore, in mare se præcipitauit, & à Thetyde in Mergum conuersus fuit: vt his elegantissimis versibus narrat Ouidius.

Aesacus in Mergum.
De Æsaco fabula.

Aesacon vmbrosa furtim peperisse sub Ida
50 *Fertur Alyxithoe gracili conata bicorni.*
Oderat hic vrbes, nitidaq; remotus ab aula
Secretos montes, & inambitiosa colebat
Rura; nec Iliacos cœtus, nisi rarus adibat,
Non agreste tamen, nec inexpugnabile amori
Pectus habens. Syluas captatam sæpe per omnes
Aspicit Hesperien patria Cebrinida ripa,
Iniectos humeris siccantem sole capillos.
Visa fugit Nympha, veluti perterrita fuluum
Cerua lupum, longeq; lacu deprensa relicto.

Accipi-

Accipitrem fluuialis Anas: quam Troius heros
Insequitur, celeremq; metu celer vrget amore.
Ecce latens herba coluber fugientis adunco
Dente pedem strinxit: virulq; in corpore liquit.
Cum vita suppressa fuga est. Amplectitur amens
Exanimem clamatque: piget, piget esse sequutum.
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miseram nos te duo. Vulnus ab angue:
A me causa data est. Ego sum sceleratior illo,
Qui tibi morte mea mortis solatia mittam,
Dixit: & è scopulo: quem rauca subederat vnda,
Decidit in pontum. Thetys miserata cadentem
Molliter excepit: nantemq; per æquora pennis
Texit, & optatæ non est data copia mortis.
Indignatur amans inuitum viuere cogi;
Obstariq; animæ miseræ de sede volenti
Exire: vtq; nouas humeris assumpserit alas
Subuolat; atque item corpus super æquora mittit.
Pluma leuat casus: furit Aesacus, inq; profundum
Pronus abit: lethiq; viam sine fine retentat.
Fecit Amor maciem. Longa internodia crurum,
Longa manet ceruix. Caput est à tergore longe.
Aequor amat: nomenq; manet, quia mergitur illi.

DE BRENTHO.
Cap. L.

Ordinis ratio.

a Hist. l 9. cap. 9.

HIC quoque de illis primùm dicemus, quarum nomina Latina, vel Græca habentur, quasque ex Mergorum genere existimamus: inter quas se se nobis primò offert Brenthus, quem inde saltem ex Mergorum genere esse conijcimus, quòd piscibus viuere, eum Aristoteles scribat: *a Brenthus*, inquit, *Larus, & Harpa d Isident: quoniam omnes è mari victum petunt.* Vbi Plinius pro Laro rectè quidem Gauiam vertit, sed perperam pro Brentho Anatem quem tamen Gaza secutus est. Anas enim piscibus non vescitur. Rectiùs Albertus habet autem ex Auicennæ interprete Bathyos) Merguli pisces venantis speciem interpretatur. Eodem, vel fortasse parum diuerso nomine longè alia auis, inter aues, quæ montes colant, & syluas, annumeratur, Vpupa, & Brinthus (Βρίνθο) cui & victus sit probus, & vox sonora. Niphus in quibusdam codicibus Βρεῖθοι per ε quoque legi asserit. Et reuera Gaza hic etiam Brenthum vertit. Niphus eum locum exponens, auem monticulam esse, inquit, generis vnci apud nonnullos (authorem non adfert) sed non cognosci in regione nostra. Albi verò alios interpretari Anatem, quod, inquit, hîc non licet, cùm mõticola dicatur. Βρενός apud Suidam candem auem significat, quam Βρένθος, & prætereà fundum, & tumulum. Ijsdẽ duobus modis apud Varinum scribitur, & Cossyphos, id est, Merula exponitur. Huic assentire videtur Hesychius, qui scribit, Βρένθον auem esse, quam aliqui Cossyphum dicunt. Ego Brenthum, de quo priore loco diximus Mergi genus esse conijcio, cùm aliàs, tum quia adhuc Angli Anates quasdam, de quibus suprà, Brantas appellant. Et Galli Anatis paruæ genus Alebrandam, Querquedulam nimirum, aut congenerem. Βρένθος quoque, tradente Eustathio pro superbia apud Comicum legitur, vnde Βρένθιον vnguentum celebre: & verbum Βρενθύεσθαι, quod est κατα τρυφᾶν ἀλαζονικῶς, superbè, & procaciter se gerere. Proximã huic vocem Germanicam, & eiusdem ferè esse significationis prangen, ait Ornithologus, & significare superbire, & aliquam nobilitatis ostentationem vultu, ac gestibus ad id compositis præseferre. Quod modò ad auis formam attinet, ego quam pro Brentho Aristotelis dem, in præsentiarum non habeo, quòd nulla eius ab eo tradatur nota, quæ nos in cognitionem auis deducat.

Βρενός quid.

Βρενθος pro superbia.

DE

DE COLYMBO, ET COLYMBIDE, vel Vrinatrice in Genere. Item de Thracibus, & Dytinis. Cap. LI.

SYNONYMA.

EST profectò auium aquaticarum scientia densissimis tenebris ob allatas sæpe rationes obruta, inter quas hæc quoque nomina Colymbis, Colymbas, & Colymbus apud authores leguntur. Ego synonyma hæc existimo, nisi fortè Colymbis genus quoddam Colymborum minus denotet, quemadmodum eius forma diminutiua innuere videtur. Apud Aristotelem etiam Colymbis legitur, sed corruptè. Hermolaus rectè quidem Colymbos, & Colymbades ab vrinandi voluptate appellari ait. Verùm Athenæus, ex quo etymum excerpsit, non Colymbos, neq; Colymbadas, vt ille vertit, sed Colymbida bis nominat, vtrobique adijciens paruam: Græci, inquit, verba Νήχεσθαι, & Κολυμβᾶν deriuarunt ἀπὸ τῆς Νήττης καὶ Κολυμβάδος. Significat autem Κολυμβᾶν, vt notat Etymologus, natare, & pro eo Dores significantius dicunt κολυμφᾶν ἀπὸ τοῦ κολοὺς φαίνεσθαι τοὺς ἐν ὕδασι, idest, quòd natantium in aquis corpora mutila, & non integra appareant. Alibi idem Athenæus Νήττης καὶ Κολυμβάδος, inquit, idest, Anatis, & vrinatricis Callimachus meminit in libro de auibus: item Aristophanes in Acharnensibus pariter nominans ἀτταγᾶς, φαλαρίδας, τροχίλους, κολυμβοὺς (cùm acuto in penultima) Gaza apud Aristotelem pro Colymbide transtulit Vrinatricem, vt scilicet nominis vim exprimeret. Quod enim Græci κολυμβᾶν, id Latini vrinari, vel etiam vrinare, vel inurinare dicunt, hoc est, in aquam mergi, & natando rursus emergere. Plinius, *a Eadem est causa*, inquit, *quia sub aqua diù ranæ, & phocæ vrinentur.* Hinc vrinator dictus, qui sub aqua natat. Callistratus Iureconsultus ad legem Clodiam vrinatores appellat eos, qui merces è mari extrahunt, nauigij leuandi gratia iactatas: vt ex hoc Liuij potissimum patet, dum ait. *b Sed in rem emendabilem visus lapsus esse, quod per vrinatores omne fermè extractum est, &c.* Sipontinus id verbum deriuat ab vruo, hoc est, à curuatura aratri, quòd eam vrinantes imitari videantur. Alij ab vrna, qua aquam è puteo, aut flumine haurimus: quæ, vt aquam capiat, primùm immergitur, deinde extrahitur. Longè aliter Ornithologus, Quæ verò, inquit, huius vocis (vrinare) origo sit, non memini hactenus legere: quare coniecturam meam adscribere non grauabor. Vrinatorem Græci ἀρνευτῆρα vocant, ὁ δ' ἀρνευτῆρι ἐοικὼς Κάππεσ' ἀφ' ὑψηλοῦ πύργου, Homerus Iliad. μ. vbi Scholia ἀρνευτῆρι interpretantur κυβιστητῇ δύτῃ, id est, vrinatori: nam hi quoque in caput seipsos proijciunt, quemadmodum arnes, idest, agni petulci, & lasciui in caput saltare, & quasi aerem cornibus impetere solent. Aut igitur Latini ab hac voce Græca dixerunt: aut ab Vria aue vrinatrice, de qua nunc scribimus.

Etymum. — *Vrinatricis etymum.* — *Vrinari quid* — *a l. 11. cap. 37.* — *Vrinator quis.* — *b Dec. 4. l. 5.*

GENERA. DIFFERENTIÆ. FORMA. Descriptio.

ATHENÆVS Colymbida bis nominat, vtrobique adijciens, vt dixi, paruam: quasi Columbum alium maiorem esse insinuet. Niphus tradit Vrinatrices aues, quæ natando in aquã demerguntur, & rursus emergunt, esse innumeras & magnas, & paruas, inter quas, inquit, Gainæ, & id genus sunt. Aristoteles vrinatricis vnum tãtùm genus, inquit, cõmemorat: ego tamen tria Vrinatricum genera vidi. Horum primũ totum nigrum est, si cirrum, quem in capite gerit, exceperis, Mergo, quo tamen triplo minor est, cætera, quòd ad corporis attinet effigiem, non dissimile est: & hoc genus nautæ nostrates Lounam nominant, alij Doukeram (Angli, inquit Ornithologus à Louker, Germani ein Sucher; sed alibi Mergum quoque Germanicè Sucher interpretatur, Anglicè Cormorant) Secundum genus Turdo non maius est, Anati colore, & corporis effigie simile: & hoc Angli mediam vrinatricem

Gainæ. — *Primi vrinatricis generis Turneri descriptio.* — *Louna.* — *Dokera.*

natricem nuncupant. Tertium genus adeo nuper ab ouo exclusum refert Anserculum, vt nisi rostrum huius paulò tenuius esset, ægrè alteram ab altero discerneres. Non enim pennas, sed lanuginem quandam (quod suprà de Puffino Anglorum scriptum est) earum loco obtinet. Hæc ille. Sed de hoc tertio genere nos infrà pluribus agemus. Ornithologus aliquarum auium meminit, quæ ad Vrinatrices referri possunt, inter quas Coote dictum apud Anglos auem esse audisse se addit, in fluuijs, ac stagnis, quæ subinde ad fundum vsque vrinetur, & non piscibus tantũ, sed alga, limo gramine, paruisq; cochleis victitet. Forma, & colore Fulicæ similem, paulo minorem: in cuius rostro paruum tuberculum rubeum emineat. Ad volandum ineptam esse: quare vulgò ferri, non posse illam diutiùs volare, quàm pedis cauo arreptam (prius quàm volet) aquam retineat. Idem Ornithologus auem, quæ Sucher appellatur, in lacubus Heluetiæ & Acronio minorem Columba esse tradit ex aliorum relatu, fuscam, & latiusculo rostro, quam eandem putat eum ea, quam Albertus Mergulum nigrum vocat. Alia quoq; vrinatricum, seu Colymborum genera describit, de quibus infrà pluribus agentur. Quod modò superest. Hermolaus ex Athenæo Colymbos, & Colymbades inter omnes aquaticas aues minimas, atri, & sordidi coloris esse tradit, acuto rostro. Sed Athenæus, vt iam diximus, non Colymbos, aut Colymbadas, sed Colymbida nominat. Phascades dictæ, inquit idem Athenæus maiores sunt, quàm paruæ Colymbides, cæterò Anatibus similes.

Secũdi generis eiusdẽ descriptio.
Tertij generis eiusdẽ descriptio.
Coote.
Cootæ descriptio.
Auis Sucher dictæ descriptio.

LOCVS. NIDVS. CAPIENDI Ratio.

VRINATRIX *auis*, inquit Aristoteles, interprete Gaza, *ex aqua sibi cibum emolitur. Circa lacus, & amnes versatur, & palmipedum numero, sed foras parit.* Oppianus paulò fusius de his auibus scribens ait: a Κὸλυμβοι *semper natant, & quidem, aut cibi gratia in continentem exeunt; ne noctu quidem, neque tempestatis metu, aut frigoris, sed partus tempore. Ventis aduersis natant, ne illorum vi aliquando inuiti in terram extrudantur, quod Thraces etiam, & Dytini faciunt.* Quomodo autem capiantur idem alibi docet, dum ait. b Quanquam autem tria hæc auium aquaticarum genera omni tempore natare soleant, non tamen effugiunt venatores, qui cùm tranquillum est mare, nauiculam ingressi, aliquousque nauigant, quatenus aues remigij strepitu non terrentur. Tum is, qui rete fert, puppi insistit, alter verò proræ, paulatim nauiculam promouens, qui & lucernam in testa gerit (alius fortè tertius hoc facit, aut idem, qui rete gerit) quam auibus ostendit, cùm iam prope fuerint, Aues stellam videre se putantes, nauiculam propius accedere patiuntur. Tum auceps lucerna in naui occultata, ne aues dolum intelligant, rete extensum eis inijcit. Ornithologus quoque Colymborum genera in agro Tigurino circa medium Augusti mensis plerunque, lacu Gryphio dicto retibus magna copia publicè capi asserit: & idem illum, inquit, vocant Tauolæ Den Tucchel Tag. Eo enim tempore volare omnino non possunt propter pennarum mutationem. Merguntur quidem semper celerrimè, vt auditum etiam bombardæ ictum effugiant.

a Ixeut. li. 2.
b Ixeut. li. 3.
Quomodo capiantur.

VSVS IN CIBIS.

DE vsu harum auium in cibis, nihil habeo, quod hîc referam, nisi quod Athenæus eas numerat inter lautitias Bœotorum, sed nunquid lautæ sint, nescio: laudandas tamen esse non puto.

DE COLYMBIS MAIORIBVS.
Cap. LII.

MERGORVM genus, inquit idem Ornithologus, cui rostrum angustum est, & in acutum desinit, Anate vel maius, vel par, nostri Succhel vocant, vnius scilicet litteræ mutatione à Mergo, quem vocant Sucher. Inuenitur in nostro lacu, & vicinis quibusdam, & Lemano, seu Geneuensi. Is, quem in Lemano captum vidi paulò minor Ansere erat, collo oblongo, rostro duos digitos longo cum dimidio, angusto, & in mucronem desinente: dorso nigro, collo inferiore, & ventre albo, plumis ferè niueis. Digiti pedum terni, lati adhærentibus membranis, sed aliquousque diuisi, non vt in cæteris aquaticis coniuncti. Venetijs hanc, aut simillimam auem Spergam vocant (quasi Smergam nimirum; nam & Mergi vulgò illic Smergi dicuntur) rostro, & pedibus, vt dixi, colore è fusco nigricante, collo ferè castaneæ colore, &c. Idem, aut cōgener est, qui olim Ferraria ad me fuit delatus, qui tamen, quod fortè iunior esset, non erat ea magnitudine quam suo attribuit Ornithologus. Rostrum duos fermè digitos longitudine æquat, angustum, & in mucronem desinens, caput paruum, collum oblongum, & angustum: gula, pectus, venterq; subalbicant: in reliquo corpore color castaneæ variat: nam in dorso valde obscurus est, in alis valde dilutus: in capite, & rostro mediocritatem seruat. Capiti maculæ insunt subalbicantes. Pedes eadem sunt constitutione qua tradit Ornithologus. Posticis digitis non omnino destituitur, sed adeo breues sunt, vt fortè digiti appellari non debeant. Bellonius Colymbos in maiores, & minores non distinguit, sed pro Colymbo, seu, vt ipse loquitur Colymbite nobis Mergi genus obtrudit, quod in Gallia Cotee appellatur. Cùm autem, vt alibi fuit annotatum, rostro sit lato, quod Colymbo Athenæus acatum tribuit, iuremerito Querquedula potius cristata dici possit. Ornithologus præter iam descriptum Colymbi maioris genus, secundū in regione sua inueniri scribit, cætera quidem simili me, sed cristatum plumis circa verticem, & collū supremū eminentibus, superius nigris, ad latera ruffis, instar pilorum vulpis. Vngues omnibus in hoc genere latiusculi, præsertim medius, non vt in cæteris auibus omnibus teretes, & in mucronem attenuantur: vt non solus homo, inquit, sicut Plato definitioni contra cauillantem Diogenem addebat, πλατυόνυχος dici debeat. Crura etiam omnibus iuxta anum ferè retrorsum porrigi, nationi potius, quàm ingressui apta, femoribus in ventre conditis. Quamobrem in terram si quando ingrediantur, facilè capi propter incommodum ingressum. Vidisse se in vno aliquando inæqualem tibiarum sitū, altera antrorsum, altera retrorsum porrecta. Quosdam eas nunquam in terram egredi putare, & in ipsa aqua (in arundinibus nimirum) nidificare. Alta voce clamare, pisciculis viuere. Appellari circa lacum Verbanū Iurar, à Sabaudis Loere: quo nomine etiam pigram, & segnem mulierem vocant à nota huius auis ad incessum tarditate. Cùm autem Mergi, vt scribit author de natura rerum, contra omne genus auium pedes habeant in cauda, ita vt cùm in terra stant, gestu pectoris sicut homo erigantur, conuenire hunc pedum situm, & corporis constitutionem, præsenti Mergorum generi, magis, quàm vlli cæterorū, nisi forte Carboni etiam aquatico conueniat. Huiusmodi autem Mergi genus cristatum cornutum appellari vult; in vniuersum verò Colymbum maiorem, siue cristatum, siue absq; crista fuerit, quòd vt Colymbis parua (de qua infra) minima ferè in volucrum aquaticarum genere, perpetuò in aquis natet, rostro similiter angusto, & acuto. Quod si, inquit, cui etiam Vriam maiorem appellare libuerit, non repugnabo; quoniam & rostri figura conuenit, & vrinandi consuetudo. Sic ille. Bellonius, ni fallor, hoc secundum genus sub Vriæ simpliciter dictæ nomine describit, & grand Plongeon de riuiere Gallicè appellāt. Natura, inquit, benigna, & sagax, quæ vt nihil omisit, quod ad iustam membrorum in animalibus perfectionem pertinere posset, sic etiā in huius Mergi corporis fabrica in primis admirandam se præbuit. Quemadmodum etenim apodibus dictis, quòd assiduè & sine intermissione cibi indagandi gratia per aëra volitantibus progredi non esset necesse, pedes eis non dedit. Ita etiam hic Mergus, cùm perpetuò in auis degat, membris egebat, quæ in aquis, non in terra illi essent accōmoda. Sicut enim apos, si in terram ceciderit sese in aërem tollere nequit, sic etiam hic Mergus in terra positus, ablata omni ei vel in aerem se eleuandi, vel in aquā mergendi facultate, nullo negocio manibus capitur. Femora enim ad incessum inepta habet, nam intus latent, ac conduntur in corpore. Crura quoque eius retrorsum

Succhel.

Colymbi maioris descriptio.

Authoris descriptio.

Colymbi maioris secundi descriptio.

Iurar. Loere.

Vriæ Bellonij descriptio.

exten-

Colymbus maior cum Menianthe paluſtri Theoph.

extenduntur post vropygium. Et si fortè sese in pedes erigat, rectus incedit, secus quàm aliæ aues. Pedes vndequaque Fulicæ similes, fissi scilicet, & lati, & ternis tantùm digitis: vngues lati. Anatem æquat ferè magnitudine: dorso nigricat, ventre albicat. Alæ contractæ nihil candidi præseferunt, explicatæ in inferna parte albæ vbique sunt, superna verò duobus in locis tantùm. Voce est horrida, sed ad sui tutelam vtili. Rostrum longum, rubicundum, ac serratum. Cristam habere videtur: nam cum nigro sit vertice, plumæ oblongæ ab occipitio pendent, quas cùm excandescit, aut exhilaratur, attollit, demittitq;. Inferioris maxillæ inferna pars candida est. In principio vertebrarum colli plumas vtrinque habet oblongas, fuscas, quæ non paucam ei venustatem conciliant. Pluma cuti adhærens vt in reliquo Mergorum genere, lanuginosa admodum est. Mergi plerunque cauda carent, & alas habent pro corporis portione exiguas. Quod ad carnis gratiam attinet, omnes syluestre quid, & ferinum sapiunt. Habitum corporis ex subiecta icone contemplari licet. Notæ quibus ad nomen antiquum indagandum vti possumus satis indicant antiquorum Vriam, vel Ouriam esse. Hæc Bellonius. Quos ego depinxi (depinxi autem duos) ab Ornithologi, & Bellonij descriptione non differunt multùm: Horum alterum, quem priori loco exhibeo, olim sic descripsi. Rostri vtraque mandibula, qua capiti coniungitur, croceo colore tingitur. Caput in vertice nigrum, inferiùs cinereum, qui colores prope oculorum, qui flaui sunt, finem coniunguntur. Ab occipitio demittuntur cirri nigri. Ceruix quoque nigra: quod reliquum est in collo inter ferrugineum, & roseum ambigit. Pectus, venterque ex cinereo albicant: dorsum, & alæ nigræ sunt, sed harum costæ, & extremitates albicant. Cauda prorsus nulla: vropygium ex cinereo nigricat. Femorum, crurum, pedum, & vnguium constitutio eadem prorsus, quam diximus ex Ornithologo, & Bellonio. Qui post hunc exhibetur, magnitudine est aliquantò minor, sed rostro crassiori, & longiori, & ad ferrugineum accedente. Capite secundo Ornithologi generi videtur similis: nam cristatus, cornutusq; est, plumis circa verticem, & collum supernum & eminentibus, superiùs nigris, ad latera ruffis. Præterea macula alba, cui nonnihil ruffi sit admixtum oculos vtrinque ambit. Collum non adeo, vt in superiore longum: ceruix partim subnigra, partim etiam nonnihil ruffi præsefert. Pectus, & venter eodem ferè sunt colore, quo macula, quam oculos ambire diximus, nimirum albo cum admixto ruffo. In dorso aliquot plumulæ lanuginosæ cinereæ, & subruffæ nigricantibus permiscentur. Alæ, quàm in superiori proportione longiores, costis, & omnibus ferè remigibus pennis subcandidis, cætera coloris fumidi. Crura non tam vt in priore retrorsum situantur, cæterò ferè similia. Ornithologus aliarum auium meminit, quæ cum dictis sunt eadem, vel saltem congeneres, cuius hìc verba ascribam. Colymbi maioris cornuti, inquit, vidi etiam alterum genus, plumis, quæ circa caput eminent, minus ruffis, alboq; permixtis, breuioribus, collo circiter duos palmos longo, &c. In Acronio lacu auem quandam nunc dictis congenerem, sed Ansere maiorem, raro capi audio, Fluder appellatam, nimirum ab inepto eius per aquæ superficiem motu, cum neque volare possit rectè, neque ingredi commodè, nisi simul pedibus, alisque natatur, vt cæteri etiam Colymbi, propter crura retrorsum versa; rostrum ei oblongum esse, angustum, acutum. Vocem altam sui cuiusdam generis edere. Vrinari quàm profundissimè, ita vt orgiarum viginti spacio quandoque sub aqua capiatur, reti videlicet, aut mucrone ferreo, cui infixus piscis fuerit; singulas duabus drachmis, & dimidia argenti ferè venire. Hanc ego Colymbum maximum appellauerim. Hæc ille.

Vox.

Colymbi maioris cristati Authoris descriptio.

Colymbi alius maioris cristati, & cornuti descriptio Authoris.

Colymbi maioris cornuti aliud genus Auis Fluder dictæ descriptio.

Colymbus maximus.

Colymbus maior criſtatus cum Pſeudoacoro.

Colymbus maior cristatus alter, cum Lenticula marina serratis folijs.

DE COLYMBIS MINORIBVS.
Cap. LII.

INTER Colymborum, quæ ſuprà recenſuimus varia genera, aliquot quoque parua deſcripſimus: quare cum pauca admodum de ipſis reſtent, in præſentiarum de vno tantùm ſermo habebitur, quod inter reliqua pulchrius, & præſtantius eſt, & dignum, vt de ipſo ſeparatim agatur. Hoc Ferrariç Trapazarola vocatur, alibi Arzauola, circa Verbanū lacum Piombin, ideſt, Plumbina (quod nomen Iſpidæ aui melius attribuitur, quam Ornithologus maximè congenerem eſſe credit Colymbidi minori, vel Vriæ Athenæi: putat enim Colymbidem, ideſt, Colymbum minorem, & Vriam magnitudine tantùm differre)

Succhelin. Hurchele.

Heluetijs, teſte eodem, Succhelin, diminutiua voce à Succhel, ideſt, Colymbo maiore, aliquibus Hurchele, nonnullis item Suchentle, ſed minus propriè: nam cum roſtrum, inquit, ei anguſtum ſit, non debet ab Anate denominari. Habet & alia Germanica nomina de eadem aue: nempe Ruchen, vel Ruggelen, Tuchterli, Pfurtzi apud Heluetios, & Raferentle apud Suecos, aut Rhœtos quoſdam, quaſi Anaticulas Scarabæorum dicas, quos fortè perſequuntur.

Caſtagneuz. Dob Chekin. Aerſuoet. Adem. Deſcriptio.

Galli, ni fallor, vn Caſtagneuz nominant. Angli, vt ſe audiuiſſe refert Ornithologus, Dob Chekin, hoc eſt, Mergum pullum à paruitate; Hollandi Aerſuoet; eò quòd podici pedes ſint adiuncti: Luſitani Adem, vel Gathiras. Quod modò ad auis huius formam attinet, magnitudine tantùm à Colymbo maiore differt. Eſt enim longè minor; & criſtam, iubamùe non habet. Ornithologus eam exactiſſimè ſic deſcribit: Magnitudo ei ferè Columbæ, roſtrum tanquam Turdi, aut Merulæ. Digiti pedum lati, adhærentibus membranis fuſcis, non continuis tamen, ſed trifariam diſſectis, vt in Colymbo maiore quoque: vnguibus ſimiliter latiuſculis; pectoris, & ventris plumæ argenteæ ſunt, ſed in imo ventre coloris fuſci. Roſtrum ſuperiùs nigricat, vtrinque rubet. Inferior roſtri pars ferè tota rubet ſanguineo colore. Capitis, colli, ventriſq; plumæ fuſcæ ſunt, admixto perpauco ruffo. Alæ nigricant. Habent tamen etiam albentes pennas, ſed non ſine fuſcis maculis. Supina alarum pars, vt venter albet. Collum vtrinque ruffum eſt: & in ſupina quoque parte, ſed remiſſius. Capitis ſupina pars alba eſt. Ad dorſi extremi latera partim ruffæ, partim nigrantes pennulæ habentur. Cauda nulla. Pupillam nigram circulus ambit ſpadicis coloris obſcuri, ſi bene me mini.

Carnis qualitas.

Odor quidem grauis, ſed in cibo commendatur, carne ferè teneriore, pinguioreq; quam cæteræ palmipedes. Multa tenuia oſſicula in femoribus habent ab vna tantum parte, circa articulum agglutinata, dimidia oſſis femoris longitudine. In diſſectis imam gulæ partem amplam, & capacem reperi: in ventriculo piſces concoctos, & lapillos. Pedibus incedere non queunt, niſi pariter etiam alijs nitantur.

Quo tempore in Heluetiam aduenitant.

Primæ inter palmipedes feras ad vrbem noſtram in lacu, vt audio, adueniunt. Hæc ille. Et rurſus ex alio Germano.

Deſcriptio altera.

His ita perſcriptis, inquit, eiuſdem auis deſcriptionem à quodam Germano accepi huiuſmodi: Mergulus ein Mirgigeln roſtro acuto eſt, quale Turdorum, corpus nigrum, gula excepta, quæ in mare rubra, in fœmella eſt candida. Venter in nigro, alboq; maculoſus. Pennæ alarum nigræ, & cæſiæ, ſiue glaucæ, & albo conſperſæ. Pedes fiſſi, nec acutis vnguibus incurui, ſed planis recti: & adeo rectà extantes, vt in tergum queat reijcere. Crura plumis denſiſſimis veſtita. Quatuor igitur ab alijs inſignes differentias habet. Roſtri, vt dixi, quod acuminatur, non hebeſcit: alarum, quæ ſunt breuiſſimæ, pedum, qui à cæteris fiſſione aliquantulum: digitorum autem latitudine, & rectitudine vnguium planè ſunt differentes. Caudæ denique, quæ teres eſt, & vix articuli longitudine. Hæc auis ob alarum breuitatem ſalit potiùs, quàm volat: neque innatare aquis, ſed globi inſtar inuolui videtur. Hæc ille. Dein aliam congenerem deſcribit, cuius deſcriptionem præterire nolim.

Colymbi minoris alius deſcriptio.

Vidi etiam, inquit, alterum genus aliquantò maius, & nigrius per caput ſcilicet, collum, & dorſum: roſtro etiam nigro, ventre albo; circa clunes, & femora pennis quibuſdam albis, alijs ruffis. Ad latera etiam capitis poſt oculos vtrinque ruffis paucis. Circulo in oculis pulchro, & croceo: genas etiam linea eiuſdem coloris ambiente. Longitudine à roſtro ad extremos pedes extenſos retrò dodrantum duorum, ſi bene memini. Hoc mihi Turca quidam Karabatak vocabat. Merguli nigri Albertus meminit,

nit, haud scio, hanc ne, an diuersam auem intelligens. Sunt ex hoc genere Mergulorum alij dorso fusco, alij ad ruffum inclinante: & alis alij nigris, alij non item, &c. Pussinum apud Anglos dictum audio huic generi non dissimilem esse, cum aliàs, tum quòd plumas instar lanuginis potiùs, quàm pennas habeat, id quod quidam Anglus de tertio vrinatricis genere scribit, quod Anserculum nuper ouo exclusum, inquit, adeo refert, vt nisi rostrum huius paulò esset tenuius, ægrè alterum ab altero discerneres. Hæc omnia Ornithologus. Tertium vrinatricum illiusdem Angli genus idem esse conijcio cum eo, quod Bellonius sub Mergi minimi fluuiatilis nomine describit, & Gallicè Castagneux, vel zoucet appellari ait. De quo hæc ferè memoriæ prodidit: Mergus hic exiguus, & Fulica inter aues pedes fissos habentes, aquis innatat. Nomen Gallicum Plongeon omnibus vrinatricibus auibus commune, & quæ cùm aliquandiù sub aqua fuerint, aeris hauriendi gratia emergunt. Auis hæc adeo aquæ familiaris est, vt ei per terram gradi posse natura negarit propter femora ita in ventre recondita, vt nullo modo appareant, & crura, quæ extrorsum protenduntur, vt omnino elumbis censeri possit. Alas pro corporis portione exiguas habet, caudam nullam, nullumq; vropygium. Plumis vestitur adeo imperfectis, & lanuginosis, vt Anseris pullum dicas recens exclusum, magnitudine est paruæ Querquedulæ (d'vne petite Sarcelle) coloré castaneæ: vnde ei Castagneux nomen inditum fuisse quis haud ineptè conijciat. Et quia natandi peritia adeo excellit, natura ad hoc idoneo destitui noluit instrumento: pedes etenim membrana coniunctos non habet, sed digitos ab inuicem separatos, latos tamen, vt Fulica: posticum etiam digitum, vt cæteros latum obtinet: crura verò parte posteriori serræ duplicis instar crenata. Colore sub ventre est lacteo, quanuis & aliud genus, reperiatur coloris murini. Rostrum illi rotundum, exiguum, ac rubicundum, aliquantò preuiùs, quàm Fulicæ. Vix se alis ex aqua potest attollere: si tamen eleuetur, volatum longo temporis spacio continuat. Quod si vbi pauca aqua est deprehendi contingat, sese in aërem eleuare nequit, à puerisq; lapidibus petitur, adeoq; defatigatur, vt manibus capi possit, vel virgis visco illitis. In aquis salsis, & dulcibus sine discrimine degit. Quocunque anni tempore capiatur, atque comedatur, ferini nescio quid resipit: licet hyberno tempore admodum sit pinguis: quo etiam tempore maiori numero apparet. Et cùm perpetuò in aquis degat, natura eam aduersus frigoris iniuriam plumis mollibus, densisque muniuit. Si quis illius dissecet ventriculum omni pisciculorum genere refertum inueniet. In mari etenim pisciculis victitat, quos nostrates Cheurettes vocant, Crado, aut Meletes, Espelans, in fluminibus Cancellis, alijsq; paruulis piscibus, sed nonnisi viuis. Inuitus autem, & nonnisi in alterius cibi inopia herbarum seminibus. Iecur ei admodum tenellum. Intestina, à cæterarum auium intestinis diuersa, valde gracilia, ac tenuia. Prope terram nidificat in cespite aliquo palustri, qui in loco sit edito, sed non inuentu facilis. Hæc omnia Bellonius. Cui aui congenerem hanc existimo, quam ad me olim allatam hìc expressam exhibeo. Plumis lanuginosis vestitur, qualibus pullus Anseris recens exclusus, quem etiam alias aliquo modo refert. Color castaneæ in toto ferè corpore: sed in gutture, pectore, & ventre, necnon & rostro cinereus etiam ammiscetur. Rostri figura, quauis in Turdis, Merulisùe. Vropygium nullum, cauda nulla. Crura, pedesq; qualia suæ attribuit Bellonius, sed postici digiti non tam lati. Pictoris autem incuria factum est, vt pedes minus retrouergere videantur. Ex hoc quoq; genere est, cuius icon postremo exhibetur loco. Merulæ & magnitudine, & rostro similis: color vbique subniger, nisi in capite, vbi ab latera vtrinque maculam habet rubeam: pectus, venterq; ex cinereo ad fuscum tendunt. Digiti lati crassiq;, sed posticos non habet.

Plongeon quibus auibus accommodetur.

Volatus.

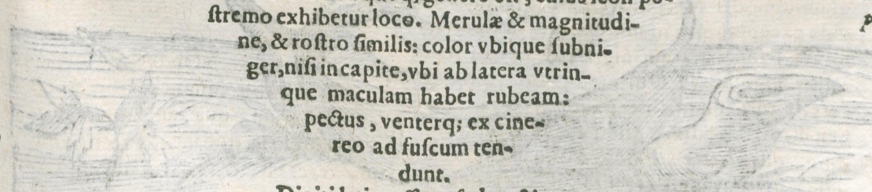
Vbi degat.

Quibus victitet.

Vbi nidificet.

Autoris descriptio.

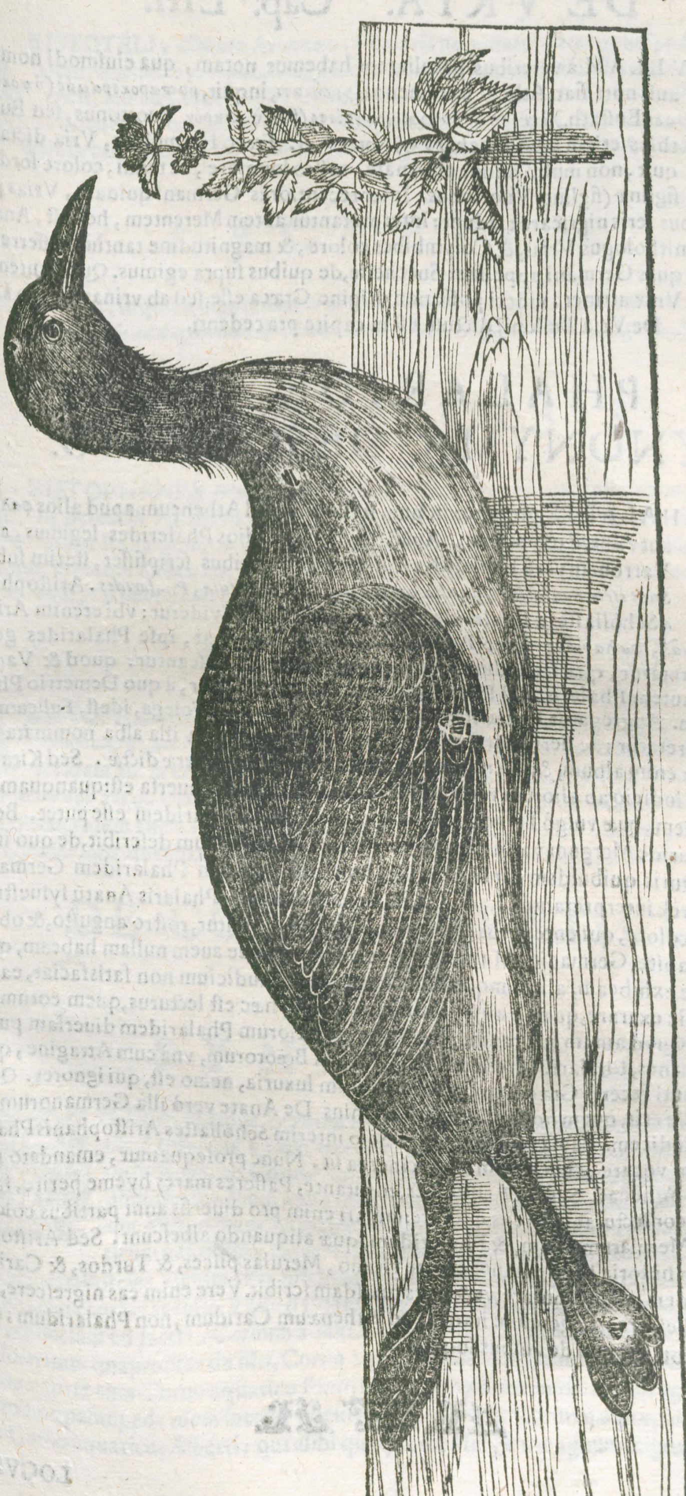
Auis cōgeneris descriptio.

Colymbus minor Bellonij, vel saltem simillima auis.

Colymbi minoris aliud genus.

DE VRIA. Cap. LIII.

NVLLAM à veteribus peculiarem habemus notam, qua eiuſmodi nominis auis nota fiat. Athenæus tamen τῷ χρώματι, inquit, ῥυπαροκέραμός (ὑποκέραμος Euſtath.) ἐςὶ, τὸ δὲ ῥύγχος μαχρόντι (fortè μικρόν Vuottonus, ſed Euſtathius etiam μακρόν habet) καὶ ςενὸν ἔχει. Ex eo Hermolaus, Vria dicta inquit, non multò minor eſt Anate, roſtro longiore, ac tenui, colore ſordido figlinæ (figlino Vuottonus. Inter recentiores Germani quidam, Vrias plus cæteris Anatibus feris nigricare tradunt: interpretantur autem Merentem, hoc eſt, Anates aquaticas. Ornithologus Vrias, & Colymbibes colore, & magnitudine tantùm differre putat, & eas eſſe quas Germani appellant Succhelle, de quibus ſupra egimus. Quod autem ad etymologiam Vriæ attinet, videri poſſe non origine Græca eſſe, ſed ab vrinati verbo Latino deriuatam. De Vria Bellonij dictum eſt in capite præcedenti.

Vriæ etymum.

DE PHALARIDE. Cap. LIV.
SYNONYMA. DESCRIPTIO.

PHALARIS proparoxitonum ſcribitur apud Athenęum, apud alios φαλαρίς, aut φαλ ηρὶς oxytonum. Apud Plinium, & alios Phalerides legimus, apud Varronem verò Phalarides: qui cùm de Anatibus ſcripſiſſet, ſtatim ſubdit: *Sunt item non diſsimilia alia genera, vt Querquedulæ, Phalarides.* Ariſtophanis aScholiaſtes à Phaleride nomen hoc deducere videtur: vbi etenim Ariſtophanes Ἀτταγᾶς, φαλαρίδας inter Bœotorum delicias nominat, ipſe Phalarides genus auium interpretatur, quæ ſecundum quoſdam in Phaleride naſcantur: quod & Varinus repetit. Eſt autem Phaleris, vel Phaleros portus Athenis celeber, à quo Demetrio Phalereo cognomen. Aggregator Phalaridem auem apud Kiranidem Folega, ideſt, Fulicam non ineptè interpretatur; ac fieri poteſt, vt Phalaris Græcè à macula illa alba nominata primùm fit. φαλὸν enim album, & ſplendidum ſignificat, vnde & phaleræ dictæ. Sed Kirandis Phalaris meo iudicio ab aliorum veterum Græcorum Phalaride diuerſa eſt: quanquam Ornithologus auem, quæ vulgò Folega Italis dicitur veterum Phalaridem eſſe putet. Bellonius pro Phalaride Mergum varium maiorem Piette Gallicè dictum deſcribit, de quo infrà: ſeque coniecturis quibuſdam ait cognouiſſe, hunc eſſe veterum Phalaridem Germanicè Muttuogel Reck interpretantur, hac appoſita deſcriptiuncula: Phalaris Anatũ ſylueſtrium fœmellarum colore, qui entephros (ſubcinereus) eſt, conſpicitur, roſtro anguſto, & oblongo, rotundo capite, Germanicè Muttuogel, Reck. Cùm itaque auem nullam habeam, quam pro Phalaride exhibeam, aliorumq; etſi doctorum virorũ iudicium non ſatisfaciat, ea tantùm poſſum hìc exarare, quæ ab alijs prodita ſunt, vt qui hæc eſt lecturus, quem eorum malit, ſequatur. Quod autem à Kirandis Phalaride vetuſtiorum Phalaridem diuerſam putem, facit Ariſtophanes, Phalaridem enumerãs in delicijs Bœotorum, vnà cum Attagine, quam volucrem quanti feceris Græcorum, & Romanorum luxuria, nemo eſt, qui ignoret. Quare nec Mergus ille erit, quem nobis obtrudit Bellonius De Anate verò illa Germanorum, non habeo, quod iudicem. Eam enim non vidi. Scio interim Scholiaſtes Ariſtophanis Phalaridem pulchram vocare, cùm eorum Anas cinerea ſit. Nunc proſequamur, emandato prius quodam loco Athenæi. Scribit Ariſtoteles, eo citante, Paſſeres mares hyeme perire, fæminas ſuperare, coniecturam faciens è colore: mutari enim pro diuerſis anni partibus colorem Paſſerum, vt Merularum etiam, & Phalaridum, quæ aliquando albeſcunt. Sed Ariſtoteles de animalium hiſtoria libro octauo, capite vltimo, Merulas piſces, & Turdos, & Caridem (non Phalaridem) colorẽ mutare, vt & aues quaſdam ſcribit. Vere enim eas nigreſcere, poſt ver denuo albeſcere. Legendum itaq; apud Athenæum Caridum, non Phalaridum; & de piſcibus Ariſtoteles, non de auibus loquitur.

a In Achar.
Etymum.
Phaleris quid.
Muttuogel Reck auis dictæ deſcriptio.

LOCVS. VICTVS.

ARISTOTELI, citante Athenæo, Phalaris nominatur inter palmipedes, quæ circa lacus, & amnes verſantur. Kiranides quoque eam in fluminibus, & ſtagnis inueniri tradit, ſed hæc diuerſa eſt, vt diximus. Ariſtophanis Scholiaſtes in Phaleride, qui eſt portus Athenis celeber, naſci refert, eſſeque auem paluſtrem, & pulchram. Quomodo autem incluſæ nutriantur alibi, cùm de Anate ageremus, ex Varrone, & Columella ſcripſimus.

AVCVPIVM.

Ai φαλαρίδες, inquit a Oppianus, *vt & aliæ amphibiæ volucres laqueis capiuntur, ad quos illiciuntur ſparſis ad ſtagnorum, fluminumùe margines, frugibus hordeo, ſiligine, aut milio.*

a Ixeut.

VSVS IN CIBIS.

ARISTOPHANES Ἀτταγᾶς, φαλαρίδας inter Bœotorum delicias nominat, Plinius in Seleucia Parthorum, & in Aſia aquaticarum laudatiſſimas haberi tradit, & iam in Italia quoque. Sale olim condiri ſolitas huiuſmodi aues colligitur ex Cleomene, qui referente Athenæo, in epiſtola ſua ad Alexandrum, a *Phaleridas,* inquit, *ſale condītas decies mille, Tyladum quinq; millia, chennia ſalſa decies mille.*

Ia Acharn.

a Dipnoſ. lib. 9.

MYSTICA.

ARISTOPHANES ludens, & auium quaſi apotheoſin conſcribens, a *Veneri,* inquit, *immolaturus, aut Phaleridi, triticum immolet.* Monet autem eo in loco Scholiaſtes Phaleridem auem eſſe paluſtrem, ſiue lacuſtrè & pulchram: hic verò iocosè eam Veneri immolari παρὰ τὸν φαλλόν, hoc eſt, propter nominis alluſionem ad mēbrū virile. Euſtathius tradit, Phaleridem auem ſacram haberi veneri non modo propter Phallos, & ithyphallos, quos Comici introducunt, ſed etiam propter album genituræ colorem: φάλιον enim albū eſt.

a In auib.

Veneri cur Phaleris apud Ariſtophanem attribuatur.

DE CORVO AQVATICO.
Cap. LV.

SYNONYMA.

INTER Mergos, quorum nomina Græca, aut Latina extare diximus, ſequitur Ariſtotelis Κόραξ, quem Gaza Coruum aquaticum vertit. Dubitat Ornithologus, an Coruus aquaticus Ariſtotelis, & Phalacrocorax Græcorum poſteriorum (nam apud illum hoc nomen non inuenitur) ſint vna, eademque auis, in hanc ſuſpicionem adductus, quòd ſcribat Plinius, Coruū aquaticum naturaliter caluere, & inde nomen ei apud Græcos eſſe. Mihi diuerſæ videtur. Ariſtoteles etenim tam inſignem notam non erat taciturus, qualis eſt caluities, quæ Phalacrocoraci accidit. Vnde ſi Plinius pro Coruo aquatico Phalacrocoracem intelligit, neceſſarium eſt fateri, Coruum aquaticum Plinij ab eo, de quo loquitur Philoſophus, eſſe diuerſum: quapropter de illis, Coruo aquatico Ariſtotelis inquam, & Phalacrocorace, qui idem fortè cum Coruo aquatico Plinij fuerit, tanquam diuerſis auibus agemus. Cum Coruo hoc palmipede idem fuerit, quem Auicenna vocat Coruum aquæ, ideſt, Mach [illegible]. Item Carbo aquaticus Alberti: qui alibi quoque ita Mergum magnum nigrum interpretatur,

Coruus aquaticus à Phalacrocorace differt.

..c, vbi inquit: *Aues palmipedes ſunt, Mergus varius, & Mergus magnus niger, qui à quibuſdam Carbo aquaticus vocatur.* Alibi Schalucheren, vel Scholucheren Coruũ aquaticum duobus in locis interpretatur, quem tamen ab hoc diuerſum exiſtimat Ornithologus: quòd Albertus roſtrum ei ſerratum tribuat, pectus, & ventrem cinereum, quæ noſtro Scarbo, inquit (aui, quam vulgò Scharb, & Netzeſcharb vocamus) non conueniunt: Vtrique tamen vt victus idẽ ſic magnitudo, ni fallor, eadem tribuitur. Vtræque merguntur, & diù ſub aquis manẽt. Vtræque in arboribus nidificant. Vtranque Coruum à colore dixeris: vt confundi eas aliquando mirum non ſit. Audio & apud nos Scharbos dictos alios ventre albo eſſe, alios alterius coloris. Cætera ſimiles Scharbi quidem nomen vel à Coruo factum conijcias, qui Italis Carbo, 10 & Coruo dicitur; vel ab atro carbonis colore: nã vicini nobis Galli carbonem vocãt Scharbon, ipſi Charbon ſcribunt. In qua ſententia etiam Albertus fuiſſe videtur, Carbonem aquaticum hanc auem nominans. Vel ab acumine marginum roſtri eius. Noſtri enim acutum dicunt Scarpff. Hæc ille: Qui hìc auem Scharb dictam eſſe Ariſtotelis Coruum aquaticum credit: alibi anceps videtur, an hæc eadem auis Coruus aquaticus ſit, an potius Gracculus palmipes eiuſdem Philoſophi. Ego pro Gracculo palmipede alium Mergum dabo, cuius magnitudo magis cum Gracculis conuenit. Sed an Gracculus ille ſit, non auſim omnino affirmare. a Albertus alibi Carbonem aquaticum alio nomine Carchatẽ, ſeu potius Catarrhactẽ appellare videtur, dum inquit: *Carchates de genere eſt Mergorum, auis nigra, quæ ſubmerſa aquis continet ſpiritum ad ſpatium, quo homo velox poteſt ambulando geometricum miliare conficere. Piſcibus multum nocet, & verax eſt.* 20 Videtur autem eũdem Carbonem aquaticum inſinuare, dum nigri coloris eſſe ſcribit, cùm Oppianus Catarrhacten albam faciat. Ariſtoteles nihil aliud de Catarrhacte ſcribit, quàm in mari victitare, & cùm ſe in altum immerſerit, manere non minus temporis, quàm quo ſpatium tranſieris iugeri. Minorem eſſe Accipitre, gula tota ampla, & lata. Cæterùm in prædicti ex Ariſtotele loci interpretatione, Catarrhacten Albertus Latinè Mergum magnum interpretari ſcribit, nulla de colore eius facta mentione, quod noſtram magis adauget ſuſpicionem: nam alibi, vt ſuprà diximus, Mergum magnum nigrum Carbonem aquaticum transfert. Georgius Agricola Coruum aquaticum Germanicè ad verbum interpretatur Vvaſſerrabe. Quidam Anglus Ornithologi, & Alberti auem non Coruum aquaticum Ariſtotelis, ſed Mergũ veteribus ſimpliciter dictum eſſe putat, & Germanicè ein Sucher vocat. 30 (Sed alibi Vrinatricis primum genus Germanicè Sucher quoque interpretatur, Anglicè Doukera, vel Louna) Anglicè Cormorant, quo nomine Galli Phalacrocoracem appellant. Vuottonus denique Ariſtotelis Coruum aquaticum eundem eſſe ſuſpicatur cum Cornice illa marina, quam Arrianus in Euxini Ponti nauigatione meminit. Mihi Ornithologi, & Alberti auis à deſcriptione Ariſtotelica non multum diſcrepare videtur. Eſt autem eadem, vel ſimillima ſaltem ea, quæ Mergon, vel Mergone Bononiæ dicitur, in alijs Italiæ locis Magun. Niphus & ipſe Italus hunc Ariſtotelis Coruum aquaticum vulgò Coruum marinum dici ſcribit; ſed hancnè, an aliam auem intelligat, ignoro. Allobroges quandam auem Corbeau crochereyz vocant ab aduncitate; nam crochu Gallis aduncum ſignificat, quod Scharbo Germanorum, ſiue Mergoni noſtro conuenit, ſed cum illam roſtrũ 40 ad inſtar Anatum habere dicant, Scharbus, ſiue Coruus aquaticus eſſe non poteſt, quare fortè Alberti Morſex fuerit.

Schalucheren auis dicta & Coruus aquaticus, id eſt Scarbus Germanorum, in quibus differant, & in quibus conueniant.

Scharbus unde deriuatur.

a In epitome.

FORMA. DESCRIPTIO.

CORVI *aquatici*, inquit Philoſophus, vt Gaza vertit (Græcè Κόραξ tantùm legitur) *a Magnitudo eſt, quanta Ciconiæ, ſed crura breuiora: palmipes, natanſq; eſt, colore niger, inſidet arboribus, & nidulatur in ijs hic vnus, ex hoc* (palmipedum) *genere.* Auis, quam in libris 50 meis depictam nunc deſcribo, roſtro eſt longo, & in fine adunco, colore in ſuperna mandibulæ ſuperioris parte nigro, in reliquis inter luteum, & rubrum ambigente. Prope roſtrum in capitis principio macula candida vtrinque conſpicitur. Alarum, & dorſi pennæ coloris caſtaneæ, quarum tamen oræ externæ nigræ ſunt. Cætera tota auis etiam nigra. Ornithologus Scharbum ſuum ſic deſcribit. Scharbus, quem hæc dum conderem, manibus tractabam, longus erat dodrantes quatuor cum palmo à ſummo roſtro ad extremam caudam extenſus. Roſtrum ei acutum, & peculiare, ſuperiori parte inſtar Latinæ litteræ ſ inflexum, vnco ei deſcendente, piſcibus attrahendis apto, ſex digitos longum: idem ſuperius nigricans, vtrinque albebat. Cutis inferiori roſtro, & vtrinque ſub oculis obtendebatur crocea. Plumæ ventris albæ.

a Hiſt. lib. 7. cap. 3.

Deſcriptio Ariſtotelis.

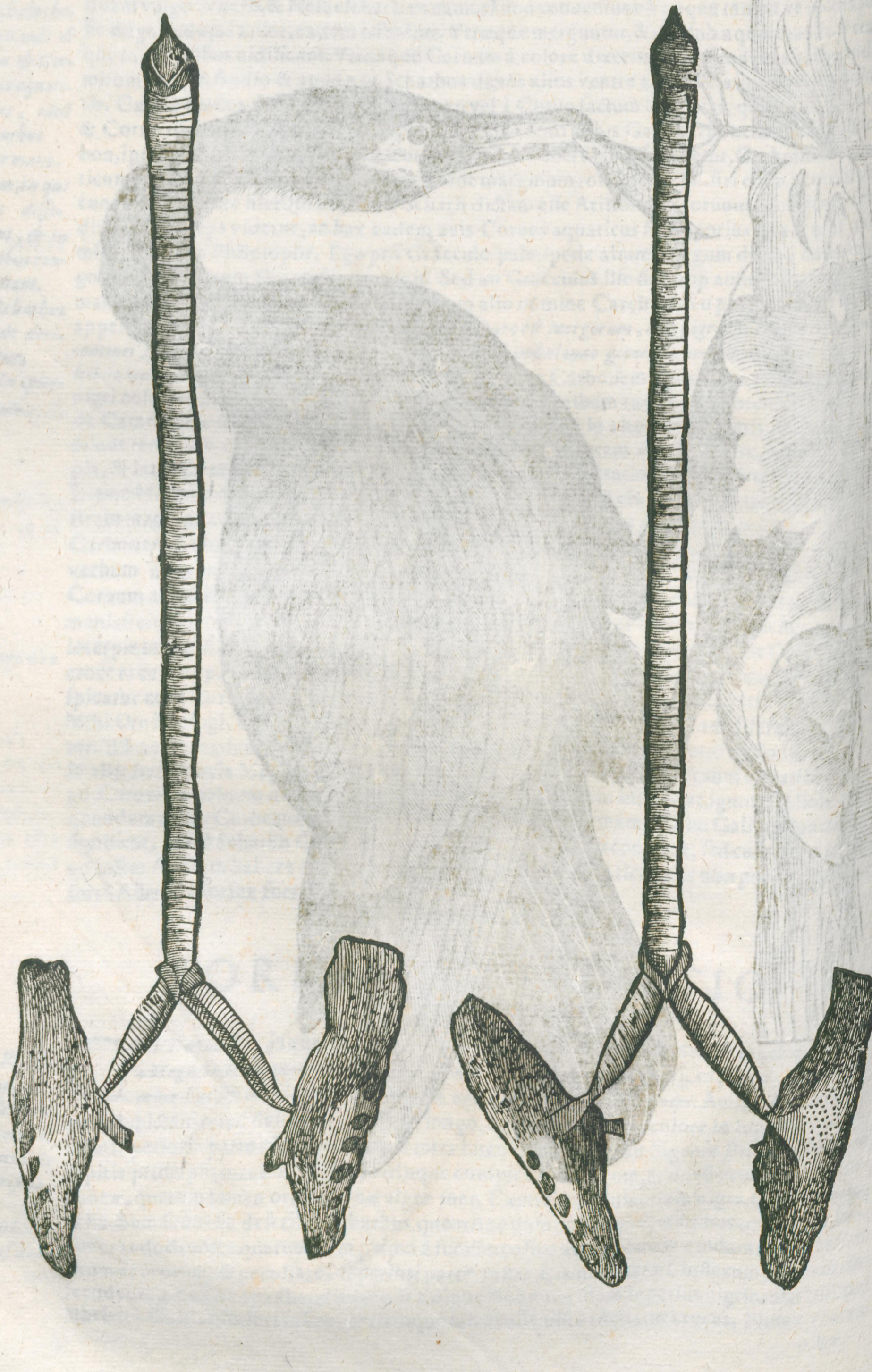
Authoris deſcriptio.

Ornithologi deſcriptio.

Coruus aquaticus cum plantagine aquatica minore.

Corui aquatici arteria.

Corui aquatici ventriculi tunica.

albæ. Crura octo digitorū longitudine: digiti pedum quaterni, nigri, amplis, nigrisq; membranis iuncti. Pennæ dorsi in ambitu colorem ex viridi, nigroq; mixtum præseferebant, per medium ex cinereo lucido, ac ruffo. Collum supinum plumæ partim albæ, partim nigricantes tegebāt. Capitis, colliq; prona parte color ex viridi, nigroq; permixtus mihi videbatur. Alæ ad sedecim digitorum longitudinem extendebantur, eodem colore, quo dorsum: nisi quod amplius subruffi coloris ex subruffo lucido, ac cinereo mixti. Hæc Ornithologus: qui licet diuersos aliquot colores assignet, quorum in nostro non meminerimus, non est tamen, quod hinc quis aues diuersas esse putet: nam eadem est penitus corporis vtrique forma, & præcipuè rostri, vt conferenti manifestum euadet. Aues autem eiusdem penitus speciei, colore pennarum euariare nemo nescit. Amplius fieri potest, vt pro sexus, ætatisq; differentia color quoq; variet. Atque sic testatur Ornithologus se Scharbum vidisse, cui in collo supremo, & in vertice multæ plumæ albæ inerant, & dubitat, senectutisne, an alia ratione. Præterea, vt idem ait, hæ aues totæ nigræ apparent, si quis tamē penitus inspiciat, colores deprehendet diuersos, nempe in alis nonnihil ruffi splendentis admistum, & in cæteris plerisque pennis aliquid subuiride. Quamobrem cùm auem descripserim ex pictura, in ea omnes forte colores non fuerint expressi, quos in ea viua, aut mortua Ornithologus obseruauit. Habuisti præterea iam quarundam internarum partium icones; quarum prima arteriæ asperæ partem supinam cum duobus pulmonis lobis denotat, secunda eiusdē asperæ arteriæ partem pronam: tertia tunicæ internæ ventriculi, cum pyloro effigies est, quarta, & vltima eiusdem ventriculi, tunicæ externæ pariter cum pyloro.

NIDVS. VICTVS. LOCVS.

Vbi nidificet.

CORVVM aquaticum solum in palmipedum genere arboribus insidere, & nidulari ex Aristotele diximus. Quidam Anglus, qui sub Mergi nomine hanc auem intelligit, ait se obseruasse nidificare in arboribus, & saxis maritimis. Nam, inquit, in rupibus marinis iuxta ostium Tinæ fluuij Mergos nidulantes vidi, & in Northfolcia cum Ardeis in excelsis arboribus. Qui in rupibus marinis nidificant, ex præda marina viuunt, qui

Ex quibus victitet.

verò in arboribus, amnes, lacus, & fluuios victus gratia petunt. Hæc ille. Tradit Ornithologus, certum esse hanc auem longo spatio vrinari posse, sed frequentiùs alicubi insidentem palis præsertim, aut perticis aquæ fundo infixis pisces speculari. Additq; per autumnum ad lacus Heluetiæ aduentare. In magno frigore subinde alas extendere, pisces nantem sequi, & passim adnatare, quasi odore eius illectos. Georgius Agricola coruos aquaticos, ijs auibus annumerat, quæ hybernis temporibus se conferunt ad lacus, aut fluuios, qui frigore non congelant.

PRÆSAGIA.

Magni frigoris præsagium.

CVM in Rheno, inquit Ornithologus, apud nos Scharbi apparent, signum aiunt esse magni frigoris, & periculum, ne vites frigore pereant. Memini tamen in lacu nostro etiam Septembri mense in fine alterius decadis aliquando captos, cælo quidem frigido.

VSVS IN MEDICINA.

Ad fouendū ventriculum.

PELLIFICES nonnulli, inquit idem, pellem eius (Scharbi) præparant, vt pro tegumento imponatur ventriculo, tanquam vim concoquendi promoueat: nam & auis ipsa validissimo ventriculo, & alimentum omne celeriter consumente esse creditur, vnde

Scharbi vētriculū qui dicātur habere.

vulgò dicunt, de homine vorace, vel multi cibi, Scharbi ventriculum ei esse. Sic apud Aristophanem legimus Galli ventrem habere, qui omnia concoquit.

DE PHALACROCORACE, siue Coruo Aquatico Plinij. Cap. LVI.

CORVVM aquaticum, cuius meminit Plinius, eundem cum Phalacrocorace esse, hoc manifesto conijcitur argumento, quòd naturaliter cum caluere dicat, indeque nomen ei apud Græcos esse: quod soli Phalacrocoraci cõuenit. Cæterũ quæ auis sit Phalacrocorax omnibus notum non est, & vix paucis. Ornithologus diuersas aues nominat, de quibus possit dubitari, nũquid hoc nomine debeant appellari: eius verba ascribam: In Burgundria, inquit, vocari audio auem quandam Crot pescherot, idest, Coruum piscatorem, cui pedes diuersi sint. Alter vnguibus vncis ad rapinã comparatus, alter palmipedes ad natandũ. Nã cùm piscem arripuit in aqua, nec facilè propter pondus euolare potest, piscem altero pede retinens, altero remigat vsq; ad ripam. Idem Angli de Aquilæ marinæ quodam genere narrant, quam Osprey appellant. Fulicæ genus duplex fecerim, alterum minus, apud nos commune per hyemem præsertim in lacubus, alba frontis macula insigne. Alterum maius, quod in Italia notum aiunt, & in arboribus nidificare, pisces magnos vorare, quod an Phalacrocorax, & Coruus aquaticus Aristotelis (nos Phalacrocoracem à Coruo aquatico Aristotelis distinximus) sit, nondum cõperi. Gelenius Phalacrocoracẽ Illiricè Lyska interpretatur: Sed Fulicam sic nominari Illirijs puto. Coruũ aquaticum Aristotelis Vuottonus suspicatur eandem esse cum Cornice marina, cuius in Ponti Euxini nauigatione Arrianus meminit, ab Æthyia eam distinguens: nam Hesychius, & Suidas distinguũt. Hæc ille. Sed nos qui vt Coruum aquaticum Plinij, & Phalacrocoracẽ idẽ esse consemus, à Coruo aquatico Aristotelis distinguentes, ita nullam auium, quas ille memorat, Phalacrocoracẽ esse existimamus. Quidam Anglus Aristotelis Coruum aquaticũ, & Plinij Phalacrocoracem, & Coruũ syluaticũ, de quo infra, easdem arbitratur, & Gracculum palmipedem: sed hanc eius opinionem esse erroneã, sicut etiam aliorum, qui idem censent, postmodũ ostendetur, cùm de Coruo syluatico agemus. Eliotæ multò minus est recipienda sententia, qui eã esse auẽ conijcit, quæ Anglis dicitur à Vuater Crovue, idest, Cornix aquatica, vel illa, quæ vulgò à Coote nominatur. Cormarant, seu Cormorant nominant quandã auem, quam nos Phalacrocoracem esse existimamus: atq; ita quoq; fortasse sentit quidam Gallus Phalacrocoracem Gallicè interpretans vng Corbeau d'eau, vng Cormorant, Corbeau, nisi fortè his nominibus Coruum aquaticum denotet, de quo suprà egimus: Bellonius partim nobiscum consentit, partim dissidet. Dissidet quidem, dum Gracculum palmipedem, Coruum aquaticum, & Cornicẽ marinam Aristoteli esse vult easdem aues, esseq; Phalacrocoracem. Conuenit verò dum simillimam auem cum ea, quam mihi à consanguineo meo ex Illyria missam Phalacrocoracẽ existimo, pro Phalacrocorace depingit. Hispani vocant Coruum caluum, Cueruo caluo, Græci vocabuli significatione expressa. Galli vt dictũ iam est, Cormorant, vel Cormorant. Sed hoc nomine alias quoque aues intelligere videntur. Nam refert Ornithologus, sibi à Gallo quodam narratum, Cormorants vulgò dictas aues esse latiusculo rostro, instar Anatum rostri: magnitudine inter Anatem, & Anserem ferè. Eodem nomine apud Anglos auis anguillas edit, quas integras deuorat, illæ mox per intestina rursus elabuntur, ita vt vel nouies aliquando auis vna eandem anguillam deuoret, priusquam retineat.

Crot Pescherot quæ auis.

Osprey quæ auis.

Fulicæ duplex genus. Lyska.

Cormorant nomẽ multis auibus commune.

FORMA. DESCRIPTIO.

PHalacrocorax, vt ex pictura ad me ex Illyrio missa conieci, capi est magnitudine, rostro longo, acuto, & rubescente. Capite toto ferè plumis nudo, & cute tecto, quæ carnem substantia, & colore æmulatur. Ex collo velut iubæ dependent, quales in Capis cernuntur. Pedes eiusdem sunt cum admixtis plumulis nonnullis aureis. Eandem ferme iconem exhibet Bellonius, nisi quod in ea iubæ nullæ in collo dependeant, & nostrum fissipedem, non palmipedem pictura repræsentet, quod pictoris incuria factum esse non dubito. Bellonij figura secundo loco ponitur.

Phalacrocorax ex Illyrio missus.

Phalacrocorax Bellonij.

LOCVS. VICTVS. AVCVPIVM.

CORVOS aquaticos, Georgius Agricola, hybernis temporibus ſe conferre ad lacus ait, aut fluuios, qui frigore non congelant. Sed an Phalacrocoracem intelligat, addubito. Plinius ſcribit per alpes etiam capi, Balearium inſularum peculiares. Bellonius de ſuo tradit, ſolum inter palmipedes, Fibro excepto, in arboribus ſedere, in ijſq; nidulari, è genere Mergorum eſſe, æquè in aqua marina, atq; dulci degere, magnum inferre damnum ſtagnis, quòd eorum piſces deuoret: dignum, & iucundum ſpectaculum ædere, 10 cùm Anguillam mediocris magnitudinis ex aqua abreptam in aerem effert, & antequam deuoret diù cum illa colluctatur. Docet quoq; quomodo capiatur, his ferè verbis: Viri principes magnam ſæpe ex venatu harum volucrum voluptatem percipiunt, præcipuè apud Venetos. Cælum eligunt tranquillum, atq; nauiculis tribus exiguis, & leuibus, duobus, tribusùe remigum ordinibus impoſitis in mari celerrimè adinſtar ſagittæ feruntur. Circumuentus hoc pacto Coruus aquaticus, nulla illi euolandi facultate conceſſa, opprimitur ab illis: ſimulac enim aqua caput exerit, globulis ex arca globaria emiſſis eum petunt, & demum ita defatigatum reddunt, vt manibus capi poſſit. Hæc Bellonius.

Quomodo capiatur. *Ordinis ratio.* *Vbi degat.* *Vbi nidificet.*

DE CORVO SYLVATICO. Cap. LVII. 20

ETSI huic aui, de qua nunc acturus ſum, hic locus minimè conueniat, vtpote quæ neq; palmipes, neq; aquatilis eſt, tamen quia ab aliquibus cũ Phalacrocorace cõfunditur, poſt Phalacrocoracem de illa agendum mihi eſt. De hac aũt nihil habeo, quod ſcribã, niſi quę memorię prodidit Ornithologus, à quo ẽt iconem ſum mutatus. Auis, inquit, cuius hic effigies habetur, à noſtris nominatur vulgò Vualdrapp .i. Coruus ſyluaticus, ꝗ locis ſyluaticis, mõtanis, & deſertis degere ſoleat: vbi in rupibus, aut turribus deſertis nidificat. Quare etiã Steinrapp.

Coruus ſyluaticus Ornithologi.

vocatur,& alibi (in Bauaria,& Stiria) ein Clauſzrapp,à petris,ſeu rupibus,& pylis (nam pylas, ideſt, anguſtias inter duos montes Germani clauſen appellant, hoc eſt loca clauſa) in quibus nidos ſtruit. Lotharingis,vt audio,Corneille de mer, ideſt,Cornix marina, quam & in iuglandibus aliquando nidificare ferunt:Sed fortè ea alia auis eſt. Circa lacũ Verbanum Coruus marinus dicitur. Alibi in Italia Coruus Syluaticus,vt in Iſtria circa promontorium Polæ; vbi homine per funem demiſſo per rupes nidis eximuntur, & inter menſarum delicias habentur, vt apud nos quoque in montium quorundam rupibus. Sic enim Fabarias thermas repertas aiunt, cùm auceps quidam per altiſſimas rupes propter has aues ſe demiſiſſet. Alibi in Italia Coruo Spilato (Spelato potiùs) ideſt,Coruus depilis, quoniam ſeneſcens caluescat. Germanicè quidam nuper conficto à ſe ſono à vocis eius nomine Scheller vocabat. Sunt qui Phalacrocoracem hanc auem interpretantur,quoniam magnitudine, & colore ferè Coruum refert : & caluescit, vt vidi, cùm adultior eſt. Quidã Anglus Ariſtotelis Coruum aquaticum,& Plinij Phalacrocoracem,& Coruum Syluaticum noſtrum auem vnam eſſe arbitratur,tertium genus Gracculi. Coruus Syluaticus Heluetiorum, inquit, auis eſt corpore longo : alba in capite macula, & canuta ſi bene memini. Sed cum nos certò ſciamus, palmipedem non eſſe Coruum Syluaticum noſtrum, non poterit eſſe Coruus aquaticus Ariſtotelis, ſed neque Plinij, qui (vt diximus) Phalacrocoracem, ideſt, Coruum caluum eundem,& aquaticum facit. Noſter verò Syluaticus non eſt aquaticus,neque in aquis degit,ſed in pratis, & locis paluſtribus victum ſibi parat. Iam cùm Ariſtoteles tertiũ Gracculi genus palmipes faciat,id quoque Coruus Syluaticus noſter eſſe non poteſt. Auis,quam prius Hæmatopodem eſſe putabam, inquit Bellonius, nunc potiùs Ibin nigram eſſe conijcio: cuius Herodotus, & Ariſtoteles meminerunt. Ea corporis mole auem à Gallis vulgò Corlis (Arquatam maiorem noſtram eſſe arbitror) dictam refert,vel paulò minor eſt, tota nigra, capite Phalacrocoracis, roſtro iuxta caput plus quam pollicari craſſitudine, inflexo modicè in arcum, & in acutum deſinente,rubicundo,qui crurum etiam color eſt. Proceritas crurum ea ferè,quæ in Ardea ſtellari, colli longitudo, quæ in aue,quam Galli vocant Aigrette,ita vt primò viſa à me hæc auis Ardeam Stellarem quodammodo referre videretur,corporis ferè ſpecie. Hæc illæ in Gallico libro ſingularum obſeruationum ſuarum. Coruo Syluatico noſtro magnitudo eſt Gallinæ, color niger toto corpore, ſi eminus videas: ſin propius , ad ſolem præſertim, cum viridi permixtus videtur. Pedes ferè vt Gallinæ, longiores,digiti fiſſi, cauda non longa, à capite retrò criſta tendit,haud ſcio,an in omnibus, aut ſemper: roſtrum rubicundũ,oblongum, & aptum inſeri anguſtis terræ, arborum,& murorum,aut petrarum foraminibus,vt latitantia in eis inſecta, & vermes,quibus paſcitur, extrahat. Crura oblonga, obſcurè rubẽtia. Locuſtis, gryllis,piſciculis,& ranunculis veſci audio. Vt plurimùm nidificat in altis arcium deſtructarum muris , qui in Helueticis montium regionibus frequentes ſunt. In ventriculo diſſecti aliquando præter alia inſecta, reperi plurima illa , quæ radices frugum populantur milij præſertim , Galli curtillas vocant , noſtri tranſuerſas (tuuaren) à pedum ſitu, vt conijcio. Edunt & vermes, è quibus Scarabæi à Maio menſe dicti naſcuntur. Volant altiſſimè. Bina,aut terna oua pariunt. Primæ omnium,quod ſciam,auolant, circa initium Iunij,ni fallor. Pulli eorum diebus aliquot,antequam volare poſſint,nidis exempti,nutriri,& facilè cicurari poſſunt,ita vt in agros euolent, & ſubinde reuertantur. Laudantur ijdem pulli in cibis,& in delicijs etiam habentur, ſuaui carne, oſſibus mollibus. Qui è nidis eos auferunt,in ſingulis ſingulos relinquere ſolent , vt anno ſequente libentius redeant: Hæc omnia Ornithologus , cuius etiam hæc icon eſt. Idem Ornithologus in capite de Nycticorace hanc exhibet figuram, quæ, quanquã circa Nygencoratum Nachtram, alibi Nachtrab nominetur,tamen neque Caprimulgus , neque Nycticorax ei videtur, & rectè quidem , cùm, vt inquit , iuxta aquas, & inter arundines verſari dicatur,vbi nocte clamet voce abſona,& tanquam vomiturientis. Nidificant,inquit,in altis arboribus,oua terna,aut quaterna parit; piſcibus veſcitur. Hanc auem quanuis palmipes non ſit, & ideo ad hunc locum non pertineat,hìc exhibere libuit, quia hìc de Coruo Syluatico facta eſt mentio, & etiam hæc Corui nomine gaudet.

Vſus in cibis.

Scheller.

Corui Syluatici deſcriptio.

Quibus victitet.

Vbi nidificet.

Quot oua pariant.

Migrationis tempus.

Vſus pullorũ in cibis.

DE

Nycticorax Ornithologi.

DE GRACCVLO PALMIPEDE Ariſtotelis, ſeu Coruo aquatico minore. Cap. LVIII.

PRO Gracculo palmipede Ariſtotelis alij Coruum Syluaticum, alij Phalacrocoracem, alij Mergum magnum nigrum nobis obtrudunt. Cùm autem omnes iſtæ aues Gracculos magnitudine longè excedant, veriſimile non eſt, Philoſophum eas Gracculi nomine appellaſſe. Quapropter alia auis eſt aſſignanda, quæ minus à Gracculis differat. Hæc itaque hìc depicta Mergo magno nigro quidem omnino ſimilis eſt, ſed minor multò, nempe Gracculis compar. Vulgus ob ſimilitudinem, quam cum Mergo magno nigro, ſeu Coruo aquatico Ariſtotelis habet, Mergone quoque appellat: nos diſtinctionis gratia Coruum aquaticum minorem. Roſtrum habet aduncum, & acutum, prope frontem ſubalbicans, cætero ſubnigrum. Colore quoq; in toto corpore ſubnigro eſt, præterquam in collo, vbi nonnihil ruffi admiſceri videtur. Crura, pedeſq; & mẽbranę fuſca ſunt. Nec aliud habeo, quod de aue dicam.

Gracculi palmipedis deſcriptio.

DE

Gracculus palmipes cum caltha paluſtri.

DE MERGIS ALIQVOT, QVORVM nomina vulgaria tantùm ſunt cognita. Primùm in genere. Deinde de Mergis varijs, hoc eſt albo, nigroque diſtinctis. Ex quibus vnum Anatem Rheni vocant, cuius figura apponitur; cui aliæ quædam congeneris ſunt; Magnitudine quidem, & coloribus diuerſæ: Collum omnibus quàm in Anate procerius. Cap. LIX.

MERGORVM quorundam meminit Ornithologus, quorum nomina Græca, aut Latina incerta ſunt. Quapropter quicquid ille de ipſis memoriæ prodidit, hìc aſcribere non pigebit, vt ſcilicet nihil à nobis prætermiſſum videatur, quod in rem ſtudioſorum eſſe poſſit. De Mergis in genere, inquit, ſuprà ſcripſimus; Hic pauca addam, quæ ad illos tantùm Mergos pertinent, quorum ſola vulgaria nomina mihi cognita ſunt. Noſtri igitur, cùm Anates à Mergis non rectè diſtinguant, auem illam aquaticam, quam Mergum Rheni dicere debebant, & alteram, quæ Mergus glaciei, vel brumalis vocanda erat, Anatem Rheni, & Anatem glaciei vocitant, Rhynenten, Yſzenten, Suchenten, quod nomen poſtremum ex Mergo, & Anate compoſitum videri poteſt. Sunt autem hæc duo genera collo longiore inter illos Mergos, de quibus deinceps hic agemus: qui omnes Anatibus ſimiles ſunt, cùm aliàs, tum magnitudine ferè, & roſtri latiuſculi figura. Roſtrum tamen eis aliquantò anguſtius, quàm Anatibus eſt, & aliter dentatum, vt ſuprà dixi: & omnibus in fine magis aduncum, vt commodiùs piſces retineant. Mergus Rheni maior eſt cæteris: nam cæteri ferè Anate paulò minores ſunt, ille par. Quidam ex eis apud alios Germanos appellantur Merchi (Merch) hoc eſt, Mergi, corrupto nomine; alij Nonnæ (Nunnen) ideſt, monialos à colorum varietate, alibi, & nigri præſertim. Kermellæ nomen vnde Germani quidam impoſuerint, neſcio, quæ ſola etiam in hoc Mergorũ genere albo, & nigro, non ſimiliter vt cæteri diſtinguitur. Hanc ſuprà deſcripſi poſt Querquedulas, ideſt, Anates minores, an ex earum genere eſſet, addubitans. Sed dicam primò de Mergo Rhenano, qui in hoc genere Mergorum Anatiformis maximè eſt.

Mergi Rhenani deſcriptio.

Corpus huic vndique albo, & atro colore diſtinctum. Roſtrum, vt pars circa oculos, nigrum eſt. In occipitio maculæ vtrinq; atræ. Reliquum caput partim atrum, partim fuſcum, aut cinereum. Prona colli, & pectoris pars cum ventre candidi coloris ſunt: ſed qui paſſim cinereis punctis, aut maculis diſtinguatur: quæ quidem inferiore ventris, & laterum parte cymatili ducta delectant intuentem. Crura circa imum ventrem prominent. Pedes, digitiq; fuſci, membranæ internæ ſunt nigræ. Cauda nigra, alæ, dorſumq; totum nigris, & candidis aliquot ſpacijs viciſſim diſtinguuntur. Sunt qui Nonnan (ideſt monialem) aluam appellent, vt fuſcam, monialẽ alteram, quæ infra deſcribetur; aliqui Yſzenten, ideſt, Anatem glacialem. Idem in epitome, Mergus varius maior, inquit, vulgò Mergus Rheni, & monialis alba à colorum varietate. Bellonius hanc veterum Phalaridem eſſe ſuſpicatur: mihi non videtur. Conſtat quidem ex veteribus, palmipedem eſſe, circa lacus, & amnes degere, & ſparſis ad ſtagnorum, fluminumve margines frugibus illaqueari, roſtrũ habere anguſtum, caput rotundius, ventrẽ, & dorſum cinerei coloris. Cremonſis Kiranidæ interpres, Phalaridem interpretatur auem, quæ vulgò dicatur alba frons, tota nigra, fronte tantùm alba, & quidẽ ab Italis Folega, quaſi Fulica dicitur. Hæc ille appoſita hac effigie. Sed vt quiſque, quod Iudẽi, iudicet, quæ Bellonius de hac aue prodidit, hic exarabo.

Vbi eorum copia.

Frequens admodum eſt, inquit, apud Suiſſione & Bellouacos. Solent enim numeroſæ ab eorum populorum vrbes inferri vænales, in Arca, Soma, & huiuſmodi fluminibus captæ.

Piette cur vocatur.

Nomen Piette (quo vocarià Gallis dixerat) à Pie, ideſt, Pica diminutiuum eſſe videntur. Solent enim noſtrateſquàm plurima à Pica denominare: quemadmodum auem partim albam, partim migram

Mergus Rheni Ornithologi cum tetraphyllo.

gram conſpicientes à Pie, ideſt Picam vocamus, vt etiam equum albo, & nigro colore variū vn Cheuul pie.

Vbi degat. In aquis degere ſolet, Boſcade maior, ſed Morillone minor. Quanuis color Anatum in omnibus perpetuò idem non ſit: nam in quibuſdam cinereus, in alijs omnino albus, corporis tamen figura nihil variāt. Idem in Piette accidit.

Deſcriptio. Sunt enim quędam toto corpore albæ, aliæ nigro & albo colore variæ. Plerunque autem ſic colorantur. Color ſub gutture, & ventre candidus: ſupernè per dorſum nigricans; alarum, vt in Pica varius: caudæ verò, & pedum vt in Morillone. Nota peculiari à cæteris aquaticis diſtinguitur. Roſtrum enim non vt reliquarum aquatilium latum eſt, ſed quaſi tere˘, nec ſurſum reflectitur; dentatumq; eſt. In capite ad ſpinalis medullæ principium exiguum habet flocum. Viſcera, inteſtina, & ventriculus gracilia ſunt, & tenuia. Aſpera verò arteria digitum craſſa, & caput verſus magis exilis, in ſumma ab omnibus alijs diuerſa: rotunda etenim omnino eſt, vnico conſtans corpore, annulis, ſeu circulis nullas habētibus crenas. Conjecturis quibuſdam adducimur, antiquorum Phalaridem eſſe Hæc Bellonius, appoſita eadem icone. Ornithologus deinde alias huius generis aues his verbis proſequitur: Eiuſdem planè generis eſt, nec aliud ferè differt,

Mergi alterius congeneris deſcriptio. Mergus alter, niſi quòd magnitudine inferior eſt, & caput, collumque exterius cādidus habet, ac dorſum totum nigrum non albis ſpacijs diſtinctum. Puto etiam ore differre, quòd huic cum lingua, & dentibus interius rubeat: illi non item, ſed potiùs nigricet. Hunc mihi aliqui Mergum album vocauerunt, ein Vvyſſe Tuchent, Italicè Mergon, quaſi Mergum: Lucardi & Bellinzonæ Gyuen: in alijs quibuſdam Italiæ lacubus Polono: quidam Garganellum, neſcio quàm rectè. Nam & alijs Anatibus hoc nomen ab Italis tribui video. Sed alium quoque Mergum maiorem cirrhatum circa Bellinzonam Itali Garganey vocant, vt Garganello diminutiuum ſit. Hic mihi circa brumam ex Vrſa Heluetiæ fluuio allatus eſt; paulò minor Anate fera communi. Piſces adhuc faucibus continebat.

Mergi maioris deſcriptio. Longitudo ab extremo roſtro ad caudam extremam dodrantes duo cum palmo. Caput album erat, ſed maculæ nigræ cingebāt oculos: quales & occipitium vtrinque inſigniebant medio interuallo albo relicto. Pectus, collum, & venter tota alba. In dorſo ſupremo egregiæ quædam plumæ alternatim albæ, nigræq; inde etiam ad latera verſus pectus taniæ ſimiliter diſcolores vtrinque procedebant. Roſtrum, vt Anatis denticulatum, anguſtius, è fuſco ad cæruleum dilutum vergens, extremitate deorſum incuruata. Crura digitiq; vt præcedentis. Alæ nigræ, candido ſpacio maiuſculo diſtinctæ: & inferiùs alijs duabus lineis cādidis, vt in præcedente etiam. Dorſum planè nigrum. Cauda fuſca, palmum longa. Ventris plumæ minimæ interiores, fuſcæ erant: exteriores, & quæ apparent, vt dixi albæ.

Quibus veſcatur. Piſcibus tantùm veſcuntur, cum alijs, tum gobijs fluuiatilibus, & interdum troctis. Lapides etiam ſubuertunt, vt gobios captent. Hæc etſi de priore tantùm genere audiui: de vtroque tamen verè dici puto. Hoc genus Albertus Mergum varium appellat, & libro vigeſimo tertio in Mergo, *Aues*, inquit, *qui vt plurimùm Mergi vocantur, variæ ſunt vt Picæ, Anatibus alioqui magnitudine roſtro, & pedibus non diſsimiles* (ex diuerſis ſanè, quos hìc deſcribimus, Mergis varijs primum, & ſecūdum genus colorum albi, nigrique diſtinctione ad Picam magis accedunt, quam ſequentia) Et rurſus in Anate. *Anatis tertium genus variū eſt, ex albis maculis, & dicto colore* (ſed de nullo colore prius dixerat, quamobrem lego, & nigro colore) *compoſitum. Et eſt genus Mergi, cuius duæ ſunt ſpecies magnitudine tantùm diuerſæ.* Ego pro duabus iſtis Mergi varij ſpeciebus, duas, quas iam deſcripſimus, acceperim. Quanquam enim ea, quæ ſequitur quoque Mergus varius minor appellari poſſit, non tamen nigro tantùm, & albo coloribus, vt præcedentes diſtinguitur, ſed alijs inſuper (capite, & collo præſertim) vt dicemus.

Trochilus Ariſtotelis Alberto qua auis. Idem Albertus alibi Trochilum Ariſtotelis, authoritate Auicennæ aſſerit eſſe auem ſimilem Picæ, ſed aquaticam, & variam roſtro Anatino. Quidam Germani hanc auem Germanicè Saucher vocant.

Auis Saucher dictæ deſcriptio. Varia, eſt, inquiunt, candida quibuſdam partibus, quibuſdam nigra, palmipes. Hoc genus, cuius ſecundo loco meminit Ornithologus, Mantuæ, ni fallor, Albellum aquaticum vocant, à colore albo fortè, qui plurimas occupat alitis partes.

Albelli aquatici deſcriptio. Quem autem ad me allatum olim, deſcripſi, magnitudine medius eſt inter Querquedulam, & Anatem fuſcam. Roſtrum coloris eſt cærulei obſoleti, acutum, & in extremo curuum. Caput totum album eſſet, niſi occiput, & partes vtrique oculo adiacentes tres maculæ nigræ notarent. Collū pectuſque albicant: Sed hoc in media regione, & illud in ea parte, quæ roſtro directim ſubiacet, ex albo ad cinereum vergunt. Venter totus eſt albocinereus. In dorſo, & alis nigris maculæ multæ albæ inſunt. Cauda nigra eſt; crura coloris plumbei, cui aliquid viroris ſit admixtum. Digitos eiuſdem coloris nigræ coniungunt membranæ. Plurima autem ex his, quæ diximus, ex eius hìc ſubiecta icone patere poſſunt.

Albelli alterius deſcriptio. Huic ferè ſimilis eſt, qui mihi ab aucupe ex foro paucis ab hinc menſibus eſt allatus, ſed paulò minor, & cirratus. A roſtro ad extremam caudam lōgitudine eſt duorum dodrantum,

Albellus aquaticus.

Mergo Muſtellari leucomelano congener, cum gramine aquatico.

drantum. Roſtrum habet ſubnigrum, ſerratum in extremo curuum: caput album, ſed maculæ geminæ nigræ oculos ambiunt, & cirrus, qui conſpicuus in occipitio erigitur, plumis partim albis, partim ex nigro viridibus, & ſplendidis conſtat. Collum, pectus, & venter, alba; ſed ad pectus duæ excurrunt lineæ: vna quidem anguſta à dorſi initio in medium vſq; pectus rectè deſcendens; altera ab alarum initio incipit, aliquandò latior, & inæqualis, ſed non multùm deſcendit. Dorſum nigrum, præterquam in ima parte prope caudam, vbi fuſcum eſt. Alæ ſupernæ duas habent maculas albas inſignes. Remiges pennæ primò nigræ ſunt, deinde ad fuſcum tendunt, internæ colore leucophæo. Cauda breuis, ſedecim pennis, eiſq; fuſcis conſiſtens. Tibiæ, & pedes inter cinereum, & cæruleum ambigunt, ſed membranæ ſunt fuſcæ. Arteria aſpera huius Mergi prope laryngem admodum anguſta eſt, dein craſſior multò euadi, & ad craſſitiem digiti aricularis peruenit, atque oſſibus clauicularũ vtrimque cum inſigni muſculo alligatur, vti mox prope oſſeum illud vas, de quo ſubinde dicam, alijs duobus vel muſculis, vel ligamentis ad priores coſtas. Ante diuaricatiouem ad pulmones inſigne itaq; quoddam vas eſt, figuram quandam Chamæleuis præſeferens, ſubſtantia plane in ſiniſtra parte prope cor multò maius, & magis extubernas, vbi quoq; ceu duæ in eo ſunt feneſtræ ſatis amplæ, & litera A in icone denotatæ, tenuiſſima, ſubtiliſſima, atque planè diaphona membrana clauſæ, ſicuti quoque in quibuſdam cõchis euenire ſolet. Ab eiuſcemodi oſſei vaſis inferioribus partibus arteriæ diuaricationes oriuntur, vti quoque in icone conſpicitur. Tota arteria à linguæ cuſpide ad pulmones vſq; dodrantem & palmum longa eſt, colore albicante. Habebat hic Mergus duos piſciculos in vẽtriculo admodum carnoſo, itẽ lapillos plurimos.

Mergo muſtellari leucomelano congeneris aſpera arteria.

10

20

30

40

50

Mergi glacialis deſcriptio.

Tertiũ Mergi varij, ſiue glacialis, (nam noſtri vocant Yſzrntle) genus, inquit Ornithologus, ſimile eſt ſuperioribus, ſed capite, & ſuperiore colli externi parte ruffo, ſpadiceùe, aut puniceo (ideſt ruffo obſcu-

Mergus glacialis cum iunco vulgato.

re) collo inferiore versus pectus fusco, vel cinereo ferè, eminentibus modice plumis capitis, magis quidem in mare, in quo etiam rostrū anterius qua incuruatur, rubere puto in fœmina albere. Dorsum vndiq; nigrum est. Alæ etiam nigræ, sed albo distinctæ, vt præcedentium hoc est primùm spatio ampliore albo, deinde alijs duabus lineis inferiùs. Constant autem lineæ istæ albæ extremis pennarum albentibus. Venter etiam albus est, & supina (interna) pars colli superiùs Crura vt præcedentium breuia, fusca, membranis inter digitos nigris. Rostrum ex cæruleo nigricat. Magnitudo totius auis Querquedulæ par, hoc est, Anate minor. Collum digitos circiter octonos longum: corpus reliquum ferè septenos, cauda quaternos. In ventriculo eius pisces inueni. Per summa frigora tantùm, vnde & nomen ei à gelu, apud nos capi in lacubus, & fluminibus etiam puto. Aiunt hoc genus aliquando ferè totum album reperiri, sed raró, primum fortè genus, id est maius, (suprà nobis descriptum) intelligentes, quod passim toto corpore multò plus albi habet. in cibum apud nos per hyemem veniunt. hi mergi, non minus, quam Anates feræ vulgò laudati. Cum Mergo hic ab Ornithologo descriptio idem est, vel omnino similis, quem olim depingi curaui. Magnitudine est Querquedullæ: Rostrum ei angustum, & in extremo curuum, acutumq; partim subcæruleum, partim subnigrum. Vtraque mandibula serræ instar dentata, inferior etiam cananiculata. Caput obscurè spadiceum, plumis in occipitio velut cristam constituentibus. Macula alba totum ferè collum vtrinque occupat: linea autem eiusdem cum capite coloris ab occipitio per ceruicem rectà in dorsi principium excutrit, & gulæ pars quæ rostro directim subiacet, nigra est, sicut & dorsum, in quo tamen pennæ aliquæ in extremo inter cinereum, & fuscum ambigentes ceu squamulas quasdam constituunt. Colli longitudo in pictura non apparet. Pectus, & venter cinerea sunt, sed pectus ad latera nonnihil plumbeum. Alarum costæ eisdem squamulis, quibus dorsum, ornantur, remigies pennæ, & cauda nigricant; sed in allarum superiori parte macula alba satis insignis conspicitur, inferiorem lineola alba intersecat. Crura, & digiti ex plumpeo ad nigrum vergunt: membranæ nigræ. Eius icon hic exhibetur. Cum hoc Ornithologus eundem facit Mergum à quodam docto Germano Mustellarem dictum, dum inquit: Non alia est, ni fallor, quem quidam Mustelarem vocauit, (vulgò ein Vviselgent) à similitudinæ mustelæ, quam, inquit, refert capitis rubore. Rostrum cæsium, non latum est, sed vngue (vnco) corneo acuminatum, vt in Longirostra. Collum in cinereo album, & gula & venter candida, tergum nigrum, alæ nigræ, in initio, medio, atque extremo albis pennis transuersim distinctæ. Pedes cinerei. Eiusdem cum longirostra magnitudinis.

Vsus in cibis.

Descriptio authoris.

DE ALIIS EIVSDEM GENERIS Mergis ex Germani cuiusdam descriptione. Cap. LX.

ANAS longirostra, ein Langschnabel, oder Schluchtente, primum nomen à rostro, alterum à gemitu vocis traxit. Rostrum nonnihil rotundum, digiti longitudine, colore in nigro flauicante. Caput cristatum, collum subrubrū, corpus totum nigrum præter alas, in quibus paucæ tantùm pennæ candidæ. Venter magnæ, & paruæ Anati fœmellæ similis. Pedes crocei, membranæ luteæ. Mediocri Anatæ est paulò minor, caput ei eiusmodi. Anas raucedula, ein Rogis, à raucedine vocis originem nominis apud nos sortita. Caput cristatum: rostrum cum Longirostra conuenit, nisi quòd colore est nigrus. Corpus & alæ cinereæ; gula & venter alba. Pedes nigri, & vt in Mergulo rectà extantes. Mergus ruber: ein Roter Teucher, à parte superiore capitis, & colli rubra denominatur. Huic gula in nigro flauescens. Corpus, alæq; plumis variegatis Anatis strepetæ sub alis, & ventris Anatis magnæ respondent. Alarum extremitas nigra: cauda itidem nigra. Capitis magnitudine Anatem magnā æquat, latitudine pedum reliqua genera omnia superat. Mergus niger ein Schvvartzer Teucher omnia Anati membra paria, & æqualia habet Rostrum ei nigrum, collum spadicis colore corpus vt in Fuligula: alæ nigræ cum linea transuersa alba. Venter, in nigro alboq; flauescens. Pedes, & mēbranæ nigræ. Albertus Mergi nigri Anate minoris meminit, quæ alio nomine Fulica dicatur. Nos etiam infrà Mergulum nigrum rostro acuto describemus. Anas alticrura, huius nomen lingua nobis vernacula scire ex aucupibus non potui hoc

Mergi lōgirostri descriptio.

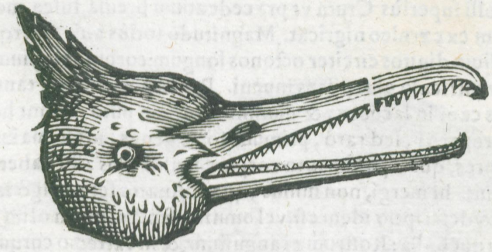
Merli rauceduli descriptio.

Mergi rubri descrip.

Mergi nigri descriptio.

Anatis alti crure descriptio.

Anas Longirostra.

hoc imposui differentiæ gratia, dubitans tamen an inter Anates numerari debeat. Rostro acuto est, partim nigro, partim rubeo. Collum albus ambit circulus. Tergum in cinereo album, venter candidus; alæ latissimæ, in quibus pennæ quatuor extremæ vtrinque nigræ, in medio candidæ, reliquæ nigræ cum candidis apicibus. Cauda tota candida, in extremitate suprema parumper nigra. Crura, quàm in dictis generibus exiliora, & altiora: pedes candidi, & candidæ membranæ. Hucusque ille Germanus. Volui autem, inquit Ornithologus, Alticruram quoq; Anatem ab eo dictam Mergis adnumerare, quòd rostrum acutum ei tribuit. Quamuis, hoc in loco illos tantùm Mergos, quibus rostrum latiusculum, & Anatiforme est, describere institueram.

DE CÆTERIS MERGIS EIVSDEM generis, hoc est Anatiformibus, rostro latiusculo, anteriùs adunco, & albo, nigroque distinctis, sed collo breuiore multò.

Cap. LXI.

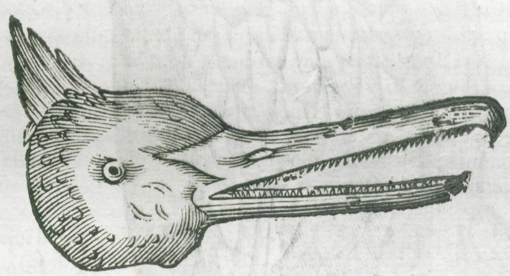
EST, inquit Ornithologus, & varius ille Mergus (sed collo breui, vt sequentia etiam tria genera, quantum ex picturis conijcio: ipsas enim aues nondum vidi) quem circa Argentoratum Germani Monialem fuscam. Gravve Nunne, vt primum genus suprà descriptum Monialem albam appellant. Huic si collum breuius non esset, per omnia ferè cum Mergo illo, quem tertio loco suprà descripsimus, conueniret. Ab hoc ferè coloribus tantum differt, qui iisdem in locis (circa Argentoratum) Merch, hoc est, Mergus simpliciter vocatur. Rostrum ei ruffum, vnco extremo albo, caput, collumque ruffo colore claro spectantur, cirris retrò exiguis eminentibus. Crura subflaua: pectus, & venter albent, dorsum nigrum est, vt etiam cauda, & longiores alarum pennæ. Superior alarum pars ad fuscum, vel cinereũ vergit, media candicat. Huic rursus congener est, sed maiori alarum parte albus, quem circa Argentoratum Mergum album vocitat vulgus (Vvisse Merch) Hollandi, ni fallor, Pylstert. Rostrum huic quoq; ruffum: sed caput cum collo nigrum viridibus aliquot (vel è cæruleo virentibus) punctis respersum. Crura rubicunda; dorsum nigrum, macula inferiùs alba adiuncta.

Mergi albi descriptio.

DE MERGO CIRRHATO, siue Longirſtra maiore, & illo, qui à thymallis Piſcibus vorandis nomen apud Germanos habet. Cap LXII.

MERGI cirrhati quanquam & alij quidam ſunt, ſed cirrhis criſtisvè plumarum breuioribus; illum cuius capitis figura hic adiecta eſt, priuatim ſic nuncupare libuit. Circa lacum Acronium (Conſtantienſem nos dicimus) vocatur ein Gan, vel Ganner, neſcio quam ob cauſam: niſi fortè, quòd maior Anate cùm ſit, ad Canſæ, ideſt, Anſeris ferè magnitudinem accedat. Aliqui vocant Merg, vel Merach, nominihus à Mergo corruptis. Sed alius etiam hoc maiore Mergus, & Anſeri magnitudine propior, de quo proximè dicetur, Merrach à noſtris appellatur. Bellinzonæ, & circa lacũ Verbanũ Italicè Garganey: à quo diminutiuũ

Mergi cirrathi caput.

eſt Garganello ſupra memoratum. Capitur aliquando in lacu noſtro circa brumam, maximi frigoris indicium. Roſtrum ei anguſtius, quàm Anati, minimi digiti longitudine, extremitate ſuperiore notata: vnde & Longiroſtra maior appellari poterit: nam minorẽ Longiroſtrã ſimiliter cirrhatã ſuperius cuiuſdã viri Germani verbis deſcripſimus: cutis ad latera roſtri ſuperioris rubicunda, vel punicea eſt; in medio nigricat. Dentes duri, firmi ſerrati, retrorſum flexi, vt in Merrachio maiore. Caput ruffum, vel teſtacei coloris eſt, cirrho retrorſum eminente. Eiuſdem coloris & collum eſt aliquantiſper: cætero extrinſecus cinereum, vt & dorſum cum cauda, aliſque. Sed maiores alarum pennæ fuſcæ ſunt: macula in eis parte inferiore alba. Crura, & digiti pedum rubent, interiectis membranis ex ruffo fuſcis. Collum paulò breuius dodrante. Dorſum quoq; dodrantale eſt, cauda digitorum quinque. Corpus in latitudine quodammodo compreſſum. Plumæ ventris ex albo luteæ, vel ruffæ. Huius generis Mergus ad me allatus, viſco captus fuerat. Ad incedendum ineptum eſſe aiunt, ſemper in aquis manere; nidulari inter arundines: ſub aqua diutiſſimè omnium ſe continere: & vrinando ad quadraginta, aut quinquaginta pedes procedere: caput inter natandum ſublime attollere. Hipparion autem Chenalopeci ſimilem eſſe Grãmatici Græci tradunt, nec aliud. Nos ita dictam conijcimus, quòd equi inſtar iubata ſit, iuba ſcilicet ruffa, vel pili vulpini ferè colore, quod Mergo Cirrhato pulchrè conuenit: vt magnitudo quoque Chenalopecis, quæ infra Anſerem eſt, Anatem ſuperat. Si quis tamen Colymbum maiorem, Hipparion à iuba eiuſdem coloris appellare malit, per me licebit. Quanquam ille magnitudine ad Chenalopecem non accedit: & iubam non extrinſecus tantùm vt equi, ſed in circuitu totius colli ſupremi habet. Hunc Mergum cirrhatum maiorem ab Ornithologo hoc loco deſcriptum Bellonius, quòd Gallicè Bieure dicatur, ideſt, Caſtor, Latinè Fibrum nominat: quoniam, inquit, vt Fiber quadrupes maxima pernicie in piſces graſſatur. Sed quia nõnulla ſcitu digna idem

Mergi cirrhati, ſiue Lõgiroſtræ maioris deſcriptio.

Quomodo capiatur.

Vbi degat.

Hipparion quæ auis.

Castor, seu Fiber Bellonij.

a idē de hac aue scriptis mandauit, ea lubens in nostram historiam transfero. Fiber, inquit, auis est aquatica, corpore magno, non minorem cibi copiam vescentibus præbens, quam Anser syluester mediocris magnitudinis. Galli nostrates vulgò appellant, vn Bieure, nomine à similitudine indito, quæ illi cum animali amphibij generis, Fibro Latinè, Castore Græcè dicto, intercedit. Quemadmodū etenim animal hoc quadrupes aquā ingressū maxima damna piscibus infert; sic auis hæc, cui pro libito sese mergere, atq; vrinari à natura datum est non minus damni, quàm illud lacustribus piscibus infert, vnde nomen. Sunt & aliæ aues huic admodum similes, Pelicanus enim quem supra descripsimus, notas quasdam cùm hac communes habet, quemadmodum & illa, quæ in ripa Ligeri fluuij Herle dicitur. Verùm, quia hæc auis à reliquis omnibus differt, impræsentiarū notas, quibus ab alijs distingui possit, recensebimus. Rostrum ei longum, exile, atque dentatum vt in Pica marina, in vncum definens. Cristam habet non in vertice instar Pauonum, Vpuparum, & Alaudarum, sed in occipicio, vt Onocrotalus, & complura alia Mergorum genera. Caput illi pro corporis portione maius, quàm Anseri, quod supernè ad dimidiam vsque colli regionem; colore est flauo, ac si Ochra infectum esset. Oculos habet non admodum magnos. Dorsum, & alæ ex cinereo ad plumbeum vergunt. Alæ pro reliqui corporis portione exiguæ admodum sunt, per transuersum linea alba insignitæ. Color ventris albus ad pallidū tendēs. Rostrum tres digitos longum, inferne rubicundum, superne verò nigricās, duobus foraminibus odoratus causa peruium. Crura, & pedes rubescunt. Cauda vt in reliquis auibus aquaticis rotūda: quæ cùm in extremitatibus scabra sit, suspicor in rupibus, atque arboribus nidulari, vt Phalacrocorax. Natura summum artificiū in huius auis interiori fabrica ostendit, vt & in quamplurium Mergorum, aliarumve auium aquatilium genere: aspera namque arteria (lesiffet, aut le chalmeau) ab alijs aquaticis auibus in hoc differt, quòd rotunda non sit, sed cōpressa, & inæqualis, & modo crassior, modò angustior; & in medio duobus, velut nodis, extuberans. Cùm verò ad ventriculi regionem peruenerit, in cauitatem quandam dilatatur ex membranis, & osse grandiusculo inæquali constructā: Vt quis non ineptè conijciat, quemadmodum flammam in Laterna contra venti iniuriam includimus, sic naturam aeris conseruandi gratia in pulmonibus cauitatem illam fabricasse. Nullæ aues hanc notam habent peculiarem, præter eas, quæ è Mergorum, aut Vrinatricum genere sunt: quanuis tamen neque omnibus hisce communis sit. Vulgo hæc auis malè audit, venalis exposita, vt etiam Coruus aquaticus. Vulgus enim prouerbialiter ait: Si quis diabolum conuiuio excipere vellet, hasce aues illi apponere debere, esui nēpe ingratas, & insuaues: cùm aliàs tam ingratæ non sint. Hæc Bellonius, qui hanc eius iconem exhibet, hanc auem Mergorum maximam faciens; sed alia ficta ab Ornithologo Merganseris nomine infrà describetur, hac maior. Hanc autem Ornithologus Merganserem minorem nominat. In lacu Acronio, inquit idem Mergi quoddam genus, collo procero, pedibus nigris. Anate communi maius audio nominari Aeschenten, hoc est Anates thymallorum, quod thymallis piscibus victitent.

a De hist. auium lib. 3. cap. 8.
Fiber quæ auis.
Breure cur dictus.
Descriptio.
Vbi nidule tur.
Asperæ arteria conformatio.
Carnis qualitas.
Prouerbiū de carne Fibri.
Merganser minor.
Anates thymallorum cur sic dicta.

DE MERGIS MAGNIS, Merganſere, Gulone, Scheledracho, & Morſice.

Cap. LXIII.

MERGVS Anseri similis magnitudine, inquit idem, Merrach dictus à nostris (quāquam superiùs descriptum Mergum cirrhatum aliqui similiter nominant) per hyemem aliquando in lacu nostro capitur, sed rarò. Nunc nos Merganserem appellabimus, caput ei cum tertia colli parte ex viridi nigricat. Collum reliquum album est, cum aliquo pallore: infrà colli pars nigrescit, itidemque dorsum. Cauda cinereo colore est. Alæ dorsum versus nigræ, mox albæ cum pallore quodam, dein iterum nigricant, sed remissiùs, mox iterum albæ sunt, idque intensiùs, extremæ pennæ nigricant. Sub alis prima pars albet, posterior ex albo nigroq; mixta resplendet. Plumæ ventris, supinæ caudæ giluæ sunt, idest ex albo, & flauo Palmipes est, vt Anseri crura, & pedes cum membranis inter digitos minij colorem habēt. Femorum plumæ in prona parte variæ sunt, subalbidæ, & nigricantes per interualla cymatili specie. Rostrum

Merganseris maioris descriptio.

Anas Italica.
Ius in cibis.
Ventriculus.
Seesluder auis.

strum eius Mergi cirrhati simile est, ab extremitate ad oculum vsque, si metiaris digiti medij, idest, longissimi longitudine. Color eiusdem per mediam partem pronam niger, vtrinque ruffus, vel puniceus. Dentes habet serratos, asperos, retrorsum inflexos: & alium ordinem dentium minorum paulò interius: Sed id tantùm in superiori rostro: cuius etiã extrema portio ad ca est: cutis, & caro, euulsis plumis, pallido, seu luteo colore sũt. Aliqui apud nos hoc genus Mergi Anatem Italicum vocant, in cibo laudant: & pondere aiunt interdum ad libras duodecim accedere: ventriculum ei corneum esse, firmissimum puto intelligentes, & omnia concoquẽtem. In Acronio lacu eadem, vel cognata auis, Ansere maior, inepta ingredi Seesluder nominatur. Cognatus omnino huic quoque videtur Mergus ille, quem Bellonius vocat vulgari Gallico nomine Herle, vel Harle, ad Ligerim fluuiũ vsitato: Sed is Ansere fero minor est: Specie, inquit ipse, Anatẽ magis, quàm Anserẽ refert circa collũ, & in ventre pomi nerantij colorem habet. Plumæ supra collum, & capitis nigræ sunt, alæ prorsus albæ forent, nisi partes illæ, quas diminutiuo nomine Galli allerons vocant, nigricarent. Rostrum longum digitos tres, in hoc ab Anatino differt, qui teres est; & mucrone reflexo, colore subrubro, vt etiam crura, & pedes. Idem Morillono (idest, Anati feræ fuscæ, vel mediæ nostræ, aut maximè simili) in eodem capite coniungit aliam: velut affinem, quam Gallicè vocant vn Tries, quòd tertia, mediaq; sit inter alias duas Anates, nempe cicurem, & Syluestrem illam, quam Morillonum vocant. Ego inter Anatem, & Mergum mediam facerẽ. Huius enim rostrum habet, illius autem corpus ferè. Hæc Ornithologus: sed nos, quæ hic ex Bellonio refert, alibi fusiùs pertractauimus. In Acronio lacu, inquit idem, eadem, vel cognata auis Ansere maior, inepta ingredi, Seesluder nominatur, Gulo nobis appelletur propter voracitatẽ auis marina, quã Angli (vt audio) Gul indigitant. Vorax est pisciũ, magnitudine Anseris, colore giluo, (aut ex fusco flauente) gregaria mẽsis lautioribus contempta. Scheladrachus (Scheledrack) ab ijsdem vocitatur auis fluuiatilis, genere Mergi, quod Cormorantum appellant, minor, (vel si maius Ansere minor) Anate maior, rostro lato, extremitate acuminata (vnco fortassis) & dentibus acutissimis pleno: ex giluo subruffo, vt pedibus quoque pectore albo, cæteræ partes variæ sunt. Piscium voracissimum hoc genus auium est: quos mira industria, quasi constipatæ, & ordine dispositæ insectantur donec ex alto in angustias minus profundas complerint: quo coactos deuorant. Caro eorum minus lauta, diuersam auem, quam suprà inter Anates platyrynchos tertio loco descripsimus, Anglorũ, sed alij Scheledrachum esse aiunt: de quo Angli ipsi iudicent: nos ex auditu tantùm prodimus. Eadem, vel proxima est, quæ Morfex nominatur Alberto, auis aquatica, magna, vulgò apud inferiores Germanos Scholecherez (vel vt Murmellius scribit Scholucheren) dicta. Nigra est; rostrum ei serratum, & validum. Vngues fortes. Sub aqua mergitur, & pisces magnos capit, præcipue anguillas. Gregatim nidificat in arboribus iuxta aquam, & piscibus pullos pascit. Voraces sunt hæ aues, & à nido auolaturæ, si cibis recens ingestis nimium grauari se senserit, euomunt, eos, vt leuiores ad fugam sint, quæ verò non euomunt, aliquando perunt. Fimus earum siccat arborum ramos, in quos inciderit. Saturatæ alias ad Solem expandunt, vt siccentur, palis, & arboribus insidentes. Volatura vix eleuatur, & caudam diù in aquæ trahit; vnde & à quibusdam humidus calus (Duchtars, vt Murmellius scribit; nos potius scriberemus Fuchtars) vocatur. Hæc Albertus libro vigesimotertio historiæ animalium. Cæterùm libro quinto, capite tertio de eadem sic scribit: In nostris regionibus auis est aquatica, nigra, quæ pisces in fluminibus, & maribus venatur, ac plurimum detrimenti infert: pectore & ventre cinereo, tardi volatus. Cùm mergitur, manet diù sub aqua. Rostrum ei dentatum instar falcis messorum, quæ retinet pisces libricos, vt anguillas. Rami ventris eius eluuie infecti arescunt, vt Ardeæ etiam, & ferè omnium aquaticarum fimo. Hanc quidam vocant. Coruum aquaticum, Germani Schaluchron (fortassis à varietate, quasi ein Schulcker.) Pullos verò educat, vt cæteræ aues. Nidificat in arbore alta, & magna iuxta aquam piscosam. Quærendum an hæc sit auis, quam audio quibusdam inferioris Germaniæ locis vocari Aeguss, quasi Anserem anguillarum, quòd illas deuoret. Magnam, & nigram esse aiunt. Sed alij Algusam mihi narrant Accipitrum generis esse, magnam, apud nos quoque capi: piscibus, & anguillis victitare, in quos ab alto conspectos rectà deferatur. Quærendum etiam, an eadem sit, quam Gallis audio Cormarin, idest, Corrum marinum appellari, Anate maiorem, rostro Anati rubente. Hæc omnia Ornithologus.

Gulo quæ auis.
Descriptio.
Scheledrachus.
Scheledrachi descriptio.
Morfex.
Descriptio.
Vbi nidificet.
Fimus qualis.
Morficis alia historia.
Descriptio.
Vbi nidificet.

Auosetta Italorum.

DE AVOSETTA ITALIS DICTA. Cap. LXIV.

Becco storto auis.

DE hac aue quam Ferrariæ obseruauit idem Ornithologus, sic scribit: Auis hæc apud Italos Ferrariæ (ni fallor) Auosetto vocatur, nescio qua ratione: & à rostri sursum inflexi figura Beccostorto, vel Beccoroella. Lucarnij circa lacum Verbanum Spinzago d'acqua: nam & Arquata auis iam suprà à nobis descripta Spinzago simpliciter eis nominatur: Hæc verò aquatica est, & palmipes. Turcis Keluk, Germanicum nomen nondum dicere potui, quanquam apud nos etiam interdum capiatur, sed rarissimè. Ea, quam Ferrariæ vidi, crura habebat dodrantalia, rostrum nigrum, & sursum tendens in extremo acutum, quinque digitorum ferè longitudine. Pedes colore cyaneo diluto, digitos membranis iunctos. Corpus supinum totum album erat, pronum ex albo, nigroque alternis distinguebatur. Caput, & ceruix superius ex fusco nigricabant. Magnitudo totius corporis ferè Columbæ, aut paulò gracilior. Longitudo ab extremo rostro ad extremam cbudam dodrantes duo. Hæc ille. Et rursus in epitome, Recuruirostra, inquit, vocari poterit hæc auis, donec aliud aptius nomen inueniatur. Sola enim rostrum neque rectum habet, neq; deorsum flectit, sed sursum. Franciscus Bolognettus Senator nostræ vrbis, & Cardinalis Bolognetti parens hanc eandem auem sibi Mantua missam mihi cõmunicauit, aiebatque, atq; idem mihi posteà aucupes confirmarunt, eius vocem esse Crex, Crex, quare cùm Aristoteles eo nomine quandam appellet auem, suspicatus sum hanc esse, quanquam nondum didicerim, nunquid moribus sit pugnacibus, ingenioque valens ad victum, & cætera infelix: item nunquid cum Galgulo, & Merula, & Virione pugnet, vt scripsit Philosophus. Crura saltẽ longa habet, ac ideo posteriorem digitum, qui pro calce est, minutum, quod quoque de Crece idem ille tradit. Sed de Crece in sequenti libro ex Bellonij, & aliorum sententia pluribus agemus.

Auosettæ descriptio.

DE TROCHILO VVLGO CORRIRA, Cap. LXV.

Trochili velocitas.

Trochilus cur sic dictus.

EIVSCEMODI auem Steganopodem aucupes nostri à pedum velocitate Corriram nuncupant. Conijcio ego Trochilum esse, quem scribunt per littora discurrere, tanta sæpius celeritate, vt cursus volatu eius etiã velocior sit, atq; hinc nomen apud Græcos meritò impositũ. Τροχίλος, inquit Varinus, auis nomen à currendo dicta est. Varino paroxytonum hoc nomẽ est, vt & Athenæo, Aeliano, & alijs plerisque. Apud Herodotum penanflectitur: proparoxytonũ est Hesychio: apud quem quoq; κορυδος auis est è genere Trochilorũ: quæ quidẽ vox ad Curriram nostram proximè accedit. Albertus authoritate Auicennæ asserit, Trochilum esse auem similem Picæ, sed aquaticam, & variam, cuius rostrũ simile sit rostro Anatis. Verùm eiuscemodi auis è Mergorum genere est, qui natãt quidem celerrimè, sed nõ currunt. Ornithologus putat, Trochilos esse generis Gallinularum aquaticarum, quas, inquit, in ripis, & arenis celeriter currere notum est, cùm cursu magis, quàm volatu valeant, eoque cruribus sint oblongis, caudis verò perbreuibus. Habet profectò hæc mea auis crura oblonga, imo excepta Auosetta, inter palmipedes longissima: quare quòd plurimùm cursu valeat, Corriram, hoc est tabellariam nuncupant. Auis est varia, rostro recto, luteo, in fine nigro, rictu magno, oculis nigris, albo circulo circundatis, quem rursus alius spadiceus ambit. Supinè ad ventrem vsq; candicat. Caudam duæ albæ pennæ, sed quæ quoque in extremitatibus nigræ sunt, cooperiunt. Superius per caput, collũ, & dorsum, & superiora alarum coloris ferruginei ferè. Crura habet, vt dixi, longa, coxas breues, digitos membrana iunctos. Scribit Athenæus Helorium, Trochilum, & Carulum mari tranquillo aduolare, victum ex piscibus quærentes Quod nostræ aui etiam conuenire videtur: Adamare etiam aquas, vt de Trochilo prodidit Aristoteles, omnino statuendum est, cùm natura palmipedem fecerit. Aelianus Trochilum ait esse è genere palustrium, & iuxta ripas fluuiorũ oberrare, vbi obuia quæque legens depascatur. Nutriri verò etiam à Crocodilo, hoc est, hirudinibus, quæ faucibus eius

Corriræ descriptio.

Ex quibus viuat.

Vbi degat.

Trochili, & Crocodili mutua officia.

Trochilus, Corrira vulgò, cum cypero dulci.

Trochilorũ genera, & nomina multa sũt. Crocodili, & Trochili Cladorynchi amicitia.

eius inhærent huic etiam ſe gratum oſtendere : nam dormienti Crocodilo, inquit, ichneumon inſidiatur, & ſæpe ceruici eius inhærens, ſtrangulat, Trochilus clamat, & Crocodili naſum ferit, & excitatum aduerſus hoſtem irritat. Hæc ille. Alibi quoq; interprete Petro Gyllio, ſuper eadem re ſic ſcribit : Iam tametſi non pauca ſint Trochilorum genera, & nomina, quæ ſane quidem, quoniam dura ſunt, & ab aure religioſa, & terete auerſa prætereo: haud quaquam cum ijs omnibus fœdere deuincitur, amicitiamq; colit Crocodilus, ſed cũ ſolo nuncupato Cladoryncho ſocietatem, atq; amicitiam facit. Enimuero nulla hic offenſione hirudines ei legere poteſt. Pro Cladoryncho Hermolaus in caſtigationibus in Pliniũ legit Cladororynchum. Videtur autem ſic dictus, inquit Ornithologus à motu, & concuſſione roſtri: nam κλαδᾶσαι exponunt σεῖσαι, ideſt, concutere, pro κραδᾶσαι nimirum. Sic & κλαδαρόμματοι, οἱ ἔυσεισοι τὰ ὄμματα. Cæterùm nunquid & hæc ad meam auem pertineant, illi iudicabant, qui Ægyptum, & alias regiones Crocodilos alentes peragrarunt.

a lib. 2. de aucup.

Aliud miraculum de Trochilo prodidit *a* Oppianus, quod quoque hic præterire nolumus; etiamſi huc pertinere vix credamus, nimirum mares à fœminis, fœminas à maribus paſci: ineunte vere priores fœminas ſolicitare maſculos ad coitum ſequi enim, & prope eos peculiari quodam cantu ſtridere, & vix tandem alectos mares accedere: mox iterum fœtu procreato ſeparari, & ad ſua ſexum vtrumq; paſcua ſeorſim reuerti. Tunc mares omnem fœturæ, & Veneris curam relinquere: fœminis laborem ſolis incumbere, eumq; eas inter ſe partiri. Iam alias oua in nidis fouere, alias fouentibus cibum congerere, & ſic alternis oua ſuis plumis concaleſacere pergere. Pullos iam adultos ad littus perducere, vbi mares verſari ſolent, ibi fœmellas etiam ex pullis cum ſuo ſexu remanere, maſculos vltrò ſeparari, ſicut oues inter paſcendum mixtæ à paſtoribus ſecernuntur. Sic ille.

Celeus.

Verùm vt ad Corriram noſtram reuertatur oratio, dici poſſit, niſi Trochilus ſit, Celeum eſſe, (κελεόν) quaſi ἀπὸ τοῦ κέλλειν, hoc eſt, à celeriter pergendo Suidas, & Varrinus Ariſtoteli dictam tradunt, quanquam apud Heſychium κελαιὸς ſcribatur. Celeum autem Ariſtoteles παρὰ ποταμοὺ καὶ λόχμας, ideſt iuxta amnes, & fruteta verſari ſcribit, tametſi Theodorus fruteta, & nemora vertat, & pro Celeo Galgulum bis eodem capite contrario ſanè ſenſu, & textum inuertens: nam primum vbi philoſophus Celeum, & Lybiũ ait inuicem pugnare ait, ille transfert Galgulum pugnare cum Lybio: poſt cùm rurſus Ariſtoteles Celeum, & Libyum aues ſcribat eſſe amicas, ille ne ſibi ipſi aduerſaretur, & aues, quas prius inimicas dixerat, nunc amicas diceret, pro Lybio vertit Lædum, cùm vtrobiq; Lybius legatur in Græco contextu.

Gazæ lapſus.

Quamobrem Gazam corrupto textu vſum eſſe conſtat: nam primo loco non κέλεος, ſed χολοιὸς, ideſt, Picus viridis, quam nonnulli cum Gulgulo confundunt, legendum eſt, vt perquam doctiſſimè diſputat Ornithologus. Coniectura noſtra, nunquid nimirum Trochilus ſit noſtra hæc Corrira, vel Celius, alij iudicent: nos enim nihil pro certo affirmamus. Ornithologus quidem, vt diximus, magis placet, Trochilos dici aliquas Gallinullarum ſpecies. Cæterùm quia in Celei mentionem incidimus, ſcire oportet Celeum quoq; fuiſſe nomen proprium viri cuiuſdam, qui in Gracculum fuit tranſmutatus, vt narrat *b* Antonius Liberalis hiſce verbis.

b In Metamorph.

In Creta, inquit, fertur eſſe antrum apibus ſacrum, in quo fabulantur Iouem è Rhea editum partu: & vel Deum, vel hominem quemquam præterire eſt religio. Certo autem cuiuſq; anni tempore plurimus cernitur ex antro effulgens ignis, fieriq; id fabulantur tum, cùm ſanguis de Iouis partu efferueſcit. Obtinent ſpeluncam eam ſacræ apes, Ioues nutrices. Hoc antrum intrare auſi ſunt Laius, Celeus, & Cerberus, & Ægolius, quamplurimi mellis exhauriendi cauſa: & corporibus vndique ære obtectis, mel apum hauſerunt, Iouiſq; viderunt cunabula. Tum & æs circa eorum ruptum eſt corpora, & Iupiter intonuit, fulmenq; intendit. Sed eum Parcæ, inhibuerunt, quòd non eſſet fas eo loco quemquam mori. Ergo Iupiter eos omnes in auium naturam tranſtulit: ab ijſq; ſunt genera auium, quæ Laij, Coloioi (ideſt Graculi) Cerberi, & Ægolij vocantur. Suntq; boni auſpicij & præ alijs rebus, quod prædicunt, perficiunt, eò quòd Iouis ſanguinem viderunt.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS,

ORNITHOLOGIÆ

LIBER VIGESIMVS AC POSTREMVS,

QVI EST

De Auibus, quæ circa aquas degunt.

DE CICONIA. Cap. I.

PRÆTER palmipedes aues, quæ in aquis ferè ſemper degunt, inde ſibi victum quærentes, aliæ quoq; ſunt, quæ licet ad natandum ſint ineptæ, vtpote fiſſipedes, aquas quoque amant, vel ſaltem loca aquis abundantia, vt ſunt ſtagna, paludes, atq; flumina, ex his item victum comparant. Inter quas volucres, quanquam ſint plurimæ, primùm ſe ſe nobis offert Ciconia redeuntis anni iugiter renunciatrix, eijciens triſtitiam hyemis, lætitiam verni temporis introducens, in qua rationis experte animante, nos, qui rationales ſumus, admiramur ingenium, ſuſpicimus prudentiam, ſtupemus iuſtitiam, laudamus gratitudinem, prædicamus temperantiam, ſiue caſtitatem, cuius denique erga liberos ſuos, & liberorum ſuorum erga parentes pietatem, à qua pietati cultrix appoſitiſſimo epitheto Petronio Arbitro vetuſtiſſimo poetæ dicitur, cùm prophani, tum theologi cuiuis imitandam proponunt. Nutrit enim ſtudioſiſſimè pullos ſuos Ciconia, donec ſuo Marte victum ſibi parare queant, hi verò parentes ſuos viribus ob ſenium languentes eadem ſedulitate alunt: vnde pientiſſimum illud ἀντιπελαογεῖν vſitatum paſſim in adagijs, & antiquiſſima lex Pelargica honore nominis his auibus habito, de parentibus, vt ita dicam, nutricandis. Habebantur, teſte Æliano, apud Ægyptios hanc ob cauſam in veneratione Ciconiæ, ſed non in eorum tantùm hieroglyphicis, verùm etiam in Romanorum principum numis ſummo cultu cuſæ reperiuntur. Quamobrem etiam fortè factum eſt, quod à plurimis populis eis parcatur, prohibitumq; ſit, inferre menſis, non aliter, quàm bouem olim occidere, atque ciuem. Sed veluti neq; boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinam, & ipſæ raptæ, in quo tamen hoc illis acceſſit honoris, vt cùm delicati alij cibi plurimum ab hoc, vel illo ganeone priuatim conquiſiti, laudatiq; fuerint, vt Ciconia ædicto prætorio epulis inferri meruerit. Nunc verò quanquam à menſa prorſus reijciatur, eius tamen aduentus cum omnibus alijs gratiſſimus eſt, quod dura hyemis tempeſtate ſint leuati, tum maximè illis, qui anguſta, contractaq; paupertate premuntur. Is enim certè, qui primus Ciconiam veniſſe aduertit, in quemcunque incidit, pleno ore illud Homeri decantat.

Ciconiæ encomia.

Ciconia pietati cultrix

Ciconijs cur apud multos fas non ſit veſci.

Δός μοι ἐυαγγέλιον ὅτι ἔαρος ἦλθε πελαργὸς.

ÆQVIVOCA.

QVEMADMODVM ὀρειπέλαργος, siue Ciconia montana longè diuersam, & toto genere differentem auem Aristoteli significat, nimirum Aquilæ quoddam genus, de quo consule primum nostræ Ornithologiæ tomum: ita pariter πελαργὸς alia etiam 10 præter auem, de qua sermo est, denotat. πελαργοὶ in primis inscripta sic fabula ab Aristophane citatur ab Athenæo. πελαργὸς item Hesychio vasis fictilis genus est, nimirum, vt sentit Ornithologus, à figura rostri prominentis: vnde, inquit, & alembica vulgò dicta, hoc est, vasa rostrata, in quibus vapores per halitum vi ignis euecti è vasis subiectis (cucurbitas vocant) in liquorem densatur, & cauo limbo excepti per rostrum destillant, non ineptè Pelargos, aut Ciconias nominari. Alibi idem Hesychius habet sic: λάϊνοι, λίθινοι, πελαργοί; denotans fortè eiusdem figuræ vasis genus lapideum. Apud Varrinum nihil tale est legere. Quod modò ad Latinam dictionem (Ciconia) attinet, ea quoq; præter auem alia nonnulla significat. Cælius Rhodiginus, organum, inquit, quo ex puteo hauritur aqua celonium inuenio appellatum: Ciconiam quidam Latinè dicunt. Verùm ego apud Latinos id nomi- 20 nis in hac significatione non reperio, nisi apud Isidorum, qui materna voce vsus est. Hispani enim hoc instrumentum, Ciconiam dicunt. Telonem, inquit Isidorus, vocant lignum longum, quo hauriunt aquas (è puteis) Hoc instrumentum Hispani Ciconiam vocant, eò quòd imitetur eiusdem nominis auem, leuantem, ac deponentem rostrum, dum clangit. Sic ille. Cuius verba Sipontinus repetit. Sed eruditi nonnulli tollonem potiùs, vel tollenonem dicendum putant: nam Festus, Tolleno genus est, inquit, machinæ, à tollendo dictum, quo trahitur aqua in alteram partem prægrauante pondere. Meminit quoq; a Plinius his verbis: *Vel tollenonum haustu rigandos.* b Plautus verò, & c Liuius tollonem vocant. *Heus sic*, inquit ille, *tolloni gratia? Cape hanc vrnam tibi.* Liuius sic. *Collectis rursus animis in arietes tollonibus libramenta plumbi, aut saxorum, stipitesùe robustos incutiebat.* Idem instrumentum Græcis, vt 30 Aristoteli, & Basilio, κηλώνειον. Suidas scribit, κηλωνεῖον, & exponit τὸ γεράνειον. Alibi eandem vocem scribit per iota in penultima, & interpretatur ἵππον ἐπιβατήριον, hoc est, equum admissarium. Hesychio vocatur κήλων, quam vocem Ornithologus primitiuam esse iudicat, κηλώνειον, diminutiuam, sed quod rectiùs per iota in fine scribi velit, id non placet, cùm & Hesychius, Varrinus, & Suidas per ει diphthongum scribant, eosq; sequatur Author thesauri linguæ Græcæ: κηλίνειον verò, vt nomenclator habet, nullibi inuenio, sed quidem γεράνιον, quòd nimirum rostrum Gruis aquè bene, ac Ciconiæ id instrumentum referat. Appellatur denique eisdem Græcis ἀντλητήριον ξύλινον, vel simpliciter, ἀντλητήριον, quanquam etiam vas significet, quod aliàs ἀντλητήρ dicitur. Meminit huius vasis Dion. Cæterùm Ciconiam, siue Tollonem Itali, la Grue, vt etiam Galli dicunt, Germani Brunnesch vvon- 40 ckel, Belgæ die vvippe. Structura huius machinæ putealis talis est. Trabs altè solo depangitur, cui altrinsecus altera longior transuersa immittitur fibula adstricta, pôdere vnam partem prægrauante. Quærit d Georgius Pachymerius, cur eiuscemodi Ciconias ad puteos instruunt, & fabricantur ad hunc modum? Ligno enim, inquit, pondus adijciunt, plumbum scilicet, cum vas ipsum, siue sit vacuum, siue plenum, pondus obtineat. An quoniam, inquit, hauriendi opus cùm sit duobus temporibus distributum (mergere enim vrnam oportet, & eam sursum trahere) fit, vt inanis quidem vrna facilè descendat, plena verò non sine ratione trahatur. Confert igitur paulò tardiorem esse in descensum ad id, vt pondus nonnihil leuius efficiatur ei, qui refert in sublime. Hoc itaque plumbum, aut lapis in extrema Ciconia hærens, reddit effectum. Etenim ei quidem, qui vrnam demit- 50 tit, maius fit pondus, quam si eam vacuam, & solam demittere cogeretur: cùm verò confecta fuerit, plumbum, aut quodcunque pondus adhæserit, iterum tollit in altum. Hæc ille, quæ omnia de hoc instrumento dicere placuit in gratiam beneuoli lectoris. Est & aliud instrumentum ferreum, quo ad hauriendas aquas è puteis vtimur, nimirum, quo cacabus aut vrna in aquam demittitur, quod quoq; Itali Cicognolam, quasi Ciconiolam vocamus, cùm aliàs cum rostro Ciconiæ, nihil, vel saltem parum omnino similitudinis habeat, nisi fortè sic dictum fuerit, quod modò eleuetur, modò deprimatur, vt Ciconia caput modò eleuat, modò demittit: nam & aliquando si quem annuisse denotare volumus, dicimus, Hà fatto del capo vna Cicogna, hoc est, capite imitatus est Ciconiam. Ita pariter quodcunque aliud instrumentum alternatim in altum tollitur, & deprimitur Cicogna appellare solemus.

Celonium quid.

Tolleno quid.

a li. 19. c. 4. b In Rud. c lib. 8. belli Macedo.

d lib. 12. Mechanic. cap. 16.

Far del capo vna Cicogna Italis quid denotet.

solemus: Vnde Thomas Garzonius singularum campanæ partium nomina enumerans, interea Ciconiam (la Cicogna) etiam nominat. c Columella verò quoddam mensuræ genus, quo Agricolæ vtuntur, Ciconiam scribit nuncupari: *Sed huic operi*, inquit, *exigendo quasi quandam machinam commenti maiores nostri regulam fabricauerunt, in cuius latere virgula prominens ad eam altitudinem, qua deprimi sulcum oportet; contingit summam ripæ partem. Id genus mensuræ Ciconiam vocant rustici.* Est postremò Ciconia apud Persium delusionis genus. Nam derisuri aliquem digitis dextræ manus in vnum collectis, veluti Ciconiæ rostrum effingunt, & manum post tergum motitantes, derident:

c lib. 3.

Ciconia delusionis genus.

10 *O Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinxit.*

Vnde paulò pòst, posticam sannam appellat, inquiens: *Posticæ occurrite sannæ*, hoc est, derisioni, quæ post tergum fit. Meminit D. Hieronymus ad Rusticum monachum scribens: *Ne credas*, ait, *laudatoribus tuis, imò irrisoribus aurem ne libenter accommodes, qui cùm te adulationibus fouerint, & quodam modo impotem mentis effecerint, si subitò respexerit, aut Ciconiarum deprehendens post te colla curuari, aut manu aures asini agitari, aut æstuantem canis linguam protrahi.* Alibi quoq; præfans in Sophoniam prophetam, excusansq; se frustrà à nõnullis irrideri, quòd eius prophetiam interpretandum suscepisset. *Qui*, inquit, *si scirent, &c. nunquam post tergum meum manum incuruarent in Ciconiam.*

20

SYNONYMA.

CHASIDA dictionem Hebraicam Ciconiam potiùs, quàm aliam auem significare antè alibi scripsi, ex eius nimirum etymologia, auem pietate, & benignitate insignem indicante, qualis apprime est Ciconia: item, quòd hæc certo, ac statuto tempore redeat, abeatq; quemadmodum de Chasida tradit propheta Hieremias: quamobrem diuersas interpretum versiones admiror. In lexico trilingui post dictionem Chasida, hæc quoq; vocabula subiunguntur, Deiutha, Chauarita, Machuautha, & fortè Macuarta, quas om-30nes posteriores voces Chaldaicas esse putat Ornithologus. Ita quoque sentit Santes Pagninus, qui pro Chauarita etiam Ciconiam transtulit, nimirum Leuit. 11. & Hieremiæ 8. exponitq; quasi nobilis, ac generosa, quemadmodum, inquit, & Hebræis dicitur Chasida, idest, pia, & benefica, quòd parentes iam senio confectos hæc illustris, & naturali pietate commendabilis auis alat, & enutriat grato admodum officio, & vel hominibus mirabili, educatoribus suis vicem reddens: Cæteroqui Chasida est nomen gentis Genesis 36. & Deut. 2. sic ille. Alibi quoq; Chasida deriuat à Chasir, idest, misericors, pius, benignus, probus, qui pio est affectu tum in Deum, tum in homines. Vult tamen, quod placet, apud Iob. 39. pro Chasida Struthionem debere verti, vt fecit quoq; D. Hieronymus, quoniam, quæ ibi dicuntur, non videantur Ciconiæ conuenire. Ergo sicut priorem constat à naturali miseri-40cordiæ affectu hoc nomine donatam, sic posteriorem hanc ab immisericordia, & crudelitate in suum genus, vt illic apud Iobum describitur, nonnulli appellatam censent. Confer vtrumque Alacolobori vocem, vt apparet, Arabicam, Syluaticus vertit Ciconiam. Alibi quoq; hæc corrupta nomina habet à Græcorum πελαργος, Pilargos, Pilargia, Pilargie. Deniq; alibi Bulunge habet in eodem significato. Albertus pro Ciconia habet Lalath, nimirum ex Auicenna, vbi transtulit quendam locum a Aristotelis, quanquam ipse Ciconiam hac voce significari nesciuit. b Alibi etiam apud eundem Albertum ex philosopho Ladah pro eadem alite scribitur. Alibi Ybos, vel Ibis pro Anto aue apud eundem legitur, qui eam imprudentissimè cum Ciconiam eandem facit: Sed & recentiores nonnulli alij in eandem scyllam impegerunt. Græcis cùm antiquis, tum etiam modernis hodie πελαργος nomina-50tur: poëtis etiam, teste Etymologo πελαγός ρ littera omissa. Est autem dictio ista Græcorum ex contrarijs composita, vt vult idem Etymologus, item Eustathius, & Suidas, nimirum παρὰ τοῦ πελὸν (oxytonum) quod nigrum, seu liuidum significat, & ἀργὸς, idest, album. Qui sanè duo colores, si rostrum, & crura aufers, auem constituunt. πελαργιδεῖς, Aristophani, & Æliano dicuntur Ciconiarum pulli, vt Suidas annotat. Videtur autem, inquit Ornithologus forma patronymica. Apud Varrinum legitur sic: πελαργίδης, ὁ τοῦ πελαργοῦ (malim πελαργοῦ, cùm rectum πελαργὸς oxytonum ferè semper ab eruditis scribatur) γένος. Ex c Aristotele, vt citat pro Ciconia λοχαλος habet. In eiusdem Varrini Lexico Κικονεον auis sic dicta memoratur, non alia scilicet, quàm Latinorum Ciconia. Gelenius in Lexico symphono Κίκων Ciconiam exponit, quam sanè vocem nullibi inuenire est. Proxima quidem huic

Chasida.

Deiutha. Chauerita. Machuautha.

Struthio cur Chasida dictus.

a l. 9. Hist. cap. 13.
b 9. Hist. cap. 6.

c l. 2. Hist.

eſt κυκῶφα, quam ſcribit Orus Apollo, Ægyptios gratitudinem denotaturos, pingere. Vbi Mercerus interpres Ciconiam eſſe conijcit. Verùm nos Vpupam eſſe alibi indicauimus, quæ & ipſa Ægyptijs, teſte Æliano in honore fuit, propter in parentes pietatem. Suidas Ἐρωδιὸν interpretatur Ciconiam, aut auem Ciconiæ ſimilem: ſed nos Ardeam eſſe ſuo loco pòſt docebimus. Ζάρικες authore Heſychio Ciconiæ epitheton eſt. Ornithologus verò videri potiùs inquit peculiare in aliqua lingua Ciconiæ hoc nomen ſubſtantiuum eſſe, alludereq; ad Germanorum Storck. Apud Latinos ſynonymia caret. Præneſtini, teſte *d* Plauto, Coniam nuncupabant. Vergilius periphraſticè candidam alitem, Herodotus Ibidem albam pro Ciconia dixit, teſte Petro Bellonio. Dicitur autem Ciconia, vt vult Iſidorus, quaſi Cicania à ſono, quo crepitat. Italis Cicogna, vel etiam Zigogna dicitur, pullus verò Cicognino, qua voce vtitur etiam *e* Dantes, Hiſpanis Ciguenna: Gallis, & Sabaudis Cicogne, vel Cigogne, Germanis Storck, vel Storch: cuius vocis tale etymum finxit quidam doctus Germanus, qui teſte Ornithologo, elegantiſſimè huius alitis encomium edidit, nempe παρὰ τὴν στοργὴν, hoc eſt, à mirabili illo ſtudio, & amore, quo parentes prolem proſequuntur, & proles illos viciſſim. Saxones dicunt ein Ebeher, Roſtochij, & alibi, & Adebar, & Odeboer, Flandri Houare, cæteri Belgæ Oyeuaert, vel rectiùs Ouvveuaer. Quoniam poſteriorem vocem Batauis ſenem patrem ſignificare audio, adeo vt & hi, cùm aui primum nomenclaturam imponerent, ad eandem στοργὴν reſpexerint, ac ſi nimirum patrem viribus iam in ſenio effœtum nutrire, indicare ipſo nomine vellent. Anglis appellatur à Storcke, Polonis Boczan, Illyrijs Cziap, Turcis Leglek.

d In Trucul. *Ciconiæ etymum.* *e Cãt. 2. in Purg.*

GENVS. DIFFERENTIÆ. FORMA.

Deſcriptio. CICONIARVM duo genera reperiuntur: quorum vnum album, nimirum de quo nunc potiſſimùm agitur, alterum nigrum, de quo pòſt, appellari poteſt. Differunt colore, & loco habitationis, vt patebit. Albertus Ciconiam, alas ait habere nigras, & caudam, aliaſq; partes albas: quod ſanè verum eſt, ſi roſtrum, & pedes auferas, quæ alia ſunt rutili coloris, licet in pullis primùm fuſceſcant: vnde dixit Ouidius, *Ciconia candida pennis.* Auis eſt, inquit quidam Anglus, mediæ magnitudinis inter Gruem, & Ardeam, pennis albis, & nigris diſtincta, crura longa habet, roſtrum Gruinum, ſubrubrum, & craſſum. Plinius tradit eſſe, qui affirmant, Ciconijs non ineſſe linguas: quod repetens Solinus addit, ſonum, quo crepitant, oris potiùs, quàm vocis eſſe. Qua de re quid iudicem non habeo, cùm nondum adhuc auis ad manus meas peruenerit. Caret enim ager noſter his auibus. Video tamen Germanum, qui de ea encomium ſcripſit, aſſerere, linguam quidem, ſed breuiſſimam habere. Petronius Arbiter Ciconiam, quòd crura ei ſint procera, & excelſa gracilipedem, Baptiſta Mantuanus, longo crure vocauit. Eſt præterea Ciconia δολιχόδειρος, idest, collo oblongo, cuius vti & roſtri longi vſum docet *a* Galenus, quem conſule.

Magnitudo. *a l. 11. de vſu part. cap. 8.*

LOCVS. MIGRATIO.

Quæ loca frequentet. CICONIA duo præcipuè loca victus quærendi gratia frequentat, ſtagna nempe, & prata. Aduena auis eſt, nam certo anni tempore auolat, certo redit. In Germania cùm ſuperiori, tum inferiori auis eſt notiſſima. Ornithologus in Heluetia abundare ſcribit, præſertim ijs locis, à quibus paludes, aut lacus non multum diſtant. Olim paſſim in Italia quoq; degebant, ſicut in primis ex Attilæ augurio ſuo loco recitando, necnon hiſce antiquiſſimi M. Varronis verbis liquet. *Neque enim, inquit, Hirundines, & Ciconiæ, quæ in Italia pariunt, in omnibus terris pariunt.* Nunc quod ſciam, in Italia non habitant, vel ſaltem in noſtris hiſce regionibus. Olim in Fidenate agro, nec pullos, nec nidum faciebant, vt ſcribit Plinius; qui pariter ad Larium lacum in Trãſpadana Italia amœnum arbuſto locum Ciconias non permeare refert, ſicuti nec octauum citra lapidem ab eo. Scribit author de natura rerum. Ciconias Thuringiam, quæ Germaniæ ciuitas eſt, vbi decimæ non ſoluuntur, neq; intrare, neq; inhabitare, alijſq; in locis, vbi habitat, vnum è fœtibus ſuis domino loci, ſub

Loci vbi habitat domino quid perſoluat Ciconia.

ſub quo fætificant, deplumatum, quaſi tributum deijcere, ac ſi hæ volucres non degant, vbi decimæ nõ ſoluuntur. Sunt tamen & in Britãnia nunc, niſi aliunde inſerantur, ignotæ teſte quodam Anglo, quam ignotiſſimæ. Ignorabãt veteres, quò hinc ex Europa diſcedentes abirent, vt diſertiſſimè teſtatur Plinius: *Ciconiæ*, inquit, *quoniam è loco veniant, aut quò ſe referant, incompertum adhuc eſt. E longinquo venire non dubium, eodem, quo Grues modo, illas hyemis, has æſtatis aduenas.* Bellonius verò ceu oculatus ipſe teſtis hyeme in Ægypto, & in Aphrica viuere certiſſimũ eſſe tradit, quin, inquit, alio etiam oculatos teſtes poſſim appellare, qui ſimul obſeruarunt, Septembri, & Octobri menſibus totam Aegypti planiciem infinitum harum volucrum numerum alere. Verùm videndum eſſet, nunquid omnes hinc abeant: nam Geruaſius Tibellotius, referẽte Gaudentio Merula, in Lario lacu, qui nunc Comenſis appellatur, & ad quem Plinius Ciconias permeare negat, vt antè diximus, piſcatores per hyemẽ multas velut extinctas, reti in ſiccum trahere, eaſq; ſimul iunctas mutuò, ſimul roſtra in ano inſerta habere, & thermis calefactas reuiuiſcere tradit. Præterea *a* Baptiſta Campofulgoſus Ciconias ſub aqua non tantùm admittit, poſſe viuere, verùm ſpirãdi quoq;, & ſe alendi viam habere videri. In Lotharingia deniq; iuxta Metenenſem vrbem in quodam alio lacu, vt idẽ Campofulgoſus refert, anno ſalutis quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo ſupra mille, permultę aliæ Ciconiæ ſimiliter inuentæ fuerunt, quæ in thermis calefactæ reuixerunt. Eaque res, inquit, effecit, vt quidam ſub aquis abdere ſe Ciconias putarent, ea ratione moti, quòd vſq; in præſentem diem nec ſcriptum ſit, nec ſatis intellectum, quò ſe deſinente æſtate recipiant, cùm tam multi apud Græcos, Latinoſq; fuerint, qui diligenter animalium naturam inueſtigarunt. Hæc ille. Sed nos, quò auolent ex Bellonio diximus. Sin in aquis ita lateant, vt iam poſtremò ſcripſimus, rectè Ariſtoteles, latere Ciconias ſcripſerit. Sunt quoq; qui hybernis diebus in Aphrica deliteſcere velint, perinde vt apud nos Hirundines ſolent, quod, inquit Germanus ille Ciconiæ encomiaſtes, affirmare non auſim, ſed hocne modo, an in longinquioribus Africæ terræ montium receſſibus lateant, tanquam incompertum relinquimus. Ego ſanè hac in re Bellonio fidem adhibeo: qui & alibi ſic ſcribit: Ciconiæ, quæ æſtate in Europa ſunt, magna hyemis parte, vt in Aegypto, ſic etiam circa Antiochiam (iuxta Amanum montem) degunt. Et rurſus: Cùm circa Abydum eſſem, viceſimo quarto die Auguſti, ingentem Ciconiarum vim conſpexi, quæ, ad tria, vel quatuor millia accedere videbantur. Volabant illæ à Ruſſia & Tartaria, & Helleſpontum agmine decuſſato tranſuerſum traijciebant. Et cùm ſupra Tenedum inſulam eſſent, longo per anfractus tractu ſe conuertebant; donec in circulum omnes colligerent. Inde priuſquam longiùs à faucibus Propontidis pergerent, in minores aliquot turmas ſupra viginti ſe diſtribuebant, & ſe inuicem verſus meridiem ſequebantur. Oppianus *b* quoq; ait, quoſdam referre ex Lycia volare, alios dicere, ex Æthyopia, quo loco inchoata ex inundatione Nili fæcundatur Ægyptus. Cùm itaq; eò migrare Ciconias conſtet, aliquid quoq; de migratione, & reditu ad nos dicamus. *Abituræ*, inquit Plinius, *congregantur in loco certo, comitatæq; ſic, vt nulla ſui generis relinquatur, niſi captiua, aut ſerua, ceu lege prædicta die recedunt. Nemo vidit agmen diſcedentium, cùm diſceſſurum appaiet: nec venire, ſed veniſſe cernimus: vtrunq; nocturnis fit temporibus. Et quamuis vltra, citraue peruolent, nunquam tamen aduenisse vſquam, niſi noctu exiſtimantur. Pythones comen vocant in Aſia patentibus campis, vbi congregatæ inter ſe commurmurant (vbi primò aduenius ſui tempore Ciconiæ aduolant,* Solinus) *eam, quæ nouiſſimò aduenit, lacerant, atq; ita abeunt. Notatum poſt idus Auguſtas nõ temerè viſas ibi.* Hæc ille. Sed Bellonius diſcedentes vidit, aſſeritq; alibi eas ideo non videri, quòd vocem inter volandum non ædant, vt Grues ſolent, & Anſeres. Earum encomiaſtes eandem migrationem depicturus, Simulatque, inquit, Ciconiolæ in pennas integras excreuere, iamq; alarum firmiore ope leniter ſpirante aura, nido ſe tollere, mox proximo nido tecta circumuolare audent; deinde libro etiam cælo ſublimes ludere ſuſtinent. Poſtremò cùm finitimas Ciconiarum ædes obuolitantes ad alarum faciẽda pericula euocant: id quod Idibus Iunij faciunt (eo enim tempore nidos primùm egredientes deſerunt, euolantque ac reuolant. Accedit, quòd è pratis ipſæ quod ſumant ductu, inſtinctuq; parentum venantur) tum, inquam ſolertiſſima quadam ingenij perſpicacitate perfectionis tempus obſeruant. Eſt autem ſub æſtatis exitum circiter idus Auguſtas. Et rurſus: Idibus Auguſti (circiter diem Aſcenſionis B. Virginis) Ciconiæ, iuueneſq; ſeneſq; collecto agmine pulcherrimo, inter laborioſum illud pernocte luna ingrediuntur. Priuſquam verò mare traijciunt, omnes, quas quidem agri noſtri emiſere, Athesim Galliæ flumen non ita procul à Sextinianis aquis, ſeu (vt alijs placet) Seſtiani, aris, nimirum vbi marius Cimbros ferro fudit, congregantur. Illic habitis inter ſe publicis concionibus commurmurant, exercitum luſtrant, cognitionibus diem vnum, aut alterum traducunt, iudicia acriter exercent: & ſi quam tardior ſegnities morata

Vbi nõ degere dicãt.

a lib. 1. memorab.

b In Ixeut.

Migrationis modus.

Noctũ adueniunt.

Nouiſsimo venientem lacerant.

Quo tempore abeãt.

rata eſt, aut adulterij crimen conuicit, eam communibus ſententijs diſpungunt, occiduntque. D. Ambroſius, & Magnus Baſilius, eoſq; vt apparet, ſequutus Iſidorus, tradunt, Cornices, cùm migrant Ciconiæ, ducendi functionem ſubire, illaſque dirigere, & turmis quodammodo ſtipatricibus, conſectari eatenus, vti vel aduerſus inimicas aues munimento haudquaquam contemnendo eſſe credantur, ac periculis ſubire proprijs non ſuam bellandi aleam. Cæterùm, nunquid hoc verum ſit, planè ignoro. Scio quidem, Kiranidem ſcribere Cornices Ciconijs in Aegypto per hyemem pugnare vt in Palecano retuli. Malim tamen amicas potius, quam inimicas aues eſſe Ciconias, & Cornices. Vt vt eſt, hoc certum eſt, ad nos accedere, quando in ijs locis, vbi hybernarunt, intolerabilem æſtum ferre nequeunt. Tunc enim noſtræ regiones ipſis temperatę apparent, quemadmodum contra hyems intemperata: cuius fugientes frigora, aliò, quò diximus, recedunt, mediocris caloris amantes, qualis eſt potiſſimum in Europa.

Cornicum in Ciconias officia.

MORES. INGENIVM. PRVDENTIA.

Gratitudo. Temperantia. Caſtitas. Pietas.

CVR migrent Ciconiæ iam dictum eſt; hoc eſt, cur certis temporibus vno in loco congregatæ diſcedant, ac reuertantur, vtrumq; ferè clam, & noctù: item quam inſignem in eiuſmodi migratione prudentiam obſeruet. Inſuper tradunt D. Ambroſius, & Magnus Baſilius Ciconias iam commigraturas non aliter, quam collecto agmine proficiſci, ac velut per teſſerarios militiæ quadam imagine tempore pronuntiato, pariter moueri omnes, mirè ſeruatis ordinibus, ceu nec agminis coactor deſit. Cæterùm, quod Diui iſti non attigere, ſimul congregatæ habitis inter ſe publicis concionibus commurmurant, inquit earum encomiaſtes, exercitum luſtrant, cognitionibus quæ diē vnum, aut alterum traducunt, & ſi quam tardior ſegnities morata eſt, eam communibus ſentētijs diſpungunt, occiduntq; Deniq; abituræ Aquilonis ſecundum flatum prudenter expectant, qui ſimulatq; pronior incidit, tum ceu lege prædicta die profectionem maturant. Quantum ingenio valeant hæ aues etiā indicant, quando velut ſibi ipſis medicæ, accepto in pugna vulnere, Origano, teſte Ariſtotele (Gaza cunilam vertit) appoſito ſe ſe ſanant: quod quanquam cæteras quoq; aues factitare dicat Philoſophus tamen Ælianus non quaſuis ea herba vti aſſerit, ſed præter Ciconias, Perdices, & Palumbes tantùm, Plinius tantùm Ciconias. Sapientiſſimè quoq; Veſpertiliones, quibuſcum miro modo diſſident, nidis ſuis perniciem morientes vindicant, teſte Æliano. *Platani*, inquit, *folia in nidos ſuos inferunt* (quod & Zoroaſtres in Geoponicis dixerat) *ad qua accedentes Veſpertiliones, torpore comprehenſa perniciem afferre nequeunt.* Dicuntur præterea clyſteris vſum inueniſſe, hominesq; docuiſſe Ciconiæ (quanquam id Ibidi alij, alij auibus aſcribant) roſtro cùm venter non obedit, in anum indito fæces, atque recrementa eijcientes. In nidi autem luſtratione nonne quoq; quid hominibus æmulandum præſtant? Eum nunquam extruunt, vt ſcriptum reliquit [a] Philoſtratus, quin lapidem, quem lychniten vocant, imponant, quaſi facem adhibentes, vt oua fœtū prodeant, & ſerpentes nido nō appropinquent. Aliquot ſanè memorantur animantia, præcipuè autem aues, in quibus multa, in primiſq; manifeſta, atq; clariſſima apparet prouidentia, inter quas Ciconia ſanè non infimum locum obtinet. Etenim futuras vrbium clades, & interius præcognoſcere videtur, cùm nimirum prius quàm ab hoſte expugnetur, vnà cum fœtubus aufugere ſæpe viſa ſit. Huc ſpectat nidificandi etiam eius modus. In eminentiſſimis enim ædificiorum apicibus, aut in ſpeculis altiſſimis, arboribuſq; ſummis montiumq; verticibus nidum ponit, quod humo, humilibuſue locis ſe, ſuaque minimè credat, omneſque fortunæ caſus inacceſſæ altitudinis altiſſimo conſilio cauet. Quare apud Pſalmiſtam vbi ait; Haſſida (Herodium vertunt ferè omnes) domus dux eſt eorum; rectè Ciconia verti poteſt: quemadmodum luculenter quoq; oſtendit [b] Pierius Valerianus. Quod modò ad alitis huius gratitudinem attinet: hanc in primis celebrat Plutarchus, *Ciconia*, inquiens, *quanquam à nobis neq; tegitur, neq; fouetur, neq; tutelam, neq; auxilium vllum accipit, perſoluit tamen mercedem loci, quem occupauit, dum infeſta hominibus animalia, rubetas, & angues circumiens, interficit.* Mirum ſanè eſt, & ab hominibus quodammodo imitandum, quod memoriæ prodidit author de natura

Mirus in migrando ordo.

Vulneribus quomodo medeātur.

Quomodo ſe à Veſpertilionibus vlciſcātur.

Clyſteris vſum quis inuenerit.

a In vita Apollonij.

In nido extruendo quid obſeruent.

Vbi nidificent.

b lib. 27.

Ciconiæ gratitudo.

natura rerum. *Ciconiæ*, inquit, *nidum ſuum quotannis repetunt, & vnum è fœtibus domino loci, ſ:b quo fœtificant, deplumatum, vt fertur, deijciunt quaſi tributum. Quinimo, vt vulgò dicitur, pro deci-mis deijciunt Deo ius ſuum ſeruantes. In cuius ſignum Thuringiam, vbi decimæ non dantur, neq; in-trant, neq; inhabitant, vt experientia docet.* Sic ille, qui tamen id facere putat Ciconiam, tæ-dio nutriendi. Vt vt eſt, multa de huius auis gratitudine eximia, referuntur. Inſigne profectò in primis illius eſt ſpecimen, quòd habet Aelianus: Gratam, inquit, accepti beneficij memo-riam ipſæ etiam beſtiæ retinent. Tarentina mulier, nomine Heracleis, & cæteris in rebus ex maximè raro fœminarum genere fuit, & verò ab omni ſtupro integram, caſtamque ſe mari-to conſeruauit: quippe quæ vt viuentem cùm ſtudioſè, & diligenter coluiſſet, ſic poſtquam è vita exceſſiſſet, ſe fidiſſimam, & ab omni libidine continentem humato coniugi præſtans: vrbanas commorationes, & domum, in qua mortuum vidiſſet maritum adeò malè odit, vt pro mœrore ad ſepulchri monumentum, vbi ſepultura affectus ille eſſet, miſerrimè commo-raretur. Hæc igitur fœmina, cùm æſtiuo anni tempore Ciconijs pullorum ſuorum volatum experientibus, vnus & infirmiſſima ætate, & alarum debilitate delapſus alterum crus fregiſ-ſet, eiuſmodi caſum intuita, ſe cognito morbo miſericordem pullo præbuit. Nam & vulnus obligauit, & medicamentis, & cibo, potioneque adhibitis cicatricem obduxit, & ad incolu-mitatem perduxit: atque iam ad volatum confirmatum, è manibus dimiſit. Hic admirabili quadam naturæ intelligentia non ignorans ſe conſeruatæ vitæ præmium mulieri debere, anno poſt, cùm ad vernum ſolem fortè apricantem eã, quæ ſibi benignè fecerat, perſpexiſ-ſet, demiſſo, atq; humili volatu proximè ad ipſam profecta, in eius ſinum lapidem euomuit, deinde in tecto ſubſedit. Cuius facti admiratione commota Heracleis, dubitabat, quid iſtuc eſſet. Cùm igitur intus alicubi depoſuiſſet, nocte ſequenti ſomno ſoluta eum fulgere, & ra-diatam domum tanquam immiſſis facibus ex eo ſplendore perſpexit: vbi verò Ciconiam cõprehendiſſet, & vulneris cicatricem percepiſſet, hanc agnouit eam eſſe, quam miſeratio-ne commota ſanauiſſet. Hactenus Aelianus. Quam eandem hiſtoriam breuius, ſed paulò ali-ter narrat Paraphraſtes in Ixeuticis Oppiani hoc modo: Mirabilis omnino, & ſolertis inge-nij ſunt, ſiue iniuria cauenda, ſiue gratitudinis aliquod ſignum ædendum fuerit. Nam & hoc accidiſſe fertur: Cùm quidam Ciconiæ crus lapide confregiſſet, eaque in nidum tranſuerſa, vt poterat, ſe reciperet, à mulieribus, quæ claudicantem viderant, reſtituta eſt, & cum cæte-ris auolauit. Sequentis deinde anni vere cùm rediſſet ad eundem locum (agnoſcebatur au-tem ex claudicationis ſigno) & mulieres conſpectu ſui, ceu quæ libenter apud ipſas diuerte-ret, exhilaraſſet; mox è roſtro oblongo egregiam, & pretioſam gemmam ad pedes mulierũ euomuit: quod quidem illæ gratitudinis ergo fieri intellexerunt. Simile prorſus exemplum gratitudinis Ornithologus à Iuſtino Globero I. C. his verbis exaratum refert. Præter pieta-tis erga parentes laudem, quam Ciconijs, & natura, & hiſtoria ab antiquo tribuit, etiam reip-ſa compertum eſt, hoſpitalitatis officium, vicemque Ciconias agnoſcere beneficio ſuo, & compenſare. Contigit enim non procul à patria mea (Sanctogoarinum vulgus appellat) in ciuitate quodam imperij libera Vueſalia ſuperiore, quod ſæpe audiui auos, & maiores meos mihi commemorare, vt Ciconia nidum in cuiuſdam ciuis tecto haberet, in quo per multos annos ex more oua excluderet, & pullos nutricaret. Tanto autem tempore eadem auis beni-gni hoſpitis clementiam experta, vt quæ à nemine domeſticorum (pio patrefamilias ita ca-uente) infeſtaretur, quotannis ſuo tempore & auolare, & redire, eundemq; nidum repete-re ſolebat. Habuit autem in more præter cæteras ſui generis aues hæc beſtia ſiue hoſpitis frugi, & modeſti humanitate ducta, ſiue commoditate loci, ædiumque, ſiue (quod veriſimi-lius eſt) natura ad hoc ipſam inuitante, vt bis quotannis, nimirũ ſub veris, & autumni tem-pus pridie ferè antequam auolaret, & poſtridie cùm rediret, circum limen, ac porticum do-mus hoſpitis ſui volitaret, & ſtridenti roſtro ſe præſentem velut indicaret, ſemper lætabun-do, ac ceu applaudente geſtu, voceque à patrefamilias accepta, ac rurſus dimiſſa. Hæc cùm iam multis annis inter auem, & hoſpitem cõſuetudo fuiſſet, tandem aliquando ex more ſub autumnum auolatura ante ad porticum domus obſtrepero impetu fertur, ac crepitanti ro-ſtro ceu hoſpiti valedictura inſolentiùs aliquantò geſtire viſa eſt: cui bene precatus herus amico ore auem quaſi alloquens, iubet, vt ſalua, & incolumis redeat. Sub ver igitur poſtmo-dum reuerſa beſtia ex more in foribus ædium roſtri crepitu ſalutat, ac mox ante pedes viri radicẽ magnam recentis zinziberis è gutture exerens, tanquam gratulabunda collocat, ro-ſtro, vt plurimùm obſtrepero, in ſymbolum hoſpitalitatis. Admiratur hoſpes peregrinum, & informe quodammodo munus, accipit, & vicinis videndum præbet, certò cognoſcenti-bus guſtando veram, ac viridem zinziberis eſſe radicem. Et quandoquidem hactenus apud multos dubium fuit, & quodammodo incompertum (inter quos etiam Plinius eſt) quoniam

Ciconia gẽmam pro medicato crure reportat.

Ciconia zinziberis radicẽ hero auo reportt.

è loco

è loco veniant, aut quò ſe referant Ciconiæ: vel ex hoc facto conſtabit, calidas eas terras, & vltramarinas, vbi zinziber hodie naſci dicitur, cùm à nobis auolant, petere. Verùm & hoc exemplo qualicunque ſi non aliud, certè nos admoneri arbitrarer inter homines etiam cùm pietatem, tum hoſpitalitatem plurimi fieri oportere. Extat poſtremò & alia ſuper harum alitum admirabili gratitudine elegantiſſima hiſtoria apud c Oppianum, quæ talis eſt: In Italia, inquit, vt fertur, cùm ſerpens quidam ad nidum prorepens Ciconiarum pullos deuoraſſet, & alteram deinde ſequentis anni fœturam ſimiliter perdidiſſet, Ciconiæ tertio demum anno reuerſæ, nouam quandam auem, & prius non viſam (quæ breuior quidem Ciconijs erat, ſed roſtrum magnum, & acutum enſis inſtar à capite exerebat) ſecum adduxere, indicata nimirum ei fœtus calamitate ſui, ſiue pollicitationibus vllis, ſiue verbis, vt opem ferret inuitatam. Nam vtrum aues, & animantes aliæ ſuum inter ſe colloquium nobis ignotum miſceant, in dubium vocari poteſt. Auis hæc nondum abſoluto Ciconiarum fœtu, coniuncta eis non erat: pullis verò iam excluſis cùm parentes ad comparandum pullis, auique cuſtodi victum longiùs auolarent, ipſa nidum non deſeruit, vt ſerpenti obſiſteret. Serpens igitur paulò pòſt progreſſus è latibulo pullos aggreditur, & licèt ab aue cuſtode roſtro impeteretur, non ſtatim receſſit, ſed erectus corpore, caudæque innitens ſe opponebat: & ſecūdò iam ictus ſpiris inuoluere cuſtodem moliebatur, vtcunque plurimis ſe flexibus inſinuaret. Nam facilè euadebat auis in ſublime ſe recipiens. Sic dum ille perdere, hæc ſeruare pullos annitūtur, plurimis ille tandem vulneribus confoſſus iacuit: at non impunè: auem enim in conflictu dentibus venenatis adeo læſit, vt omnes ei pennæ defluerent. Cùm verò reuertendi tempus appetijſſet, ac reliquæ Ciconiæ iam auolaſſent, parentes cum pullis ſeruatis, vt beneficij memores ſe declararent, tantiſper manſere, donec nouis ei pennis renatis ſimul auolarent. Hæc Oppianus, quæ vnà cum prædictis de gratitudine Ciconiarum dicta ſint. Vt modò de temperantia earum, ſiue caſtitate aliquid dicamus, ſcire licet, inſignem quoque, atq; nobis imitandam vulgò haberi. Nam vt author de natura rerum tradit, non dubium eſt, Ciconias caſtitatis ſectatrices, cultriceſq; eſſe, fœdus coniugij inuicem ſeruare. Fertur enim, quòd in eminentiori loco domus par Ciconiarum habitant: vnde mare ad paſtum redeunte, frequēte ſe mergebat: ſic ſcelus adulterij per aquæ lauacrum delens, marem proprium deludebat. Huiuſmodi factum dominus loci frequenter aduertit, & quadam die poſt adulterium, eam à fonte, ne lauaretur, prohibuit: nec mora, maſculus à paſtu rediēs in fœmina ſua ſcelus adulterij deprehendit, & in præſentia diſſimulans abijt: reuerſuſq; ſecunda die maximam multitudinem ſecum adduxit, quæ ſingulæ aggreſſæ miſeram crudeli morte laniauerunt. Idem ſuo tempore obſeruatum eſſe in adultera Ciconia teſtatur Gulielmus Pariſienſis. Earum vero encomiaſtes, cùm hinc migrant, author eſt, habitis inter ſe publicis concionibus exercitum luſtrare, cognitionibus diem vnum, aut alterum traducere, iudicia grauiter exercere, & ſi quam adulterij crimen conuicit, eam communibus ſententijs diſpungere, occidereque. Mirum profectò eſt, quod narrat Aelianus his verbis: Ciconia riuali inuidia laborare fertur: nam cùm in Cranone Theſſaliæ eximiâ formâ mulier, cui nomen eſſet Alcinoe, à coniuge peregrè profecto domi relicta, dum ſtupri conſuetudinem cum ſeruo quodam feciſſet, hoc quidem ipſum Ciconia intelligens, ſeruiles iniurias in dominum non ſuſtinuit, quo minus quàm mox facto impetu eum ſenſu oculorum orbans, iniuriam in dominum illatam vlciſceretur. Præterea caſtas eſſe, inde quoque liquet, quòd cum mares fœminarum aduentum decem fermè dierum interuallo anteuertunt, tamq; nido ſi fortè violatum reperiunt, reparato eas ſoliciti expectent, fœminæ non ad alios accedant, ſed ſingulæ ſuos coniuges eodem, quo antè amore inquirant: illi verò harum aduentu mirè gratulentur, & alis applaudant; at vbi iam nido accepere, Dij boni quàm dulciſſima ſalutatio? Quanta ob felicem aduentum gratulatio? Quos complexus? quàm mellita cernas oſcula? Atque interim lenes ſuſurri quidam audiuntur. Cæterùm ab earum inſigni, & nulli non celebrata reciproca pietate vulgatiſſimum Græcorum prouerbium eſt ἀντιπελαργεῖν: pro quo Scaliger alibi, ac alij plerique reciconiare, Baptiſta Pius ex D. Ambroſio redhoſtire transferūt: author adagiorum id apud Græcos mutuam officij vicem rependere eſſe aſſerit, maximè nutricandi, fouendiq; eos, à quibus aliquando fueris enutritus, aut inſtitutus: vt ſi liberi parentes ætate feſſos viciſſim alant, foueantq; ac ſi diſcipulus præceptorem inuicem erudiat: ac ſi Ciconia, ſiue Pelargus parentes ſuos præ ſenio victum ſibi acquirere inualidos eodem amore, quo ab ipſis in iuuentute eſt enutrita, alat: quod tamen Ariſtoteles non videtur affirmare, ſcribens, hoc ita vulgò dici: vnde apparet Ariſtophanis Scholiaſten, & Suidam non rectè ſcribere, Ariſtotelem ſimpliciter hoc verum eſſe aſſerere. Cùm verò id vulgò, & à pluribus ſcriptoribus ſit receptum,

quid

c In Ixeut.

Caſtitas.

Ciconiæ in adulteram quā ſeuerè animaduerterint.

Reciconiare quid.

quid vetat, cur & nos id non admittamus? *Genitricum senectam*, inquit Plinius, *inuicem educant.* Exactiùs, clariusq; Solinus: *Eximia illis inest pietas. Etenim quantum temporis impenderint fœtibus educandis, tantùm & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur.* D. Basilius quoque Ciconiarum nobis pietatis erga parentes exemplum proponit. Budæus Pelargicos nomos ab Aristophane dictos esse ait, quasi Ciconiarias leges, quibus liberi parentes alere iubentur. Id, inquit, quod in iure quoque cautum est. Aristophanis versus sunt hi.

Leges Ciconiariæ.

> Ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν τοῖσιν ὄρνισιν νόμος
> Παλαιὸς, ἐν τοῖς τῶν πελαργῶν κύρβεσιν.
> Ἐπὴν ὁ πατὴρ ὁ πελαργὸς ἐκπετησίμους
> Πάντας ποιήσῃ τοὺς πελαργιδεῖς τρέφων,
> Δεῖ τοὺς νεοττοὺς τὸν πατέρα πάλιν τρέφειν, idest,
> *Nobis quidem auibus peruetusta lex viget.*
> *Ciconiarum inscripta tabulis vt simul*
> *Ciconia parens educata erit suas*
> *Ciconias, & iam volucres euaserint,*
> *Pulli vicissim nutriant patrem suum.*

Diuus quoque Ambrosius, qui hanc auem conuenienti epitheto piam, vti conuenientissimo pietati cultricem Petronius Arbiter, appellat, non tantùm in senectute alere parentes suos scribit, sed in volatu humeris quoque gestare. Cuius verba Ioan. Baptista Pius hæc recitat, *Aues non erubescunt reuerendi senis membra portare. Est enim vectura pietatis quod eousque frequenti testificatione percrebuit, vt congruæ mercedem remunerationis inuenerit. Nam Romanorum vsu auis pia vocatur. Quodq; vix vni imperatori consulto senatus delatum dicitur, istæ hoc aues in commune meruerunt. Pios enim filios patrum prius oportuit in iudicio prædicari. Habent etiam vniuersorum suffragia. Nam retributio beneficiorum ἀντιπελάργωσις nominatur. Virtus itaq; ab his nomen accepit, cùm relatio gratiarum Ciconiæ vocabulo nuncupetur.* Sed nemo profectò venustiùs, nemo feliciùs, quàm Philo Iudæus hanc pietatem expressit. *Ciconiæ senes impotes volandi*, inquit, *nido se continent. Ex his prognatæ terra marique volitant, & cibos parentibus afferunt. Sic illæ vt earum ætate dignum est, quiete fruuntur, & copia: iuniores verò laborem comportandi solantur pietate, ac spe recipiendæ in senectute gratiæ, debitum persoluentes interim, quod tempus postulat: & eadem opera natos implumes, effœtosq; parentes educant, naturæ instinctu, & pullis, & decrepitis alacriter præstando mutuum officium. Et posteà non obuelent præ pudore faciem homines parentum contemptores, damnabuntq; suam iniuriam in re, quæ vel sola erat curanda, vel ante alias, præsertim cùm non tam conferatur, quam referatur beneficium? Filiorum enim nihil est propriam, quod non parentibus debeant, à quibus vel acceperunt, vel in accipiendo adiuti sunt, &c.* Eiusmodi auis memorandã pietatem non ignorans quidam in Germania, vt narrat Ornithologus, stultitam simulans propter paupertatẽ liberos suos in Ciconiarum nidum imposuit, tanquã ab illis alendos: quo animaduerso annona à magistratu donatus est. Docet quoque volare pullos Ciconia parens primò, vt tradit Plutarchus, tentantes. Solent enim hi priusquam auolare longiùs à nidis queant, experiri primùm nunquid tantum valeant, quod eleganter innuit doctissimus a Dantes, cùm canit:

Ciconiæ parentes humeris gestant.

> *Et quale il Cicognin, che leua l'ala*
> *Per voglia di volar, e non s'attenta*
> *D'abbandonar lo nido, e giù la cala.*

Ciconia pullos volare docet.

a Can. 24. Purg.

Quo verò amore pullos suos prosequatur Ciconia in memorabili illo Delphorum (Bataujæ hæc illustris vrbs est) incendio, quo tota ea vrbs conflagrauit, manifesto propriæ pro ijs mortis exemplo declarauit. Testatur enim illius vrbis historia, Ciconiam à pabulationem reducent, cum flammas nido imminentes certo exitio pullorum videre conatam modis omnibus eos grandiusculos, inuolucres tamen eripere medijs ex ignibus, tãdem desperata omni ope, & quasi conclamata, passis alis in nidum se præcipitem dedisse, pullisq; toto corpore obtectis incũbere visam fuisse, velut deposita vitæ spe vltrò cum carissimis pignoribus mortem oppetituram. Miraculo rei, & pietatis rem his versibus consignatam addam ex Batauiæ historia, aut horum, ex quo hanc quoque historiam transcripsi:

Quanto amore pullos prosequatur Ciconia.

> *Candida, & obstreperis inuisa Ciconia ranis,*
> *Pignora ab ardenti viderat igne premi.*
> *Eripiatne suos, & aperta pericula, tentet?*
> *Hinc suadet pietas, vitæ amor inde vetat.*
> *Hanc luctam pietas generosa diremit, & vrnæ*
> *Esse eadem, & sobolis vult Libitina suæ.*
> *Iam minor Assyrium Phœnicem fama loquatur*
> *Viuere quæ busto quærit, & ista mori.*

VOX.

VOX.

SOLINVS, Ciconias, quòd lingua carere dicantur, sonum illum, quo crepitant, oris potiùs, quàm vocis esse ferri scribit. *a* Bellonius ex concussione mandibularum ad inuicem: negatq; vocem esse, quæ ex pulmonibus proueniat. Sunt qui velint, interiores impulsu vehementiore, alij (quod magis videtur) modulata linguæ, rostriq; compositione. Vt vt est, certum saltem est, cùm ita crepitant, rostrum modò in tergus, modò in hoc, modò in illud latus, modò in pectus iacere Author Philomelæ glotterare dixit de voce, aut sono Ciconiæ.

a Lib. 4. capit. 10.

Glotterare de Ciconia voce.

Glotterat immensa de turre Ciconia rostro.

Quòd si verò hoc verbum ἀπὸ τῆς γλώττης, vt existimat earum encomiastes factum sit, littera geminata potiùs erit scribendum. Coralistria, vel vt alij scribunt Choralistria Ciconiæ epitheton est apud Petronium Arbitrum à vocis, aut soni potiùs crepitatione. Sed quærendum esset, an legi posset crotalistria: nam crotalum est instrumentum, quod manu pulsatur, laminis quibusdam ex ære rotundis, sonum ex collisione red dentibus. Atq; ita omnino legendum esse vult *b* Adrianus Turnebus. Ego, inquit, isti subdiffidens voci vt corruptæ, & de generi, animum variè distrahens, & versans, tandem aliquando existimaui crotalistria legendum esse à crotalis, quorum strepitum imitatur crepitante Ciconia rostro, vt poeta *c* Ouidius scribit, & *d* Iuuenalis,

Ciconia Coralistria vnde dicta

Crotalum quale instrumentũ.

b lib. 8. aduer. c. 18.

c 6. Metamorph.

d Sat. 1.

Quæq; salutato crepitat Concordia nido.

Eiuscemodi crepitanti sono Dantes, alludens ad illud sacræ paginæ, *Ibi erit fletus, & stridor dentium*, animas in inferno algentes, & præ nimio, & intolerabili algore horrentes, dentesq; concutientes, comparat, inquiens:

Eran l'ombre dolenti ne la ghiaccia,
Mettendo i denti in nota di Cicogna.

VOLATVS. GRESSVS.

QVANQVAM Ciconiæ volatus celer non sit, non parum tamen volatu potest. Dum autem volat, pedibus tanquam gubernaculo nauta cursum moderatur, porrectisq; in caudam, quæ breuior illi contigit, pedibus, per magnum aera contendit, quemadmodum quoque Ardeæ, Grues, aliæque quibus breuior cauda est, facere solent, teste *a* Philosopho. Obseruatumq; est Austro flante nunquam volare. Cur verò Grus, Ciconia, & aliæ, quas dixi, aues dormientes vni tantùm pedi innitantur, & caput humero alteri imponant, quærit *b* Hieronymus Garimbertus, quem consule. Plinius, quædam animantia in ingressu pedes ante se iacere scribit, iisq; Ciconias, & Grues accenset.

Volãdi modus.

a lib. de incessu animal.

Quãdo nõ volent.

b Quæst. 51.

VICTVS.

CICONIA, inquit quidam Anglus circa lacus, & paludes degit, ranas, bufones, angues, & pisces comedens. Cæterùm ea potissimùm prata frequentare solet, quæ in conuallibus, aut locis irriguis iacent, quod genus Græci βαθυλειμῶς vocant: vnde lacertas, chersydros, aliosq; serpentes, ranas calamitas, aliasq; pratorum pestes capit. Quod verò serpentibus vescatur, etiam meminit Iuuenalis, dum Romanos arguens, quorum liberi tales euadebant, quales à parentibus instituebantur, memorat naturam Ciconiæ, eiusq; pullorum. Hi enim à teneris assuefacti, serpentibus vescuntur. Ait autem:

Quibus victitet.

——— *Serpente Ciconia pullos*
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta.

Aristoteles, seu potiùs mirabilium author, quæ sub illius nomine veneunt circa Thessaliam dici ait, tantam serpentium vim prouenire, vt nisi à Ciconijs conficerentur, incolas pellerét. Clarum certè est ex veteri historia lege capitali cautum ibi fuisse in earum occisores eodem planè modo, ac in homicidas, quanquam alibi *a* Plutarchus ex ilio multatos fuisse scribat, & Solinus nocere Ciconijs nõ licuisse dicat. *Noceri*, inquit, *eis omnibus quidem locis nefas ducunt, sed in Thessalia, vel maximè, vbi serpentium immanis copia est, quos dum escandi gratia insectantur, regionibus Thessalicis plurimum mali detrahunt*. Bellonius ea propter Aeyptijs in summo honore

Ciconiarũ occisores qua pœna officerẽtur.

a li. de Isid. & Osir.

nore fuiſſe ait. Apud Hollandos, vbi miro modo ranæ abundant, niſi vel ſupra propria tecta, vel in prop ijs pratis has eaſdem volucres occidere licet, vt intelligo. Cæterùm licet omne ferè ſerpentium genus deuoret, cæcilias (alij non bene cicinias habent) hoc eſt, cæcos ſerpentes diligentiùs ſectari ſolet, ijſque vnicè delectatur. Multifariam autem omnibus inſidiatur, & alijs venenatis veſcitur, nec inde perit. Bufonem verò, ſi authori de natura rerum credimus, nonniſi in magna fame guſtat.

Venenatis impune veſcitur.

10

NIDVS. COITVS. PARTVS. EXCLVSIO.

VARRO Ciconiam in agro nidulari innuere videtur, inquiens, *Turdi non, vt aduenæ volucres faciunt, pullos: vt in agro Ciconia, in tecto Hirundines.* Quod nunquid verum ſit, neſcio: videmus enim in ſummis plerunque tectis, & quandoque in ipſis ſummis fumarijs nidulari. Eligit tamen nonnunquam, ſed rarius, ſumitatem procerioris arboris aridæ, in locis potiſſimùm paludoſis. In Gallia ipſi eriguntur rotæ, teſte Bellonio, in faſtigijs altiorum ædium. In Hollandia, vt audio, vaſa magna lignea quadrata, in quibus nidificent, & pullos educent. Nidificandi modum nobis ſic deſcribit earum encomiaſtes. Ciconia primo protinus aduentu veterem nidum repetit (Plinius quoque nidos eoſdem repetere ſcribit) quē ſi quidem ſaluum, & incolumen inuenit, collectis hyberno ſitu ſordibus ſtatim repurgat, inſtauratq;. Sin ſæuiore aliqua ventorum tempeſtate deiectum cernit, ramentis vndique ex agris, paluſtriq; vlua comportatis, poſſeſſionem ſedis nouo nido occupat, Pomeria primùm rotunda ſciotherico (quod vulgus mathematicorum concauum appellat) valde ſimilia figit, mox ædificat: deinde conſtabilit: poſtremò ſi quid diſtortius horret, admirabili quadam roſtri induſtria in ordinem componit. Idem Veneri non indulgere alibi, quàm in nido aſſerit. Item oua triginta non amplius diebus fœminam quatuor Anſerinorum tum magnitudine, tum colore ponere, eaque quamprimum variatis quidem vtrumq; (marem, & fæminam) plumis fouere. Obire autem patrem incubandi munus tantiſper, dum illa ſibi per otium cibum quærat: incubitum niſi aſperior tempeſtas impediat, ſpatio menſis vt plurimùm abſoluere.

Vbi niduletur.

20

Quomodo nidificent.

Vbi coeant.

Quot, & quāta, qualiaque oua pariat, & quandiu incubet.

30

ANTIPATHIA. PVGNA. SYMPATHIA.

40

KIRANIDES, ſicut alibi retulimus, Coruos tradit, & Cornices, aliaſque volucres Pelecanis, & Ciconijs pugnare. Verùm Cornices Ciconijs ſaltem inimicas eſſe parum veriſimile eſt, ſi verè ab alijs ſcribitur, non aliter, quā ijs ducibus eas migrare, vt ſuprà ſcriptum eſt. Ariſtoteles alibi Sittam ſcribit Aquilæ hoſtem eſſe, & eius oua frangere: quo loco Albertus, Aquila inquit, & Ciconia cauſam pugnæ habet, quòd vna comedit oua alterius. Alibi ſcribit ſic: *Ciconia etiam Aquilas inſequitur tempore, quo pullos nutrit, & alias rapaces aues, quibus obſiſtere ſi ſola nō valea, aduocat alias.* Et rurſus alibi: *Herodius* (ſic vocat Aquilam Germanam) *altiſsimè volat, ita vt aues omnes ſuperet: nam ſi magnæ aues, vt Grues, & Ciconiæ ſublimiùs ea volarent, roſtrorum acie eam conficerent.* Ego Ciconias Aquilis ſponte ſua pugnare, aut inſequi eas non puto, ſed niſi coactas pugnam inire. Petrus Gyllius ex Æliano, Ciconiā, & Crecem ait aues eſſe inimicas, ſed neſcio quàm rectè & ipſe illud aſſerat; nam Philes, qui ſua omnia ex Æliano mutuatus eſt habet, ſic:

Cur cum Aquila pugnet.

50

Ε᾽χθος γὲ μὲ ἔχουσιν Α᾽ιθυίας μέγα
Μακροὶ πελαργοὶ καὶ βραδυ πτεροι γρύκες (κρὲκο)

Odium quidem habent cum Mergis magnum
Longæ Ciconiæ, & breuibus alis Creces.

Fieri tamen poteſt, vt eandem ob cauſam propter quam Mergos oderunt, tanquam eodem victu, piſcibus ſcilicet, vtentes, ipſæ etiam inter ſe inimicæ ſint. Quomodo contra

Ciconiarũ, & Vespertilionum reciprocum odium. Odiũ exercet cum serpentibus.

Vespertiliones sese vindicent Ciconiæ, antè dictum est: Est autẽ eiusmodi odium quoque reciprocum, teste Æliano, *Ciconia*, inquit, *non modo magno Vespertilionis odio tenetur: sed hæc etiam illius.* Est postremò serpentum hostis Ciconia, quam intellexit Maro hoc versu:

Candida venit auis, longis inuisa colubris.

Ornithologus ex Bellunensi, Auicennæ hunc locum restituit: Qui sibi metuit, noctũ præsertim dormiens, à venenosis animalibus, nutriat circa se Grues, Cycnos, Bellunensis, inquit pro Cycnis Ciconias reponit, quod probo.

CORPORIS AFFECTVS.

Qua affectione laboret.

VIDETVR Ciconia, inquit author de natura rerum, caput perquam rheumaticum habere. Nam de rostro eius aqua subinde extillat, & magis hyeme.

PRÆSAGIA. AVGVRIA.

Veris præsagium.

ADVENTVS sui testimonio, inquit D. Ambrosius, veris initium denotat. Quod quoque Hieremias propheta innuit his verbis. *Miluus in cœlo cognouit tempus suum: Turtur, & Hirundo, & Ciconia, custodierunt, tempus aduentus sui*: hoc est vere primo reuerti nouerunt, & aduentu suo ver indicare. Hinc *a* Baptista Mantuanus Ciconiæ aduẽtum eleganter veris signum ponit.

a Lib. 2. de sacris dieb. Feb.

——— Aperire Fauonius aura
Incipit, & tepido violis applaudere vento.
Iam satio vicina fabis. Grus ordine longo
Cum clamore volat, protectaque semina campis
Elurit, clingui venit alba Ciconia rostro.

Fertilitatis præsagium. Pecorũ prouentus præsagium. Tempestatis præsagium.

Ex Ciconiarum cum carniuoris auibus conflictu in Lycia, si Ciconiæ cum suis vicerint, frugum fertilitas futura præsagitur: sin carniuoræ, pecorum prouentus abundans speratur, vt alibi ex Kiranide recitatum est. Tempestatẽ verò ipsa auis præsentit, nam sicunde ea immi-net, tum ante se medium in nidum ambobus pedibus (nam alternis aliàs insistens quiescit) confestim sitit, pẽnas tristior diffundit, rostrũ in pectus condit, vnde & plumas ceu barbam promittit, vultum demissum eò obuertit, qua parte tempestas, ventus, aut imber ingruit: Quod si in anguli, aut marginibus nidi temerè insisteret faciliùs vi tempestatis præcipitaretur. Iam verò felixnè augurium Ciconiæ sit, an contrà infelix habitum apud veteres, nõ obseruaui. Alexander *d* ab Alexandro, *Ciconiam*, inquit, *non vt Grues prodigium facere dicunt, sed in augurijs non dubiam ferre concordiæ significationem.* Sed nunquid concordiam significet, posteà dicemus, hic tantùm allaturi illud siue prodigium, siue augurium, quod Attila Hunnorum rex, qui se flagellum Dei vocabat, ex discessu Ciconiæ cum pullis suis ex vrbe Aquileia accepisse fertur. Is enim, vt scribit *e* Æneas Syluius, nisi Ciconias ex altis turribus pullos efferentes vidisset, ab obsidione eius vrbis recedere statuerat. Id enim augurium, inquit, capiendæ vrbis ratus, in proposito perstitit, breuique ea potitus est, triennio enim obsidio durauit. Dederunt itaque Attilæ augurium Ciconiæ, futurum, vt Aquileiam, quam per triennium, vt dixi, obsederat, multisque oppugnationibus attriuerat, expugnaturus esset: visæ nempe hæ aues à rege vrbem obequitante vno impetu ex vrbe migrare: fœtusq; suos sublatos rostris per rura foras asportare: vnde ille vrbem e uestigio perituram præsagiuit, ostensoque militibus augurio, expugnatione perquam properè parata voti compos euasit. Simile quid de Iordano Bonzio narrat Pierius Valerianus his verbis: Patauij dura sub Ezelini dominatione cùm iniecta esset Iordano Bonzio viro strenuo tyrannicidij concepti calumnia, ob quamuis damnatus est, domusq; eius deiecta, & à fundamentis euersa, obseruatum est paucis ante diebus, Ciconiam, quæ in summa illarum ædium turri nidum struxerat, paulatim nidum ipsum auellere cœpisse, moxque eum in Manfredi Cuticelli turrim transtulisse, ibique oua posuisse, quod casu factum credere difficillimum est.

b Li. 5. cap. 13. Genial. dier.

Concordiæ augurium.

c Lib. 2. pis. in decad. Blandi.

Attila quomodo Aquileiam à se capiendam esse præsagiuerit.

COGNOMINATA. DENOMINATA.

VARVS Sophista, vt scribit Alexander ab a Alexandro à forma nasi Ciconiæ similis, Pelargus fuit cognominatus. A Ciconijs quoque secũdum quosdam Pelargi, quasi πελαργοὶ dicti sunt, quod nimirum Ciconiarum more, antequam sedem sibi deligerent, bonam partem orbis peragrassent. πελαργικὸς apud b Aristophanem Neptuni cognomen est, pro pelargico, vt ad Pelargum, idest, Ciconiam alluderetur, quemadmodum & Sunieracus ab eodem comico pro Sunirato cognominatur, vt allusio fieret ad Accipitrem, quoniam in auium republica sermo est, vel pro pelagio, quoniam pelagi præses est Neptunus, vt Scholiastes monet. In eadem fabula memoratur Pelargicus murus πελαργικὸν τεῖχος, qui Athenis in arce fuit, cuius & Callimachus meminit τορολευαν τείχισμα πελαργικόν. Vocat autem murum Thyrrenum, quòd à Thyrrenis suffossus, & dirutus sit: quos qui viderant, Pelargos nominabant propter sindones, quas gestabant. Author est Etymologus Erant nimirum sindones illæ albo, & atro coloribus distinctæ. Didymus Pelargicum murum in petris situm fuisse scribit. Conijcit Ornithologus ita dictum, quòd super eo fortè Ciconiæ nidificarent: vt & Pelargicum collem, inquit, album in Iouis Dodonæi luco, cuius mentionem facit Eustathius, vbi Iupiter Pelasgicus cognominatur, alia lectio Pelargicus habet, inquit Eustathius, à colle prædicto Pelasga Potnei filia nominatur à Pausania. Qui Brixiam cõdidit, Ciconius secundum quosdam dictus fuit. Cicones Homero populi Thraciæ sunt iuxta Hebrum. Sed his nihil cõmune cum Ciconia aue, cùm eius appellatio hæc Latina sit. πελαργῖτις herba, ac si Ciconiariam dicas, nominatur alicubi à Galeno inter spleneticorum remedia ex Asclepiade. Propinantur eius tritæ cochlearia duo cum aceto mulso. Scholiastes eius, quæ herba sit, sese fatetur ignorare, quod & Ornithologus facit, qui tamẽ perquam doctè conijcit, geranium primum esse, quod, inquit, inter nomenclaturas Dioscoridi ascriptas Pelonitis etiam nominatur. Quanquam nulla ei ad lienem vis attribuitur. Vasorum quidem, quæ semina includunt, figura, vt Gruis rostro confertur, vnde Gruinaria dicitur, Ciconiæ etiam rostro conferri potest, quare & à Germanis ab vtriusq; auis rostri similitudine appellatur Storken Schnabel, Kranichsnabel. Hæc ille. Cæterùm geranium generatim Pelargitis, siue Ciconiaria dici potest. πελαργάτες νῆες, hoc est, naues Ciconipelles, vt vertit interpres, vel Ciconiuestes, vt Scaliger, apud Lycophronem nominantur, hoc est, Ciconiarum coloribus tinctæ: nimirum atro, & albo: nam quemadmodum hæ alites superiore corporis parte albis, inferiore nigris sunt pennis, ita naues albo velo vtuntur, cætera parte propter picem, qua oblinuntur, nigra. Insula heroum è regione Borysthenis fluuij sita vocatur etiam Leuce ab auibus albis: nam χιώπιτα λευκα illic Eustathius interpretatur aues albas, intelligit autem Laros albos, inquit, vel vt alij vocant, Ciconias. Ἀντιπελαργεῖν Græcorum verbum, cuius suprà mentio facta est, vbi reciconiare à Scaligero verti diximus, nonnulli Cigognatore Italicè dicunt.

a l. 2. c. 11.
Pelargus quis dict.
b In Auib.
Murus Pelargicus vbi.
Thyrreni cur Pelargi dicti.
Iupiter Pelargicus dictus.
Pelarga.
Ciconius.
Cicones.
c lib. 9. de comp. med. sec. loc. cap. 2.
Naues Ciconipelles cur dictæ.

MORALIA.

QVOMODO hospitalitatis ius à brutis disci queat, & quantum parentibus liberi debeant, Ciconiarum exemplo eleganter ita docet facundissimus D. Ambrosius. Ciconias ferunt, collecto proficisci agmine, si quò pergendum putant, & simul plerisq; circa Orientem locis inuehi, & quasi tessera militari pariter omnes moueri. Exercitum credas cum signis suis pergere, sic omnes viãdi, comitãdiq; & præeundi ordinem seruant. Cornices autem deducunt eas, & dirigunt, & velut quibusdam turmis stipatricibus prosequuntur, adeo vt adiumenta quædam bellantibus, aduersus inimicas aues conferre credantur, & proprijs periculis bella aliena suscipere. Cuius rei indicium est, quia nullæ per interuallum aliquod temporis residere in illis locis reperiuntur. Et quia cum vulneribus reuertentes, manifesta quadam sanguinis sui voce cæterisque loquuntur indicijs, grauium se certaminum subijsse conflictum. Quis igitur illis pœnam desertionis indixit: Quis derelictæ militiæ supplicia præscripsit formidolosa, vt nulla prosequendis hospitalibus turmis se se subtrahere nitantur, sed certatim omnes deductionis munere, officioq; fungantur? Discant homines hospitalia seruare iura, & ex auibus cognosant, quid religionis hospitibus sit deferendum, quod obsequium deputandum, quibus Cornices etiam sua pericula nega-

re non ſoleant. His igitur nos ianuas claudimus, quibus aues etiam animas ſuas conferunt: & quos illæ conſortio proſequuntur diſcriminis, eos tecti prohibemus hoſpitio: & quorum illæ bella ſuſcipiunt, his nos bella frequenter inferrimus. Mentior, ſi non hæc Sodomitanis fuit cauſa ſupplicij: aut Ægyptius furor genti hoſpitæ, dum bellum conatur inferre, inhoſpitalitatis pœnas infidæ naufragio plebis exoluit. Quam verò rationalium excedat pietatem, ac prudentiam auis huius clementia conſiderandum, quem nec exemplum quidem rationabilium quiſquam noſtrum imitari poterit. Nam depoſiti patris artus per longæuam ſenectutem plumarum tegmine, alarumq; remigio nudatos circunſtans ſoboles pennis proprijs fouet. Et quid dicam collatio cibi paſcit, quando etiam ipſa reparat naturæ diſpēdia, vt hinc, atq; inde ſubleuantes ſenem fulcro alarum ſuarum ad volandum exerceant, & in priſtinos vſus deſuera iam reuocent pij patris membra? Quis noſtrum leuare ægrum nō faſtidiat patrem? Quis feſſum ſenem ſuis humeris imponat, quod in ipſa hiſtoria vix credibile habetur? Quis, vt pius ſit, non hoc ſeruulis mandet obſequium? At verò auibus non eſt graue, quod pietatis eſt plenum: non eſt oneroſum, quod ſoluitur naturæ debito. Non recuſant aues paſcere patrem, quod etiam præſcripta neceſſitate ſub terrore pœnarum plerique hominum recuſarunt. Aues non ſcripta, ſed nata lex ſtringit. Aues ad hoc munus nullo præcepto conueniunt, ſed gratiæ naturalis officio. Aues non erubeſcunt reuerendi ſenis membra portare. Eſt enim victoria pietatis, quod euſq; frequenti teſtificatione percrebuit, vt congruè mercedem, ac remunerationem inuenerit. Nam Romanorum vſu pia auis vocatur. Et quod vix vni Imperatori conſulto Senatus delatum dicitur, hoc iſtę aues in commune meruerunt. Habent ergo iſtæ aues decreta patrum ad propriæ inſigne clementiæ. Duos enim filios patrum prius oportuit iudicio prædicari. Habent etiā vniuerſorum ſuffragia: nam retributio beneficiorum antipelargoſis nominatur. Pelargos enim Ciconia dicitur. Virtus itaq; ab his nomen accepit, cùm relatio gratiarum Ciconiæ vocabulo nuncupatur. Habemus audaciæ ſobolis ergo cultus patrios pietatis exemplum. Hæc omnia D. Ambroſius. Æneam pium à Vergilio appellari aiunt, quoniam patrem ſuum decrepitum humeris ſuis ſublatum patriæ incendio eripuerit. Miris quoque laudibus effertur puella, quæ matrem captiuam per plures dies proprijs aluit vberibus. Eſt ſane eiuſmodi pietatis virtus Deo acceptiſſima, adeo vt in ſacris literis poſt tria de diuino cultu, præcepta in decalogo contenta, primum rerum humanarum decretum à ſummo Deo ſit parentes venerari. Itidem nos admonent diuinæ litteræ, vt ſi diuturniore vita frui cupimus, & patrem, & matrem in primis honore proſequamur. Lex quoq; extat pietatis magiſtra, quæ edicit, vt liberi parētes alant, aut vinciā tur. Ad quod Homerus reſpexiſſe videtur, vbi in Simoiſio Anthemionis filio reprehendit occiſo, quod

Antipelargoſis quid.

Æneas cur pius dictus.

—— —— ὀδὲ τοκεῦσι

Θρέπτα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθά διος δέ οἱ αἰών, hoc eſt,

Quoniam caris nunquam genitoribus æquum

Reddidit officium, immatura eſt morte peremptus.

Huc quoque pertinet tritus ille per ſcholas Senariolus.

Ἱκανῶς βιώσεις γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς.

Diù viues, ſenectam ſi parentum nutrias.

Educationis enim compenſatione nihil poteſt humaniùs excogitari, aut iuſtiùs propter naturalem obligationem. Sed quod talis etiam ſit nobis à liberis merces expectanda, qualem nos parentibus noſtris olim perſoluimus, velut monent iſta Theſei apud Euripidem: Τοῖς τοκεῦσι γάρ, inquit, δύστηνος, ὅς τις μὴ ἀντιδουλεύει τέκνων· κάλλιστον ἔρανον δοὺς γὰρ ἀντιλάζυται παίδων παρ᾽ αὐτοῦ τοιάδ᾽ ἂν τοκεῦσι δῷ, id eſt: *Parentibus enim infelix eſt, quicunque non viciſsim inſeruit ex liberis: pulcherrimum enim munus cùm dederit, viciſsim capiet à liberis talia, qualia ſuis parentibus dederit.* Et quibus quæſo melius alimenta tribuant liberi, quàm ijs, à quibus eadem olim acceperūt? Idcirco ſapientiſſimus *a* Philoſophus ait, filios non poſſe reddere dignā retributionē parentibus pro beneficijs acceptis. Tenētur igitur neceſſaria illis ſubminiſtrare, quoniam illa eadem à parentibus receperunt in infantia, & puerili ætate: quando ſeipſos minimè iuuare poterant. Quamobrem Solon, vt memoriæ proditum eſt, ſtatuit, ſi quis parentes non enutrijſſet, quod is ignobilis, obſcuruſque eſſet, imò quod ij colendi ſunt, nedum alendi, & obediendi, quoniam poſt Deum eis primus debetur honos. Hinc quoque Saluator noſter acerbè reprehendit Scribas, & Phariſæos, qui hanc peruerſam, & erroneam doctrinam in populo diſſeminabant, melius eſſe filio diuiti offerre munera Deo in templo, quam ſuccurrere parētibus in neceſſitate poſitis, ignorātes id quod Salamon cōtra inhonorantes ſuos parentes per denegationem neceſſariorum ait: *Oculum, qui ſubſannat patrem, & qui deſpicit partum matris ſuæ, ſuffodient eum Corui de torrentibus, & comedent eum filij Aquilæ.* Nos itaq; qui ratione

a In Ethicis.

tione ducimur, exemplo Ciconiarum, quæ ratione carent, gratiam parentibus nostris retribuamus, alijsq; de nobis bene meritis si non parem propter iniquioris fortunæ culpam nequeamus, tamen aliquando scribendo, bene sentiendo, & assiduis extollendo eos laudibus & habere, & agere non detractabimus. Debeo sanè ego Illustrissimo Cardinali Alexandro Montalto, omnia, quæ nunc in me sunt, & olim erunt, plus, inquam, quam Ciconiæ suis pullis. Hi enim parentum quidem suorum senectutem, quantùm valent leuare student: is verò liberalissimus, ac splendidissimus heros sese mihi seni, ac veluti naufragium studiorum meorum patienti, Mæcenatem præbuit, heros cùm soluta oratione, tum versu doctissimorum poetarum nunquam satis exactè celebrandus. Porrò antequam ad cætera pergam, non patitur Ciconia, nos vltra progredi, priusquam viri cuiusdam carmen eruditissimi apponamus, in quo ad eandem pietatem adhortamur.

Qui legis Aeneæ pietatem in fata parentis,
Cùmq; humeris olim dulce referret onus:
Laudas antiquos fratres: exarserit igne
Cùm grauis Aetna suos, qui eripuere patres:
Miraris quando Iunonis templa sacerdos
Ascendit gnatis vecta duobus anus:
Non animum extollis, cùm parua Ciconia nidis.
A quibus alta fuit, conuehit ore dapes?
Nonne tuas ardens exurit flamma medullas
Antipelargias cùm pia facta vides?
Quæ ratione carent, sunt nostro exempla labori,
Vt discat, grates reddere, parq; pari.

HIEROGLYPHICA.
Symbola.

Pietatis mutuæ inter parentes, & filios hieroglyphicum.

RECIPROCÆ in primis parentum erga liberos & liberorum erga parentes pietatis hieroglyphicum est Ciconia. Hanc ob causam, vt author est Suidas, antiquitùs in regum summo sceptro Ciconiæ figura ponebatur, in imo hippopotamus, vt ipso gestamine admonerentur, pietatem plurimi facere oportere, violentiam cohibere. Nam hippopotamus animal efferum est, ac violentum, atque adeo impium quippe quod interfecto patre, matrem init, teste Plutarcho, Pierius Valerianus verò regia illa scepta in summa parte Ciconia insignita fuisse ait, Hippopotami vngulis in imum appensis: exhibetq; sceptri iconem, prout in ahena Bembi tabula habetur. Idem Valerianus alia quædam ponit hieroglyphica, ac in primis VERNI TEMPORIS. Habetur, inquit, & tepidi tẽporis hieroglyphicũ Ciconia, quippe, quę aduenienete hyeme in tepidiores regiones transmigrat, verno verò tempore nos inuisit: quare Petronio ea felici compositione exul hyemis vocatur. Hinc in æstatis pictura Ciconiam nonnulli addidere, quando constat eã ex erraticis auibus æstatis aduenam esse. Hæc eadem auis platani folium ore ferens significat munimentum ab insidijs. Ea siquidem eiusmodi, inquit, folio nidis imposito, editis ouis à Noctuarum iniuria se defendit. Sed Aelianus, quem citat, Vespertiliones non Noctuas nominat, vt ex ante dictis constare potest. Aliud est inscriptũ MEDICINA, de quo habet sic: Quod sic Ciconiam ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico medicinam sibi comparatam indicabit: nam eius herbæ pastione Ciconiæ stomachi fastidium leuat. Quod verò ædiũ fastigia hæc auis, & acroteria plurimùm inhabitet, eidem Pierio in augurali disciplina, vigiliarum, vrbiumq; custodum signum perhibetur, nec non & militiæ, quoniam in Ciconia frequenter illud agitatur, qua quis ratione locum capiendis castris præcipiat, vel se maior ingruat vis (vtor interim Pierij verbis) quo pacto motis castris hostem fallat Compertũ verò est, huius generis alites magno numero certo cõgregari loco, ex omnique prouincia omnes in vnum cogi, vt nulla sui generis relinquatur, cui liberum sequi fuerit, idque prædicta veluti die: siue discedant, siue adueniant; etiam obseruantes fallunt, &c. Aliud inscriptũ HOSTIS PROFLIGATVS, de quo sic agit. Primùm verò illud optimi est imperatoris munus, vt hostes longè à patrijs sedibus summoueat. Serpentem loco suo belli, & ingruentis calamitatis esse signum, multis ostendimus argumentis: vt qui nullum animal, contra serpentes acriùs, neq; assiduè magis dimicat, quam Ciconia: quare honos ill serpentiũ exitio habitus, capi-

Hippopotamus quod animal.

Verni temporis hieroglyphicũ.

Ciconia cur exul hyemis dicta.

Munimenti ab insidijs hieroglyphicum.

Medicinæ hieroglyphicum.

Custodum vrbiũ hieroglyphicum, & militiæ.

Hostis profligati hieroglyphicum.

capitaleq; fuit plerisq; gentibus, si quis Ciconiam occidisset, pœna eadem legibus statuta, quæ homicidis, &c. Addit deinde, posse etiam hieroglyphico Dei Ciconiam figurari, quòd his alitibus non inesse linguam obseruatum, ideoq; earum vocem murmurationi potius esse similem, quàm clangori. Nam & Crocodilum, inquit, ea de causa Dei simulacrum Aegyptij statuebant. Elinguis enim omnino est Crocodilus: idq; tam significat Deum tacito omnia silentio perficere, quàm non debere nos super eo loqui, quem nulla queat humani vis ingenij satis admirari. Sic ille. Sed Ciconiam omnino elinguem non esse ex Heldelino diximus. Quia verò fastigia, apicesq; rerum quæritet hæc ales, animum diuinis intentum eidem denotat, & supra terrenas fæces elatum. Habet & hoc Ciconia commune cum superis, quòd, vt dictum est, bellum illi assiduè cum serpentibus est, quod quidem animantium genus ita prorsus terrestre est vt humi semper vel adhærescat, vel in abditissimas terræ latebras sese occultet. Ita animus, qui mortalium delicias auersetur, terrenosq; affectus humi propemodum obuoluros longè submoueat, & penitus amoliatur, per hieroglyphicum Ciconiæ, quæ serpentem dilaceret, aptè significatur. Serpentem verò inter alia significata petulciorum voluptatum, molliumq; illecebrarum symbolum esse constat. Inscribitur autem hoc hieroglyphicum VOLVPTATVM, ET MAIORVM AFFECTVVM DISSIPATIO. Ad hunc itaq; modum Ciconiæ nidulantur: sed si super ea vnquam mentio fit, quòd humi oua deponat, alterius significati gratia confictum, quasi rem ingenio suo alienissimam aggrediatur: eritq; Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicum, animus ad humilia deiectus. Hæc omnia ex Pierio. Potest præterea Ciconia immunditiei symbolum statui, quoniam rostro in anum indito ventris proluuiem velut extrahat, vnde & clysteris vsum inuenisse dicitur. Sunt qui & concordiæ signum hieroglyphicum esse volunt, illudq; Iuuenalis,

Quæq; salutato crepitat concordia nido,

de Ciconia dici; quemadmodum a Adrianus Turnebus affirmat his verbis: Et mihi non placent eorum inuenta, qui à Politiano dissentiunt. Cornicem enim concordiæ imaginem Politianus censet; tamen ausim affirmare à Satyrico poeta Ciconiam intelligi, vt illi interpretantur. Existimo autem ætate Iuuenalis in fastigio templi Concordiæ nidum Ciconiarum fuisse, vt & hac ætate in quibusdam templis aliquando Lutetiæ vidimus: nec sensum aliquem exquisitiorem, & subtiliorem hoc in versu latere censeo, Hæc ille. b Ioannes Rosinus quoque scribit, Concordiam Ciconias tulisse apud Romanos.

Dei hieroglyphicum.

Animi diuinis intenti hieroglyphicum.

Animi ad humilia deiecti hieroglyphicũ.

Immunditiei hieroglyphicum.

a Lib. 8. aduers. ca. 18.

b Lib. 3. antiq. Roman.

EPITHETA.

PETRONII Arbitri de Ciconia versus, quos quàm plurimi authores elegantiæ, & doctrinæ ergò citant, toti ferè ex epithetis constant.

Ciconia etiam grata, peregrina, hospita
Pietati cultrix gracilipes, crotalistria (sic enim correximus)
Auis exul hyemis, titulus tepidi temporis
Nequitiæ nidum fecit in cacabo meo.

Ouidio dicitur candida pennis: πελαργὸς μακρὸς Phili. *Elingui venit alba Ciconia rostro.* Baptista Mantuanus.

APOPHTHEGMA.

QVVM Pompeius Magnus animi releuandi gratia ad ædes Luculli in Tusculano fortè se contulisset, Lucullum culpauit, quòd ædes magnis quidem æstatis caloribus adpositas, cæterum sæuiente hyemis rigore incommodissimas exduxisset. Cui subridens Lucullus, prudenter, vt solitus, respondit: An verò; ò Pompei minus tibi nos, quàm Ciconiæ mentis habere videmur, vt non cum ipso pariter tempore sedem quoque permutemus?

EMBLEMA.

EMBLEMA est Alciati cum lemmate GRATIAM REFERENDAM.

Aereo insignis pietate Ciconia nido
Inuestes pueros pignora grata fouet.
Taliaq; expectat sibi munera mutua reddi
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris, præstat & ore cibos.

APOLOGI.

AGRICOLA cùm inter Grues etiam Ciconiam cepisset, hęc deprecata vitam, non solùm innocentẽ, sed etiam piam se, & hominibus prodesse dicebat: nam, & nostrum genus, inquit, venenatas bestias venatur, ac deglutit, & effœtos senecta parentes gestat, atque subleuat. Huic respondit agricola, credere se, vera esse omnia, quæ recenseret, sed inter nocentes captam, eandem oportere pœnam sufferre, quam illi. Fabula significat, similem quemque haberi ijs, cum quibus consociatus, & inter quos deprehensus fuit. De Ciconia ranis rege data à Ioue aliam fabulam legimus inter Æsopicas, quam in Ciconiæ encomio elegantissimæ describit encomiastes.

FABVLOSA.

ALEXANDER Myndius, inquit Ælianus, Ciconias scribit exacta ætate: decursaq; circum Oceanitidas insulas volantes, hoc præmium pro pietate, quam gesserint aduersus parentes, assequi: vt ex auibus conuertantur in homines: quod existimo confictum ob pietatem, & sanctitatem hominum illarum insularum. Sic ille. Antigonen Laomedontis filiam longè ante alias puellas formosissimam aiunt poetæ, cùm eo superbiæ peruenisset, vt se Iunone pulchriorem esse vulgò iactitaret, ab hac irata in Ciconiam fuisse conuersam, ad quod respexisse volunt nonnulli Virgilium his verbis: *Spretæq; iniuria formæ*. a Ouidius, Palladem, scribit, cum Arachne contendentem, telæ suæ hanc fabulam intexuisse. Canit enim:

Ciconiæ in homines. *Antigone in Cicon.* *a Metamor. lib. 6.*

Pinxit & Antigonen ausam contendere quondam
Cum magni consorte Iouis, quam regia Iuno
In volucrem vertit, nec profuit Ilion illi,
Laomedonte pater; sumptis quin candida pennis
Ipsa sibi plaudat crepitante Ciconia rostro.

VSVS IN CIBIS.

CHASIDA, idest, Ciconia in vetere testamento inter aues impùras censetur. Nostra quoq; tempestate à Ciconiarum esu abstinent, neq; etiam Plinij sæculo edebantur. Nam *Cornelius Nepos*, inquit, *scripsit, Ciconias magis placere, quàm Grues, cum hac nunc ales inter primas expetatur, illam nemo velit attigisse*. Edebantur itaque ante Plinij æuum, quod & Petronius Arbitrer indicat, inquiens:

Ciconia anis impura.

Ciconia etiam pietati cultrix
Nequitia nidum in cacabo fecit meo.

Idem ostendit a Horatius in luxuriosos inuectus

Haud ita pridem.
Calloni præconis erat Acipensera mensa.

Infa-

Infamis: quid? tum rhombos minus æquor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoq; Ciconia nido
Donec vos author docuit prætorius &c.

Sempronium Rufum intelligit, qui vt Ciconiæ ederentur, instituiſſe creditur. Iacobus Cruquius Meſſenius ironicè hoc à poeta dictum videri putat, quòd & rhombus anteà in honore fuerat, & edulis Ciconia ante Prætorium: ſed ex recitandis hic non inelegantibus Pſeudoporph. verſiculis, quanquam ſuis pedibus claudicantibus apparet, Rufum Ciconiarum eſus authorem, & inuentorem fuiſſe. Cùm enim in prætura petenda repulſam tuliſſet, tale epigramma meruit: 10

Ciconiarum Rufus iste conditor
Plancis duobus est hic elegantior
Suffragiorum puncta septem non tulit,
Ciconiarum populus mortem vltus est.

Ciconiæ car non comedantur.
b Li. 13. de salub. 3.

Quod modò ad carnem attinet, eam nemo eſt, qui commendet, Ciconiam, inquit Platina, pauci nunc velint tangere, nedum eſſe, ob paſtum credo, quem è ſerpentibus, & luridis beſtiolis colligunt. Caro eius eadem ferè quæ Gruis eſt. *b* Iulius Alexandrinus etiam poſtquam Pauonum, & Gruum eſum ob carnis duritiem aliaq; vitia vituperaſſet. Quæ omnia, inquit, Ciconias, atq; alienus prorſus extraneuſq; nobis cibus, quem illæ capiunt (veſcuntur enim ſerpentibus, venenatiſq; animabus alijs) deterrimo omnium loco conſtituunt, 20 vt addito ad temperamenti earum natiui malitiam, fibroſamq; ac præduram carnem, vitioſo inſuper alimento peſſimæ euadant. Et fuere tamen olim, qui Gruibus haſce commendatas præferrent, ſed non diù duratura prærogatiua. Inſequutæ namque ætatis iudicio ſaniore poſthabitæ ſunt, vt ne attingendas quidem cenſerent multi. Edimus aliquando ex adoleſcente adhuc pullo, Cæſarij archimagiri iuſſu, operaq; diligenti optimè parato, maceratoq; diù prius, herbulis, & aromatum multorum infarctu condito: neque tamen exui potuit in totum ſylueſtre, & abhorrens à natura noſtra illud, vt non guſtu paulò exquiſitiore deprehenderetur. Pullum dixi. Nam adultam Ciconiam ne guſtari quidem ſine tamen non omnino obtuſi palati offenſione poſſe crediderim. Quòd cùm in auium genere vniuerſo valeat, in his præſertim valiturum eſt, durioris ſemper carnis, & corporis va- 30 ſtioris quæ ſunt, vt ætatis delectum habeamus nouellæ. Hucuſque ille. Baptiſta quoque Fiera Ciconiam, & Gruem in cœna ſua tanquam graues cibos improbat.

Ibis in antiquasq; Ciconia conuolet aulas,
Et Grus Pygmeis concidat esca suis.
Aut ventre Aethnæo sint anguibus atra vorago;
Ipse graues odi, quæ nocuere dapes.
Sat meriti collatum agro est, quem mantica mollit,
Et iam nil vltra te regat Ibis, abi.

40

VSVS IN MEDICINA.

Ad neruorum, & articulorum affectus.
Ad lippitudines.
Ad nebulã oculorum, epiphoram, & trichiasin.
Ad paralysin.

KIRANIDES ſcribit, Ciconiam aſſam, elixamùe ſi ſemel anno edatur, verè incipiente, antequam auolet, ad bellum, innocuum, & illæſum ſeruaturam quod ad neruos, & articulos eum qui comederit. Fugient enim, inquit, ab eo podagra, gonagra, iſchias, arthritis, opiſthotonus, & quæcunque neruorum paſſiones ſunt, & articulorũ. Non minorem prærogatiuam huic carni præbent Plinius, & Marcellus dicentes, eum, qui Pullum Ciconiæ ederit, negari multis (Plinius habet continuis) annis lippiturum. Ad nebulam oculorum, & lachrymarum apiphoram, item ad trichiaſin Kiranides cinerem pulli Ciconiæ, in 50 olla rudi clauſa vſti commendat pro collyrio. Leonellus Fauentinus hanc auem deplumatam, ac exenteratam, ſi in ſufficiente olei quantitate coquatur, donec carnes ab oſſibus ſeparentur, deindeque per ſe contritæ, ac denuò in eodem oleo coctæ exprimantur, oleũ nobis præbere ait, quod ad paralyſin eandẽ vim habeat, quod viperinũ oleum. Aliud ad idem ex innominato in libro manuſcripto. Pullum Ciconiæ roſtro ſub alam inclinato ſuffocabis, puluino impoſito: deinde (inciſum nimirum minutim) in alembico roſario ſtillatitium ex eo liquorem colliges, & primùm membra paralytica decocto cancrorũ abſq; ſale ablue, deinde liquore è Ciconia collecto inunges: atq; hoc alternis facere aliquandiù perges. Aiunt quoſdã omnino, reſolutos, contractos, & claudos huius remedij vi egregiè reſtitutos eſſe. Neruos enim

enim extendit, & dirigit. Si quis faciem purgare velit, & nitidam reddere, Andreas Furnerius in Gallico libello de decoratione naturæ humanæ iubet, vt in ventre pulli Ciconiæ exenterati, necdum volantis imponantur vncia camphoræ cum drachma ambræ optimæ, & extillans chymico artificio liquor colligatur, ita vt pro coloris immutatione vasa, quibus liquor excipitur, ter mutentur. Ex neruis Ciconiæ, & aprorum, & organorum medicamentum naturale ad fistulam pedum admodum celebre, & à multis comprobatum legitur apud *a* Trallianum his verbis: Neruos onagri, & apri, & ciconiæ sumito, & plicatis inde cordis, dextros quidem neruos dextris ægrorum pedibus, sinistros autem sinistris alligato, ac statim dolorem leuabis. Vbi autem dolor conquieuerit, non amplius alligabis, sed vbi rursus dolorem senserit: ac miraberis, quod neque dolor, neque aliud quid periculosum subsequatur, quemadmodum multos attonitos fieri videmus, vbi pedes fluxionibus tentari desierint. Nonnulli verò Ciconiæ neruos alijs non complicant, verùm retinent, mittuntq; in phocæ pellem, ac alligant cordis seorsum, absque neruis Ciconiæ plicatis. Pedibus ægri similiter illigant, dextros dextris, sinistros sinistris, cum luna est in occasu, vel in signo sterili, & Saturnum ingreditur. Kiranides viuæ Ciconiæ neruos de pedibus, cruribus, & alis auferri mandar, podagricosq; & chiragricos similes similibus alligatos sanare. Ventriculum huius auis celebrat Plinius contra omnia venena. Kiranides eam vim echino ascribit, hoc est, interiori ventriculi membranæ, si lotus in vino, & in vmbra siccatus tritusque cum vino diluto aquâ marinâ. Sunt qui dicunt, Ciconiæ cerebrum quoque idem posse cum vino diluto sumptum additis duobus granis spicæ nardi. Quintilij nec capras, nec oues peste infici scribunt, si ex Ciconiæ ventriculo aqua intrito singulis cochleare vnum infunderis. Canem quoque à pestilentia seruat, teste Blondo, puluis ventriculi Ciconiæ solutus in aqua, & in canis os infusus. Plinio ex vino decoctus furunculis mederi dicitur. Intestina Ciconiæ in cibo sumpta, teste Kiranide, colicos, & nephriticos sanant, & fel visum acuit. Fimum haustum ex aqua nonnulli, inquit Dioscorides, comitialibus prodesse credunt, alij, vt scribit Ægineta, orthopthnoicis, quos tamen *b* Galenus disertissimis hisce verbis redarguit. *Fugienda est materia omnis*, inquit, *eiusmodi, quæ difficulter comparari potest: qua occasione complures validissimas vires testimonio ascribunt suo, seu non facilè redarguendi, velut qui Ciconiarum stercus comitiali morbo mederi scriptitant. Verùm quanquam hoc multis alijs, quæ scribunt, sit parabilius, curiosum tamen est, vt taceam falsum esse, quod de illo est proditum. Nam quidam ijs, qui talia memorant, credulus, epoto hoc stercore, nihil adiutus est. Nam & antequam experiare promissorum prauitatem, ac falsitatem, ipsi, qui talia scribunt, detegunt. Nam cùm multis modis difficulter homines spirent, nec quod omnibus conferat, adscribunt, nec quod his, aut huic. Tametsi sunt inter eos, qui talia scriptitant, qui non simpliciter dispnœæ, hoc est, difficilis respirationis, sed orthopneææ talia esse remedia dicunt, nempe Ciconiæ stercus, Noctuæ sanguinem, vrinam humanam, & alia his absurdiora.* Emplastrum multa experientia cognitum inueteratæ etiam podagræ accommodatum ex *c* Aetio: Stercoris Ciconiæ quadrantem cum pari axungia tritum illinito. Vtere, neque cuiquam patefacito: multos enim sanauit. Idem à Nicolao Myrepso præscribitur sic. Emplastrum Ciconiæ omnino podagricos sanans, habet stercoris Ciconiæ, adipis suilli veteris singulorum selibram. Marcellus vult, vt eiusmodi fimus, accipiatur ex nido cùm Ciconiæ pullos habent, & vt cum vetustissima axungia permixta teratur. Kiranides addit folia hyoscyami, & lactucæ syluestris. Idem oua harum alitum cum vino soluta capillos denigrare scribit. Oportere autem cum farina subacta frontem, & oculos operire, ne liquor defluens has partes tingat: item capillos iam tinctos ablui debere, & oleo irino inungi, aut omphacio, in quo solutus sit adeps vrsinus, vel aprinus. Ætius, Authore Apollonio, author est, pennas Ciconiæ efficere, si eas qui domi habeat, vt pueri sternutent.

Ad faciem purgandã. *Ad fistulã pedum.* *a lib. 11.* *Ad omnia venena.* *Capræ, & oues quomodo à peste præseruentur.* *Canes quomodo à peste præseruandi.* *Ad furunculos.* *Ad colicos, & nephriticos.* *Ad visum acuendum.* *b l. 10. simpli. c. 17.* *Ad inueteratam podagram.* *c l. 12. c. 44.*

NVMISMATA.

L. Antonius Marci triumuiri frater, qui consulatum gessit cum P. Seruilio Varia Isaurico II ob pietatem erga fratrem, Pietas cognominatus est, ad quod indicãdũ cognomen pietatis symbolum Ciconia in duobus æreis eius numismatibus signata conspicitur apud Ful. Vrsinum: quemadmodũ quoq; in duobus æneis denarijs Q. Metelli, qui & ipse pius dictus est, vt meminit *a* Velleius his verbis. Q. Metellus Numidici filius, qui meritum cognomen Pij consequutus erat: quippe expulsum ciuitate L. Saturnino Tr. pl. quòd solus

a lib. 11.

in

in leges eius iurare noluerat, pietate ſua, auctoritate Senatus, conſenſum Reip. reſtituit patrem. Hubertus Herbipolita in hiſtorijs Imperatorū aliud numiſma depingit, in quo eſt imago pietatis cum cornucopia, & Ciconia, quæ eſt pietatis ſymbolum, cum inſcriptione PIETAS. Æmiliani quoq; Imperatoris argentei numi pars altera repræſentat ſtatuam muliebrem nudam humi procumbentem, ſiniſtro brachio caniſtro floribus abundante innitentem, manu ſiniſtra cornucopiam, dextra globum, cui inſidet Ciconia, tenentem. Meminit etiam *b* Antonius Auguſtinus numi argentei Q. Metrelli, in cuius vna parte caput mulieris eſt, & ante eius faciem Ciconia. Quo ſymbolo indicare ipſum ait voluiſſe amicam ſuam, fuiſſe pietatem, cuius amore tenebatur.

b De numiſm. dialog. 2.

DE CICONIA NIGRA.

Cap. II.

Ciconiæ nigræ vbi.

INVENITVR, teſte Alberto, etiam genus Ciconiæ dorſo omnino nigrum, ventre ſubalbum, non in locis habitatis ab hominibus, ſed in paludibus deſerti nidificans. Ornithologus eiuſmodi auem apud ſuos ait appellari ein Schvvartzer Storck, reperirique in montanis, & ſyluoſis Heluetiæ locis, vt circa eremum D. Virginis circa Lucernam oppidum, circa Toſam fluuium, & alibi. Forma, & magnitudine à Ciconijs propriè dictis non differre: nidulari in arboribus, præcipuè abietibus, roſtrum non habere aduncum, ideoq; Ibidum generi ſeſe non annumerare, ſed cùm id rectum ſit, Ciconijs ſubiungere placuiſſe. Deſcribit autem eam hoc modo: Ciconia nigra, quam ipſe vidi Septembris initio captam cis alpium montem, non procul ab vrbe noſtra diſſitum, huiuſmodi erat: Dorſum colore eminus totum nigrum apparebat, ſed ſi propiùs inſpiceres Vanelli, vel Corui ſyluatici colorem referebat, in quibus color niger, ſi propiùs conſideres, cùm viridi, vel ſubcæruleo cum pauco purpureo mixtus videtur. Ventri, & lateribus, ſub alis color albus. Auis tota à principio roſtri ad extremos pedes extenſa, dodrantes quinq; cum dimidio excedebat. Roſtrum magnum, & validum erat, colore puniceo, vt crura etiam, ac pedes. Longitudo roſtri ſupernè à mucone extremo modicè deorſum inflexo vſq; ad initium plumarum capitis, digiti octo. Collum pedem ferè, vel digitos quatuordecim longum: ala dodrantes quatuor, ſi ad finem longiſſimæ pennæ in rectum quoad fieri poteſt extenſæ menſura procedat: cauda dodrantem: & ſimiliter cruris pars ſupra genu ad coxam: inferior verò pars à genu ad pedem paulò breuior erat. Corpus item inter collum, & caudam dodrantale. Dorſum, & pectus latiuſcula, vt in Anſere ferè. Digiti pedum diuiſi: apparebat tamen initium quoddam membranæ palmipedum, præſertim inter duos longiores digitos. Digitus medius quinque digitos longitudine æquabat. Lingua breuiſſima. Pondus libræ medicinales ſeptem cum dimidia. Longiores in alis pennæ magis, quàm cæteræ nigricabant. Qua parte alæ iunguntur corpori oblonga cauitas retrorſum extenſa cernebatur. Anterior pars pennarum intra poſteriores condebatur. Inteſtina erant inuoluta. In femore diſſecto neruos quatuordecim inueni, magnitudine differentes, quorum duo latiſſimi in genu partem cartilagineam ſe inſerebant vtrinq;: ſex alij minores erant, tres minimi. Poſtremo tres planiori parti incumbentes minimis aliquantò maiores. Fel viride erat. In ventre apparebant quiſquiliæ quædam ſcarabæorum, vel locuſtarum, nempe capita, & vaginæ, quarum quædam erant diſcretæ ceu cortex in hippuri: vnde conijcio eam tum herbis, tum cruſta intectis inſectis veſci. Sono eam crepitare aiunt ſimili alijs Ciconijs. In cibo ferini admodum odoris eſt, & ferè piſcoſi. Videtur priùs elixari debere, tum aſſari, & aromatibus condiri: caro eius paulò minus rubet, quàm troctæ, vel Salmonis. Adeps etiam nonnihil rubet. Caro mihi guſtanti ſat bona, & dulcis viſa eſt, ſed pellis tenacior eſt, & grauiter olet, vt eam detrahi præſtet, & forſan ea detracta, præcedente elixatione nihil opus fuerit. Pediculis infeſtatur: Hæc omnia Ornithologus. Auis cuius hîc icon ponitur, nihil quidem habet prorſus nigredinis, ſed vbiq; vniformiter concolor, fuſca nempe, quare pullus fortè fuerit.

Ciconiæ nigræ deſcriptio.

Quibus veſcatur.

Vox.

Quomodo in cibum paranda.

Carnis, & adipis color.

Quo affectu laboret.

Ciconia nigra cum hydropetho minori.

DE IBIDE. Cap. III.

ORDINIS RATIO.

MVLTA ſanè, quæ de Ciconia ſcripſimus, de Ibide veteres etiam prodidere, maximè quæ circa eius victum, & immunitatem apud Ægyptios, pertinent: quamobrem iure optimo illius hiſtoriæ ſubiungetur, eoq; magis cùm toto ferè corporis halitu Ciconiam referat, adeo vt à pleriſq; ſpecies illius ſtatuatur, excelſa nimirum & hæc rigidis cruribus, proceroq; roſtro: imo verò Albertus Ibidem vocat Ciconiam nigram. Vtraque miro modo ſerpentes fugat, deuoratq;. Vtriuſque figuram Ægyptij, quòd plurimum hominibus prodeſſent, Dijs ſuis tribuere. Nam cùm eorum regio adeo ſerpentibus ſcateat, vt nulla alia peſtis magis incolas infeſtet, prouida natura, Deuſq; malorum propulſor Ibides, & Ciconias dedit, quæ ſerpentes interimunt. Quamobrem eorum ſapientes, vt incolas ab interficiendis huiuſmodi auibus, gentis ſuæ, regioniſq; conſeruatricibus deterrerent (neque enim deerant, qui eis mortem machinarentur) capitali pœna multarunt, qui occiderent, legemq; de non occidendis poſt tulerunt, addita etiam cauſa, quòd Dij ſi quibus apparerent, in earum forma ſeſe oſtenderent.

SYNONYMA.

Tinſchemet. Ianſchuph.

TINSCHEMET vocem Hebraicam alijs Ibidem, alijs aliter exponunt. Septuaginta, & D. Hieronymus pro Ianſchuph eiuſdem linguæ vocabulo interpretatur Ibim nimirum Leuitici vndecimo, & Eſaiæ trigeſimoquarto, ſed cùm de nocturnis auibus ibi agatur, multi Noctuam potiùs, vel Veſpertilionem vertunt, nomine deſumpto à Ianaph, vel Neſcheph, quod crepuſculum ſignificat, quòd tum temporis appareat, cùm lucem interdiù ferre nequeat. Pro Ibide apud Auicennam legitur Auſchuz, quo loco Albertus Caſeuz habet. Auis, inquit, Ibidem intelligens, quæ ab Ægyptijs ſecundũ Ariſtotelem Leheras (aliàs Ieheras) dicitur: ſecundum Auicennam Caſeuz vocatur. Scribitur verò Ἶβις Græcè, Varrinus in accuſatiuo plurali τὰς ἴβιδας dici ait, ac ſi maſculini generis eſſet. Inuenitur & Ἶβυς per υ in vltima apud Athenæum, ſed fortè typographi vitio. Apud Latinos in genitiuo vel Ibis facit, vel Ibidis. Cicero, & Plinius in plurali Ibides dixere. In Europa, quod ſciam, nomen non habet, nimirum auis hìc ignota, quanquam volunt Gallis dici Corgalleran, vel Corbeau Galeran: quod nomen fortè Coruo ſyluatico conuenire putandum eſt, cum quo Ibidem nigram Bellonium Ornithologus perperam arbitratur confundere.

Auſchuz. Leheras.

Corgallerã.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

IBIDES Ægyptij, teſtantibus Ariſtotele, Plinio, Strabone, ac Solino duplici genere diſtinguunt: eſſe enim alias candidas, alias nigras. Candidas ad Peluſium tantùm non eſſe, cùm in reliqua tota Ægypto habeantur. Contrà nigras apud Peluſium tantùm eſſe, in cætera Ægypto nullam. Quamobrem neſcio quàm rectè Bellonius Ciconiam Ibidem albam Herodoto dici ait. Ibidem enim albam à Ciconia deſertiſſimis verbis Strabo diſtinguit, inquiens: *Ibis magnitudine, & figura perſimilis eſt; colore autem duplex. Nam altera Ciconiæ ſimilis, altera tota nigra.* Inſuper Albertus, & author de natura rerum mentiri dicunt eos, qui volunt Ibides eſſe Ciconias, niſi dicant, inquiunt, genus eſſe Ciconiarum in noſtro orbe ignotum. Habent enim Ciconiæ roſtrum rectum, Ibides aduncum, hoc eſt arcuatum: quare Ibidi fortè cognata fuerit auis, quam nos Falcinellum à ruſtico illo inſtrumento, quo vites putantur, vocamus, Ornithologus Arquatum. Nam & huic roſtrum longum, & recuruum, hoc eſt, modicè arcus, aut falcis inſtar inflexum eſt.

Ibides candidæ vbi. Ibides nigræ vbi.

Ciconiæ, & Ibides in quo differant.

FOR-

Ibis Bellonij.

FORMA. DESCRIPTIO.

Descriptio.

PETRVS Bellonius inter alia, quæ in varijs, & exoticis regionibus memorabilia obseruauit, Ægypti nigram quoque nobis descripsit his verbis: Ateneã Ibidem nigram pro Hæmatopode habueramus: sed obseruatis eius moribus, non Hematopodem, sed Ibim nigram esse deprehendimus, cuius Herodotus primus meminit, deinde Aristoteles. Corpore est Elorij, aut paulò minor, omnino niger, capite Corui aquatici, rostro, qua capiti iungitur, pollicis crassitiem superante, sed per extremitatem mucronato, & incuruo nonnihil, atque fornicato, & omnino rubente, vti etiam cruribus, quæ oblonga sunt, similia cruribus illius auis, quàm Plinius Bouem taurum, Aristoteles Ardeam Stellarem nominat, collum verò oblongum Ardeolæ instar habet: sic vt cùm primùm Ibidem nigram conspiceremus, Boui tauro corporis habitu nobis similis videretur. Sic ille exhibita alibi, quam vides, icone. a Plutarchus, author est, hanc auem, simulac nata est, si perpendatur, duas æquè drachmas ponderare. Et b Gaudentius Merula eandem scribit, quàm magnitudo corporis reliqua ei respondeat, cor maius habere: c Ælianus denique, quod valde admirabile est, esse ait, qui dicunt (quod mihi, inquit, non facilè persuadent) eos, qui præparandi, vt inueterentur, (vel ad reseruandum condiantur) bestiarum cadaueribus præsunt, (nam & Ibidem cadauera apud Ægyptios, teste Bellonio, condiebantur) Ibidis intestinum nonaginta sex cubitorum esse affirmare, idq; in Lunæ defectione comprimi, donec aucto rursus splendore fulgeat. Hunc est nimirum, quod etiam decrescente luna, minus, quàm augescente, alimenti hanc auem capere apud eundem traditur.

a Lib. 4. de Auib. c. 9.
b Lib. 3 memorab. cap. 50.
Cordis magnitudo.
c Lib. 10. cap. 29.
Ibidis intestini mira longitudo.

LOCVS.

Aquam nõ ingreditur.
Ibide vbi.

IBIS, inquit Albertus, licet aquatica sit, & circa Nilum versetur, aquam tamen nunquam ingreditur, neque natare potest. Sunt verò hæ aues ita propriæ Ægypto, vt extra eam regionem viuere non possint, asportatæq; ocyssimè moriantur. *Extra Ægyptum,* inquit Ælianus, *nunquam progreditur Ibis, quoniam cæli status ille viuidus est* (ὅτι νοτιώτατη χωρῶν ἁπασῶν Αἴγυπτος ἐςὶν, idest, quoniam Ægyptus magis, quàm vlla regio ad meridiem sita est, quod cùm verum non sit, Gillius noster νότιον humidum transtulit, licet in ea significationem vsurpari non putem, nisi fortè à poeta aliquo) *& luna omnium maximè planetarum humida* (νοτιωτάτη.) *Iam si quis vi, atq; impetu eam ab Ægypto exportet illa quidem ex insidiatoribus vltionem capit vel cum magna sua pernicie. Mortem enim sibi fame consciscens, raptoribus studium in se exportandæ extra Ægyptum, vanum esse ostendit.* Hactenus ille. Cùm itaq; in Ægypto tantùm degat hoc auium genus, minus mirabimur, si nullum non Alexandriæ triuium eis plenum sit, quemadmodum Strabo testatum reliquit. Inde quoq; est quod Ibis pictura hieroglyphico signo Ægyptum denotet: vt pote, quæ ei tantùm regioni propria, ac familiaris sit. Cæterùm circa Licham in extrema Aphrica, eodem Strabone teste, lacus quidam dulcis, est & in eo loco Ibes conspiciuntur. Visam etiam in alpibus à se peculiarem Ægypti Ibim M. Egnatius Caluinus, referente Plinio, præfectus earum prodidit. Quæ posterior auis ab Egnatio Caluino conspecta fortè fuerit, quàm suprà ex Ornithologo Ciconiam nigram vocari diximus, quam tamen Ibidem esse rostrum rectum non finit.

Ibidum copia vbi.
Aegypti hieroglyphicum.

NA-

NATVRA. MORES.
Ingenium.

MITISSIMA, inquit Strabo, *auis eſt Ibis.* Magna tarditate graditur, ſi credimus Æliano, nec eam quiſpiam ocyus ingredi videat, quàm molli gradu, & tardo, more lautarum mulierum. Idem tradit in quidlibet, vel ſordidiſſimũ hanc auem, quamuis immittat roſtrum, vt quippiam illic inquirat, ex inquiſitione tamen cibi, cùm ſe committit, cubile lauare, & purgare. Nos ſuprà Ciconiam diximus homines clyſteris vſum docuiſſe. Cæterùm *a* Plinius, & *b* Galenus hoc inuentum Ibidi tribuunt, quorum ille, *Simile quiddam,* inquit (quale Hippopotamus) *& volucris in eadem Ægypto monſtrauit, quæ vocatur Ibis, roſtri aduncitate per eam partem ſe proluens, qua reddi ciborum onera maximè ſalubre eſt: Vidi ego*, inquit hic, *canem ſæpe vomitu ventrem, & Ægyptiam auem clyſterem imitantem.* Meminit item *c* Ouidius.

Ibidis immunditiès.

a Lib. 8. capit. 27.
b Libro de phlebot.

Clyſteris vſum quis inuenerit.

c In Ibin.

> *De quibus exiguo eſt volucris deuota libello*
> *Corpora proiecta, quæ ſua purgat aqua.*

Aqua, inquam, ſalſuginoſa, vt ſcribit Plutarchus, cuius quoque verba prætereunda non ſunt. *Purgationem*, inquit, *qua Ibis vtitur, ſalſuginem adhibens aduertiſſe, & imitati poſtea Ægyptij dicuntur.*

ÆTAS. NIDVS.
Partus.

APPION, teſte Æliano, Ibin, ait longiſſimæ vitæ eſſe. Atque in eam rem Hermopolis ſacerdotes citat, ſibi ſanè immortalem Ibin oſtendiſſe, quod quidem ipſum huic non minus procul à vero abeſſe videtur; quam ab omni ratione abhorrere exiſtimo. Idem ſcribit, nidificare in palmis, ad euitandos feles, quoniam non facilè in palma ob eminentem, & cultellatum trunci corticẽ eæ ſæpe repulſæ, & reiectæ, ſurſum correpere poſſint. Solinus aſſerit, ore parere, & fuere ſanè apud antiquos non pauci, qui id crederent: nam & Ælianus *Ægyptij*, inquit, *eam ferunt ore coire, & parere: veruntamen ea de re mihi non facile perſuadent.* *a* Ariſtoteles quoque in eos inuehitur Coruum, & Ibin ore coire putant. Pleriq; denique veterum referente Pierio tradiderunt, qui ex Ibidis oua baſilicum naſci, cauſamq; inſuper philoſophi afferunt, quòd eiuſmodi auis multiuora ſit, & ſerpentum, venenatorumque omne genus abliguriat, quorum virulenta putredine oua ipſa prædita, animal id perniocioſum efficiant.

Vbi nidiſicet.

Qua corporis parte coeat, & pariat.

a Lib. 3. de gener. cap. 6.

Baſiliſcus.

VICTVS.

STRABO *a* author eſt nullum non Alexandriæ triuium plenum eſſe his auibus, partim vtiliter, partim inutilliter. Vtiliter quidem, quia omnem ſerpentem, & omnes macelli immunditias colligit: inutiliter verò, quia immunda eſt, & omnia comedit, nec facilè à mundorum coinquinatione arceri poteſt. Diodorus Siculus quoque, Ibin, ait, Ægyptijs vtiliſſimam eſſe ad ſerpentes, locuſtaſque atq; bruchos delendos. Deuorat autem & reptile ſerpentum genus, & volatile. Namque, vt antiquiſſimus Herodotus tradit, ſerpentes alatos, ferunt, initio veris in Ægyptum volare eoſque ab occurrentibus Ibidibus ad ingreſſum planitiei interimi: & ob id opus, has aues in honore Ægyptijs haberi. Idem teſtatur *b* Cicero his verbis: *Ibes maximam vim ſerpentium conficiunt. Auertunt peſtem ab Ægypto cùm volucres angues ex vaſtitate Libyæ vento aphrico inuectas interficiunt, atque conſumunt. Ex quo fit, vt illæ nec morſu viuæ noceant, nec odore mortuæ. Eam ob rem inuocantur ab ipſis Ægyptijs Ibes.* Meminit & Ælianus, ſed paulò aliter. *Ibes nigra*, inquit, *anguium volucrum cateruas peſtilentes intra Ægyptios fines & ingredi prohibent, & pro terra ſibi amica pro-*

a Lib. 17.

b Lib. 1. de nat. Deor.

pugnantes, illud vniuersum agmen interficiunt, atque consumunt. Aliæ verò Ibes ex Aethiopia Nili alluuionibus serpentes Ægyptum appetentes conficiunt, eorum conatibus obuiam euntes: quæ causa prohibet Aegyptios ex accessu serpentium perire. Aliter rursus Solinus, & Ammianus Marcellinus, *Ibis*, inquiunt, *serpentum populatur oua, gratissimamque ex his escam nidis suis defert. Sic rarescunt prouentus fœtuum noxiorum. Nec tum aues istæ tantùm intra fines Aegyptios prosunt; nam cùm Arabicæ paludes pennatorum anguium mittunt examina, quorum tam citum virus est, vt morsum antè mors, quàm dolor insequatur, sagacitate, qua ad hoc valent, aues excitatæ, in procinctum eunt vniuersæ, & priusquam terminos proprios externum malum vastet, in aere occursant cæteris pestilentibus: ibi agmen deuorant vniuersum, quo meritò sacræ sunt, & illæsæ.* Quamobrem Moses, teste c Ipsepho, cùm ad bellum contra Æthiopes ab Ægyptijs mitteretur, plectas ex papyro fecit in modum arcarum, easque complens Ibidibus secum portabat. *Hoc enim animal*, inquit, *serpentibus inimicum est. Fugiunt enim eas aduenientes, & cùm se celare voluerint, flatu velut ceruorum arreptæ deuorantur. Ibides autem sunt valde mansuetæ, & generi tantùm serpentino feroces.* Quod ad potum attinet, auis ista sordidam, teste Plutharcho, aut veneno infectam nunquam bibit.

c Li.2.Antiq.Iud.10

Aquam sordidam, aut veneno infectam nūquā bibit.

ANTIPATHIA.

Crocodilus quomodo reddatur immobilis.

ORVS Apollo, atque Ælianus, alijque passim scribunt, Crocodilum animal ad rapiendum alioqui promptissimum, si Ibidis penna mulceatur, ita obtorpescere, & debilitari, vt omnino reddatur immobilis, omnemque pristinæ rapacitatis violentiam obliuiscatur, velut fascinatione aliqua sit repente demutatus. Quin etiam Zoroastres, & Florentinus citans Democritum, aiunt, omne genus serpentum reddi immobile huiusmodi penna ipsis iniecta. Philes, qui aliàs omnia ex Æliano transcribere solet, *Quilibet serpens*, inquit, *Ibidis pennam vel intueri timet & si attigerit, torpescere, ventreque disrupto moritur.* Contrà Ibis felle hyenæ interimitur, si credimus Æliano.

Serpentes omnes quomodo redduntur immobilis.

Ibis felle hyena interimitur.

COGNOMINATA.
Denominata.

Ibis quis dictus.

MINVTIANVS, inquit Cælius, author est, Coruinum ab Ouidio Ibidem fuisse appellatum ex auis fœditate, cui ventrem rostro purgare insitum sit, & hoc ex Callimachi imitatione. Ibis quidem secundum grammaticos à similitudine auis eiusdem nominis pro inuidio ponitur, & Ouidius in inuidum libellum conscripsit, cuius titulus est in Ibin, in quo ait;

Ibidis intereà tu quoque nomen habe.

Alij verò Ouidium imitatum quidem fuisse Callimachum aiunt, sed in malam partem non accipiunt, dum volunt, Apollonium Rhodium ideo Ibidem appellasse, vt ipsum Alexandrinum indicaret, quia Ibis nimirum auis sit Ægyptia. In quos expositores inuectus Zarotus. Dicant, inquit, mihi hi nouatores, quod dedecus quæ nam infamia Apollonio fuisset, vt Alexandrinus Callimacho diceretur? Nonne ex Aegypto illustres habentur viri doctrinis eruditi varijs, ac excellentes? Quæ etiam Apollonio vera indicatio sub Ibidis nomine fuisset, cùm non tantùm in Aegypto huiusmodi auium genus, teste Plinio, reperiatur. Si igitur Apollonio Callimachus Ibidis nomen indidisset, vt eum tantùm indicaret, non dubito, sed notiori vocabulo appellasset. Quæ nam ergo relicta nobis ratio est, cur Ibidem Apolloniū Callimachus appellauerit? Hæc nempe, & est sententia Vallæ præceptoris mei omniū doctissimi. Cùm tanta sit huius auis spurcitas, vt proprio ore ventrem purget, quod est fœdissimum, & spurcissimum, si rem, non naturam spectes, hunc & omni pudore carentem, atque elegantia primùm, quāuis se posteà probabilē reddiderit, & ingratissimū discipulū Callimachus ostendit, Ibidē appellauit: nā & in sermones incomptissimum Apolloniū fuisse, & eius bis criticis repudiatū opus memorant, inde correptū, acceptum, vt Quintilanus ait, ad cuius imitationē Ouidius inimicum quoq; suū in eo opere Ibidē vocauit, vt etiā hominem nullius decoris,

Apollonius Rhodius cur Ibis à Callimacho dictus.

decoris, & commoditatis significaret. Hæc ille. Veruntamen vbi *a* Aristophanes Lycurgum scribit cognominatum Ibin fuisse, Scholiastes ostendit Lycurgum à plerisq; vel genere, vel moribus Aegyptium esse creditum. Ibidis sanguis inter rubi nomenclaturas apud Dioscoridem legitur, item Ibidis penna, & Ibidis vnguis apud Magos.

a In Auib.
Lycurgus cur Ibis dictus.

MYSTICA.

IBIDEM apud Aegyptios sacram, & amabilem, & innocuam fuisse, quòd serpentum omne genus, quibus aliàs mirè torquetur eorum regio, deuoret, eorumq; oua hostiliter frangat, ex præcedentibus colligere est, item ex hoc *a* Iuuenalis:

Quis nescit Volusi Bithynice qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc, ille pauet saturam serpentibus Ibim.

a Satyra 7.

Plutarchus scribit hanc gentem diuersa animalia adorasse, vel vsus, vel symboli gratia, quædam etiam vtriusq; vt Ibin. *Hæc*, inquit, *reptilia mortifera interimit, hæc prima clysteris vsum in seipsa ostendit, & religiosissimi sacerdotum non alia lustrali aqua purgantur, quàm de qua Ibis biberit: neque enim illa vnquam insalubrem, aut venenatam aquam gustat, cùm ne accedat quidem.* *b* Aelianus quoq; sacerdotes Aegyptiacos, ait, non omni aqua se aspersisse, sed ea duntaxat, ex qua Ibin bibisse credunt, quoniam planè sciunt, hanc nunquam aquam impuram, aut veneno infectam bibere, & quòd sacram quandam diuinandi vim in se habere hanc auem existiment. Si quis itaq; in Aegypto aliquam de feris sacris volens occidisset, morte mulctabatur, sin inuitus, ea plectebatur mulcta, quam sacerdotes statuebant. Sin aut Accipitrem, aut Ibin quis siue volens, siue nolens, necessariò, teste Herodoto, morte afficiebatur. Diodorus Siculus verò non Accipitrē cum Ibide, sed ælurum, idest, felem in eodem honore ponit. Meminit etiam huius superstitionis Cicero, *Aegyptiorum morem*, inquiens, *quis ignoras? Quorum imbutæ mentes prauitatum erroribus, quamuis carnificinam potius subierint, quàm Ibim, aut aspidem, &c. violent*. Porrò Dijs quoque Mercurio, & Lunæ sacra habita est hæc Ales, Mercurio quidem, quia, vt scribit *c* Orus, cordis, omnisq; rationis præses sit, & moderator: nam & Ibis, inquit, per se ipsa magna ex parte cordi assimilis est: qua de re plurimi apud Aegyptios agitantur sermones. Sed Plutarchus Aegyptios ait, dicere Ibim statim ab ouo excussam duas drachmas appendere, quantum & cor infantis nuper nati. Eandemq; pedum inter se, & ad rostrum interuallis designatis trigonum æquilaterum (cordis quadam specie scilicet) constituere. Aliam rationem adfert Aelianus, dum ait: *Ibin orationis parenti Mercurio aiunt in amore esse, quia orationis speciem, similitudinemq; gerat: nanque eius nigræ pennæ cum tacito, & nondum emisso sermone comparari queunt: nec dum verò prolatæ orationi in timorum sensuum enunciatrici candidæ possunt conferri*. Sic ille, interprete Gillio. Sed aliter ex eodem Volaterranus, *Ibis*, inquit, *à Mercurio deligitur, quòd eius naturæ conueniat: nam quòd nigra, & alba in hoc genere reperitur, altera mentis tantum excogitata, tacitaque notantur; altera verò nuncius auditi, prolatique sermonis extrinsecus significatur*. Alij rursus ideo illi sacram habitam fuisse volunt, eò quòd socialis auis sit, ex quo Mercurij conuenientia cum omnibus designetur ea, quemadmodum serpentium hostis est Ibis, ita Mercurius astutiarum, quæ per eos denotantur, dissipator. Cùm itaq; Mercurio sacra sit habita hæc ales, luculenter admodum *d* Ouidius Cyllenium, idest, Mercurium in pugna gigantum contra Deos, Ibidis alias latuisse scribit. Rectè etiam apud *e* Platonem, vbi Socrates, *Audiui*, inquit, *circa Naucratem Aegypti priscorum quendam fuisse deorum, cui dicata sit auis, quam Ibim vocant, Deo autem ipsi nomen Theuth*, eruditi Theuth, vel Thoth deum, Mercurium interpretantur. Est prætereà Ibis Lunæ sacra, teste Aeliano, quoniam tot diebus oua excludat, quot Luna augetur, & decrescit. Sed hanc etiam quis causam addat non incongruè, quòd videlicet nigræ eius pennæ, vt Plutarchus refert, albis ita appositæ sunt: vt Lunam amphicyrton, hoc est, vtrinque inflexam, vel gibbosam referant. Nam & *f* Clemens Alexandrinus, non aliam statuit, inquiens: *In comessationibus* (κωμασίαις) *Aegyptiorum, aure deorum simulacra circum ferunt, canes duos, Accipitrem vnum, & Ibim vnam. Et quatuor hæc simulacrorum idola quatuor literas vocant. Canes duo mundi hemisphæria interpretantur, Accipitrem solem, Ibidem Lunam. Opacam enim Lunæ partem* (τὰ σκιερὰ) *nigro Ibidis pennarum colori; splendidam albo conferunt. Alij per canes accipiunt duos tropicos, per Accipitrem æquinoctialem, per Ibin denique Zodia-*

b lib. de Iside.
Sacerdotes Aegyptij qua sese aqua abluerent.
Ibim occidentes qua pœna ab Ægyptijs mulctarentur.
Mercurio cur sacra.
c lib. 1. 36.
d li. 5. Metam.
e in Phædro.
f l. 5. Stro.

cum: quòd hæc auis præcipuè in numero, & menſura cogitationem Aegyptios induxerit, quemadmodum præ cæteris circulis zodiacus.

HIEROGLYPHICA.

Ægypti hieroglyphicum. PRISCI illi Aeyptij regionem ſuam ſignificaturi, Ibidem auem in primis depingebant, tum, quòd ei tantùm propria,& peculiaris eſſet, tum etiam quòd cùm ea regio Delton a Δ Græcæ litteræ figura dicta, cum hac aue ſimilitudinem haberet, quoniam eam literam inceſſu pedum, interſtitio ad æquales trianguli lineas deducto, figurare videatur, idemq; roſtrum patefactum ſignet. *Salubritatis hieroglyphicum.* Hæc eadem auis, quoniam illud remedij genus reperiſſe putatur, quod ad conſeruandam, & inducendã ſalubritatem in frequentiſſimo apud Ægyptios vſu erat, ita depictam, vt roſtrum in anum inditum teneat, ſalubritatis ſymbolum eiſdem Ægyptijs fuit. *Immunditiei hieroglyphicũ.* Poteſt tamen eodem modo depicta Ibis immunditiei ſymbolum eſſe. *Hominis deſidis, prius rapaciſsimi hieroglyphicũ.* Sin deſidem, ac eneruatum hominem, qui antè fuerat rapaciſſimus, hieroglyphico quodam denotare vellent, tunc Crocodilum pingebant, qui Ibidis penna ſi tangas, immobilis redditur, vt antea dictum eſt. *Pernitiei ex ſano cõſilio ſubſequutæ hieroglyphicum.* Perniciem aliquam, quæ ex optimis inſtitutis, ſanoque conſilio ſubſequitur, ſignificaturi, baſiliſcum Ibidi appingebant, quòd ex Ibidis ouis, quæ alias auis eſſet frugi, & innocua, peſtilens illa bellua naſceretur. *Cordis hieroglyphicũ* Quoniam verò Ibin Mercurio in primis ſacram habebant, qui totius cordis & ſermocinatricis præſes credebatur, cordis ſymbolum faciebant Ibidem, qua de re ſupra fuſiùs ſcripſimus. *Primæ literæ hieroglyphicum.* Poſtremò erat, & primæ literæ ſignum hierogyphicum: nam vt Plutarchus ait, Mercurius, qui primus literas Ægyptijs communicauit, Ibidem primam literam eſſe voluit. Sed enim ipſa quoque literarum elementa, inquit Valerianus, non apud Ægyptios tantùm, ſed etiam apud Græcos, Romanoſq; hieroglyphicum aliquod habuere, vt A indicium erat abſolutionis, C condemnationis, N verò & L comperendinationis, per quam non liquere ſignificabant. Vniuerſi enim iudices, vt Pedianus ait, in ciſtam tabellas ſimul conijciebant ſuas, ſingularibus literis ſignatas. Interdum etiam ſententiam ſuam, cur quis damnaret, aut cur abſolueret, præſcribere conſuerant. Hactenus ille.

EMBLEMA.

EMBLEMA extat Andreæ Alciati inſcriptum IN SORDIDOS.

Quæ roſtro (clyſtere velut) ſibi proluit aluum
Ibis Niliacis cognita littoribus.
Tranſijt opprobrij in nomen: quo Publius hoſtem
Naſo ſuum appellat, Battiadeſq; ſuum.

Videtur Alciatus, inquit Franciſcus Sanctius eius Scholiaſtes, velle facere nouum adagium,& meritò. Nam Ibides poſſumus vocare ſordidos, propter auis naturam: quandoquidem ſic vocauit Ouidius hoſtem ſuum, in quem ſcripſit Ibin, & Callimachus carmen maledicum ſcripſit in Apollonium, qui Argonautas celebrauit, quem tecto nomine appellat Ibim, vt ait Suidas.

VSVS IN CIBO & Medicina.

Ibis cur ãnis impura IBIS, inquit Bucherius, in pentateucho, auis Ægyptia obſcœnitate oris immunda, quo aluum purgare conſueuit, Ianſchuph ſanè,& Tinſchemet (vtramque nonnulli Ibim interpretantur) in vetere teſtamento cibis interdicitur. Sed eſto, neutra earum vocum Ibim ſignificet, Ibis nihilominus impura videtur, cùm ſerpentibus, & cibis impuris tantùm veſcatur: *Caro.* quamobrem Albertus quoque carnem eius, *Oua qualia.* ouaq; venenoſa eſſe ſcribit, & author de natura rerum, ſi quis oua hæc comedat, mori aſſerit. Contrà eadem, teſte Kiranide, eſu feras

feras (serpentes, nidore scilicet) depellunt. Cinis auis sine pennis crematæ Plinio potus tormina sanat. Pennæ etiam vim serpentibus contrariam habent. Pro folijs erini, idest, caprifici, fimus Ibidis, vel folia mori in medicina substitui possunt, vt legimus in Antiballomenis Græcis quibusdam. Sed folia mori aliàs proximè postponuntur, substituenda scilicet pro radice hibisci.

ICONES. NVMISMATA.

IBIS in multis Aegyptiacis obeliscis depicta cernitur, item in basi statuæ Nili, vt videre est Romæ in horto, quē Beluedere dicūt in palatio Pōtificis. In numo Adriano Ægypti figuram sub pedibus habet, quæ Isis sistrum est, ad latus Ibidē rostro lōgo. Et in Q. Marij numis obseruantur Ibes elephanto adhibito, earū quippe regionū Symbola hieroglyphica, quas ipsi ditioni Romanę subiecisset, aut in quibus ęternę memorię aliquid dignū affecisset.

DE PHOENICOPTERO.
Cap. IV.

Φοινικόπτερος Græcis, & Latinis seruato eodem nomine dicta auis, & tantopere ab omnibus celebrato longis, & rubris cruribus non incongruè Ciconiarum historiæ subiungetur, quanquam præterea nihil vel parum sanè cum illis cōmune habeat. Quæ autem auis sit, non ita cuius notum est. Ex Aristophanis auibus tamen auē palustrem esse constat, & *a* Heliodorus Nili auem esse desertissimè scripsit. Hoc verò tam celebri nomine auem cum nullibi nominet Aristotiles, contraq; credendum appareat agnouisse, Bellonius haud aspernāda coniectura diuinat, illi Lingulacam vocari, quam nimirum ita dictam scribit *b* Philosophus à linguæ latitudine, & reuera huiusmodi auis linguæ in mensis luxum Apicius plurimùm celebrat. Ornithologo tamen ex Gallinularū aquaticarum potius genere est, quare ijs in locis, in quibus hoc nobilissimum auium genus capitur, obseruandum esset, nunquid cum Coturnicibus aduolet, vt eodem in loco de Lingulaca asserit Aristoteles. Est itaq; eidem *c* Bellonio, & doctissimo *d* Scaligero Phœnicopterus ea auis, quæ Gallis, maximè autem in prouincia vn Flament, vel Flambant, vel Flāmam à flammeo corporis colore, aut à Flamaing, idest Flandro nuncupatur, quoniam, vt arbitratur Ornithologus ex Flandria hyeme ad Narbonensis prouinciæ maritima volet. Sed Ornithologo Phœnicopterus prius incognitus erat; nam cuiusdā relatu scribit in opere de auibus Flambant Gallorum in mediterraneo mari Gallico non procul à littore gregatim natare, quod profectò non credo, etenim palmipes non est. Neq; etiā dicitur Flambant, vt exponit Bellonius Gallus, à dactylorū colore, sed quòd velut ignis instar eius rubedo emicet: Hinc quoq; qui spadicem, quem Virgilius in equis probat, eundem cum phœniceo, & puniceo arbitratur, à veritate longè aberrare iudicat *e* Ioannes Goropius, deceptos videlicet esse, inquiens, hinc Græco palmæ nomine, hinc Plinij authoritate, qui phęniceum, & purpureum alibi distinxit, florem describens. Quod ad arborem phœnicem, ait, & eius spadicē attinet, stultum fuit sinere se homonymia decipi, maximè cùm nusquam legant, spadicem colorem phœniceum vocari: & profectò egregiè risisset Virgilius, si phœniceos equos ab ipso demonstrari tibi postulasses. Quid? an non phœnicopterus auis nomine suo, & rubris pennis ostendit, quis sit color phœniceus apud Græcos? Verùm cùm purpureum colorem à rubro differre dicimus phœnicei coloris nomen pro certa forma rubri coloris accipimus, qui nimirum in granatis interiùs spectatur. Differunt igitur purpureus, & phœniceus, vti carbunculus, siue rubinus vulgò vocatus, & laudatissimus amethystus, siue vt rosa, & viola. Qua de reliquet plurimum aberrare eos, qui phœniceum colorem non solùm cum purpureo confundunt, sed inde etiam rubrum colorem dici scribunt, quia purpura primùm in Phœnicia sit inuenta. At enim cùm phœniceum colorem dicimus, Græca voce vtimur, cuius origo à φονῶ petenda est φοινικὸν ergo quasi φονικόνιον, idest, ad cædem pertinens. Erat enim ruber color in militia prælij signum, quod in Cæsaris commentarijs apertè cernas, tametsi stolidum sit, cuiuspiam auctoritate in ea re vti, quam ipsa ratio, & natura demonstrat. Sic ille. Rectè itaque de se Phœnicopterus dicebat apud Martialem.

Ad serpentes depellendos.
Ad tormina.
a lib. 6.
b li. 8. hist. c. 12.
Lingulaca, quæ auis, & vnde dicta.
c lib. obser. 1. c. 11. & lib. 4. de auib. c. 8.
d Exer. 233.
Flambant, & eius etymum.
Spadiceum colorem esse diuersū a phœniceo
e l. 2. Hieroglyph. fl. 21. capit. 23.
Purpureus color vt à rubro differre dicatur.
Phœniceus color vnde sic vocetur
Color ruber militiæ signum.

Dat

Dat mihi pennas rubens nomen. ——— & alibi:

Nomenq; dedit quæ rubentibus pennis.

Et quis ſit color puniceus declarat Virgilius canens:

Puniceis humilis quantum ſaliunca roſetis
Iudicio noſtro tantum tibi cedit Amyntas.

Cratinus hanc alitem vocauit ὄρνιθα φοινικόπτερον, hoc eſt, auem puniceis, ſeu Phœniceis alis, & φοινίκεον ὄρνιθα Philoſtratus.

GENVS,

PHOENICOPTERVS, ſi modò ea auis eſt, quam ego hic ſub inde pingam, & quam ex Bellonio, & ex Iulio Cæſare Scaligero deſcribam, quod & ego auſim certò affirmare, auis eſt, aquas amans, vt paulò ante ex Ariſtophane, & Heliodoro aſſerui: nam & membranæ digitos ſepientis quoddam habet rudimentum, & cruribus eſt proceris, vt modò in deſcriptione apparebit, & cauda breui.

FORMA. DESCRIPTIO.

Deſcriptio Belloniana. Magnitudo. Vbi capiatur. Deſcriptio Scaligeri. Roſtrum. Color. Cauda. Crura, & Pedes. Magnitudo. a Sat. 11.

BELLONIVS ita quàm pauciſſimis hanc alitem verbis deſcripſit. Tibijs eſt longis, & rubris, roſtro eiuſdē coloris, magnitudine Elorio compar, colore pulcherrimo inter croceum, & caſtaneū medio. Hiſce in regionibus licet auis ſit paluſtris nō conſpicitur, niſi fortè aliunde adducatur. Capitur nōnunquam in Italia, ſed magis in Hiſpania, nam migrat vltra mare. Luculenter admodum Scaliger: *Rarior*, inquit, *Phœnicopterus, ſed cognitu facillimum efficiunt notæ multæ peculiares. Roſtrum neq; rectum planè, ſed neq; aduncum habet. Scythici arcus partem potius imitatur. Cinereum colorem nobilitant alarum puniceæ pennæ: à quibus & nomen. Earum quoque nonnihil ad caudam, quam huius generis longicruris legibus breuiſſimam habet, ac veluti præciſam. Sub roſtri initium ad colli commiſſuram ſinus turgidus eſt, qualis & in Ardeola. Crura, pedeſq; alis habet concolores, ſed adeo breues, vt cum in homine Galenus agnouerit longiſſimos, huic omnium, quæ nota ſunt nobis, animalium breuiſſimos attribuere potuerit. Magnitudo ei Ardeæ. Flammant ei nomen in Prouincia.* Hæc Scaliger, qui poſteriori loco poſitū Phœnicopterum deſcribere mihi videtur, tametſi priori loco poſiti icon longè minores pedes demonſtret. Eſt autem hoc auium genus, vt miſſæ mihi picturæ declarant præditum pedibus in magna crurum altitudine quàm exiguis, quorum cauſa Phœnicopterum ingentem dixerit a Iuuenalis. Sed mirum eſt, cur nigrum alarum colorem non annotauerit Scaliger. Eiuſcemodi auis pictura neſcio num bene exacta, ex Sardinia mihi miſſa eſt, vbi Fiamingo vulgò nominatur. Alter Phœnicopterus, cuius ſecundo loco imago repræſentatur, roſtro potiſſimum, & pedū figura non parum diſcrepat: neq; enim hi punicei coloris ſunt, vt dixit Scaliger, vel ſaltem alarum colore, longè remiſſiores, & ad ſpadiceum vergentis: ſed roſtrum ab illo deſcripto optimè reſpondet. Habet inſuper albicantis caudæ rudimentum, vel potius caudam curtam, & alarum remiges mediæ verſus caudam acerrimæ ſunt. In roſtri autem conformatione non parum luſit natura; non enim vt Anatum, aut Anſerum planum eſt, cùm alioqui ſit latum, neque vt Ardearum rectum, & rotundum, neque deniq; vt rapacium Aquilarum, aut Accipitrum aduncum, cùm tamen ſit curuum quidem, & deorſum inflexum, ſed in medio ſuperioris mandibulæ notabili extuberantia inſigne, ſex digitos longum, intus cauum, & canaliculatum media ſui parte, qua ſpectat frontē ex albo ad caſtaneæ colorem vergens, cætero nigrum. Superior etiam mandibula inferior longior eſt, & in acutiſſimam aciem deſinit: contrà inferior longè craſſior. Cætera tota auis ex cinereo, phœniceo, & albo coloribus miſtis ſpectatur. Huius auis iconem acceptam refero Carolo Cluſio botanicorum noſtri æui facile corypheo. De magnitudine eius ego nihil certi aſſero, quia auem nunquam vidi. Bellonius Elorio comparat Scaliger Ardeæ. Videtur autē inquit Vuottonus, inſigni eſſe magnitudine ex b Suetonio. *Hoſtiæ erant* (inquit) *Phœnicopteri, Pauones, Tetraones, vel, vt alij legunt, Erythotraones:* non tamen inter maximas numerandus, ſed inter mediocres magnitudine potius videtur ex Cornelio Celſo, verba autem Celſi ſunt hæc. *Omnis grandis auis valentis materiæ eſt, & plurimi alimenti.* Et mox: *Aues omnes à minimis ad Phœnicopterum mediæ materiæ, ſeu minoris* ...

b In Caligula.

Phœnicopterus prior, cum ranunculo paluſtri.

Phœnicopterus alter lato roſtro.

diteris alimenti sunt. Robertus Constantinus in supplemẽto suo linguæ Latinæ, Phœnicopterum auem esse scribit magnitudine Ciconiæ, cuius collum sit oblongum, rostrum, & crura, & pars alarum puniceo colore rutilet. Capi in Flandria, & Gallia Narbonensi. Quæ Ornithologus de Phœnicoptero scripsit, quanquam, vt suprà etiam animaduerti, priùs non cognouerat, nihilominus ne quid in hoc opere desideretur, non pigebit adscribere. Audio, inquit, auem Flambant (vel Flamman) vulgò dictam in mediterraneo mari Gallico non procul à littore gregatim natare, magnitudine Ciconiæ, vel paulò maiorem, rostro sesquilatera longitudine ad Ciconiæ rostrum, colore rubro instar sanguinis, superiùs crasso, & tuberculis quibusdam aspero, cruribus rubris, ea proceritate, quæ in Ciconia sunt, vel procerioribus, palmipedem, pennis albis parte prona: rubentibus per collum, pectus, ventrem, & alas. Pisciuorum esse, in cibum venire. Hæc mihi amicus quidam, quantùm meminisse poterat, narrauit. Ego Gallicum nomen à rubro, & flammeo, rostri, crurum, pennarumque in aliquibus partibus colore inditum coniecerim: vel potiùs, quoniam ex Flandria hyeme ad Narbonensis prouinciæ maritima volat: nam Flandrum Galli Flammam appellant. Rursus alius quidam retulit eum (vn Flammaing) non procul à monte Pessulano capi, similem Ciconiæ sed rostro recuruo, breuiore dimidio: totam albam, præter illas in alis partes rubras, quæ nigræ sunt in Ciconijs. In auium verò suarum epitome, Phœnicopterus, inquit, qualem doctissimus Rondeletius ad me misit, degit in medijs stagnis marinis; vescitur cochleis, pisciculisq; &c. Mirum est huius tamen pulchræ, & eximiæ auis nomen ab Arist. taceri, cum Aristophanes, qui vixit eodem tempore, meminerit. Sed Græcis etiam raram esse hanc auem puto. Nam Helidorus Nili incolam eam facit. Bellonius quidem eandem Aristotelis Glottidem esse suspicatur. Ego verò ijs, quas Gallinulas aquaticas nostri vocant, auibus Glottidem adnumero, quæ omnes fidipedes sunt. Germanis ignotam puto auem, sicut & Gallis ad Oceanum, Bellonio teste: quare fingo nomen interpretatum ex vetere Græco eius, Latinis etiam recepto nomine. Possit auis rubra vocari cùm rostro, tibijs, & alis sit rubris, excepis remigibus, quæ nigræ sunt. Hæc omnia Ornithologus. Mirum quod scribit [b] Cardanus, esse quosdam, qui tradunt, Phœnicopterum mandibulam mouere superiorem, sed non adeo causam manifestam esse, vt in Crocodilo.

Descriptio ex Ornithologo.

Vbi degat. Quibus vescatur.

b Lib. 7. de variet. rerũ cap. 37.

VSVS IN CIBIS.

PHILOSTRATVS [a] in vita Apollonij φοινικὸν ὄρνιθα, hoc est, phœniceam auem, idest, vt ego iudico, Phœnicopterum inter delicias numerat. *Phœnicopterum*, inquit, Apitius, *elixas, lauas, ornas, includis in cacabum, adijcies aquam, salem anethum, & aceti modicum, dimidia coctura alligas fasciculum porri, & coriandri, vt coquatur: prope cocturam defrutum mittis, coloras, adijciens in mortarium piper, cuminum, coriandrum, laseris radicem, mentham, rutam, fricabis: suffundis acetum: adijcies caryotam: ius de suo sibi perfundis: rexinantes in eundem cacabum, amylo obligas, eius perfundis & inferes. Idem facis & in Psittaco.* Aliter: *Assas auem: teres piper, ligusticum, apij semen, sesamum defrictum, petroselinum, mentham, cepam siccam, & caryotam: melle, vino liquamine, aceto, oleo, & defruto temperabis.* Cæterùm duæ potissimùm, eæque minimæ fere partes, nimirum lingua, & cerebellum in hac aliter in luxu erant: nam idem Apitius nepotum omnium altissimus gurges, referente Plinio, Phœnicopteri linguam præcipui saporis esse scripsit. Meminit etiam lepidissimus epigrammatarius, apud quem ita de se canit Phœnicopterus:

Dat mihi penna rubens nomen, sed lingua gulosis
Nostra sapit: quid si garrula lingua foret?

Et Lampridius tradit Heliogabalum pessimi luxus hominem, & omnium imperatorum perditissimum palatinis suis ingentes pedes extis & cerebellis illorum refertas exhibuisse. Atque paucula hæc de Phœnicoptero dicta sunt, quibus si placet, velut pro corollario addo C. Caligulam eò vesaniæ processisse tradi, vt sibi tanquam numini sacro Phasianos, & Pauones, & Phœnicopteros mactari iusserit. Idem pridie, quàm periret, sacrificans respersus est Phœnicopteris sanguine, vt author est Suetonius.

a Lib. 8.

Quomodo in cibum parandus.

Quæ præcipuè partes in hac aue commendentur.

DE GRVE. Cap. V.

ORDINIS RATIO.

PIETATIS cultrici Ciconiæ Gruis hiſtoria non incommodè ſubiungitur, non ſolùm ob id, quod & ipſa aquas ſequatur, ſed etiam, quòd non minori, quàm illa laude à ſcriptoribus celebretur. Mirũ enim eſt, quot, & quam præclaras dotes Gruino generi natura conceſſerit: inter quas ceu præcipua prudentia eſt, qua ita quidem in regendo, & ab omnibus periculis ſe, ſuamque gregem tuendo, excellere videtur, vt non modò pluribus æqualem, ſed etiam cæteras ferè omnes volucres facilè ſuperare auſim dicere. Quippe cum alijs hanc excellentem virtutem, præ parcè natura clargita ſit, Gruibus quàm liberaliſſimè conceſſit, atque ſuppeditauit. Magnoperè extollitur Ciconiæ pietas, & amor paternus, maternuſque laudatur; in ſeruandis excubijs Anſerum ſumma vigilantia prædicatur, & Anatum quoque ingenium præconio non mediocri celebratur, à quibus omnibus tantùm abeſt, vt naturæ donis Grues vincantur, vt potius comitante prudentia maximè ſuperent. Proinde ſapientes hominem cunctis animantibus præferunt, quòd ratione præditus ſit, quoque ea quæ cogitat, eloqui poſſit. Tanto hæ aues cæteris præferendæ, quæ hominis ſapientiam & mentem diuinam proximè imitantur: Quæ enim maior ſapientia eſſe poteſt, quam reip. recta gubernatio? Hanc non ſolum Grues præclarè prudenterque adminiſtrant: abſque labore magno, ſed natæ quodammodo etiam ad eam exercendam videntur, naturæque inſtinctu exequuntur. Eãdem in primis prudentiã fabula Germaniæ, ab antiquis poetis ficta, innuit. Hæc enim cum Pygmæorum eſſet regina, ob nimiam ſuperbiam & elatum animum, in Gruem a Iunone conuerſa legitur, animal ſanè regiæ maieſtati conueniens, vtpote cuius in gubernãdo induſtria atque virtus, nihil vel parum ſaltem, ab hominis in regendo ingenio recedit. Grues enim volando militarem ſeruant ordinem, eumque inuiolabilem, quin vbi velut certiſſimis ſuis numeris inſtructa acie per aera ferri cernuntur: certe iuraret quiſpiam non modo prudentiſſimum, doctiſſimumque eis præceſſe ducem aut tribunum, verùm etiam ſi fieri poſſet, deum aliquem, qui ſingulos diſponit, cohibetque ne extra metam cuique diſpoſitam euagetur, quemadmodum fuſius ſuo loco dicetur. Poſſim autem quoque hic alia in medium afferre, in quibus forte vberior etiam laudandi occaſio daretur, cæterùm cum plenis omnia in ſuo quæue loco tractentur, ne quæ repetenda ſunt, eadem ſæpius re culta nauſeam lectori pariant, itaque hic vela contraham.

ÆQVIVOCA.

MVLTIPICEM vocabuli γέρανος ſignificationem paſſim apud Græcos ſcriptores inuenies: apud Latinos non facilè, niſi eam à Græcis authoribus mutuati ſint. Cuius rei nulla alia ratio dari poteſt quàm quod ſeriùs Latinis hæc auis innotuerit. Adducit Varinus γέρανον à Cycnęis imbrem dici παρὰ τὸ τὴν ἔραν, ideſt, τὴν γῆν ῥαίνειν perfundere, Etymologus tradit ex Herennio Philone. γέρανος eſt etiam genus ſaltationis teſte Polluce: quã Theſea primum cũ ſuis ducibus ſaltaſſe ſcribit circa a Deliam aram, repræſentantẽ imaginem exitus è Labyrintho. Planiùs inter cæteras ſaltationis ſpecies hanc quoque deſcribit b Ioſephus Scaliger his verbis: Erat & διποδία, in qua iunctis pedibus labore magno Picas imitabantur. Præter cæteras immanis erat illa, quã κοσμοῦ ἐκπύρωσιν appellabant. Nero potuit ῥώμης ἐκπύρωσιν ſaltare, dignus cuius ἐκπύρωσιν ſaltaret mundus. Huius item generis & illa, quam Theſeum inſtituiſſe aiunt, deuicto Minotauro ad Labyrinthi imitationem. Ac de Labyrintho quidem nulla fabula: extat enim in Creta etiam nunc, & viſitur. Eam ſaltationem Theſeus cum ſocijs ſuis redux in patria luſit circa aram Deliam. Plures erant ſimul: verum certis ordinibus. Vtrinque à capitibus lecti duces verſus certos inter ſe ſubeuntes implicabant. Qualem ludum Troiam diuinus deſcripſit poeta, non ſine ſumma eruditione appoſita labyrinthi comparatione. Alluſit enim ad hanc Theſei ſaltationem fatali illo pudore, ſine fuco, atque oſtentatione. Pueri olim vidimus hac cum Thyrſis, atque fornicatis non ſine

a Lib. 4. capit. 14.

b Lib. 1. de arte poet. capit. 18.

ſine arte, atque venuſtate. Eam Theſeus γέρανον appellauit: tum ob aciem, tum ob commutationem certis legibus ſeruatã. Hæc ille, & paulò pòſt: Tametſi nudi pueli, vnde γυμνοπαιδική dicta fuit, ſeſe numeroſis motibus inferebant: tamen corporis flexionibus, corporumq; iactationibus paleſtræ facies erat. Proculdubio, inquit theſauri linguæ Græcæ author γέρανος dicta eſt, quòd volantium Gruum ſimilitudinem haberet. Inde γερανελκός dicitur ὁ τοῦ χορῦ τῦ ἐν Δήλῳ ἐξάρχων, teſte Heſychio, ideſt, qui dux eſſet ſaltationis in Delo: quoniam videlicet trahit ſequentes ſeſe, vt & in Gruum agmine dux, & princeps trahere cæteras videtur, quæ & præeuntium tergoribus collo imponere feruntur. Teſtatur c Pollux ſcenicam quandam machinam ἐκ μετεώρου κατὰ φερομένην ἐφ' ἁρπαγῇ τοῦ σώματος, ideſt, *quod ex ſublimi ferebatur ad rapienda corpora.* Hoc in fabulis Aurora Memnonem rapuit, Boreas Orithyam, eſtque à d Scaligero quintum genus machinæ nuncupatum: vnde γέρανος ὁ ἐν τῇ σκηνῇ ἅρπαξ, ideſt, in ſcena vncus paratus à mechanopæo, quo perſona aliqua rapiebatur. Sed & aliæ machinæ ſubuehendis, attollẽdisque oneribus comparatæ, γεράνων nomine vocantur. Sic Budæus annotauit in Pandectas. Tympanum, inquit, rota eſt, quæ à calcantibus verſatur, qualem paſſim videmus in ea machina, qua ſaxa vehuntur in magnificis ædificationibus. Verbo Græco γεράνιον, ideſt, Grus dicitur, quo verbo etiam lingua vulgari appellatur. In ea trochlea ſunt in ſummo carcheſio, ideſt, inuerſatili, & ſuperiore parte machinæ, & in trochlea ductarius funis, qui circum tympanum aduoluitur: & à fune dependentes, qui forfices dicuntur, quibus onera euehenda prehenduntur. e Guilhelmus Philander in ſuis ad Vitruuium eruditis commentarijs, huius quoque machinæ meminit, his verbis: Tympanum, quod Græci γέρανον appellant, eſt rotæ ambitus magni genus, cuius circumactæ calcantibus hominibus affixas pro gradibus regulas, axis fune obuoluitur, atque ita onera extolluntur, aut ſublata deprimuntur. f Lucretius:

Multaque per trochleas, & tympana pondere magno
Commouet, atque leui ſuſtollit machina niſu.

Machinæ hæ paſſim in ciuitatibus maritimis Belgij, vicinarumq; prouinciarum, vt audio, prope ſtationes ad onerandas & exonerandas naues erectæ conſpiciuntur: & ab incolis ob Gruis ſimilitudinẽ Kraenen appellantur. Harum, vt ſunt adhuc diuerſæ ob variũ vſum, ſpecies, & formæ, ita etiam diuerſa quoq; ſunt nomina. Propterea Germani quaſdã rotas, quòd hiſce potiſſimum ſaxa ſubuehantur, Stainrad nuncupant, Hiſpani verò Grua, vt notat Franciſcus Sanctius. His non abſimile organum ad ſubleuandum fornacis operculum g Georgius Agricola deſcribit, atq; etiam depingit. γεράνιον, vt annotat Cælius, vocatur etiã lignũ, quo ex puteis hauritur aqua, celoneum itẽ vocatum: nam κᾶλον lignum eſt, νεύειν adnuere. Authori theſauri linguæ Græcæ Κήλων & κηλώνειον dicitur machina illa lignea, quæ iuxta puteos ad aquam hauriendã inſtrui ſolet, ligno erecto trabeculã tranſuerſam ſuſtinente, quæ ab vna parte deprimitur pondere appenſo, ab altera ſitulã ſibi alligatã è puteo educit. Latini tollenonem vocant, teſtante Feſto, tellenonem eſſe genus machinæ quo trahitur aqua, in alteram partem prægrauante pondere. Ac vt Herodotus dicit, κηλωνήιοισι ἀρδευόμενος, ſic h Plinius hortos tollenonum hauſtu rigandos ait, quos tollenones Plautus vocat triſyllabos, alij Grues, vt Græci etiam γεράνους. Sed de his iam in Ciconia. i Vitruuius genus machinæ nominat Coruum demolitorem è Dieade inuentũ, quod κόρακα Græco nomine dicunt, nonnulli γέρανον, vt idem teſtatur, ſed de hoc quoq; in Corui hiſtoria egimus. Dicebatur item γέρανος inſtrumentum ligneũ, in quo piſtores farinam pinſunt, vel vt author theſauri ait, pila lignea, in qua farina pinſitur, ſeu tunditur. Etymologus quoque huius ſignificationis meminit, additque hinc τὰ ἄλφιτα vocari γεράνεια. Euſtathius γεράνειον à quibuſdam dici tradit τὸ ὕδρον. γέρανος θαλαττία, ideſt, Grus marina piſcis genus eſt, & vt quidam volunt, gladio piſci congener. Hunc k Ælianus deſcribit hunc in modum: *Sed Gruem piſcem marinum Corinthiaci maris alumnum quoque eſſe audiui. Declinabat autem ea pars Corinthiaci maris, qua Grus captus eſt, Atticam verſus iuxta latus Iſthmi, quod Ateneas reſpicit. Procedebat autem hic piſcis ad quindecim iuſtæ menſuræ pedum longitudinem: craſsitudine anguillam non tamen maximam (vt audio) æquabat. Eius & os & caput alitis Gruis ſpeciem ſimilitudinem gerit. Squamæ* (fortè pinnas dicere voluit) *pennis Gentilis auis et ſimiles ſunt. Nata autem non conuoluto inſpiras corpore, vt alij piſces anguillarum inſtar anguſti, & oblongi. Tanto robore ſaliendi, eſt vt tanquam emiſſum à contento neruo telum feratur &c.* Denique Chymici lapidem quendam Gruem appellant, vt videre eſt apud Auicennam in tractatu, cui titulus, Porta elementorum chymicorum, vbi ait: *Et elementa ſe diuidunt ab illis lapidibus, & ſunt quatuordecim, Elephas, Vrſus, Porcus, Simia, Bufo, Tartucha, Scorpio, aranea, Lupus, coculata, rana, piſcis, Crus, Aquila, algerit, hæc omnia ſunt quatordecim lapides, ſed dicunt, quod coculata, & Algerit vnum, & idem eſt.*

Geranos ſaltario cur ſic dicta.

c Lib. 1. capit. 19.

d Lib. 1. de art. poet. capit. 21.

Machinæ Grus dicta.

e Lib. 10.

f lib. 4.

Kraenen.

g lib. 10. de re metall.

h lib. 19. cap. 4.

i lib. 10. capit. 4.

Coruus demolitor.

Grus marina piſcis.

k lib. 15. cap. 9.

Grus lapis.

SYNONYMA.

Sus. SVS, vel Sis nomen Hebraicum in veteri teſtamento Grus exponitur, ab alijs Hirundo, vel Miluus *Turtur, & Hirundo, & Ciconia cuſtodierunt tempus aduentus ſui, populus autem meus nō cognouit iudicium Domini.* Hier. 8. interprete D. Hieronymo, qui vocabulum Sus vertit Hirundinem, Agur Ciconiam. Quidam eo in loco Gruem interpretatur. Et Eſaiæ 38. vbi D. Hieronymi translatio habet. *Sicut pullus Hirundinis, ſic clamabo, meditabor, vt Columba*, pro Sus vertit Gruem, pro Agur Hirundinem. Hoc quidem ex locis iam citatis conſtat Agur auem eſſe aduenam, & voce vtentem lugubri. Dauid Kimhi Hebraicam vocem, Agur Chaldaicè interpretatur Senukita: quam vocem à Thalmudicis vſurpatam Rabbi Hai exponit Arabicè Cataph, vulgò arundina, ideſt, Hirundo. Sunt qui auem putent loquentem voce humana Gazah vulgò dictam(ideſt, Picam, vel genus Picæ (Totidem verbis ferè Kimhi exponit Hieremiæ 8. vbi Arabicam vocem ponit Kataph. Salomon Hirundinem putat. Septuaginta Eſaiæ 38. prætereunt Aquila, & Theodotion habent Agor, Symmachus Incluſa: Rurſus Hieremiæ 8. Aquila, & Symmachus Hebraicum nomen Agor relinquunt, Septuaginta vertunt ἀγρȣ̃ ϛρȣθία, ideſt, agri Paſſeres. Maracarae Syluaticus ſel Gruis interpretatur. Quidam in dictionario trilingui pro Grue Hebraicè ſcribit Sas, & Senuit. Græcè γερανος vocatur, quod paroxytonum eſt. Idem nomen hodiè ſeruant, ſed vltimam acuunt. Eſt autem hoc vocabulum generis epicœni, vt ait Suidas. *a* Ioannes Tzetzes in maſculino, & fœminino genere vtitur.

Agur. *Cataph.* *Arundina.* *Gazah.* *kataph.* *Agor.* *Incluſa.* *Maracarae.* *Sas.* *Ienuit.* *a lib. 4. hiſt.*

Αρξάμοναι δ' αἱ γέ ανοι ποιέεσθαι τὴν φορειαν Ε῎χȣσι τὸν γεραιότερον ἀυταῖς ὁδοπνιῦντα,

Et Baſilis, & Menecles apud Athenæum maſculino genere γέρανȣς ſemper in fœminino genere eſſeres, non maſculino, ſicut etiam ἵππος, ſi Atticè loqui volueris. γερανος dicitur quaſi γηρέυνος ἀπο τȣ̃ τὴν γὴν (τὰ τῆς γῆς) σπερματα ερευνάν: hoc eſt, ab eo, quod terræ ſemina perſcrutetur, vnde & σπερμολόγος, ideſt frugilega nominatur; ſemina enim, quæ terris non obruta fuerunt, in agris colligit. Aut fortè γέρανος vocata eſt, quòd colore cinereo, & ferè cano tanquam γερων, ideſt, ſenex appareat. Τερὴν hoc eſt honorandus, Varrino, & Heſychio exponitur ὁ δὲ γέρανος. Ornithologus legendum iudicat γέρανος cum accentu in prima, hoc eſt Grus: nam & γερὴν nonnullis Grus fæmina vertitur (vt συρισὴς mas) ſecundum Ælium Dionyſium citante Cælio. Τινς Grus Tyrrhenis eſt, vt ijdem exponunt, & Συρισὴς Grus mas, vt paulo ante innuimus: ita dictus fortè è voce, nam Ariſtoteles Grues in poſtremo migrantium agmine ἐπισυρύττει ait. Apud eoſdem Polyrrhenis Σερτης Grus eſt. Apud *b* Euripidem Grues periphraſticè exprimuntur Λιβύης οἰωνοί, id eſt Aues Lybiæ, quia ex Scythia aduentante hyeme in Ægyptum & Lybiam gregatim conuolent. Vbi notat Brodæus, Euripidem Grues dici aues augurales è Lybia. Atq; hæc de nominibus Græcis. Latinis Grus dicitur à gruendo, quod eſt vocem in modum Gruis edere. Grues, inquit Iſidorus, nomen de propria voce ſumunt. Tali enim voce ſuſurrant. Sumitur tam in maſculino, quàm in fæminino genere ab authoribus; cæterùm rarius in maſculino, nec ferè niſi apud poetas. Vtriuſque habes exempla. In fæminino *c* Virgilius:

Etymum. *b In Hecuba.* *c Lib. 2. Georg.*

Strimontæq; Grues, & amaris intuba fibris.

Lucilius apud Nonium.

Longior hic quàm Grus Grue tota, cùm volat olim?

In maſculino Laberius apud eundem:

Vtrum tu hunc Gruem Balearicum, an hominem putas eſſe?

& *d* Horatius.

d In Epodo

Membra Gruis ſparſi ſole multo non ſine farre.

Hanc quoque auem quadam circumlocutione poetæ Latini exprimunt, auem Palamedis, ſiue Palamedæam nuncupantes: Martialis:

Vnam perdideris, ſi Palamedis auem.

à Palamede, Is enim refertur Troiano bello quatuor litteras inueniſſe, videlicet θ. ξ. χ. & φ. Præterea calculorum ludum menſurarum & ponderū rationes, & ſuffragia, quibus in deliberando iudicandoq; nunc vtimur, primus omniū excogitaſſe; item ordinem aciei & teſſeras, hoc eſt, ſymbolum bellicum, & vigilias eaq; omnia à Gruibus didiciſſe, quòd hæ non niſi acie inſtructa volēt, & inter volandū mutatis ordinibus litteras quaſdā videantur effingere; In eo Philoſtrati libello, qui Heroica inſcribitur, Grus etiam auis Palamedis dicitur; nam & glo-

glorianti Palamedi ſeſe tres litteras inueniſſe φ. χ. θ. quibus carebant Græci, Vlyſſes repente obijcit, eam laudem Gruum eſſe, quæ Υ litteram faciunt, easq; iuſſit fortè præteruolantes ſuſpici. Martiali præterea Grus dicitur grex Strimonius hoc verſu:

Nec quæ Strymonio de grege ripa ſonat.

à Strymone fluuio Macedoniam à Thracia diuidente, circa quam numerosè degere dicuntur. Idem etiam Naupliadas volucres nominat à Nauplio, qui fuit Palamedis pater. Naupliades itaq; patronymicum eſt pro Palamede Nauplij filio:

Clanguni Naupliadæ volucres & peruia pennis

10 *Nubila conſcribunt &c.*

Lucanus aues Biſtonias.

Biſtonias conſuetus aues & barbara Cone.

hoc eſt Thracias à Biſtonio lacu in Thracia, vel vt alij, à Biſtonia, quæ regio Thæciæ eſt inter Neſſum, & Hebrum fluuios, ita dicta à lacu vicino, quam Biſtoniadem appellant, vel vt quibuſdam placet, à Biſtone rege. Eſt præterea Stephano oppidum eiuſdem regionis non procul ab Abderis Biſtonia dictum. Itali Grua, & Grù nuncupant, in vtroq; genere, Latinos imitati. Dantes in maſculino.

E come i Grù van cantando lor lai.

Torquatus Taſſus in fœminino:

20 *Vanno à torno le Grù ne' giorni algenti.*

Hiſpani Grulla, & Gruz, Luſitani Ema, Galli Grue, Germani Kran, vel Krane, quod nomen, vt vult Ornithologus, à Græcis deſumptum videri poteſt; vel Kranich, Kranch; Heluetij Kreye, Belgæ Krane, Angli à Krane, Illyrij Gerzab, Poloni Zoravv. Minores Grues vocant Latini Vipiones teſte Plinio, ſicut Pipiones minores Columbas: Græci γεράνια, Galli petites Grues, Itali piccole Grue, Hiſpani Caijdas ò Crullias, Pequẽnas Gruzes, Germani Kleine Krenchlin, Poloni Ml'odzi zo ravvie, Angli littles Crannes, Belgæ Kleine Kraentiens, Hungari Dariù Frù. Obſeruandum præterea eſt Varronem ſecundum Adriani Turnebi eruditas emendationes, Gruis nomen Latinum à Græcis deriuaſſe. Locum autem ex Turnebi cõmentarijs adfero ſupra locum Varronis in lib. 4. de lingua Latina, *vt quidam Græ-* 30 *ci τὰ γέργερα*. Quod, inquit, ſibi velit hic Varro, equidem neſcio: γεργερα fortaſſis legendum, quæ vox Græcis nonnullis multa ſignificat, vt inde grex videatur fortaſſis Varroni deduci. Eſt & γέργερος. Quid ſi dicat; quædam auium nomina eſſe Græca, & Grues, γέρανοι.

Vipio. *Pipio.*

GENERA. DIFFERENTIÆ.

M*a* PAVLVS Venetus tradit in Tartaria in lacubus, iuxta ciuitatem Canigainorũ, quinq; Gruum genera inueniri. Quædam, inquit, habent alas nigras, vt Corui, 40 aliæ ſunt albæ & candidæ, habentes pennas plenas oculis aurei coloris, vt ſunt apud nos oculi Pauonum. Rurſum aliæ ibi inueniuntur noſtris non diſſimiles. Sunt deinde aliæ quæ ſunt paruæ, ſed habentes pennas longas, & pulcherrimas, rubro nigroq; peruncłas colore. Quinto ſunt ibi Grues griſei cinerei coloris, oculos habentes rubeos & nigros, & hæ ſunt valdè magnæ. Petrus Martyr in hiſtoria noui orbis in pratis quibuſdam noui orbis (in Cuba) Gruum agmina noſtratibus duplo grandiorum Hiſpanos reperiſſe ſcribit. Ferdinandus Columbus in Hiſtoria Americana refert ſeſe in via Lordeſte dicta (vbi multitudo inſularum) vt Pſittacos & alias auium ſpecies, ita quoq; Gruum rubrarum & colore coccineo ingentem copiam conſpexiſſe. Meminerunt antiqui Gruis Balearicæ à cæteris Gruum ſpeciebus diuerſæ, inter quos eſt *b* Plinius inquiens: *Pico Martio, & Grui Balearicæ na-* 50 *tura cirros* (in capite) *dedit*(nam hanc veterem ſcriptionem mauult ſeruare Stephanus Aquæus) & Nonius Marcellus ex Laberio: *Verum tu hunc Gruem Balearicum, an hominem putas eſſe.* Eiuſcemodi Gruem Bellonius Gallicè interpretatur Bihoraeu, vel Biſouraeu, & quibuſdã Rupicem putari ait: cæterùm Ardeæ genus eſt. Alibi etiam inquit veteres Gruem Balearicam appellaſſe quodpiam auis genus, quod ipſe in ciuitate Alepp(quam aliqui olim Hierapolim, alij Boræam dictam putant) Grui ſimile obſeruauit, ſed exilius, margine circa oculos rubente, cauda Ardeæ, voce minore. Ego ni fallor veram Balearicam Gruem ante aliquot annos mihi miſſam pòſt ſuo loco exhibebo. Gomphenam auem in Sardis reperiri aiunt Grui ſimilem, ignotam iam etiam Sardis, vt exiſtimat Plinius.

a lib. 1. c.

Grus Balearica.

b lib. 11. c. 37.

Gomphena auis.

FORMA. DESCRIPTIO.

GRVEM fæminam ſic deſcripſit Ornithologus. Grus, inquit, quam hæc ſcribens inſpexi erat fæmina, & oua gerebat, longa ſex pedes ferè viri mediocris extenſa rectà à ſummo roſtri ad imos pedes. Pennæ quædam in alis retro verſus caudam pulchræ & criſpæ erant, quas aliqui auro vel aliter ornatas pileis addunt. Alarum alioqui maiores pennæ nigricant: ſuperiores verò paruæ & cinereæ ſunt. Collum duos dodrantes longum; altitudo ab imo pedis ad tergum ſummum, quatuor ferè dodrantes. Pondus totius libræ medicinales duodecim. Cauda breuis longioribus alarum pẽnis occulitur. Plumæ crurum cinereę quinque digitis ſupra genua deſinunt, infra plumas cortice veſtiuntur nigro. Digiti humanis non breuiores. Anterior colli pars ad latera nigricat; prona albet: reliqua omnia cinerea præter maiores alarum pennas. Vertex niger cum macula rubente, quæ quidẽ in mari magis rubet. Hucuſque ille, quo nos quidẽ exactiùs deſcribere hãc auem nõ poſſimus, quamuis adoleſcẽtes in noſtra patria ciuitate Bonon. eam enutriri apud Illuſtriſs. Virum D. Vincentium Campegium Senatorẽ ampliſſimũ vidimus. Habes etiam hîc Gruis ſceleton. Veterum nemo in totum Gruem deſcripſit. Alexander Aphrodiſæus ſolius arterię meminit, anguſtam eſſe aſſerens, & vndequaq; aſperã vt cæterarum auium, quæ raucæ vociferantur. *a* Ariſtoteles roſtrum porrectius eſſe dicit. Alibi *b* etiã collum (cuius loci Gellius meminit) longum habere, quod guloſus quidam ſibi optabat. Verba quibus guſtus quoque voluptatem perſtringit, hæc ſunt: Διὸ καὶ εὔξατό τις ὀψοφάγος ὢν τὸν φάρυγγα αὐτῷ μακρότερον γεράνου γένεσθαι. ὡς ἡδόμενος τῇ ἁφῇ, ideſt, *Quapropter & collum ſibi quidam obſoniorum gurges atque belluo Gruis collo longius optabat, vt qui tactu maximam capiebat voluptatem.* Sed obſeruandum eſt longè aliter ab interprete, quicunque fuerit (nam incertus perhibetur) hunc philoſophi locum eſſe verſum, quàm veritas aut ſenſus permittit: nam nunc ſic legitur. Διὸ οἱ ὀψοφάγοι οὐκ εὔχονται τὴν γλῶτταν ἔχειν μακράν, ἀλλὰ τὸν φάρυγγα γυπὸς ἄνω, ὥσπερ φιλόξενος ὁ ἐξ ὑρίδος, id eſt, vt interpres incertus vertit. Quapropter gulones non optant lõgam linguam, ſed quemadmodum Philoxenus ex Hyride, Vulturis guttur. Hic autem γεράνου φάρυγγα Vulturis guttur exponit, & male quidem; neque enim γέρανος vocabulum apud vllos interpretes Latinos Vulturem transferri inuenio. Fortè pro γεράνου γυπὸς legebat; quod equidem credo: cęterùm ne hoc adhuc pacto bene eſt cum ſenſu: nam Vulturis collum non vſque adeo longum eſt, vt illud expetere Philoxenus potuerit. Igitur hoc loco pro Vulturis, Gruis collum legendum eſt, quanquam alibi etiam ego communi ea verſione, prout Gaza pariter habet, deceptus ita legerim, in quem locum vbi inciderit benignus atque humanus lector, poterit pro ſua humanitate vel præterire, vel ex hoc loco reſtituere. Philoxenum autem Gruinum collũ ſibi exoptaſſe idem *c* Ariſtoteles in problematibus ſcripſit, quærens cur incontinẽtes eos appellare ſolemus, qui voluptati contrectandi aut guſtandi exuberarũt: Quin etiam Theophilus apud Athenæum dicit Philoxenum Eurixidis filium (τὸν εὐρίξιδος) hominem gulæ præcipuè circa piſces mancipium, nõ ſatisfeciſſe ſuæ circa ingluuiem libidini, Gruis collum optãdo, cùm potiùs oportuiſſet eum omnino aut bouem, aut camellum, aut elephantem fieri, vt & multum & multa cum voluptate ingereret, cùm paulò ante Philoxeni Leucadij & alterius Cytherij opſophagorum, hoc eſt gulæ circa piſces obnoxiorum meminiſſet. Ego, inquit Ornithologus tam in Ariſtotele, quàm in Athenæo κυθήριον legere malo. Nam & Machon Comicus apud *d* Athenæum de Philoxeno Cythereo ſcribit, optaſſe illum ſibi collum tricubitale:

> *a* l. 1. Hi. c. 1.
> *b* l. 3. Ethic
> *c* Sect. 28. Problem. 7
> *d* lib. 8.

Φιλόξενος ποθ' ὁ λέγουσ, ὁ κυθήριος
Εὔξατο τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχεῶν
Ὅπως κατὰ πίνω φησὶν ὅτι πλεῖστον χρόνον
Καὶ πάνθ' ἅμα μοι τὰ βρώματ' ἡδονὴν ποῇ.

Id eſt, vt vertit Iacobus Dalechampius:

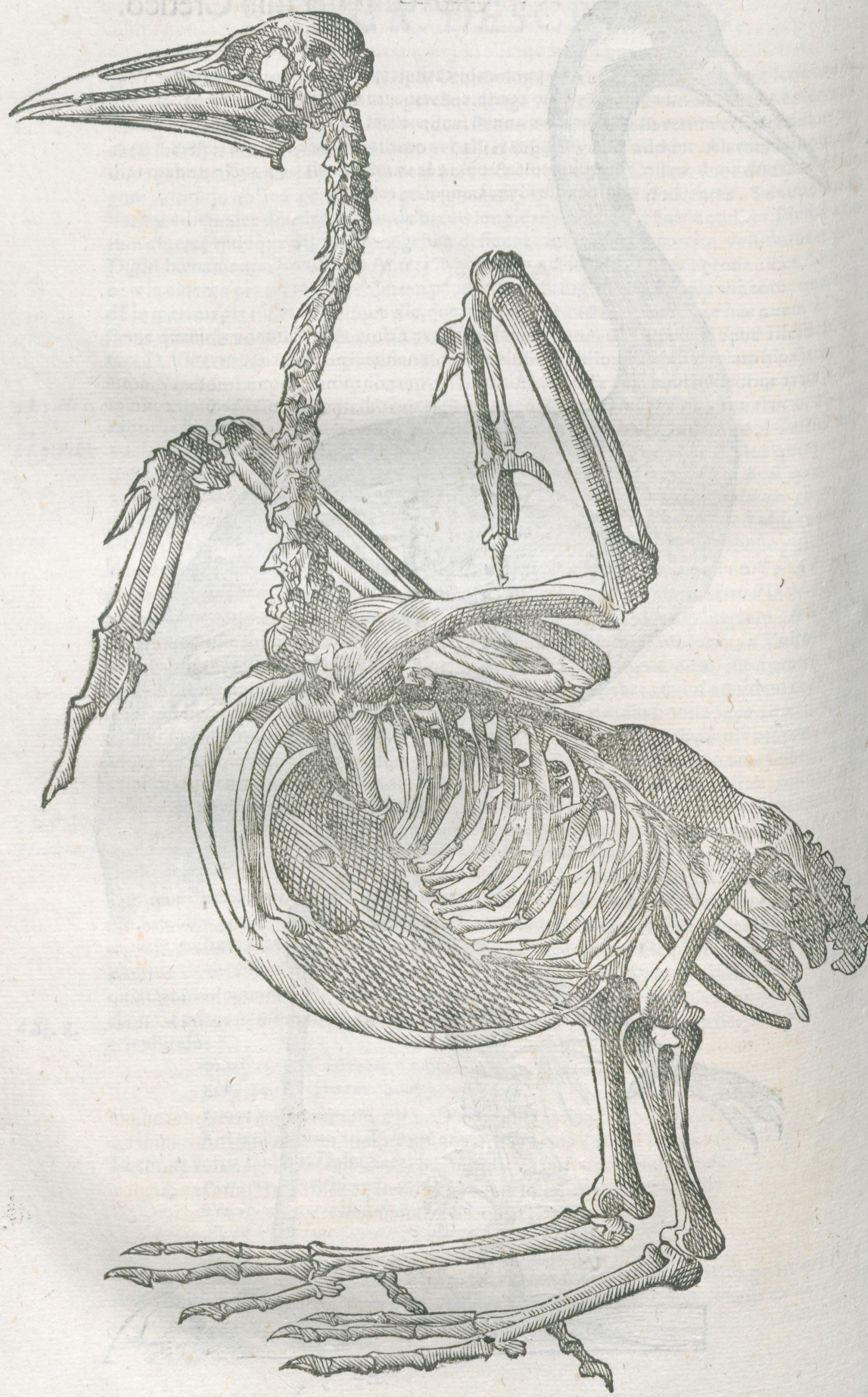
Philoxenus, vt fama eſt, aliquando Cytherius
Tricubitalem optauit habere gulam
Quod aiebat longiſsimo tempore vt deglutiam,
Et omnium cibariorum diuturna voluptate perfruar.

Sed Philoxenum quoque Eryxidis à Plutarcho memorari Cęlius annotauit: quare nihil definit Ornithologus. Lambinus ait in ſuis ad Ariſtotelis Ethica commentarijs ex his citatis

Grus cum geranio Cretico.

Gruis ſceleton.

Athenæi perſpicuum eſſe, Philoxenum illum κοθήριον à loco, τὸν Ἐὐξιδος à patre eſſe appellatum. Gyraldus dialogo nono hiſtoriæ poetarum duos Philoxenos facit; Cytherium quidem poetam lyricum, Ereſſium verò Eryxidis filium tyranni paraſitum. Clearchus non Philoxenum, ſed Melanthium quendam ait optaſſe ſibi τῆς μακραύχενος ὄρνιθος τὸν τράχηλον, ἵν' ὅτι πλεῖσον τοῖς ἡδέσιν ἐνδιατρίβῃ. Atq; hæc circa explicationem illius deprauati loci. Nigræ illæ pennæ quæ harum auium in vropygio conſpiciuntur curuæ vt in Gallis Gallinaceis, alarum ſunt, non caudæ: nam hæc cæterarum auium ſimilis eſt, vt annotat Bellonius, qui inſuper docet quomodo marem à fæmina diſtinguas, mari inquiens caput rubere plurimum, nequa-10quam verò fæminæ. Grues interdum totæ apparent candidæ, vt oculatus quidam teſtis Ornithologo narrauit, & ſe conſpexiſſe Gyb. Longolius teſtatur.

ANATOME.

BELLONIVS inueſtigaturus cur tam longè vox Gruis obaudiatur, in diſſecta aue asperam arteriam longè aliter ſe habere obſeruauit, quam in cæteris animantibus: Vtrimq; enim inſeri in carnem penitus ad os Sternon: Vnde, inquit nobis mirum eſſe 20non debet, ſi huius auis vocem ex tam longinquo loco exaudiamus: neq; reuera alia auis eſt quæ altiorem, quàm hæc vocem edat.

LOCVS.

AMAT eiuſmodi auium genus loca paluſtria, lacus nimirum & ſtagna, item flumina. Omnem terrarum orbem peragrant, nec diu in eadem regione manent: præterea in omni terra, & regione ſponte degere non facile crediderim: Siquidem hic ſemel 30tantum apud Vincentium Campegiũ Gruem v dere mihi licuit. Veruntamen Bellonius nullam regionem aut locum frugiferum exiſtere putat, niſi vel aliqua ſaltem parte anni Gruem alat, & cæteri quoq; claſſici ſcriptores in nulla non orbis parte dari aſtruunt, calidiora tamen loca amare, ac propterea æſtate in Thracia viuere, hyeme aduẽtante ceu frigoris iniuriam euitaturas in Lybiam ſe conferre, & longinquas regiones peragrare. In Theſſaliæ etiam, locis plurimis viuunt, & circa Hebrum flumen, quod iuxta Hadrianopolim in monte Rodope naſcitur, & in Ægæum mare influit, & in Biſtonia Thraciæ etiam regione inter Heſſum fluuium & Hebrum, item ad Strymonem fluuium, qui Macedoniam à Thracia diuidit, vbi maximè per æſtum commorantur: meminit a Lucanus:

Mutant loca.

a Lib. 3.

Deſeritur Strymon rapido committere Nilo
40 *Biſtonias conſuetus aues.*

Et Herodotus tradit Grues in Scythica plaga in æſtate degere; item prope Germaniam, quæ & ipſa Thraciæ ciuitas eſt, vt refert b Plinius: *Totum*, inquit, *cum tractum* (Thraciæ alterum latus à Pontico littore incipientem) *Scythæ Aroteres cognominati tenuere. Eorum oppida, Aprodiſias, Lybiſtos, Zigere, Corcobe, Eumenia, Partenopolis, Gerania, vbi Pygmæorum gens fuiſſe proditur, quos Catizos barbari vocant, creduntque à Gruibus fugatos.* Cayſter etiam fluuius harum auium frequentia celebris eſt. In Ægypto, Lybia & Æthiopia Grues hybernum tranſigere Ælianus author eſt; vnde canit Lucanus.

b lib. 4. ca. 11.

Strymona ſic gelidum bruma pellente relinquunt,
Poturæ te Nile grues.

50In Aſiæ regionibus Gog & Magog circa ciuitatem Cianigainiorum, diuerſas harum auium ſpecies eſſe, ex ſupra allatis Pauli Veneti verbis conſtat. Similiter & in noui orbis inſula Cuba Gruum agmina conſpecta, ex Americæ hiſtoria cognouimus. Apud Anglos quoq; nidulantur in locis paluſtribus, & earum pipiones ſæpiſſimè ſe vidiſſe ait quidam Anglus: quod quidam tamen extra Angliam nati falſum eſſe contendunt.

SEN-

SENSVS.

GRVS, inquit *a* Aristoteles, sensus acrimonia valet, quicquid senserit, voce significat, auditusque vi non inter aues minima, sed maxima, vt ait B. Porta. Et Eustathius summoperè potestatem tactus in hac è celebrauit: Grus sensus acrimonia valet (ἰσάδιτος βςυ) & frigus facilè præsentit: quare fugens frigus & hyberna Thraciæ loca ad calidiora & Oceanum Meridionalem peregrinatur, vel secundum Aristotelem ab extremis ad extrema, nempe à Scythis campis ad paludes, è quibus fluit Nilus, Vtrum autem noctu inter volandum videat, postea dicetur, vbi de nocturno earum volatu egero.

a 9. *Hist. cap.* 10.

VOLATVS.

QVANTVM valeant volandi celeritate hæ volucres, Chorus apud *a* Euripidem in primis demonstrat: nam successu rerum Menelai & Helenæ affectus in Grues mutari exoptat, vt quàm citissimè Menelai aduentum in Laconidem nunciare posset. Canit autem ex interprete.

a In Helena.

Vtinam volucres per aera
Liberaremur è Lybia
Aues augurales
Relictis hyemalibus pluuijs
Cum redeunt antiquissimæ
Fistulæ obtemperantes
Pastoris, qui arenies
Soli campos, & fructiferos
Aduolans personat,
Quando longis visendo collis
Ficinamque nubibus viam
Tran n es medijs volaueritis sub Pleiadibus
Et Orionem nocturnum
Nunciate nuncium
Assidentes Eurotæ Grues
Quod Menelaus Dardani
Euersa vrbe veniat domum.

Cæterùm quæ circa volatum, migrationem, reuersionemq; Gruum obseruantur, ea hoc in loco conscribemus omnia eodem planè ordine, quo Ornithologus: quando scilicet auolent, vnde, quò, quomodo, quàm altè, quo ordine, quibus ventis; item ducis earum & custodum vigilumque historiam addemus: præterea nunquid lapides arenamque gerant, & quam ob causam, & quomodo cùm fessæ sunt, descendant, & noctu quiescant: quando deniq; ad nos & quomodo reuertantur. Quodsi autem, quæ fortè vnius argumenti esse queant, non vno planè loco memorabimus, vel causæ nonnihil subesse existimabit lector æquus, vel festinanti inter tantos lucubrãdi labores calamo ignoscet. Natura omnia imbecilliora animalia migrare ad temporum mutationes docuit, veluti in Anserum ferorum historia dictum est. Coturnices quidem Bædromione, hoc est mense Augusti à Bædromijs sacris ita appellato, vt *b* Plutarchus notat. Grues Mæmacterione; est verò Mæmacterion apud Athenienses mensis, in quo fit æquinoctium, à mæmacta, quod turbidum aera significat. *c* Plinius etiã Coturnices ait semper aduenire ante Grues: vtræq; enim eundem temporis ordinem seruant recedentes & auolantes. Nos, inquit Ornithologus, proximo anno Septembris die vndecimo Grues primùm migrantes audiuimus hora vna ante noctem. Sed Grus, vt est apud D. Ambrosium, frequenter amat peregrinari, & apud Ælianum omnem terrarum orbem peragrat, nec diu in eadem regione permanet, & more Regis Persarum æstiua hybernaq; conficit. Albertus contrà, aues, inquit, quædam non mutant locum, aut vt Grues apud nos continuè hyeme & æstate sunt; licet regio nostra perquam frigida quadraginta septem ferè gradibus latitudinis ab æquinoctiali distet. Cùm Thraciam relinquunt, Ælianus frequentes congregari scribit ad Hebrum fluuium, & vt alij addunt in turmas atq; ordines sese disponunt: Quod in primis etiam testatur Oppianus canens:

b In Aristide.
c l. 10. *capit.* 23.

Ὡς τ᾽ ἐπ᾽ Αἰθιόπων καὶ Αἰγύπτοιο ῥοάων
Τρίπετης γεράνων χόρος ἔρχεται ἠερογώνων, ideſt,
Et velut Aethiopum veniunt, Niliquę fluenta
Turmatim Palamedis aues, celsèque per altum
Aera clamantes.

Cùm igitur iam proximum eſt, vt auolent, hyberni circa Nilum victus deſiderio incenſæ ea, vt ferunt, quæ inter alias ętate maxima eſt, & veluti ſenectute decrepita, ter circa vniuerſum gregem volans diſcedat, ſupremumque vitæ diem conficit, reliquæ vbi hanc primo ſe-10pultura affecerint, edito clamore tanquam deceſſus ſigno rectà in Ægyptum iter faciunt, veluti eleganti carmine perſtrinxit Ioannes Tzetzes, quod Latinè redditum ſic ſonat.

Quando igitur in Ægyptum ſunt reuerſuræ (Grues)
Vbi ad Hebrum fluuium Thracenſem venerint
Primum aggregantur ad materias atque ordines,
Omnium autem ſenior earum Grus, quæ illic ſunt
Circumcurrens vndique atque exercitum luſtrans,
Statim procidens iacet mortua, quam cùm ſepelierint illa
Pergunt ad Ægyptum volatu.

Quod autem frigus Thraciæ hybernum eas migrare cogat, plurimi authores comprobant, 20inter cæteros in primis Ælianus Grues dicit in Thracia naſci, vbi hyems ſolet eſſe atrox, & tempeſtas perfrigida, idcircoque eam amore proſequi, atque in ea ęſtiuo tempore velut patriæ ſedis ſtudio captas degere, medio autumno ſalutis ergò, frigoris vim non ſuſtinẽtes, tanquam terræ ambitum, cæli mutationem, temporumque varietatem ſcientia & cognitione comprehenderint, frequentes in Aegyptum & Lybiam & Aethiopiam proficiſci, vti paulò antè ex Lucano diximus, & *d* Claudianus quoque teſtatur, canens: *d lib. 7.*

—— —— Grues æſtiua relinquunt
Thracia, cum tepido permutant Strymona Nilo.

Item *e* Euripides: Λιβύης Οἰωνοὶ στοιχάδες ὄμβρον λίπουσαι χειμέριον, ideſt, Lybiæ Aues augurales imbrem relinquentes hyemalem. Item B. Mantuanus. *e In Hecuba.*

30 *—— —— Gruibus ſimiles quos bruma coegit*
Quærere littoribus vicina tepentibus arua.

In volatus celeritate, vt diximus, plurimum præſtant Grues, quod etiam Cyrus Regũ potentiſſimus non ignorauit, qui per interualla locorum ſuos tabellarios ita diſpoſuiſſe legitur, vt fatigatis recentes, & nocturni diurnis ſuccederent; vt volantes Grues ſuperarent. Commendat quoq; Homerus harum auium pernicitatem in volando vocabulo κραιπνῆσιν ἀειδόμεναι γεράνοισιν. Quod & *f* Arioſtus poeta elegantiſſimis ſuis verſibus depinxit, vnà altitudinem volatus ſupra Aquilam extollens: *f Cant. 2. St. 49.*

Cominciò à poco à poco indi à leuarſe,
Come ſuol far la peregrina Grue,
40 *Che correr prima, e poi veggiamo alzarſe*
A la terra vicina vn bra cio, ò due,
Et quando tutte ſono all'aria ſparſe
Velociſsime moſtra l'ali ſue,
Sì ad alto Negromante batte l'ale,
Ch'à tanta altezza à pena Aquila ſale.

Iſidorus rationem reddens, cur tam altè volent, excelſa (non excluſa, vt quidam habẽt codices impreſſi) petunt, inquit, quò facilius videant, quas petunt, terras. Sed Orus, Ariſtoteles, Plinius & Oppianus alti huius volatus cauſam non ſolùm ad id referũt, vt longinquam terram, quam petunt proſpiciant, ſed vt ſi quando nubes tempeſtatemque viderint, ſe ſe in ter-50ram referant, & humi quieſcant. Quandoquidem facilè vt alia corpora leuia ventis repẽtinis concutiuntur, & procellis interturbantur, & ſine ordine volantes diſperguntur. Dari poteſt & alia ratio, quòd vbi montes ſuperauerint priores à poſterioribus defeſſi, aut ad volatum tardioribus conſpici poſſint. Quod verò tam noctu quàm interdiù volent, nouum eſt in his, nec in alijs volucribus reperiri poteſt. Quando igitur proficiſcuntur, congruunt, atque conſentiunt, & vt *g* Lucanus ait: *g lib. 5.*

—— —— Primoque volatu
Effingunt varias viſu monſtrante figuras.

Poſtea verò inter volandum ordinem conſtituunt nimirum formam trianguli oxygonij, vt aerem aduerſum faciliùs penetrent. Meminit huius Ioannes Tzetzes, cùm ait:

Hyeme

Hyeme autem veniente in Aegyptum feſtinantes
Triangulum rectangulum faciunt horum volatum
Vt aerem incidant ſic facilius.

h lib. 2. de nat. Deor.

Meminit etiam *h* Cicero, illud ab Ariſtotele animaduerſum, à quo pleraque non poteſt quis mirari? Grues cùm loca calidiora petentes maria transmittunt, triangulos formæ efficiunt, eius autẽ ſummo angulo aer ab ijs aduerſus pellitur: deinde ſenſim ab vtroque latere tanquam remis, ita pennis curſus auium leuatur. Baſis autem trianguli, quam Grues efficiunt, ea tanquam à puppi ventis adiuuatur. At cùm ſpiritus eſt largus, & aër aſperior non vti in tranquillitate volant, lunæ aut frontis in morem curuato agmine, ſed cùm nobilior ijs eſt præcantio. Statim enim, vt ait *i* Plutarchus, in triquetram figuram conducto agmine, cuſpide eius figuræ ſcindunt circumfluum aërem, ne ordines rumpi ab eo poſſint, quamuis *k* Lucanus orbicularem figuram tempeſtate adueniente inſtituere eas canat:

i lib. de ſolert. Animant.

k lib. 5.

Mox vbi percuſsit denſas Notus altior alas
Confuſos temere immixtæ glomerantur in orbes.

Similiter cùm ſe ab Aquila impeti perſpiciunt, orbicularem figuram efficiunt, & contractæ in ſinum, falcatæque exiſtunt, quemadmodum Virgilius de Cycnis ſcribit, vt Seruius annotat ad hunc locum.

Et cætu cinxere polum, cantuſque dedère.

Plinius, inquit Seruius, omnes aues colli longioris, in quarum numero potiſſimùm Grues ſunt, erecto collo volare ait, vt ſequens pondus capitis præcedentis cauda ſuſtentet, vnde & prima plerumque deficiens relicto loco incipit eſſe poſtrema, & in cœtu ſe omnes inuicem ſuſtinere. Quod idem loco citato dicit M. Tullius, *In tergo præteruolantium colla & capita reponunt, quod quia ipſe dux facere non poteſt, quia non habet, vbi nitatur, reuolat vt ipſe quoque quieſcat. In eius locum ſuccedit proxima ijs quæ acquieuere, eaque viciſsitudo in omni curſu ſeruatur.* Itaque hoc volatu imitantur litteras quaſdam, vt innuit, dum canit:

Ingenti clamore Grues æſtiua relinquunt
Thracia, cùm tepido permutant Strymona Nilo
Ordinibus varijs, per nubila texitur alis
Littera, pennarumque notis inſcribitur aer.

D. Hieronymus ad Ruſticum de vita monaſtica ſcribit etiam: *Grues vnam ſequi ordine litterato.* Idem pariter Anſeres ſylueſtres faciunt, qui & ipſi gregatim volantes litteram efficiunt. De vtriſque Tzetzes.

Ταῖς πανὺ δρῶσιν ὅμοιον καὶ τῶν χηνῶν τὰ γένη:
His (Gruibus) *admodum ſimile agunt & Anſerum genera.*

Veluti à nobis cùm de Anſeribus ageremus, dictum eſt. Tetigit eundem ordinem hoc carmine *l* Martialis de Gruibus loquens.

Turbabis verſus, & littera tota volabit,
Vnam perdideris ſi Palamedis auem.

l lib. 13.

m lib. 5.

Et *m* Lucanus ingruente tempeſtate turbari inquiens.

Et turbata perit diſperſis littera pennis.

Sunt qui eam litteram, quam Grues inter volandum efficiunt, Ypſilon comparẽt, alij Alpha delineare volunt exactius quam ypſilon. Prior ſententia tamen magis probatur, inuentionemque illius litteræ ex auium harum volatu obſeruatæ Palamedi aſcribunt. Recentiores quidam non indocti Grues eodem volucri ſuo ordine literam Λ lambda potius repræſentare putant. Illud præterea inter omnes conſtat Cadmum ſexdecim litteras ex Phœnicia in Græciam detuliſſe Α. Β. Γ. Δ. Ε. Η. Ι. Κ. Λ. Μ. Ν. Ο. Π. Σ. Τ. Υ. Hiſque Palamedem Troiano bello quatuor adieciſſe Ξ. Θ. Φ. Χ. quas ſimul cum ordine aciei à Gruibus didicerit. Quod ſi admittimus, Palamedis nec Λ nec Α, nec Υ inuenerit, & merito quiſpiam dubitet, quomodo aliqua iſtarum, Palamedis littera, aut Grues ab eius figura Palamedis aues vocari poſſint. Ornithologus quidem, quod ad ordinis figuram attinet, Grues Λ litteram magis referre exiſtimat, quàm alias, quoniam cùm volant, trianguli, vt dictum eſt, oxygonij figuram exprimant, ſiue tum ſolùm cùm venti vis maior vrget, vt ait Plutarchus, ſiue aliàs quoque, vt alij, & ego in volantibus eam figuram ſæpiſſimè obſeruaui. Ariſtoteles decem & octo priſcas litteras fuiſſe ſcribit, Α. Β. Γ. Δ. Ε. Ζ. Ι. Κ. Λ. Μ. Ν. Ο. Π. Ρ. Σ. Τ. Υ. & Φ. & duas Θ & Χ. ab Epicharmo potiùs quàm à Palamede adiunctas mauult. Scaliger tamen in Auſonium, à figura crucis, quæ in inferiore parte litteræ Φ ſpectatur, verſum hunc confecit, Palamedicas inter litteras recenſens.

Hac crucis effigies Palamedica porrigitur Φ.

Iam

Iam verò Philostratus literam Y non à Simonide, vt multi volunt, sed à Gruibus ipsis adinuentam, vt notat n Stephanus Aqueus, scribens, quòd eam in volatus ordine exprimant, Simonidem, non Palamedem nominat, & Persius dicendo:

An tibi quæ Samios deduxit littera ramos.

Et Virgilius:

Littera Pythagoræ discrimine secta bicorni.

Tam inuentionem, quàm interpretationem Samio Pythagoræ tribuunt. Adeo vt litterarũ inuentio istarum incerta quodammodo sit: nam & o Cassiodorus de litterarum inuentio loquens, non peculiares aliquas litteras, sed omnes ex Gruum volatu Mercurium inuenisse prodidit: Verba autem eius huc adferẽda esse duxi. *Vt aliquid*, inquit, *studiosum, & exquisitum dicere videamur, has* (litteras) *primùm, vt frequentior tradit opinio, Mercurius repertor artium multarum, volatu Strymoniarum auium collegisse memoratur. Nam hodiè Grues, qui classem consociant, alphabeti formas natura imbuente ascribunt: quem in ordinem decorum redigens, vocabulis consonantibusque conuenienter admissis, viam sexualem reperit, per quem altè petens ad penetralia prudentiæ mens possit alata peruenire.* Atque hæc de litterarum inuentione sufficiant; nunc verò de volatu, quæ supersunt dicenda, referamus; Videtur autem etiam hic ordo alias commoditates habere, quod sic ducem videlicet omnes ex æquo prospiciant, & alter alterius prospectum non impediat, & vento secundo etiã ex æquo fruantur omnes. Prouectiores ætate in primo ordine volando collocant, ne scilicet se fatigent, nimirum sequendo, si iuniores præcederent: quod tamen vtrum verum sit, dubito: nam cùm omnes ex ordine ductores sint, & vicissim præcedant, qui fieri potest, vt iuniores postremum locum obtineant? nisi dicantur seniores solummodo vicissitudine quadam ducem agere, aut hos ita principio volatus disponi. Clamorem etiam edunt, ne separentur aliæ ab alijs, & vt prodidit Oppianus, si quam defessam conspexerint, aliæ duæ vtrimque alis subleuant, aut etiam super dorsis ac pedibus ferunt, quos retrorsum cælo sereno extendere solent. Volant flatu secundo, rarò contra impetum venti, nisi fugendo nitentes, quod etiam Ælianus tetigit. Secundos, ait, ventos, & retrò volantes obseruare norunt. Meminit & p Virgilius:

Tela manu iaciunt, quales sub nubibus atris
Strymoniæ dant signa Grues, atque æthera tranant
Cum sonitu, fugiuntque Notos clamore secundo.

Ex quibus hallucinari Gillium Ornithologus meo iudicio non rectè colligit. Quod, inquit Gillius, de gruibus iactat, eas volatum vertere contra ventum, idipsum omnes pisces præclarè intelligunt: semper enim contra fluctum natant. Sic ille, non contra cæteros scriptores, vt Ornithologus putat, & nos etiam supra citauimus, qui non aduersis, sed secundis ventis Grues volare tradunt. Mihi enim aduerso etiam vento volare has aues probabile est ab ijs, quæ q Plutarchus scribit hunc in modum. *Volatus Gruum ad venti rationes accommodatus, non est vnius generis: sed hoc omnibus communiter notum est piscibus, semperque aduersum vndas & fluctum natant, cauentque ne vento secundam caudam incidente squamæ nudatæ corpus nudum exhibeant, idque dolore afficiatur.* De duce totius exercitus, quem sibi volaturæ Grues eligunt, hæc prodidit r Aristoteles: *Ducem etiam habent & eos qui clament, dispositos in extremo agmine, vt vox percipi possit.* Quem verò ceu ducem sequantur, explicat Ioannes Tzetzes seniorem nominans.

Αξαμεναι ἀι γερανοι ποιεῖσθαι τὴω πορεῖαν
Ε χεσι τὸν γεραιτέρον αυταῖς ὁδοπιὄντα, idest,
Cùm cœperint autem Grues iter facere
Habent seniorem inter se iter facientem.

Meminit idem etiam custodum excercitus, dum ait:

Εἶχουσιδε καὶ φυλακάς, και ουραγὸς προυδω.
Habent autem custodes & postremi agminis ductores, quique viam parant.

Idem quoq; Plinius, ex Aristotele, vt apparet, mutuatus, *ducem*, inquit, *quem sequantur, eligunt in extremo agmine per vices, qui acclament* (qui vicissim clament, ne qua deesse videatur, vt quidem citant) *dispositos habent, & qui gregem voce contineant.* Cæterùm non quaslibet in ducem eligunt, sed eas tantùm quæ itineris iam expertes, & natu grandiores, robustioresque quò facilius vim aeris obluctantis alarum remigio infringant; Vt verò proximum est ad extremum agmen regendum easdem deligunt, minores natu mediæ sunt. Præterea ducem vbi defatigatio ceperit, mutant, alius huius in locum succurrit, vt hoc carmine innuit Tzetzes.

Α᾽ ποκά μνοντος τετεδὲ, ὁ μετ αὐτὸν προτέχει
Καὶ καθεξῆς ὑπαλλαγαις τὴω πρὸπτησιν ποιωυται

n In Annotat. in Plinin.

o Lib 8. Variar. cap. 2.

Quo ventu volent.

p Lib. 10. Aeneid.

q Li. de solert. Animal.

r 6. Hist. cap. 10.

Defati-

Defatigato autem hoc (duce) *qui poſt ipſam, præcurrit*
Et deinceps per vices præuolatum faciunt.

Quæ agmen cogit, cæteras, vt ait Iſidorus, voce caſtigat, atq; ea cum raucefcit, ſuccedit alia: Vnde non rectè dixerat Albertus ducem multum clamare, vt omnes conueniant, & quod ſi nimio clamore raucefcat, aliam conſtitui: nam iam ex Tzetze dictum, eſt volando fatigari, vel quod meliùs credo, dux ille & clamore & præuolatu defatigatur. Non minor prudẽtia earum eſt in cibo capiendo, vbi enim in terram deſcenderint, inquit Iſidorus, cibi gratia, dux earum caput in altum erigit in cuſtodiam omnium, cæteræ verò ſecuræ paſcuntur. Quanta inſuper in capienda quiete prudentia? Antequam quieſcant, ducem rurſus conſtituunt, qui erecto collo prouideat, tum cæteræ dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes. Dux ille agmen circumit, & ſi homo aut fera accedat, exclamat, altaque voce inſidias indicat, vt reliquæ expergiſcantur, & de fuga ſibi proſpiciant. Albertus aduerſus inſidias non vnum ſibi ducem eligere ait, & mihi etiam fit veriſimilium, ſed decimam quamque excubias cuſtodire putat, & reuera plures vnà cuſtodias agere Ælianus ait hiſce verbis; *in longiſsimis terræ tractibus noctu reliquæ omnes ſomnum capiunt, tres aut quatuor ad reliquarum cuſtodiam aduigilant.* Nec diſſentit Ioan. Tzetzes.

Αἱ πλεῖους μὲν καθεύδουσι, φυλάττουσι δὲ ὀλίγαι.

Plures quidem dormiunt, vigilant autem paucæ.

Atq; ne ſomno opprimantur, operoſo ac moleſto labore vnico pedi inſiſtunt, altero ſublimi nempe lapillum ſumma cautione cõtinentes, vt ſi quando nimio labore defatigatas ſomnus obrepſerit, edito ſtrepitu ex lapilli caſu expergiſcantur: vnde Plutarchus à Gruibus exemplo ſũpto, quæ de Herculis in dormiendo ſolertia narrãtur, mira nobis eſſe debere nõ exiſtimat. Quæ noctu, inquit, excubans in terra crurum alterutri corpore immittuntur, altero adducto prehenſum lapillum tenent. Igitur illa in retinendo iugit as obrepere diutius ſomnum non ſinit; ſed ſtatim vt remiſere, decidens calculus excitat, arguitque negligẽtem. Itaque non eſt cur idem Herculis adeo quiſpiam miretur, quòd alæ ſubdens arcum hærentem brachio, & dextra clauam regens manu quieſceret. Alij aliam quoque huius calculi, quem vigil ſuſpenſis digitis tenet vtilitatem cognoſcunt. Nam ſi ſomnus vigilantem obrepſerit, lapilli lapſu negligentia in excubando arguitur: Sono enim percepto omnes clamãt, quaſi increpantes vigilis ſomnolentiam. Prudentiſſimum hunc excubãdi ritum Ioan. Tzetzes, qui ſanè in harum auium ſolertiam admirando plurimus fuit, deſcripſit hiſce verſibus:

Ὁ τρόπος δὲ τῆς φυλακῆς ἐστὶν αὐταῖς τοιόσδε,
Αἱ φύλακες μονόποδες ἵστανται τούτων τότε
Λίθον ποδὶ τῷ ἐκκρεμεῖ κατέχουσαι ἑκάστη
Ὅπως ἐὰν ὕπνου; ἄξωσαι, τοῦ λίθου πεπτωκότος
Ἔλθωσι πρὸς ἐγρήγορσιν τὴν αἴσθησιν λαβοῦσαι.

Modus autem vigiliæ eſt ipſis huiuſmodi:
Vigiles vno pede ſtant: harum tunc
Lapidem pede ſuſpenſo detinentes ſingulæ,
Vt poſtquam obdormierint, lapide delapſo
Veniant ad vigiliam, ſenſu accepto.

Hanc tam inſignem alitum vigilantiam imitatum fuiſſe Magnum illum Alexandrum Macedonem cõſtat, ſi quando peruigilandum eſſet, ne ſomni violentia opprimeretur, vas ahenum prope torum adſiſtebat, ſupra quod brachium exporrigebat, pilam, vt Ammianus Marcellinus ait, argenteam manu complexus, quæ ſi quando ipſe ſomno vinceretur, elapſa, ſonoro ſtrepitu, ſomnum abrumperet. Sunt qui Grues migraturas lapidem deglutire velint, vt ita faciliùs ventorum turbini, ac procellis reſiſtant, pondere nempe eius adiuti; cæterùm ſicuti de eiuſdem vſu, ita quoque de veritate multifariã à ſcriptoribus diſceptatur, alijs affirmantibus, alijs contrà negantibus. Inter priores Ælianus eſt, ſcribens lapidem à Gruibus deceſſuris deglutitum firmamentum eſſe, aduerſus incurſiones ventorum, vt ſcilicet & tanquam ſaburra firmentur volantes, & vt habeant vnde prandere poſſint; hunc auri indicem eſſe & poſtquam eo, vbi habitant ſe receperint, reuomere. Ex affirmãtibus etiam eſt Ariſtophanes Byzantinus, ſed Grues ſcribit deuorare hoc lapides, vt cùm bene ſublimes volantes & impetu quodã rectã antrorſum ad conficiendũ iter attendentes, aſpectũ ad inferiora impeditum habent, de via ſeſſæ eos deijciant, & ex lapidum caſu percipiant, ſupra mare ne an ſupra terrã ſubuolent. Nam ſi ad mare lapides deferantur, iter ſuſceptum facere pergunt; ſin ad terram decidant, à volando requieſcunt, vt citat Gillius ex Scholiaſte in Aues Ariſtophanis: vnde Suidas etiam & Varinus deſcripſerunt. Affirmat id etiam Maximus Tyrius, referente

An lapidẽ ferant, & quomodo.

10 20 30 40 50

rente

rente Pierio Valeriano, sed causam aliam memorat lapilli assumendi, nimirum quoniam in volatu fluitare videntur instar nauis, quam agitent impellantq; vndæ, suæ sibi consciæ imbecillitatis, antequam volatui se credant, lapillum rostro suscipere, quo vnaquæque earum velut firmamento vacillaturi volatus vtatur, eamque habeat salutis custodiam. Alij aiunt, vt citat adagiorum author in adagio *Scarabæus Aquilam quærit*, Grues è Sicilia demigrantes montem Taurũ Aquilis plenũ cùm parant transmittere, ingentibus lapidibus, quo vocem cohibeant, in; os sumptis noctu tacitè transuolare, atq; ita deceptis Aquilis tutò deijcere: quod alij de Anseribus feris dicunt, sed fieri potest, vt vtrisque conueniat. Inter 10 negantes in primis est ipse s Aristoteles, hunc in modum scribens: *Grues, vt dictum est, ex vltimis in vltima abeunt. Volant flatu secundo: quod de lapide narrant, falsum est: Lapidem enim eas tenere fulcimento quem vbi ceciderit, accipi vtilem ad auri probationem aiunt.* Albert. quoque id falsum esse dicit, lapidemque qui è grege earum cadit, à pedibus non ab ore cadere ait. Solent autem, vt scribit, aliquando lapides pedibus complecti, cùm digiti pedum eis incuruantur, vt super lapidem dirigant: sed in hunc vsum non peculiarem vllum lapidem, sed quemuis sine discrimine accipere, vt illum etiam quem ouis incubantes interponunt. Possit fortassis hæc scriptorum controuersia sic conciliari atque componi, dicendo Grues longinquum valde iter facturas ore lapidem ferre, pede, vbi breue faciendum est. Admodum enim fuerit laboriosum lapidem longo tempore pede tenere, quod ne homo 20 fortissimus manu instrumento ad præhendendum longe aptiore præstare queat. Tenere verò ore lapidem, colligo etiam ex verbis Plinij, quanquam arenam ferre dicat: Quid enim vetat, si arena sese ingurgitent, lapidem quoque ingerere non possint? Sed pro cibo esse eiuscemodi lapidem, anile esset credere. Fieri præterea potest, vt non omnes inter volandum, sed quædam tantùm lapide sese onerent, quæ nempe cæteris velociores sunt & leuiores, ne alias celeritate volandi præueniant, & defessæ posteriores aciem deferant. Lapides quidem ab ijs proijci Albertus etiam à nautis, in quorum aliquando naues inciderunt, deprehensum testatur: *Certum est*, inquit Plinius, *Pontum transuolaturas primum omnium angustias petere inter duo promontoria Criumetopon, idest arietis frons, (nam ita appellatur Cretæ insulæ promontorium ad Occidentem versus Cyrenas) & Carambin mox saburra stabiliri, cùm* 30 *medium transierint abijci lapillos è pedibus; cùm attigerint continentem, & è gutture arenam.* Coturnices quoque mare traiecturas lapillis se munire idem Plinius & Oppianus tradunt, cæterùm nec hæ etiam tantùm, sed & echini quoque teste Plutarcho idem faciunt marini, quos ait vbi tempestatem fluctusque præcognoscunt, lapillis se saburrare, ne ob leuitatem euertantur, aut vndis obortis auellantur, sed lapillis prægrauantibus maneant. Ridiculum interim, quod scribit Isidorus, Grues post hyemem volantes à montibus Orientes arenas aureas, & aurichalcum lapidem deglutire, & postea in locis transmarinis reuomere; vnde, inquit, dixerunt, qui experti sunt, lapidem quem Grues euomunt, ignis vi conuerti in aurum. Hoc igitur ordine proficiscentes Grues in Aegyptum & loca vicina adueniunt, & vt Aelianus ait, Aegyptios sementem facientes deprehendunt, & mensæ, vt ita 40 dicam, in aruis ciborum redundantia instructæ interueniunt, ac tametsi minus inuitatæ, hospitalitatis tamen & mensæ iure fruuntur. Redeuntes autem non tantum de vigilijs & ordine solicitæ; neque enim habent quos formident, & hostes illis deesse nouerunt. Albertus t Magnus Grues, inquit, in periculis cautæ, extra fidentes. Cùm ab Aegypto in Europam euolant, duces non adhibent. At cùm hinc in Aegyptum redeunt, vbi hostes abesse sibi norunt, & duces & exploratores adhibent. Commentator u in Statium de harum reditu loquens: Elonginquo ait, veniunt (Grues) locus in Asia, quem appellant Pithonis Comen; vbi Grues murmurant discessuræ: apparentque in nostro orbe tam repente, vt nemo viderit venire, sed venisse. Sed hæc fortassis ex Plinio desumpsit, qui hoc tamen de Ciconijs scribit, cum quibus etiam his redeuntibus eadem in recognoscendo probè nidos 50 præcautio est. De vtrisque etiam Aelianus: *Audio*, inquit, *Ciconias cum Gruibus iniurias frigoris fugientes mutatione cæli solum vertere: ac rursus hyberno tempore exacto ad patriam sedem remigrantes cùm illas, tum has, sicut homines domum egregiè nidos suos recognoscere.*

s 8. Hist. cap. 12.

t Lib. 3. de animal. tract. 2. c. 6

u Li. 4. Syl.

COITVS. PARTVS.

CVM Thracium frigus relinquunt (ait idem Ælianus) & ad Occidentem fugiunt, obuio vento, tum fæminæ ad coitum exardescentes, & mares Veneris libidine conflagrantes, inter se complexu Venereo coniungi cupiunt. Coeunt autem vt *a* Aristoteles ait & repetit Plinius, non considente humi fæmina, veluti Gallinæ, sed stante vt Passeres, atque eo modo citò rem Veneream perficiunt. D. *b* Honorius tertio anno parere tradit. Pariunt oua non plus quàm bina, inter quæ lapidem interponunt, quod Coloniæ per annos aliquot in horto quodam expertum se fuisse scribit Albertus. Et alibi, *Grues domesticas*, inquit, *vidimus quotannis lapidem inter oua sua collocare, sed hunc sine discrimine acceperint de lapidibus fortuito inuentis. Dubitari quidem potest, vtrum in libertate lapidem peculiarem qualitaturæ fuissent, & vtiliorem.* Et rursus alio in loco ait; lapidem illum quem ouis incubantes interponunt, nullo discrimine capiunt.

a Li. 5. Animal. c. 2.
b Lib. de Imag. mūdi cap. 10.

EXCLVSIO. EDVCATIO.

QVOMODO excludantur, ne id quidem veterum aliquis aut neotericorum, quos vnquam legi, quod sciam meminerunt. Quamuis id Albertus perfacile scire potuerit, qui eas in horto enutriri se vidisse testatus est alioquin id scire difficile est, quòd plurimum sese ab hominum conspectu seducant, in aere alto semper versantes. Cicurari tamen posse *a* Bellonio, & Petrarchæ crediderim, ac domi enutriri. Oculis consutis in tenebris inclusæ saginabantur teste Plutarcho, & *b* Varro scribit, etiam in auiarijs non solum Anseres, Columbas, Pauones, sed etiam Grues ad saginam pasci, cæterum quo victu, non addit. Ioan. Bruyerinus fruge eas vesci ait Anserum ferorum more, quod etiam Petrarcha innuisse videtur his verbis: GAVD. *Solito largius egrum seui.* RATIO. *Plures pasces Grues rure, plures domi mures: volucrum hospes & vermium &c.* Vnde etiam Virgilius inter alia, quæ agris inferuntur damna, atque nocumenta, Grues & Anseres recenset, canens.

a Lib. de re med. vtriusque furt.
b Lib. de esu carn.

> ———— *Nil improbus Anser,*
> *Strymoniaeque Grues & amaris intyba fibris*
> *Officiunt.*

Et Suidas in Πορίνω: γεώργυ κατενεμοντο χωραν εσπαρμενlω νεωςὶ πυρίνω σιτω, idest *Grues agricolæ depascebantur agrum nouiter tritico satum*: quod item Bapt. *c* Mantuanus per semina expressit, frumentum innuens hisce versibus.

c Lib. 1. de Calamitate temp.

> *Strymoniæ de more Gruis, quæ semina campis*
> *Iacta legens æquæ tepido sub sidere libræ.*

Sed fortè non solùm graniuoræ sint: nam in Thessalicis campis Anserum, & Gruum pascua *b* Plato χlωοβοσκίας καὶ γερανοβοσκίας appellat, fortè non aliā ob causam quàm quod serpentes depascantur. In Thessalia enim secundum Aristotelem copia serpentum nascitur, vt nisi à Ciconijs interimerentur, opus esset colonos migrare, propterea legibus suis Thessalonici Ciconijs ἀντιπελαργίαι & gratitudinem seruant politicam. Et fortè Grues quoq; eandem Thessalonicis rependunt gratiam accepti beneficij, serpentum pestes interimentes, quam gratiam expressisse hisce versibus Ioannem Tzetzem credibile est.

d In Ciuili

> Ὥσπερ καὶ πρὶν εκάλεσαν Ἕλλlωες ἐν Ἀθlώαις
> Πελαργικὸν γερανειαν καὶ τῶν τοιέτων ζώων.
> *Quemadmodum ante vocauerunt Græci Athenis*
> *Pelargicum Gruum munus, & ex talibus animantibus.*

Prætereà *e* Claudianus canens:

e In Epist. ad Seren.

> *E Nilo Pygmæa Grues post bella remenso*
> *Ore legunt rubri germina cara maris.*

Non fruges aut frumentum, sed promiscuè herbarum surculos vorare Grues, innuere videtur: & *f* Homerus Grues ait prope flumina βόσκεσθαι, quod est propriè more boum aut armentorum pasci, quæ gramina & alias herbas ex aruis eligunt, vti etiam Agni & Cycni.

f Iliad. O.

VOX. ÆTAS.

GRVERE propria vox Gruis est, vt legitur apud Ambrosium, & Festus ait, *Grues dicuntur gruere, vt sues grunnire: vnde tractum est congruere, id est conuenire, quia id genus volucrum minimè soliuagum est.* Idem ait Isidorus, Græci vt Pollux & Varinus γλάγγάζειν de Gruibus dici, ἀλάζειν de Aquilis, αλαγγὴ nomen de vtrisque scribunt. Vult Eustathius κλάζειν verbum esse proprium de sono vocis Gruum & auium simpliciter, & abusiuè etiam homines, porcos, & arcus, κλάζειν dici: Sed Ornithologus ait, quod clangor propriè dicatur de Gruum voce, quo vocabulo ab initio statim tertij Iliados Homerus vtitur, semel de clamore Troianorum pugnam ineuntium, bis de Gruum voce, vt in infrà citatis versibus videre est. Inuenio apud a Q. Calabrum.

a lib. 3.

--------- Ταὶ δ' ἔφερορτο

Κλαγγηδὸν κραιπνῇσιν ἐειδόμεναι γεράνοισι.

Id verbum Galli exprimentes gruis dicunt, latini clangere & clangorem edere dicere consueuerunt, Græcos imitati: vnde Bapt. Mantuanus de Grue loquens:

-------- *Caput ardua tollens*

20 *Clangit, & ingenti mouet internodia passu.*

Plerique tamen ex vetustissimis poetis clangorem non exprimunt, sed clamorem. Lucretius:

-------- *Gruum quàm*

Clamor ætherijs dispersus nubibus Austri.

Et Pontanus.

Hic clamore Grues vicerit atque Anates.

Et Bapt. Porta eas ob hunc clamorem clamosas nuncupat: sed cur clamorem potiùs quàm clangorem poetæ nominet, ratio est, quod ipsæ Gruas voce intensa & magno cum impetu prolata vociferentur, atque ita cum voce contendant, vt cum maximè obstrepentibus animalibus comparetur, vt Anatibus, quemadmodum in versu paulò supra citato. Rectè apud 30 Homerum vociferantes Troiani cum Gruibus conferuntur, vtpote φωνητοτέροις ἄλλων τῶν ζώων, idest magis vociferantibus, quam cætera animalia, vt notat Eustathius supra hos versus:

Α'υτ ἂρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἅμ' ἡμεγόνεσσιν ἕκαστοι

Τρῶες μὲν κλάγγῃ τ' ἐνοπῇ τ' ἴσαν ὄρνιθες ὥς

Η' ύτε περ κλαγγὴ γεράνων πέλει οὐρανόθι πρό

Α'ιτ' ἐπεὶ οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον

Κλαγγῇ ταίγε πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων.

At postquam instructi vnà fuerunt cum ducibus singuli.

Troiani quidem cum sonitu clamoreque incedebant vt aues

Tanquam clamor Gruum est in aere

40 *Quæ postquam hyemem fugerunt & immensum imbrem*

Clangentes volant supra Oceani fluctus.

Quam Homeri comparationem etiam b Virgilius imitatus, Dardanidum clamorem describens, versibus pariter venustis & elegantissimis.

b lib. 10. Aeneid.

———— *Clamorem ad sidera tollunt*

Dardanidæ muris: quales sub nubibus atris

Strymoniæ dant signa grues, atque æthera tranant

Cum sonitu, fugiuntque Notos clamore secundo.

Taxat & c Lucretius ingentem Gruum sonum.

c lib. 4.

Parus vt est Cycni melior canor: ille Gruum quàm

50 *Clamor* quum d suprà dixisset, *non opus esse, vt Hirundo contendant cum Cycnis.* Præterea cum hoc loco maximè conuenit illud Antipatri.

d lib. 3.

e lib. 3. de Epigrãm.

Paruus Cycnorum melior cantus strepitus, quàm

Gracchorum nebulis sparsus in Aethereis.

Aristophanes f γέρανον κρώζουσαν nuncupat. Sunt qui Gruibus vocem acutam tribuant, vt Theognis ille vetustissimus, dum canit:

f In Auib.

Ορνίθος φωνὴν πολυπαίδη ὀξὺ βοώσης

Ορνίθος.

Auis vocem, ò Polupæda acutè clamantis

Audiui.

Et g Dantes noſtrum poetarum decus lamentabilem ſonum inter volandum edere ait:

E come i Grù van cantando lor lai,
Facendo in aer di ſe sì lunga riga,
Coſi vid'io venir trahendo guai
Ombre portate dalla detta briga.

g In Infern. Cãt. 5

Habet exemplum ſimile Quintianus.

Atque Grues nimirum querulæ, Pie æque loquaces.

Niſi quis querulas canoras interpretetur, & Q. Calabri exemplo ſe muniat, qui ſtridulum & canorum illis ſonum concedit, τανοφθογγεις appellans, id eſt longum & protenſum ſonum edentes. Quod modò ad ætatem ſpectat, D. Honorius Grues tradit octauo anno ſeneſcere. Leonicus Tomæus tamen, vt infra dicetur, quadraginta continuis annis Gruem domi aluit. Seneſcentes autem vt cognoſcantur, ab Ariſtotele accepimus, Gruum in ſenectute pennas nigreſcere tradente, eiuſq; effectus cauſam eſſe poſſe, quòd pennarum natura earum albicet, pluſq; humoris ſeneſcentibus ijs conſtituatur in pennis, quam vt facilè putredini pateat. Canities enim efficitur putredine quadam, vt ait idem h Ariſtoteles. Albertus eiuſdem rei cauſam affert, terreſtrem naturam humidi ipſarum, quod à calore imminuto non ſatis concoqui ait. Solinus eas in ſenectute fuluas fieri ſcribit. Vtrumque autem verum eſſe poteſt, nam cùm ſenecta lato quodam termino & indefinito circumſcribatur, illum initium & ingreſſum ſenectutis, hoc finem & exitum intellexiſſe probabile eſt.

Ætas.

h lib. 5. de Gener. 5.

GRESSVS.

PONVNTVR hæ aues à Plinio inter eas, quæ ingrediendo pedes ante ſe iaciunt. Et Ennius citante Seruio de Gruibus dicebat:

Perque fabam repunt, & mollia crura reponunt.

Quod & Virgilius de equo loquens imitatus eſt.

Altius ingreditur & mollia crura reponit.

Inter poetas ſui ſæculi percelebris ille Bapt. a Mantuanus perdocto & eleganti hoc carmine harum ingreſſum cecinit.

a lib. 1.4. Calamiti tempor.

It grauis & rario inceſſu veſtigia profert
Strymoniæ de more Gruis, quæ ſemina campis
Iacta legens æquè tepido ſub ſydere libræ,
Si vicina ferat greſſus per rura viator
Tela ferens, arcumque manu caput ardua tollens
Clangit, & ingenti mouent internodia paſſu
Paulatimque viam ſuſpenſo gutture carpit.

Fertur Grus etiamnum implumis tam celeriter currere, vt hominem curſu vincat.

MORES. INGENIVM.

EX ſupradictis notum eſt, quàm ſe mutuo ament iuuent ac diligant, non modò in rebus proſperis ac tuto loco, ſed etiam aduerſis & periculoſo, in quo ab Aquilis aliiſq; rapacibus ſe inuicem tueantur, ad defendant. Propterea Ariſtoteles has inter gregales & ciuiles connumerat, quæ labori communicant eidem, & quarum opus communi efficitur opera: nulla enim hiſce prædandi ratio, aut auiditas, nullæ inſidiæ, nullæ explorationes, quibus ad raptum vtantur aliarum auium, quæ ſingula ijs inſunt, quæ non gaudet commercione, veluti Aquilis Accipitribuſq;. Refugit enim auritia, vt rectè ait Diuus a Ambroſius, conſortium plurimorum, nec ſolùm hæc concordia, hic dilectus erga ſuos ſocios ac gregē exercetur: ſed etiam erga fœtus ſuos, in quos tantus zelus, tantus amor eſt, vt mas & fœmina pro his educandis decerent inter ſe. Refert Albert. ſe oculis conſpexiſſe Gruem marē deijcere fœminam & occidere, roſtro vndecim vulneribus inflictis, eò quòd pullos, quo minus ipſum ſequerentur, abſtraxiſſet. Hoc accidit Coloniæ, vbi Grues manſuetæ generare ſolent. Non poſſum equidē nō ſatis Euſtathiū admirari, qui ſuis ad librū Iliados tertiū cōmentarijs has volucres timidas eſſe ſcribat, cum quibus rectè vociferantes Traiani cōferuntur, nempe

a lib. 5. Hexamer. c. 4.

φωνικα-

φωνικωτέροις ἄλλων τῶν ζώων; τοιαῦτα γὰρ φύσει τὰ δειλότερα, idest, magis vociferantibus, quàm cætera animalia, nam hæc natura meticulosiora sunt. Etenim Virgilius clamorem Dardanidum, quorum animus iam ad prælium accendebatur, cum Gruum clamore comparat, idque ad exornationem & inditium audaciæ, non timiditatis. Quamobrem recte sentit Spondanus dilucidissimus Homeri commentator cum auctoritate plurium veterum, nõ probabilem hanc Eustathij rationem esse, cùm sit à rerum naturalium scriptoribus demonstratum, angustas quoque voces animi angustiam & timorem indicare, & contra. Existimant, inquit Ælianus, Gruis admirabilem sapientiam & prudentiam ad deprehendendam cæli commoditatem, & *b* Plutarchus earum caliditatem suspicit, quod lapidem teneant, vt eo excidente euigilent. Quamobrem cùm his & alijs ingenij multis donis Grus summopere excellat, non mirum est si à Scaligero doctissimo viro animal gesticulatorium, hoc est, quæ gesticulationes discat ceu docilis auis, vocetur; nã libro de arte poetica, inquit, *Saltantem Allobrogem cantatorem videmus* (Psittacum) *capitis gestus depressis agitatisque alis imitari, id quod Grus etiam facetissimè facit*. Aduenæ sunt aues, quæ certo tempore anni à nobis auolant, certo redeunt, quas cùm in auiario amputatis pennis longioribus includimus, inter mansuetas & domesticas, vt ait Gybertus Longolius, viuere discunt, feritatem exuunt ac tunc lasciuiunt, ac gyros quosdam indecoro cursu peragunt.

b Li. de Solert. anim.

CAPIENDI RATIO.

GRVES cùm alijs modis, inquit *a* Oppianus, tum his capiuntur. Cucurbita sicca & decollata excauatur, visco intus illinitur, inijcitur scarabæus, quæ exitum quærens immurmurabit, eo sonitu excitata Grus & capite inserto, caproque scarabæo ipsum etiam cucurbitæ vas oculis capitique agglutinabit, vt eo pennis hærente iam neque visu, neque progressu vti valeat, sed vno in loco consistat, donec ab aucupe manibus capiatur, si desit Scarabæus, cæpe folium in aluum iniecisse cucurbitæ sat fuerit. Laqueis etiam capietur facilè, si quis arundinem sectam vtrinque perforet, & exiles festucas imponat, ac perforatum lapidem ab arundine suspendat. In media autem arundine ferreum acum figat, & fabam ei inferat, quam Grus respiciens laqueo caput insinuet. Hac arrepta iam retractura caput, collum illaqueatum sentiet; perceptoque dolo sursum euolare nititur, sed lapidis pondus obsistet, donec ab accurrente aucupe comprehendatur. Huc vsque Oppianus. Apud reliquos veteres scriptores pedicæ ac retia celebrantur, quibus Grues capiuntur, *b* Virgilius hyberno tempore ait:

a Lib. de aucup.

Tum Gruibus pedicas & retia ponere ceruis.

b Georg.

Alibi *c* autem apud eundem filia Metabi.

Strymoniamque Gruem funda deiecit.

c Æneid. 11.

Sic Grus apud Apitium retibus vel pedica capta in culinam rapitur, & Pantheron à Budæo dicitur retis genus, quo Galli ad Passeres, Grues & Sturnos vtuntur. Apud *d* Horat. laqueo capitur; nam ijs quoque capiendi modus apud antiquos in vsu fuit.

d Epod. 2.

Pauidumque leporem, & aduenam laqueo Gruem
Iucunda capiat præmia.

Et in epigrammate quodam veteri legimus.

Α'ι κοιθε γλάρεων λαιμοπ. ἐδαι γεράνων.

Nam hic λαιμοπέδη idem est quod διρασπέδη, idest laqueus, quo gula auium constringitur, cùm capiuntur. Ab Auibus rapacibus quoque prehenduntur, vt Aquilis & Falconibus. Albertus ait, quod Herodius (sic vocat Aquilam Germanam) altissimè volat; nam si aues magnæ quas insectatur, altius supra eas euaderent, vt Grues & Ciconiæ, rostrum acie eam interimerent. Recitat *e* M. Paulus Venetus, Grues, Phasianos, Perdices, & hisce similes aues à rege magno Cham dicto venari, Grifalcis, Herodijs, seu Falconibus iuxta ciuitatem Caniganiorum: quod etiam tradit Sigismundus Baro, nempe Girofalcones capere Cycnos, & Grues. Item Crescentiensis; & quomodo Lanarius Falco instituatur ad harum auium venationem supra in eius historia dictum est: Galli Falconem Gruis, quasi Gruarium nominat, qui ad Grues capiendos institutus est. Vidit Budæus Accipitrem ex genere Perdicariorum Palumbis magnitudine Gruem tractim deturbantem, visenda solertia oculis inuolatam, ita vt præda torpens & in terram decidens à cane Leporatio exciperetur. Per Grues mansuetas & domesticas alias capi auctor libri de natura rerum commemorat.

e L. 4. c. 64.

PVGNA CVM PYGMÆIS.

COMMVNIS illa, & ab omnibus ferè recepta opinio de Pygmæorum cum Gruibus pugna, quam γερανομαχίαν appellauit Homerus, non ſolùm inter ignobiles, & indoctos, ſed etiam inter clariſſimos quoſque, & varia rerum cognitione percelebres viros percrebuit: ita quidem vt ſi quis contra hanc, vel verbum vnum in medium protulerit, non modo accuſandus vanitatis, ſed ab hiſce iure optimo irridendus appareat, cùm ipſi potius ſeſe deridendos exponant, & vanitatis accuſandos veritatis defenſoribus. Nos quidem tantam dicendi proteruiam omni ratione præterquam ſolius auctoritatis veterum, alienam æquo animo ferre non poſſimus, veritatem tanquam communem vitæ in contemplatione verſantis ſcopum maximè amantes. Hæc igitur peruulgata ſententia, cùm tot tantoſq; aſſerrores habeat, & veterum præclaros aſſeclas, tamquam tutores ſummos ſuſpiciat, rectè me facturum arbitrabor, ſi ſcriptorum veterum, qui in hanc ſententiam coniurarunt, & eorum qui ſeſe huic opponant, quos paucos cognoui, teſtimonia huc in vnum conferam, & ex hiſce collatis aliquam veritatem aſſequar, & cùm hæc magnam in auctoritate fidem habeat, ab ea incipiam, quæ mihi eſſe maximi momenti videtur. [a] Ariſtoteles non tantùm ſcripſiſſe ex aliorum ſententia, ſed neſcio qua de cauſa id ratum habens aſſeruiſſe viſus eſt his verbis, in quibus aduertendum etiam quod videatur ſibi de migratione contradicere. *A verno autem,* inquit, *ex tepida regione ad frigidam ſe conferunt æſtus metu futuri. Et alia de locis vicinis diſcedunt, alia de vltimis, propè dixerim vt Grues faciunt, quæ ex Scythicis campis ad paludes Aegypto ſuperiores, vnde Nilus profluit, veniunt quo loco pugnare cum Pygmæis dicuntur. Non enim id fabula eſt, ſed certè genus tum hominum, tum etiam equorum puſillum (vt dicitur) eſt, deguntq; in cauernis; vnde nomen Troglodytæ à ſubeundis cauernis accepere.* Et Philoſtratus [b]: *Pygmæos*, inquit, *ſub terra degentes ſupra Gangem poſita loca incolere, & ſicut fama de ipſis prædicat, viuere non vanum eſt.* Et Baſilis apud Athenæum Pygmæos aut homines eſſe paruos, qui cum Gruibus bellantur & Perdicibus inequitant. At Menecles contrà apud eundem, Pygmæos ait aduerſus Perdices & Grues pugnare. Ab his non diſſidet etiã Plinius, ſuos maiores ſecutus, *Inductas*, inquit, *habet gens Pygmææ abſceſſu Gruum cum iis dimicantium*, & alibi: *Geraniam*, de qua etiam alibi nos, *vrbem fuiſſe commemorat, in eo tractu quem Scytha Aroteres tenuere, vbi Pygmæorum gens fuiſſe proditur, quos Catizos barbari vocant, creduntq; à Gruibus fugatos.* Pygmæi, inquit diligentiſſimus Homeri commentator Euſtathius, ſtatura ſua ne cubitum quidem æquant, denominatur enim à pygone; eſt autem πύγων vel πυγούσιον interuallum quod cubitu flexu ad initium vſque parui digiti, vel ad manuum extremam digitis in pugnum, quem Græci πυγμὴν vocant, vt inde etiam Pygmæi à pygone dicti videantur, quòd eorum menſura non cubitum totum, ſed ad pygmen vſque tantum impleant, pertingit. [d] Plinius Pygmæos Spithamæos vocat, & narrari ait ternas Spithamas longitudine eſſe, hoc eſt, ternos dodrantes non excedere. Idem [e] Gellius ferè, aſtruit, inquiens Pygmæi qui longiſſimi ſunt, non ſuperant pedes duos & quadrantem. De his traditur, quod cornua etiam ſibi apponãt, & arietum præſeferentes ſpeciem (ἐν σχηματικριῶν: niſi mauis legere inquit Ornithologus ἐγχηματικριῶν, vt arietibus eos in pugna inequitare intelligamus) vt Hæcatæus ait, crepitaculis quibuſdam ſonẽt, & hoc modo Grues ſuos hoſtes (τὰς πυγμαιομάχους γεράνους) qui breuitatem ipſorum contemnunt, vlciſcantur. Hanc eandem de Pygmæorum pugna hiſtoriam non pauci ætatis noſtræ ſcriptis ſuis ſignificarunt, nouis quibuſdam figmentis rem (vel potius mendacium) augentes. Pygmæi loca montana Indiæ tenent, quibus vicinus eſt Oceanus, vt citat ex Papio Bartholomæus Anglicus, dicuntur pugnare contra Grues, à quibus armati ferro aliquoties deuincantur. Quod idem paulò latiùs [f] alibi tradit his verbis: Supra hos (Aſtomos) extrema in parte montium Spithamæi Pygmæi narrantur, ternas Spithamas longitudine, hoc eſt, ternos dodrantes non excedentes, ſalubri cælo, ſemperq; vernante, montibus ab Aquilone oppoſitis: quos à Gruibus infeſtari Homerus quoque prodidit. Fama eſt inſidentes arietum caprarumque dorſis armatos ſagittis veris tempore vniuerſos ad mare deſcendere, & oua pulloſq; earum alitũ conſumere, ternis expeditionẽ menſibus confici aliter futuris gregibus non reſiſti: Caſas eorum luto, penniſque & ouorum putaminibus conſtrui. Ariſtoteles in cauernis viuere Pygmæos tradit. Cætera de his vt reliqui. Sed Plinius Homerum citans intelligit eos verſus, quos habet principium libri tertij Iliados, quibus pugna *Troianorum cum Gruum pugna* comparar, ſunt autem hi:

A'υτὰρ

[a] 8. hiſt. c. 12.
[b] l. 3. de vi. Apol.
[c] l. 9. c. 22.
[d] lib. 7.
[e] lib. 9.
[f] lib. 7.

Α'υτὰρ ἐπεὶ κοσμηθεν ἅμ' ἡμ ἡμεγόνασσιν ἕκαςοι
Τρῶες μὲν κλαγγῆ τε ἐνοπῆ τ' ἴσαν ὄρνιθες ὥς
Ἠ'υτε περ κλαγγὴ γεράνων πέλει οὐρανόθι πρὸ
Α'ιτ' ἐπεὶ οὖν χειμῶνα φυγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον
Κλαγγῆ τ' αἵγε πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων
Α'νδράσι πυγμαίοισι φόνον καὶ κῆρα φέρουσαι.
At postquam instructi vnà fuerunt cum ducibus singuli.
Troiani quidem cum sonitu clamoreque incedebant vt aues.
10 *Tanquam clamor Gruum est in aere*
Qua postquam hyemem fugerunt & immensum imbrem
Viris Pygmæis cædem mortemque ferentes.

D. f Augustinus etiam Pygmæos admittere videtur, & qualis apud nos ratio redditur de monstrosis hominum partibus; talem etiam de monstrosis quibusdam gentibus reddi posse putat, Deus enim, inquit, creator est omnium, qui vbi & quando creari quod oporteat, vel oportuerit ipse nouit &c. Augustinum sequitur Scholiastes eius Ludouicus Viues. Iam vero g Strabo diligentissimus antiquorum perscrutator ab his omnibus dissentit, & inter poetarum figmenta enumerans, allatis eisdem Homeri carminibus. *Non enim*, inquit, *per Græciæ quidem loca Grus ad meridiem delata spectatur: in Italia vero & Hispania nullo modo vel Caspia vel Bactriana. Ad meridianam igitur oram maritimam cunctam extendente Oceano, ab vniuersa fugitantes hyemem & traditos in fabulis Pygmæos. Quod si posterioris ætatis homines Æthiopas ad eos,* 20 *qui iuxta Ægyptum habitant solos traduxerunt. Sic etiam Pygmæorum sermones nihil ab antiqua pertinent.* Hæc ille, & rursus: *Qui autem*, inquit, *Erembos fingit proprium vnum Æthiopiæ genus, & aliud Bephroniorum, & tertium Pygmæorum, & alia innumerabilia minus credulitatis consequentur, cum præter hoc quod haud fide digna proferant, quandam historicæ & poeticæ confusionem demonstrant, similesq; sunt illis, qui sidonios in mari Persico aut alibi ad Oceanum ferant, aut Menelai errorem Phœnicum extra Oceanum ponentes.* Huius incredulitatis causa est non minima, quod sibi ipsis dicendo inuicem aduersantur, itaque si Pygmæi non sint nec eos cum Gruibus pugnare necessarium est. Idemque eodem libro confirmat hisce alijs verbis: *Nec Aschyli qui* 30 *canino capite & oculatis pectoribus & monoculi. Quibus in rebus nec ipsis qui pedestri sermone historiæ formam conscribunt, mentem in multis adhibemus, nisi fabulamenta eos scribere confiteantur. Namque initio statim clarum est, eos fabulas sponte sua contexere, non per ignorantiam, sed impossibilium figmento admirationis & voluptatis gratia. At per ignorantiam putantur, cùm maxime & crediblliter talia de occultis & ignoratis per fabulamenta conscribant. Hesiodum nemo vtique inscitiæ criminaretur, qui semicanes & longa ferentes capita dicit & Pygmæos. Hæc enim haud Homeri sunt fabulosa fingentis, quarum è numero & isti sunt Pygmæi.* Et idem author vniuersos h alibi Indiæ scriptores, fabulamenta scriptis commendasse affirmat, vt erant Megasthenes & Deimachus, quorum fides prorsus abroganda, nam & hi sunt, qui etiam Pygmæorum aduersus Grues pugnam & decantata iam pridem ab Homero prælia innouerunt. Nos quidem huic postremæ auctorita- 40 ti subscribimus, & quæ de Pygmæis referuntur in poetica fabulamenta scripsisse, quæ primùm inter poetas qui extant, Homerum excogitasse & scripto mandasse constat, ac inter suos Iliadis libros mira quadam suauitate miscuisse: summo enim studio suis similitudinibus auditorem lectoremque instruit, vt eleganter ad Homerum in πυγμαιομαχία notauit Eustathius inquiens: per Gruum comparationem Troianorum tumultum amplificat. Pygmæos autem tanquam iucundam fabulæ partem introducit, animos auditorum adducit more solito. Hunc igitur poetarum principem etiam cæteri quotquot sunt poetæ imitati sunt, comparationis tam in heroum, ac principum pugna describenda, quàm etiam in alijs, conuenientis aptæque similitudinis suauitate allecti, cuius postea frequens vsus in scriptis fabulæ fidem dedit. Oppianus,

f Li. 16. de Ciuit. Dei cap. 8.

g Li. 1. Geograph.

h Lib. 2.

i Lib. 1. de piscib.

50 *Et veluti Æthiopum veniunt, Niliique fluenta*
Turmatim Palamedis aues, celsæque per altum
Æra labantes fugiunt Athlanta niuosum,
Pygmæos imbelle genus paruumque fatigant.
Non perturbata procedunt ordine densa
Instructis volucres obscurant aera turmis.

Et alij quoque poetæ quamplurimi hanc eandem γερανομαχία recensentes ad risum plerunque & ad iocum vtuntur: Iuuenalis,

Ad subitas Thracum volucres nubemque sonorem
Pygmæus paruis currit bellator in armis

Mox

Mox impar hosti, raptusque per aera curuis
Vnguibus à sæua rapitur Grue.

Et Bapt. Mantuanus:

Pygmæi breue vulgus iners plebecula, quando
Conuenere Grues longis in prælia rostris
Sublato clamore fremunt, dumque agmina magno
Hostibus occurrit, tellus tremit Indica, clamant
Littora, arenarum nimbis absconditur aer
Omnis & inuoluit puluis Solemque polumque 10
Et genus hoc hominum natura imbelle, quietum
Mite facit Mauors, pugnax, immane, cruentum.

k lib.1.Coturn.c.24.

Citantur à Iusto k Lipsio Papiniani de Domitiani ludis versus isti, quos quanquā Pygmæos non nominent, sed pumilos; qui cum fœminis in pugnam proficiscuntur, hic tamen inseram, tanquam de illis agerent; nam Grues pugnantes nominant.

His audax subit ordo pumilonum
Quos natura breui statu peracte
Nodosum semel in globum ligauit.
Edunt vulnera conseruntque dextras 20
Et mortem sibi qua manu minentur,
Ridet Mars pater & cruenta virtus,
Casuraque vagis Grues rapinis.

Sunt qui Pygmæos tam paruos esse velint in Æthiopia, vt sunt pueri septem vel octo annorum, velut legere est in quadam epistola scripta ad Pontificem Romanum. Albertus Magnus, quod apertè cerneret, quæ de Pygmæis traduntur, anilia esse, existimat eos genus Simiarum esse, quod hominum gestus sermonemque imitetur. Mihi vero Simias dari humano sermone vtentes, nouum est; qua de re Deo fauente in Simiarum historia latiùs agam. Cum itaque Pygmæos dari negemus, Grues etiam cum ijs bellum genere, vt fabulantur, negabimus, & tam pertinaciter id negabimus, vt ne iurantibus credamus; quare restat, vt ad veriora sermo noster accedat videndumque est, nunquid alios hostes Grues nostræ habeāt, 30 quibuscum vel pugnent, vel saltem odium exerceant.

SYMPATHIA.

ANTIPATHIA.

INTER Gruum itaque hostes ceu ferocissimi & qui plus negocij ipsis facessunt, Aquilæ sunt, & Accipitres, de quibus quantopere sibi metuant, elegantissima similitudine osten- 40 dit Q. Calaber, quæ talis est. *Circumquaque autem resonabant, inquit, immenso ploratu omnes ædes: ploratus verò fœminarum non dissimilis erat Gruum clāgori, vbi cernunt Aquilam ex alto per aerem irruentem. Non enim est illis animus in pectore prælens, sed solum longo resonant stridore sacram fugientes alitem: sic quoque Troianæ fœminæ alitundè aliæ vlulatum edebant.* Idem odium celeberrimum Hetruscorum decus poetarum Ludouicus a Ariostus indicat, Rinaldū Falconi Gruem persequenti, Angelicam Grui Falconem fugienti comparans.

a Cant.1.

Più che sua vita l'ama egli, & desira,
L'odia, e fugge ella più che Grù Falcone.

Quanquam verò tantopere perhorrescant rapacissimum, & audacissimum illud volucrum 50 genus imbelles alioqui nostræ Grues, attamen non semper ita fracto sunt animo, vt sese defendere aduersus eas non tentent, quin sæpè, cum sese ab Aquila eminus impeti perspiciunt, in orbem, inquit l Ælianus, consistunt, & contractæ in sinum, falcata que existunt, atque ordinatim tanquam acie instructa, speciem pugnæ ostēdunt, quare Aquila regreditur: cæ autem ad tergum præteruolantium collis & capitibus admittentes inter se, & coniunguntur arctius, nullam requiem laboriosi volatus capiunt. Itaque laborem facilem efficiunt. Hæc Ælianus, quibus addendum Grues, quando supra se venientem Herodium, hoc est, Aquilam, vel Accipitrem sentiunt, rostra sua superius erigunt, & prout possunt pro rostri acumine se se defendunt. Hæ eędem volucres, quas ante miro modo inuicem amare diximus ex probatissimis authoribus, nonnunquā ita inter se inuicem etiam dissentiunt, vt inter se pugnā quàm acerrimam

rimã ineant, adeo vt ita pugnantes hominibus sese prius capiendas exponant sæpius, quam pugnam deserant, eiusq; rei testis est a Aristoteles, qui sic alibi scriptum de Gruibus reliquit. *Grues etiam pugnant inter se tam vehementer, vt dimicantes capiantur, Hominem enim expectare potius, quàm pugna desistere patiuntur.* Postremò illud in Grue præ cæteris admirandum est, quòd hausta vitis lachryma, vt b Ælianus prodidit pereat.

a 9. Histor. cap. 11.

b lib. 6. capit. 46.

PRÆSAGIA.

10

MIGRATIO Gruum, vt hyemis initium imminere portendit, ita contrà cùm ad nos veniunt, æstatem præ foribus esse, vel saltem iam ver adesse demonstrat: quamobrem inter veris indicia Gruem vnà cum Ciconia enumerat Bapt. Mantuanus canens:

Iam satio vicina fabis, Grus ordine longo
Cum clamore volat, proiectaque semina campis
Esurit, elingui venit alba Ciconia rostro.

Hinc est quod Hesiodus inter cætera agriculturæ præcepta, quæ nobis reliquit, agricolas admonet vt sedulò obseruent, quando Gruis vocem quotannis altè in nubibus clangentis 20 audiant, quoniam signum hæc auis arationis adferat, hyememq; pluuiam prænunciet. Canit autem:

Φραζεσθαι δ' εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης,
Ἥ τ' ἀρότοιό τε σῆμα φέρει καὶ χείματος ὥρην
Δεικνύει ὀμβρηρᾶ κραδίην δ' ἔδακ' ἀνδρὸς ἀβούτεω.

Contemplare etiam cùm Grus è nubibus altis
Assiduos agitat clangores, inuocat imbrem
Ventorumque hyemem, tempusque inducit arandi.

Idem hoc præceptum legitur apud facetissimum a Comicum his verbis:

30

Σπείρειν ὅταν μὲν γέρανος κρώζουσ' ἐς Λιβύην μεταχωρῇ
Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ φράζει κρεμάσαντι καθεύδειν
Εἶτα δ' Ὀρέστῃ χλαῖναν, ὑφαίνειν ἵνα μὴ ῥιγῶν ἀποδύῃ.

Seminare quidem quando Grus crocitans in Lybiam decidit
Et temonem tunc nauclero dicit suspendenti dormire
Postea autem Oresti chlemam texere, vt non frigiens spoliet.

a In Auibus.

Theogni quoque iubens, vt in tempore laboremus, & quisque opus suum aggrediatur, cui sese destinauit, ne postmodum aliorum diligentia tristemus vt messis tempus accesserit, sumit exemplum à Grue, quæ agricolam ad arandum inuitat. Canit autem.

Arationis tempus.

40

Ὄρνιθος φωνὴν Πολυπαΐδη ὀξὺ βοώσης
Ἤκουσ' ἥ τε βροτοῖς ἄγγελος ἦλθ' ἀρότου
Ὡραίου, καί μοι κραδίην ἐπάταξε μέλαιναν
Ὅττι μοι εὐανθεῖς ἄλλοι ἔχουσιν ἀγρούς.

Auis vocem o Polypæda, clarè clamantis
Audiui, quæ mortalibus nuncia venit arationis
Tempestiuæ, & mihi cor percussit nigrum
Quod mihi florentes alij habeant agros.

Grus, inquit Elias Venetus Scholiastes, quo tempore ab Aquilone ad nos redit, incipiendam esse arationem admonet. Auienus denique dililigentem agricolam lætari, vbi primam Gruem volantem obseruauerit, pigrum verò, si hæc auis tardius aduenerit, monitus nimi-50 orum vterque tunc arandum esse, cùm Grus superuolans clangore suo id indicauerit.

——— *Quin & gaudebit arator*
Flebe Gruum prima: gaudebit tardus arator
Agmine pigrarum.

Sic enim transtulit Auienus hoc Arati:

Χαίρει καὶ γεράνων ἀγέλαις ὡραῖος ἀροτρεύς,
Ὤριον ἐρχομέναις· ὁ δ' ἀώριος αὐτίκα μᾶλλον, idest.

Agricola qui messem celeriorem (vel tempestiuè serere) desiderat, gaudet Grues maturiùs migrantes apparere: contrà qui tardiorem messem vel sementem (Theon vtroque modo exponit) optat, tardiori Gruum aduentu lætatur. Solet enim mox à Gruum migratione

hyems

hyems & pluuia ingruere, eaq; citiùs, si Grues maturè, & in magnis turmis appareant, tardius verò cùm sero, & non in magnis turmis, sed per interualla & pauciores, & passim moram diutius trahentes migrant. Quod tempus indicaturus Theocritus, Gruem ait aratrum sequi.

> Α αἶξ τὸν κύτισον, ὁ λύκος τὰν αἶγα διώκει
> Α γέρανος τ' ἄροτρον, id est,
> *Capra cytisum sequitur, & Lupus capram*
> *Grus aratrum.*

Dilucidè admodum id tempus depingit Baptista Mantuanus.

> *Cùm redis autumnus, chelasque ingressus Apollo*
> *Mitigat ardentem tenebris maioribus æstum*
> *Cum rediere Grues, cùm nix alpina reuerti*
> *Incipit, & primis albescunt rura pruinis.*

Et alibi iterum:

> *Lux ea Septembris vicesima serendi*
> *Principium faciens, nam tunc Athlantides orto*
> *Sole cadunt, redeuntque Grues, & semina sulcis,*
> *Iacta legunt.*

b l.10.Fast. Eleganter denique *b* Ambrosius Nouidius de Octobri.

> *Ecce polo octauus modo quæ splendere calendis*
> *Cœperat, aurora tota sequente micat.*
> *Ipse sed agrestis videt hanc dum mane supinis*
> *Et quæ sint secum tempora fortè putat.*
> *Strymonia cinxere Grues longo ordine cælum*
> *Ostendit clamans, continuitque in anum.*
> *Atque dies, inquit, iam sementina rediuit*
> *Hactenus & iunctos increpat ille boues.*

c l.1.c.44. *d lib.7.c.7.* Pluuias in primis portendit hoc volucrum genus, easq; accersere fama est teste *c* Æliano, clamitantes. *d* Alibi etiam turbulentè vociferantes, tempestatis atrocis minas intelligen- ti significare testatur. Imminente tempestate, non solent teste Arato, in alto oblongi Gruum ordines eodem ductu pergere, sed conuersi retrorsum feruntur. Vbi Theon, Grues, inquit, aiunt, cùm pluuiæ futuræ sunt, nec in sublime ferri, nec ita recta pergere, sed retrocedere. Auienus ex Arato transtulit sic:

> —— *Si Thraciæ per apertam*
> *Sponte Grues trepidant, nec sese audacius æthra*
> *Committunt.*

Ælianus pariter tempestates ab his alitibus indicari ait, cùm retrò volant. Cùm nauta, inquit, in medio maris Grues uidet reuertentes, & retrò volantes, contrarijs ventis impellentibus, eas ab itinere instituto absistere intelligit. Itaque auium discipulus factus ad portum nauigat, & nauem incolumem seruat. *e l.1.Geor.* *e* Virgilius quoque inter alia etiam signa venturæ tempestatis, aut pluuiæ, Grues refert in altum sese attollentes:

> —— *Nunquam imprudentibus imber*
> *Obfuit, aut illum surgentem vallibus imis*
> *Aeriæ fugere Grues.*

f l. de sign. tempest. Si manè volent & gregatim *f* Theophrastus manè futuram putat ostendere serenitatem, vespere autem, & ad multum tempus, vespertinam quoque tempestatem expectandam. Et si volando retrò reflectant, ac ab incæpto itinere auertantur, tempestatem præsagire: quod postremum ex Theone quoq; dictum est, qui alibi etiam habet sic: *Quod si ventus & tempestas inciderint, retrò ferri solent & ordinem turbare, & metum clamore testari.* Et mox rursus, *Cælo tran-* *quillo licet interdum retrò & inordinatè volent, æqualem tamen & continuum* (λεῖον) *volatum peragunt.* Fieri quidem videtur, vt cùm aer durior densiorque (vt fit propter ventos & frigus & pluuias) occurrit retrò vertantur Grues: cùm contrà lenis, placidus & æquabilis est, rectà pergant. Expressit hæc quoque Auienus, cùm canit.

> *Tunc & Strymonias circumuolitare* (fortè rectà volitare) *repentè*
> *Suscipes, & per apta* (versus est mutilus) *vbi mitior annus;*
> *Sponte procellosum disiecerit aera cœli.*

Antonius Mizaldus hæc sequentia omnia inter signa pluuiam præsagientia refert. Clangentes aeria & prauia nubila pinnis alarum scribentes venientium pluuiarum fidem cum alijs & ve-

& vehementer faciunt, & augent. Huius causam refert ad animalis imbecillitatē, inquiens tempestatum excessus non ferunt Grues, ideoq; horizontem eum, quē de vaporoso aere, & suggerentibus nubibus destinatum pluuijs agnoscunt, mutuò clangore sub Pythagoræ litera se colligentes, celeriter præteruolant. Addit præterea non multùm à prædictis diuersa; Grues ab imis vallibus fugientes, & volatum humilem obliquè molientes, eumque in locum, vnde euolarunt, reuolantes pluuiosæ tempestatis, & hybernæ constitutionis præcones perhibentur, nec quoq; id absq; ratione. Corpus habent ad patiendum peropportunum propterea valles idonea aquarum conceptacula, emissariaq; libenter non conquirunt.
10 Porro demissum volatum exercent, quia tunc,

Austri permadiai nubila summa tenent.

Reuolant, vnde euolarunt pluuia & tempestate (ceu Herculea claua) ne vlterius progrediantur arcente. Idem Mizaldus, Grues, inquit, mane gregatim conuenire si videbis, vel vnde migrarunt, ilico remigrare, hyemalem tempestatem proximam esse moneberis. Item Grues tacitum securumq; volatum gregatim moliri, nec ilico pedem referre si animaduertes, blandam serenitatem (*nam tempestatum vt diximus, excessum egerrimè ferunt*) nunciare ait. Plinius item Grues author est silientes per sublime volantes, serenitatem indicare. *Ante blandam tranquillitatem*, inquit Aratus (cum longam tranquillitatem futurā præsentiunt) *Grues omnes simul ad eundem cursum* (volatum coniunctum vno continuo or-
20 dine, & rectà extensum) *ceu bona spe fretæ* (ἀσφαλέως, tutæ à tempestatibus) *pergent, neque retro se conuertent in serenitate volantes*. *g* Aelianus quoque silentio & quiete volantes serenitatem & *tranquillitatem* promittere Grues testatur: quòd si verò turbulentè clamitent, & turbato ordine volent, *acerbam tempestatem denunciare*. *Deniq; cum volant, nec iter flectunt*, Theophrastus tranquillitatem polliceri asserit, quoniam Grues non antea volant, quàm aerem *prospexerint* vndiq; serenum.

g lib. 7. c. 7.

DENOMINATA.

30 Γ Ερανίον apud *a* Dioscoridem, quædam herba est ita dicta, quòd in summis alis sursum spectantia Gruum capitula insint cum suis rostris. *b* Plinius quoque tradit inter Geranij folia in cacuminibus capitula esse Gruum. Ab Hesychio, & Varrino hæc herba dicitur γέρανος genere fæminino. Latini non ineptè Gruariam nominant. Authoris qui nomenclaturas varias Dioscoridi adiecit Pelonitin ab aliquibus vocari scribit (malim Pelargitim inquit Ornithologus) quod, scilicet instar rostri vel Gruis, vel Pelargi, id est, Ciconiæ, pericarpia sua veluti acus quosdam rigentes proferat) & echinastrum (quòd acus illi veluti spicula in echino rigeant) & Geranogeronta: cuius formæ viriumq; descriptio, omnino eam, quæ pecten Veneris appellatur quibusdam, referre Ornithologo videntur: nec obstat, inquit, quod eadem fortè caucalis alibi dicta
40 videatur: alia enim caucalis Dioscoridis esse potest. Est & alterum Geranium Dioscoridi folijs maluæ, cui in auliculorum cacuminibus apices quidam prominent similitudine Gruini capitis cum rostro, aut caninorum dentium, nullo in medicina vsu. Sunt in folliculo illo (pericarpio) Geranij secundi cum viridi colores alij plures, præsertim cinereus, tam præsenti totius colli capitisq; & rostri Gruini imagine, vt aptiore pictura ostendi à peritissimo pictore animalis eius tota ea pars non potuisset, vt notat Marcellus Virgilius. Est & Gruina inter secundi geranij nomenclaturas apud Dioscoridem. Ornithologo quidem eadem nominis ratio à Gruini rostri similitudine ad pericarpia in hisce stirpibus, in vtroq; Geranio conuenire videtur, etsi authores secundo tantùm generi hos acus ascribant, cui folia, vt maluæ vulgo cognito, pedem Columbinum vocant. Plinius Geranij genus vnum folijs
50 cicutæ facit minutioribus; alterum verò anemonæ folijs &c. Putat Ornithologus hæc eum ex diuersis authoribus descripsisse, & vnum Geranij genus (*possunt enim eadem folia vel anemonæ comparari, vel cicutæ vt minora sint tamen*) in duo distraxisse, est & tertium apud nos Geranij genus folijs pimpinellæ, sed magis diuisis, binis è regione, quam acum pastoris quidam vulgo nominant. Herba Roberti, quoq; vulgò dicta, quàm inter sideritides ponunt eruditi, & alia quædam syluestris in montibus ferè nascens radice sanguinea (vnde nomen ei apud Germanos Blut vurtz) apices acuum instar habent eadem qua Gerania effigie eminentes. *Plinius id genus cui folia anemones, radicem, inquit, mali modo rotundam habet*, cùm Dioscorides simpliciter ῥίζαν ὑποστρόγγυλον dixerit, hoc est, radicem subrotundam; ego oblongam, & teretem accipio. Radix è Geranio, inquit alibi Plinius, peculiariter

a Lib. 3. cap. 131.
b Lib. 26. cap. 11.

culiariter ſecundis inflammationibus quæ (legit Ornithologus inflationibus ex Dioſcoride & ipſo Plinio in præcedentibus de Geranio ſcriptis) vuluarũ conuenit. Quinque folij herbam aliqui Germanicè vocant Kran futſz, ideſt Gruis pedem, quaſi γερανοπόδιον, quod vocabulum à Dioſcordie ſpecie Lychnidis coronariæ adſcribitur Γεράνεια, quæ ſecundum aliquos hydna dicuntur, hoc eſt tubera, vt notat Euſtathius. Legitur apud *c* Theophraſtũ. Cranirm, tuber & fungus radice carent; Græcè ſic. ὕδρομύκης πέζος κράνιον. Sed *d* Athenæus pro duabus poſtremis vocibus habet πέζις καὶ γεράνειον, quanquam is locum Theophraſti citat non ſuper carentibus radice, & ſuper habentibus corticem leuem. Hydnon eſt, quod aliqui teſte *e* Theophraſto Aſchion vocant; verùm hic quoq; Athenæus pro Aſchion legit γεράνειον. Quærendum an tuberi appellatio cranij melius conueniant propter rotunditatẽ. Γερανία apud Pygmæos regina fuiſſe legitur, & honoribus diuinis affecta ob ſuperbiam ab irata Iunone in Gruem conuerſa, de qua infra latiùs dicetur, Γεράνεια Gerania (vel vt alij Latinè ſcribunt, Geranea, quod parum refert, cùm à Græcis hoc nomen tractum ſit) fuit vrbs in Thracia (in eo tractu, quem Scythæ Aroteres tenuere) vbi Pygmęorum gens fuiſſe proditur, quos Catizos barbari vocant, creduntq; à Gruibus fugatos, vt ſcribit *f g* Plinius, qui etiã alias locum eſſe refert in agro Laconico, licet Ptolomęus Geraniam Laconico agro tribuat, Geráthæ vrbs Laconiæ eſt Tauſaniæ, ſed apud eũ γέρονται legimus, nõ γέρανθαι, eadem fortè vt quidam volunt cum γερανία, ſiue γεράνεια Plinij Pelleponenſi oppido in Laconia, qđ olim ab Homero ἐνόπη dictum ſcribit Pauſanias, quamuis alij locum quendam Cardanulæ vicinũ Geraniam vocent, & Strabo alios putare πέλανα Ennopen eſſe ſcribat. Geraniæ ciuis λεράνιος dicitur & γερανειάτης; Plinio rurſus in ora Græciæ oppidum eſt Geranea Gerania vocatur promontorium in Mergaride (cuius meminit Lyſias) in mediterranea vergens, ac oblongum indeque à figura nuncupatum teſte Cælio. γεράνεια mons eſt (cuius etiã meminit *h* Plutarchus, ſub quo Thucydides Tripodiſcum oppidũ deſcribit) inter Megarum & Corynthum, à quo ſe præcipitem Ino dedit, cùm fugeret Athamantem, vt meminit etiam Scholiaſtes Pindari in argumento Iſthmiorum. Hunc montem Geraniam fuiſſe appellatã ſcribit *i* Pauſanias, quia Megarus quidam in diluuio aduolantium Gruum clangoremeum tranauerit. Et alij à Deucalione nomen impoſitum arbitrantur, qui Gruum beneficio ſeà diluuij clade ſeruauit & clangorem Gruum ſequendo ad hunc montem primùm appulerit. Γερανεῖδαι Geranidæ incolæ Phocidis ſunt Heſychio & Varino, γεράνεια Gerania Stephano oppidum Phrygię, Geranochrus color eſt Lanæ à Gruibus vocatus apud Hermolaum. Apud Plinium in epidico de Geranio video mentionẽ haberi, corruptis licet vulgatis codicibus. Gerinum, inquit, vel Geranium, & epiphonema ſtatim per annotationem ſubiungit, Geræ maximè. Hanc verò (veſtem) à colore Gruis cineritio puto dictam, vt ea ſit quam Græci σποδιοειδῆ vocant, vt notant Cælius *k* Calcagninus. Γερανοπίπας legitur in ſcripto quodã Hieronymi ad Euſtochium, de ſene quodã monacho. Huic, inquit, inimica caſtitas, inimica ieiunia, prandium nidorib. probat, & altilis γερανοπίπης, vulgo Pipizo nominatur: Quẽ locum annotans Cælius *l* Rhodiginus, ait ſe malle legere γέρων οἰνοπίπας, ideſt, ſenex temulentus, quem plebea, inquit, voce Pipizonem dici ſolitum coniectamus; nam πιπίζειν ſugere ſignificat. At quamuis vterque errores habeat, magis tamen mihi Cęliũ ipſum erraſſe apparet, quem hunc locum obſcurum alioqui ac deprauatum nõ illuſtraſſe corrigendo, ſed deprauaſſe conſpicimus, & Hieronymũ in deteriorem ſenſum detorſiſſe. Quid enim γέρων οἰνοπίπας, ideſt, ſenes temulentus, ſit, non aſſequor, tum præſertim eum ad hunc ſenſum referendum ſit, tùm etiam quod οἰνοπίπας vocabulum non parum ſit Græcæ linguę peritis ſuſpectum; vtrum nam alibi magis, quàm apud Suidam reperiatur, qui annotat κατὰ μίμησιν φωνῆς fictum eſſe hoc vocabulum à πιπίζειν ſignificante μύζειν ſiue μυζᾶν ideſt ſugere, quamuis Atticis in eo ſenſu vſurpatum non ſit. Nam huius vocabuli in fæminino genere ab eo ſumpti & expoſiti (οἰνοπίπας τάς τὰς οἴνους περισκοπούσας) authorem citat Ariſtophanem Comicum Athenienſem hæc verba in ſuis comœdijs ſcribentem:

> Τὰς μοιχοτρόπους, τὰς ἀνδρεραστρίας καλῶν,
> Τὰς οἰνοπίπας, τὰς προδότιδας, τὰς λάλους.

Author theſauri linguæ Græcę ſcribit in vulgaribus editionibus Ariſtophanis non legi οἰνοπίπας, ſed οἰνοποτίδας, quod verum eſt, eamq; ſcripturam longe alijs præfert. Neſcit enim an οἰνοπίπας à quopiam in fæminino genere vſurpetur, cùm ſimilia ei compoſita non à πιπίζειν, ideſt μύζειν, vt Suidas, ſed ab ὀπιπτεύω deriuari, quod eſt circumſpicio. Nec quoque Cælij correctio conuenire poteſt, cùm contra Grammaticas leges & conſtructiones peccet, ait enim γέρων οἰνοπίπας, cùm potiùs dicere debuiſſet, γέρων οἰνοπίπης in maſculino genere. His igitur de cauſis nos aliter hunc locum emendauimus, legendumq; apud Hieronymum cenſemus

c Lib. 1. capit. 9.
d Lib. 2.
e Lib. 1. capit. 10.
f Lib. 4. capit. 11.
g Lib. 4. capit. 15.
h In Arato.
i In Atticis
k In Epiſtolis.
l Lib. 13. Ant. lect. cap. 11.

censemus, & altilis γεράνε πίπας, idest, Vipio vel Gruis pullus, additis mutatisq; paucissimis litteris, ex vno vocabulo duobus factis. Hæcque emendatio apta & maximè rebus, de quibus Hieronymus loquitur, accommodata est. πίπποι enim in plurali numero apud m Athenæum inuenio, καὶ νεοσσῶν ὀρνίθων οὓς πίππους καλοῦσι, idest auium pullos (quamuis me non lateat Ælium Lampridium in Alexandri vita Pipiones pro Columbarum pullis capere) Porro πίπποι quem Pionem Latini transferunt, à voce magis, quàm à quauis alia re nomen traxisse mihi videtur. Quam idem dicit Aristophanis: Scholiastes: λέξιν πεποιηκέναι κατὰ μίμησιν τῶν ὀρνέων, Hesychius κατὰ μίμησιν τῆς τῶν ὀρνέων φωνῆς, dicente n Aristophane:

m Lib. 9.

n In Auibus.

10 Ἰοῦ ἰοῦ τῶν ὀρνέων, ἰοῦ ἰοῦ τῶν κοψίχων.
Οἷα πιππίζουσι, καὶ τρέχουσι διακραγόντες.

Sed notandum est Scholiastem Aristophanis & Suidam, nec non textum Aristophanis scriptum habere πιππίζουσι gemino π. Hesychium verò vnico; quam scripturam esse meliorem vel ex eo patet (vt inquit author thesauri linguæ Græcæ) quod subiungit accipi id verbum pro ποτίζειν. In hac enim significatione vnico π scribendum est, vt πιπίσκειν, vtpote à πίω deriuatum anadiplosi duarum litterarum initialium. Atque ita malim & πίποι pro πίπποι præsertim cùm apud Latinos quoque scribatur Pipiones & pipire vnico p, quæ à Græco originem traxisse extra controuersiam est. Proinde ita correctus hic locus meliorem habebit sensum, nam quod altilis γεράνε πίπω; siue Vipio ab antiquis & alijs quibusdam in de-20 licijs mensarum habitus sit ex Cornelio Nepote apud Gellium notum est, vt mox dicetur, vbi de vsu in cibis tractauero. o Plato γερανοβοτίας esse scribit in Thessalicis campis, idest, gregem Gruum pascentium. Sed Pollux ex Platone γερανοβοσίας legit per σ, hoc dialecto communi; illud Attica. Est & à Gruibus denominatus γερανίτης λίθος, Geranites lapis siue gemma: ita enim p Plinius, *Ab animalibus*, inquit, *cognominatur carcinias marini coloris, echites viperæ, scorpites Scorpionis aut colore aut effigie, Scarites scari piscis triglitis mulli ægophthalmos, caprino oculo, item alia suillo, & à Gruis collo Cerantites*: Legendum autem hic pro collo colore, neque enim collum à cæteris partibus diuersum colorem habet, quo magis ab hac parte denominationem sumeret. Idipsum ante me aduertit diligentissimus Dalechampius, & veteris codicis authoritate comprobauit. Est quoque vox apud q Athenæum τριγέραννον in 30 vulgatis codicibus. Quid autem hæc vox significet, non assequitur Ornithologus. Legitur autem id vocabulum in hisce versibus:

o In Ciuili.

p Lib. 37. cap. 11.

Τριγέραννον.

q Lib. 13. cap. 21.

Ὥσπερ Σέλευκος δεῦρ' ἔπεμψεν τὴν τίγριν
Ἣν εἴδομεν ἡμεῖς, τῷ Σελεύκῳ πάλιν ἔδει,
Τὶ ἡμᾶς παρ' ἡμῶν ἀντιπέμψαι θηρίον.
Τριγέραννον γὰρ γίνεται τοῦτ' αὐθόθι.

Idest, vt vertit Natalis de Comitibus.

Velut Seleucus misit huc ipsam tigrim
Quam vidimus, sed quam Seleuco oportuit
Hinc nos feram misisse contra munere?
40 *Trigerannon? Haud illic profectò nascitur.*

Quo loco interpres mauult legere τρυγέραννον, quod est, magnam Gruem: sed nullam authoritatem adducit, qua hanc vocem etiam ab alijs veteribus vsurpatam comprobet, quod facere debuisset. Ego ne quidem simile quid apud authores comperi, itaque melior atque correctior est Dalechampij versio, qui magnam operam in Athenæum interpretando præstitit; distinguit autem per interlocutores hoc modo.

Athenæus correctus.

A. *Vt Seleucus istuc hanc misit tigrim*
Quam nos ipsi vidimus: ad Seleucum rursum oportuit
Vicissim nostratam feram aliquam nos remittere.
B. *Quam cedo?* A. *Gruem, nulla ibi nascitur.*

50 Legit igitur pro τρυγέραννο duo vocabula diuisa sub diuersis personis interrogante & respondente, hoc pacto, A τί? B. γέρανον. &c. Congruo apud Latinos verbum pro conuenio & consentio, tractum à Gruibus teste Festo, quæ non se segregant, siue cùm volant, siue cùm pascunt. Hinc congruus adiectiuum hoc est conueniens, & incongruè aduerbialiter pro inconuenienter & ineptè vsurpatur: eadem ratione & incongruere. Ingruo est confertim & cum clamore impetum facio, more Gruum, quæ non nisi magno agmine & vehementi clangore volitant, irruunt & incurrunt: vnde r Platus: *Nostri contra ingruunt, vicimus vi feroces*. Et s Columella *etiam ingruent hyeme frumenta iacimus*. Dicitur enim de bello, de pluuia, de tempestate, ruina & huiusmodi. Grus canens gruire dicitur, cantare la Grula Hispanis.

r In Amphitruone.

s Lib. 2.

HISTORICA.

LEONICVS Tomæus philoſophus inſignis, qui cum Florentiæ ſub Demetrio Græcas litteras didiciſſet, primus Latinorum philoſophorum Patauij Ariſtotelem Græcè interpretatus eſt; hic inquam quomodo ex Gruis morte, quam domi ſuæ alebat, & ſibi moriendum breui eſſe coniecit, ſic refert a Paulus Iouius. Peruenit veneranda barbæ canitiæ ad ſeptuageſimum tertium ætatis annum, mediocri ſubſtantia, ipſaq; ciuili frugalitate, & cælebs & felix, quod nemo vel innocentiæ & doctrinæ conſcientia, vel munditia corporis, vel animi nitore beatior ætate noſtra fuerit. Aluerat domi Gruem, de manu ipſius ſenili oblectamento cibaria capientem, per quadraginta annos, Is ſenio tabefactus cum perijſſet, ex eius deſiderio triſte omen concepit, prædixitque nullo laceſſitus morbo, ſe non multo pòſt adamati Gruis fatum, maturo vitæ exitu ſecuturum. Alia de Ibyci Rhegini poetæ Lyrici interfectoribus legitur hiſtoria, & Gruibus præter rerum ordinem ſcelus detegentibus. Ibicum enim illum ferunt, cùm in ſolitudine à latronibus comprehenſus eſſe, & ne occideretur intensè precaretur, additis etiam minis, vt ſi ipſum occiderent, Grues quæ forſan ſuperuolabant, ſceleris tam atrocis vltrices fore: cæterùm cùm non obtemperarent ne quam illi homines, Ibycumque interfeciſſent, per multum quidem tempus ignoto crimine latuerunt, donec tandem accidit, & vnà in theatro ſedentes conſpicati Grues ſuperuolare: nam tunc vno ex illis, vel metus, vel potiùs ludibrij cauſa dicente, Ἴδου, αἱ Ἰβύκου ἔκδικοι, hoc eſt, ecce Ibyci Grues, aliquis ex circumſtantibus ea verba vt accepit, ad magiſtratum detulit, latròq; comprehenſus, facinuſq; confeſſus vnà cum ſocijs pœnas dedit. b Plutarchus futilis linguæ incommoda recenſens, inter alia hoc quoque in exemplum traxit. Ibycus, inquit, poeta cùm in latrones incidiſſet, iam occidendus, Grues fortè ſuperuolantes obteſtatus eſt. Aliquanto poſt tempore cùm ijdem latrones in foro ſederent, rurſumque Grues ſuperuolarent, per iocum inter ſe ſuſurrabant in aurem αἱ Ἰβύκου ἔκδικοι πάρεισιν, id eſt, *Ibyci vitores adſunt*. Eum ſermonem aſſidentes in ſuſpicionem rapuerunt, maximè deſiderato iam pridem Ibyco. Rogati quidnam ſibi vellet ea oratio, hæſitanter atque inconſtanter reſponderunt. Subiecti tormentis facinus confeſſi ſunt. Atq; ita veluti Gruum iudicio pœnas Ibyco dederunt, ac potiùs ſuo ipſorum iudicio, vt dicitur, perierunt. Hæc illle, quæ vnico tantum verſiculo complexus eſt poeta Buſonius:

> *Ibycus vt peryt? vindex fuit altiuolans Grus.*

a In Elogijs virorū doct. elog. 91.

Ibyci mors.

b Lib. de futuli loquac.

Gregorius quidam Nyſſenus Epiſcopus, & Magni Baſilij frater, Hiſtoriam hanc de Ibyci interitu penè totidem verbis exponit libro octauo, in quo de prouidentia diſſerit. Ciuitatem verò Corynthiorum eam fuiſe aſſerit, quæ de latronibus ſupplicium ſumpſit. Quibus ex verbis faciliùs intelligimus carmen in Antipatri Sidonij epigrammate, quo hanc hiſtoriam perſcribit, & σισυφίην κατὰ γαῖαν ait id facinus vindicatum. Epigramma recitabo, latinum à quopiam factum.

Quandam ad deſertum venientes Ibyce littus
Vitam prædones eripuere tibi.
Sæpe Gruum nubem imploranti, quæ tibi teſtes
Aduenere necis cùm morere tuæ.
Attamen haud fruſtra, ſi quidem clangore volucrum
Siſyphio cædem eſt Eumenis vlta ſolo.
Latronum genus heu cupidum lucri atq; rapinæ:
Cur vos nequaquam terruit ira Deum?
Quando nec Aegyſthus, vatem qui occiderit olim
Atrarum occurſus fugerat Eumenidum.

MORA.

MORALIA.

DIVVS Basilius & reliqui omnes sancti Doctores tantis laudibus extollunt vigilantiam Gruum, & commune auxilij studium, vt inde tanquam præclaro, & eleganti sumpto exemplo animos nostros ad consimilia opera præstanda accedant, ac exhortentur. Ita D. a Ambrosius in primis eloquentissimus, dulcissimæ exemplum exercendæ policiæ, & reipublicæ bene gerendæ nobis expressit à Gruibus. In illis (Gruibus) politica quædam, inquit, est, & militia naturalis, in nobis coacta & seruilis. Quam iusto & voluntario vsu Grues in nocte solicitam exercent custodiam. Dispositos vigiles cernas, & cæteris consortibus generis conquiescentibus, aliæ circumeunt, & explorant, ne qua ex parte insidiæ tendantur, atque omnem deferunt impigro sui vigore tutelam. Post vbi vigiliarum fuerit tempus impletum perfuncta munere in somnum se præmisso clangore componit, vt excitet dormientem, cui vicem muneris traditura est. At illa volens suscipit sortem, nec vsu nostro inuita, & pigrior somno renunciat, sed impigrè suis excutitur stratis, vicem exequitur, & quam accepit gratiam, pari cura atque officio representat. Ideo nulla desertio quia deuotio naturalis, ideo tuta custodia, quia voluntas libera. Hactenus ille. Hanc eandem Gruum gubernandi rationem, homines, teste b Æliano, regendi respub. doctrinam primum docuisse tradunt. In democratia illa, dignitatum ea communicatio per vices videtur quandam naturalem cõtinere gubernationem, quale de Gruibus scrisipt apud c Cassiodorum in edicto contra curiales, rex Athlaricus Gottorum. Grues, inquit, naturalem quandam nouerunt exercere concordiam, inter quas nulla priuata quæritur, quia iniquitatis ambitus non habetur: vigilant vicissim: communi cautela se custodiunt. Hic honos nullis admittitur dum omnia sub communione seruantur. His etiam volatus vicaria æqualitate disponitur, vltima fit prima, & qui primatum tenuit, esse posterior non recusat; Sic quodam communione sociatæ sibi sine regibus obsequuntur, & voluntariæ seruiendo liberæ sunt, & inuicem se diligendo muniuntur. Quarum morem scriptores rerum naturalium contuentes politiam quodam modo inter ipsos commemorant, quas ciuico affectu viuere cognouerunt. Has si vos imitamini omnes à vobis prauitatum caluminas excluditis. Hucusque d Cassiodorus, apud quem etiam Theodoricus rex inertiam suam prodere attestatur, quisquis secum multa portauerit, nec cogitet de celeritate, qui delicata se maluerit conuersatione tractare. Grues enim pelagus transituræ, paruos lapillos vncis pedibus amplectuntur, vt nec eorum leuitas nimio vento rapiatur, nec natiua celeritas iniquis ponderibus ingrauetur. Hoc itaque imitari nequeunt, qui se ad publicas necessitates electos esse cognoscunt? Habent & Theologi sua ex Gruibus documenta. Iubentur enim homines earum vigilantiam imitari, quæ cum excubias disponunt, vnum pedem tenent elatum, & in eo lapillum, vt si fuerint correptæ somno, cadat lapillus, ad cuius sonum excitentur. Ita inquam homines iubentur, ne remissè dormiamus, & arcto inertiæ somno sopiti opprimamur, excitemur ad sonitum lapidis cadentis, ad sonitum sanitatis, quæ nos deficit, ad sonitum vitæ, quæ sensim labefactatur, & consumitur; amplectamur mortis memoriam, cogitemus frequenter esse nos ab hac caduca vita migraturos: vt ita à vitijs abstracti, & virtutibus muniti alamus pietatem in Dei potentia, & misericordia contemplanda. Iubemur item vt Grues, misericordes esse, de quibus nimirum sæpius dictum est, quod ad destinatum locum venire contendat, quod excelsa pateant, vt de excelsiori specula speculentur, quas petant terras, quod fidens meatui præcat cateruas, volatus desidiam castiget, voceque cogat agmen: quod vbi raucescit, succedat alia, quòd concors sit cura omnium pro fatigatis adeo, vt si qua defecerit, congruat vniuersæ, lassatasq; sustollant, vsq; dum vires omnino recuperent. Item quod nec in terra segnior earum cura sit, quod scilicet noctu excubias diuidant, & pondu scula digitis amplectantur, quæ si fortè exciderint, somnolentiam arguãt, quod deniq; Aquilas fugiant. Simus ergo misericordes, sicut hæ aues, vt in excelsa vitæ specula positi, nobis & alijs præuideamus, voce ad prædicationes pigros, & tepidos castigemus. Alternatim labori succedamus. Infirmos, & debiles ne in vita deficiant, asportemus. In excubijs domini per orationem & contemplationem vigilemus: domini paupertatem & humilitatem & ipsius passionis amaritudinem, quasi quibusdam digitis apprehendamus, & si quid in mundo subrepere voluerit, statim clamemus, Aquilam id est

a Lib. 5. Hex. c. 15.

b Lib. 3. cap. 14.

c lib. 9. Variar. cap. 2.

d lib. 4. Variar. c. 47.

ſuperbiam & tyrannidem ante omnia fugiamus. Quemadmodum insuper Grues cum vel Aquilam vel Accipitrem ſibi inſidiari perceperint, à duce ſuo, aut custode excitatæ roſtro ſuperius elato ſeſe mutuo defendunt, ita etiam religioſi, qui charitatis cultores gregatim morantur, ducem & vigilem habent, cui obediunt, & quem ſequuntur, vt illius prudentia atq; adhortationibus, vbi vel ab iniquis, vel ab huiuſce parui ſeculi blandimentis oppreſſi, ſimul omnes ſeſe muniant, & aduerſentur. Iracundum hominem Grues etiam perquam eleganter exprimunt. Hæ enim inuicem ita dimicant, vt pugnantes ſæpe capiantur: haud aliter euenit iracundis, verbis & iniurijs inter ſe rixantibus, ita enim intentos litibus ſuis Diabolus nullo negocio rapit. Humilitatis quoque exemplum ex Gruum migratione quam aptè elicitur. Migraturæ enim, ne ventorum ac procellarum violentia opprimantur, arena ſe ſaburrant, vel lapidem pedibus gerunt donec ad exoptatum ſibi locum peruenerint. Eodem quidem planè modo cum nobis omnino ſit hocce ſeculi turbulentum pelagus tranandum, opus eſt, ne terrenæ vanitatis, aut proſperitatis blandiori aura ſuperbiores redditos, & bonorum cæleſtiumq; oblitos in profunda nos tartara, humani generis hoſtis præcipites det, pœnitentiæ arenis, vel memoriæ mortis, & pondere timoris diuini velut lapides nos præmunire, ferreq; quouſque totum tandem iter perfecerimus, hoc eſt, donec, morientes ad ſecuras paradiſi ſedes, vbi omnia ſunt tuta peruenerimus; nam arenam & ſalem, vt inquit ᶜ Eccleſiaſtes, & maſſam ferri facilius eſt portare, quàm virum ſtultum, id eſt, Diabolum, ac ſi dicat melius eſt onus pœnitentiæ, timores, & mortis memoriæ ſuſtinere, quàm in inferno viro ſtulto, diabolo, inquam, ſubiacere. Pietas eximia, & mutuus amor Gruum nos quoq; ad inuicem amandos, pietatemq; colendam adhortari videtur. *Si enim bruta eam exerceant, qualia Grues ſunt, quanto magis homines rationales tam eximiam, & neceſſariam virtutem colant? Grues ſi inter volandum aliqua ſociarum laſſa fuerit, agmenq; aſſequi non poſſit, hanc non tantum non deſerunt, & ignominia non afficiunt, ſed ſuſtollunt, leuantq; & laſſitudinis illius miſerantes ſuper proprijs alis in aere ſuſtinent, donec vires ex quiete recuperet, & cæteris volatu æquiualere poſſit.* Nonne ergo & nos, qui homines ſumus, & brutis præſtamus, cùm vno eodemq; volatu omnes ad æternitatem aſpiremus, *ſi quis ſociorum, aut vicinorum noſtrorum defecerit à via virtutis, ita vt propter peccati aliquam infirmitatem neceſſe habeat poſt alios remanere, debemus fouere, iuuareq; donec emendarit, vnaq; cum nobis volatum continuare iterum poſſit, quoſq; perfectò itinere ad optatam metam perueniremus?* Admonemur etiam eodem exemplo *pauperum miſereri,* eoſque conſolari, ne dura ea paupertate cogente quid iniquè perpetrent. Non minus *ſalutare* documentum eædem hæ volucres nobis *præbent* imminentibus imbribus ducem ſuum ſolicitantes, ne ſcilicet volantes ſe pluuia opprimat. *Monent autem, vt & nos vbi rex noſter, vel dux, vel prælatus piger eſt, & ſocors ad bene operandum, ſuiq; exemplo nos pigros euaſuros metus eſt præfectos noſtros tarditatis, ac ſocordiæ admoneamus, ne ſimul omnes* pluuiæ, hoc eſt, æterna damnatio tardantes præoccupent. Grues cum circa terram volant, tempeſtatem, cùm altiùs, quàm ſolent, ſerenitatem indicant, ita etiam, qui propter humum volitant, temporalibus hiſce addicti, vt ſunt plerumq; auari, tempeſtatem æternæ mortis *ſibi præſagiunt; contra ac illi, qui ceu altè volantes, altioribus & diuinis intenti æternæ proſperitatis* ſerenitatem prognoſticantur, ipſamq; videntur adhuc in terris manentes ſpiritualiter *præſentire. Dicuntur deniq; Grues in montibus Orientis* arenas aureas deglutire, quas tandem in tranſmarinis regionibus enomant: expertumq; eſſe ferunt, lapidem, quem volantes ferunt, mediante igne, in aurum tranſire. *Eiuſmodi aues mundi doctores* denotant, qui in montibus Orientis, hoc eſt, ſacræ ſcripturæ hauriunt, & deglutiunt aureas arenas, *id eſt dicta & præcepta Dei, & prophetarum, quæ tandem in multiplicis ſcientiæ, & gratiæ* conuertuntur, quoniam per prædicationem euomita in auditorum cordibus decoquuntur.

Iracundiæ typus.

Humilitatis.

ᶜ *Cap.* 12.

Pietas quid moneat.

HIE-

HIEROGLYPHICA.

QVAM aptissimè depicta Grus vigilantiæ typus & symbolum hieroglyphicum esse possit, non solùm ex superioribus cuilibet notum esse queat, quam ex hoc etiam Ori Apollonis. *Aegyptiorum*, inquit, *sapientes hominem sibi ab aduersariorum insidijs ca-* 10 *uentem, cum volunt significare Gruem vigilantem pingunt. Hæ enim hoc seipsas præsidio custodiunt, tota nocte per vices excubias agentes.* a Pierius Valerianus Gruem vigilantem exponit lapidem pede sustinentem. Ita sane is Gruem depingit, quemadmodum quoq; quidam typographi, vigilantiæ & diligentiæ monumentum. Ludouicus Dominicus in Italica descriptione theatri Iulij Camilli, inter imagines Ioui attributas: Sub Gorgonibus Iouis (inquit) erat imago Gruis, quæ cælum volatu petens, rostro caduceum tenebat, & elebante è pedibus eius pharetra, sagittæ effusæ per aerem cadebant dispersæ. Similis incon in auersa parte veteris cuiusdam numismatis conspicitur. Grus animum vigilantem significat, qui iam defessus & fastidiens mundũ, eiusq; imposturas, tranquillitatis desiderio ad cælũ euolat, caduceum, hoc est, pacem, & tranquillitatem gerens. E pedibus verò pharetra cum sa- 20 gittis excidit, hoc est, curæ huius mundi relinquuntur. In hanc sententiam Psaltes: *Quis dabit*, inquit, *mihi pennas sicut Columbæ? & volabo & requiescam.* Cælius Calcagninus per Gruem volantem indicari ait sapientẽ sublimia, hoc est, syderalis scientiæ gnarum, hunc enim, teste Oro, ijdem Ægyptij significabant, quoniam Grus altè admodum volet. Mihi ideo per apertis alis, siue volantem Gruem Astrologum indicasse videntur sapientes Ægyptij, quoniam hæc ales per consuetudinem suam altius volando præbeat indicium mutationum temporis, quæ præuidẽtur ab astrologis. Quod tetigisse quoq; videtur Pierius, addens insuper: Quod si quam in alitem Plotinus hominem trãsmutari dixerit, qui absq; sapientia sublimia tractauerit improbius, cùm nullam ille spetiẽ ponat sublimis huius volatus, nempe Gruem ipsam ex Plotini sententia cõmodè pinxerimus. Habet idem Pierius *præterea alia* quoq; 30 symbola hieroglyphica, quæ nequid desit in hoc opere, hic ascribam. Ex eo in primis collegio, quod Grues celebrant *inter se, nonnulli dicunt democratiã (vtor interim eius verbis)* hieroglyphicè significari: cum pluribus enim consultandũ si quid rectè fecisse voluerimus, *& felicem rebus nostris successum optauerimus. Sanè quidẽ apud nostros cõsensus, vnioq;* partium in eandem sententiam, aut rem, latino vocabulo formam ab ipsis Gruibus videtur *accepisse, vt inde congruere pro conuenire dicamus. Si* autem volantem Gruem cum lapillo pinxissent, hieroglyphicum id prudentiam significare dicebatur. Ex probatissimis enim authoribus didicimus, Grues, dum in sublime volant, lapillum ideo gestare, vt lapsu illius explorent supra terrã ne an mare volitent, quod intelligunt ex sono, ac proinde considendum ne, an vlterius procedendum sit. Pulcherrimum illud est, inquit idem Pierius, quod 40 alij excogitarunt hominem, qui cum ætate mores minime commutaueris, sed eodem semper ingenio *perseuerauerit, per Gruis pennas indicari.* Reliquarum *enim auium pennæ per* ætates ferè omnes mutantur, nigrescereq; in senecta perspiciuntur, sed Gruum eodem semper colore *perseuerant. Ego contra ante cùm ex Aristotele, tum alijs etiam Gruum pennas* in senectute nigrescere dixi; nam prius ferè cinerei coloris sunt, adeo vt mirũ sit, quod hoc scripserit Pierius, quare magis probo, quod subiungit hieroglyphicum, inscriptum *Ordinis obseruator.* Quin etiam in moribus, inquit, eadem propositi constantia consideratur cùm Grues *in volatu ordinem pertinacissimè seruent. Quare Palamedes apud Philostratum* Vlyssi obijcienti litteras non ab eo, sed à Gruibus inuentas, respondit is, Grues quidem, quod *ad litteras attineat, nihil adinuenisse,* verũ ad ordinem, quem nunquam Vlysses ser- 50 uare didicisset, earum curam referri. Vlyssem enim aiunt, quoties in bello, aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Aeneæ obuiam fieret, ordinem deserere solitum, & ad imbecilliora declinasse. Non inelegans quoque illud est inscriptum. *Laboris tolerantia.* Inde fatigatum laboribus hominem significantes, alas, vel pedes Gruum in manibus eius statuebant. Ferunt siquidem non lacessescere vllo labore, qui neruos ex alis, aut cruribus Gruis habeat. Ait item Pierius Gruem bicipitem in ostentis feracitatis indicium esse. Appion enim, inquit, tradit, Oenæo in Menide rerum domino bicipitem Gruem apparuisse, vberrimamque eo anno annonam in Aegypto fuisse. Ad hæc auem sub alio rege conspectam quatuor capitibus insignem lætissimumq; frugum omnium prouentum subsecutum. Sunt qui per venientem Gruem, tempus vernum, per abeuntem, hyemem significari tradant; quando-

Vigilantiæ hieroglyphicum.

a *lib.* 17.

Animi vigilantis.

Democratiæ.

quidem ea ales omnino est veris, & hyemis nuncia, modo recedens, propterea quòd calorem, & frigus peregregiè præsentiat. Itaq; cùm frigus ingruit, altè sublata vastum quid inclamat: cùm verò clementius est nacta cælum per interualla vocem emittit, & taciturna propemodum allabitur, atque ita vel ex accessu, vel recessu, & ex earum voce, nunc veris, nunc hyemis admonemur. Hucusq; ex Pierio. Gulosi hominis icon Gruino collo ab Alciato exhibetur, cuius doctissimum emblema, quoniam in hoc opere semel scriptum est, hic non repetimus.

EMBLEMATA.

ALIVD Alciati emblema insciptum Πῆ παρέβην; τὶ δὲ ἔρεξας; τὶ μοι δέον, οὐκ ἐτελέσθη. Quid excessit? quid admisit?

Italicæ Samius sectæ celeberrimus author
Ipse suum clausit carmine dogma breui.
Quo prætergressus? quid agis? quid omittis agendum?
Hanc rationem vrgens reddere quemque sibi.
Quod didicisse Gruum volitantum ex agmine fertur,
Arreptum gestant quæ pedibus lapidem.
Ne cessent, neu transuersas mala flamina raptent,
Qua ratione hominum vita regenda fuit.

Laudat hunc Pythagoræ versiculum plurimũ adagiorũ author, & meritò. Nec si sic exercemur quotidie, fieret vtiq; vt meliores, imo sanctissimi euaderemus. Explicat autem sic:

Lapsus vbi? quid feci? aut officij quid omissum est?

a Embl. 104. ᵃAliud eiusdem emblema cum lemmate QVI ALTA contemplantur, cadere.

Dum Turdos visco, pedica dum fallit Alaudas
Et iacta altiuolam figit arundo Gruem.
Dipsada non prudens anceps pede perculit, vltrix
Illa mali, emissum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui sydere respicit arcu,
Securus fati, quod iacet ante pedes.

Desumptum est emblema ex epigrammate Antipatri Sidonij, qui & ipse argumentum deprompsit ex fabulis Aegypti. Vertit hoc epigramma non inuenustè Ferdinandus Sanctius Francisci frater, qui Alciati interpres est.

Qui prius, & Sturnum matura è messe fugabam
Pascentemq; auidè semina nostra Gruem.
Excutiens torto saxum de verbere fundæ
Arcebam innumeras Alcimenes volucres.
Cum me lethalis talos propè dipsas, amaram
Inspirans bilem faucibus interimit.
En ego qui summum speculatus sum aera, cladem
Non animaduerti, quæ fuit ante pedes.

b Emb. 34. Aliud legitur emblema apud ᵇ Nicolaũ Reusnerum cum lemmate Cura Sapientia crescit.

Siue volat Palamedis auis, Grus, siue quiescit
Arreptum lapidem gestat vbiq; pede.
Peruigilis signum curæ, mentisq; sagacis
Cessantem in vitium, ne malus error agat.
Odi homines ignaua opera, vigilanteq; lingua
Stat vigili virtus firma labore diu.
Scilicet ars vsu, curæ sapientia crescit,
Materiem vitijs dat diuturna quies,
Qui felix, & qui prudens vult esse, laboret
Commoda dij vendunt cuncta labore graui.
Sic & Aristoteles fertur plerumq; lapillum
Peruigil insomnis sustinuisse manu.
Segnitiem fugiat, studij qui flagrat amore
Ignauas odit sorsq; deusq; preces.

EPI-

EPITETHA.

VIRGILIVS *a* Strymoniam Gruem vocauit à loco quo gaudet, Seruius Thraciam interpretatur, vnde & Thracum volucres dicuntur, Antipater Sidonius Βιστονίαν, Thraciam quoque vertit Bordæus. Thracia enim olim Bistonia dicebatur. Eodem epitheto vsus est *b* Lucanus: Ouidius *c* Threiciam. Dicuntur & Melicæ à Gellio, à Melo insula, quam Strabo inter Cretam Peloponnesumq; interuallo æquali sitam à Peloponneso promontorium Scyllænum, à Creta dictynennum habere prodidit; Francisco Petrarchæ etiam Phrygiæ dicuntur; hyberna Rhodopes Grus Statio. Vocantur & Naupli ades volucres, item Διβυασαν γέρανον vocant Babrius apud Suidam. A volatu in epigrammate Græco & Oppiano ὑψιπέτη, Homero ἠερὶη, hoc est, in aere volans (Eustathius etiam matutinam interpretatur) nam & *d* Virgilius aeriam Gruem vocauit, Alciatus altiuolam, Ausonius altiuolam, vagam, profugam aduenam: Quintianus à voce querulam, τανύφθογγον Q. Calaber, idest longum & protensum sonum edentem. A victu Σπερμολόγοι idest granilegæ, quòd scilicet terræ semina perscrutentur. A colli proceritate μακραύχενος ὄρνις, idest, auis proceri colli; ita enim pro Grue legitur ex Melanthio apud Athenæum: à pugna cum pygmæis πυλμαιόμαχος Eustathio: ab ingenio cauta Iacobo *e* Zanazario: à gregario volatu iuncta nescio cui poetæ dicitur; hoc enim epithetum inter schedas meas reperio sine authore, quare versus citabo:

Non aliter quàm si Grus inter nubila clamans
Iuncta volet, pennisque secet stridentibus auras.

A mùtuo denique amore Tzetzes φιλαλλήλας nominauit, idest, inuicem amantes.

a Lib. 11. Aeneid.
b lib. 8. de bel. ciuil.
c lib. 3. de arte.
d lib. 10. Aeneid.

PROBLEMATA.

QVÆRIT Ambrosius *a* Nolanus, cur Grues tardissimè volare videantur, cùm longissima tamen itinera breui tempore conficiant. An quia, inquit, magno sunt corpore; magni enim corporis moles, quoniam hebes est, tarditatem parit, suo vero longo spatio longum tractum passim occupat. Quamobrem citius omnem metitur distantiam: nam longa nauis citius superat cursus spatium quàm breuis, quoniam longioris mensuræ numerus minor est numero breuioris. Ea ratione citius bos tardissimi motus ad metam, quam velocissima formica peruenit. An quia non sentitur velocitas earum, quæ volatu celeri ac magno procurrunt, veloces nempe sunt, quòd multum breui que tempore transeunt. Videntur etiam tardæ quoniam altè volant. Ea enim, quæ à nobis magno tractu semota sunt, cùm etiam moueantur celerrimè videntur non moueri, sed interdum potiùs quiescere, quemadmodum cernere est in stellis ac sole, qui manere creditur, cùm ocyssimè feratur. Altè verò volare Grues inditio est: nam perquam paruo corpore spectantur, dum ita volant, quæ magno sunt corpore ac pedibus, collo & alis maximè patent. Quærit *b* idē scriptor, cur Grues & noctu & interdiu vident & volant? aliæ aues si interdiu, non tamen noctu vident & volant, vt Palumbes, & si noctu, non tamen interdiu, vt Noctua? An quia natura, inquit, Gruum miserta est præter cæteras. Volaturæ enim longissimis itineribus, nisi & interdiu & noctu volarent, nō attingerent optatum sibi & constitutum locum. Nam præterquam quod sunt volatu perenni atq; magno, ne eis quicquam deesset, tributus etiam nocturnus volatus est. An noctu volant non videndo, sed qualitatem aeris ventiuè sentiendo eius regionis lociuè, ad quem volare opus est? Noctu autem eas volare non videndo signum est, nam inter volandum passim gruunt, ita vt dux monere itinera videatur quæ ipsa facit: cæterarum vna & altera respondet, tanquam significaret se ordinem seruare, veluti in hominum ordine fieri solet, cum per obscura iter faciunt. Noctu quinetiā volare secutas aeris qualitates, arguunt aliæ aues, quæ solent medijs tēporibus de frigidis ad calidos, & de calidis ad frigidos locos volare; veluti Hirundines & Coturnices, quæ autumni principio de media Europa ad oras Africæ, atq; veris initio de media Africa ad Europæ littora volatu vno transeunt, qui interdiu & noctu fit; in quo recta seruatur ab Auibus sentientibus aeris qualitas, ad quam transuolant. An noctu etiā volant, quia vident, si non diem diluculum quoddam, quandoquidem vmbra terræ, quę nox est, turbinatur in mucronem.

a Probl. 21.
b Probl. 91

nem. Quamobrem quo productior fuerit ea vndique ambiens lumen ſibi propinquius eſt, atq; magis illuſtrat interceptas tenebras. Non itaque ſi vmbra terræ ſit prope terras multum obſcura, etiam obſcura eſt, in quocunque tractu longiore verſus cælum. Lumen enim quod circumfuſum eſt, lucem quandam in eam profundit. Quamobrē diluculum quoddā illuc accidit eſſe, aut noctem non adeo obſcuram; atq; præter hæc compertum eſt oculum quem illic contingat eſſe: & ſi in nocte minus obſcura maneat, circunquaq; tamen ſpectare lucentem aerem. Ob hanc rationem Olympus mons poſt occaſum ſolis, qui ad radices eius ſit, etiam aliquas horas vertice ſuo ſpectare ſolem, totidemq; horis ante ortum, præcipuè lumen ſolis comperitur. Cùm itaq; eo pacto nox & vmbra terræ ſe habent, Grues longiùs volaturæ, altius ſe tollunt, quouſque lucem ſpectare aliquo pacto poſſint, atque in diluculo quodam volent; vtramq; autem conditionem lucis indeptæ videndo volant, idipſum indicat. Nam cùm noctù volant & ſereno cælo plerumq; altiſſimè volant. An quia in oculorum cōpoſitione præter alia ineſt ſubſtantia etiā vna pellucida non actu potentia lucida; item altera actu lucens, qualis eſt in lignis putridis & in quibuſdam piſcium oſſibus, quarū ſubſtantiarum vtraq; ad oculorum ſtructuras, tum magis, tum minus recipitur. Quamobrem qui oculus parum participauit ſubſtantiam actu lucentem, is in tenebris vicina ſolummodo cernit; qui multum eandem, is in tenebris videt remota quoque non ſolum propinqua; nec alitur in luce ſolis, verùm ratione diuerſa, nam in tenebris videt eo quia ſubſtantia actu lucens efficit ſubſtantiam actu pellucidam, qui erat potentia lucida, cuius eſt actio vidēdi; in luce vero ſolis non videt quidem ob ſubſtantiam actu lucentem. Hæc enim extinguitur à luce ſolis, ſed videt eo, cùm lux ſolis efficit ſubſtantiam potentia lucidam, actu lucidam: oculus verò qui ſolam ſubſtantiam pellucidam potentia participauit, vt in tenebris nihil videt. Oportet enim vt à luce ipſum ad actum euocetur: ita in luce ſolis videt, actu enim ſit. Grues ergo vtramque ſubſtantiam atq; vehementem habent. Quapropter interdiu vident non ob ſubſtantiam actu lucentem, quæ à ſole extinguitur, ſed ob ſubſtantiam, quæ erat potentia lucida, effectam actu lucidam à ſole. Noctu eædem vident ob ſubſtantiam actu lucentem, quæ viget, quæq; actu efficit, quæ potentia erat lucida. Eodem modo eſt oculus felis, muris, canis, equi & quorumcunque eſt actio & nocturna & diurna. Qui oculus verò ſubſtantiam habet actu lucentem multam atq; validam, poſtea lucidam debilem aut minimam; is in tenebris videt, in luce autē nihil aut quam minimùm, vt Noctuæ oculus eſt. Qui verò potentia lucidam multam actu lucentem: nullam autem debilem, is interdiu bene videt noctu nihil, aut perparum, qualis oculus eſt multarum auium atq; hominis. Hæc omnia ille. Aliud problema legitur apud Hieronymum Garimbertum, cur aues quemadmodum Grues & multæ aliæ dormientes quieſcunt, vno pede inſiſtentes, capite ſuper alam condito. Quoniam, inquit, ſomnus eſt quies membrorum & ſenſuum defatigatorum, qui euenit propter vapores à ſtomacho ad cerebrum aſcendentes mediante calore naturali, qui in modum ignis poſiti in vaſe deſtillatorio in vapores reducit nutrimentum ad caput, vbi à frigiditate cerebri denſatus & factus grauior quęrit deſcendere per eaſdem vias, per quas aſcenderat, & deſcendendo occludit, ne calor & ſpiritus viam de corde ad caput vadant, ſed ad cor repellantur, ita omnes dicti vapores incraſſati, aut maxima eorum pars deſcenderint aut reſoluti ſint, & quia motus ſenſus in animalibus naſcitur ex ſpiritibus miſſis à calore cordis per venas ad caput, maximè ad ſenſum communem, tanquam fontem ſenſuum externorum: proinde ex repercuſſione caloris & ſpirituum ad cor de ſupradictis rebus producta, & procreata ſequitur hæc motus priuatio, qui ſomnus dicitur in omnibus animalibus, inter quæ Grus, quod longiſſimum collum habeat, & tenue etiam, meatum habet longum & anguſtum, per quos aſcendentes vapores difficulter (facilius enim aſcēdere poſſunt) natura prouidit, maiorem caloris naturalis quantitatem faciens concurrere in partibus interioribus quo extenuerentur. Itaq; externæ diſtitutæ (hac caloris quantitate) & frigidæ & conuerſim & vertentes ad principium earum, afficiunt, vt aliqua membra retrahantur ad viam cordis, quo ſit vt Grus crure verſus ventrem retracto, dormiat vt pede ſubleuato, & capite ſupra humerum poſito, ſimiliter & multa alia volatilia faciunt, alij ob anguſtiam ſuorum meatuum, alij verò partim quoque propter anguſtiam, partim propter exiguum frigus cerebri, vnde neceſſarium eſt, quo aſcendant multi vapores, primùm antequam poſſint condenſari, non poſſunt multi aſcendere abſq; magno caloris ad cor concurſu, qui concurrens ab omnibus partibus externis, hanc crurum & capitis contractionem facit, quam im multis auibus videmus tempore ſomni, & particulariter in Grue.

Cur vno pede inſiſtens dormiat Grus.

PROVERBIA.

Αἱ γέρανοι λίθους καταπεπωκυῖαι, idest, *Grues lapillos deglutientes*, Suidas ex Aristophane citat, ostendens dici solitum de ijs qui summa prudentia gerunt negocium. Ideoq; inde vulgi sermonem venisse, quod Gruibus hic mos sit, vt quoniam admodum sublimes volant, magnoq; ferantur impetu, neque possint deorsum aspicere, lapillos gestant, quos si quando defatigari ceperint, inter volandum ex alto deijciant, quo videlicet è cadentium strepitu percipiant, vtrum supra terram aut supra mare volent. Quod si lapillus in mare deciderit pergunt viam, sint in terram, interquiescunt. Locum quem citat Suidas, nos suprà retulimus, vbi interpres eadem fermè, quæ Suidas habet. *Gruibus stolidior* γεράνων ἀνοητότερος apud *a* Galenum, nescio quo pacto prouerbialiter effertur. Ibi enim Erasistratus præ nimio aduersus Hippocratem contendendi studio, ne communes quidem omnium hominum notitias obseruat, ἀλλ' ἔτι καὶ τῶν γεράνων ἀνοητότερος εὑρίσκεται, hoc est, *sed ipsis etiam Gruibus minus mentis habere deprehenditur.* Αἱ Ἰβύκου γέρανοι, idest, *Ibyci Grues*, Græcis in prouerbium abiuerunt, quod dici consueuit, quoties sceleribus nouo quodam & improuiso casu proditis, scelesti pœnas dant ijs, quos læserunt. Natum est adagium à Gruibus Ibyci mortem superuolando indicantibus, de quibus suprà.

a Lib. de phlebotomia contra Erasi.

VSVS IN CIBIS.

AVLVS *a* Gellius circa Gruis delicias locum citat è Satyra M. Varronis, quæ περὶ ἐδεσμάτων, idest, de cibis peregrinis & lautitijs inscribitur, vbi lepidè admodum & scitè factis versiculis (vtar eius verbis) cænarum ciborumq; exquisitas delicias comprehendit. Nam pleraq; id genus, quæ helluones isti terra mariq; conquirunt, exposuit, conclusitq; in numeros senarios. Genera autem nominaq; edulium, & domicilia ciborum omnibus alijs præstantia, quæ profunda ingluuies inuestigauit, quæ Varro approbans executus est; hæc sunt fermè, quantum nobis memoriæ est. Pauus è Samo, Phrygia Attagena, Grues Melicæ, hædus ex Ambrachia, pelamis Chalcedonia. Hucusq; *b* Gellius. Idem Varro loquēs de auiarijs, à Romanis ad gulam & luxuriam institutis scribit se ibi greges magnos Anserum, Gallinarum, Columbarum, Gruum, Pauonum vidisse. Testatur quoq; *c* Plutarchus Grues & olores oculis consutis inclusos in tenebris saginasse, qui gulæ erant dediti, alienis temperamentis atq; condimentis gustum nouum obsonio suo conciliantes, vnde, inquit, apprimè manifestum fit, non alimenti aut vsus necessitatisve gratia, sed ob societatem luxum & prodigalitatem nefas hoc ad voluptatem parandam fuisse conuersum. Cornelij Nepotis, qui Augusti principatu obijt, temporibus Grues etiam in pretio erant; præferebantur tamen ijs Ciconiæ, contrà ac æuo Plinij, qui Grues tunc inter primas expetitas scribit, & Ciconiam voluisse neminem attingere. Atque ita *d* Ouidius periphrasticus Gruem intelligens, inter nouas epulas numerat, quæ antiquo illo sæculo notæ erant.

a lib. 7. capit. 16.

b Lib. 3. de re rust.

c lib. de esu carn.

d Lib. 6. Fast.

> *Piscis adhuc illis populis sine fraude natabat,*
> *Ostreaque in conchis tuta fuere suis.*
> *Nec Latium norat, quam præbet Ionia diues,*
> *Nec quæ Pygmæo sanguine gaudet auem.*
> *Et præter pennas nihil in Pauone placabat*
> *Nec tellus captas miserat ante feras.*

Statius quoque in gulæ deditos homines, & ventri suo tantum studentes inuectus dicebat:

> *Ah miseri quos nosse iuuat, quid Phasidis ales*
> *Distat ab hyberna Rhodopes Grue.*

In splendidis Romanorum conuiuijs, qualia præ cæteris Imperatoribus Domitianus celebrauit, fiebant missilia, hoc est, aues varij generis, ac inter cæteras pretiosiores, etiam Grues emittebantur, eo nimirum modo, quo apud nos die D. Bartholomæo sacro, emissis prius varijs auium generibus porcellus coctus spergitur. Meminit item *e* Statius, inquiens:

e lib. 1. Syluar.

Caſuraque vagis Grues rapinis
Mirantur pumilos ferociores.

f lib. 1. cap. 25.

Inter cæteras aues, quas Indos Regi ſuo donauiſſe legimus f Aelianus primo loco Grues ceu gratiores recenſet: dum ait: ſed ne alijs quidem vtcunque minimas animantes contemnit Indorum rex. Siquidem Indi animal nullum ſiue cicur, ſiue ferum aſpernantur. Quamobrem ſubditi, qui in aliqua dignitate ſunt, munera ferunt, Grues, Anſeres, Gallinas, Anates, Turtures, Attagenas, Perdices & Pindulos (aues Attaginum ſimiles) & prædictis minores quaſdam vt Boccalidas (aliàs Barcalides) Ficedulas & Miliarias. Has apertas oſtendunt, vt interior earum pinguedo appareat. Polluci quoq; Grues inter aues nominantur, quod in cibos veniunt. Idem γερανοβοσκίας, ideſt, Gruum paſcua à Platone nominata meminit, vt & hinc pateat haſce volucres apud veteres cibi gratia Anſerum inſtar domi etiam & in villis enutritas. Deniq; Plinius teſtatur Vipiones, ſic inquit, vocant, minores Grues, in Balearibus inſulis in menſarum delicijs fuiſſe. Cæterùm vt de noſtris temporibus aliquid etiam dicamus, Ioan. g Bruyerinus hodie quoque cibos hybernos nobilitare tradit nimirum apud Gallos, & præſertim in amplis familijs. Culinæ, inquit, eas inaſſant caryophyllis perfoſſas & pipere, deinde ſolidas apponunt; durant ſic paratæ multos dies. Tenereſcere aiunt, ſi pendeat & pedibus graue aliquod pondus religetur. Inuenio quoq; apud eundem auctorem item apud alios quoſuis aues præduras, quales in primis etiam Grues ſunt, teneritudinem adipiſci, ſi ex ficu pendeant; hanc enim vim ei arbori ineſſe exiſtimant. Idem author Struthiocamelos cùm corporis altitudine, tum duritia carnis Grues ſequi ait, eſſe, inquam, earum carnem fibroſam & præduram, & præcipuè recenter captarum, proinde antequam edatur, aliquot dies expectandos eſſe. Nullus eſt inquit Hieronymus Mercurialis, admirandæ vir eruditionis, cuius palato hodiè Grues arrideant admodum, cùm & Galenus fibroſam duramque carnem habere dicat, quas tamen tanti fecerunt maiores, vt ex Melo inſula (quod refert Gellius ex Varrone) maximis impenſis Romam vehendas curarent. Quinimo eis pinguibus reddendis magnum ſtudium adhibuiſſe oſtendit Plutarchus. Galeni locus, quem citat doctiſſimus Mercurialis, eſt iſte: *Gruum caro, inquit, tota fibroſa duraq; eſt, qua tamen veſci ſolemus, poſtquam pluribus à morte diebus computruerit.* Paulus h Aegineta quoq; harum auium carnem fibroſam ait, durumque præbere alimentum, minores veteribus humidiores eſſe, promptiuſque concoctioni parere, valentiorem cibum præſtare, atque per aluum facile deſcendere, additq; minus excrementitias aues eſſe in montibus & locis ſiccis degentes, quàm in paludibus. Valentiſſimæ, inquit, Cornelius Celſus materiæ & plurimi nutrimenti omnis grandis auis, vt Grus, Anſer. Raſi etiam Gruis caro craſſa cenſetur neruoſa & fibroſa, difficilis concoctu, & ſanguinem atrabiliarum parit. Pauo perinde atq; Grus, inquit Alexander i Petronius, duriſſimæ carnis eſt, pluris æſtimatur, non quo melior ſit, ſed quòd cùm vilius eſt, pluris valet. Vter vis, niſi diu traceſcat, comedi vix poteſt. Iulius k Alexandrinus etiã eandem rationem, quæ in Pauonibus vulgaribus quò tenereſcant melius ſeruari iubet non minus in Gruibus, niſi fortè etiam magis quo quidem præduræ fibroſæ quo magis ſunt, temperamenti inſuper frigidioris ac ſiccioris, vt maior meritò hinc timenda nobis ideo ſit atræ bilis copia extrementorumque plus, & deterior improbi ſucci alicuius malitia, tum difficilior etiam concoctio. Simeon Sethi carnes calidas Gruibus tribuit, ſiccas & fibroſas, ideoq; duas dies poſtquam iugulatæ ſunt, eas eſſe oportere. Gruis caro, inquit Michael Sauonarola à Theodoſio perhibetur frigida. Ioannes verò eam calidam ponit. Mihi quidem frigida magis quàm calida videtur. Eſt enim craſſæ ſubſtantiæ, difficilis concoctu, & ſanguinem malum generat, vnde eam frigidam eſſe conijcio, ſicciorem tamen quàm frigidiorem. Eligẽda eſt per Falconem aut aliam auem rapacem capta. Salubriores erunt ſi antequam coquantur ſuſpenſæ à collo lapidibus ad pedes alligatis per diem & noctem pendeant: item aromatibus condiantur & vinum generoſum ſuperbibatur, Elluchaſim quoq; vno alteroue die poſt interfectionem, ſeruari eas iubet lapidibus ad pedes alligatis ſuſpenſas, vt teneræ fiant carnes earum, deinde diu & diligenter decoqui. Poſt Gruum carnem, ingeſtam, inquit, chalce mellitum ſumi debet, & vinum bibi fuluum, & (cibi aut potus) huiuſmodi ſumi, qui vt diſtribuantur & excernantur efficiunt. Sunt enim hæ aues neruoſæ (carnis) & craſſæ pinguedinis. Platina Ciconiæ carnem ferè eandem iudicat, quæ Gruis eſt. Mihi quidem, inquit Ornithologus, Ciconiæ caro humidior, Gruis verò ſiccior videtur. Poſtremo quod penè omiſeram, luculentiſſimè Epicharmus apud Athenæum in voce γέρανος ludit, prauitatem eius in cibo indicant: Ὁ ζεύς μ' ἐκάλεσε μέλομιγ' ἔραιων Η φαμπόνηρονὸ χοῦ ὦ τᾶν γεράνος. Α' λλ' αὐτὶ γέρανον, ἀλλ' ἔρανον τοιλέγω, Dalechampius vertit. A, Accidit me Iupiter, τὸν γέρανον, ideſt, conuiuium vt præbeam. B. Obſonium peſſimum eſt, ò amice γέ ανος. A. At γέρανον minimè dico,

g Lib. 15. de re cib. cap. 59.

h lib. 1. capit. 82.

i lib. 3. de vict. Rom.
k l. 10. de Salubrib.

dico, ſed ἔρανον. Alibi apud eundem Athenæum Anaxandrides, in Proteſilao irridens conuiuium nuptiarum Iphicratis, cum regis Thraciæ Cotyis filiam in vxorem duxit, ait inter cæteras ibi aues fuiſſe Gruem, quæ frontem diſtenderet, hiante podice, diſciſſis lateribus. Item Horatius in deſcriptionis cœnæ Naſidieni epilogo, qui non minus à riſu facit, quàm eiuſdem exordium, in quo vt ineptam puerorum pompam, in lagenis geſtandis inſtar Cani ferarum; ita hic illudit, quod & fœtenteis & aduſtas ferarum auiumque particulas comportarent in Mazozomo, quod Acroni genus lancis eſt capacioris, in quo nefas erat deferri alios à delicatiſſimis cibis, velut Acipenſere, Attagine &c. idq; à pueris coronatis 10 præcedente tibicine. Verba Horatij ſunt:

l Satyr. 8. lib. 2.

——— Deinde ſecuti
Mazozomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra Gruis ſparſi, ſale multo, non ſine farre.

Tam diſcerptam autem Gruem apponere aſperſam ſale ferrato & nouum & ineptum erat. Subtraxerat autem quædam odoris grauitate nimium offenſura conuiuas. Quod ad coctu ram attinet, *m* Platina iubet Gruem elixari: *Gruem*, inquit Apitius, *vel Anatem lauabis, vel alio qui ornabis & ollæ includes adijcies aquam, ſalem, anethum, dimidia coctura, decoques dum obduretur, lauabis & iterum in cacabum mittes cum oleo, liquamine, faſciculo origani & coriandri prope coctura defruti modicum addes, vt coloret, teres piper, liguſticum, cuminum, coriandrum, laſeris ra-* 20 *dicem, rutam careum, & mel diffundes, ius ſuum aceto temperabis, in cacabum rurſum, vt caleſiat, exinanies, amylo obligabis, lanci imponens, & ius perfundes*. Et rurſus: *Gruem cum coquis*, inquit, *caput eius aquam non attingat, ſed ſit foris ab aqua, cum cocta fuerit, ſabano calido inuolues Gruem, & caput eius trahe cum neruis, ſequetur, vt pulpæ, vel oſſa remaneant, cum neruis enim manducari non poteſt.* Varios eodem in loco Grui & Anati coquendis & condiendis communes apparatus deſcribit, de quibus, ni fallor, in Anate egi. Strabo *n* Indos Gruum ouis veſci ſcribit: neq; enim alibi quàm ibi reperiri. Bartholomæus Anglicus ea mediocriter ait eſſe magna, pallida, dura, inſipida & grauis odoris & ingrati ſaporis, duræ digeſtionis.

m Lib. 6. de ſanit. tuen. cap. 2

n Lib. 15. Geograph.

30

VSVS IN MEDICINA.

AVICENNA, vt refert Porta, præcipit, vt qui ſibi noctu dormientes metuunt, à venenoſis animalibus, Grues ſecum nutriant. Idem Porta ex Arnoldo Villanouano Gruem ad cancros valere ſcribit, idq; inde colligit, quod cinerei coloris cum ſit, in ſenecta nigreſcat. Alibi quoq; ad paralyſim vlcera & cancros prodeſſe ait. In cibo ſumptas ad torminoſos eas commendat Marcellus; Ius Gruum vocem clarificat, & ſemini genitali adijcit, Simeone Sethi teſtante. Arnoldus caput, oculos & ventrem ſiccari iubet, & coctam cum omnibus contentis redigi in puluerem, quo ſanari ait fiſtulas, cancros & omnia 40 vlcera. *a* Galenus in opere de compoſitione medicament. ſecundum locos, recitat compoſitionem quandam Andromachi ad vitia ſedis, cui inter cætera cerebrum Gruis immiſcetur. *b* Plinius inter alia quarundam beſtiarum miracula refert de Gruum partibus incredibilem, vel ſaltem admirandam naturam inquiens, non laceſſere in vllo labore eum, qui neruos ex alis & cruribus Gruis habeat. Iecur Gruis vtile eſt contra dolorem renum, teſte Raſe, ſi aridum bibatur pondere dragmæ cum aqua cicerum. *c* Serapio ex medulla Gruis, alcohool, ideſt, collyrium fieri ſcribit. Teſticuli Gruis ad oculorum albuginem commendantur à Raſi, ſi findantur, & apponatur ſal gemmæ; tum aridi terantur, & cum ſpuma maris & ſtercore lacertæ & ſaccharo imponantur oculis. Idem hoc medicamento oculos ablui iubet, contra ictum aut plagam eorum. Idem Raſes fel huius alitis oris ſpaſmo mederi tradit, 50 & ſi dragmæ pondere cum Zambac immittatur in nares. Nec aliud addit, quæ cùm imperfecta ſit ſententia, fortè cõpleri poteſt ex aliorum ſcriptis, quæ nunc ſubijciemus. Fel Gruis calidũ ſubtile, ſi cum aqua ſampſuci naribus inſtilletur, paralyſi prodeſt, vt memorat Hali. Sunt qui tradunt, vt notat Simeon Sethi, ſi Gruum fel cũ Sambacelæo (quidã ineptè oleum baccarum oliuæ interpretantur) miſceatur, memoriæ lapſui prodeſſe. Sunt etiam qui harum felle ad oculorum morbos feliciter vtantur. Cedit & adeps Gruum ad medicinæ vſum, Conſtantino authore omnes duritias ſoluit, cum Anſerino locorum duritias & concretiones diſcutit, vt refert Sextus. Symeon Sethi pingue illud quod cùm coquuntur Grues, ſuperfluitas, ſi auribus inſtilletur, auditus grauitati mederi credi aſſerit, tum & harum pinguedinem cum ſcillitico aceto ſumptam in balneo lienis duritias iuuare. *d* Plinius quoque

Contra venenoſa animalia.

a Lib. 1. capit. 44.

b Lib. 30. cap. vlt.

c Lib. 7. capit. 33.

Ad oris ſpaſmum.

d Lib. 30. capit. 12.

Gruum adipem ad emollienda tubera efficaciſſimè imponi ait. Alibi *c* item Gruis in pelle alligatæ pulmonis Vulturini dextras partes Venerem viris excitare. Fimum Gruis & Columbæ eandem facultatem obtinet, vt in Antiballomenis Græcis legimus, Anſeris, Accipitris, Gruum & ſimilium ſtercora, inquit, Aetius, *f* de quibus multa nugaces quidam fabulantur, inutilia eſſe compertum eſt. Mirum eſt quod nonnulli tradunt, Gruis pennam ſerpentes ſtupidos reddere.

c Lib. 30. cap. 15.

f Lib. 2. capit. 117.

VSVS IN EXTERNIS.

a Lib. 7.

AETHIOPES, vt ſcribit antiquiſſimus *a* Herodotus, ex Aſia in locum clypeorum pelles Gruum prætendebant. Antequam ex arundinibus fierent tibiæ, fiebant ex tibijs Gruum, indeque etiamnum teſte Perotto, nomen retinent.

APOLOGI.

GRVES & Anſeres in eodem prato paſcebantur. Venatoribus autem viſis Grues quod eſſent leues ſtatim euolarunt. Anſeres verò ob onus corporum, cùm manſiſſent, capti fuerunt. Fabula ſignificat, & in expugnatione vrbis inopes facilè fugire, diuites autem captos ſeruire. Apologus de Grue, quæ ſtipulata mercedem os lupi gutturi inhærens immiſſo capite eduxit, relatus eſt in prouerbio è faucibus lupi. Hic gutturi oſſe infixo mercedẽ Grui præbiturum dixit, ſi capite iniecto, os ex gutture ſibi extraxerit. Hæc autem eo extracto, quippe quæ procero eſſet collo, mercedem efflagitabat, qui ſubridendo denteſq; exacuẽdo, ſufficiat, tibi, ait illa ſola merces, quod ex ore lupi & dentibus ſaluum caput & illæſum exemeris. Conuenit apologus in eos, qui à periculo ſeruati, bene de ſe meritis eam gratiam referunt. Vulpes ad cęnam inuitata Grui pultem tenuem in tabula propoſuit, quam illa ob liquorem diffluentem, roſtro ſuo prehendere atq; edere non poſſet, atque ita ridicula eſſet: viciſſim Grus vulpi ad conuiuium vocatæ, cibum in languncula propoſuit, quæ tenue haberet & longum collum, ita vt ipſa quidem roſtro per id inſerto cibum facillimè capere poſſet, vulpe interim, quæ id non poterat, eſuriente. Fabula indicat fraudem fraude, dolum dolo repellendum.

FABVLOSA.

GERANIAM mulierem quandam fuiſſe memorant apud Pygmæos olim diuinis honoribus affectam, & à Iunone in auem Gruem conuerſam. *a* Athenæus ex Bæo idem ferè ſcribit, ſed mulierem non nominat, eamq; cùm à ciuibus Deæ inſtar coleretur, veros deos contempſiſſe, maximè verò Iunonem & Dianam. Quare ab indignata Iunone in ſpeciem informem, auis ſcilicet eſſe mutatam, & Pygmæis, à quibus antea colebatur inimicam & exoſam redditam. Meminit eiuſdem fabulæ *b* Aelianus his verbis: Pygmæorum gentis proprium, & peculiare regnum eſſe audio, & cùm maſculum genus regium aliquando defeciſſet, mulierem Geraniam nomine imperitaſſe, quæ cùm à Pygmæis ſuprà quam deceret diuinis prope honoribus afficeretur, inde animo inflata, ipſas etiam deas contemnebat; nominatim verò Iunonem, Dianam Mineruam, Venerem à ſuæ formæ præſtantia procul abeſſe dictitabat. At hunc ſuæ iactantiæ, morbum non impunè tulit. Nam à Iunone irata ex homine in auem conuerſa eſt, quæ nunc Ceranos, ideſt, Grus nominatur Pygmeæis infeſta eam ob cauſam, quod illi immodicis honoribus ei delatis ad hanc inſaniam & exitium eam adegerint. Meminit præterea *c* Ouidius, qui hanc mutationem Pygmeæ mulieris in Gruem in ſecundo telæ angulo, quam Pallas cum Arachne certatura texebat, depictam fuiſſe canit:

a Lib. 9. capit. 22.

Gerania mulier.

b Lib. 15. cap. 29.

c Li. 6. Metamor.

Altera Pygmeæ fatum miſerabile matris
Pars habet: hanc Iuno iuſſit certamine victam
Eſſe Gruem, populiſque ſuis indicere bellum.

Antonius verò Liberalis ex Bæi de auium ortu libro hanc fabulam paulo aliter narrat, & mulierem non Geraniam, ſed Oenoen nominat. Apud Pygmæos, inquit, puella fuit Oenoe forma non contemnenda, cæterùm moribus inuenuſtis & ſuperbis, & quæ nihil neque Dianam,

nam, neque Iunonem curaret. Nupta Nicodamanti mediocri & probo ciui, filium peperit Mopsum, ob cuius natales Pygmæi vniuersi, beneuolentiæ ergò plurimis eam donis affecerunt. Sed Iuno Oenoe infensa, quæ nullo honore ipsam dignaretur, in Gruem eam mutauit, collumque in longum protraxit, altiuolantemque auem fecit, interque eam & Pygmæos bellum excitauit. Oenoe autem desiderio filij Mopsi, absque intermissione domos circumuolitauit, quam Pygmæi omnes armis sumptis profligarunt. Atque ab eo tempore in hunc vsque diem inter Pygmæos & Grues bellum est. Hæc ille.

10

DE GRVE BALEARICA PLINII. Cap. VI.

PLINIVS, vt suprà admonuimus, Gruem Balearicam in capite cirros, more Pauonis gerere scribit, quòd meo iudicio rectiùs huic aui quàm subinde depingam, conuenit, quàm Ardeæ illi, quam pro Grue Balearica nobis obtrudit Bellonius. Auis est hæc nostra Gruis vulgaris ferè magnitudine & eodem etiam planè corporis habi-20tu, visu iucundissima, rostro è cinereo fusco, vertice nigro, in quo cirrus erectus enascitur, plurimis tenuibus, & subtilibus pennis aurei coloris. Vtrinque in temporibus maculam habet oblongam, candidam, ex cuius inferna parte vtrinque oriuntur palearia coloris carnei rosciue. Collum, pectus, venter, cruraque tota colore sunt ex cinereo fusco. Dorsum pennis ex atro virescentibus, vt in Vanello, vestitur. Alarum minores siue primæ pennæ, item postremæ ac maximæ eiusdem sunt cum pectore coloris, quæ secundum magnitudinis locum obtinent, prorsus sunt candidæ, & has rursus ferrugineæ excipiunt. Cauda vel caret, vel saltem admodum fuerit exigua, nam in pictura mihi missa, ea non apparet. Fœmina in hoc genere, cuius etiam iconem habes, colore, cæterisque pennis nihil à mare differt, nisi quod corpore sit graciliore, neque qua mas pul-30chritudine visenda. Oculorum pupillam nigram flaua palearis iris ambit. Icones harum primùm mihi Roma transmisit D. Iulianus Griffonius nepos meus carissimus, dein Illustriss. Dionysius Ratta Auditor Rotæ Romanæ, addita etiam hac relatione. Anno Pontificatus Sixti V. D. Ioannes Bouius cum ex Lusitania, vbi Collectorem Apostolicum egerat, binas huius generis aues attulit, atq; Eminentissi no Cardinali Montalto Summi eo tempore Pontificis nepoti dono dedit, affirmans sese eas accepisse ab ijs, qui Indiam nauigare soliti fuerat. Reperiuntur in regionibus prope Caput viride vulgò dictum. Nunc in hortis Eminentissimi Cardinalis Sfortiæ viuunt, binæ etiam ab illo allatæ ac donatæ. Magnitudine sunt Grui nostrati compares, dum currit, alas erigit, atque ita velocissimè currit, alioqui gradatim ingreditur, nunquam sub tectis dormit, aut quiescit, nisi quan-40doque interdiu, nam sub noctem dormituriens altos quærit parietes, aut arbores, more Pauonum; cuius item vocem & mores imitatur. Vescitur herbis viridibus & vnà cum Gallinaceis & Pauonibus, etiam hordeum & furfures deuorat. Hæc ille. Cæterùm rostrum in depictis hic, fortè nimis breue pictor expresserit. Nam in ea, quam misit Illustriss. Dionysius Ratta multo longius erat, & ad Gruinum magis accedebat.

Grus Balearica fœmina cum iunco florido Cyperoide.

Grus Iaponensis cum geranio hæmatode.

DE GRVE IAPONENSI ALIA. Cap. VII.

INTER alias auium picturas, quas Iaponensium reguli Summo Pontifici attulere, erat quoque hæc auis, cuius cùm picturam communicasset Illustriss. D. Cæsar Fachenettus Marchio & Senator huius Vrbis, sic breuiter descripsi. Toto corporis habitu cum nostrate conuenit. Tota ferè candicat, rostro, collo inferiori, pedibus & alis internis exceptis. Rostrum enim & pedes coloris erant viridis obscuri. Vertex capitis insigniter rubet, ac nigris maculis respergitur. Media colli pars inferior nigricat. Sub alis pennæ dependent satis magnæ, multis insignitæ appendicibus, nigræ: cætera tota auis nigricat.

DE ARDEIS IN GENERE. Cap. VIII.

ORDINIS RATIO.

GRVVM historiæ iure optimo subiungenda videtur Ardearum historia, auium nempe altis item cruribus, longoque rostro, & quæ magis, quàm illæ aquas frequentant, & maiorem proceribus delectationem, quàm ex acupio earum capiunt, pariunt, maximè Gallis, Belgis, & Anglis; apud quos etiam in primis habentur delicijs.

SYNONYMA.

Casida. CHASIDA Zachariæ 5. Aquila, Symmachus, & Theodorus Erodium transferunt, sicuti quoq; Septuaginta Leuit. 11. Alij aliter. Sed alibi notauimus, hoc nomen Ciconiæ potiùs tribuendum. *Anapa.* Anapha alijs quoque alia auis est, & vt plurimum interpretes in huius interpretatione variant. Sunt qui Palumbum syluestrem, sunt qui Picum, sunt qui Gracculum esse volunt, & apparet sanè auem esse, quæ species aliquot similes contineat, quoniam additur iuxta genus suum. Alij Picam etiam, alij Miluum appellant. a Rabbi Selomoh ait esse Miluum irritabilem, & videtur, inquit, quod sit, quam vocant Hairon, ac si Miluus irritabilis, & Ardea non differant. *Ibu.* Alij habent Ibu Miluum. Hieronymus secutus Græcum Leuit. 11. 19. Charadrium vertit. Quidam recentiorum Otum esse putant: quidam etiam Vpupam. Abraham à celeriter spirando nomen tulisse notat. *Schalac.* Schalac quoque auis nomen est, sic dictæ, quòd ad capiendum pisces in mare, vel aquam se proijciat, vnde & Onxelos vertit, teste Kimki. *Schaleuma.* Schaleuma, quasi captorem, seu venatorem piscium. *Nana.* Nana Chaldaicè piscis, & Schasal venari, capere, piscari: Alij interpretantur Mergum, alij Ardeam, vt recentiores quoq; Iudæi. Sed cùm Mergi potius, quã Ardeæ pisces è mari rapiant, fortè etiã id nominis potiùs conueniet. *Kaat.* Kaat, siue Kaas nonnulli etiam Ardeã, nonnulli & Mergulum vertunt, alij aliter. *Kos.* Huic finitima videtur Kos, quã exponunt Herodium. Falconem, Nycticoracẽ, &c. Nunquid verò Herodiũ pro Ardea accipiant, vt Græci faciunt, an potiùs pro genere Aquilæ, vt recẽtiores quidam (nam Albertus Aquilam Valeriã, siue generosã Herodiũ vocat) nescio. Ερωδιός itaq; Grȩcis sine aspiratione Ardea: est Plinio etiã Ardeola, vt notauit quoq; alibi b Turnebus. Sic vbi Aratus ἐρωδιῷ attribuit prognostica pluuiæ, Virgilius, teste c Iosepho Scaligero, Ardeã interpretatur. Eãdem tamẽ dictionem alij aliter vertunt. Etenim Erodiũ aliqui putarunt esse auẽ ex ijs, quas Romani Diomedeas vocant, & Ornithologus Diomedeas, vt anteà alibi quoq; diximus, ex Ardearũ genere esse cõtendit; nos quod de hoc auium genere sentimus, ibi aperuimus. Suidas Erodiũ Ciconiã esse ineptè suspicatur, quæ Græcis πελαργός est, quare mox tanquam lapsum suũ emendãs subdit, aut similẽ Ciconiȩ. Omnium ineptissimè Procopius Gazȩus Sophista ἐρωδιὸν, Noctuã, & Vespertilionẽ &c. aues noctis, & tenebrarũ amicas easdẽ esse scribit. Mergi quoque, vt Perionius tradit ab Arato ἐρωδιοὶ appellantur; quare & Plinius fortè,

a In Com. Leuit.

b Lib. 18. Aduer. 16.

c In collect. in Vart.

vt conijcit Ornithologus, alibi Fulicam pro Ardea ex Græco reddidit: nam & cirrhum Fulicis tribuit, qui ſanè Ardeis, non Fulicis competit. Theodorus Gaza in libro de communi animalium inceſſu etiam pro ἐρῳδιοὶ vertit Fulicæ, vel potiùs Ardeolæ: quas de Fulicæ, & Erodij nomine æquiuocationes exactè in Fulica notauimus, & aliàs quoq; docuimus, auem

Etymum.

quam Aratus κέπφον vocat, Vergilium Ardeam vertiſſe. Apud Heſychium, & Varinum pro ἐρῳδιὸς etiam ῥωδιὸς per aphereſin ſcribitur: pro qua Græca voce apud Albertum hæ deprauatæ leguntur, Anidion, Artadaron, & Mothyos. Euſtathius, & Etymologus ἐρῳδιὸν, hoc eſt ſimpliciter Ardeam dictam conijciunt, ὅτι ἐαρίδρεῖ, ideſt ab eo, quòd ſanguinem exudet in coitu, qua de re poſtea. Alij ἐρῳδιὸν dictam putant, quaſi ἐριστίδιον, hoc eſt, auem amori, & Veneri propriam, quam quoque etymologiam mox ventilabimus. Scholiaſtes vbi apud Ariſtophanem legitur ἐρῳδιοὶ ἐπηλοφόρουν λεκάταιον, cùm nimirum aues vrbem conderent, ἐρῳδιὸς, inquit, nomen fintium eſt ἤπερα, ideſt, terræ. Conſtat autem lutum quoque ex terra: itaque lutum geſtare eas poeta finxit: ac ſi à terra dicta eſſet auis. Suidæ verò dicta videtur, quaſi ἑλόδιος, à lacubus, & paludibus, quas Græci ἕλη nominant. Ἐδώλιος, teſte Heſychio, auis ſpecies eſt, cuius & Scholiaſtes meminit, innuens dici etiam εἰδώλιον. In textu verò ipſius comici legitur ἐρῳδιὸς, vnde ſuſpiciari licet ἐδώλιον, & ἐρῳδιὸν eandem auem eſſe cũ Ardea. ἔρωγας eidem Heſychio ἐρῳδιὸς eſt, quemadmodũ quoq; ἄραμος, & Κερκιθαλλὶς ab eo, & Varino pro Ardea accipiuntur: vnde vbi apud Varronem legitur; *Querquedula, Cercuris* illud κερκυρὶ, quod à duabus caudis confictũ eſt. *c* Ioſephus Scaliger adulterinum eſſe iudicat, & temerè (vt eius doctiſſimi viri verbis vtar) in alienã poſſeſſionẽ irrepſiſſe. Videri enim potiùs κερκιταλλὶς reponendum eſſe. Illud enim, inquit, ἐρῳδιὸν veteres Grammatici interpretantur, quanuis diſcrimen eſſe ſcio inter Querquedulã, & Erodium. Certè hæc aliquando confundunt boni authores.

c In cõiect. in Varr.

Sed vt ad ἐρῳδιὸν reuertatur ſermo, cùm tria eius ab Ariſtotele ponantur genera, Pella nẽpe, Albardeola, & Aſterias, in dubiũ vocatur, quãnam κατὰ ἐξοχὴν ſimpliciter Erodium vocet. Philoſophus quidem pugnæ Ardeæ cum Aquila mentionem faciens, aliàs eam Erodio, ſiue Ardeæ ſimpliciter, alias Pellæ cognomento tribuit, atque *d* alibi Leucorodion Erodio minorem eſſe tradit, Erodij nomine, ſicut ego iudico, Pellon, non Aſteriam intelligens. Quamobrem non incongruè, aut abſurdè quiſpiam ſtatuat, afferatq; Ardeam Pellam, ſiue cineream illi ſimpliciter Erodium, ſiue Ardeam nominari, tanquã præcipuam trium eorum, quæ ſcribit, Ardearum generum. Cuius opinionis quoque fuiſſe videtur Albertus haud aſpernandæ authoritatis author, inquiens, Ardeam eſſe coloris cinerei; & Kiranides ſcribens Erodium auem in capite gerere cumulũ pennarũ, veluti comam (aliàs coronam) oblongam: Accedit, quod Germani (vt audio) cum ſuperiores, tum inferiores Ardeam Pellam, ſiue cineream etiamnũ ſimpliciter Regher, vel Rheiger, hoc eſt Ardeam vocãt, exceptis ſolummodo Saxonibus, qui Ardeam ſimpliciter nominãtes albam intelligunt. Vnde quanquam pleraque, quæ in hac generali hiſtoria dicentur, ad hanc Pellam pertineant: ego nihilominus, vt omnis vitetur confuſio poſt ſeparatim de ea agam.

Erodij tria genera.

d Lib. 8. capit. 3.

Erodius ſimpliciter quam ſpeciem Ardæ Ariſtoteli.

Ardeæ etymium.

De Ardeæ nominis etymo alij aliter ſcribunt. Sunt qui ab ardendo ſic dictam velint, quoniam fimus eius exurit, id quod contingit: vt & aliarum auium aquaticarum, quæ piſcibus viuunt. Nam quarumuis arborum rami, in quibus nidificant proluuie ventris earum infecti exiccantur, & aduruntur. Seruius verò dici vult per antiphraſin, quòd breuitate alarum altiùs non volet: contra Iſidorus, & Albertus Ardeam dici volunt, quaſi Arduam propter arduos volatus. Quod etymum ſecutus *e* Iulius Scaliger Ardeas Italis Æronos dici ait, quaſi aerios, à volatu arduo; vnde, inquit, Latinum nomen Græca origine ἀερωδιὸν. Alij, vt Ornithologus & Robertus Conſtantinus Ardeam vocem Latinã à Græcorum ἐρῳδιὸς per contractionẽ primæ litteræ, vel per Syncopẽ factam conijciunt. Ardeola quanuis vox ſit diminutiua, à Plinio tamen, alijſque doctis ſimpliciter pro Ardea (Pella nempe, vt ſuprà oſtendimus) vſurpatur. Recentioribus Græcis eadem dictio in vſu fuerit. Nam Demetrius Conſtãtinopolitanus Ἀρδιόλην, inquit, quam & λ κρέω aliqui vulgò (in Græca lingua vulgari; vide ne à Laro corrupto ſit vox: nam & Lycophronis interpes Erodium Larum eſſe arbitratur) vocitant, veteres Græci ἐρῳδιὸς. Albertus Magnus Ardeam quoq; Tantalum dici ſcribit.

e Exerc. 233.

Garza, & Airon.

Garza, & Airon Italicæ voces latè ad omne Ardeas extendi poſſunt: nã quæuis peculiare fere nomen habet. Ab Airon Petrus Creſcentienſis corruptam vocem Latinam formauit Agiron. Sunt qui Anghiron efferunt. Arnoldus Villanouanus qui & ipſe tẽpore ſemilatino vixit, Agonem appellat. Hiſpanis ſimiliter Garza dicitur, maximè Luſitanis. Alibi etiã in Hiſpania Grou, quaſi Grus, propter corporis ſimilitudinẽ. Gallis, Heron dictione, vt Perionius & Ornithologus volunt à Græco ἐρῳδιὸς detorta abijciendo dio, & mutando lenẽ ſpiritũ in aſperũ. Ego noſtrũ Airone hinc demanaſſe puto, maximè cũ & Sabaudis Airon,

Grou.

& Heyron dicatur. Sed quid si Gallicam vocem Heron ab antiquissima Cymbrorũ lingua fluxisse dicamus? His enim, vt mihi exposuit Io. Cornelius Vvteruerius M.D. qui Delphis Batauorum suam patriam debet. Heer houn, siue potiùs Heers houn (nam hinc per contractionem Heron detortum esse apparet) pullũ, siue auem magnatibus, & proceribus dignã sonat: quod sane etymum auis dignitati, in qua apud proceres Galliæ habetur, vbi nimirũ Ardeas venari lege cautum est, vt refert *f* Io. Bruyerinus Gallus, sicuti quoque apud Anglos, teste Virgilio Polydoro, vbi quoque an Heron vocatur, competit: quo enim in honore sit Ardearum venatio cuiuis notum est: & non aliam ob causam superiores Germani nonnulli ein Geergansz, hoc est Anserem procerum nuncupant, quanquam Ornithologus hanc dictionem à Gallorum Heron, aut Græcorum ἐρωδιὸς deductum existimet. Alijs Germanis, & vsitatiùs dicitur ein Reiger: Heluetijs, teste eodem Ornithologo, Reigel, alijs Reiher, vel Rayer, Frisijs Rarg, Holandis een Reigher, Flandris Riegher: Illyrijs Cziepie, Polonis Zorauu, Turcis Balaxzel.

f lib. 15. de re cib. cap. 66.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

QVAMQVAM communis præceptor *a* Aristoteles, eumq; secutus Plinius tria tantùm Ardearum, siue Herodiorũ genera recenseat, Leucon nempe, Pellum, & Asteriam, multò plura tamen reperiri constat, adeo vt Oppianus infinita esse attestetur; scribitq; alias breues esse, & albas; alias maiores, colore vario: alias mediocres: esseq; quibus à capite ceu crista quædam nutet; alias cristatas non esse. Equidem ego multa, ac prope innumera harum auium genera obseruaui; ex quibus aliquot describam & depingam. *b* Iulius Scaliger, recensitis primùm duobus Ardearum generibus secundum venatores, ipse pòst tertium addit, aliasque nonnullas Ardeas commemorat, his verbis: *Ardearum duo faciunt genera venatores Aeronum Italus vtrumque vocat, quasi acrum, à volatu arduo: vnde nomen Latinum Græca origine ἀερδυεν. Album est, & nigrum. Sed nigrum quod vocant, fuscum potius est. Altiles aliquot habuimus domi.* Et paulò pòst: *Tertium genus subfuluum estetiam nunc Pigrum vulgus Vasconiæ vocat. Nescio, an sit Taurinorum Vach: videor enim meminisse. Albo simillima Phœnicopus, maior, minorque Taurini vtranque Garzam Aremorici, minores Egrettas nuncupant. Crurum tantùm rubore ab Ardea differt, &c.* Albertus Ardeæ cinereæ duo genera esse ait, magnum videlicet & paruum: & ego duas magnitudine differentes depingam, Asterias item duas; albas aliquot, nec non etiam coloris castanearum.

a 9. Hist. cap. 18. lib. 10. c. 60.

b Exer. 233.

Vach.

Phænicopus.

Egretta.

FORMA. DESCRIPTIO.

NVLLVM Ardeæ genus priuatim hic describemus: sed aliquot tantummodo notas adferemus, quæ omnibus simul conuenire possunt. Rostrum enim omnibus longum est, crassiusculum, robustum, intus cauum, in extremo acutum, arripiendis tamen piscibus aptum. Collum habent longum, longissimum autem Pella, & Asterias Crura pariter longa, vt rectè Auienus Ardeam proceram dixerit, & Epicharmus apud Athenæum in nuptijs ἐρωδιὺς μακροκαμπυχάυγενας. Rostri itaque colli, & crurum proceritate Ciconia & Grues referunt, cæterùm collum Ardeis magis inuolutum. Digiti pedum terni longi, membranis modicè iuncti, & quartus retrò pro calce similiter longus. Corpus non amplum, leue, & exile, & macilentum, vt rectè Ouidius Ardeam vrbem scribit in cinerem redactam in Ardeam auem fuisse mutatam, in qua

Et sinus, & macies, & pallor omnia captam
Quæ deceant vrbem,

est conspicere, *a* Ælianus Ardeis crura rubea tribuere videtur, cùm alioqui inter tot Ardearum genera à me obseruata vna tantùm rubris sit cruribus cæterùm clarioris doctrinæ causa, illius verba adijciam: *Clitarchus, inquit, in India, scribit, volucrem amatorio affectu flagrantem, nomine Acrionem (si bene meminit) nasci parem Ardeæ, rubris similiter cruribus.* (Græcus textus habet ἐςὶ δὲ κῃ τα σκέλη ὡς ἐκεῖνοι (ἐρωδιοὶ) φοῖνιξ (aliter, quàm ille) *cæruleis.*

Rostrum.

Collum.

Crura.

Pedum digiti.

a li. 17. de animal. c. 22.

LOCVS.

LOCVS.

Vbi degat.

ARDEARVM omne genus circa stagnantes aquas, omnes riuos, paludesq; & lacus versari cernitur, hyeme præsertim, quando & capitur, & mensas subit potentiorum. Quamobrem in agro Bononiensi, Ferrariensiq;, Mantuano, necnon Rauennate propter multos, & piscosos lacus, vnde, a teste Philosopho, victum petunt, abundat sicuti postea fusiùs scribemus. In Heluetiæ lacustribus locis numerosè etiam degere testatur Ornithologus. b Io. Bruyerinus Campegius, & Bellonius tradunt, in Gallia instituta esse ab ijs, qui Accipitrariæ student, Ardearia, in quibus habitent, & nidificent, pariantq; & pullos excludant, atq; educent: & hos, cùm volandi compotes facti sunt, vltrò, citròq; commeare, deinde domicilia repetere. Ego eiusmodi Ardearia ideo inuenta esse arbitror, vt Ardeæ, dùm feræ desunt, in venatum cedant. Ex Arati prognosticis patet. Ardeas etiam in mari, vel circa mare degere: quod sanè ego nunquam obseruaui: neq; ab alijs obseruatum cerno. Scio tamen, c Oppianum scribere, Ardeas, licet ex mari viuant, in terra nidificare: Cæterùm author de natura rerum, Ardeam inquit, quanuis in aquis cibum suum quærat, in syluis tamen, & altis arboribus nidum suum collocare, & vt Stumphius, in abietibus. Sunt item qui dicunt, hoc auium genus supra quosuis Passeres, hoc est aues nidificare, altissimis nimirum in arboribus, præsertim abietibus, ideoq; Aquilam Dauidis locum vertentem, vbi dicitur: *Herodij domus dux est eorum*, ita habere, *Erodio domicilium sunt abietes: nam*, inquit, *supra omnes sanè alias volucres nidificat*. Hebraicè legitur Chasida, quam vocem licet alij aliter vertant, doctiores tamen Ciconiæ potiùs tribuunt, vt alibi tradidimus. Ego in agro Bononiensi in pago vulgò Malalbergo nuncupato, omne fermè Ardearum genus in arboribus quidem at multò, quàm abietes humilioribus, & ad quas nisi nauiculis aditus pateat, nidulari obseruaui (locum illum vulgò la Garzara dicunt) Ad quam nidificationem notandã, & singula minutim describenda, & depingenda, vnà cum pictore, & tribus amanuensibus profectus sum, & quæcunq; circa hanc rem obseruare mihi licuit, lectori hic libẽter impartior. Anno itaq; 1592. circiter idus Iulias, medium, plus, minus miliari Malalbergo per loca paludosa scaphis vecti, tandem in auia, & vix scaphis accessa deuenimus, frequentissimis alnis, fraxinis, & salicibus consita. Verùm neq; peditibus vltrà penetrare licebat, quòd præter radices harum arborum, quibus modica terra adhærebat, nihil esset, quo pedem fulcirent. Cætera enim aqua, & luto profundissimis oppleta Hisce arboribus partim medijs, partim summis nidus passim adhærentes videre erat ex ramulis ipsarũmet arborum, ac virgultis aridis, iunco, ac alga palustri intertextis, constructos. Horum quidã ita truncis affixi erant, vt arboris caudex per medios ipsos adactus videretur; quidã in diuaricationibus arborũ tanquã in furcis stabiliori loco collocabantur, quidã etiam temerè nulla cura aut firmitate appensi. Omniũ verò, licet diuersarum essent auium, tamen eadẽ erat cõpositio, spissa, densaùe virgultorũ congerie rudi textura cõpactorum, ita vt ab infima parte initio sumpto, alijs alia semper imponentes virgulta, tanquam struẽ quandã lignorum cõponere voluissent hæ aues. Nam suprema superficie exigua, aut nulla ferè cauitate propemodũ planierant, adeo vt mirum esset, vbi pullis subsistendi locus in nido fuisset: nam & hęc ipsa planities suprema nõ admodũ ampla, aut capax erat. Aiebant verò accolæ rustici, & aucupes ab initio constitutionis nidos cauitatem, seu sinum satis magnũ habuisse, quam postmodũ pulli grandiusculi paulatim longa mora, ac mole, frequentiaq; depressis, quæ vndiq; extabant marginibus, æquabilem, ac planam reddidisent. His nidis promiscuè quatuor auiũ genera sobolem educant, quorũ primum erat Mergorũ maiorum, quos Aristoteles Coruos Aquaticos vocat, vulgus nostras Mergoni, reliqua Ardearum, eaq; quidem triplicia nempe Albardeolarum, quas Sgarzettas accolæ dicunt, Ardearum ruffarum Sellaribus congenerum, quibus rustici aucupes Squaiottis dant nomen, deniq; partim cinerearum, partim coloris castanearũ, quæ ad pullos referri possunt, & vulgò Squacchi nominantur. Omnia hæc quatuor auium genera in abstrusissimum hunc locum, & hominibus aliàs inaccessum, sed nunc quæstus causa penetrabilem redditum primo Maio, tanquam in asylũ quoddam tutissimum confluxerant; vt illic in alta tranquillitate sine interturbatorum metu prolificationi operã dare possent, numerosa prole magnum loci domino, qui eo anno erat Illustriss. Comes Iulius Pepulus, adferentes lucrum. Hi enim locatis paludibus, certis aliquot tantũmodo aucupibus, capturam ex nominato pretij pacto concedunt. Cùm nos appulimus, iam sextus

erat

Marginal notes:

a 9. Hist. cap. 8.

b lib. 15. cap. 66.

c In Ixeut.

Vbi nidificet.

d Ps. 104.

Ardeariorũ Malalbergi descriptio.

Nidos ex quibus cõstruant.

Quæ aues ibi nidulentur.

Sgarzetta.

Squaiotta.

Squacchi.

erat mensis Iulij, ouaq; iam diù peperant omnes, adeo vt iam in grandiusculam staturam adoleuissent, & cirrhos in capite gestarent, qui in tenellis, ac pumilis nondum apparent, auolare quolibet potentes, ac prompti. Matutino igitur tempore singulis diebus aucupes tanquam signo dato gregatim alio concedere pastum quæsituras narrabunt: vesperi verò hunc denuò conuenire, & confluere iuuenes cum senioribus, & cum parentibus pullos, quod à nobis sub vesperam adhunc secessum Ardearum aduectis obseruatum fuit. Huc cùm deuenimus, angusto quodam velut ergastulo stipatarum vndiq; arborum, ac truncorũ inclusi, quæ & aspectum & librum in longinqua prospectum omnem adimebant, maximum 10 statim harum auium diuersis vocibus, ac clamosis quidem obstrepentium tumultum percepimus, qui & nostra aures, & syluosa ea loca, paludosaq; longè lateq; complebat, adeo vt vix comites itineris nos mutuò intelligeremus loquentes. Repræsentabat ea res animo nostro rusticorum nundinas, aut tabularum fora, vbi dum quisq; suam agit causam, clamore elato, ac contentionibus magnum murmur perstrepere auditur. Hìc promiscuè, ac tumultuosè, tanquam apum quoddam examen, in varia distrahi videre erat, has peruolare, illas subuolare, alias deuolare, nonnullas præsertim Ardeas humi per arborem truncos, aggestamq; radicibus terram discurrere, ac diuagari, alias per summas arbores ramulatim tanquam ludibundas volare. Posteà ex his angustijs ad latera versus posticam plagam, quò anteà prospicere non poteramus, circumuecti, maximam omnium multitudinem vidimus: hinc 20 Mergorum maximorum quasi atrã nubem, aerem sua densitate obfuscantem, illic Ardearum frequentia summa arborum cacumina, tanquam alpium iuga niue solent, albicantia, quòd Albardeolæ magis arborum verticibus, & aere liberiori in nidamenti ambitu gaudere viderentur. Conueniunt hic quoq; generationi operam daturæ Porzanæ vulgò dictæ, & Falcinelli. Cæterùm quanuis & eiusmodi aues, & Mergi etiam, vt diximus, hìc maximo numero nidificent locus tamen ab accolis, imo etiam Bononiensibus aucupibus à Gazis, hoc est Ardeis, vulgò la Gazara nominari meruit. Galli similia loca Heronniere vocat, Græcè non ineptè ἐρωδιοτρωφεῖον appelletur. Cur verò ita gregatim nidificẽt, Albertus Magnus causam statuit, metum Accipitrum, atq; aliarũ auium rapacium, qui pullis earum insidiantur. Etenim defendi ab illis nõ possent, nisi complures semper Ardeæ circa nidos versaren-30 tur, quæ quoq; causa est, quòd non volent gregatim, nimirum, vt dum alæ nidos, pullosq; custodiunt, aliæ sibi paululum quærant, huc, atq; illuc obuolitando. In Anglia quoq; quòd ibi capitale sit occidere Ardeas hoc auium genus numerosè in arboribus nidos facit, simul cum frugilegis Cornicibus; quinimo harum quoq; nidos occupant, vt testatum reliquit Polydorus Virgilius his verbis: *Nusquam gentium maior Cornicum multitudo, genus equidem auium maleficum. Hæc enim tetra auis eò conseruatur, quòd edit lumbricos, aliosq; vermiculos, quibus terra hoc magis abundant, quò est humidior; veruntamen ex altera parte multò plus nocet, quippe non modo maturas fruges deuorat, sed cùm nascuntur, rostro euellit semen, sic vt agricolæ necesse habeant per idem tempus locare pueros per arua cum arcubus, quando voce humana non deterrentur, qui eas abigant, & quia Ardea solet in earum nidis postea nidulari, idcirco huiusmodi infelices aues cir-40 ca villas nobilium, qui Ardearum aucupatu delectantur in summis arboribus, quibus, villæ ipsæ ventorum flatus vehementiores vitandi causa, circumleptæ, sunt, impunè nidos faciunt, atque ita genus durat cum magno agricularum damno.* Hæc ille, ex quibus sicuti quoq; præcedentibus omnibus vel cuiuis liquidum esse puto, Ardearum genus loca palustria habitare, & in arboribus nidificare. e Georgius Agricola Ardeas enumerat inter eas aquaticas aues, quæ temporibus hybernis se conferunt ad lacus, & fluuios in Austri partibus sitos, qui frigore non congelant, aut ad aliquam fluminum partem, cui aqua nõ conglaciat. Obseruantur item hyeme loca alia calidiora quærentes migrare aliò, & sub æstatem, vel nouo vere ad loca solita reuerti: Atq; hoc modo Ægypto in Styriam elapso frigore redire Ardeas scribit f Ricardus Bartholinus canens.

50

Non tot Caucaseas cum frigida tempora syluas
Destituunt, auibusq; negat sua p apula Memphis
In Styriam præpes densas agit Ardea turmas.

In quorum versuum explicatione Iacobus Stendelius asserit, sese obseruasse aduentante æstate, ingentem Ardearum vim in Styriam aliunde aduolare. In multis noui orbis locis quoq; Ardeæ numerosè conspiciuntur, nominatim verò in duabus insulis Africæ, quæ ab incredibili earum multitudine Isole delle Garze, idest, ardearum insulæ dici meruerunt. Etenim cùm primùm eas occuparent Hispani, tantam ibi ouorum harum auium inuenerunt copiam, vt multos ijs currus onerarent.

Porzana.
Falcinellus.
Heronniere.
Herodiotrophion.
Cur gregatim nidificent.
Cur in Anglia abundent.
Cornicum multitudo & noxa.
e Li. de animal. subter.
f Lib. 11. Austriad.
Isole delle Garze.

NATV-

NATVRA. INGENIVM. MORES.

Aues plereque Oculos petunt, Ardeæ præsertim, & cur.

VERE atq; æstate fœtificat, vt paulò antè etiam meminimus. Plerisque auibus in more esse solet, vt oculos petant, hoc autem priuatim de Ardea scribit quidam Anglus, fortè quod hæc ceu peculiare illud habeat. Quid si id ad ingenium auis referatur, quæ nimirum cùm corpore sit aduersus noxas admodum imbecilli, oculos eruédo se defendat? Celebrat huius auis in Venere continentiam, atque temperantiam Michael Glyca his verbis: Hunc a Herodium tanta præditum esse castimonia tradunt, vt cùm ad Venerem accessurus est, dies quadraginta mœreat. Nam auis hæc est in mœrore, si quando necessitate sic exigente, mutuam ad coniunctionem pertrahitur: quasi quiddam inde sibi ingratæ rei accidere significaret. Quæ si vera sunt, quid nos quæso facturi sumus? Qui beneficio rationis ornati, nihilominus vitæ voluptatibus sumus addicti. Equidem Claudius philosophus Ardeam Veneream esse negans, Mineruæ castitatis præsidi potiùs sacram esse ait, iuxta poetam:

Ardeæ temperantia in Venere.

b Lib. 1. Annal.

Ardea cur Mineruæ sacra.

Τοῖσι δὲ δοξιὸν ἦχεν ἐρωδιὸν ἐγγὺς ὁδοῖο
Παλλὰς ἀθηνάιη, hoc est.
His autem factam misit Ardeolam prope viam
Pallas Minerua.

Cæterùm alij volunt contrà, Veneream auem esse, & ἐρωδιὸν Græcis dictam aiunt, quasi ἐρωτιδιον, ἀπὸ τοῦ ἔρωτος, idest, ab amore amatoriam. *Sed respondi fortè posset, Ardearum* cũ multa sint genera, alias Veneri, alias Mineruæ sacras, hoc est, alias ad coitum procliues, alias continentes esse. Antipelargia licet à Ciconijs nomen inuenerit, nihilominus in hac quoq; aue celebratus, præcipuè ab Æliano, qui & parentes pullos suos eadem cura, qua Ciconiæ solent, alere scribit, & b rursus pullos, suos parentes. *Ciconiæ*, inquit, *cùm aliunde pullis alenais cibum comparare nequeunt, esculenta, quæ prius ederant, euomunt, atque in educandos fœtus conuertunt; & ad volandum pullis imperitis duces sunt Pulli rursus exacta ætate parentes alunt, etsi humanis hoc legibus nullis facere iubentur. Herodios, & Pelecanos idem facere audio.* Sic ille. Quod si ab Accipitre, vel Falcone, vel alia quauis rapace aue, vel ipsa parens, vel fœtus infestari contigerit, tuuc sese hoc modo defendere obseruatur, excrementi sedem illic opponunt, & stercus putridum emittunt, quod si Accipitrem tetigerint, pennas eius non putrefaciunt tantùm vt Albertus, & author de rerum natura aiunt, sed exurunt etiam, non aliter ac arborum frondes, adeo vt non immeritò nonnulli ab ardendo Ardeam dictam velint. Cæterùm quemadmodum hanc comburendi facultatem in excrementis suis agnoscit hoc animal, & multis in ipso cum Accipitre certamine admirationi est, ita profectò lõgè magis in eo admirandũ est, quod imminente pluuia, supra nubes euolet, ac si planè calleat à nubibus pluuias oriri: qua in re cæteris auibus multò prudentior est, quæ quidem futuras iam iam pluuias optimè quidem præsagiunt, sed eas vitare nequeunt; quod faciunt Ardea, dum supra nubes pluuiæ fomenta quàm altissimo volatu sese effert, vt inter alios plerosque grauissimos authores testatum reliquit Virgilius:

Ardearum pietas.

b. l. 3. de animal. cap. 23.

Cur supra nubes euolet.

—— Notasq; paludes
Deserit, atque altam supra volat Ardea nubem.

Non minorem ingenij aciem in deuorandis ostreis demonstrat: Nam cùm eiusmodi animalium genus, duriuscula testa obuestiatur, Ardea verò earum esu maximopere inhiet, cogitur vnà cum testis ea deuorare: sed nõ ignorat, calore interno aperienda iri: quamobrem paulò pòst vbi aperta esse credit, iterum ea euomit, & carnẽ à testis separat, eodem planè modò, vt de Pelecano diximus. Pisces quoq; industria summa, ac dolosè, teste Oppiano, capiunt, nimirum solis radios ita excipiunt, vt pisces visa ipsarum vmbra refugiat. In cancris contra fascinationes facultatem inesse nos quodãmodo videtur docere, quando eos ceu fascinationis amuletum, vt fœtus suos defendant, nidis suis imponunt, si Æliano, & antiquissimo Zoroastri fidem adhibeamus. Postremò cancro sese aduersus infestantia nidos suos animantia munire norunt, & cùm ægrè habent, malum eo propulsare.

Ostreas quomodo volet.

Vt pisces capiat.

Cur cancros edant.

Cancro vtitur, & cur.

c In Ixeutis.

COITVS.

NONNVLLI, vt suprà monuimus, Erodij etymum ab amore, qui ἔρος Græcis dicitur, deriuant, auem Veneream esse, & procliuem in amplexus asserentes. Quod profectò etymum ad Erodium simpliciter dictum, nimirum Ardeam Pelam, meo iudicio, vix spectet: nam cùm author sit *a* Aristoteles, Ardeam Pellæ coitum esse difficilem, vociferarique, & sanguinem ex oculis dici omitti, parere etiam ægrè, & summo cum dolore, non videtur dicendum, auem in venerem pronam esse. Quam de difficili coitu sentiam alij aduertentes, Erodium dictum contendunt ὅτι ἔαρ ἱδροῖ, quòd sanguinem (in coitu) exudet. Idem ex Aristotele repetit Plinius. Et *b* Theophrastus, *In animalibus quadam, inquit, vt vel contra naturam eueniunt, vt Ardeæ coitus, & ephemeri vita.* Ornithologus de Ardea mare id intelligendum esse arbitratur: quoniam Græcè legitur apud Theophrastum: ὥσπερ ὁ ἐρωδιὸς ὀχευει. Sed cùm Aristoteles Ardeæ partum quoque difficilem esse scribat, ad fœminam quoque illud extendi queat. Sed *c* Plinius coitum in mare præcipuè difficilem esse vult, partum verò in fœmina. *Hi, inquit, in coitu anguntur.* 20 *Mares quidem cum vociferatu sanguinem etiam ex oculis profundunt. Nec minus agrè pariunt grauidæ.* Ego verum esse non puto, eos in coitu sanguinem sudare: hoc namque *d* Philosophus ex aliorum relatu prodidit. Et inter recentiores Albertus Magnus: *Ardeas, inquit, dicunt aliqui, tanto dolore coire, vt lachrymas sanguineas oculis emittant: quod ego falsum puto. Vidi enim ipse sæpe coire Ardeas, & oua parere, nec quicquam tale experiri potui. Sed sicut reliquæ aues, quarum longa sunt crura similiter, & ardea coit cruribus super dorsum fœminæ flexis, ita vt pedes maris ad caput fœminæ sint, & genua versus excrementi sedem super dorsum: & tunc motu alarum se sustinens locum conceptionis fœminæ contingit, ac semen infundit.*

a 9. Hist. cap. 18.

Sanguinem exudat in coitu.

b In Metamorph.

c lib. 10. cap. 60.

d 9. Hist. cap. 18.

Sanguinem nō emittere in coitu.

Quomodo coeat.

30

VOX.

Κλάζειν quamuis Pollux Aquilarum proprium esse scribant, tamen ad aliarum auium voces quoq; extenditur, & Eustathius auium esse ait, quę leuiusculum clamorem, & clangorem edunt, & minus esse, quàm κεράζειν. Et vbi *a* Homerus de Thersite ait: Ὀξέα κεκληγὼς λέγ' ὀνείδεα, annotat, eum non simpliciter βοᾶν, sed κλαζειν; ad ostendendum τὸ ἄλογος τῆ φωνῆς: esse enim κλαζειν animalium ἀλογον, vt Gruum, suum, item sagittæ, quæ emissa stridet: ideoq; paulò post ab Vlysse eum vocari λιγὺν ἀγορητὴν ὀημήγορον. Transfertur etiam ad homines, dicitque plerunque de ijs, qui in impetu in hostes clangenti similem vocem edunt, & aliquoties apud eundem poetam de Hectore in 40 Græcos irruente. Porrò deriuat hoc verbum Etymologus à κλω significante φωνῶ. Eustathius verò à κλάω propriè accepto, à quo simul & κλάσια deducit, vt nimirum hoc verbo κλαζειν significetur quidam auium κλαυθμὸς, qualem esse vult Aquilæ, quæ à Dracone icta eum dimittebat in exercitum Troianum: nisi fortè aliquis verisimilius esse putet hoc vocabulo, quandam veluti fractam vocem significari, qualis est auium clangentium: inter quas Ardeam quoque idem poeta recensere videtur. Ait enim:

——— Χοὶ δ' οὐκ ἴδονοδὸν ὀφθαλμοῖσι
Νύκτα δι' ὀρφναίην ἀλλὰ κλάγξαντος ἄκουσαν.
——— *Hi autem non viderunt oculis*
50 *Noctem perobscuram, sed clangentem audiuerunt.*

a Iliad. B. Thersitis vox.

VICTVS.

ALBERTVS Magnus Ardeam semper voracem ait, quoniam, vt Mergus, cibum ferè crudum excernat, hoc est, vt interpretatur Ornithologus excremētū liquidū. Ardeæ liquidam egestionē audio Hollandis in prouerbiū abijsse de ijs, qui nimia alui lubricitate vexatur. Vescitur autem in primis piscibus, & non minoribus tantùm, verū anguillas quoque integras deuorat. Sed interdiù solùm, vt priuatim de Pella memorat *a* Aristoteles, quā nos simpliciter ei Ardeā dici antè demostrauimus. An verò etiā noctu piscium

Ardea vorax est.

Quibus vescatur.

a 9. Hist. cap. 18.

In decim. Iliadis.

Pisces sponte ad Ardeam accurrunt.

Adipis Ardearũ vis.

ſcium venationi operam dat, vt Euſtachius tradit, ab aucupibus eſſet petendum. Fama eſt dum per aquas venatura piſces, incedit Ardea, illos huius pedibus non ſine deſiderio adnatare, & velut ſe deuorandos præbere. Coloniæ Agrippinæ inferioris Germaniæ vrbis celeberrimæ incolas alibi ſcripſimus ex relatu Io. Bachouij & accolas ruſticos pro certo ſibi perſuadere, imo pro competto aſſerere Ardeas, quæ eo loci ſatis frequentes ſunt, hac vi pollere, vt ad pedem, ſi in aquæ imponant, tanquam ad illicium quoddam, ſiue ad eſcam frequentes piſces adnatent: quibus vltrò accurrentibus, & deuoratis famem ſolentur: eam ob cauſam eiuſdem vrbis pharmacopolas adipem venalem ſemper aſſeruare, & piſcatoribus in piſcandi vſum vendere. Idem de ſuis pharmacopolis tradit Ornithologus, qui pariter in libro quodam Germanico manuſcripto hæc verba reperiſſe ſeſe aſſerit: Si pedes Ardearum deſtillentur per deſcenſum, & oleo inde collecto inungantur manus, piſces ſponte adorabunt, vt comprehendi poſſint. Sed quod hìc de pedibus dicitur, qui Germanicè dicuntur die fuſz, Ornithologus de pinguedine intelligi mauult, quam Germani die fieſzte appellant. Pedibus verò eam vim ineſſe ex ſuperioribus conſtat. Oſtreorum inſuper voraciſſimas Ardeas eſſe teſtantur Ælianus, & Plutarchus, quorum carne quàm induſtriè potiatur, ante notauimus. Plinius ſoricum fœtibus quoque inſidiari has volucres tradidit eorum nimirum, qui agros habitant.

Ardea oſtrea deuorat.

VOLATVS.

a Lib. de inceſſu animal.

ARISTOTELES *a* Ardeæ, ſicut etiam reliquis aquatilibus auibus vropygium inutile eſſe docet, proindeque volare pedibus retrò extenſis. In eo tamen ab Anſeribus diſcrepat, quòd hi, teſte Alberto, extenſo collo volent, hæ verò contracto. Eſt autem eius volatus ſublimis, & arduus, adeo vt hinc dicta putetur. Volat autem tam altè, vt ſupra nubes tranſcendat, maximè cum iam futuræ imminent pluuiæ, quod Virgilium non latuit: cuius teſtimonium paulò antè citauimus. Meminit etiam *b* Lucanus canens:

b Lib. 5. de bell. pharſal.

——— quod auſa volare
Ardea ſublimis pennæ confiſa natanti.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

Inimici Ardeæ.

a 9. Hiſt. cap. 18.

Alauda.

Pipo.

Hippos.

INIMICOS non paucos habet Ardea, Amicos pauciſſimos, imò fortè præter vnicam Cornicem nullos, quam ei amicam eſſe ſcribunt *a* Ariſtoteles, Ælianus, & Plinius. Ex inimicis in primis eſt (vt à debilioribus auſpicemur) Alauda, à qua, vt ait Ariſtoteles, eius oua diripiuntur, & Pipo, ſiue Pipira: quam auiculam idem Ariſtoteles, apud quem legitur Græcè Hippos, Ardeolæ oua, & pullos violare author eſt: quare vbi apud Heſychium legitur, πιπω, ὄρνεον πολέμιον ὅς τινες, ερωδιος, teſte legendum iudicat Ornithologus ἐρωδιῷ, hoc ſenſu. Pipo auis eſt inimica Ardeæ, vt aiunt. Philes albos Laros quoque ait odiſſe, ſed huius odij ratio fortè occulta non fuerit, quoniam vtraque auis piſciuora eſt. Aquila quoque ceu gratam eſcam Ardeam inuadit, *vtpote*, inquit Ariſtoteles, *valens vnguibus, ipſa autem repugnando emoritur*. Eadem ratione Falcones, atque Accipitres Ardeam inuadunt, eique inſidias ſtruunt: hæc verò quomodo Accipitrem excrementis ſuis repellat, diximus: cùm autem fugit Accipitrem, in altum euolat, teſte Alberto, & planè nobilem, & ſpectabilem dimicationem exhibet. Mirum eſt, quod narrat Creſcentienſis, nempe ferri, Falcones, ſi ſanguinem Ardeæ guſtauerint, omne deſiderium capiendi Grues amittere: ſi verò carnes ſolum ſine ſanguine ederint, hoc vitium incurrere non credi. Solent autem venatores Ardearum ex eis Falcones alere, quod meminit etiam *b* Ludouicus Arioſtus:

Larus albus.

Aquila.

Falcones, & Accipitres.

b Cant. 29. Stan. 56.

A quella guiſa, che veggiam tal'hora
Farſi d'vn'Aeron, farſi d'vn pollo,
Quando ſi vuol de le calde interiora,
Che Falcone, ò ch' Aſtor reſti ſatollo.

Author de natura rerum in Ardeæ captura, duos Falcones relaxari ait, vnumq; ſumma petere,

tere, alium præter terrã volare, vt videlicet ille volantem Ardeam impulsa præcipitet, hic præcipitatã arripiat. Idem rursus Falconum, inquit, genera duo sunt, alterum nobile, quod auem vsu paruo naturaliter capit: alterum ignobile, ac vile, quod nonnisi multo labore, & maceratione assuefactum hoc facit. Hoc postremum genus, cùm Ardeam ad terram impulerit, & iam prope fuerit, vt eam capiat, Ardea anguillam, vel alium piscem quem recens vorauerit, euomit, & tunc Falco liberè eam volare permittens, piscem ceu minus fœtidum cibum sibi oblatum præferens, ocyus apprehendit: at Falco nobilis piscem eiectum vilipendens, Ardeam ipsam aggreditur. Hæc ille. Ardea autem cum videt sese impetiti à Falcone, in altum euolat, & non vt cæteræ aquaticæ aues fugam capescit, & vbi animaduerti, se in angustum esse redactam, rostrum supra alas extendit sursum, gnara Falconem impetu, & impulsu quodam sese inuasurum, atq; ita quàm sæpe Falcones rostro in pectus eorum adacto conficere visa est. Descripsit nobis hanc eandem Ardeæ, & Falconis pugnam satis luculenter Ambrosius Pareus his verbis: Ardea vbi Falconis alarum remigio elati, rapida celeritate depressam, & infrà positam se intuetur, rostro, quod prælongum habet, & acutum sub alis condito, ac sursum elato, pugnæ ardore, & prædæ cupiditate occæcatum, & incautum ipsum deuolantem, & irruentem excipit, vt eo semel Falco medium pectus induat: adeo vt ambo sæpe elisis interaneis humi affligantur enectæ. Quòd si arte, & felici corporis declinatione insidias illas Falco illæsus effugerit, Ardea nihilominus deiecta, & deturbata, receptui stentorea voce magistro canente, in prætentum pugnum pinnarum rotato scapo reuocatur. Habet præter aues inimicam etiam vulpem, à qua teste philosopho, noctu capitur, & sorices, si Plinio credimus scribenti, diffidere sorices, & Ardeolas inuicem fœtibus insidiantes. Verùm iste Plinij locus multis suspectus est arbitrantibus pro Hippo, siue Pipone ex Aristotele soricem vertisse: quod notat quoque c Adrianus Turnebus. Postremò cochleæ, teste Æliano, Perdices, & Herodios idcirco defugiunt, quòd eos pernoscunt penitus hostes sibi esse: nec cernere est limaces, vbi illi versentur: eos tamen naturali quadam astutia cochleæ quædam præstantiores decipiunt, & circumueniũt: siquidem ex natiuis testis egressæ, in magna securitate pascuntur: aues autem in testas inanes tanquam in easdem illas inuolant: vt verò nihil inuenerint, eas vt sibi inutiles abijciunt, atq; ex aberratione, qua hostes fefellerunt seruatæ ita in testas, tanquam suam propriam domum reuertuntur. Hæc Ælianus.

Falconum genera vt Ardeas capiant.

A Falcone quomodo se tueatur.

Vulpes. Sorices.

c Lib. 18. Aduers. 16

Cochleæ Ardeas fugiunt.

Limaces, vbi nõ sint.

PRÆSAGIA.

ARDEÆ, inquit a Oppianus, hominibus carissimæ sunt, & ætatis, hyemisq; tempus præsagiunt, capita scilicet pectori imponunt, eoq; maximè inclinant, vnde concitatissimus ventus expectari debet. Alibi nautis priuatim Ardeam amicam auem ascribit esse, & illæsam debere seruari, quoniam hæc, quod Accipitres in terra venatoribus, hoc in mari piscatoribus significare credatur. Quadrupliciter verò potissimùm aliquid præsagit, vel cùm caput, vt dictum est, pectori imponit, vel cùm altum volat, vel cùm plus solito obstrepera est, vel cùm medijs in aruis, vel vt Plinius habet, arenis tristis residet. Cùm enim altiùs solito volare obseruatur, tempestatem significat, vnde Virgilius inter signa tempestatis futuræ, qua non sit tutum nauigare, ait:

—— Notasq; paludes
Deserit, atque altam supra volat Ardea nubem.

Idem repetit Albertus, idem etiam Isidorus. Sin obstrepero clangore (& inconcinno volatu interpres Theon adijcit) è mari ad terram aduolet, Aratus ventum, & tempestatem imminere asserit. Idem quoq; author inter imminentis pluuiæ signa hanc auẽ ponit, quando terra relicta ad mare multo cum clangore festinat: quem postremum locũ Auienus sic reddidit.

Cum procera salo repetit langore (clangore) *frequenti*
Ardea. Vnde vbi Gillius ex Æliano scribit, *triste sonantem Ardeam tempestatem denunciare, eandemq; ad mare rectà proficiscentem pluuiam portendere*, Ornithologus rectè pro triste, legendum, aut vertendum putat obstreperum, quoniam, hoc præsagium Aelianus ex Arato videtur esse mutuatus. Cæterùm meus b Aeliani codex, quem idem Ornithologus restituit, & correxit, sic habet: *Quod si turbulentè clament*, (Grues) *& ordine turbato volant, acerbam tempestatem denunciant. Hoc idem sonans in matutino crepusculo Ardea præsignificare existimatur, vt idem Aristoteles obseruauit: eademq; ad mare rectà proficiscens pluuiam portendit.*

a In Ixeut.

Aestatis, & hyemis præsagium.

Ardea nautis amica, & cur.

Tempestatis præsagium.

Venti, & tempestatis præsagium.

b lib. 7. de animal. c. 7

Sic ille de obstreperi volatus significatione Aristotelem citans, quamquam hoc apud ipsum non reperias; quare postremum tantummodo illud de volatu ad mare, ex Arato transcripserit, vel memoria lapsus Aristotelem pro Arato citauerit. Ego idem ferè lego apud c Theophrastum, nimirum Ardeolam matutino clangore imbres, ac ventos denunciare, & si ad mare volitans clamauerit, pluuiam potiùs, quàm ventum portendere, item si magnos det clangores, & diuturnos flatus spondere. Porrò in medijs arenis tristis hyemem, teste Plinio, indicat. Atq; hæc de præsagijs dicta sunto, summatimq; dicamus Ardeam notas paludes admodum querulam effugientem, & medijs in aruis tristem residentem, aut supra altam nubem volitantem, futuram pluuiam, & tempestates præsentire tradi, nimirũ propter iniurias, quas ex præuisa cum ventis pluuia sibi timet, itaq; loca hisce minimum obnoxia captare, & ambire. Nam imbecillum corpus, & noxæ impatientissimum gerit, vnde imprimis ob cutis raritatem à motis vaporum affluuijs, & fatigante Austro grauatur, quare illa querimonia, & ad comparandum calorem volatus.

c lib. de sig. pluuia.

AVGVRIA.

AVIVM, quæ in augurijs apud priscos obseruabantur, aliæ aliter auguria faciebant, aliæ nempe voce, oscines dictæ, aliæ voracitate, vt pulli, aliæ volatu, quas præpetes dicebant, in quibus recensetur & Ardea nostra: quare, & præpes vocatur a Ricardo Bartholino hoc versu:

In Styriam præpes densas agit Ardea turmas.

Porrò augurium eius felix habebatur, vnde a Ælianus, vt affirmet, probetq; Homerum Noctuam inauspicatam statuisse, ait, ipsam Mineruam Diomedi ad castra Troianorum exploranda proficiscenti, Ardeam è flumine egressam auspicatò mittentem introducere non autem Noctuam, quanuis aliàs gratam ei Deæ volucrem. Quod autem, inquit Ælianus, Iliaca regio, sit irrigua, vel ipsemet Homerus fuerit idoneus testis, vbi pugnam ad muros Ilij describit. Homerus autem postquam Vlyssem, & Diomedem socios, itineris prosecturos speculatum castra Troianorum Palladis opem implorasse scripsisset, signum futuram eam illis auxilio ponit Ardeam in via clangentem, eamq; vocat faustam hoc versu:

Τοῖσι δὲ δεξιὸν ἧκεν ἐρωδιὸν ἐγγὺς ὁδοῖο, hoc est,

Illis autem faustam misit Ardeolam prope viam.

Ad quem poetæ locum commentans Eustathius, Gauisus est autem, inquit, Vlysses hac aue, vir scilicet prudentia celebris aue præsaga. Nam quòd Ardea insidiantibus lætum auspicium faciat, Hermon testatur. Cæterùm, quod illi auem audiuerunt tantùm, non etiam viderunt, significabat ipsos quoq; non venturos in hostium aspectum, sed facinus tale designaturos, quod hostes omnino auditu cognituri essent. Quod si sapiens fuisset Vlysses deterreri hac aue potuisset, quasi periclitaretur deprehendi, & non latere, sicut nec Ardeæ clangor ipsos latuit. Venatur autem Ardea noctu (Aristoteles hoc eam interdiù facere scribit) in aquis, & paludibus, & rapax est: quamobrem Minerua non Noctuam sibi sacram, sed Ardeam eis mittit, palustribus scilicet circa Scamandrum locis conuenientem. Porrò Zopyrus pro voce πελλὸν scribit φελλόν, vt rapina significantiùs designetur: quasi verò hoc genus Ardeæ cæteris sit rapacius. Plutarchus in libello cur Pythia non amplius carmine respondeat, Deum se se putare ait, Ardeis, & Trochilis, & Coruis ad futura enuncianda vti.

Ardea præpetibus adnumerata. a Lib. 11. Austriados b Lib. 10. cap. 17. Ardeæ auguriũ felix Noctuæ infelix.

DENOMINATA.

ARDEA vrbs, quam a Strabo Rutulorum habitationem olim fuisse scribit, & Virgilius meminit Turni regiam fuisse canens:

Audacis Turni ad muros: quam dicitur vrbem
Acrisioneis Danae fundasse colonis,
Præcipiti delata Noto: locus Ardea quondam
Dictus auis, & nunc magnum manet Ardea nomen.

Alij verò conditam scribunt à Pilumno Iouis filio, & Turni ab auo, alij ab Ardea Circes, & Vlyssis filio. Xenagoras enim apud Dionysium author est referente Golzio, Vlys-

Ardea vrbs a lib. 7.

Vlyssem ex Circe tres suscepisse filios, Romum qui Romam, Antium qui Antium, Ardeam, qui Ardeam vrbes tres, datis iisdem de se nominibus condidissent. Cæterùm Seruius hanc vrbem ita dictam putat quasi arduam, hoc est, vt ille inquit, magnam, & nobilem: Higinumq; carpit, qui in Italicis vrbibus ab augurio auis Ardeæ, Ardeam vrbem dictam voluit illud nanq; inquit, Ouidij in metamorphosi fabulosum est, incensam ab Aenea Ardeam, & in hanc auẽ esse conuersam. Hinc ciues Ardeates dicti, vt ab Ardia Illyricæ ciuitate Ardiæi [b] Stephano. In huius vrbis agro, teste Vitruuio fontes frigidi, odore sulphureo fœtidi, quod insuper notat [d] Boccatius. Est & Ardea vrbis Persidis Ammiano Marcellino, Xiphiam, hoc est Gladium piscam Galli indigere vocabulo Ardeam maris vocant, authore Bellonio. Idẽ Galli Falcones Ardearum venatores vulgo Heronniers appellant, & Germani Reiger Falcken. Heronniers vrò Gallorum fortè fuerint Hierofalchi recentioribus dicti, quos Paulus Iouius Ardearum hostes esse scribit. Albertus magnus Erodialis lapidis meminit: cui cùm Herodius Aquila sit, suspicandum est, illum lapidem eundem esse cum Aetite. Ab hac eadem Ardea Sipontino Ardelio deriuatur, sicut à stella Stellio. Ardelio autem hominem significat inquietum, qui huc, & illuc semper vagatur: vnde Martialis:

Nil bene cum facias, facis attamen omnia belle,
Vis dicam, qui sis? Magnus es Ardelio.

Vlysis ex Circe filij. Ardea vrbs vnde dicta.

b Lib. 8 c. 3
c Lib. de fontib.
d Lib. 23.
Gladius piscis.
Herõniers.
Erodialis lapis.
Ardelio quid, & vnde dictus.

LOCVS DAVIDICVS DE HERODIO EXPLICATVR.

HERODIVS *domus*, inquit Psalmographus propheta, *dux est eorum*, nempe passerum, idest, Herodius præest passeribus, vel ducit auiculas ad illum locum, vel index est viæ, vel iuxta D. Chrysostomum, viam passeribus ad nidulandum ostendit, quia auium prima nidum struit, vel Herodij nidus altior est alijs. Iuxta alios ducem esse, est præcellere vel anteire reliquas aues: indeq; alij aliam rapacem auem esse somniãt. Incognitus quidam in psalmos ad hunc locum commentans, Herodium auis nomen esse ait prædatricis, quæ volatus pernicitate cæteras vincat, quòd cùm corporis mole non premitur, alarum magnitudine, & leuitate facilè in altum euolet, atque ideo Aquilam etiam impetat, atque hæc auis, inquit, alio nomine vocatur Falco Glossæ quoq; Herodius auis est rapacissima, & omnium volatilium maior, quæ, inquit, & Aquilam vincit, & per quam intelliguntur rapaces, superbi, & magni peccatores. Est sanè ridiculum credere, Herodium hoc loco auem esse rapacem, cùm alioqui passeres alios hoc est alias aues simul cum eo nidulari dicat propheta, & illi non negent. Quare nec Symmachus rem acu tetigit, Miluum vertens; quia & hic auis est rapax, neque D. Augustinus, & Arnobius, Fulicam vertentes, quæ in arboribus non nidulatur: neq; fortè hic rectè Herodius legitur, hoc est, Ardea: nam quanuis hæc in arboribus nidos construat, nidos tamen prope aquas maximè quærit, & certè in cedris, siue abietibus, vt alij vertunt, nidificare, ad Ciconiæ potiùs naturam spectat, illius potissimum, quæ montana nominatur & cuius ego iconem suo loco dedi. Qui igitur hoc in loco per Herodios, magnos, superbos, rapacesq; peccatores interpretantur, Dauidis mentem meo iudicio, non assequuntur, quin ego contrà interpretor pios, piorumq; protectores, & humilium.

HIEROGLYPHICA.

PIERIVS [a] Valerianus in hieroglyphico, cuius titulus est, EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS, hominem, inquit, ita libidinis vsus confectum exhaustumq; vt propemodum exanguis sit effectus, ostendere qui vellent, Ardeolam illam Pellam pingebant, quæ Græcè ἐρωδιὸς dicitur: ea de coitu ita angitur, vt sanguinem ex oculis emittat, remque summo cum dolore peragat, clamore vasto, atque admodum insuaui difficultatem attestante.

a Lib. 25. hierogly.
Hominis nimia Venere confecti, exhaustiq; hieroglyphicũ.

VSVS IN CIBIS.

LEGIMVS, Ardeam carnis eſſe fœtidæ, & parum ſalubris. Bellonius tamen Gruibus præfert, carneq; ait, eſſe ſapidiori, & teneriori. Pullorum caro præfertur: nam adultiorum grauiter olet. a Alexandrinus cùm Onocrotalum prorſus à menſis remouendum eſſe dixiſſet, ſubinde ſubdit: de Ardea tamen, cuius creber ob frequentem ex aucupio illarum capturam, aliquando in cibis vſus in tantùm, piſculenti dicendum, quid ſubolere eam guſtatu, fibroſamq; in primis, ac præduram eſſe, niſi præparatione optima condiatur bene macerata prius. Apud nos ſanè in pretio non ſunt, cùm alioqui ſit copia. Galliæ proceribus potiſſimum, quæ colore eſt cinereo, nunc in honore eſt, teſte b Io. Bruyerino, & Bellonio, qui illic regium cibum vocari ſcribit: non commendatur autem ob cibos tantùm, ſed ob voluptatem, quam in venatu eius capiunt, quo quidem nihil admirabilius, iucundiuſq; eſſe poteſt. Gulæ artifices Ardeam pectore in cibis ſolùm placere nouerunt, pro ætate autem diutiùs aſſari debent. Poſſunt, & paſtillis includi, vt in Gallina præſcripſimus.

a Lib. 13. ſalub. cap. 4.

b Lib. 15. de re cib. c. 66.

Qua parte placeant.

VSVS IN MEDICINA.

ROSTRVM Ardeolæ in pelle aſinina fronti adalligatum, ſomnos, authore a Plinio, allicit, putantq; per ſe roſtrum eiuſdem effectus eſſe vino collutum. Repetit hoc paulò aliter Kiranides, nimirum ſic: Herodij ramphum (ramphos potiùs, ideſt, roſtrum, interpres ineptè vngulam tranſtulit) cum cancri felle in corio aſinino, ſi ſuſpenderis ad collum vigilantis, dormitabit. *Si quis in conuiuio panum, in quo eſt ramphos (ideſt roſtrum Ardeæ) in vino deponat, bibentes obdormient.* Hippiatri quidam Germani, referente Ornithologo, equorum oculos illini, & lauari iubent Coturnicum, vel Ardearum apide, vt ſani, & clari fiant. Arnoldus Villanouanus, quicunque hæmorrhoides crebrò experiuntur, præſertim pulſantes, inter alia Grues, & Agrones præcipuè iubet cauere.

Lib. 30. cap. 15. Ad ſomnũ alliciendũ.

Ad oculorũ affectus in equis.

FABVLOSA.

TVRNO Rutulorum rege ab Ænea interempto, vrbs Regia Turni incendio in cinerem redacta fuit, ex qua a Ouidius volucrem emerſiſſe fabulatur, quæ non ſolùm patriæ eius nomine vocaretur à poſteris Ardea, ſed in qua etiam captæ ciuitatis velut monumenta, ſignaq; conſpicere licet, vt ſunt in primis ſonus, pallor, macieſq;, canit autem.

a Lib. 14. Meta.

—— Turnuſq; cadit, cadit Ardea Turno
Soſpite dicta potens, quam poſtquam barbarus enſis
Abſtulit, & tepida patuerunt tecta fauilla,
Congerie è media tùm primùm cognita prapes
Suſcitat, & cineres plauſis euerberat alis:
Et ſonus, & macies, & omnia captam
Quæ deceant vrbem; nomen quoque manſit in illa
Vrbis, & ipſa ſuis deplangitur Ardea pennis.

Alia de Ardea fabula legitur apud b Oppianum his verbis: *Ab Ardeis victum ex aquis primum inuentum aiunt, reliquas ab eis didiciſſe cùm victus vnus initio omnibus eſſet auibus; deinde cùm gloriarentur hoc inuenio, & ne ipſum quidem Neptunum natando cum eis contendere poſſe iactarent, hanc irato Deo amiſiſſe, quod etiam Thamyridi ſuperbo cantori ex Muſis attigiſſe aiunt. Hinc adeo reliquæ omnes aues captandis piſcibus merguntur in aquam. Ardea natandi facultatis expertes in littore ſtantes venantur.*

b In Ixeut. Thamyris ſuperbus cantor.

DE ARDEIS IN SPECIE, & primum de Ardea Cinerea maiore. Cap. IX.

SYNONYMA.

QVANVIS *a* philosophus tria tantùm nominarit Ardearum genera, hancq; de qua nunc priuatim sermo est, πελλὸν cognominet, pleraq; tamen synonyma in præcedenti capite Ardeæ simpliciter dictæ attributa, huic conuenire, imò fermè totam historiam ex ipsomet Aristotele clarè, ni fallor, demonstraui. Dicitur autem hæc Ardea Aristoteli, & Plinio πελλὸς à colore, quem fuscum grammatici interpretantur. Latini seruata Græca voce Ardeam Pellam dicunt, & pullam, & cineream. Itali Airon negro, idest Ardeam nigram, cùm alioquin in tota ferè aue, præter maiores alarum pennas, nihil nigricet. Galli distinctiùs, & meliùs Heron cendrè, siue Herongris, idest, Ardeam cineream, siue griseam, & simpliciter Ardeam. Belgæ een blaeuue Reigher, vel etiam een graeuvve Reigher, Angli denique theblue Heron: Heluetij simpliciter ein Reigel.

a 9. Hist. cap. 28.

Etymum.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

ARISTOTELES huius Ardeæ vnum tantùm genus meo iudico agnouit: ego tria obseruaui, quorum alterum Grus Balearica *a* Plinio nominatur, vt vult Bellonius, & Ardea cirrhata alia Ornithologo, tertium à nemine hactenus obseruatum. Duo pariter agnouit Albertus, inquiens: *Ex Ardeis duo genera sunt cinerei coloris, magnum scilicet, & paruum*. Nec obstat, quod idem alibi dicat *Genus Ardeæ vnum esse cinereum, acuti rostri, & colli longi:* Nam hic Ardeam cincreã maiorẽ, de qua nunc agimus, intelligit. Differt itaque hæc nostra Ardea ab Albardeola, quòd alba non sit, à stellari, quòd non maculetur, à Grue Balearica Bellonij magnitudine potissimùm, & cirro. Quidam Anglus huius generis albas, licet raras se obseruasse affirmat, quæ neque corporis magnitudine, neq; figura, sed solo colore differunt. Vitamq; esse etiam albam cum Cyanea (sic Angli cineream, siue Pellam vocant) apud Anglos nidulari, & prolem gignere; quare, inquit, eiusdem speciei esse, satis liquet.

a lib. 4. de auib. cap. 7.

Vt ab Albardeola, & alijs differat.

FORMA. DESCRIPTIO.

PELLAM Ardeam, siue cincreã, quia vulgò nota auis est, quam breuissimis notis nobis describunt recẽtiores. Superior pars corporis, inquit ille Anglus, cyanea est, inferior nõnihil candicat. Sic ille. Bellonius tantùm Grue, & Ciconia minorem esse dicit, rostroque & cruribus oblongis, eoq; magnum pisciculis damnum inferre, & cũ cauda sit breui, crura eius, & pedes in volatu longiora illa apparere. Neq; ego quoq; in describenda multum elaborauero, quando depictam describo: quare de magnitudine in primis nihil dico, quanquã Ciconia, vel Grue minorem esse non putem. Rostrum luteum est, longum, & robustum, crassumq; prope frontem, sed quod paulatim tenuius euadit, adeo vt tandem velut in acũ aliquem magnum desinat. Oculorũ pupillã, quæ nigra est, lutea iris croceo aliquo permixta ambit. Ipsi autem oculi velut in medio maculæ cuiusdam cinereæ collocantur. Caput est amplum, & cinereo cirro ex tenerioribus pennis, sed quæ cæteris tamen capitis pennis maiores sunt, constante, egregiè ornatur. Cirrus autem ipse à sincipite incipiens sursum supra oculos per verticem erigitur. Pennæ sub cirro pariter sunt leucopheæ ad cyaneum inclinantes: retro verò oculos, ipsumque mentum albicat. Collum superius, dorsum totum, alæ item exceptis pennis maioribus, item cauda leucophæi coloris

Descriptio. Magnitudo.

Rostrum.

Oculi. Caput.

Ardea cinerea maior.

Alarum remiges nigricant. Venter candicat, ficuti etiam pectus, & collum inferius, quæ nigræ quędam maculæ oblongæ descendentes percurrunt. Femora pennis nuda coloris lutei. Crura, & digiti pedum fusci, vngues verò atri. Digitos parua membrana interstinguit. Digitus posticus longiusculus est, & ferè anticis longitudine æqualis, contrà ac in alijs auibus aquaticis fieri solet. Habes hic etiam sceleton capitis.

Venter. Femora. Crura.

Ardeæ capitis sceleton.

LOCVS.

PELLA apud Anglos, inquit quidam Anglus, in excelsis arboribus non procul à ripis fluminum crescentibus nidum facit. Apud Gallos, vbi hoc auium genus fœcundissimè gignit, proceres nonnulli sua extruunt Ardearia, quæ indigere voce Heronniers vocant, in quibus, teste Bellonio, Ardeæ tam probè nidulari didicerunt, vt quotannis ex pullis ingens pecuniæ summa dominis cedat. Quod sanè, inquit, recentioris æui procerum inuentum fuerit, etenim eiusmodi Ardearia, si veteribus nota fuissent, alto silentio non erant immersuri, cùm Romani in amplificanda re, non tantùm æquales essent ingenio cum recentioribus, sed industriores etiam. Sicuti vtique huiusmodi ædificia antiquis incognita fuere, ita pariter statuere licet, eundem hunc vsum nondum ad Anglos, Germanos, Italos, Hispanos, aliasque nationes peruenisse. Non enim dubium est, si Ardearia haberent, quin aliquid saltem de ijs scriptum ab aliquo extaret, maximè cùm ea in se & industriæ, & vtilitatis plurimùm habeant. Nihilominus hoc Ardeæ genus in alijs quoque regionibus, vt in Britannia, Gallica inferiori, seu maritima numerosè conspicitur, & in arboribus excelsis nidulari. Et quia piscibus fœtus suos enutriunt, fit sæpenumero, vt quando illos ori pullorum inserunt, magna piscium copia decidentium per terram ostendatur. Quos cum multi sub arboribus reperirent, viderentque à suibus deuorari asseruere, sese loca peragrasse, vbi sues piscibus, quos cælum plueret, impinguarentur. Franciscus Valesius eius nominis primus inter alia multa, quæ fecit admiranda, Ardearia huiusmodi etiam extruxit, quæ etiamnum prope arcem Tantaineblaeu videre est. Idem rex Ardeas adeo cicures reddidit, vt à pastu redeuntes licet natura sua feræ essent, ad Ardearia sese reciperint, & tanquam per caminum: siue fumi emissarium ingrederentur, pullosque ibi æderent, & enutrirent. Cæterum id pauci adhuc momenti videri debeat, quando constet, illi leonem, vel vrsum, vel similes feras eo planè modo, quo nobis canes Melitæi, quos in delicijs habemus, abblanditos esse. Hæc omnia Bellonius. Porrò ea omnia, quæ nos de Ardearum loco antè diximus, ea hanc quoque priuatim extenduntur, quare eo lectorem ablegabo.

Vbi nidu-letur.

Ardearia, & ex ijs vtilitas.

Piscibus pullos nutriunt.

Leones Francisco Valesio abblandientes.

COITVS. VICTVS.

a 9. Hiſt. capit. 18.
b Lib. 10. cap. 60.

PELLÆ coitum *a* Ariſtoteles, & *b* Plinius difficilem eſſe tradunt, vociferarique & ſanguinem ex oculis, cùm coit, emittere, &c. quæ omnia quoque ex Alberto refutauimus, & hic non repetimus. Zopyrus deniq; quod Ardeam Pellon rapacem faciat, quodq; Euſtathius noctù eam in aquis piſces prædari, inquiat ibidem diximus, & ex Ariſtotele correximus.

DE ARDEA CINEREA ALTERA, ſiue minores. Cap. X.

Sguacco. Bihorreau.
a Lib. 4. de auib. cap. 7.
Grus Balearica.

HVIVSMODI genus Ardeæ, quod nos Albertum imitati Ardeam cineream alterã, ſiue minorẽ nominamus, in paluſtribus Malalbergi in agro Bononienſi vulgò vocant vn Sguacco, Galli Bihorreau, aut Roupeau à rupibus, in quibus nidificat ad Oceanum Gallicum, teſte Petro Bellonio Gallo, qui *a* Plinio Gruem Balearicam dici ſuſpicatur. Ornithologus Ardeam cirrhatam aliam nominant, quærendumque eſſe ait, an hæc ſit Quaiotto Italorum. Bellonius, qui ferè ſolus de hac aue ſcripſit. Cauſa, inquit, in auem in foro proſtantem ſub finem Martij Bihorreau Gallis nuncupatam incidimus. Cupidiarij, quòd Ardea minorem eſſe cernerent, pullum Ardeæ eſſe aiebant, cùm res alio longè modo ſeſe habeat. Ardeæ enim hoc tempore oua nondum edidere, tantum abeſt, vt pullos excluſerint, & cùm alij aliam auem eſſe dicerent, errant etiam, qui veram Bihorreau eſſe negarent, affirmarentq; ex Ardea, & Bihorreau natã eſſe. Concluſere tamem genuinã eſſe. Cæterùm ipſis mirum videbatur, quòd eo anni tempore capta fuiſſet: ſolent enim aues certa habere ſibi tempora, quibus apparent. Vt verò notior euadat auis noſtra, operæ erit pretium deſcribere eam. Albardeola maior eſt; minor Ardea (Pella.) Roſtrum illi nigrum, concauum, & vt in Ardea ſerratum. Oculos rubeus circulus ambit: pupilla nigra eſt. In capite, dorſo pennæ ſunt coloratæ (nigrum colorẽ intelligit, talis enim in mea aue eſt) vt in Vanello. Linea candida in fronte ab vno ad alterũ oculũ profertur. Inter pennas verticis nigras aliæ exoriuntur candidæ, longæ, exiles, oculis verò, aſpectu iucundiſſimæ. Alæ ſunt vt in Ardea coloris cinerei admodũ venuſti, quemadmodum quoque cauda. Collum verò pronè, & ſupinè, venter, femora, & cauda intus candicant. Crura oblonga. Femora prope genua pennis nuda, & vnà cum tibijs coloris flaui palleſcentis. Vngues non admodũ ſunt longi. Eiuſmodi volucres frequentiores ſunt in locis maritimis, ſicut in Britannia Gallica, & alibi. Nidificant in præruptis, arduiſq; locis, ad quos vix aditus eſt, inter rupes. In menſa Ardeis nihil cedunt, ſuntq; eiuſdem saporis, & eodem etiam modo præparantur. Vocantur etiam à noſtris Roupeaux à rupibus, in quibus degunt: ob quam nomenclaturam prius ſuſpicabamur, Ariſtotelis Rupicem eſſe, ſed pòſt aduertimus, Rupicem eandem eſſe cũ Charadrio, quam Hiaticulam reddidit Gaza. Cæterum cùm ceu cirrhos quaſdam pennas habeat in capite, hancque notã Grui Balearicæ tribuant veteres, viſum eſt, id obiter vno, aut altero verbo admonuiſſe, quod fuſiùs in capite de Grue oſtendimus, opinari nos nempe Gruem Balearicam eſſe, quanuis tamen ad huius opinionis corroborationem notas ſatis efficaces in hac alite non habeamus. Nemo enim veterum eius meminit, præter *b* Plinium, qui ſic de ea ſcriptum reliquit: *Grus Balearica cirrhum in capite geſtat.* Hæc omnia Bellonius, qui cum ego diſſentio de Grue Balearica, cuius, niſi & ego fallor, veram iconem exhibui. Hanc verò Ardeam, quã hic in foro aliquando emptam ſic deſcripſi. Longa eſt ab extremo roſtro ad vngues vſq; quatuor dodrantes, longior fortè futura, ſi perfectum cõſecuta fuiſſet incrementum, nam iunior adhuc erat. Roſtrũ ei palmi longitudine, nigrum, initio pollicem latum ad latera, intus canaliculatum, & acutum. Ab interiore, ſeu maiori oculorum angulo macula, ſeu linea alba excurrit, oculũ ſupernè ambiens, ad ceruicem vſque. Caput cum reliquo collo, parte ſuperiori ſaturo colore nigricat, quemadmodum & dorſum, adeo vt pro nigrore ſplendeat, ad viride nonnihil tendens, qualis eſt color tergi Vanelli vulgò dicti. Plumulæ illæ, quæ verſus dorſum retrò ſpectantes

Deſcriptio.
Locus vbi nidificent.
Carnis qualitas.
Rupex Ariſtot.
b Lib. 11. cap. 3.
Deſcriptio authoris.
Longitudo.
Roſtrum.
Caput.

Ardea cinerea minor.

ctantes capitis parti supremæ infixæ cristæ speciem præbent, in hanc aue, aut auulsæ fuerãt, aut ob ætatem teneram nondum natæ. Alæ exteriores, collum supernum, caudaq; eleganti colore cinereo tinguntur, & alæ etiam inferiores, sed multò dilutiori. Mentum, gula, pectus, venter, vropygium infernum, ac femora interiora candicat. Tibiæ binos palmos longæ subluteæ, ad viride nonnihil vergentes: sed & femora duorum digitorum super genu spacio, vti tibiæ plumis nuda sunt. Vngues nigri: medius exteriori latere serratus est.

10

DE ARDEÆ CINEREÆ tertio genere. Cap. XI.

ARDEA hæc quam Cinereæ, siue Pellæ congenerem facio, dodrantes quatuor ab extremo rostro ad vltimos pedes longa, rostrum habet pollicis crassitudine, palmi longitudine, digiti minimi iuxta nares latitudine, intus canaliculatum, infernè corneum, & roseum. Oculi iris lutea, pupilla nigra. Collum spithamam integram est longum. Plumæ capitis, colli, dorsi, & superiorum alarũ ex cinereo fuscescunt, extremæ omnes macula ruffa notatæ, 20 quæ verò in alis sunt maiusculæ, albo in fine sunt variegatæ, & quæ caudam constituunt, palmum cum dimidio longam. Quæ pectus tegunt, longioribus notis nigris, ruffis, albis respersæ sunt. Venter ferè albus ex cinereo. Coxæ nonnihil ruffescunt. Harum pars extrema supra poplitem, pollicis spacio plumis nuda est. Ab his ad extremos vngues duorum palmorum mensura superest. Crura subuiridia, & pedes in digitos fissi, quos tamen diuaricationis initio breuiuscula membrana coniungit, quòd circa aquas versari necesse habeat. Vnguis postici digiti cæteris est maior. In capitis plumularum extremo ceu capillamento quæda m tenuia, tenera, albicantia exstabant, quæ res tenellam arguebat ætatem.

Ardeæ cinereæ tertiæ descriptio.

Lõgitudo.

Rostrum.

30

DE ALIA QVADAM ARDEA ex Ornithologo. Cap. XII.

VIDI nuper, inquit Ornithologus, captum apud nos Ardeæ genus magnum, rostro subflaui ferè coloris, longo digitos octo ab oculis ab extremũ mucronem, marginibus acutis, & parte anteriore leuiter dentium loco exasperatis, serratisùe. Caput, & collũ candida crista capitis è plumis nigris retrorsum tendebat. Dorsum & alæ cinereæ: sed maiores alarum pennæ nigricantes. Pupillam oculorum circulus ambiebat lucidus ex flauo ruffus: palpebræ 40 ex viridi flauæ. Longitudo colli ad duos dodrantes, aut supra: in quo articuli, vel sphondyli vndecim, omnes eodem inflexu, præter vnum, quartum, ni fallor, à primo, qui in contrarium flectitur. Crura fusca, ferè quinq; palmos longa. Vnguis medij digiti ab altera parte denticulatus. Colli superior pars ad cinereum inclinabat colorem prona candidior nigris maculis pulchrè distincta, plumis versus pectus oblongis. Hactenus ille. Mihi sanè ad Ardeam cineream potiùs quàm ad alias referenda hæc auis videtur.

50

DE

DE ALBARDEOLA, PLATEA Plinij, Platelea Ciceronis, quam Pelecanum facit Ornithologus.

Cap. XIII.

a lib. 4. capit. 5. *Cochlearia.* *b 8. Hiſt or. cap. 3.* *c Lib. 2. de nat. Deor.* *d Lib. 10. capit. 40.*

ARDEAM albam, ſiue ερωδιον λευκων, ſiue λευκορωδιον *a* Ariſtoteli dictã, Bellonius meo iudicio rectè eam eſſe iudicat, quæ Alberto, alijſq; Cochlearia à roſtri latitudine appellatur. Etenim huic Ardeæ *b* philoſophus roſtrũ tribuit latũ, & porrectũ, quale ſanè nemo alias Ardeas habere dixerit, cùm cæteris omnibus admodum ſit acutum. Ornithologus, vt ex hac alite Pelecanũ faceret, Ardeam aliam albam pro Leucorodio nobis obtrudit; de qua nos poſt. Eſt autẽ hęc Albardeola eadem planè cum Platea Plinij, & Platelea *c* Cicer. *Legi etiam ſcriptum*, inquit, *hic eſſe auem quandam, quæ Platelea nominetur, eam ſibi cibum quærere aduolantem ad eas aues, quæ ſe in mari mergerent, qua cùm emerſiſſent, piſcemq; cepiſſent, vſque adeo premere earum capita mordicus, dum illa captum amitterint, id quod ipſa inuaderet.* Hæc ille. Ex quo fortè *d* Plinius. *Platea*, inquit, *appellatur, aduolans ad eas, quæ ſe in mari mergunt, & capita earum morſu corripiens, donec capturam extorqueat.* Quanquam autem Plinius nominatim aliàs Albardeolas nominet, meo iudicio non eſt neceſſe ſtatuere, diuerſam eſſe à Leucorodio: nam Plinium de vna, eademve aue ſeparatim, & diuerſis agere locis, nouum non eſt, qui eius ſcripta attentè perlegit: nam cum ferè omnia ex diuerſis authoribus, in ſuam hiſtoriam tranſtulerit, rem vero, de qua ſcribebat, ſæpe non agnoſceret, multa ad diuerſa redegit: quemadmodũ exempli gratia fecit de Ictero, Galbula, & Pico nidum ſuſpendente. De his enim nominibus, licet vnius tantùm auis ſint ſynonyma, diuerſis agit locis, tanquam de diuerſis auibus: atq; eo modo, quod Albardeolæ id (quod dixi) conuenire ignoraret, Plateæ ſeparatim ex alio authore tribuerit. Sit itaq; Platea, ſiue Platelea eadem, quæ Albardeola: videtur autem ita auis dicta, à Gallorum, & Belgarum plat, quod planum ſignificat, quale eius roſtrum eſt; quare & Cochlearia, & auis Cochlearis, quod latitudine ſua cochlear imitetur, Gallis ſimiliter Pale nominatur, & Cucillier, item Truble, & Poche, quæ poſtrema etiam vox Burgundis cochlear ſonat magnum: Germanis Leffler, Loffelganſz, hoc eſt Cochlearia, ſiue Anſer cochlearius. Circa Coloniam Lefler, Friſijs Lepler, Hollandis Leepelaer, Anglis Schofler, ſeu Schouelard, Heluetijs Schufler, à pala, ſiue bacillo Schufel ipſis dicto. Nobis Beccarouiglia.

FORMA. DESCRIPTIO.

Color. *Authoris deſcriptio.* *Magnitudo.* *Longitudo.* *Latitudo.* *Roſtrum.* *Collum.* *Color.* *Crura.*

ALBERTVS Magnus auem Cochleariam, quam Ardeam albam etiam eſſe putauit, ſic quàm breuiter deſcripſit. *Hæc Ardea*, inquit, *tota alba eſt, & figura ſimilis cinereæ, ſed melius pennata, collo longiore, & roſtro anterius rotundo, tanquam circulo vno ſuper alterum impoſito.* Ego Albardeolam Ferraria ab Excellẽtiſſimo Alphonſo Cattaneo, qui eo tempore medicinam primo loco ibi profitebatur, mihi tranſmiſſam ſic deſcripſi. Auis eſt Anſer paulò minor, ab extremo roſtro ad pedes longa dodrantes quinq; cũ dimidio, extenſis alis ſeptem ſpithamas lata. Roſtrum dodrantẽ longum, totum nigrum, pauculis notis, quæ ſunt coloris ferruginei ſuperiore parte exceptis, ſubſtantia ferè coriacea, dura, ab initio duos digitos latum, in paululũ arctatum medio ſui digitum vnũ tantùm, poſt verò palmi cum dimidio menſuram paulatim ampliatum, extremo trium digitorũ latitudinem implet, figura cochlearis ferè, rotunda, apice tamen ſuperioris roſtri nonnihil deorſum inflexa, intus lineis, & tuberculis quibuſdam ſtriatum, cuius tota circumferentia linea, ſeu ſulcus inciſus vndequaq; videtur. Superior roſtri pars inferiori paulò latior eſt. Collum longum dodrantem vnum. Corpus reliquum candidum planè inſtar Cygni ſpectatur. Crura fuſca, ſeu nigra, quan-

Platea mas roſtro coloris carnei.

Plateæ arteriæ anatome.

Pedes. gra, quantum eorum pennis nudum eſt, ſpithamam cum mediam longa. Inter digitos pedum membrana interijcitur, non toto continens, ſed diuaricationis tantùm initio ad medium fermè. *Cauda.* Cruda ſeptem ferè digitos longa; Aliàs quoque aliam Leucorodiam depingi curaui, cuius roſtrum figura quidem cum iam deſcripto conueniebat, ſed colore diſcrepabat, quando ad carneum colore proximè accederet. Quamobrem nunquid iſta coloris roſtri diuerſitas, fiat ætatis aut ſexus ratione, pro certo affirmare non poſſum. Cùm verò in anteà depicta alæ extremæ etiam nigricarent, hanc marem, illam fœminam conijciens, in diſſecta auc rei veritatem didici. *Sexus diſtinctio.* Accedunt aliæ notæ diuerſitatem ſexus oſtendentes. In maris roſtri medio linea quædam, qualis etiam in circumferentia conſpicitur, à fronte ad roſtri apicem vſque conſpicua eſt: prope oculos macula eſt cærulea, quæ in fœmina lutea eſt. *Roſtrum maris, & fœminæ.* Præterea fœminæ roſtrum ſuperiùs maculis rubeis conſpergitur. Nõ tacebo deniq; aliud in eiuſmodi auis roſtro obſeruatu dignum: nam cùm paulò ante quàm hanc auem deſcriberem in mulierculam quandam fortè fortuna inciderem, quæ Plateleam ad forum venalem deferret, vidi maculis in collo, & dorſo pulcherrimis, colore coccineo conſperſam, cùm alioqui tota eſſet candida, quare domum reuerſus cùm rem examinarem, ſummopere dolui, quod è manibus nobis elapſa fuiſſet: nam plura fortè obſeruatione digna in ea animaduertere potuiſſem. Quæ verò in diſſecta ea fœmella, quam nunc deſcripſi aduerti, ſtudioſis libentiſſimè impertior. *Lien.* Lien erat exiguus nigricans, rotundus dextra parte propè folliculum bilis non procul à vētriculo. Veſicula fellis exigua, viridis, in concauo hepate poſita, ductum ad duodenum latum habet. *Inteſtina.* Inteſtina omnia ſatis inuoluta, & multis anfractibus ſinuoſa, ſed ſimplicia, & vniformia, cùm explicantur, nouem ferè ſpithamas longa ſunt. *Vterus.* Vterus compertus fœminam hanc auem eſſe demonſtrauit, & *Oua.* oua circa diaphragma colore lutea. *Cor.* Cor nullo pericardio veſtitum. *Ventriculus.* Ventriculus nullis ſinubus, aut aſperitatibus inæqualis, ſed læuis, & ſimplex intus, Lucij piſcis fruſta quatuor ſemicocta continebat. In gluuiei loco, quam nullam habebat, proxima ventriculo pars, ſeu orificio ſuperiori imminens, amplam ſatis habet capacitatem, ſeu ſinum. Vorax enim auis eſt, & integra omnia eſculenta deglutit, & in ventrem demittit, traijcitq;. *Aſpera arteria.* Aſperam arteriam miro modo fabricatam ei natura donauit. Etenim dextra parte deorſum tendens, cùm ſub iugulum peruenit, rurſus ad trium digitorum ſpacium aſcendit, indeque denuò reflexa remeans, ſuperque œſophagum incedens, ſerpentem ſuis meandris æmulatur ceu litteram S, vbique circulis integris rectis, ſed compreſſis prædita. Hæc ſub iugulum duos digitos delapſa, in duos diſtribuitur ramos, hinc inde in pulmones abeuntes, ſupra ipſam diuaricationem proximè rimis, ſeu oſculis tanquam larynge duplici inſtructa, aut ſaltem laryngi proportione reſpondente latiore imo, ſeu annulorum arteriæ interſtitio, hemicyclo, aut mediæ ſphæræ forma, cui tenuiſſima quædam membrana prætenditur. Eſt ſanè eiuſmodi arteria Cycneæ valde ſimilis, licet contrario modo ſita: nam quemadmodum in Cycno ad ſternum aſcendens, poſt deſcendit, ita hæc ad pulmones rectà percurrens, ſuos flexus agit inuicem oppoſitos. Arteriæ icon hic expreſſa eſt. Oſſa tibiæ aperta, medulla rubra erant plena.

LOCVS. NIDVS.

BELLONIVS *a* Albardeolas in littore maris Oceani ſatis frequentes eſſe ſcribit, præſertim Britanniæ contermino, ibique in excelſis arboribus nidificare. Cæterùm non maritima tantùm amat, ſed paluſtria quoque; nam & *b* Ariſtoteles paludibus, pratis, & campis paſci author eſt. In vallibus Malalbergi quoque non infrequens eſt. Ornithologus non tantum propè mare præcipuè degere, ſeſe audiuiſſe aſſerit, ſed innatare quoque, & raro circa dulces aquas conſpici: (quod ſi verum eſt, commodius Mergis piſces, vt ex Cicerone diximus, extorquebit) denique capi in Anglia, in littore maris, rariùs verò apud ſuos, nempè in Heluetia, & frequentiùs in Bohemia.

a Lib. 4. 5. 6.
b Hiſt. c. 3.

VICTVS.

VICTVS. COITVS. PARTVS.
Hiſtoria denique reliqua.

ARISTOTELES *a* facilè coire hanc auem tradidit, & nidulari, & parere probè. Bellonius ad quatuor fœtus alere, hosq; à ferini ſaporis cultoribus commendari; putere autem plus quàm Ardeam cineream. Ornithologus Plateam ſibi aliquando guſtanti gratam, & Anſeri non diſſimilem viſam eſſe ait, & apud Anglos in delicijs haberi. Veſcuntur piſcibus omnibus indifferenter cùm feræ, tum cicuratæ, quos vt Mergis eripiant, ſuprà ex Plinio, & Cicerone diximus. Inteſtina Gallinarum, & cætera Gallinæ recrementa non aſpernantur. Sunt qui ranis, & ſerpentibus quoque veſci referant. Ego in diſſectæ ventriculo Lucipiſcis fruſta deprehendi. Ornithologus herbas quaſdam aquaticas virides, & ramenta quædam radicum geniculata arundinum, vt conijcit. In aquam, inquit, immiſſa natabat, & quærebat aliquid immerſo roſtro in fundo. Iraſcens adeuntibus roſtro aperto, colliſoque ſonitum edebat. Pediculis quibuſdam latis infeſtabatur. Bellonius noctù, vt quieſcant, pedibus arborum ramis ſcribit adhærere.

a 9. Hiſt. cap. 18. *Quot fœtus alat.* *Carnis qualitas.* *Quibus veſcantur.* *Pediculi infeſtatur.*

AVGVRIA.

INTER *aues Ardeolarum genere, quas Leucos vocant,* inquit *a* Plinius, *altero oculo carere tradunt* (& ideo faciliùs capi à venatore in latere cæco inſidiante, vt Albertus addit, Plinium citans, ſed hoc, inquit, præter naturam eſſe videtur, & falſum) *optimi augurÿ, cùm ad Auſtrum volant, Septentrionemue. Solui enim pericula, & metus narrent.* Ego quidem Plinium de hac noſtra Lecorodio locutum puto, eamque in augurio fauſtam habitam eſſe, ſed quomodo altero oculo carere dicat, ignoro. Solent autem homines ſuperſtitioſi, vt rem magis admirandam reddant, ſemper aliquid portentoſi effingere; ſic idem Plinius: *Circum accipitrem altero pede claudum eſſe*, tradidit. Sic alij Vulturi mammas eſſe nugantur, & alij cornua in capite affigunt.

a Lib. 11. cap. 37.

DE ALIIS ALIQVOT ALBIS.
Ardeis. Cap. XIIII.

THEODORVS Gaza in hiſtoria animalium ex *a* Ariſtotele tranſlata, Albiculam numerat inter eas aues, quæ circa lacus, & fluuios victum quærunt: vbi in Græcis noſtris codicibus excuſis, nihil, quod huic vocabulo reſpondeat, inuenio. Niphus Scholiaſtes albam, vel albiculam auem in margine æditionis ſuæ, & in ſcholijs, Græcè λευκὸν dici ſcribit, quaſi ita legerit in codice ſuo Græco: & eſſe ex Ardearum genere. Quod quidem rectè, & ſummo cum iudicio Ornithologus reprehendit. Nam cùm paulò antè Leucorodion, inquit, nominat Ariſtoteles, quid attineret inutiliter repeti? Nihil autem prætereà illic de Leuco (vt hoc vocabulum pro quacunque aue noſtris exemplaribus addendum concedam) philoſophus tradit, quàm quòd caudam motitet ſimiliter, vt Cinclus, & aliæ ibidem nominatæ aues. Quod præmonuiſſe volui, ne quis vocabulo Gazæ deceptus vel huius Albiculam philoſopho Albardeolam eſſe, vel alicui aui aliæ id nominis priuatim tribuendum exiſtimet, quando id ad quamcunque albam auem extendi queat. Cæterùm vt ad albas Ardeas reuertamur, Ornithologus duas earum ſpecies ſeſe obſeruaſſe tradit, vnam fuſcã, aut cæruleà maiorem, quam Itali Girone vocitent: minorẽ alteram, quæ ijſdem Garzetto (Garzetta potiùs) vel Garietto, vel Gargea nominetur. Germani, referente eodem, ſine differentia magnitudinis, Ardeã albam periphraſticè dicunt ein Vvyſſer Reiger, Saxones Reiger ſimpliciter, & Itali ſimpliciter Garza biãca, Angli à Vvhite Heroun. Garzettum inquit idẽ Ornithologus

a Lib. 8. capit. 5. *Girone.*

Ardea alba Ornithologi, cum ranunculo flammeo.

Garzetti deſcriptio. *Color.* *Magnitudo.* *Criſta.* *b In Ixeut.* *Roſtrum.* *Pedes.*

thologus, ideſt minorẽ Albardeolã in Itatia vidi Ferrariæ, cuius iconẽ hic damus (eſt autem ea quam & nos ponimus) Auis eſt altiſſima, & iuxta maris paludes *inuenitur*, magnitudine Ardeæ. Sed quam ego illic vidi calẽdis Auguſti, adhuc parua erat; & per omnia colore excepto cum vulgari (cinerea) Ardea congruebat. Criſtam ex plumis in capite gerebat (criſtatas autem eſſe Ardea quaſdam etiam Oppianus annotauit.) Roſtrum longum, acutum: pedes nígricabat: inferiùs tamen ſubitò in medio cruris, niger color deſinebat, & viridis è

glauculo

Ardeæ albæ genus cum Cyprino.

glauculo ſuberat ad extremos vſq; vngues: Minimus pedis digitus binis articulis conſtabat proximus ab eo ternis, medius quaternis, vltimus quinis. In criſta capitis dorsũ verſus pennæ oblongæ, ad duos cũ dimidio dodrantes (ſi bene memini) naſcebantur circiter ſex. Eas aiebant ruſtici Ferrarienſes cogi ad ſuum principem deportare: aliquando tamen clam ab eis magno pretio vendi, circiter triginta ſex denario aureo (ſic habet.) Cùm hac Ardea ab Ornithologo deſcripta eandem, vel ſaltem conſimilem iudicaui, quam cum Malalbergi in vallibus noſtris eſſem, ad me allatam ſic raptim deſcripſi: Auis eſt tota alba, roſtro tamen ſuprà nigro, infrà cœruleo colore, oblongo, cauda breui. In dorſo rariores aliquod habet pennas, eaſq; oblongas, quibus pileos, & galeas ſuas proceres exornant. Tres item pinnæ in capite criſtam efficiebant, ſed breuiores erant, & coloris albi. Pedes in ſuperiori parte erant nigri, infrà virides (dicebant autem pullum eſſe) pupilla oculorum nigra, iris lutea. Pennas capitis, & dorſi, cum iraſcebatur, aiebãt erigi. Nidulatur in eiſdem cum alijs Ardeis locis. Ab hac diuerſa videtur Gallorũ Aigrette, quam Italis Agroti dici ſcribit Bellonius; cuius hìc de ea aue integrum caput inſeruimus. L'Aigrette, inquit, inter Ardeæ ſpecies recenſenda eſt. Degit enim, & nidificat; & eiſdem moribus eſt cum Ardea. Nomen à Gallis à vocis acredine inditũ, quæ quidẽ altior, & vehementior illi eſt, quã Ardeæ. Italis Agroti nominatur. Dubitandum videtur, nunquid id nominis vel nos ab illi, vel illi à nobis ſint mutuati. Cùm verò Ardea minor ſit, atque alba, ſuſpicatus ſum Gazæ Albiculam eſſe, qui ita apud Ariſtotelem λεύκος vertit, ad differentiam Leucordij, quam Albardeolam interpretatur. Cæterũ liberè, & ſine vlla diſſimulatione, quid ſentimus, adferemus. Degit hoc auium

Authoris deſcriptio. *Color.* *Cauda.* *Criſta.* *Pedes.* *Oculi.* *Aigrette Gallorum.* *Lib. 4. capit. 6.*

10 20

Aiguetta Gallorum hippari nuda.

genus circa ripas, ideoq; cruribus longis à natura donata, quæ & cinerea sunt, pedes nigri & grandes: ideoq; vt Ardea videtur gibbosa. Oculos rotundos aureus circulus ambit. Rostrum vt in Ardea Stellari, sed exilius Circa maris, fluminis, vel stagni cuiuspiam margines degens ceu tremere videtur, vno pede in aquam posito, ac si pisces, quibus inhiat, ac captat cupiat perterrefacere. Cùm autem Ardeæ albæ, & Aigrette naturam conferremus, iudicauimus, huius Aristotelem non meminisse. Qui mediterranea loca habitant, ab his auibus maximopere infestantur. Sæpe enim cateruatim in altam aliquam arborem, quæ magno cultu, & cura ad tantam altitudinem peruenit, inuolantes excrementis suis extinguunt, aridamque reddunt. Pinnas quasdam habet in dorso ad vtramque alarum costam albas, atque tenues, quæ carè admodum veneunt in vrbibus Turcæ subiectis, vnde sunt, qui clam eas suffurentur ab ijs, qui eas venales ad forum deferunt, pretij illarum ignaris. Caro delicata est, ac tenella, sapore prorsus Ardeæ similis. Gaza codicem Græcum Aristotelicum diuersum habuerit ab eo, qui Venetijs, & in Germania impressus est. In his enim, vbi ille habet (Petit lacus, & fluuios, Iunco, Cinclus, Albicula, Tringa) Leucos non reperitur, quod lectorem admonitum voluimus, sicut quoq; tanquam certò affirmare, quæ super Ardea alba Aigretta, & Leucorodio scripsimus, etiamsi incertæ sint nomenclaturæ antiquæ. Hæc omnia ille, qui in tertio eiusdem libri capite alias Ardeas reperiri albas dixerat in Britannia potissimùm, quæ nihil à cinerea differrent, præterquam quòd albæ essent: quod nos quoque antè ex quodam Anglo, quem Bellonius quoque citat, scripsimus, & hìc quæ de ea scribit Bellonius, non repetimus, maximè cùm hoc Ardeæ genus cum cinerea coniugio copulaturi fuerit obseruatum. Ex minoribus quoque albis Ardeis hæc est, cuius hìc icon exprimitur, & quæ in vallibus nostris Garzetta, & Garza bianca appellatur. Auis est tota candida exceptis cruribus, & rostro, quæ atra sunt. Rostrum longum, gracile, in extremo acutissimum, vbique vnicolor. Inter oculos, & rostrum macula quædam conspicitur viridis. Nigram oculorum pupillam lutea, vel aurea ferè iris ambit, hanc rursus circulus niger. Collum, & crura, vt in aliarum Ardearum genere longa. Longi item pedum digiti, sed lutei: posticus omnium minimus, anteriorum medius longissimus, secundum longitudinem locum habet in dextro situ positus. Vngues atri, acuti. Alæ maximæ, cauda breuis, corpus exile. Postremo loco collocatam auem, quanuis rostrum reliquis Ardeis comparatum habeat breuiusculum, Ardeis albis, quod maiori corporis parte planè candida sit, annumerauimus. Auis postremo loco præcedenti descripta minor, contrà carnosior. Rostrum paruum, crassum, acutum in extremo, totum luteum. Vertex capitis, & ceruix colore ferè croceo resplendet, qui color, licet remissior, in pectore quoque conspicitur. Collum, quàm in alijs Ardeis breuius. Oculi ceu in lutea quadam macula locantur. Eorum iridem luteam ambit circulus niger. Femora, & tibiæ longiusculæ ex flauo ad croceum vergente colore. Digiti pedum pro portione corporis quàm in alijs Ardeis maiores, longissimi, fusci, albicantibus quoque annulis circumdati. Priores duos membrana parua coniungit, vt in cæteris. Vngues longi, acutissimi, & vnci. Vnguis autem medij digiti cæteris longioris serratus est vt in Asteria, siue Botauro. Cauda non admodum breuis postremo loco picta, rostro est breui, crasso & acuto, digitis pedum longissimis anterioribus fuscis, caput ad croceum vergit. Rostrum & crura flaua sunt: cæterò tota auis candida.

Crura. Oculi. Rostrum.

Noxas, quas inferat arboribus.

Caro.

Ardea alba minor alia. Garzetta, vel Garza bianca. Descriptio. Color. Rostrum. Oculi. Collum. Crura. Digiti. Alæ. Cauda.

Ardeæ albæ minoris descriptio. Magnitudo. Rostrum. Caput. Collum. Oculi.

Ardea alba minor.

Ardea minor alia vertice Croco.

DE ARDEIS ALIIS MINORIBVS. Cap. XV.

ANTEQVAM ad tertium Ardearum genus, quod Asteriam nominat Philosophus, accedam, alias quasdam minores breuiter describam, & depingam. Quæ primo loco datur, ego prius Ardeam hæmatopodem, aut erythropodem appellabam, postea verò ab vtroque Scaligero edoctus Phœnicopodem, siue Hæmatopodem simpliciter, & Cirrhim Virgilianam nuncupo. Aremonicis Galliæ populis, teste *a* Iulio Cæsare Scaligero, Egretta dicitur, estq; duorum generum maior scilicet, & minor. Cæterùm priusquam hanc describamus, operæ erit pretium ex vtroq; Scaligero argumenta, atq; notas colligere, quibus Virgilij Cirrim esse velint. *Albo* (Ardearum generi) *simillima*, inquit Scaliger Pater, *Phœnicopus, maior, minorque Taurini vtramque Garzam Aremorici minores Egrettas nuncupant. Crurum tantum rubore, vnde & nomen ab Ardea differt. Quo loco doctissimorum virorum lapsus notandus est, qui Cirrim Virgilianam putant esse Galeritam, solius apicis ducti specie: quæ vtrique quidem generi communis, haud parum tamen differt. In Alauda plumarum series separatarum cristam efficit, vbi sustolluntur. Cirri pinnulæ, oblongæ pulcherrimæ: quibus addebamus pileolis decus iuuenes, insani: ventosiq; ingenij testimonium: sicut ederam Ecippæ, aut œnopolio. Neque verò solus error est. Ei comes alter ille. Cum Haliæetum Falconem pingit Albertus: cuius pes alter vncis vnguibus armetur ad auium prædam: alter sit Anserino similis ad natandum. Idem Falco, Nisus, Haliætus è Virgilij pulcherrimo poemate. Nisu enim in Haliæetum eo canente, mutatus est. Falco noster Phœnicopoda prædatur ad victum, Nisus apud Maronem Cirrim. Tertia itaque multorum culpa, qui Nisum Sparuerium existimarunt, quia Cirrim pro Alauda capiebant. Saltem Smerilium dixissent. Sparuerium aliquando à Græco deduxissem, παρὰ τό σπαράττειν aues: quam vocem in Italiam simul hexarchatus cum Græcula superbia importassent, nisi Germanice sic eum appellaremus. Cæterùm quæ de Cirri opinio ad Alaudam translata est, cum tam altè insederit animis hominum, vix vt vllo pacto auelli posse videatur (quippe etiam, dum hæc scriberemus, amicus meus summus, idemq; doctissimus: pertinacia sua huic sententiæ imminebat) testimonio doctissimi poetæ labes hæc eluenda est. Ille in eodem poematio sic scribit.*

Hæmatopus. Phœnicopus. Cirris Virgilij. a Exer. 233. Egretta. Etymum. Galerita non est Ciris Virgilij. Haliæetus. Falco. Sparuerius Smerilius.

Inde alias partes, minioque infecta rubenti.
Crura

Harum minorum copia est in æstuarijs, stagnisq; Medulorum. Neque alia est Hæmatopus. Vnam domi aluimus, certissimum muscarum perniciem. Mirum & in hac, quod de Ardea dicebamus. Quæ aquaticis in locis totas hyemes perferre queat: sub tectis nostris, vbi longe mitiùs agitatur, mediocris frigoris adeo erat impatiens, vt in cineribus calidis cubaret, ita vero cubaret, vt igni tandem extincta sit. Hæc *b* Scaliger pater, ex quo Iosephus filius, *Haliætum*, inquit, *eandem, & Nisum facit. Ferè omnes inualuit opinio Cirrim esse Alaudam nostram, vno Cristæ argumento. Nissum verò Accipitrem. Quod & veteribus persuasum video: nam in peruetusto glossario inueni. Circum ἱέρακα ἐστι δὲ ὄρνεον, μεταβαληθησαν τῆς κυλλίκης τῆς Νίσου μελαρεως, frustrà. Nam & Accipiter non est è genere Aquilarum, vt Haliæetus. Et Haliæetus, vt ipsum nomen indicat, marinas, & palustres aues venatur. At Alauda non est marina auis: tametsi nescio qua marinas Alaudas in Aremoricis inueniri. Esto. Non conuenit Alauda cum descriptione Cirris nostræ. Deinde qui nescit, Alaudam κορυδαλλίδα esse. Quid ergo opus est κεῖριν vocari? Non est ergo Alauda nostra. Itaq; nec Haliæetus Accipiter. Quare cum parente meo puto Cirrim eam esse, quam Egrettam vulgò vocamus. Neque obstet plumarum varietas, quæ hic ei attribuitur, non magis sanè quàm Cycno, quem ποικιλοπτερον vocauit. Pratinus Philasius. Egrettam venatur Falco, nam Accipitris congressus impar. Ergo Haliæetus Virgilij est Falco noster. Nam alius est Aristoteli, vt alia Echeneis est Aristoteli, & Plinio, alia Oppiano. Egrettarum cum sint duo genera, alterum cum apice in capite, alterum careat: hoc quod caret est Aristotelis λευκοροδιος, alterum κεῖρις. Apud Plautum.*

Phœnicopodum minorum vbi copia. b In comm. in Cirrim. Alaudæ marinæ vbi.

I nunc venare leporem, nunc Cirim tenes.

Manifesto ostenditur (est autem allusum ex apologo quodam) eum, qui Cirim venari potest posse & leporem, quod sanè non faceret Accipiter. At Falco, & leporem & Agrettam, seu Egrettam capit. Plerique ex nobilitate Gallica etiam Falcones ad leporis capturam instituunt &c. Huiusmodi autem Ardea, siue Egretta cæteris Ardeis ferè omnibus minor est, & collo admodum breui: tota ferè ex croceo ad colorem castaneæ vergens, pronè intensiùs, supinè, & super alis remissiùs.

Haliætus alius est Virgilio, alius Aristoteli. Echeneis. Plautus explicatus. Descriptio. Color.

Hæmatopos, ſiue Cirrhis Virgilij Scaligeri.

Cauda. *Ocult.* *Roſtrum.* *Crura.*

Cauda tam exigua, vt prorſus ea carere videatur. Oculorum iridem, quæ lutea eſt miniaceus ambit circulus, & hunc rurſus niger, ex fronte per totum caput ſupernum, & ceruicem pennæ pulcherrimæ partim luteæ, partim atræ orientes dependent. Roſtrum robuſtum, longum, acutum, bicolor, quà caput tangit, viridi, vel ex viridi ad cæruleum inclinans, hicque color ad medium roſtri, & vltra etiam perdurat, reliquum atrum eſt. Crura, & pedes rubro ſaturato colore, vt in Columbis multis; vngues nigri. Sunt autem pedum digiti perquam longi, & exigua membrana, vel eius rudimento coniuncti.

Huic

Ardea caſtanei coloris alia.

Huic per omnia ſimilis eſt, quæ ſecundo loco expreſſa cernitur, niſi quòd in hac color idem ſit remiſſior. Verùm & pedum color diſcrepat, videlicet ſubflauus. Denique collum in hac ad latera ma culis multis conſpergitur nigris, quæ illa non viſuntur.

Ardeæ aliud genus, quam Sguaeco vocant.

Collum. *Sguacco.* *Magnit.* *Roſtrum.* *Oculi.* *Capu.* *Collum.*

Eiuſmodi Ardeæ genus, quod in vallibus noſtris Sguacco dicunt, cirros in capite gerit eiuſdem penè coloris cum proximè præcedentibus, quibus magnitudine ferè compar, vel paulò minor eſt. Roſtrum huic breuius robuſtum tamen, eiuſdem cum toto tergore coloris, nempe ex luteo ferrugineus: Iris in oculo aurea à nigro ambitur circulo. Caput totum, collumque luteo, alboq; & nigro variant. Prone ad ventrem candicat, quemadmodum etiam cauda, & potior alarum pars. Femora lutea, tibiæ, & digiti, vt in quibuſdam Gallinulis aquaticis viri deſcu nt. Auem aiunt eſſe audacem, & animoſam.

Ardeæ alia species, quę vulgò Squaiotta dicitur Malalbergi, cum Tinca.

d Squaiotta
Rescriptio.
Castrum.
ostri.

In eodem Ardeario, seu Garzara, quam suprà descripsi, congener alia Ardea haud raro conspicitur, quàm Squaiottam nuncupant rustici accolæ. Rostro est luteo, in extremo nigricante, cauda breui, pedibus viridibus. Apex capitis triginta plumis constat, quarum mediæ albæ sunt extremæ nigræ. Sunt & in tergore eiuscemodi elegantes pinnæ coloris rubicundi, in suis radicibus albæ; à voce nomen vtraque fortè habuerit.

Ardea minor alia roſtro arcuato.

Ardeæ alius congeneris deſcriptio.

Hæc denique vltimo loco poſita, etſi roſtrũ habeat magis, quàm reliquæ præcedentes omnes arcuatum, coloreq; ſit prorſus leucopheo, placuit tamen hiſce poſterioribus congenerem facere, quàm ſeparatim de ea quid te merè ſcr ibere. Auis aſpectu non inuenuſta, pronè ad collũ, & pectus, quod nigris maculis vt in Ardea deorſum deſcendẽtibus conſperſum cernitur, albicat. Cætera auis tota leucophei coloris eſt, pronè remiſſioris, ſupinè intenſioris. Femora in hac aue contrà ac in reliquis pennis veſtiuntur.

DE ARDEA ASTERIA, siue Stellari. Cap. XVI.

SYNONYMA.

TERTIVM Ardearum genus *a* Aristoteli ἀστερίας Græcè dicitur, Latinis, Stellaris, quòd punctis tanquam stell s eleganter picta sit, & distincta: sicut quoddam etiam Accipitris, item piscis genus Asterius cognominatur. Eidem Aristoteli cùm hæc auis ὄκνος, idest Piger cognominetur, quoniam in fabula sit, olim è seruo in auem transijsse, atque (vt cognomen sonat) iners, ociosaq; sit. Ornithologi industriè admodũ auem Aeliano simpliciter asteriam dictam cum hac nostra eandem esse, quia vt videtur, natura, & nomen conueniant: sed verba Æliani adscribam: *Hæc* (Asterias) *mansuescit*, inquit, *in Ægypto, atq; adeo præclarè humanam vocem intelligit, vt si quis huic conuicium fecerit, vel appellauerit seruum, ex ea contumelia irascatur: vel eandem ipsam vocauerit pigram, & sic dolenter, tamquam ignobilitatis, & segnitie arguta indignetur*. Mihi sanè, inquit Ornithologus (neque mihi aliter videtur) hæc auis non alio, quàm Ardea Stellaris videtur, cui seruæ, & pigræ conuicia conueniunt. Nam ex seruo mutatam eam fabulantur & Ocnon quoque, idest, pigram cognominant. Sed & cicurari facilè puto, vt cæteras quoque Ardeas, & ad iracundiam moueri facilè, cùm præ cæteris Ardeis oculos hominum appetat. Hæc ille. Plinio item Asterias dicitur, seruata Græca dictione. Bellonius Taurum quoque eidem Plinio dici conijcit; item Phoix, quòd è serua huius nominis in auem muta a sit. *Auis est*, inquit Plinius, *quæ boum mugitus emittetur, in Arelatensi agro Taurus appellata, alioqui parua*. Ornithologus Bellonij opinioni etiam subscribens: Eadem fortè, inquit, Ardea Stellaris est, quando & Botauri nomen conuenit, & vox mugiens: magnitudo tantùm obsistit. Sed si ad tantam vocem conferatur tanta auis parua dicatur; & eadem in Ardearum genere ferè minima est Recentiores Botaurum, & Butorium dicunt, Anglus quidam Butoram: quanquã Alberto Butorius ineptè sit Buteo Accipiter. Dicitur autem Botaurus, quasi boataurus, eo quòd Tauri boatum, idest, mugitum imitari videtur. Rostro enim inserto palustri terræ vocem ægit horribilem. Vnde recentiores quidam imperitè admodum Butorium cum Onocrotalo confundunt, quoniam vtraque auis absonam, & horribilem vocem emittat. Onocrotalus verò vocem edit asininæ potiùs, quàm taurinæ comparẽ. Emittunt & Olores interdum bombos rugitui asinino non dissimiles: sed breues, & qui longè audiri non possint. Neq; etiam alia, quàm Butorius est, quæ Butio authori Philomelæ vocatur hoc versu.

Inq; paludiferis Butio butit aquis.

In quibusdam Italiæ locis, Trombone dicitur à voce tubæ sonitu æmulante: Ferrariæ, & Bononiæ Terrabuso, seu Terrabusa, quasi terrã perforans. Gallis dicitur Heron Paresleux, & Butor: in Britannia, teste Bellonio, Galerand. Germanis varijs nomenclaturis pro regionum diuersitate Vorit, Merrid, Maszkc, quæ voces omnes à boue teste Ornithologo, factæ sunt, eò quòd eius vocem mugientis imitetur, & ab arundinibus, Rortrum, Rordump, Rorreigel: ex quibus duo priora nomina ab arundinibus, & tuba composita esse ait, quòd inter arundines degere soleat, & tubæ sonum reddere, & Hoszku, vel Moszochs, à paludibus, ac si bouem palustrem dicas. Rorrigel Ardeam palustrem significare: vt Mosztcigel (nam sic quoque apud Vuirtembergenses, inquit, appellatur) Ardeam palustrem. Aliquos non Rordump, sed Rordumpf scribere, alios Rordummel; Frisios Roidomel alios corruptiùs Rosdam. Esse qui retineant Gallicum nomen Pittouer. Aliquos item apud suos Lorriad potiùs, quàm Vrrind appellare, idest, mugientem bouem, à verbo Luyen (quasi enim Luyend rind) Saxones ein Vuasser ochs, idest bouem aquaticum. In Austria Erdboll, quòd rostro cauo aliquo terræ inserto sonet. Quanquam, inquit, arundini, alij aquæ rostrũ cùm mugit, inserere putant. Augustæ Vindelicorum Hortybel, fortè à sono, qui nimium grauis, & absonus audiatur. Esse deniq; qui Pickurt dicant, à pungendo fortassis: nã, inquit & oculos appetit: Anglicè Buttour, vel Bittour, vel Pittour. Hollandis Pittoor. Ornithologus in inferiore Germania alicubi etiã dici se audiuisse scribit Somphorn, vel Sõpshorn à sonitu tubicinis, vel cornicinis. Polonicè Bunck, Illiricè Bubacz, aut Fuser, Turcicè Gelue.

a 9. Hist. cap. 18. — *Etymum. ὄκνος.* — *Asteriæ quæ auis Æliano.* — *L. 10. c. 60* — *L. 4. cap. 4.* — *Taurus.* — *Botaurus.* — *Butorius.* — *Boteurum etymum.* — *Butorius cur cũ Onocrotalo cõfundatur.* — *Butio.* — *Trombone.* — *Terrabuso.* — *Bos palustris.* — *Ardea palustris.* — *Bos mugiens.* — *Bos aquaticus.*

GENERA. DIFFERENTIÆ.

Aſteriæ tria genera. *Quaiotti.*

ETSI vnum tantùm Aſteriæ, ſiue Ocni Ardeæ genus agnouerit Ariſtoteles, noſtro tamen ſæculo tria, niſi etiam fortè plura, reperiuntur, maius nempe, & minus, & tertium, quod in Hollandia criſtatum reperiri teſtatur Ornithologus: ſuper qua re quæſitus à me Hollandus non indoctus, reſpondit ſeſe id genus Ardeæ nunquam ibi vidiſſe. Cæterùm tamen circa Adriaticum mare Quaiotti vulgò dicuntur ſimiles Stellari maiori, iride oculorum ſimiliter flaua: quæ cùm ad ætatem peruenerint, cirros è capite retrò oblongos tendunt, albos, in extremitate nigros; alæ infra pectus albent, ſi bene memini: vel partim albæ ſunt, partim (ſuperiùs) ex fuſco rubent, qui color in alijs corporis partibus reperitur. Dorſo color ſimplex, fuſcus, collo varius.

FORMA. DESCRIPTIO.

Forma. *Caput.* *Color.* *Pedes.* *Vngues.* *Cauda.* *Stomachus* *Authoris deſcriptio.* *Longitudo.* *Roſtrum.* *Aures.* *Color.* *Alæ.* *Pedes.* *Arteria aſpera.*

LVCVLENTER nobis deſcripſit hanc auem (minorem nempe, quæ Ariſtoteli tantùm nota fuiſſe videtur) quidam Anglus his verbis: Buttora, quem multi quoq; docti Onocrotalum eſſe putant, auis eſt tota corporis figura Ardeæ ſimilis, longis cruribus, ſed Ardea breuioribus; longo collo, & mirè plumoſo, & roſtro nec breui, nec obtuſo. Caput pennæ tegunt nigerrimæ: reliquum verò corpus fuſcæ, & pallidæ maculis nigris denſiſſimè reſperſæ. Pedes habet longiſſimos; nam inter extremos vngues medij digiti pedis vnius, & calcis eiuſdem, ſpithames longitudo intercedit. Vngues habet longiſſimos; nam ille, qui calcis vicem in auibus gerit, longitudine ſeſquiunciam ſuperat: quare ad fricandos dentes noſtrates vtuntur, & argẽto inſerunt (idem in Gallia fieri ſcribit Bellonius, idem & Hollandos facere audio) medius digitus vtriuſque pedis, qui cæteris longior eſt; vnguem habet portentoſum, nempe dentatum, & ſerratum, non ſecus ac pectunculorum teſtæ ſerratæ ſunt, ad lubricas anguillas quas ceperit, retinendas proculdubio à natura ordinatum. Cauda illi breuiſſima eſt, & ſtomachus capaciſſimus, quo ingluuiei loco vtitur. Hæc ille. Huiuſcemodi Ardeã ſuperioribus annis in foro coemptam ſic deſcripſi. Ab extremo roſtro ad extremos vſque pedes commenſa auis quinq; dodrantũ longitudinem explet. Roſtrum ei eſt rectum, acutum, palmum longum, pollicem latum, ſupernè fuſcum, infernè ſubrubrum, internè canaliculatum, & ſtrijs oblongis tribus inæquale. Mandibula inferior lateribus, ac oris ſuis inſtar cultri incidentibus in ſuperiorem ſubiens includitur. Rictus palmum cum dimidio longus. Oculorum palpebræ non prorſus rotundæ plumis nudæ ſunt. Aures patulæ plumulis ſubfuluis circumdantur. Capitis verticem plumæ coloris atri veſtiunt. Collum dodrantem, & dimidium palmum longum, plumis frequentiſſimis, & oblongiuſculis obſitum. Totius autem corporis plumæ ſubruffæ, ſeu ferrugineæ maculis nigris tranſuerſim ductis variegantur: ſolius pectoris, & vropygij notæ in longũ extenduntur. Radices plumarũ omnes albicant. Itaque colore pennarũ extimo Attagenẽ, Perdicemùe vel etiã Scolopacem refert, & Phaſianum fœminã. Alæ ſingulæ pennis craſſicalami, ac rectricibus vigintiquatuor, cauda verò breuiſſima dens inſtructa ſunt. Poſt alarũ pennas dictas, & quaternas breuiuſculas intermedias tanquã quædã alarũ appendix decẽ conſtans pennis dorſo incumbens conſpicitur. Ab extremis femoris plumulis ad vngues vſque color cõſpicitur è plumbeo ad luteũ vergẽs, cum aliquo virore. Extenſi digiti pedũ in longũ dodrantẽ cum vnguibus patent, vt Aquilis. Longiſſimus digitorũ medius vngue armatur interno latere ſulcato, nec non inſtar pectinis, ſerrauè dẽtato. Vnguiũ maximus poſtici, ſeu calcaris triũ digitorũ lõgitudinẽ ſuperat. Inter minimũ digitum, & mediũ membrana interijcitur, vt in palmipedibus, argumento quod victum ex aqua circa ſtagna quærat. Cũ verò infixo in aquã, lutũ, terramuè roſtro, mugitũ inſtar tauri ædere conſtet, qui ad duorũ, aut trium milliariũ Italicorũ ſpacium obauditur, neceſſe fuit etiam vocis inſtrumento, nempe aſpera arteria ab alijs diuerſa hanc auem à natura donatã fuiſſe. Hęc autem in Cycno, & pleriſq; alijs duplici larynge, nempe vna ſub radice lingua, altera, vbi primum diuaricatur ipſa aſpera arteria cõſtituta. In Botauro tota arteria cõtinua eſt; larinx nulla, nec quod hic analogia quadam reſpõdeat. Verùm hoc damni cõpen-

ſare

Ardeæ stellaris minor, siue Ocnus.

Ardeæ ſtellaris ceu Botauri aſpera arteria.

a Lib.4.c.4

ſare voluiſſe natura videtur, canalium duorum arteriæ hinc inde in pulmones vtroſque dextrum, & ſiniſtrum abeuntium ſtructuram ita fabicata eſt, vt annuli cartilaginei minimè totum abſoluent circulum, ſed medium duntaxat, nēpe exteriori parte: interiori verò, vbi alis auibus hi circuli fiſſura tātummodo in longum diſſecantur, membrana quādam tenuiſſimam alteram canalis diuaricati exactè medietatem abſoluentem obtendit planam, & æquabilem: quin & hemicyclos exterius latus componentes raros admodum, interiectis ſubtiliſſimis membranis, ſiue tunicis fecit, nēpe ad faciliorem, & maiorem diſtenſionem, quo nempe largiſſimus, & copioſius hoc adeo tumeſcere, ac inflari facili meatu conceptus aer, atq; roſtro in aquam inſerto aliquandiu retentus, tandem per extractum, & apertum roſtrum qua data porta maximo impetu erumpēs ingentem illum boatum taurinum edere poſſit. a Bellonius, qui in deſcribenda hac aue diligentior fuit quàm in depingenda (nā expreſſa icon Iſpidam potius, quàm Botaurum refert) arteriam huic aui tribuit rotundam, firmam magnitudine fermè digiti, annuliſque præditam non ſeparatis, vt in cæteris auibus. Prolobo caret, at eius loco ampliſſimum œrophagum habet. Inteſtino recto duo ſunt appēdices, ſeu inteſtina cœca. Ventriculum non cæterarum auium ventriculis, ſed canino ſimilem habet.

LOCVS. NIDVS. VICTVS.
Partus. Educatio.

10 BOTAVRVS ad ripas lacuum, & paludium ceu otiosus desidet, pisces adnatantes obseruans, quos, & præcipuè anguillas auidissimè vorat: nec vllam aliam auem esse aiunt, excepto Mergo, quæ ista sit voracior. Author de natura rerum ranas, & alia animalia venenata edere scribit. Nidum ex arundinibus intertextum in quodam lacu cum ouis duodecim, sese vidisse affirmat Ornithologus: ipsamque auem colore ita quidem ad arundinem accedere, vt inter arundines sedens vix deprehendatur. Contrà Bellonius nidum construere tradit ex surculis, eumq; in excelsarum arborum ramis, deniq; tria, aut quatuor in eo oua excludere. Quamobrem in tanta, tàq; manifesta controuersia aucupes essent consulendi: ego autem eius nidum nunquam obseruaui. Alius quidam obscurus author, qui se physiologum nominat, matrem, ait, exclusos fœtus mox sub alis fouere, singulum autem sub singula (quasi verò binos tantùm pariat) eisq; ita materno corpori adhærentibus incedere, prominentibusq; eorum rostris cibum benignè ministrare.

Vbi degat. *Voracitas.* *Quibus vescatur.* *Nidus.*

MORES. INGENIVM.

ARDEAS *Stellaris piger* (a Ocnus) *cognominata,* inquit Aristoteles, *in fabula est, vt olim è seruo in auem transierit, atq;* (vt cognomen sonat) *iners, otiosaq; est. Talis Ardeolarum vita est.* Recentiroes quoq; pigram auem esse inquiunt, & non facilè refugere hominem, vt aliquando ad nidum vsq; accedentem expectet. Vsq; autem adeo non metuere, 30 onec se loco mouere, nisi proximè ventum sit: tunc enim se aut iuncis, aut arundinibus abdere, aut in aqua immergere. Hanc itaq; præcipuè auem intellexerit Apollonius per epistolam Tarsenses reprehendens, quod iuxta Cydni aquas ociantes, tanquam fluuiatiles aues federent. Videtur verò mihi eius pigritia, atq; inertia à difficili volatu maximè pendere: nam ægrè admodum euolat, & nisi prius salierit: & non malè ei pigritia illa cedit: siquidem tam otiosè prope ripas aquarum sedens admodum industriè pisces captat. Eo enim loci, vt scribunt physiologici, vbi pisces frequentes nouit, adeo quieta consistit, vt planè videatur mortua, & incautis illis minus suspecta sit. Prætereà ne colli longitudine suspecta sese prodat, breue id incuruando facit, vt cum pisces ei quasi nihil præmeditanti adnatarint, collo extenso eos arripiat. Addit Albertus similiter, cùm illaqueatum se sentit, stare immobilem, 40 & venatorem apprehensurum, rostro, quo multum valet, vt Ardea, incautum vulnerare.

a 9. Hist. cap. 18. *Pigra auis est.* *Cur pigra.* *Actus in piscando.*

VOX.

ROSTRO, vt diximus, in aquas, lutum, vel terram inserens, bombos taurinæ, aut bubulæ voci simillimos emittit, eosque si Alberto credimus, tempore verno magis, cùm libidine accenditur. Eiusmodi auis authori Philomelæ bubire dicitur hoc versu:

Inque paludiferis Butio bubit aquis.

50 Ad hanc itaque Ardeam Stellarem, siue Botaurum tum nominis, tum soni similitudine pertinent soni, quos βυμικυς appellauit b Aristoteles in problematibus, Gaza seruata Græca voce fermè Bobugos, interpres vetus Bubices. Et quoniam eadem ratio videtur sonitus etiam harum auium, nec aliam reddi posse, Philosophi verba adscribam. *Cur paludibus,* inquit, *iuxta fluuios positis fieri soleant, qui bomugi appellantur, quos tauros numini religiosos fabulæ narrant? Est id sanè fremitus mugitui tauri adeo similis, vt boues, cùm audiunt, non secus afficiantur, quàm si taurum senserint mugientem? An cum aut fluuij in paludes se fundunt, aut paludes restagnant, & vel à mari offensæ retorquentur, vel flatum vniuersum emittunt, tum fremitus ille excitatur? Causa verò quod terræ cauernæ infodiunt, in quas aqua interrumpens, quoniam fluctus in eiusmodi redundatione mouet aerem per angustias, ceu si quis in amphoram inanem strepitum per osculum*

Quando magis clamet. *Bubire.* *b Sect. 2. 35.* *Bum ogi soni qui Bubices.*

oſculum mouerit, mugimento ſimilis ſonus exultabit. Mugitus etenim bobus per idipſum figura genus profertur. Multas autem, miraſque voces informare figuræ cauernarum variæ (inæquales) *poſſunt. Nam & amphoræ fundum ſi quis detracto operculo viciſsim modo intus attrahens, modo extrà depelles perterat, ſonum per intercapedinem tam ingenuum reddet, vt belluæ pertimeſcant, & fugiant, quod pomariorum cuſtodes* (oporophyllaces) *emoliri conſueuere.* Hæc ille.

PROVERBIA.

Ocni funiculum texere qui dicãtur.
c In Phocei s.
Ocnus qui vir.

OCNI *funiculum texere* dicuntur, qui ex ſuis laboribus nihil vtilitatis percipiunt. a Pauſanias.n. deſcribens imagines, quæ Delphis ſpectantur, *Poſt Vlyſsis ſocios*, inquit, *vir quidam ſedens conſpicitur. Inſcriptio Ocnum eſſe teſtatur. Funiculum autem nectit. Aſtat aſina, quæ quicquid eſt nexum deuorat. Ocnum hunc hominem laborioſum fuiſſe memorant: ſed vxorem habuiſſe ſumptuoſam, à qua quicquid in laboribus collegerat, non ita multò pòſt fuiſſe dilapidatum. Hæc per Ocni vxorem obſcura tradidiſſe Polygnotum putant. Scio item ab Ionibus dici, ſi quem laboribus intentum conſpicerent, ex quibus ille nihil commodi caperet: Hic vir Ocni funiculum contexit.* Quanquam autem fortè ad auem hæc non pertineant, tamen quod Ocni nomen Aui noſtræ conueniat, hic inſerere libuit, eòque maximè cùm ſubiungat Pauſanias: *Augures præterea & auem Ocnum appellant, quæ inter Ardeolas, & maxima ſit, & pulcherrima.*

EMBLEMA.

EMBLEMA eſt Alciati inſcriptum IGNAVI.

Ignaui Ardeolam Stellarem effingere ſerui
Et ſtudia, & mores fabula priſca fuit.
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta: fides ſit penes hiſtoricos
Degener hic veluti qui tenet in aere Falco eſt
Dictus ab antiquis vatibus Ardelio.

Sumptum eſt emblema ex præcitato Ariſtotelis loco. Antiqui autem fabulati ſunt Ardeam Stellarem effingere ſerui ignaui & ſtudia, & mores. Ex hac autem fabula omnino concludit quidam Anglus hanc auem, quam nos tum ex eo., tum noſtro Marte deſcripſimus, Ocnum Ariſtotelis eſſe. Vt fugitiuorum enim, inquit, ſeruorum, poſt fugam deprehenſorum, cutis loris flagris virgis, & ſcipionibus icta, verborum vibicibus tota maculoſa redditur: ita huius auis plumæ nigris vbiq; maculis, ſed potiſſimùm in tergo diſtinctæ, & velut picturatæ, ſerui flagris cæſi cutem proximè referunt: quam rem fabulæ occaſionem dediſſe ex hoc colligo, quod fabularum variarum author Ariſtophanes de Attagene aue, quod ad plumarum colores attinet, huic ſimillima adhunc modum ſcribat: *Si quis ex vobis erit fugitiuus, atque vſtis notis, Attagen ſanè apud nos varius appellabitur.*

DE ARDEA STELLARI MAIORE. Cap. XVII.

Ruffey.
Deſcriptio.
Lõgitudo.
Pedes.
Roſtrum.
Collum.
Cauda.
Color.

ORNITHOLOGVS ex recentioribus ſolus Ardeam ſtellarem maiorem nominat, deq;ea hunc in modum ſcribit. Hoc genus Ardeæ, cuius figurã ſeorſim apponimus (figura autem à noſtra diuerſa videtur cùm alioqui deſcriptio reſpõdeat) cõpoſitũ videtur ex Ardea Pulla, ſiue fuſca, & Stellari. Libuit autem nobis Stellarem maiorem appellare. Itali quidã circa lacũ Verbanum Ruffey appellant, fortè à colore ruffo colli, & vẽtris. Auis, quã manibus ipſe tractaui, longa erat ſex dodrantes, extenſo corpore à ſummo capite mortuæ ad vſq; pedes imos. Pedes longi duos dodrantes, nempe à clunibus ad extremos pedũ digitos. Roſtrum octo, vel decem digitos longum. Iris oculorum flaua. Collum perangustum, paulò breuius duobus dodrantibus. Pennæ in collo ex ruffo albo, & nigro coloribus mixtæ. Cauda non quatuor, aut quinq; digitis longior. Roſtri, pedumque color flauus, ſed in tibijs, &

digitis

Ardeæ stellaris maior, siue rubra.

digitis fuſcus, ſumma: femora rubræ (ruffæ potiùs) cogebant plumæ. Dorſum, & alæ colore fuſco erant Subtus alas in ſuperiori ambitu ruffæ erant pennæ, ſub roſtro, & oculis albę: vertex niger. Venter plumis rutilabat. In collo imo iuxta ſcapulas longiuſculæ pennæ partim albæ, partim fuſcæ viſebantur. Hæc Ornithologus, qui in epitome auium vltimò edita Elaphin Oppiani, aut cognatam ei eſſe conijcit: cùm alioqui prius vel eandem, vel ſaltem cognatam eſſe dixiſſet cum Glottide, ſeu Lingulaca Ariſtotelis, quam Gallinulis facit congenerē. Elaphin autem ita dictam conijcit, quod pennas varias & maculoſas habuerit inſtar hinnulorum; nam & lupus ceruarius ad ijſdem maculis ſic dictus videtur, & in muſtelorum piſciū genere [illegible]ebrias. Oppianus quidem Elaphi pinnas in dorſo ceruinæ pelli colore ſimiles tribuit, & linguam longiſſimam, qua in aquam protenſa ſenſim ad fauces deceptum aliquem piſcem, qui ad conſpectam adnatarit linguam attrahat, (ad cuius nimirum imitationē piſcatores ad longam arundinem ex pilis equinis lineam ſuſpendunt. (Quod Ardeolarū ſanè naturam ſapit. Si itaque hanc Ardeam Elaphin eſſe dicamus, neceſſe erit, eam illi vim tribuere in lingua, quam alijs Ardeis tribuimus, in pedibus, nempe piſces alliciendi. Color tergoris, & alarū, in mea aue, quæ hìc exprimitur, ad cinereum, ſiue beticum vergit; apicem in vertice habet, ex quo duæ longiuſculæ pennæ exorientes totum caput, velut galeam exornant, colore nigro. Tota auis vel primo intuitu ſpuria videtur, & ex Ardea Pella, & Stellari prognatam iurares. Pellam enim capite, pectoris maculis, dorſi, & alarū colore ipſa denique magnitunine refert: reliquarum partium colore Stellarem, ſi maculas demas, [illegible]æ enim in hac aue non ſunt. Contrà pedibus adeo ſtellarem exprimit, vt ſimul poſitos vix quiſpiam etiamſi peritus auceps, diſcernat. Neq; fortè alia fuerit, quam in Hollādia cirratam tradunt reperiri. Ea enim inſula, vt ex Hollandis audiui, Pellis & Aſterijs ſatis, ſuperq; abundat. Ad has potiùs, quam alias Ardeas Ardeæ hoc genus Epidauro mihi miſſum referre libuit. Auis eſt vndiquaque ſibi concolor, nempe ſubruffa, pronè minus, ſupinè magis. Tibiæ pedeſque fuſci. Roſtrum flaueſcens. Hæc eadem vel conſimilis ſaltem in paludibus noſtris capta, roſtrum habebat palmi longitudine, coloris cornei rectum, acutum. Superior mandibula parumper adunca eſt in fine, & inferiore longior, cum aliqua nigredine. Vertex erat niger; collum ferrugineum, duos palmos longum. In dorſo nigricabat, (videbatur autem pullus adhoc) & in cauda, cuius infimum vropygium album erat: erat autem hæc breuiſſima. Alæ partim ferrugineæ, partim albæ. Crura dodrantem vnum explebant. Oculorum iris lutea erat.

Elaphis Oppiani.

Elaphis cur ſic dicta.

Ardea Stellaris Cirrata.

Color.

Ardeæ stellaris tertium genus.

Ardeæ congener.

DE ARDEIS CONGENER AVE. Cap. XVIII.

Hviuſcemodi auem licet roſtro longè breuiori, Ardeis potiùs, quam alijs auibus feci cõgenerem, & Ardeam nigram nuncupare ſoleo, quòd reliquo corporis habitu Ardearum genera exprimat. Collo enim eſt longo, longis cruribus, digitis pedum lõgiſſimis, vnguibus acutis, & cauda deniq; breui. Color vbiq; vniformis, nigricans, excepto collo, quod albo torque circundatur, & roſtro, quod luteum eſt: in medio, & extremo nigra macula tam inferna, quàm ſuperna parte notatum.

DE AVIBVS QVIBVSDAM, quas in Belgio Kemperkens, id est, Pugnaces vocant.

Cap. XIX.

10

AVES hæ, quas hìc subinde describemus, & depingemus, non incongruè fortassis Ardearum generi subnectentur: non autem quia pedibus etiam, rostroq; & collo sint longiusculis: (nam hæc cum multis alijs, imò cum omnibus fermè aquas frequentantibus commune habent (sed quia gregatim in suo genere, vt illæ nidificent. Qui mihi copiam harum fecit, pictasq; ad viuum è Belgio transmisit Illustrissimus Carolus Comes ab Aremberga, asserebat, immenso quotannis, & ineffabili penè numero, ex Septētrionalibus plagis ad Belgij oras, verno tempore sub Maiū ferè, aduolare: sed mares ex his plurimos esse, paucas fæ- 20 minas, ideoq; mares inito inuicem acerrimo prælio sese mutuò occidere, donec cum fœminis numero pares euaserint, & singulis coniungi possint: nam tunc victoribus illis fœminas accedere, & cum ijs soboli operam dare, moxq; exclusis, educatisq; fœtibus vna cum his vnde venerant, reuolare. Cæterùm, quod præ cæteris in ipsis admirandum est, plerasq; inuicem dissimillimas esse. Et reuera ego aliquot describam, & depingam, ex quibus aliquæ raræ profectò ne dicam monstrosæ formæ sunt. Quæ itaq; primo loco depingitur auis, Perdicis instar toto corpore maculis respergitur, collo inferno, & pectore, & alis rotundis ferè, & deorsum tendentibus, collo superno, sine ceruice, ventre & alarum rectricibus pennis, transuersalibus, cunctis verò nigris. Rostrum quoque nigricat, exile, in extremo nonnihil recuruum. Lingua longa, acuta, angusta, subatra. Caput, ceruix, dorsum, alæ, & venter, & 30 femora ex luteo ad castaneæ ferè colorem tēdunt, & maculis, quas dixi, egregè exornantur, quæ adeo exiguæ sunt in capite, vt exigua punctula potiùs videantur. Gula, pectus, & podex candicant ad cinereum vergentes. Crura longa, flaua, longi, & flaui item anteriores digiti, medius longissimus, posticus admodum exiguus. Vngues nigri, adunci. Caput velut Galeritæ, apice insigne est. Quæ sequitur, cristā quoque in capite gerit, sed colore plurimùm differt. Ventre enim nigricat toto, pectore candicat. Mentum macula nigricans, ceu barba quædam exornat. Albicat in fronte, in occipite, & in reliquis partibus ex albo ad fuscum vergit. Rostrum oblongum, & gracile, nigrum, quà capiti iungitur candidum. Cauda longiuscula, crura longa, fusca. Digitus, qui pro calce est breuissimus. Tertia tota ferè ruffa, nigris maculis lunam æmulantibus, vndique, excepta ceruice inspersa, apice caret. 40 Femora, & infernum vropygium colore sunt betico. Alarum pennæ maiores sunt nigræ, in fine, & ad latera ferè croceæ. Oculorum iris crocea, pupilla nigra. Rostrum quàm in præcedentibus paulo breuius, & gracile, adeo vt huiusmodi aues vermiuoras potissimum esse suspicandum sit. Quarta cum proximè descripta colore ferè conuenit. Sed venter ferè fuscus, podex albicans. Alas albicantes, seu subcinereas maculæ multæ magnæ transuersales tortuosæ transcurrunt. Pennæ rectrices in fine sunt fuscæ. Rostrum longiusculum, nigrum, & vt in priori in extremo curuum. Caput nigrum magnæ aliquæ pennæ velut galeam eleganter exornant, quales pugnacem auem decebant, quas proculdubio dimicatura, vt hosti suo videatur terribilior, & metum incutiat, erigit: quemadmodum Gallos quoque nostros pugnaturos facere obseruauimus. Eædem quoq; longiores pennæ sunt in pectore. Quinta 50 eiusdē ferè coloris, sed pennas, eas magnas, quas dimicaturas erigere diximus, longè habet maiores easque candidas, & in extremitatibus suis nigras. Easdem illas pennas candidas habet, quæ hic sexta dipingitur. Cæterùm colore plurimùm differt. Toto enim corpore fusca est, exceptis femoribus, & cauda, quæ sunt colore betico. Ante albas illas in collo surrectas; alias habet in vertice quæ minores sunt, & nigræ. Caput ex cinereo flauescit. Mentum candidum est. Crura, pedesque fuscescunt. Iris oculorum crocea. Rostrum nigrum. Septimo loco posita pennis omnibus variat, viridibus, albis, rubris, amethystinis, luteis, & quod in ijs obseruatione dignum est, nulla earum alterius colore permiscetur. Pedes & caput sunt flaua. In Anglia reperiri etiam aiunt. Postremo loco posita monstrosæ prorsus figuræ etiamsi aurita sit, & crura duplo habeat, quàm præcedentes breuiora; illis tamē, quod

Ordo. — Vnde & quò aduęniant, & quo tempore. — Cur inuicē pugnent. — Descriptio. — Descriptio alia. — Color. — Rostrum. — Descriptio tertiæ auis. — Oculi. — Quartæ auis descriptio. — Alæ. — Rostrum. — Caput. — Quintæ auis descriptio. — Sextæ auis descriptio. — Septimæ auis descriptio. — Color. — Vltimæ auis quæ aurita est descriptio.

Auis pugnax prior.

Auis pugnax secunda.

Auis pugnax tertia.

Auis pugnax quarta.

Auis pugnax quinta.

Auix pugnax sexta.

cætera ſimilis ſit, ſubnectere placuit. Equidem natura luſiſſe videtur in eius generatione, auritam faciens, cùm ex nullis diurnis aliam inuenias. Roſtro eſt, vt aues pugnaces gracili, & oblongo, oblongis etiam alis. A capite per collum pennæ vndiquaque pendent magnitudine æquales, ſed in quibus varios cernere eſt colores, qui velut varios torques formant, modò ferrugineos, modò rubros, modò albos. Aures longæ ſunt aſininis non diſſimiles. Longum item collũ eſt, & valde gracile, atque tenue, ad latera candicans, cætero luteſcens, lineolis nigris vndiquaque conſperſum. Roſtrum, caput, alæ, aures, & dorſum coloris ſunt ferruginei. Venter, femora, quæ ad genua vſque pennis veſtiuntur, luteſcent. Tibiæ, & pedum digiti coloris, ferè carnei. Digitus poſticus admodum breuis. Caput ad latera miniaceam maculam magnam habet, in qua oculi ſiti ſunt: palpebræ oblongæ, inſignes, iris alba, pupilla nigra. 10

Auis pugnax ſeptima.

DE FALCINELLO, ſeu Aue falcata. Cap. XX.

Ordinis ratio.

INTER Ardearum diuerſa genera vnum etiam falcato roſtro deſcripſimus, 10 quare & hanc cùm in reliquis Ardeæ ſimilis ſit, non incongruè illis ſubnectemus: cùm præcipuè Itali Ardeam etiam nominent, coloris diſcrimine tantùm addito, Airon negro dicentes. Auium roſtra, inquit Ornithologus, alia recta ſunt, alia adunca, vt Accipitrum: alia falcata, idque vel ſurſum, vt Auoſettæ dicta apud Italos, vel deorſum, vt Arquatæ, & Falcinelli ſimiliter Italicè dictarum auium, quod arcus, aut falcis ſpeciem roſtro imitentur. Libuit autem Falcinellum Ardeis, ſtatim ſubijcere, quòd & magnitudine ferè, & tota corporis ſpecie Ardeam referat, roſtro tantùm excepto. Hanc viuam æſtate aliquando Ferrariæ in Italia vidi. Corpus ei maius Columba, eleganti colore, viridi ferè, alicubi etiam puniceo admixto, vt in Vanello aue, variante ſcilicet colore pro diuerſa ad lucem obuerſione, capite, 20 & collo fuſco. Sed ſuperior pars colli anteriùs albicat, maculis nigris intercurrentibus. Roſtrum oblongum, tenue, & anteriùs falcatum, ſicut Arquatæ, & Coruo ſyluatico. Crura oblonga, pedes fiſſi. Aliqui Ardeam nigram, Italicè Airon negro vocitant (vt diximus.) Sed hæc, quam vidi, non erat adulta, maiorem fieri aut, & forſitan in colore etiam aliquid mutat per ætatem. Inter omnes quidem, quas mihi videre contigit aues, nulla magis ad Ibidem mihi accedere videtur, ſed color obſtat, quò minus Ibis exiſtimari poſſit. Hæc ille, quod alibi Germanicè interpretatur ein Vvelescher vogel, ein Sichler, aut Sagiſer, à roſtri figura. Cæterùm nunquid quæ modò ab Ornithologo auis deſcripta eſt, ea ſit, quam aucupes noſtri Falcinellum vocant, & quam ego hìc depingo, non ſat ſcio: non parum enim ab eius deſcriptione diſcrepat. Sed fieri poteſt, vt ab ipſo eſt annotatum, hoc auium 30 genus pro diuerſitate ætatis, & magnitudine & etiam colore variare. Auis aucupibus noſtris Falcinello dicta ad Ardearum magnitudinem accedit, eaſque corporis habitu, & ſpecie refert, excepto roſtro. Caput, collum, dorſum, pectus, venter, femora, vropygium, coloris ſunt ſpadicei ad fuſcum tendentis. Sed collum, & pectus, etiam maculis quibuſdam fuſcis, oblongiuſculis reſperguntur. In medio dorſo macula quædam eſt coloris viridis obſcuri, qui color in alis etiam, & cauda conſpicitur. Roſtrum ſubnigrum eſt; valde longum, & anterius falcatum. Femorum quicquid plumis deſtituitur, tibiæque & pedes roſtro concolores apparent: & tibiæ, digitiq; in ſatis conſpicuam longitudinem porriguntur.

Roſtrũ alicuius differentiæ.

Falcinelli deſcriptio ex Ornithologo. Magnitudo. Color. Roſtrum. Crura. Pedes. Cum Ibide ſimilitudo.

Deſcriptio authoris. Magnitudo. Color.

DE

Falcinellus Auis falcata.

DE ARQVATA, SEV NVMENIO. Cap. XXI.

Ordo. Arquata & Arcaſe cur dicta. Roſtrum arcuatum quid.

POST Falcinellum falcati roſtri auem, de alia quoque, quæ & ipſa à conſimili roſtri efformatione Ornithologo arquata, Italis quibuſdam Arcaſe dicta eſt, quòd ſcilicet eius roſtrum inflectatur inſtar arcus, agendum videtur. Sunt tamen & alia multa apud nos eius auis nomina. Bononiæ Piuier dicitur, quod illi apud noſtros ruſticos aucupes cum alijs auibus commune eſt, & in primis cum Pluuiali. In Apulia ſeu Tarlinum, ſeu Terlinum vocant; Venetijs arcuatum: vnde Marianus, Sanctus Barolitanus, roſtrum arcuatum appellat inſtrumentum, quod inſeritur in meatum vrinarium colis, vt vrina retenta eliciatur, quòd huius auis roſtro ſit admodum ſimile. Mediolanenſibus Caroli dicitur, teſte Bellonio. Alij Itali Torquatum vocant, à roſtro, quod intortum habet: alij Charlor, alij Spinzago, nempe circa lacum Verbanum: vbi diuerſam quoq; auem Spinzago d'acqua vocant, eam nempe, quæ Auoſetta alijs dicitur. Germani circa Oppenhemium Barchuogel, à menſe Iunio, quo aduentare ſolet: ſicut & aliam quoq; eiuſdem nominis minorem. Circa Argentoratum Regenuogel, ideſt, auē pluuię, alij Vuninduogel, ideſt ventorum auem, vel Metteruogel, quòd tempeſtatis futuræ, & imminentium ventorū prognoſticum ex ea ſumatur Sed rurſus aliam quoq; minorem auem pluuiæ vulgo dicūt. Circa lacum Acronium en Gruy: Friſij en Schye (ſchryek à Germanis dicitur, quam Crecem eſſe conijcit Turnerus) vtriq; nimirum per onomatopœiam facto vocabulo. Galli Corlis, ſeu Corlieu: qui aliam auem paulò minorem alibi Barge dictam, teſte Bellonio, vn petit Corlieu. Hollandi Banikens. Angli, ni fallor, à Kurplen, & ceu latiſſimam commendant. Veterum Numenium eſſe ſatis probabili argumento cōijcit Ornithologus. Quærendū, inquit, an hæc ſit veterum Numenius νουμήνιος (apud Varinum non rectè νουμηνὶς ſcribitur) quam auem eſſe attageni ſimilem. Heſychius

Numenius.

docet, quæ & Trochilus dicatur (nimirum à celeritate curſus, qua Attagen quoque valet) legimus autem Attagenem fuiſſe pteropedilon, ideſt, varietate pennarum inſignem, quod Arquatæ etiam pulchrè conuenit. Hinc factum eſt prouerbium, Attagas, & Numenius, ſiquando duo improbi conueniſſent, vſitatum. Improbos enim ſeruos, & multis ſtigmatibus notatos Atagenias vocabant. Poterit autem, vt ego quidem conijcio, Numenius auis eſſe dicta, à Neomenia, hoc eſt nouilunio, quòd roſtri figura arcum lunæ recens à nouilunio creſcentis in cornua repræſentet. Quod ſi quis non approbata hac coniectura noſtra, Scolopacem (Gallinaginem Gaza vertit) potius Numenium eſſe velit, quòd Ariſtoteles illi Atagenæ colorem attribuat, non multū cum illo contendero: & ſi roſtri figura Gallinaginis nouæ lunæ, ideſt, nouiter apparenti non conueniat. Quantùm ad ſenſum quidem prouerbij nihil refert, quancunq; auem variam, & Attagenæ ſimilem ei coniungas. Hæc ille. Bellonius verò Ariſtotelis Clorium eſſe conijcit, tùm quòd dum canit, vocem hanc Elorios proferre videatur, tum quod Elorium Creci ſimilem faciat Ariſtoteles: addens etiam Creci roſtrum longum, & acutum eſſe, cuiuſmodi ſanè eſt huic aui. *Elorius*, inquit hic, *auis eſt apud mare victitans, Creci ſimilis. Cælo tranquillo ad littus paſcitur* Si itaq;, inquit Bellonius, ſimilis ſit Creci Elorius, veriſimile apparet, roſtrum habere longum. Addit enim: *Habet porrò Crex roſtrum longum, & acutum, &c.* Cæterum Ornithologi coniectura magis placet. Multæ enim aliæ aues roſtro longo ſunt, & acuto, quas tamen Eloriū idem eſſe nemo dixerit. Præterea, quod cùm canit, Elorios proferre videatur, id nemo præter ipſum Bellonium aſſerit: quin contrà Italis quibuſdam Tarlino, & Terlino, & Friſijs Schrye per onomatopœiam dici ſuprà annotauimus: ſed & ipſe etiam Corlieu Gallis dictam ait, quia inter volandum Corlieu pronunciat. Cùm igitur Numenium eſſe magis ſit veriſimile, & Heſychius Numenium cum Trochilo eandem eſſe aſſerat, conijcit Ornithologus, Anglorum Curlu, & Gallorum Corlis à Trochilo ſimili nomine originem duxiſſe. Græcis vulgò hodie à longitudine naſi, ideſt, roſtri, Macrimito nuncupari teſtatur idem Bellonius.

Attagas, & Numenius prouerbium. Etymum.

Elorios.

Macrimito

GENERA. DIFFERENTIÆ.

HVIVS generis Bellonius, vt iam obiter dixi, aliam quoque paulò minorem inueniri ait, & Gallicè, Petit, Corlieu, vel Barge appellari.

FOR-

FORMA. DESCRIPTIO.

AVIS Arquata, inquit Ornithologus, quam manibus tractaui, ab extremo rostro ad pedes vltimos extensa circiter septem palmos æquabat longitudine. Corporis longitudo à pectoris, seu dorsi initio vsque ad finem caudæ, alarumque sexquidodrans. Pondus accedebat ad vncias triginta. Crura erant oblonga, colore subfusco, vel cinereo. Digitorum extrema pars magis nigrescit. Sunt autem fissi, sed aliquatenus membrana coniuncti: quæ etiam vtrinque iuxta singulos digitos descendit, & inferiorem digitorum partem dilatat. Vngues nigerrimi. Rostrum circiter octo digitos longum, aliquando etiam dodrantem æquat. Idem post tres digito flecti incipit deorsum, colore nigro. Pennarum color fuscus ferè, sed varius, & maculosus est. Ex eis maximè fulgent instar serici villosi, quæ inter alas, & dorsum sunt: in medio nigræ, in circuitu per interstitia subrussæ. Collum sex digitos longum. Color ei obscurior, & plus cinerei habet, quàm albi, pluma mollissima. Pennæ in cauda quinque digitos longa, nigris, & albicantibus interuallis distinguntur. In pectore circa nigricantes maculas plumæ subrubent. In alis extremitas pennarum nigrescit. Venter, & pars sub alis albicant. Alæ ipsæ maiusculæ sunt, & egregijs pennis, partim nigris, partim albis, & fuscis, discolores. Hucusq; Ornithologus. a Bellonius sic describit: Corlis dicta auis rostrum habet falcis instar curuatum, longitudine dimidij pedis grandioris, crassitudine digiti ea, qua capiti iungitur partis: in extremo verò longè exilius est. Lingua pro rostri proportione exigua, ac breuis admodum. Auis colore est cinereo, maculis fuscis, & subrubris distincta. Ferni admodum est odoris. Sub ventre candida est, & maculis nigris variegata, vt hanc ob causam ex rapacium genere videatur. Pennæ in superna alarum parte similes sunt Morphne (Gerfault) cauda illi breuis, alas non excedens, transuersim nigro, & candida distinguitur. Collum oblongum, crassum, plumis vndiquaque densè vestitum. Crura oblonga, colore amethystino. Digiti tres anteriores validi, & crassi, posterior breuis. Dimidia femoris pars supra genua plumis caret, quod omnibus ferè palustribus auibus commune est. Nulla alia, quod nouerim, auis rostri longitudine ei comparari possit. Hæc Bellonius, qui paulò ante hæc memorata, magnitudine auem Aigrette Gallis dictam adæquare scripserat: eundemque semper seruare colore, & marem à fœmina parum differre. Notis ab vtroque authore adductis exactè respondebant hæ, ad me mense Ianuarij allatæ, quas tamen inter se sexu differre conieci. Nam fœmina erat aliquantò minor, & maculæ illæ, quibus totum ferè corpus respergitur, in hac magis fuscæ apparebant: & dorsum, alæque aliquando magis nigricabant. In reliquis erant omnino similes. Lingua in hac aue, quod notatu non indignum est, pro tanta rostri longitudine breuissima est, & sagittæ effigiem repræsentat, vt adiecta eius icon ostendit.

Longitudo. Pondus. Crura. Rostrum. Color. Cauda. Alæ. Descriptio ex Bellonio. a De auib. lib. 4. c. 12. Rostrum. Lingua. Color. Venter. Alæ. Cauda. Collum. Crura. Magnitudo. Fœminæ à mare differentiæ. Lingua.

VICTVS. VOLATVS. PARTVS.

& vsus in cibis.

IN VENTRICVLO dissectæ vermiculos quosdam, & lapillos, cùm sese inuenisse testetur Ornithologus, vermibus victitare statuendum est. Sed & Bellonius, eam omni vermium genere vesci ait, eosque rostro ex terra eruere, & in plantis quibusuis quærere; Turmatiam autem volat, eodem teste. Oua referunt parere ferè quanta Gallinę, quaterna, pallida, mense Aprili. Laudantur in cibis, inquit Ornithologus, & Gallinis etiam præferuntur. Singulæ denario ferè argenteo væneunt. Mihi semel gustanti caro solida, sicca, & leporinæ ferè similis visa est, fortè, quòd ætate prouectior fuerit auis. Bellonius eius carnes ferinam residere testatur, in Gallia tamen etiam in delicijs haberi.

Quibus victitet. Oua. Caro.

Arquata, ſeu Numeniusmas.

Numenij auis caput cum roſtro, & lingua.

DE HELORIO.
Cap. XXII.

VERVM quia in Helorij mentionem obiter incidimus, haud ab re fuerit, pauca, quæ de illo ſcriptis fuere tradita, hìc recitare. Helorios igitur Græci ſimilis traditur, mari tranquillo littoribus aduolans, victum ex piſcibus quærens. Clearchus apud ª Athenæum Helorium cum Trochilo, & Carulo inter παρευδεσάς nominat. Sic autem vocat aues, quæ cælo ſereno in littore paſci ſolent, piſcibus ſcilicet in littore, aut vado inſidentes. Non probat Ornithologus eas, qui Elorium ſine aſpiratione ſcribunt. Videtur enim, inquit, hæc auis (Ardeæ, vel Ibidi ſimilis) nomen παρὰ τὰ ἕλη, ideſt, paludibus accepiſſe: circa quas nimirum degere ſolet. Homerus ἑλώρια, vocat ἑλκύσματα ἢ σπαράγματα, vt Iliados primo, Αὐτὴς δ' ἑλώρια τεῦχε κυνῶσι· παρὰ τὸ ἑλῶ τὸ φονέω, ἢ παρὰ τὸ ἕλκω.

ª Dipn. l. 8.

Etymum.

DE CRECE. Cap. XXIII.

ORDINIS RATIO.

CVM verò Creci similis tradatur Helorius, quæ de Crece apud authores obseruaui, hic adijcere non pigebit; ne quid vnquam in hoc opere quoad fieri poterit, 10 desideretur.

ÆQVIVOCA. SYNONYMA.

Κρέξ præter auem ponitur etiam ἐπίθροχυ, authore Hesychio, à quo exponitur κορυφαῖα, coma verticalis. Suidas κρέκα pro τρίχα habet, ex epigrammatis, vt videtur. Κερκὶς à Varino, Hesychio exponitur genus auis (eadem fortasse cum Crece) item radius textorius: significat & ipsam telam, quæ radio, seu spatha calcatur, synedochicè, posito instrumento rei conficiendæ pro re confecta. Κερκίδα quoque apud 20 Galenum aliqui tudiculam, qua aliquid agitatur in lebete, vel olla, dum coquitur, alij pistillum exponunt, cuius vsus potius in pinsendis contundendisque quàm in agitandis pharmacis est. Eodem nomine paxillus dicitur, siue clauus ferreus, ligneusve, qui in iugi foramen inditur ad retinenda loca iugalia, ne extra iugi caput excidant. Est item Κερκὶς Polluci theatri pars, item maius illud os, quod tibiam fert: Idem τῶν περὶ τῷ μήχει δυο ὀςῶν τὸ μικρότερον appellari κερκίδα tradit. Et Gorræus Κερκὶς, inquit, radius: est os alterum cubiti superius, sed minus, & breuius. Nam quum cubitus generatim dictus duobus ossibus constet, vno quidem inferiore, & subiecto, sed grandiore: altero verò superinsidente, & breuiore: illud Græci πῆχυν eodem cum tota parte nomine, hoc κερκίδα à figura rotarum parua vn radios imitante nuncuparunt. Hesychius κερκίδα dici scribit etiã 30 τὴν τῆς πιτυος κορυφὴν. Sed vt ad auem reuertamus, Κρὲξ, teste Eustathio, per onomatopœiam dicitur. Κρεκὰς eadem auis est, vt docent Hesychius, & Varinus. Albertus pro Crex habet. Cratos, & Coruini generis esse scribit, quod non placet. Cæterùm quæ auis Aristoteli, Aristophani, & Herodoto Crex vocetur, inter recentiores non bene cõuenit, alijs aliã existimantibus, neque ego vllam vnquam obseruaui, quam veram Crecem esse affirmare ausim. Cùm enim Athenæus Hellorio similem esse dicat, & vt proximè præcedenti capite dixi, nõ constet, quæ & hæc sit, cumque Creci Aristoteles longa crura attribuat, ideoque posteriorem digitum, qui pro calce est, minutũ habere asserat, nec alias circa formã notas addat: longis verò cruribus esse, & digitum posticũ exiguum habere quamplurimis conueniat, quã difficile sit de ea iudicare, nemo non videt. Quare primò aliorum afferã super 40 hac re opiniones, dein quid ego sentiã subnectutus; est auis quædam, inquit, quidã apud Anglos longis cruribus, cætera Coturnici, nisi quod maior est, similis, quæ in segete, & lino vere, & in principio æstatis, nõ aliã habet vocẽ, quàm Crex, Crex: hanc enim vocẽ semper ingeminat; quam ego Aristotelis Crecem esse puto. Angli autem illam vocant a Dakerhen, Germani ein Schryk (Arquata auis à Frisijs dicitur ein Schrye) nusquam in Anglia nisi in insula Northumbria vidi, & audiui. Hæc ille. Quærendum, inquit Ornithologus, an hæc descripta auis Ortigometra sit. Aut an eadem fortè, quam circa Argentorum Mattekern appellant, cuius figuram inter Gallinas syluestres dabimus. Cæterùm cum ex antiquissimo Herodoto Crecẽ Ibidis nigræ magnitudine esse constet, Anglorum Dakerenna Crex esse non poterit. Quare nisi ea, quam circa Nilum se vidisse affirmat Bellonius, esseque Aristo- 50 telis Crecem inde conijcit, quòd dum clamat sæpiùs crex, crex repetat, vera Crex sit, vt puto, Auosettam, quæ & ipsa, vt alibi dixi eandem vocem edit, Crecem esse dicam, Bellonius autem auem suam sic breuiter describit. Cruribus, inquit, vt Cheualier Gallis dicta (limosa) longis est, maior tamen, Elorio minor, (Corlis rostro etiam longo, & nigro, nigris quoq; tibijs, & toto capite; collo, tergore, & pectore cãdidis. Superiores aliæ corporis partes ad cinereũ tendunt. Alæ subnigræ sunt, quas prope coctas linea alba vtrinq; transuersim secat. E terra victũ petit, & in aere etiam in muscas debacchatur, non secus ac Capella (Vanneau) Cùm volat, magnũ edit strepitũ. In Gallia reperiri nõ arbitror, licet prius suspicarer eam esse, quæ nobis Bargie dicitur Hæc Bellonius. Ad ciuitatẽ auium condendã è

Etymum. *Crat o.* *Crecis Turneri descriptio.* *Forma.* *Magnitudo.* *Crecis Bellonij descriptio.* *Crura.* *Magnitudo.* *Rostrum.* *Color.* *Victus.* *Volatus.*

Libya

Libya venisse innumeras Creces *a* Aristophanes narrat. θεμελίυς καττα πεπωχυῖα λίθυς, τυτυς δ' ἐτύκιζον αἱ Κρέκες τοῖς ῥύγχεσιν. Scholiastes, *Crex*, inquit, *genus est auis, rostro admodũ acuto, & serrato* (idem Suidas, & Varinus repetunt) *τυκος verò instrumentum est quoddam, quo lapides poliunt*, (περιτύ κὰτι καὶ ξέεσι) *is verò labor non ineptè auibus longum rostrum habentibus tribuitur.* Varinus auem ait esse marinam, Ibidi similem, ex Herodoto nempe, qui Ibidem nigram in Ægypto pedibus Gruinis esse asserit, eadem, qua magnitudine.

a In Auib.

10

MORES. VOLATVS, ANTIPATHIA.

CREX, inquit Aristoteles, *moribus pugnacibus est ingenio valens ad victum, sed cætera infelix.* Cur autem infelicem in cæteris vocet, non sat scio, nisi fortasse ideo, quòd parum volatu valeat. Philes enim Κρέκες βραδυπτέρυς vocat, hoc est, difficilis volatus. Quod autem moribus sit pugnacibus, confirmare videtur idem *a* Philosophus, dum ait: *Pugnat cum Galgulo, & Merula, & Vireone; nocet enim his, & eorum pullis.* Quod etiam magis ex eo patet, quod teste Æliano cum Ciconia inimicitias exerceat, aue sanè magna, & 20 rostro robusto.

a 9. Hist. cap. 1.

AVGVRIA.

HESYCHIUS Crecem ὄρνεον interpretantur ὃ τοῖς γαμῦσιν ὁ ἰωνίζεται, idest, auem, à qua auspicia in nuptijs capiebantur. Suidas verò, ὄρνεον, ait, δυσοιώνιστον τοῖς γαμᾶσι, idest, auis nuptijs inauspicata. Quia fortè *a* Palladi castitatis deæ sacra habebatur; vt ex Porphyrio patet, vbi ait: Aues deorum sententias nunciat, Aquila Iouis, Mineruæ Crex, & Noctua.

a De abst. ab anim. l. 3.

30

DE TOTANO. Cap. XXIV.

TOTANVM, & Limosam Venetijs vocatas aues, quia inter Ardeolarum Gallinarumq; naturam ambigere ferè videri asserat Ornithologus, Gallinulis nempe maiores, Ardeolis minores, ego post Ardeas de ijs agere decreueram, nisi suis locis adductæ rationes de Falcinello, & Arquata prius sermonem facere suasissent; eoque maximè cum & Totano, & Limosæ rostra recta sint, & acuta, & ad deuorandos pisces apta. Totanus igi-40 tur, vt describit Ornithologus, auis est aquatica, capite nigricante, præsertim anteriùs, posteriùs enim, & magis inferiori parte ruffum est. Vertex cinereus, vt & reliqua pars prona. Alarum ima pars alba, extrema nigra est, reliquæ plumæ in ambitu variæ (ςικταὶ) sunt & albicantes. Cauda palmi longitudine transuersis lineis albis, nigrisq; depicta, vt etiam Limosæ. Pennæ super caudam ad medium dorsum vsq; albicant. Pars omnis supina alba est: in collo tamen, & superiore alarum ambitu nigricantes maculæ visuntur. Totius auis longitudo ab extremo (rostro) ad pedis extremum extensæ, dodrantem cum duobus palmis æquat. Rostri longitudo circiter tres digitos, colli totidem. Fidipes est, verùm duo maiores digiti pedis aliquousq; membrana iunguntur vt & limosæ Pedes duos palmos longi ex pallidro rubent, vnguiculis muniti nigris. Corpus auis ea ferè crassitie est, quem Mergulus noster 50 rostri acuti. Hæc illæ. Gallis quoque Totanus, & Limosa notæ sunt aues, Cheualiers, equites, à crurum longitudine nuncupant, vt idem Ornithologus in epitome quoq; annotat his verbis: Limosa, & Totanus Venetijs dictæ aues, vt Iacobus Dalechampius Medicus, rerum naturæ peritissimus ad me scripsit, non sunt Ardeolarum generis (pisces enim minimè captant) sed Gallinulis potius aquaticis adnumerandæ. Bellonius pro Calidri ritè depinxit, Galli equites (cheualiers) vocant, ob crurum longitudinem, eorumq; colore distinguunt alteram ab altera, eam cuius pedes rubent, & crura, vocantes Cheualier aux pieds rouges: alterã, cui è viridi pallent Cheualier aux pieds verds. Sic ille. Colorem quidem rostri, & crurũ in Calidri suo rubere ait Bellonius, & in altera specie vtrobiq; nigrum esse. At in nostris non idẽ est rostri, qui crurũ color. Hactenus Ornithologus, qui de in Totano hæc tribuit synonyma:

Ordo.

Descriptio.

Color.

Lõgitudo.

Rostrum.
Collum.
Pedes.

Calidris.

Cheualier aux pieds rouges.

Toranus.

nonyma: Italicè Totano, Venetijs, alibi Charlot. Cùm itaq; in Calidri Belloniana rostrum æquè, ac pedes rubeant, contrà in Totano Ornithologi pedes tantùm, diuersas quidam, sed congeneres, cognatasque aues esse, erit pronunciandum: quemadmodum & hæc, quàm ego depingo, pedibus nigris, cætera Totano Ornithologi simillimam. Capite, collo, pectore, cinerea est: alis, & dorso etiam cinereis, sed ad latera ferè fuscis; rectrices pennæ sunt nigræ: sed quædam ad latera, quædam etiam in extremitatibus nempe minores albicant. Cauda breuiuscula, primò tota candida, deinde tota nigra. Venter, & femora candida. Rostrum longissimum primò ad medium vsque ex luteo rossum, cæterò nigrum, in fine aliquantulum aduncum, pisciculis, vel lumbricis rapiendis aptissimum. Posticus pedum digitus vix conspicuus (contrà ac in Totano Ornithologi, cui longiusculus est) medius omnium maximus. Rusticis aucupibus vulgò Pizzaccara dicitur; quo nomine aliam etiam auem, Scolopacem nimirum appellant.

DE CALIDRI BELLONII.
Cap. XXV.

GALLORVM Cheualier aux pieds rouges, hoc est, rubeis pedibus equitem, auem Gallis dictam paulò ante diximus: Totano Ornithologi congenerem cognatamque esse, & à Bellonio pro Calidri Aristotelis depingi. Quare quid de ea ipse dicat, *a* audiamus: Galli, inquit, auiculam habēt Colūbæ magnitudine cruribus proceris, adeo vt equo insidere videatur, vnde Cheualier, idest, equitem nominarunt. Plumis optimè instructa est, ideoq; longè minus carnis obtinent, quàm appareat. Rostrum, & crura rubra, longa, manifesto sanè argumento aquaticam esse volucrem. Superior rostri pars nigricat, venter albus est; caput, collum, & pennæ sub alis, & vropygio cinereæ: quare *b* Aristoteli Calidrim dici arbitramur, cuius meminit his verbis: *Quin etiam Calidris cui cinereus color distinctus variè.* Radices plumarum sicut in Bistarda, & la Cane petiere (Tetracem interpretatur) rubent, sic in hac nigræ sunt. In temporibus vtrinque maculæ sunt binæ, nigræ quæ ceu vmbram præbent supercilijs, quæ & ipsa alba macula insignia sunt. Priores digitos membrana coniungit, vt in Pica marina, (Pie de mer) Digitus posticus admodum exiguus. Alæ, vt in Pluuiali, cùm corpori iunguntur, magnitudine corpori respondent. Tam parua itaque ales proceris cruribus insistens, alacriter, hilariterque, incedit, prata, stagnaque & ripas frequentat, & plerunque aquam ingreditur ad femora vsque. Caro nihil ferinum redolet, sed delicatum quid, & aromaticum. In sui generis auibus, in delicijs habetur. Hæc Bellonius, cum cuius descriptione optimè conuenit hæc auis, cuius hìc icon exprimitur: quare non est, quod ego descriptionem aliam afferam.

Calidris Aristotelis.
Descriptio.
a l.4. .15.
Magnitudo.
Crura.
Rostrum.
Color.
b li.8. hist. c.3.
Pedes.
Incessus.
Locus.
Caro.

Calidris nigra.

DE CALIDRI NIGRA.
Cap. XXVI.

a l.4.c.16. *Rostrum.* *Crura.* *Color.*

CLARVM est, inquit idem *a* Bellonius, Calidrim nigram à rubra differre. Nigræ enim ab ipso ortu crura, & rostrum atra sunt, excepta superiori rostri parte, quæ subrubra est. Color item huic nigrior: quin amputatis capite, cruribus, atq; alis, reliquis corporis partibus Palumbis colorem intercinereum, & nigrum videbitur referre. Sin sermo sit de Calidribus, quæ iam pennas mutarunt, distinguendusque color ab ijs, quæ prioribus etiamnum vestiuntur, nos Pluuialem aliquando obseruasse in autumno nigram, adeo vt post mutationem plumarum cum non agnosceremus: nihilominus tam huic, quàm alteri pedes nigri sunt. Fœtus earum mense Aprili prostant, maculis vndique Ortygometræ instar (d'vn Rasle)

Calidris rubra, cuius historiam habes priori loco.

Rasle) conspersi, cum alioqui hyeme tantùm appareāt. Hactenus ille:sed iconem nō exhibet: cæterum ad hanc Calidrim ego reducendam omnino iudico,quā in agro nostro Gambettam,quasi longi crurā nuncupant.Hæc enim capite est,collo, & pectore cinereis, & maculis fuscis plurimis vndiquaque respersa, in tergore, maioribus minoribus in collo, & pectore,omnium minimis in capite. Alarū pennæ rectrices nigricant. Pennæ totius corporis cinereæ, in dorso, & alias ad ruffum nonnihil accedunt. Venter candidus est. Rostrum nigrum : oculorum iridem ex luteo subuiridem niger circulus ambit. Pedes ex luteo rutili, quo colore potissimum à nigra Bellonij Calidri discrepat.

Gambetta. Descriptio. Color. Pedes.

10

DE LIMOSA VENETORVM, & Barge Gallorum. Cap. XXVII.

DIVERSA ab hisce postremis auibus mihi videtur Limosa Venetijs dicta; de quia sic Ornithologus: Limosa per dorsum Arquatam maiorem fermè refert, maculis varia tota parte prona, capite,& collo præsertim. Similis prepe Totano iam descriptio (in quo de hac etiam nonnihil leges) sed paulò maior.Rostrum ei vndique nigricat.Interna alarum pars variè maculosa est : reliqua pars supina albet, in collo tamen maculis distinguitur. Pennæ alarum extremæ lateribus adiunctæ extremitatem caudæ attingunt. Pedes longiores, quàm superioris (Totani) glauci, vel ex cinereo subuirides. Totius à rostro ad vngues longitudo, dodrantes duos cum palmo: colli palmum, rostri similiter. Hucusque ille: & in epitome ad lacum Verbanum Giraldel dici ait, circa Neapolim, Leuersina, Germanicè ein Methun. Ex huius quoque genere mihi videtur Gallorum Barge,quam Ægocephalum facit Bellonius, & de ea sic scribit: Vanellus auis vulgò dicta, vt etiā diximus. Græcis, Æx,idest,Cappella nominatur, a voce capræ, simili. Barge verò, quæ prata habitat, sicuti Corlis, sed pariter mare petit,auis,est timida, hominisque accessum non ferens. Vocem edit hircorum, & caprarum: quare Capricipitem Aristoteli nominatam conijcimus, aut Ægocephalum, ac si dicas Gallicè teste de Cheure (idest, caput capræ.) Cæterùm ne fortè temeraria hæc nostra videatur coniectura, eam describam : Minor est Elorio, colore verò non absimilis, rostro etiā breuiori,recto.De ea sic scribit a Aristoteles: *Liene omnino caret*,& paulò infrà; *Alijs .n. fel ventri, alijs intestinis iungitur, vt Columbæ Coruo, Coturnici, Hirundini, Passeri : alijs iecori simul & ventri, vt Capricipiti : alijs iecori simul, & intestino, vt Accipitri, Miluo.* In Barge autem nostro dissecta fel iecori simul, & ventri adhærere conspeximus, quemadmodum alij quoque, quibus eam secare non sit molestum, poterunt obseruare. Auis est apud Gallos in delicijs : sed rariùs in locis procul à mari dissitis apparet: libentius in salsuginosis paludibus victum quæritans. Bona auium palustrium pars sunt nocturnæ, quemadmodum & hæc noctù potiùs, quàm interdiu pabulo inquirendo intenta est : quamobrem pro Ægocephalo siue Capricipite accepimus, donec aliquod aliud aptius nomen inueniatur. Rati sumus, aliquando Bubonem eundem esse cum Capricipite,quia cornua gerat in capite, sed huic sententiæ posteà tanquam meliori adhæsi. Tamen vt Tragopanam auem dictam etiam esse Capricipitem nonnihil suspicer, facit nominum similitudo. Hæc Bellonius, apposita hac icone. Quod superest, præterea, quæ ex Aristotele de Ægocephalo citat Bellonius, gulæ eius partem inferiorem esse tradit idem philosophus. Demum Albertus tradit, auem, cuius caput simile est caprino,vocari Latinè apud vulgus caper Hirundinis.Sed huiusmodi nomen nullibi me audiuisse memini.

Descriptio. Color. Rostrum. Alæ. Pedes. Longitudo. Barge. Ægocephalus. Ingenium. Capricipitim cur vocet Bellonius. Descriptio. Magnitudo. Color. a Hist.lib. 2.cap.15. Felus situs Vsus in cibis. Locus. Bubo. Caper Hirundinis.

20 30 40 50

Limosa Ornithologi cum satyro palustri.

Aegocephalus, siue Caprices Bellonij.

DE PORPHYRIONE.
Cap. XXVIII.

ÆQVIVOCA. SYNONYMA.

Ordinis ratio. *Dukiphat.* *Rahā, vel Racham.*

HISCE auibus longicruribus, aliam quoque longis præditam cruribus subnectere libuit, nempe Porphyrionem. Hebraicum nomē Dukiphat septuaginta Deuteronomij decimo quarto Porphyrionē interpretantur. Leuitici vndecimo Epopem, ideſt, Vpupam. Sic Raham, vel Racham Deuteronomij decimoquarto vulgaris translatio Porphyrionem vertit, Septuaginta Vpupam: ſed neutrum probat Ornithologus. Omnino enim, inquit, Aquilæ, aut Vulturis aliquod genus hac voce ſignificatur. Sunt qui Porphyrionē cum Pelecano turpiter confundunt, eaſdem arbitrati, eò quòd alicubi ſeptuaginta Pelecanū reddiderint, vbi D. Hieronymi translatio Porphyrionem habet. Germanus quidam doctus Porphyrionem Hebraicè interpretatur Racham, & Ierakpeka, & Tinſchemet: ſed Tinſchemet Hebraicam quoque vocem alij aliter intrepretantur, nimirum Porphyrionem, Veſpertilionem, Talpam, Cygnum, Noctuam, Ibin: Iudæi doctiores ferè Veſpertilionem. Chaſida aliqui transferunt Miluum, & Porphyrionem. πορφρίων Græcis dicitur διὰ τὸ ῥύχος φοινικοῦν ἔχειν à purpureo roſtro, vt ait Euſtathius. πορφυρωας in vulgatis lexicis pro aue legitur, ſed ſuſpectum habetur. Porphyrion etiam piſcis eſt, teſte Heſychio: item gigantis nomen fratris nempe Alcyonei, quam Hercules telis confodit. Hoc tandem nomine appellabatur auriga quidam, cuius meminit a Tranquillus: Vtriuſque ſimul meminit Martialis de Porphyrione aue hæc ſcribens:

Ierākpheka *Tinſchemet.* *Caſida.*

Nomen habet magni volucris tam parua gigantis
ET nomen Praſini Porphyrionis habet.

Porphyriones qui dicti. *a In Nerone.* *b In Auib.*

Vbi apud b Ariſtophanem Ω Κεβρίονα καὐπορφυρίων quidam exclamat, Scholiaſtes, & Varinus: *Scitè, inquiunt, Cebrionæ, & Porphyrionis gigātum nomina cōiunxit,* præſertim cùm eadem duo etiam auium nomina ſint. Conuenit & argumento. Nam vt gigantes illi Deos olim impugnauerunt, ita & aues in hac fabula eos impugnare moliuntur. Porphyrion quidem gigas à Venere victus fertur. Apud eundem Ariſtophanem in eadem fabula minatur quidam, ſe aduerſus Iouem immiſſurum Porphyriones ſiue aues, ſiue gigantes accipias. Typhos, & c Porphyrion gigantes à Pindaro memorantur, tanquam ambo fulmine icti. Scholiaſtes verò monet Typhon tantùm fulminatum, Porphyrionem autem Apollinis ſagittis occiſum. Eundem, ait, Herculis boues per vim abducere conatum fuiſſe. A Porphyrione differt Porphyris, vt nobis teſtatum reliquit d Athenæus ex Callimacho. *Porphyridē autem,* inquit, *à Porphyrione differre Callimachus author eſt libro de auibus, vt qui ſeorſim vtranque recenſeat, & Porphyrionem ſic paſci, vt nullius aſpectum patiatur; illis, qui propriùs ad ſuum accedunt cibum infenſum. Porphyridis meminit Ariſtophanes in auibus.* Hæc ille: Et rurſus: *Ibychus quaſdam volucres Lathiporphyrides vocat his verbis: In ſummis folijs flauis pennis Penelopes, variegato collo Lathiporiphyrides, aliſque protenſis Alcyones.* Hermolaus dum hunc locum Athenæi tranſcribit, de ipſius lectione dubitare videtur, dum ait. Porphyrides ex auiū ſunt genere, à Porphyrionibus diuerſæ, ſicut ab vtroq; Lariporphyrides, ſiue Adiporphyrides, & Latiporphyræ. Sed vt ad Porphyrionē redeamus, Franciſcus Sanctius citans Antonium Nebriſſenſem Hiſpanicè appellari Calamon tradit: Hermolaus verò Telamon, & nominis etiā etymologiam refert: Porphyriones, inquit, à nobis viſi ſunt in agro Patauino, allati ex Hiſpania, quos ibi Telamones vocant: ſiue quia ſtatuæ viriles, quibus mutili, & coronæ ſuſtinentur, ita nominantur, ſiue quia thalamorū, & pudicitiæ cuſtodes. Etenim ſcribit Athenæus volucrem hāc ſenſum adulterij habere, &c. Et rurſus: Niſi quis Telamones, quaſi nutriculas eſſe dictos putet. Ita enim Græci altrices vocant. Sed haſce etymologias redarguit Ornithologus. Ego, inquit, Telamonem vocē de his auibus potiùs barbarā, quàm Græcæ originis exiſtimarim. Quod verò Telamonem Græcis nutriculam ſignificare ſcribit, non probo, niſi Thelamon cum aſpiratione ſcribat, nimirum ἀπὸ τοῦ θηλάζειν. nam & θλαςρια τροφὸς exponitur. Indi hanc auem vocant Caranion. Niphus ſibi ignotum fatetur. Grapaldus Italis vulgò Coturnicem appellari ſcribit, grauiſſimè, ac turpiſſimè labens.

c In Pythijs carm. *Porphyris.* *d Dipnoſ. lib. 9.* *Adiporphyrides.* *Latiporphyræ.* *Calamon.* *Telamon, & eius etymum.*

FORMA. DESCRIPTIO.

a Dipnos. lib. 9.

Descriptio.

b Lib. de cõmuni animal. gressu.

ARISTOTELES *a* referente Athenæo, tradit, *Porphyrionem fissis pedibus esse, colore cæruleo, longis cruribus, rostro ad caput vehementiùs obstrictum, phœniceo Galli magnitudine. In pedibus quinq; digitos habere, & maximum illũ, qui medius est.* Idem Porphyrionem, vt reliquas aues longi, & angusti colli, ingluuiei, gulæq; amplitudine carere docet. Et *b* alibi Ardeolas, & Porphyriones vropygium parum aptum habere ait. Pro vropygio autem caudã intelligere verisimile est. Plinius rostra Porphyrionibus, & prælonga crura rubere scribit. Idem alibi; (ingluuiem) *quo merguntur recentia, quædam aues habent, vt Gallinæ: aliæ carent, sed gula patentiore vtuntur, vt Gracculi, Corui. Quædam neutro modo, sed ventrem proximum habent, quibus prælonga colla, & angusta, vt Porphyrioni.* Ælianus Porphyrionem animal esse ait, quod tum formæ pulchritudine excellit, tum nomini suo maximè respondet. Laurentius apud Athenæum, Tetracem, ait, auem magnam Porphyrionis speciem, similitudinemq; gerere. Oppianus sic describit: *Porphyrio, cui a colore nomen, rostrum habet rubicundum: & in capite velut cristam, qualem faciunt, & gestant sagittarij Persæ par magnitudine Gallinis altilibus, sed crura ei oblongiora.* Vuottonus Hæmatopodem Porphyrioni crurum altitudine comparat, sed minorem esse dicit. Recentiores alij quædam præter veterum authoritatem attribuunt, vt Isidorus. *Porphyrio,* inquit, *est auis, cui hoc peculiare, quòd pedem vnum habeat latum ad natandum, alterum verò fissam ad ambulandum. In quo notatur, quod vtroq; alimento gaudet: & in aqua natans, vt Anates, & in terra ambulans, vt Perdices.* Idẽ Albertus scribit, sed tanquam de aue sibi ignota, & ipse etiam fidem non adhibens. Alij recentiores huiusmodi Auriphrygio suo, vel Haliæeto ascribunt. Ornithologus sic describit: Porphyrionem pictũ Io. Culmannus amicissimus meus è Montepessulo misit, viri in vniuersa rerũ naturalium historia doctissimi Gulielmi Rondeletij beneficio. Cæruleus ei toto corpore color. Media caudæ extremæ pars in cinereo albicat. Oculi nigri sunt. Rostrũ, & crura purpureo colore splendẽt. Digitos quaternos tantùm pictura ostendit, ita dispositos vt in Picorum genere, non quinos, vt veterum quidam scripserunt. Rara est auis, ni fallor, in Narbonensi prouincia, frequentior Hispaniæ. Hæc Ornithologus. Duas ad me huius auis icones misit D. Brancio Mechliniensis, alteram maiorem, minorem alteram: posteriorem ex Indis allatam esse asserebat. Huius rostrũ crassũ est, acutum, purpureum. Oculorum iris lutescit. A fronte ad verticem ferè vsque macula eiusdẽ coloris extenditur, non secus ac in Fulica, licet color sit diuersus. Pars capitis, quæ huiusmodi maculæ subiacet, & collum pronum virescunt. Ex remigibus alarũ pennis quædam in extremo albicant, quædam sunt fuscæ. Fusca pariter sunt femora. Reliquum totum corpus cæruleo vegeto colore insignitur. Cauda ferè caret. Femorũ pars, quæ nuda est, & prælonga crura, pedesq; purpurascunt. Quatuor tantùm digitis insistit ex purpureo subalbescentibus. Alter verò, qui ex pictura multò maior apparebat, rostro, cruribus, pedibusq; & oculis descriptio est omnino similis: nisi quod vngues habet fuscos; & macula in fronte purpurea ornatur: & quod in illius capite, & collo viride erat, in hac cæruleum apparet; Cæruleæ pariter sunt alæ. Reliquum caput, ceruix, dorsum, pectus, vertex, & femora nigricabant. Ijs concolor erat cauda, breuis admodum; & sub ipsa plumæ candicabant.

Descriptio ex Ornithologo.

Porphyrionis Indici descriptio. Rostrum.

Porphyrionis alterius descriptio.

LOCVS.

Auis est fluuiatilis.

a Lib. 10. cap. 43.

Porphyriones laudatissimi vbi.

b Dipnos. lib. 9.

PORPHYRIONEM auem esse fluuiatilem longitudo crurum indicat, & Kiranides in fluminibus abundare scribens. *a* Plinius *laudatissimos in Comagene esse tradit. Nobiliorẽ,* inquit a libi (eo nimirum, qui è Comagene mittitur) *Porphyrionem Paleares insulæ mittunt.* Alexander Myndius, teste *b* Athenæo, libro secundo historiæ volucrũ Libycam auem vocat, eius regionis Dijs sacram. Vltima Syria etiã, vt Diodorus Siculus refert, Porphyriones fert, aliasque animantium species coloribus varias.

Porphyrio cum lancea Christi.

Porphyrio alter.

MORES. INGENIVM.

MIRA ſanè de huius alitis pudicitia traduntur à ſcriptoribus. Oppianus author eſt, in cõſpectu hominum nunquam cõiugi ſuæ miſceri: imò ſuapte natura adeo caſtum eſſe, vt ne virum quidem vxori cõcumbentem videre ſuſtineat, & ſi adulterium depræhenderit, nimio dolore contabeſcere. Polemon, vt refert Athenæus, tradit, cùm domi alitur fæminas virorum coniuges tanta ſeueritate obſeruare, tantùmq; ſtupri ſenſum obtinere, vt ſi fortè id depræhenderit, marito prius indicet, ipſe verò vitam laqueo finiat. Quod poſtremùm falſum cuipiam videri poſſit. Quodam etenim per ſe auis laqueo ſe ſuſpendat? Quare rectiùs per abſtinentiam à cibo vitam finere dixiſſet Polemon, illud tamen repetit Ælianus. *Acerrima*, inquit, *riualitate ardet* (Porphyrio) *Adulterata lectu quidem naturæ deprahendit, & ſi de ijs ſuſpicetur vita laqueo finita crimen domino premonſtrat.* Tantò deniq; Porphyrioni eſt impudicitia odio, vt viſo tantummodo ſcorto aliquo expiret, vt a Tzetzes his verſiculis indica:

Porphyrionis miræ pudicitia.

a Chiliad. 9.

> Ο πορφυρίων ὀρνέον ἄγαν ὑπάρχει σώφρον,
> Ὡς εἰ τὴν μοιχὸν ὄψοιτο πόρνην εὐθέως θνήσκει.

Ideſt,

> *Porphyrio auis eſt valde temperans,*
> *Vt ſi ſolùm meretricem videat, ſtatim pereat.*

Habet & alias Porphyrio laudes vbiq; recenſendas: Ælianus animal non modò moderatiſſimum, ſed prudentiſſimum quoque eſſe ait, & eorum quibuſcum victitat, amantiſſimum. *Quemadmodum*, inquit, *adulteris obtrectet, & inuideat Porphyrio, animal etiam prudentiſſimum, non modò moderatiſſimum alibi me dicere memini.* Et rurſus: *Porphyrio præterquam quod & riualis eſt, & obtrectator, ea ſanè etiam naturæ indole præditus eſt, vt eorum quibuſcum vſu coniunctus eſt, amantiſſimus eſſe videatur. Eum ipſum, & Gallum in eodem domicilio verſari percepi, eaſdemq; ambulationes, & æqualia ſpatia conficere ſolitos, eiſdem veſci cibis, communiter volutationibus puluerulentis vti mirificum ex his rebus amorem inter ſe mutuum contraxiſſe. At enim cùm vtriuſq; dominus feſto quodam die cum ſodalibus, vt epulare ſacrificium faceret, occidiſſet, Porphyrio conuictore priuatus tantum doloris accepit, ſibi vt inedia mortem conſciſceret.* Hæc quidem commemorata haud aſpernenda ſunt huius alitis encomia. Verùm quia, vt eſt in prouerbio omnibus Galeritis criſtam ineſſe neceſſum eſt, ita teſte b Athenæo, à Polemone, quinto ſuorum commentariorum repræhenditur, quod indocilis ſit, nec vnquam manſueſcat. Quam quidem feritatem præſeferre videtur, præſentibus hominibus victũ capeſſere negans. Scribit Aelianus, cùm paſcitur, teſtes ſui prandij habere dolere; itaq; ſecedere, & in occulto comedere. Teſtatur item c Callimachus, Athenæo referente, nullius aſpectum pati, cum comedi, illiſq; qui propius ad cibum ſuum accedunt, infenſum eſſe. Habet, & alios in comedendo, bibendoq; ſibi peculiares mores: nam vt teſtatum reliquit d Athenæus ex Polemone, non prius cibum capit, quàm commodum ſibi locum nactus aliquantiſper ambulauerit, poſtq; ambulationem in puluere volutatus lauerit: tum enim denique cibari, Ælianus eiuſdem ambulationis meminit, ſed poſt eam cibum capere non addit. *Non prius tamen*, inquit, *ſe vel in puluerem, vel lauationem dat, quàm in ambulationem veniens certa ſpacia confecerit.* Idem puluerulẽtis volutationibus nõ mediocriter gaudere tradit, & in locis, vbi lauatio Columbarum eſſe ſolet, lauari. Sola hæc auis, vt Plinius, & Ariſtoteles aſſerunt, morſu bibit. Et vt inquit Plinius, *ex proprio genere*, (ideſt, ſuo quodam, & peculiari more) *omnem cibum aqua ſubinde tingens, deinde pede ad roſtrum, veluti manu afferens.* Quæ verba non aſſequentes Albertus, & Iſidorus. *Hic ſolus*, inquiunt, *præter Pſittacum pede ſuo inſtar manus aquam ſuſcipiens, ad roſtrum defert, & potat, ſeq; humano modo paſcit. Quia cum omni cibo bibat oportet, & cum ſolo morſu. Aliter enim cibus ei propter appetiti debilitatem non deſcenderet.* Hæc illi quos etiam Ornithologus Plinij ſenſum non eſſe aſſecutos confirmat: neque enim, inquiens, cum omni cibo, vel ſolo, vt Albertus habet bibit Porphyrio iuxta Plinium: ſed cibum omnem in aquam intingit, intinctum pede roſtro admouet; aliàs verò cùm bibit, morſu bibit. Cum igitur digitos quinque dicatur habere hæc auis, commodiùs pede loco manus vti poteſt. Polemon apud Athenæum habet ſic: διὸ τῶν λαμβανομένων εἰς τὸν πόδα ταμιεύεται μικρὰς τὰς ψωμίδας, ideſt, *de cibo autem, quem pede apprahenderit, paruas bucellas decerpit.* Ornithologus ταμιεῦσαι, an hoc ſenſu accipiatur, dubitat. Leonicenus in varia hiſtoria ex hoc

Porphyrionis encomia.

Porphyrionis, & Galli mutua beneuolentia.

b Dipnoſ. lib. 9.

Indocilis eſt, & nunquam mãſueſcit.

In occulto comedit.

c Dipnoſ. lib. 9.

Mores in comedẽdo.

d ibidem.

Lauari, & puluerare gaudet.

Sola auium morſu bibit.

loco ſcribit, eum pedibus comminuta fruſta ad futurum vſum ſeruare, quod non placet, Ταμιεύεσθαι τὴν τύχην quidem interpretantur pecunijs parcè vti, hoc eſt, non vno tempore multum, vel omnia conſumere. Ita & hæc auis nimirum non vorax, ſed parca exiguas ſubinde buccellas ſibi decerpit. *Alui excrementum*, vt ſcripſit Ariſtoteles, *vt & reliquæ aues longi, anguſtiq́; colli, humidius reÿcit, quam cæteræ ſolent*: Forte quod humidioribus alimentis veſcatur: nam ob colli longitudinem, & anguſtiam difficulter arida deſcenderent Procopius Gazæus piſcibus veſci ſcribit.

Alui excrementũ quale.

Quibus veſcatur.

VOLATVS. CAPIENDI MODVS.

Quomodo capiatur.

ARDEOLA, *& Porphyrio*, inquit Ariſtoteles, *vropygium* (pro vropygio caudam hìc accipere oportet) *paruum latum habent, & ad volatum dirigendum loco vropygÿ pedes protendunt.* Cùm volat, non in ſublime fertur, vt Ælianus ait: Vnde non admodum caput difficilem eſſe quis conijciat, quomodo autem, & quàm facilè capiatur docet Oppianus, cùm ait: *Porphyrioni capiendo neq; viſcum, neq; retia adhiberi opus eſt, ſed vbinam ſolus conſidat obſeruare, & paulatim accedere: ſaltationis enim ſpectaculo tantopere delectatur, vt licet accedentem magis, magisq; hominem viderit, non tamen auolet: ſed ipſe etiam ſe moueat, & ad ſaltãdum membra componat, donec capiatur.* In Plutarchus a Otum capi ſcribit. *Rurſus*, inquit, *præſtigÿs Otus capitur, videns ſaltantes coram homine in numerum, & ipſe geſtiens ſuas ſcapulas bellè iactare.*

a De ſoler. anim.

VSVS IN CIBIS, ET IN ALIIS.

Cur Iudæis interdictus

PORPHYRIO Iudæorum menſis interdictus erat: cauſam affert Procopius, quòd auis ſit vorax piſcium, quorum rapinæ inhiat. Sunt qui inter aues immundas reijciant, quòd libidine inſignis ſit: quod ſanè admittendum non eſſe, de mira eius pudicitia, Callimachi, Æliani, aliorumq; authoritates demonſtrãt. Græcos, & Romanos etiam à Porphyrionis eſu abſtinuiſſe innuit Ælianus: *Porphyrionem*, inquit, *cibi gratia in cœnis appoſuiſſe hominem ſcio neminem: nec Galliam, nec Cteſippum, viros Athenienſes, nec Hortenſium Romanum, quos è multis lucronibus paucos mihi commemoraſſe ſatis fuerit.* Quod ſi itaq; à menſis reiecti fuerint Porphyriones: cur eſt, quod Plinius laudatiſſimos è Comagene, nobiliores è Balearibus inſulis mitti ſcripſit? Dicamus ergo, ob pulchritudinem compoſitoſq; mores ſimiliaq; veteres aluiſſe Porphyrionem, voluptatis, inquam, & animi gratia: nam & Ælianus, *Porphyrio*, inquit, *gratus eſt hominibus: quamobrem cautè, & ſtudioſè ipſum alunt. Itaq; magnificis ædibus pro ludrica delectatione eſt: vel in templo aliquo ſacro nutritur, & liberè oberrat, & ſacer intra clauſtra circumit.* Ariſtophanes item, pueros ait, a ab amatoribus ſuis, Coturnicem, vel Porphyrionem accepiſſe.

Porphyrionem nemo in cœnis appoſuit.

a In auib.

MYSTICA.

PORPHYRIO inquit Rodulphus Flauiacenſis, quem ſeptuaginta Pelicanum nominant, ſecundum Plinium ſolo morſu bibit, omnem cibum aqua ſubinde tingens, deinde ad roſtrum pede veluti manu afferens. Iſte, vt exiſtimo, contumaciæ nobis formam prætendit. Sunt enim nonnulli, qui nihil ad alterius imperium, nihil ad alterius arbitrium operis ſuſcipiunt, ſed ſolum quod aqua tinctum fuerit, videlicet, quod voluntati ſuæ conſentaneum, hoc manu propria deliberatione, ſcilicet propria ſibi ipſis aſſumant. Hæc ille.

Porphyrio quos ſignificet.

FABVLA.

HOMERVM infantem Ægyptijs parentibus ortum fabulantur, cùm mel aliquando ex Aegyptiæ nutricis vberibus in os eius manaſſet, ea nocte nouem auium voces diuerſas reddidiſſe, & inter cæteras Porphyrionis.

DE

DE HORIONE. Cap. XXIX.

FORTE, inquit Ornithologus, & Horion Indica auis, Porphyrioni cognata fuerit, cùm Herodio similis, & rubris cruribus describatur. Sed distinguitur cantus suauitate, qua mirè celebratur. De hac enim Clitharcus, referẽte Æliano in Indica scribit, volucrem amatorio affectu flagrantem nomine Horionem, nasci; magnitudine Herodio similem, rubris cruribus, oculis cæruleis, sic à musica instructam, vt naturæ munere tam suauiter canat, vt ipsas Syrenes lacessere possit. Ὠρίων syderis nomen, aut auis quædam, inquit Hesychius, qui primam huius nominis non aspirat: sed neque in quibusdam Æliani exemplaribus.

Descriptio.

DE HIMANTOPODE PLINII. Cap. XXX.

PORPHYRIONI cùm Plinius nostra, & crura rubere dixisset, *a* subinde subiungit. *Hæc quidem & Himantopodi multò minori, quanquã eadem altitudine, nascitur in Ægypto, insistit ternis digitis; præcipuè ei pabulum muscæ. Vita in Italia paucis diebus.* Ad quem locum commentãs doctissimus Hermolaus Barbarus. *Scio, inquit, Hæmatopodas videri nominatas aues has à colore pedũ sanguineo.* Cæterùm multi codices Pliniani, tam in Indice, quàm in hoc loco, Imantopodas habent: ex argumẽto pedum, quasi Loripes. Ait enim crura ijs prælalta esse: nam & populi Æthiopiæ, qui serpendo (idest, vt Solinus interpretatur, flexis crurum nixibus) ingrediuntur, Imantopodas Pomponio, Plinioq; vocantur. In disputationem reuoco, non decidorem. Hæc ille; cui ceu subscribit Cælius, sed cum aspiratione Himantopodes scribendum contendit. Vetus lectio, vt apparet in codice à doctissimo Dalechampio vltimùm impresso, habet Hematopodi, alij etiam Ematopodi legunt. Ego sanè Himantopodi legerim, etiamsi mea auis, qua veram Plinij Himantopoda arbitror, Hæmantopus etiam à sanguineo crurum colore dici queat, atque ita dictam, quasi Loripedem, vt ex doctissimo Barbaro diximus: nam & *b* Oppianus, *Himantopodes*, Ἱμαντόποδες, *aues à crurum tenuitate nomen scribit obtinere.* Aliam modo circa eadem Plinij verba quæstionem mouet Ornithologus: nam cùm ille dicat, *Hæc quidem & Himantopodi*, hic dubitandum esse, ait, nunquid vtranque partem, quæ in Porphyrione rubet, hoc est, rostrum, & crura, an crura tantùm intelligere debeamus. Mihi crura tantùm intelligere videtur: nam vt idem quoque ille ait, hoc pronomen, cùm de duobus dictum est, ad posterius referri solet. Contrà Bellonius, fortè quòd aliam auem non haberet, vtranque partem rubere ait: *c* & Hæmatopodi legens, Gallorum Pie de mer, hoc est, Picam marinam pro Hæmatopode Pliniana nobis obtrudit, Turnerus & ipse cùm Himantopoda non obseruasset. Est apud Anglos, inquit, auis quædam longis, & rubris cruribus nostra lingua Redshanca dicta, cui an descriptio Hematopodis Pliniani conueniant, qui apud Anglos degũt, inuestigent, & examinẽt. Ego hanc auem, de qua loqui conijcio, inter Gallinulas aquaticas ex Ornithologo describam, & depingam, qui eam Erythropodem maiorem nominat. Mea autem Himantopos toto ventre, pectore, colloq; inferno candicat, sicuti capite etiam infra oculos; nam supra oculos nigricat, quemadmodum etiam in dorso, & alis. Rostrum etiam nigrum palmum, & amplius longum gracile, & nonnisi oniscis, alijsq; insectis lancinandis aptum. Cæterùm nunquid inferiore maxilla fixa, super or sola ipsis moueatur, quod nouum in eis esse tradit Oppianus, *d* ego non obseruaui. Cauda ex albo cinerea est infrà candicat. In collo superno maculæ sunt nigræ deorsũ vergentes. Alæ longissimæ. Crura, femoraq; mira longitudine, admodum gracilia, debilia, eòq; debiliora ad insistendum, quòd digito postico careat, & anteriores pro tibiarũ longitudine breues, adeò vt Himantopos, siue Loripes iuremerito dicta sit. Digiti fermè æquæ longi, sanguinei, medius tamen paulò longior est. Vngues nigri exigui, parum recurui. Ne verò solus videat hanc auem candidis lectoribus pro legitima Himantopode Plinij, obtrudere, *e* & Bellonio temerè dissentire, operepretiũ omnino fuerit ea, quæ & Ornithologus super hac aue scripsit, huic loco inserere. Hæmatopus, inquit, quem pingendum curaui ad sceletum à præstantissimo Lugdunensi medico Iacobo

a lib. 10. ca. 46. 47.

Hæmatopodis etymũ.

Imantopos Loripes.

Imantopodes populi qui.

Humantopus.

b Lib. 2. de aucup.

c lib. 4. cap. 11.

Pie de mer.

Gallinula

Descriptio.

Color.

Rostrum.

d Lib. 2. de aucup.

Cauda.

Alæ.

Crura.

Digiti pedum.

Vngues.

e In Epitome.

Dalechampio

Dalechampio omnibus ingenij, & doctrinæ virtutibus ornatiſſimo viro mihi donatum. Mitto, inquit, & do auem non admodum frequentem, à te nuſquam memoratam in copioſiſſimo volumine de auibus: paluſtrem, & aquas etiam profundas adeuntem, quod ex crurum alitudine intelligi poteſt. Hæmatopoda, ſiue Himatopoda (nam vtroque modo apud Plinium in alijs, atque alijs exemplaribus legitur) cenſet eſſe Benedictus. Textor: nomine conuenienti, ſiue crurum ſanguineum colorem, ſiue obſequioſam ferè lori modo flexilitatem ſpectemus. Hæc ille. *Porphyrionibus roſtra, & prælonga crura rubent. Hæc quidem & Himantopodi multò minori, quamquam eadem crurum altitudine, naſcitur in Ægypto. Inſiſtit ternis digitis. Præcipuum ei pabulum muſcæ. Vita in Italia paucis diebus.* Plinius. Quæ deſcriptio ei, quam exhibemus (eſt autē eadem prorſus cum noſtra) aui omnino fauet. Quod ad nomen meliores codices non Hæmatopodi, vt alij quidam, ſed Himantopodi habent, aliqui Hæmantopodi, quod ab Himantopodi corruptum facilè apparet: nam ſi ab hæma, quod eſt ſanguis, deriuetur, in litteram habere non poteſt. Nos etiam in paraphraſi Ixeuticorum Oppiani Himantopodes legimur: Ἱμανθόποδες *aues*, inquit, *nomen à crurum tenuitate habent. Hoc nouum in eis, quod maxilla inferiore fixa, ſuperior ſolum in ipſis moueatur.* Sic ille. Sed in aue hic propoſita, maxillarum motus nihil ab aliarum auium natura variat, vt ex articulis in ſceleto apparet. Himantopodis quidem, hoc eſt, Loripedis nomen probo, rei etiam ipſius argumento. Vix enim alius auis tam procera crura cum tanta exilitate reperias: ſanguinea verò plurium. Quod ad partium magnitudinem, & colorem ſceletos ſic habet. Roſtrum digitos ferè quatuor longum eſt, caput paruum, collum digitorum quinque, reliquū corpus, quod leue, & gracile eſt, inſtar auium paluſtrium ferè, quas Gallinulas aquaticas vocamus, digitorum ſex, cauda quatuor, crura quindecim. Color roſtri nigricat, in capite, & collo prono fuſcus: dorſo, & alis niger, pauco ſub viridi admixto, ſi diligentiùs intuearis cauda cinerea. Partes pronè omnes, & altera quoque albi coloris ſunt. Crura ſanguinea digitis duntaxat ternis, ſicut in Biſtarda, Oenade Rondoletij, Morinello Cai, Struthiocamelo, Pluuiali, & Cane Petiere Bellonij, eiuſdemq; Pica marina: quorum medius longiſſimus eſt, breuiſſimus interior: iungitur autem medius cum exteriore breuiſſima membranula, tanquam palmipedum. Poplitum cauitas inſignis eſt, articulo tam flexili; vt in ſceleto etiam tibia ad femur tota reflectatur. Videtur ſanè non curſu tantùm valere, ſed etiam volatu hæc auis: quoniam oblongæ eius alæ ſunt, ita vt longiſſimæ earum pennæ caudam, ſeu vropygium, duobus, aut amplius digitis excedant. Alia auis eſt, quam pro Hæmatopode Bellonius exhibet, quam à Gallis Pie, vel Beccaſſe de mer, ideſt, Picam, vel Scolopacē marinam vocari ſcribit: quòd roſtrum inſtar Scolopacis habeat: in alis verò tranſuerſam maculam albam, vt Picæ, &c. cruribus rubentibus quidem, ſed breuioribus, craſſioribuſq; quàm Hæmatopodis noſtræ. Si Germanicum nomen fingendum eſt, vtpote auis peregrinæ Riemling dici poteſt. Hæc omnia itaque ille, adiuncto quoque hoc Tetraſticho.

Etymum.

Roſtrum.

In Pænulo. e lib. 4. cap. 11.

Beccaſſe de mer.

Loripedem Graio vocitant me nomine: quanquam
In ripis celeri curro citata gradu
Hæmatopum alij: nullo quæ nomine mallem
Nota Ornithophagis viuere ſola mihi.

Hæmantopos mas Plinij.

Hæmantopus fœmina vnà cum cranio denudato.

DE HÆMATOPODE Bellonij. Cap. XXXI.

HIC modo ceu aptissimo loco de Hæmatopode Bellonij, siue de Pica marina Gallis vocata dicendum videtur. Aquatica autem & ipsa auis est, vt nomen quoque indicat. Is itaq; in singularibus suis obseruationibus Gallicis, interprete *a* Carolo Clusio, scribit hoc modo: Inter omnes, quas nouimus aues, nullas conspeximus, quarum pedes quatuor digitos non habeãt præter Pluuier, Guillemot, Cannepetiere, Ostarde, & Piede mer: quæ olim Hæmatopus nuncupatur (Ornithologus suum addit Charadrium, ego insuper meum, & Himantopoda præcedẽtem) Rara est auis in nostris littoribus, tametsi aliquando visa sit. Corpore Ardeolæ, Gallis Aigrette dictæ, alis Lari, siue Mouette Gallorum: & eorundem Flambant, siue Phœnicopteri Latinorũ formæ: rostro quatuor digitos oblongo instar Beccasse Gallis dictæ (quam ob causam à nonnullis Beccasse de mer etiam dicta est,) differente: nam huius planum est in extremo, & mucro natum, & aliquantulum nigricans, reliqua parte rubente: Caput cum collo nigrum est: nigræ sunt & alæ superiùs nisi albæ plumæ eas transuersas secarent, vnde Gallicam appellationem sumpsit Picæ marinæ; interior alarum pars, & venter alba sunt, extrema cauda nigra, eiusdemq; cum Anate longitudinis. Binos habet pedis, digitos simul cohærentes; interior verò ab alijs seiunctus est: calcar in pedis calce, vt reliquæ aquaticæ aues nõ habet: eius prętereà pedes molliores sunt, & delicatuli, nõ sicci, & duri vt in alijs. Crura tres digitos oblonga: digiti breues: vngulæ fornicatæ, vt in Tardis. Carne est insipida, dura, & admodum nigra, gulamq; habet admodum magnam, amplam, & robustam. *Hucusq; b* Bellonius, eandem descriptionem ad verbum ferè in sua de auibus historia repetens: vbi præterea ait, Picam marinam Gallis vocari, quòd alas transuersalis linea coloris albi, vt in Pica percurrat: itẽ sese Hæmatopodem Plinij arbitrari, quia tribus tantùm digitis insistat, & rostro sit sanguineo. Denique in Gallia perraram esse auem.

a l. 1. c. 11. *Aues tridactyli.*

b Lib. 4. cap. 11.

Hæmatopus Bellonij cum arundine palustri.

DE GALLINVLIS AQVATICIS Quædam in genere. Cap. XXXII.

Ordo.

QVANQVAM Ornithologus, ex quo pleraque isthæc in nostram historiam transtulimus, Gallinulas (de quibus hìc quædam in genere dicemus, quæ simul omnibus cõueniunt, subinde de singulis priuatim acturi.) Gallinis nostris domesticis subiungat, malui tamen ego, vel ideo saltem separare, quòd hæ non nisi in locis aquæ vicinis degant: quod sanè, & ipse dubio procul erat facturus, nisi ordine alphabetico libros suos descripsisset. Harum Gallinularum aquaticarum cùm variæ sint species, magnitudine, & colore potissimum distinctæ, singulis peculiaria nomina sunt indita. Quod autem multa habeant, quæ simul omnibus sunt communia, ideo apud multos populos idem commune nomen sunt sortitæ: præcipuè apud Italos, Gallos, & Germanos: Nos etenim omnes indifferenter Gallinelle appellamus (Latinè Gallinulæ dici poterunt, nisi quis Gallinagines malit quod Gallinis sint similes, licet minores) Germani Vvasserhüle, idest, Gallinulas aquaticas teste Ornith. Apud nos etiam sunt alia nomina, quæ non omnibus, sed pluribus speciebus conueniunt, vt Mediolani aliquid ex ipsis Giraldelli nuncupantur, & alibi etiam in Italia Giaroli, quasi Glareolæ, quod in locis glarea abundantibus, circa fluuios nimirum, & torrentes versari soleant. Porro esse ex aquaticarum auium genere, ex partium illarum constitutione liquet. Est enim hæc ferè aquaticarum auium species, vt cruribus sint oblongis, vt commodiùs circa aquam, & in aqua victum quærant: non enim natant, quare palmipedes non sunt. Digitus, qui pro calce est, admodum breuis, quædam etiam prorsus carent, vti subinde patebit. Corpus ferè gracile, & adductum, non crassum, nec in corpulentiam extensum. Capite sunt pleræq; omnes paruo, pēnis plerunq; varijs, cauda perbreui. Rostrum in multis nigricat, & longum est, modicè inflexum. Venter, & supina ea capitis pars, quæ inter rostrum & collum est, candicat. Venter in quibusdam maculatur, quibusdam minimè, sed simpliciter albus est. Plurimæ circa oculos albo etiam maculantur. Maximæ alarum pennæ omnibus nigricant. Atq; talis ferè quoq; Gallinularum figura est: sed ex his nullam postico digito carere puto: præterea minimè volaces sunt, sed ad cursū potius idoneæ: quamobrem crura eis longiora data sunt. Plumæ ad media tantùm femora omnibus descendunt. Vermiculis potius, & insectis, quàm piscibus, vescuntur, nisi minimis fortè etiam vescuntur pisciculis, quos etiam deuorare asserit Ornithologus, addens initia autumni plerunq; ad nos aduentare, & hyemis exitu denuo auolare, vt & aliæ quædam aues migrare solitæ. Aucupium earum mane ante solis exortum fit, aut vesperi post occasum. Interdiu enim locis palustribus degunt, incipiente verò vespere tam sublimi volatu euehuntur, vt non amplius appareant. Aucupes in ripa, quàm frequentare solent, rete extendunt, ita vt versus aquam spectet. Vtrinq; autem ad rete eius generis, aues quas capere voluerint, aliquas mortuas, & duas plus minus, viuas disponunt: ad quarum allicentium vocem aues è sublimi se demittunt, & reti in aquam deiecto capiuntur. Omnes in delicijs mensarum habentur, ob carnem suauem, & teneram, sæpè etiam pinguem.

Gallinelle. *Vvasserhunle.* *Giraldelli.* *Giaroli.* *Auiū aquaticarū forma.* *Victus.* *Quo tempore aduceniant, & quo recedunt.* *Quo loco capiantur, & quom.* *Carnis qualitas.*

DE

DE GALLINVLIS AQVATICIS In ſpecie, ET PRIMVM DE CHLOROPODE Noſtra maiore. Cap. XXXIII.

APEDVM colore ſubuiridi Chloropodes tres Gallinulas, binas, à me obſeruatas, & tertiam ab Ornithologo hìc ordine deſcribã, à maiore mea exorſus, quæ ſanè non Fulicam modò magnitudine adæquat, ſed tota ferè corporis figura eam refert, quanquam in hac digiti, vt in Fulica membranas non habeant, qua de cauſa Fulicæ congenerem non feci. Auis eſt tota fuſca, in collo, & ad latera cinereis, aut albicantibus maculis ſemilunaribus ferè diſtincta. Pennæ alarum, & dorſi ad ferrugineum vergunt. A principio alarum, nimirum à ſupremis coſtis alba linea exoriens ad extremitatem vſque extenditur. Vropygium inferius candicat. Alæ caudam longitudine æquant. Hæc autem breuis eſt, & Anatũ ſimilis. Femora pennis veſtiuntur denſis, ferè cinereis. Roſtrum robuſtum, longiuſculum, ſurſum parumper eleuatum, rutilo colore, in extremo acutum, flaueſcens. Frontem macula ſatis magna, rutila, vt in Fulica alba conſtituit. Eiuſdem coloris macula rotunda in genu conſpicitur. Tibiæ, & pedum dixiti ex flauo virides ſunt. Digiti, vt in icone apparet, longiſſimus omnium medius, minimus exterior. Poſticus longiuſculus. Vnguiculi nigri. Tibiæ albicant. Iris oculorum ferè crocea. Huius iconem habes fol. 450.

Chloropodis maioris deſcriptio. Magnitudo. Color. Cauda. Roſtrum. Frons. Crura.

DE CHLOROPODE ALTERA. Cap. XXXIV.

HVIVSMODI auem aucupes noſtri vulgò Porzanam nominant; ego à pedum colore Chloropodem alteram. Auis eſt à ſummo roſtro ad finem caudæ duos penè dodrantes longa. Roſtrum habet duos digitos longum, inferiùs, & ſuperna parte aliquo ſpacio flaueſcens, cętera nigrum. Collum, & caput nigricant: Dorſum cum ſuperna alarum parte coloris caſtaneæ. Penna ſui parte cinerei obſcuri: extrema tamen plumarũ albeſcunt. Inferior quoque venter totus ferè albus eſt. Ad latera alas verſus denſè longis plumis velatur. Cauda in anũ deſinit, ſuperiùs coloris caſtaneæ, inferiùs alba. Femora plumis cinereis per *tranſuerſum albicantibus oris leuiter diſtinctis nõ omnino vſque ad genua plumis cooperiũtur.* Crura virent. Digiti pedum longi vnguibus parumper incuruis inſtructi, lati, & interiùs plani, fortè vt ijs etiam natare poſſit, cùm opus eſt. Fœmina in omnibus mare eſt pallidior. Icon ponetur fol. 451.

Porzana. Deſcriptio. Longitudo. Roſtrum. Color.

Gallinula Chloropos maior.

Chloropos altera.

DE CHLOROPODE ORNITHOLOGI, quam apud Germanos Gultt, quasi Glottidem vocari ait. Cap. XXXV.

Glutt.
Glottis.

HVIC aui, inquit Ornithologus, vulgare nomen est Glutt, fortè tanquam Glottis, cuius Aristoteles meminit, imposito à lingua oblonga nomine. Quod si illa non est, congener videri potest. Nam cùm rostro sit longo, linguam etiam ei longam esse verisimile est, vt & Gallinagini in hoc genere, quæ cùm vermibus pascatur, (sicut pleræque omnes huius generis, puto) linguam exerit oblongam, vt in eius historia scriptum est. Sed de veterum Glottide, siue alia, siue eadem est, infra scribemus, Glottis hæc nostra colore fusco est, albo colore in alis modicè asperso pennis extremis. Alba est circa oculos, collo, pectore, & ventre toto. Rostrum nigrum est: crura viridia, vel mixti ex pallido, & viridi coloris. Vocem instar fistulæ argutam ædit. Hactenus ille, & rursus in epitome: fortè, inquit, Aristotelis Glottidi congener, quam Gaza Lingulacam interpretatur. Ea linguam exerit prælongam, & ducem se præbet abeuntibus Coturnicibus, sicut & Ortygometra &c. Nō plus tamen vno die pergit, &c. Elephis Oppiani pennas in dorso ceruinæ pelli colore similes habet, & lingua longissima in aquam protensa, sensim ad fauces deceptum aliquem piscem attrahit: Ardeolarum generis potiùs, quàm Gallinularū fuerit. Hæ enim, opinor, piscibus non vescuntur. Germanicè Glutt. Hucusque Ornithologus. Cùm verò Glottis, siue vt vertit Gaza, Lingulaca, quæ auis sit Aristoteli, & Plinio non constet, sed hoc tantùm certum sit, eadem forma Aristoteli esse, qua lacustres (Gallinulas Philosophus intelligere videtur) itaque cùm nullam aliam auem habeam, quam Glottidē veram asserere audeam, hanc quoque ceu legitimā exhibebo, donec aliam, quæ melius respondeat, obseruauero. Aristoteles autē Lingulacam a linguā scribit prælongā exerere, vnà cum Oto, & Ortygometra ducem se præbere abeūtibus Coturnicibus. Quod Plinius paulò fusius ex eo repetit his verbis. b *Glottis prælongam exerit linguam, vnde ei nomen. Hanc initio blandit à peregrinatione* (cū Coturnicibus) *auidè profectam, pœnitentiæ in volatu cum labore scilicet subit. Reuerti incomitatam piget, & se-*

Rostrum.
Descriptio.
Color.
Rostrum.
Vox.
Lingulaca.
Elephis.
Genus.
Glottis, quæ auis Aristoteli, & plinio.
a 8. Histor. cap. 11.
b Etymum.

qui; nec vnquam plus vno die pergit, in proximo hospitio deserit. Verùm inuenitur alia antecedente anno relicta: simili modo in singulos dies. Sic Plinius.

DE ERYTHROPODE Ornithologi Maiore. Cap. XXXVII.

Gallinula Erythropos maior.

CIRCA Argentoratum Germaniæ vrbem, aliquot Gallinularum aquaticarũ genera nobis omnino incognita capiũtur, quas ex Ornithologo hic ordine describam. Primæ itaque huius generis Germanicũ nomen à rubente crurum colore factum est, vt dubites, inquit, an hæc sit Erythropus, cuius Aristophanes meminit: quanquam & Rala Anglorum tum terrestris, tum aquatica, cruribus simul, & rostro rubeat. Auis cuius hæc icõ est, rostro est, vt apparet, oblongo, & nigricante, per summum modice inflexo. Pennis fuscis albo passim asper sis ventre albo, fuscis per transuersũ maculis intercepto. Meminit huius auis & quidam Anglus: Est apud Anglos, inquit, in locis palustribus auis quædam, longis, & rubris cruribus, nostra lingua Redshāca dicta; cui an descriptio Hęmatopodis Pliniana conueniat, qui apud Anglos degunt, inuestigent, & examinent. Quod si Anglorum Redshanca (vt conijcio) eadem, quæ Germanorum Rotbein est, cùm vtrunque nomen Germanicum sit, & eiusdem significationis, non poterit esse Hæmatopus Plinij, cui rostrum simul, & crura prælonga rubent, nostræ verò rostrum tantùm. Hæc ille, in hoc sibi ipsi inconstans, quòd hìc in Hæmatopode Plinij rostrum, & pedes rubere dicat, aliàs vt ex superioribus constat, crura tantùm.

Erythropos Aristophanis.

Descriptio. Rostrum.

Redshāca.

DE ERYTHROPODE MINORE. Cap. XXXVII.

Kopprie- gerle. *Color.* *Alæ.* *Cauda.* *Rostrum.*

GERMANI circa argentoratum eam, qua nunc describimus Kopprie-gerle, nescio quam ob causam, vocant. Ego à pedum colore rubente Erytropodem, adiecta minoris differentia. Coloris est fusci, & nonnihil subruffum habet, in alis præsertim,& collo. Alas per medium linea alba transuersa distinguit. Longiores earum pennæ, partim nigræ, partim cinereæ apparent. Cauda alba. Rostrum nigricat. Digiti pedum posteriores nulli, vel breuissimi videntur, si pictura bene habet.

Erythropos minor.

DE RALLA ANGLORUM, & Gallorum ex gallinularum genere.

Cap. XXXVIII.

ANTEQVAM cæteras aquaticas Gallinulas, quæ circa Argentoratum capiuntur, describere pergam, obiter hìc aliquid de Anglorum Rala, siue Ralla, ex eodem Ornithologo, & Bellonio dicam, quod & hæc pedibus sit rubeis. Rala itaq; vel Ralla nomen, inquit Ornithologus, apud Anglos, & Gallos in vsu, multis, & diuersis auibus inconstanter, vt video, tribuitur: nam & terrestres, & aquaticæ quædam sic appellantur, omnes tamen Gallinularum generis, & cruribus oblongis. Petrus Bellonius Ortygometram vulgò Rallam dici interpretatur. Perdix rustica (inquit in epistola ad me) ab Anglis vocatur Rala. Est autē Rala duplex, altera cibum è ripis fluminum petit, altera degit in ericeto in locis syluestribus. Aquaticam illam Coloniæ diu alui, & malè volare deprehendi, & egregiè pugnacem. Rostrum, & crura erant rubra, plumæ multis maculis resperſæ. Montana verò illa, & syluestris crura habet multò breuiora aquatili, & plumas vndiq; magis cinereas. Sed rubra interim crura habet, & rostrum. Auis vtraque apud nos regium epulum (real Itali regium vocant, Galli royal, & fortè hinc ductum est Ralæ nomen; a colore crurum fortè Erythropus fuerit) vocatur. Hæc ego rusticam Perdicem, vel Rusticulam, non Ralam Anglis, sed Vvodcocum vulgò dictum, Gallis Beccassam interpretor. Quærendū an Rallæ aues fortè dici potuerint, quòd longis cruribus tanquam grallis insistere videantur. Sunt enim grallæ fustes furculas habentes, quibus nituntur, qui super ijs ambulant, teste Nonio. Vnde grallatorius gradus, idest, magnus, cuiusmodi solet esse gralatorum. Diuersi generis est Rallus auis, vt quidā in Italia vocant, quam post Fulicā descripsi. Hæc omnia Ornithologus. *a* Bellonius, qui ex Ralla, seu Rasle Ortygometram Aristotelis, vt alibi docuimus, & hic obiter repetimus facit non terrestrem, sed aquaticam potius Gallinulam, & haud scio, an eam quam perperam Perdicem rusticam appellat: nam rostrum quidem rubere ait, sed huius coloris in cruribus non meminit. Sed ipsum audiamus: Ortygometra (Rasle) inquit in suis memorabilibus Græciæ, vt in Italia, sic per totam Græciam reperitur, in Creta rarior. Refert hæc auis Coturnicem quibusdam notis, & cùm volatu non admodum valeat, cursus celeritatem à natura accepit. Galli nominant vt Rasle, Itali roy des Cailles. Refert autem Gallinam aquaticam, quam Itali Fulicam appellant, quoniam & nigra colore est, & aquam quotidie frequentat. Sed longe minor est, & non omnino æquè nigra, cùm sub alis colore albo variet, & vndique ad latera. Cauda eius ruffa est, inferius, & breuius vt in omnibus auibus aquaticis. Rostrum duos digitos longū, quod tamen si Gallinagini comperes, breue dixeris. Sic ille: & in historia de auibus rursus: Bina, inquit, Rallæ genera, vnum ripas aquarum incolens, nullibi non notum: alterum, quod ingenistis degit, de quo pòst. Cùm verò Rallæ nomē valde affine sit Trallæ, de qua inter Turdos, canendum, ne vocum similitudine falsi vnà implicemus: Ralla rubra à nigra vix distingueretur, nisi & colore differret, & rostro, & nigra esset frequentior. Cursu ita prævalet, vt vulgò aliquem celerrimi, velocissimiq; cursus notaturi, Rallæ instar, currere dicamus. Rustici quia in sæpibus sciūt delitescere prope riuulos, vestigia eius obseruant, & non retibus tantùm, sed & Accipitre (Esperuier) capiunt: & quia semel tantùm euolet, capiendam facilè se præbet, præcipuè in plano. Tibijs est breuibus more palmipedum, digitis, & articulationibus longis, posteriori verò admodū breui. Pennis ita densè vestitur, vt longè maior videatur, quàm reuera sit: nam alioqui Merulam tantùm adæquat. Femora colore inter nigrum, & cæruleum, ab vtroque latere albo maculantur, sicuti quoque plumæ quæ stomachū cooperiunt. Pars dorsi superior nigra est, maculata colore castaneæ. Rostrū duos longum digitos, gracile, rubrum in superiori parte. Cauda breuis vt reliquarum quoque, quæ ripas incolunt, & aquis innatant. Veteres Ortygometram appellasse mihi videntur: & in Italia etiamnum vulgò conuenientissimo nomine dicitur Rex Coturnicum. Græci non regem suo idiomate dicunt, sed matrem Coturnicū. *b* Aristoteles loquens de Ortygometra ait, eam sese Coturnicibus abeūtibus ducem præbere. Hyeme hìc, & autumno numerosè

Ralla pedibus rubris. Æquiuocatio. Ortygometra Bellonij. Perdix rustica. Rala duplex. Ralæ aquaticæ volatus. Pugnacitas Rostrum. Crura. Ralæ montanæ crura color. Crura. Rostrum. Etymum. Vvodcocus. Beccassa. Grallæ quid. a l.4.c.19. Descriptio. Ortygometra quid. b l.8. hist. cap.12.

roſè conſpicitur, eoq; tempore valde pingueſcit. Cruribus eſt proceris, collo etiam oblongo. Intus Fulicæ ſimilis eſt, & eiuſdem etiam ſaporis. In conuiuijs noſtris commendatur: nã cùm ferinum neſcio quid ſapiat, appetentiam irritat, bibendiq; voluntatem. Hæc omnia ille. Sed quam Itali Rè delle Quaglie vocant, longè alia auis eſt, ea nimirum, quam nos pro legitima veterum Ortygometra depinximus ſuo loco. De alia verò Ralla, quæ in geniſtis degit, quæ eadem videtur cùm noſtra Ortygometra, ibidem etiam diximus.

Ortygometra Bellonij cum Sio altero.

DE RHODOPODE, ſiue Phœnicopode. Cap. XXXIX.

RHODOPVS auis, vt nos appellauimus, inquit idem Ornithologus, exhibita hac icone, roſeum, vel amethyſti ferè colorem in cruribus habet. Roſtro eſt nigro, corpore fuſco; cinereæ per alas, maculæ, vt per collum quoque, quod alioqui album eſt. Venter abſq; maculis candet. Caudam albam tranſuerſæ lineæ nigræ cingunt. Roſtrum eſt nigrum. Cauſa nominis Germanici (Steingallyl vocari dixerat) ignota mihi eſt. Scribit Tinnunculum quoque Accipitrem ab Anglis alicubi Steingall vocari.

Gallinula Rhodopes, siue Phœnicopos.

DE PHÆOPODE. Cap. XL.

Brachuogel. Color.

HÆC auis circa Argentoratum nominatur Brachuogel, corpore nigricante, paucis ruffis, & subflauis maculis aspersa, rostro tenui, oblongo, nigricante modicè inflexo, collo albicante, inferiore auis parte circa medium, & infra ad flauum, vel ruffum tendente, ventre albo, cruribus fuscis, vel cinereis, vt pictura nobis ostẽdit. Vnde Phæopus cognominari posset: quemadmodum etiam ea, cuius figura proximè sequetur: quam tamen Arquatam minorem potiùs appellare visum est. Eiusmodi aues Mediolani Girardellos nominãt. Sed video etiã Turdi genus paruum à Saxonibus Barchuogel appellari: quod Germani quidam Collurionẽ faciunt. Alius etiam Batin esse cõijcit auiculam, quæ vulgò vocetur Kelein Brachuogelchẽ, Anglis Stonchatthera. a Christophorus Encelius meminit auis, quæ in Marchia regione Germanicæ vulgò nominetur ein Brachhun, Crachuogel, nomine ab agris quiescẽtibus (brach vocant) imposito: coloris cyanei, optimi saporis, boni chymi. Hoc etiam genus, vt & alias Gallinas syluestres ore coire scribit circa æquinoctium vernum, mare in os fœmellæ inserente rostrum, & infundent genituram: quod verisimile mihi nequaquam esse, suprà in Vrogallo dixi. Nos autem Brachuogel descripsimus in elemento A. Arquatæ nomine propter rostri figuram, de qua an sentiat Vncelius, quoq; incertus sum. Color quidẽ cyaneus Arquatæ nostræ non conuenit. Audio autem eam auem appellari Brachuogel in quibusdã locis à mense Iunio, quo aduentare ad illos solet Encelius à quiescentibus, & noualibus agris hoc nomen suæ Brachhennæ factum ait Arquatam nostram aliqui etiam Regenuogel, hoc est, auem pluuiæ appellant, alij venti, vel tempestati auem, Vvinduogel, Vvatteruogel, quòd tempestatis futuræ prognosticon ex ea sumatur. Sed video hæc nomina parum certa esse: nam & aliæ quædam aues iisdem nuncupantur: quæ quoniã ad Gallinaginum aquaticarum (vt omnino conijcio ex pictura) historiam pertinẽt, earum hìc adiecimus. Hæc omnia Ornithologus.

Phæopus. Arquata minor. Girardelli. Batis. Stouchattera. a Lib. 3. de re metal. Brachhun. Brachhẽnæ etymum. Regenuogel. Auis pluuiæ. Vvinduogel. Vvaterugel.

DE PHÆOPODE ALTERA, seu Arquata minore. Cap. XLI.

Tarangolo. Color. Capiendi ratio.

HANC auem, inquit idem, quam Arquatam minorem dixerim, aliqui similiter vt maiorem vocant Regeugel, idest, pluuiæ auem (à qua tamen diuersa est, quæ apud Gallos vna voce, Pluuieer, idest, Pluuialis vocatur) in Italia quidã Tarangolo, superiori (iam descriptæ) ferè similis est, cruribus, vt illa cinereis, & ventre albo, & sub capite similiter, itemq; rostro, nisi quod paulò oblõgius videtur. Alæ maculis albis asperguntur, alioqui ex ruffo fuscæ: sed oblongiores earum pennæ, vt & dorsum pronũ nigricant. Collum supinum cum pectore nonnihil ruboris habet obscuri, & valde diluti, plurimisq; maculis nigricãtibus distinguitur. Arquata minor, & Ochropus magna, quãquam Gallinulæ aquaticæ sunt, aliter tamen ferè capiuntur, vt ex aucupe quodam Argentinensi intellexit, nempe alis duabus commissis, idq; in gramine, non in ripa alioqui dispositis, vt in capite de Gallinulis aquaticis capiendis in genere dicetur (nos id antè diximus.) Sed cum hęc duo genera præ cęteris adeò cauta sint, vt noctù in locis, qui vndique aqua ambiuntur, quiescant, astutia opus est, vt alis istis opportunè dispositis deprehendantur. Si quæ è retibus euaserint, tam altè clamant, vt spacio itineris fermæ horæ exaudiantur.

Phæopus Gallinula cum typha palustri.

Phæcopus minor Ornithologi, cum iunco syluatico.

DE OCHROPODE MAIORE. Cap. XLII.

OCHROPVS magnus, quem sic nomino, inquit idem Ornithologus, à luteo, vel sulphuris instar subflauo crurum colore (qui in rostro etiam ad medium vsque, vel vltra apparet: interior enim eius pars nigra est (Germanicè Schmirring per onomatopœiam, vt coniicio, nuncupatur. Est autem in hoc genere maximè varius, cùm septem in eo colores (vt pictura ostendit) discreti appareant. Nam præter subflauum, quem dixi, passim toto corpore ruffus apparet: in breuissimis alarum pennis extremis etiam rubens, vt in rubrica fabrili. Albus tum in capite, & circa oculos, tum in medijs alarum pennis, & ventre. Longissimæ alarũ pennæ nigræ sunt, & alibi passim in dorso, cauda, collo, & alis maculæ nigricant. Palpebrarũ margines color croceus tingit. Est & fusci, vel cinerei nonnihil in alis. Digito posteriore pedes carent, nisi pictura me fallit. Nidificat inter fruticeta, è musco, & gramine.

Etymum. *Schmirting.* *Colores.*

DE OCHROPODE MEDIO. Cap. XLIII.

DE Germanico huius auis nomine proximè retrò dictum est (nempe Mattknillis) Nos Ochropodem medium vocauimus à crurum colore luteo, vel subuiridi obscurè Rostrum ei nigricat, vt & tota superior pars corporis. Alæ ad fuscum tendunt, præter pennas longiores nigras. Fuscum est etiam pectus cum collo, vt pictura indicat. Vidi ego captam huius generis auem initio Februarij huic similem, sed rostro oblongiore paulò quàm hìc pingitur, dorso minus nigro, fusco potiùs cui versus caput nonnihil cinerei coloris admixtum erat: in dorso verò posteriùs, aliquid subruffi obscuri. Cauda aliquatenus tota candida erat, sed circa finẽ duæ lineæ nigricãtes spatijs albis distinguebantur. Apparebant & exigua puncta albicantia passim, præsertim in minoribus pennis alarũ. Venter candidissimus. Collum cinereum, maculosum. Rostrum nigrum. Pars capitis inferior candida, crura ferè ex viridibus fusca. Lingua in oblongum mucronẽ desinens. Magnitudo totius, quæ Merulæ, sed corpus paulò gracilius, & collum oblongius.

Etymum. *Descriptio.*

DE OCHROPODE MINORE. Cap. XLIV.

VLGO hanc auem (apud Germanos) Riegerle vocant (quasi motriculam dicas; verbum enim regen nobis (Heluetijs) moueri est. Nam cùm aliquid circa aquam audierit hæc auis, statim mouetur, & exigua voce sua argutissimè clamat (Minima quidem inter Gallinulas videtur. Rostrum nigricat. Collum album est, idque altius, quàm in cæteris: idem linea fusca, ceu torque ambitur inferiùs. Caput quoque nigricat, in quo spatium supra oculos nigrum inter albas vtrinque maculas continetur. Dorsi, alarumque color ad cinereum vergit. Longissimæ alarum pennæ nigricant. Crura sublutea sunt; à quorum colore Ochropodem minorem hanc auem nominaui. Hæc ille.

Riegerle. *Etymum.*

Gallinula Ocropus maior.

Ocropus medius, cum ſpargamio non ramoſo.

Ochropus minor cum ranunculo flammeo.

DE MELAMPODE. Cap. XLV.

GERMANICVM nomen Rotkmillis compoſitum videtur à colore. Eſt etenim ruffo, vel ſubrubicundo colore cum maculis fuſcis in collo hæc auis & circa oculos. *Kmillis* verò neſcio vnde facta communior vox eſt, cùm alia etiam huius generis Gallinula *Mattkmillis* dicatur. Nos à crurum colore *Melampodis* nomen finximus, quod nigripedem ſignificat. Nulla enim huius generis auis, quod ſciam, nigriora habet crura. Corpus fuſcum eſt cũ maculis quibuſdam ſordidi coloris, & obſcuri. Roſtrum etiam nigrum eſt. Alas maculæ albæ diſtinguunt. Cum hac aue ab Ornithologo deſcripta, & depicta, ſi non eadem, ſimillima ſaltem hæc mea eſt, quam noſtri aucupes ſatis communi nomine Garolã dicunt. Capite enim collo, & pectore ad medium ventrem vſque ruffa eſt, maculis, fuſcis, (ſed & abicantibus) reſpergitur. Pedes nigerrimi. Alarũ pennæ paruæ cinereo, & nigro diſtinctæ: magnæ nigræ ſunt. Roſtrum oblongum eſt, nonnihil arcuatum, in extremo acutum. Venter ex ruffo candicat, & nigris maculis pulchrè tingitur. Cauda item candicat, ſed in extremo nigra eſt. 50

Melampos gallinula cum tussilagine.

DE POLIOPODE. Cap. XLVI.

50 GALLINVLARVM hoc genus, qua ratione Deſſijt Germanis appelletur, neſcire ſeſe ait Ornithologus. Crurib. eſt cinereis, vel canis, vnde Poliopodem aliquis dixerit. Roſtro partim obſcurè roſeo, partim nigricante. Per collum supernè, ac dorſum fuſcus color ad ſubruffum accedit, quin in alis multò dilutior, & albicantior eſt. In quibus etiam pennarum margines albi ſunt, vt pectus quoq;, & venter totus. Sic Ornithologus. Eadem planè cum iam deſcripta videtur, quam hìc depictam damus. Bononiæ vulgò Porcellanam, Mantuæ Porzanam, & Scorzanam, Mediolani Grugnettum, alibi etiam Girardellam Columbam dicunt.

cunt. Pedes enim ei cinerei, seu cani sunt; rostrum rutilum, & superna parte nigricans. Collum infrà ex cinereo fuscum, vt venter quoq; totus, sed qui ad latera pennas habet densas albo in extremo notatas. Collum supinum, & dorsum, & alæ ad ruffum ferè accedunt. Cauda breuis in extremitate flauescit. Alæ corpori iunctæ caudam minimè excedunt, contrà ac in icone Ornithologo apparet.

Poliopus Gallinula minor.

DE ERYTHRA QVAM GERMANI Mattkern dicunt. Cap. XLVII.

Mattkern. *Etymum.* *Color.* *Reinuogel.*

CVR Mattkern à vulgo, inquit Ornithologus hæc auis dicatur ignoro. Ego sò à totius corporis colore Erythram vocaui. Etsi autem corpus totum ferè (ventrem albicantem rubro tamen subruffum, & crura leucophæa excipio) rubicundum sit; obscurior tamen is rubor in dorso est, & maculis nigris interceptus: clarior in alarũ aliquot pennis: in quibus longissimæ ad rubricæ fabrilis colorem accedunt. In collo inferiùs puncta quædam albicant. Rostrum nigricat non absque rubore, breuius, quàm plerisque alijs in hoc genere. Inter arundines capitur laqueis, Vocem, & clamorem ædit, quo repræsentatur sonus fullonum lanas ferientium. Audio etiam ab alijs Reinuogel, hoc est, auem Rheni appellari, paruam quandam in Gallinularum genere, colore variam, subfuscam, & alio nomine Mattkern dici.

DE

Erytra Ornithologi, cum anagallide aquatica.

DE OCHRA, QVAM GERMANI Vuyn Kernnell appellant. Cap. XLVIII.

HVIVS etiam auis Germanici nominis rationem Ornithologus non se assecutum esse ait. Kernella quidem vulgo, inquit, Germanorum dicta in Anatum quoque ferarum genere est: & Mattkerna inter Gallinulas proximè dicta. Ego Ochram nominaui, à totius ferè corporis colore subuiridi, sed sordido, & obscuro, prona parte magis fusco. Caput, collum, pectus, & alæ punctis, & maculis candidis insigniuntur. Cauda albicat aliqua ex parte. Rostrum partim nigricat, partim puniceum est. Crura, vt in Ochropodum genere lutea.

Gallinula ochra.

Gallinula hypoleucos.

DE HYPOLEVCO QVAM VVLGVS Germanicum Fysterlyn appellant. Cap. XLIX.

HYPOLEVCON, hoc eſt, ſubalbum genus hoc Gallinulæ cognominat idem Ornithologus, quòd tota pars ſubtus collum, pectus, & venter albi coloris puri, & abſq; maculis ſit, *præ cæteris huius generis auibus.* Reliquum corpus fuſcum apparet, in alis dilutius, circa collum ſuperius vtrinque ruffum, vel ſubflauum nonnihil admixtum eſt. Crura fuſca cum modico colore ruffo. Roſtrum nigrum, modicè flexum anteriùs.

DE GALLINVLA, SEV GALLINAGINE Serica dicta à Splendore. Cap. L.

GALLINVLARVM syluestrium, præsertim aquaticarum genus, inquit idem Ornithologus, multiplex est. Inter cæteras ea, quam hic pictam exhibeo, rara, & insignis est, colore atro, & ruffo per totum ferè corpus (quantum memoria teneo) nisi quòd venter albet, pulcherrimè distincta. Et quoniam color ater in ea holoserici instar splendet, Germanicum eius nomen fingere libuit ein Samethunle. Crura alta, & fusca sunt; digiti prælongi, sed postremus breuis: rostrum oblongum. Et in epitome rursus. Gallina serica dici hæc auis poterit, quod color ater in ea holoserici instar splendeat. Quærendum an hæc sit Ortygometra Bellonij. Germanicum etiam nomen finxerim Samethunle. 10

Gallinula Serica.

DE SCOLOPACE, SIVE PERDICE Rustica. Cap. LI.

ÆQVIVOCA. SYNONYMA.

Ἀσκολόπαξ. a De piscib. lib. 15. c. 5.

SCOLOPAX, siue Ascalopax nomen est piscis apud Rondeletium sic dicti; quòd sicuti & auis, de qua sumus acturi rostrum prælongum habeat: quem sic ille breuiter describit: Rostrum ei prælongum. Corpore est rotundo, rubescente erythrini modo, squamis asperis. Dorsi extremo aculeum magnum exertum, altera parte serratum gestat. Cauda tenuis est. Carnis substantia pagro similis est, boni igitur succi, & facilis cōcoctionis. Sed cùm rarus sit piscis, & peregrina forma, exiccatus seruatur, potiùs quàm editur. Hæc ille. Ait autem Scolopacem, seu Ascolopacem dici, quòd vtrumque nomē apud Aristotelem legatur. Quippe apud eum alicubi etiam Ἀσκολόπαξ legitur, sed fortè non sine mendo. Reuera suspicandū est, pro ἀσκολόπαξ, vt scripsisse puto Philosophū, ab alijs coniuncto articulo, & mutato ὁ in Ἀσκολόπαξ, & Ἀσκαλώπαξ factū esse. Videtur autem sic dicta hæc auis, à rostri figura, quod instar pali longū, & rectū habeat: nam palū, siue lignum rectum, longumq; Græci σκόλοπα dicunt, omnibus syllabis breuibus, cùm Nemesianus alioqui penultimam producat, vt pòst patebit. Volaterranus inepte Aristoteli scribit, Alectoridem dici: nam Alectoris Gallina est, cui magnitudine tantùm Scolopacem comparat Aristoteles, Vulgo Græcorum hodie ξυλόρνιδα, vel ξυλοκόττα, teste Bellonio, & Roberto Constantino dicitur. Vbi apud Philosophum legitur Ascolopax, Albertus habet Ascolakos, Herodianus syluestrem Perdicem interpretatur, & sic etiam Nemesianus vocat. Docti pleriq; Perdicem rusticam à Martiale dictam cum Græcorum Scolopace eandem esse existimant: de qua ille sic canebat.

Scolopacis etymum. Volaterrani error. ξυλόρνιδα. Ascolakos. Perdix syluestris. Perdix rustica.

> *Rustica sum Perdix: quid refert, si sapor idem est?*
> *Carior est Perdix, sic sapit illa magis.*

Contrà Bellonius Perdicem rusticā cum Ortygometra non sine magno errore confundit, vt alibi diximus. Rusticulam etiam Latini dicunt. Scoppa grammaticus interpretatur Gallinam arceram: nam & hoc nomine quibusdam Italis venit. Cæterùm quia in hoc genere alia est etiam eiusdem nominis, eam Rusticulam minorē; de qua nunc agitur, vtpote quæ maior est, maiorem appellare licebit. Esse item aliam auem, quæ Gallina rustica à Columella nominatur alibi diximus: licet Georgius Alexandrinus Scolopacem cum Gallina rustica confudisse videatur, vulgi fortè nomenclaturis deceptus. Gaza Scolopacem Gallinaginem interpretatur, vernaculā nimirum, vt censet Hermolaus, vocem sequutus: alicubi enim in Italia Gallinella dicitur. Falluntur, inquit Turnerus, Britannici Ludimagistri, qui suum Vvodcoccum (quo nomine auem, de qua nunc est sermo intelligunt) Attagenem faciunt, qui solis vescitur vermibus, & grana nunquam attingit, cùm tamē Attagen inter granivoras recenseatur. Fallitur autem & ipse Turnerus Rusticulam esse putans, quæ Anglicè Rala dicatur: sed de hoc superiùs. Fallitur quoque Niphus, qui existimauit, aues Italis Perdixe vulgò dictas, nempe Starnas, esse Rusticulas. *Rusticulæ, inquit, quæ sunt nostrates Perdices*: qui alioquin alio in loco fatetur, Gallinaginē Aristotelis esse auem, quæ vulgò Gallinella dicitur. Turpiter quoq; errant, qui veterum Ortygometram esse existimant. Fuere etenim, & huiusce sententiæ nonnulli, vt testatur Longolius, qui Scolopacē cū alijs, qui rectè sentiunt auem facit, quæ vulgò Beccassa apud plerosq; populos appellatur. Sunt, *inquit, qui auem (Beccassam) cui à rostri longitudine à Germanis nomen inditū est, veterum Ortygometram esse putent.* Ita certè credidit Villanouanus, dum scribit: Ethigoneta (mendosè pro Ortygometra) auis est similis Perdici, sed rostro longo. Albertus Ficedulam interpretatur, ea forsitan sola ratione, quod suauis, & pinguis sit, & mensis plurimùm requisita: nam alioqui veterum Ficedulam aliam esse fatetur. Volaterranus, & Niphus Italicè vulgò Gallinellam dici scribunt. Dicitur & Gallinazza à nonnullis circa lacum Verbanum, vbi etiam Folla, à quibusdam nimis generali nomine appellatur, idest, pulla. Circa Brixiam Arcia, & alibi Gallina arciera; alibi, vt Bononiæ, & Parmæ, Pizzaccara: sed Parmæ etiam Beccassa à rostri longitudine, quod nobis, sicut etiam Gallis Becco dicitur;

Rusticula. Gallina arcera. Gallinago. Gallinella. Vuodcoccus. Ethigoneta Ficedula cur ab Alberto dicta Gallinella. Gallinazza Folla. Pizzaccara Beccassa.

Acceggia.

Genuæ Ronzesa,& aliquibus Ropezora, in Hetruria Acceggia, alibi Gallina rusticella, alibi Gallina saluatica. Gallis, vt dixi, à rostro Beccasse, vel Beccasse grande, ac si Rostricem Latinè dicas. Nam vt & nos Itali, Gallicum vulgus rostrum Becco appellat, vocabulo Tolosano antiquo, quanquã id illis Gallinacei rostrũ significaret: vt author est *b* Tranquillus. Aliqui Galli Bequasse proferunt, alij Vit de coc, teste Bellonio, sed perperã: cùm Vit coc, inquit ille, dicere deberent, qua voce Angli Gallum syluestrem significant, quæ quidem dictio Græcanicæ nomenclaturæ respondet. Græci etenim Xilornita vocant, quasi syluestrem auem dicas. Ornithologus Videcoq Normanis, qui & ipsi Galliæ populi sunt, appellari tradit, & vocem Anglorum esse, qui inquit, Vvodcoq vocitant, nomine semigermanico, & semigallico: nam Vuod eis est sylua, vt nobis (Germanis) Vuald Cock Gallinaceus, vt Gallis. Quidam Germanici, & Anglici sermonis imperiti Videcoq dictam suspicantur ridiculè, quod rostrum instar virgæ genitalis Gallinacei habeat. Apud Germanos varia nomina habet: nam vel simpliciter Schenepff, vel composita dictione Schephun, & Rietschnepff, idest, Rusticula maior appellatur: Brabantis, & in toto ferè Belgio Sneppe, (vnde Albertus, & alij quidam Nepam finxerunt) Anglis Snype, vel Vuodcok, Turcis in Asia minore Tcheluk.

b In vitell. c De Auib. lib. 5. c. 26.

Videcoq nominis explicatio. Vuod Gallis quid. Cock Gallis & Germanis quid.

10

GENERA. DIFFERENTIÆ.

20

Grutte.

RVSTICVLÆ, siue Gallinagini maiori Ornithologus in Frisia aues quasdam similes esse asserit. Nam inquit, ea, quæ Vulp nominatur vulgò, rostro & pennis colore illi confertur, sed magnitudine vincit. Item Grutte dicta rostro, &c. Pica verò marina dicta Gallis protinus diuersa est, nam Scolopax ex marinarum auium numero non est, licet & illa rostrum, teste Bellonio, habeat quatuor digitos longum, vt Gallinago, ideoq; aliqui Beccasse de mer appellent. De Scolopace minore, quæ in alia etiam genera distinguitur postea agemus.

FORMA. DESCRIPTIO.

30

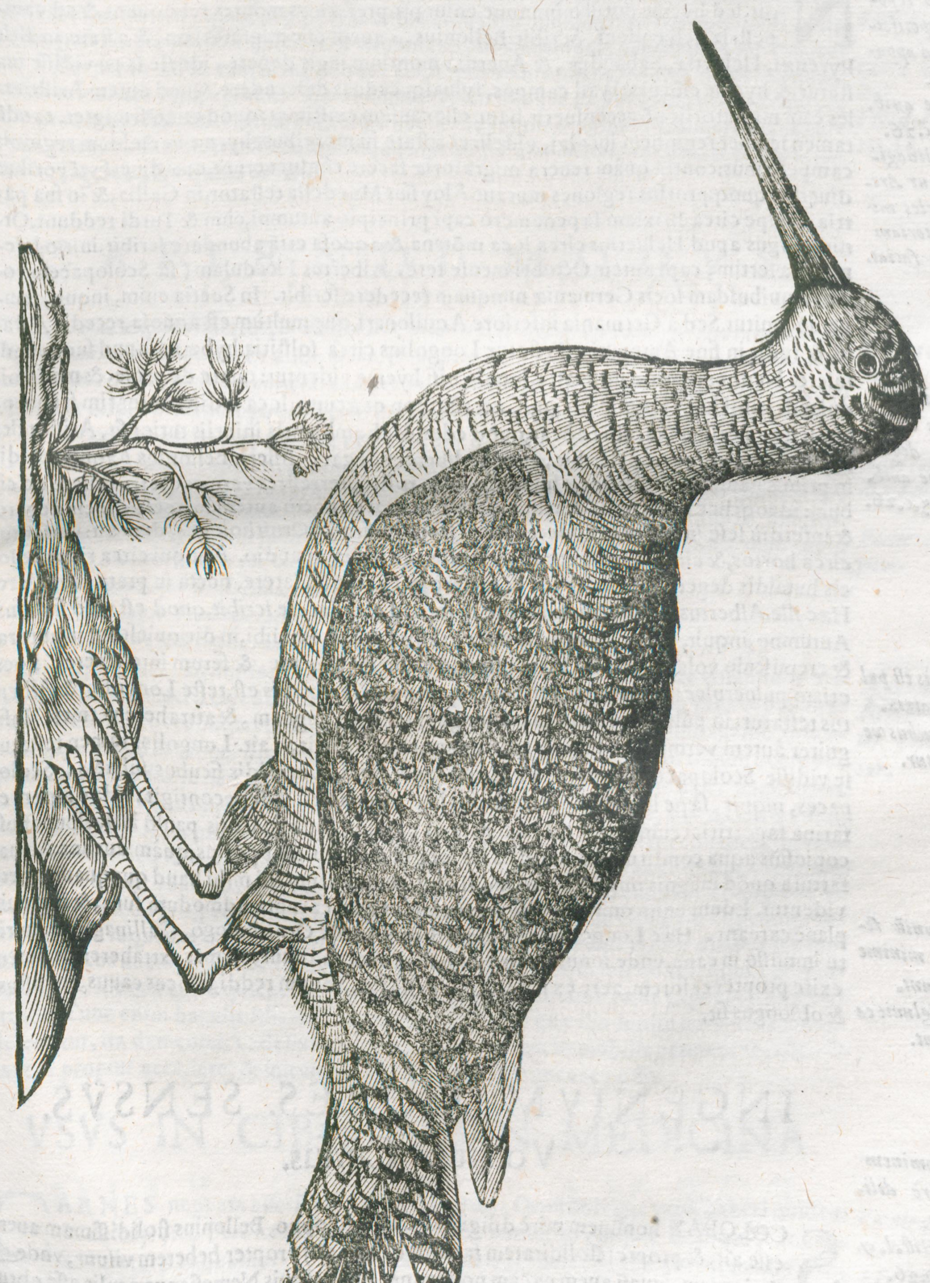
a Hist. li. 9. cap. 26. Descriptiones variæ. Magnitudo Rostrum. Color. Lingua. b Lib. 9. histor. c. 26. Gallinaginis exacta descriptio, ex Ornithologo. Magnitudo Color. Rostrum.

ARISTOTELES Scolopacem sic *a* describit. *Magnitudine quanta Gallina est, rostro longo, colore Attagenis. Snepa* (Scolopax) inquit Albertus, *rostrum oblongum habet, in dorso colorem Perdicis, in ventre. Nisi linguam valdè longam, quam procumbens in puluere procul extendit, vt attrahat vermes.* Idem vbi Aristotelem interpretatur, *Auis,* inquit, (nimirum ex Auicenna) *Ascocalos, vt Græci vocant, in hortis, & pratis capitur, magnitudine Galli* (Gallinæ Aristoteles, sed minor etiam, quàm Gallina est, vt Columbis meliùs à Nemesiano conferuntur) *rostro longo, colore vt Attagen, qui declinat ad cinereum cum quodam rubore, & flauedine distinctum.* Gybertus Longolius sic eandem describit. Magnitudine paulò inferior, quàm villatica Gallina rostro longo, & ea prope crurum forma, qua Cynchramum (Cynchramũ Scriccam Germanis dictam facit, ein Screcke) esse diximus. Ingluuie caret. Exactiùs Ornithologus. Gallinago, inquit, quam ipse inspexi, instar paruæ Gallinæ erat, eadem qua Perdix nostra corpulentia, vnciarum ferè duodecim pondere, colorum, macularumq; varietate mirificè distincta ex ruffo, vel testaceo colore, albicante, nigro, & alijs. Rostro ab extremitate ad oculos quinq; digitos, aut ampliùs longo, anteriùs nigricante, & asperiusculo. Rostri pars superior vltra inferiorem extenditur, lingua gracilis, oblonga, neruosa. Crura ferè rosei coloris. Hæc Ornithologi descriptio nostræ huic, cuius iconem damus, tam exactè respondet, vt si describenda foret, non alijs verbis vteremur.

40

50

Scolopax, siue Gallinago.

LOCVS. MIGRATIO. VICTVS.

Quo tẽpore potissimùm appareat.

NVLLA non in regione reperitur hæc auis: Apud nos ferè omni tempore conspicitur, sed hyeme potissimùm: tunc enim propter niues montes relinquunt, & ad campestria descendunt. Scribit Bellonius, a auem esse migratoriam, & a state in altis Pyrenæi, Heluetiæ, Sabaudiæ, & Auerniæ montium iugis degere, idq; se sæpe vidisse testatur, & hyeme cibi gratia ad campos, syluasq; ceduas descendere. Quod autem Aristoteles eam migratorijs nõ accensuerit, hanc esse causam existimat; quòd etiamsi migret, eandẽ tamen semper regionem incolat, videlicet æstate in montibus, hyeme in eiusdem regionis campestribus: contrà quàm reuera migratoriæ facere consueuerunt, quæ diuersis tẽporibus diuersas quoq; prorsus regiones mutant. Aloysius Mundella testatur, in Gallia, & in sua patria, nempe circa Brixiam sæpenumero capi principio autumni, cùm & Turdi reddunt. Ornithologus apud Heluetios circa loca mõtana, & aquosa etiã abundare scribit, initio hyemis præsertim, capi autem Octobri mense ferè. Albertus Ficedulam (sic Scolopacem vocat) à quibusdam locis Germaniæ nunquam recedere scribit. In Suetia enim, inquit, semper inuenitur. Sed à Germania inferiore Aquilonari, quę multùm est aquosa, recedit. Æstate, & redit in fine Autumni. Testatur Longolius circa solstitia hyberna apud suos vendi solere. Nunquam apud nostrates, inquit, nisi hyeme videntur: quare de prole, & modo nidulandi nihil habeo, quod dicam. Cæterùm non quæcunq; loca indiscriminatim frequentat, sed ea potissimùm, vbi habeat, quod edat, & ab ambientis iniurijs tutior sit, Aristoteles per sepes hortorum capi scribit, ac si ibi libenter degat. Asserit Bellonius b aquis tepidis in primis gaudere, alijsq; locis humidis, ibiq; rostro, terrestres vermes è terra eruere ad cibum: ideoq; huc illuc, serò, & manè circum volitare: noctù autem in apertis locis degere, & interdiù sese in latebras abdere. Idem ferè confirmat Ornithologus, dum ait: versantur circa hortos, & circa domos etiam in vrbibus in Italia, vt audio. Alioqui circa riuos, & locis humidis degere gaudet, & per diem ferè inter arbusta latere, noctu in prata prouolare. Hæc ille. Albertus non noctù, sed mane, & serò id eam facere scribit, quod est verò similius. Autumno, inquit, mane, & vesperi inter arbores volat. Et alibi, in die quiescunt in aurora, & crepusculo volant, sed illi fortè pro nocte summum mane, & serum intellexere. Loca etiam puluerulenta amare est verisimile: nam pulueratrix auis est, teste Longolio: & Albertus testatur, in puluere procumbentẽ longè extendere linguam, & attrahere vermes. Insigniter autem vermibus inhiat, & grana nunquam attingit, vt ait. Longolius tamen testatur se vidisse Scolopaces saginatos ex farina fagotritici cum aridis ficubus subacta. Scolopaces, inquit, sæpe in ornithone mihi sagina plenos fieri videre contigit. Hæc autem ex farina fagotritici cum aridis subacta ficubus paratur, quæ in labijs paulò latioribus effusa copiosiùs aqua conditur. Eam rostris illi longissimis hauriunt potius, quàm ducant. Ab hac fartura quòd magnis impensis fiat, multi abstinent. Verùm illi mihi haud quaquam sapere videntur. Edunt enim omnium ferè minimùm, vt quæ carnosæ admodum sunt, & ingluuie planè careant. Hæc Longolius. Sunt qui dicant, teste Ornithologo, Gallinaginem spiritu immisso in caua, vnde sonus etiam quidam procul audiatur, vermes extrahere: eos autem exire propter calorem, aere ex inflatu auis calfacto. Sonum reddi, si locus cauus, angustus, & oblongus sit.

a De auib. l. 5. c. 26.

Gallinaginẽ cur Aristoteles migratoriam non faciat.

Quibus in locis libentiùs degat.

b De auib. lib. 5. c. 26.

Auis est pulueratrix. & Quibus vescatur.

Omniũ ferè minime edunt.

Ingluuie carent.

INGENIVM. MORES. SENSVS.
Volatus. Cursus.

SCOLOPAX hominem mirè diligit teste a Philosopho, Bellonius stolidissimam auem esse aït, & propter stoliditatem facillimè capi, alij propter hebetem visum, vnde Auicæcam, quasi auem cæcam nominant. Ex antiquis Nemesianus oculis esse obtusioribus etiam affirmat, licet eos alioqui grandes habeat. Contrà odoratu pollere hocque potius, quàm visu vermes, quærere. Canit autem:

Illa sub aggeribus primà, qua proluit humor

Hominem mirè diligit.

a Hist. l. 9. cap. 26.

Stolida est.

Oculis est obtusis.

Odoratus.

Pascitur exiguos sectans obsonia vermes.
At non illa oculis, quibus est obtusior, etsi
Sint nimium grandes, sed acutis naribus instat,
Impresso in terram rostri mucrone sequaces
Vermiculos trahit, & vili dat præmia gulæ.

Volatu item non admodum valet: neque enim in altum se valde attollit, neque longam trahit in aere moram, quod sæpius ipse in sectantes aucupes fugientibus obseruaui. Illæ etenim post paruum volatū quieti se se dabant, denuò iterum accedentibus aucupibus, iterum & illæ paruo adeo volatu fugiebant. Cæterùm natura sagax volatus huius defectum cursus velocitate compensauit. Cursu etenim celerrimo, se ex aucupum oculis eripit, & cùm proximam sibi eam existimant, longè abesse inueniunt, vt ipsi mihi retulere. Hanc cursus celeritatem demonstrat Philosophus, dum inquit. *b eam currere velociter*, & Plinius, *Rusticulæ*, inquiens, & *Perdices currunt*.

Parū volat.

Cursu valet.

b Hist. l. 9. cap. 26.

CAPIENDI MODVS.

SNEPPA, inquit Albertus, *in die quiescit, in aurora, & crepusculo volat: & ideo tunc in altum eleuatis retibus capitur.* Et alibi: *Mane, & vespere inter arbores volat, quare tunc expansis in altum retibus capitur, eò quòd excundo, & intrando semper easdem vias sequi consueuit.* Apud Anglos, vt refert Ornithologus, diluculo potissimùm, & crepusculo in syluis capitur retibus in loco arboribus vacuo suspensis, & veniente aue demissis. Eodem ferè modo in Hollandia capi audio. Aliam capiendi rationem docet alius Rusticulæ, inquit, capiuntur noctù ad ignem tintinnabulo, & genere retis, quod Galli coopertorium vocant. Ignis quidem fit è pannis veteribus siccis in seuum liquatū intinctis, tum contortis brachij crassitiæ, longitudine pedis, accensisq;. Quam facilè autem olim caperetur, ostendit Nemesianus, dum canit:

Retibus capitur.

Alius capiēdi modus.

Facilè capitur.

Cùm nemus omne suo viridi spoliatur honore,
Fultus equi niueis syluas pete protinus altas
Exuuijs. Præda est facilis, & amæna Scolopax:
Corpore non Paphijs auibus maiore videbis.

Et quæ sequuntur. Bellonius in Gallia vesperi, & mane capi refert inter volandum retibus, quæ Gallis pentieres, Pannelet, & Rotzelet dicuntur: Aucupes, vt faciliùs capiant, se se sub equo ligneo recondere, quomodo etiam Perdices capi consueuerunt, aut sub instrumento, quod Gallis Foluel dicitur, & sic voti compotes quàm facillimè fieri: cùm Scolopax animal omnium stolidissimum sit, accedentesq; non valde metuat, & insuper singulariter volet. Idem Bellonius in hac aue capienda aliud docet aucupij genus, quod Gallis Follastriere dicatur. Auceps vestem ex panno, aut tela coloris castaneæ fert, chirotecasq; eiusdem coloris, pileo lato, amploq; in quo duo tantùm foraminula iuxtà oculos sint, caput, humerosq; cooperit, baculos quoque duos in manibus gerit panno eiusdem coloris contectos, in extremo verò per pollicis spacium rubro. Virgulam item è cingulo suspendit, cuius extremo laqueum ex setis equinis annectit. Atq; ita instructus ferulis duabus, seu furculis innitens auem, quæ huc, illuc diuagari solet, pedetentim insequitur, donec propiùs accesserit, illaq; à cursu quieuerit. Quieuisse autem cognoscitur, cùm caput non ampliùs attollit. Tunc enim baculis illis ad inuicem collisis, auem quæ illo sonitu mirum in modum delectatur, ita dementat, vt defixis in illum oculis, omnino immobilis permaneat, adeo vt auceps propius accedere, & iniecto in collum laqueo illaqueare possit.

Quomodo à Gallis aliter capiatur.

VSVS IN CIBIS, ET IN MEDICINA.

CARNES neppam esse suaui scribit Albertus: Ornithologus verò haberi quidem in delitijs, sed Perdicibus posthaberi. Non immeritò, inquit Bellonius, *a* non exenteratæ coquuntur, vt etiam scarus piscis, Pluuialis, aliæque nonnullæ aues, quæ cùm cibis mollibus nutriantur, nihil excrementi gignunt, nihilque quod sit abijciendum: & vulgò creditur felle carere, sicuti etiam Pluuialis, Columbus, & Capriceps. Hæc ille. Antonius Gazius Patauinus, aues quæ Gallinæ syluestres dicuntur: vulgò Gallinaceas (intelligit autem Scolopaces: nam Gallinazza quibusdam Italis vocari, dixi.

Carnis qualitas.

a De auib. lib. 5. c. 26.

Aues quæ felle careat.

diximus suprà) appellant, ad naturam Perdicis, & temperamentũ eius accedere ait, item Michael Sauonarola. Conueniunt autem hyeme magis, quam alijs temporibus, si Villanouano credimus, vt etiam Phasiani, & Turdi, quòd fortè tunc pinguiores existant. Gallinaginem, vt refert Ornithologus, aliqui deplumatam, exenterataque in furno torrent, & cremant in olla figlina ad quoddam remedium aduersus calculum.

Quo magis tempore conueniant.
Ad calculum.

DE RVSTICVLA SYLVATICA. Cap. LII.

ALIA est auis, Rusticula simpliciter dicta, vel Rusticula palustris maior, de qua mox scripsimus, quæ teste Ornithologo, quòd syluatica potiùs, quàm palustris sit, à Germanis Vuadschnepff, Holtzschnepff, idest, Rusticula syluatica dicitur. Maior est superiore, cùm Gallinam ferè æquet, & colore simili quidem, sed saturatiore, cruribus cinereis, ventre albicãte, rostro minus longo, vt pictura ostendit, quam ab Argentoratensi aucupe, eodemque pictore accepi. Tendiculis, seu laqueis capitur. Hæc Ornithologus, qui & eius figuram tradit, quam habes in seq. pagella.

Descriptio. Magnitudo. Color. Quomodo capiatur.

DE SCOLOPACE, seu Gallinagine minori. Cap. LIII.

SYNONYMA.

DE minori Gallinaginum genere, cùm non meminerit Aristoteles, nec alij veteres, idq; nihil ferè à maiori nisi magnitudine differat, Latinè Gallinaginem, vel Scolopacem minorem appellare licebit. Bellonius Ascolopacion vocat, ficto nomine diminutiuo ab Ascolopace. Italicè Pizzardella. Gallicè Beccasson Beccasse petite: & Beccassine: quanuis & aliæ duæ aues aquaticæ eisdem Beccassine etiam dicantur, de quibus posteà. Gybertus Longolius auem, de qua hic agitur, interpretantur Germanicè Harsnepff, alij vocant Herrschnepff, hoc est, dominorum, & nobilium Gallinaginem. Alij Graszschnepff, fortè, quòd inter gramina lateat: alij voce diminutiua Schnepfflin, alij nimis generali vocabulo Vvasserhunle. Turcæ Ielue vocant. Non defuere, qui hanc auem Aristotelis Mollicipitem esse existimarint, sed perperam.

Ascolopacion. Pizzardella.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

EX hoc genere aliæ duæ traduntur à Bellonio, Gallis pariter Beccassine dictæ: de quibus infrà. Hieronymus Tragus inter aues mensibus requisitas quasdam Germanicè interpretatur Bruchschnepffln; oder Babergeitzlin: quas etiamsi ex hoc genere, esse prior nomenclatura innuere videtur, Ornithologus ex Arquatarum genere potius esse suspicatur.

FORMA. DESCRIPTIO.

GYBERTVS Longolius, auis est, inquit apud Batauos eadem (qua Rusticula maior) forma rostri, capitis, nisi quod longe minor sit. Idẽ confirmat a Bellonius, Beccassine, inquit, seu Beccasseu Gallis dicta, Gallinagini maiori esset omnino similis, nisi magnitudine, & moribus differret. Ornithologus hanc etiã inter vtranq; differẽtiã obseruat, nimirũ, quòd in Gallinagine maiore inferior rostri pars aliquantò breuior sit superiore,

a De Auib. lib. 4. c. 21.

Rusticula ſyluatica.

non item in minori Gallinagine: in qua tamẽ, inquit, anterior pars (ſi bene memini) multo, quam in maiore aſperior eſt. Bellonius hanc auẽ ſic deſcribit: Dorſum habet eiuſdem ferè cum Alauda coloris. Superior alarum pars magis nigricat, quàm in Ruſticula maiore, v enter verò magis albicat. Crura digitiq; longa ſunt, & nigra roſtrum quatuor digitos æq uat longitudine, canaliculatum, & maculoſum, & in extremo nigrum. Alæ extenſæ maculã albam in extremitatibus oſtendunt. Hæc Bellonius, qui & hanc eius figuram exhibet. Noſtra cuius eſt icon poſterior, Scolopaci maiori valde ſimilis eſt, ſed magnitudine inferior, longa ab extremo roſtro ad vngues vſque dodrantem, & palmos duos. Roſtrum palmi longitudine canaliculatum latiuſculum, nigrum, & tuberculis quibuſdam aſperum, in extremo acutum, cuius ſuperior pars inferiorem aliquantum excedit longitudine. Pennarũ colore maiori non eſt abſimilis. Alarum autem pennæ mediæ, breuiuſculæ in fine albicant. Interiori parte alæ leucophæo colore obſoleto tinguntur. Venter candidus: Crura, quæ ſunt exilia, pedes, digitiq; ſubnigricant. Vngues ferè rectos habet. Lingua longitudine roſtro ferè par eſt, canaliculata, in extremo cuſpide acuminata inſtar acus: qua inſecta, vermeſq; more Pici Martij transfigere eſt veriſimile. 10

LOCVS. MIGRATIO. MORES.

Vbi abundet.

BONONIÆ aliquando capitur hoc auium genus. In Gallia locis mediterraneis frequentiſſimum eſt, teſte Bellonio. Apud Batauos reperiri ſcribit Longolius. Idem à Batauis ipſis mihi quoque relatum eſt. In pleriſque alijs regionibus etiam reperiri exiſtimo. Auis eſt migratoria, vt Scolopax maior, & eodem in Gallia tempore conſpicitur, vt refert Bellonius. Idem apud nos obſeruatur. In Germaniam aduenire circa vernum æquinoctium ſcribit Longolius, neque à marginibus lacuum, & ſtagnorum quoquam diſcedere: quare neque pulueratricem eſſe, vt eſt Ruſticula maior. Denique diuerſo etiã eſt ab illa ingenio, quod etiam teſtatur Bellonius; nam cùm maior manſueſcere, & ſaginari ſoleat, hæc, authore Longolio, neque in auiario, neque in caueis viuere dignatur. 20

CAPIENDI RATIO. 30

Quomodo in Gallia capiatur.

IN Gallia, vt Bellonius narrat, nõ viſco, aut arcubus capiuntur, ſed quodam retis genere, quod rechargeoner appellant, quo pedibus allaqueatur, dum prata, apertaq; alia loca tranſuolare conantur. A noſtris aucupidibus etiam retibus capiuntur.

VICTVS.

Quibus victitet.

IN Ruſticulæ minoris ventriculo initio Decembris captæ Ornithologus Scarabeos quoſdã, & vermes albicantes, tenues, oblongos, quales farinarios appellant, inueniſſe ſeſe ſcribit. 40

VSVS IN CIBIS.

Carnis qualitas.

CVM cibis mollibus veſcatur, inter aues numeranda venit, quæ & ſapore placent, & bonum ſuccum gignunt. Carnem eius ſuauem eſſe, teneram Ornithologus refert. Longolius menſarum delicijs maximè nobilem nuncupat. Denique Bellonius pinguiſſimam euadere aſſerit, & delicatioris palati hominibus maximè ſapere. 50

PRÆSAGIVM. VOX.

Pluuiæ præſagium. Vox.

RVSTICVLÆ minoris, inquit Ornithologus, vocem auditam pluuiæ prognoſticon quidam faciunt. Vocẽ autem aliqui talem eſſe aiunt, vt ſi quis cultrum per ſerram ducat. Id tamen alij de alia quadam aue dicunt.

Scolopax, seu Gallinago minor.

DE TRYNGA: Cap. LIV.

Ordo.

BELLONIVS, vt iam al quoties dictum eſt, duas alias etiam aues Beccaſſi-
nas nuncupat, quæ cùm caudam ſubinde motitent, ad Tryngam, aut Cin-
clum, aut Iunconem, quas caudam aſſiduè motitare teſtatur philoſophus,
exiſtimem reduci debere. Quapropter de his tribus hìc agere ſtatui, vt ad
quas earum, tum hæ duæ Gallinaginum minorum, tum aliæ eis congeneres
(quas aut ipſe noui, aut alij deſcripſerunt) referri poſſint, maniſeſtum eua-

a li. 8. Hiſtor. cap. 4.

dat. De Trynga autem priùs, vt quam reliquas magnitudine ſuperare ſcripſerit a Philoſo-
phus, *Tryngos*, inquit, *lacus & flumina petit, vt etiam Cinclus, & Iunco, ſed inter minores has maiu-
ſcula eſt, Turdo enim æquiparatur.* Nec aliud de hac aue aut apud illum, aut alios claſſicos ſcri-
ptum reperias. In agro noſtro auiculæ quædam capi ſolent: quæ omnes communi nomine

Giaroli, ſeu Giarõcelli.

Giaroli, ſeu Giarõcelli vocãtur, quòd in fluminibus, aliiſq; locis glarea abundãtibus degãt:
cũ tamen alioqui quædam ex illis ſuũ habeant peculiare nomen. Inter has cùm aliquæ ea-
dem ſunt, quã Philoſophus Tryngæ aſcribit: magnitudine, lacuſq; & flumina petant, & cau-
dam ſubinde motitent, aliquã ex ijs Tryngam eſſe, reliquas verò congeneres conijcere li-
cet. Ego ex illis tres olim depinxi, quas hìc deſcribam, & expreſſas dabo. Harum prior ma-

Tryngæ deſcriptio. Magnitudo. Roſtrum. Lingua. Color. Crura.

gnitudine Turdũ æquat: ab extremo enim roſtro ad vngues vſq; ſpithamæ, & palmi eſt lon-
gitudine. Roſtrum ei duos digitos longum, & nigrum in extremo nonnihil recuruum: in quo
lingua acuta paris ferè longitudinis occulitur. Caput ſupernum, collum, dorſum, & alæ ſunt
fuſca, ad colorem caſtaneæ nonnihil vergentia; ſed in omnibus hiſce partibus, & præcipuè
in alis, plumæ neſcio quid ſubalbidi præſeferunt. In oculorũ ambitu, ſed mento, in pecto-
re, & ventre, & vropygio albicant. Caudæ pennæ duodecim tranſuerſim albis, nigriſq; li-
neis interſecantur. Crura digitos quinque longa ſunt, & inter fuſcum, & viridem colorem
ambigunt. Digiti tres anteriores ad medium ferè palmum exporriguntur, poſterior eſt bre-
uiſſimus. Inter anticorum extimum, & medium membranula eſt diuaricationis initio, quæ

Sgainolo. Deſcriptio auis congeneris. Pinirolo. Roſtrum.

inter alios deſideratur. Noſtris aucupibus Giarolo, & Giaroncello communi nomine, pro-
prio verò Sgainolo dicitur. Huic per omnia ſimilis erat, ſed paulò maior, quæ ſecundo loco
ponitur. Par etiam magnitudine eſt, cuius iconem tertio loco exhibemus, Giaroncello &
ipſa dicta, item Pinirolo, neſcio qua ratione. Huic roſtro multò, quàm ſuperiori nigrius eſt,
& aliquantò breuius, cuius ſuperna pars infernam longitudine nonnihil excedit. Eadem
autem eſt corporis ſpecie, coloribus tantùm aliquid euarians: nam cùm vtraq; colore præ-
ſertim fuſco, & caſtaneæ ſit, in capite, collo, tergo, aliſq; illa in omnibus hiſce partibus plus
fuſci, hæc plus alterius coloris obtinet. Cauda pariter licet aliquantò breuior, infernè albi-
cat, ſupernè ad eundem caſtaneæ colorem accedit. Pectore, ventre, femoribus, cruribus, pe-
dibuſq; parum, aut nihil differt. Huius generis eſſe quoq; exiſtimo, quàm Bellonius l'autre

b De auib. l. 4. cap. 22.

Beccaſſine, ideſt, alteram paruam Gallinaginẽ vocat, & Cinclum b Ariſtotelis eſſe conijcit;
cuius hiſtoriam huc ex ipſo transferre non pigebit. Aliud, inquit, eſt Gallinaginis minoris

Cineli Bellonij deſcriptio.

(Beccaſſine) genus, ſuperiori (*Scolopaci minori ſimpliciter dicto*, de quo proximè pręcedẽti
capite egerat) conſimile, & eodem etiã nomine nobis appellatur, cùm alioqui aues ſint di-
uerſæ. Etſi enim eadem ſint ferè corpulentia, plumarum tamen colore differunt, & roſtro,
quod vtriq; quidem tenue, *longum, & acutum eſt, præcedentis tamen in extremo macula-
tum eſt, & craſſiuſculum: præterea* collum, tergus, & maculis magis diſtincta habet. Huius
crura longiuſcula ſunt, tenuia, nigraq; ſicut etiam roſtrum. Caput, & dorſum ex ſubnigro
ad cinereum tendunt, non ineleganti colore. *Maculis albis variegatur tantùm in capite, &
in vniuerſo collo.* Pectus *verò totuſq;* venter, femora, & plumæ ſub cauda niuem candore
æquant. Pennæ caudæ maiores nigro diſtinguũtur. Alæ inuerſæ candidis maculis viſu pul-
cherrimis exornantur. Cinclũ fortè nominauerit *Ariſtoteles libro hiſtoriæ animaliũ* octa-
uo, capite triceſimo, item libro nono, capite duodecimo, cũ ait: *Cinclus minor eſt, quàm Tryn-
ga: non apud lacus ſolùm, & fluuios, ſed vitam etiam apud mare traducit.* Circa aquas viuere (amat
autem eas magis, quàm præcedens) *longitudo crurum,* bonaque femorum pars plumis nu-
da indicant. Capitur vt ilia eo retis genere, quòd rechar geouer dicitur. Auis eſt omniũ le-
pidiſſima, & admodũ venuſta, ripas potiſſimùm frequentans, & loca, quæ *bono aliquo odo-
re ſpiritus recreent, ac veluti moſchum redoleant.* Vtraque caudam continuè motitat, gra-
tiſſimaque palato eſt: quanuis hæc carnis ſuauitate præſtet, magiſq; ganeonum appetentiã
excitet, viniq; ſapores varios meliùs diſcernere faciat. Hæc ille. *Ornithologus* hanc anicu-

lam

Trynga cum Chelidonia minori.

Trynga alia ſuperiore paulò maior.

Trynga alia consimilis ferè.

Gallinago minor Bellonij.

Iam eandem cum ea esse putat, quã inter Gallinulas aquaticas Germanis Samethunle nominari dixerat: & Bellonio assentitur, esse Aristotelis Cinclum, licet priùs pro Cinclo aliã auem descripsisset, depinxissetque, vt in Cinclo dicemus. Verùm cũ à Bellonio Scolapaci minori magnitudine conferatur, ego ad Tryngam potius referendam existimo, cui nimirũ eandem fere magnitudinem philosophus tribuit, Turdo eam ęquiparans. Turdus enim, & Scolopax minor parũ inter se magnitudine differunt. Cùm autem rursus Aristoteles Cinclum, & Iunconem Trynga minores faciat, pro his ego alias auiculas paulò pòst exhibebo, minores videlicet Turdo, & caudam etiam motitãtes. Non me latet interim ad Tryngã 10 quoq; spectare potius, quã ad alias aues, eã, quã ꝓ Cinclo quodã describit. Alauda paulò maiorem: nam & hæc magnitudo etiam Turdo conuenit. Auicula, inquit, quam ego Cinclũ esse puto, Galerita, paulò maior est, colore in tergo nigro, in vẽtre albo, tibijs lõgis, & rostro neutiquã breui. Vere circa ripas fluminum valdè clamosa est & querula. Breues, & crebros facit volatus. Hæc ille, qui hanc auẽ Anglicè vocat à Vvatter Svvallovv (quasi dicas Hirundinẽ aquaticam) Germanicè ein Steinbeisser (sed & Germani alij Coccothraustem quoq; Steinbeisser appellant) Ornithol. huic auiculæ alias congeneres facit, de quibus hic quoque aliquid obiter dicemus: Huic, inquit, Turneri descriptioni cognata videri potest Merula aquatica nostra. A nostris appellatur Vvasseräsel, Bachäsel, hoc est Merula aquatica, vel riualis. Lucarni, & circa Verbanum lacũ nomen ei Folot, vel Falunt d'acqua, 20 Bellinzonæ Lerlichirollo, Mense Nouembri aliquando captam, & in cibum paratã gustaui: Saporis erat mediocris, non admodum grati. Vescitur, vermiculis aquaticis, illis præsertim, quos nostri vocant Kerderle: haud scio an etiam pisciculis. Eandem, aut congenerem esse conijcio, quã in Alcyone describit, cornicem aquaticam nominans, Sturno paulò minorem, &c. Nostra quidem Merula aquatica capite, dorso fusca est, alis partim nigra, partim cinerea, collo, & pectore alba, ventre rubicando cũ maculis quibusdã albis, aut cinereis, cruribus roseis; cauda nigra, breui; rostro non longiore ferè, quàm Merularum, nigro, fidipes. Cęterùm Germani quidam etiam palmipedem auem minimam in Mergorũ genere, quam Vrinatricẽ veterũ esse putant. Germanicè interpretantur Vvasseramsel, & Schvvartzucherlin, idest, Merulam aquaticam, & Mergum nigrum. Georgius Agricola Meru- 30 lam interpretatur Amssel, & Seehamsel, Merulam quandã marinam, vel maritimam quoque reperiri insinuãs. Hæc Ornithologus de Merula aquatica, cuius etiam hãc figuram expressit. Idem Cinclo aliam magis, quàm hanc Merulam aquaticam congenerem facit illã, inquam, quæ circa Argentoratum Lyszklick appellatur: imo prorsus eandẽ esse conijcit, eiusque iconẽ exhibet, nos posteà eandẽ dabimus. Credit item ab eodem Cinclo non differre, quam Germani quidam etiam Steinbeisser, & Steinbecker vocant: & sic describunt. Magnitudine Ruticillæ est, ex cinereo albicãs, caudã mouet. Verum hãc diuersã esse ipsa magnitudo liquido loquitur Anglus eis enim Cinclũ suũ Galerita paulò maiorẽ facit, hi verò hanc auem Rusticillæ comparant, quæ Alauda minor est: quapropter sicut Cinclũ ad Tryngã pertinere existimo, ait hanc ex Cincli genere esse conijcio, ex magnitudine nimi- 40 orum, quæ vtrinq; attribuitur. Sũ etenim huiusce sententiæ, in hoc auium aquaticarum genere caudam motitantium, quæ Turdo magnitudine pares sunt ad Tryngam esse referendas, minores verò ad Cinclũ, aut ad Iunconem: quod docent iam recitata philosophi verba: Vnde etiam Motacillæ quoddam genus, cuius iconẽ è Ioanne Kẽtmanno, descriptionẽ verò à Georgio Fabritio se accepisse tradit Ornithologus, ad Tryngã pertinere existimo: licet ipse Tryngane, an Iunco sit, quærat. Auis, inquit, quæ à Germanis in Misnia ein Piluenckgen, vel Pilvvegichen, vel Pilente nominatur caudã sine intermissione mouet, vt Motacilla. Primum nomen Germanicum compositum est à sono vocis, vel agitatione caudæ: alterũ à quadam similitudine cum Anate impositum. Quanquam hæc auis palmipes non est, & rostrum longum molle, & colore cinereum, ac alta crura habet; Eius duo genera 50 sunt, maius, & minus: Minus est, cuius figuram in sequenti pagina damus (quam nos hic appingi curauimus) magnitudine, Merulæ tergum cinereũ, venter albus, alæ, & cauda superiore parte cinereæ, inferiore cũ albo distinctæ. Flumina colit, & in ripis hac illac vagatur: nidificat, & incubat arenis: & aut in ijsdẽ, aut inter saxa oua ponit, eaque vt & Hirundines ripariæ nullis stipulis, aut herba tegit. Supra octo pullos non excludit vno tempore. Vescitur muscis, vermibus, pisciculis: domi verò cùm alitur, pane, & malorum putaminibus. In muscis capiendis arte vtitur. Lento enim suspensoq; gradu accedens, rostro eleuato primùm designat, tum captam prædam deglutit. Mansuescit non difficulter & conclauia ab araneis purgat. Aestate capitur in nassis, in quas ꝓpter escã se submergit. Hyeme perticis glutine (visco) illitis: pedicis verò è pilis equorum factis, quouis anni tempore. Vocem no-

Cincli Turneri descriptio.

Hirundo aquatica.

Merulæ aquaticæ historia.

Carnis qualitas.

Victus.

Descriptio.

Piluenckegen auis dictæ descriptio.

Genera.

Locus.

Nidus.

Partus.

Victus.

In Muscis capiendis qua arte vtatur.

Capiendi ratio.

Merula aquatica Ornithologi.

Motacillæ, seu Cincli genus, cum petasite.

cũ lachrymantis, aut lamẽtantis instar ædit. A pueris aliquãdo delectationis causa alitur, Quærendum an hic *Schœniclus*, idest *Iunco* Aristotelis, vel *Trynga*, cui *Turdi* magnitudo attribuitur. Hęc ille. Cęterùm cùm Turnerus, & alij pro *Trynga* quasdã alias aues describant, hic quoq; quæ dicunt, nobis prætereunda nõ sunt, vt quilibet pro arbitratu de ea iudicet. Tryngas, inquit, Germanicè dicitur ein Vvasserhenn (idest Gallina aquatica) Anglicè Mothen (fortè, inquit Ornithol. a Morhen) Est autem auis tota pulla, excepta ea caudæ parte, quæ podicem tegit. Ea etenim candida est: & tum cernitur, cùm caudã erigit. Alis parum valet, atque ideo breues facit volatus. In stagnis, quę nobiliũ ędes obducunt, 10 & in piscinis apud Anglos plerunq; degit. Si quando periclitatur, ad arundineta densiora solet confugere. Hæc ille. Ornithologus se audiuisse, ait. Synt appellari apud Anglos auẽ longo rostro, magnitudine Picę, quę semper iuxta aquam versetur, & caudã motitet. Hãc Cinclusnè, an *Trynga* sit, addubitat. Ego cùm Picæ magnitudine conferatur, ad Tringã potius refero. Alij Germani pro *Trynga* huiusmodi auẽ describunt. Tryngas, inquiunt, nigra tota, fidipes, candido vertice, ad rostrum vsque demisso, pedibus altis, & nigris, caudã continuè mouet, & loca incolit aquosa. Ad Tryngem demũ pertinere putat Oornithologus auem, quæ alicubi, vt Claronæ Vvasser Trostle, idest, Turdus aquaticus nominatur, rostro breui, cruribus altis, fidipes, quam, inquit, non memini, me videre, nec an *Trynga* sit, asserere possum, nisi fortè *Merula aquatica* est, de qua suo loco. Hæc ille.

Tryngæ Turneri descriptio.
Color.
Synt auis descriptio.
Tryngæ quorũdam Germanorum descriptio.
Color.
Turdi aquatici descriptio.

20

DE IVNCONE. Cap. LV.

Σχοίνικος, inquit Hesychius, auriga est Amphiarai, & auis quædam, & planta. Alibi ψοίνικος habet: sed quamuis apud Aristotelem Σχοίνιαλος cum lambda legatur, illum tamen de eadem etiam aue intelligere verisimile est, atque ita dictã, quòd in iuncis libenter degat, quos Græci σχίνους nominant: Vnde & Gaza *Iunco* transtulit. Philosophus hanc quoque lacus, & fluuios petere, & caudam motitare ait, *Trynga* minorem, & *Alaudæ* amicam esse. Cæterùm quæ & hæc sit, vix inter doctos 30 constat. In Bononiensi agro auicula quædam capitur *Passeris* ferè magnitudine, caudam assiduè mouens, loca aquosa amans, quæ nisi *Iunco* sit, quam pro eo exhibeam, non habeo: quippe iuncis, & arundinibus prope aquas insidere sæpius cernitur; vnde etiam aucupes Passere d'acqua vocant. Passeris est magnitudine, rostro nigro, canaliculato, satis duro, & in extremo adunco. Lingua item canaliculata, & qua definit, duriuscula, & bifida. Capitis pars superior, & tota ceruix, venterq; coloris sunt castanearũ. Vniuersum collũ pronum & pectus albicant. Reliquę corporis partes ex fusco ad nigrũ tendunt. Cauda tres digitos longa denis pẽnis cõstat. Crura, & pedes sunt fusca. Mas à fœmina hoc solũ differt, quod in hac colores sint magis obsoleti, in illo magis vegeti. Maris figuram primo loco damus, fœminæ secundo. His tertiam adijcere libuit, quę cùm eadẽ sit prorsus magnitudine, eadẽ 40 specie, eadem rostri, pedumque conformatione, cognatam eis existimo, sed colore tantũ variato. Collum pronum quidem, & pectus albicant: sed venter totus ex cinereo ad fuscum vergit. Cætera fusca est. Bellonius aliam pro *Iuncone* auiculam ostendit, nimirũ, quę Gallis Allouette de mer, idest, *Alauda marina* dicatur: quę iuxta aquas, & præcipuè in paludibus maritimis degat: eadéq; ferè sit cum *Alauda* magnitudine, aut paulò minor. Dũ volat, inquit, eiusdem ferè cum Galerita coloris videtur: sed; ventrem candidiorem, & dorsũ aliquãtò subnigrius habet. Aristoteles, ni fallor, Schœniclũ nominauit vigesimo capite octaui libri historiarũ, vbi inquit: *At hæc lacus, & fluuios petunt, Albicula, Schœniclus, & Trynga, quæ omnes caudam motitant.* Et paulò infra: *Schœniclus in ijs minor est Turdo: aquas adumat, & cauda illi motitat.* Auem aquaticam esse, crura nigra, gracilia, & longiuscula, & rostrũ item 50 oblongiusculum indicant. Lingua nigra vniuersum rostrum longitudine ęquat, Gallinagini minori similis est, sed magnitudine inferior. Linea quoque alba sub alis insignitur. Diebus Saturni ingens earum numerus ad nos vænalis affertur; vnde aut fęcundissimam esse, multosq; fætus excludere existimo, aut valde abundare in locis, vnde deferri consueuit. Caro earum saporis præstantia Alaudis campestribus pręfertur: caudã subinde motitat, adeoq; inquieta est, vt loco consistere nequeat. Hæc ferè Bellonius, qui & hanc eius figuram exhibet. Cæterùm cùm maritima sit, *Iunco*, meo iudicio, non erit. Porrò Turneri lapsus neutiquam ferendus est, qui scilicet Parũ palustrem, de quo alibi egimus, pro *Iuncone* obtrudit. Auiculam, inquam, non tantum *Turdo*, sed & *Passere*, & multis alijs, minoribus auiculis minorem. Sed Turnerus etiam in hoc peccat, quòd Parum palustrem cum Passere arundinario confundat.

Æquiuoca
Etymum.
Passere d'acqua auis dictæ descriptio.
Magnitudo.
Rostrum.
Lingua.
Color.
Maris à fœmina differentia.
Alouette de mer, & eius historia.
Descriptio.
Caro.

DE

Junco auis.

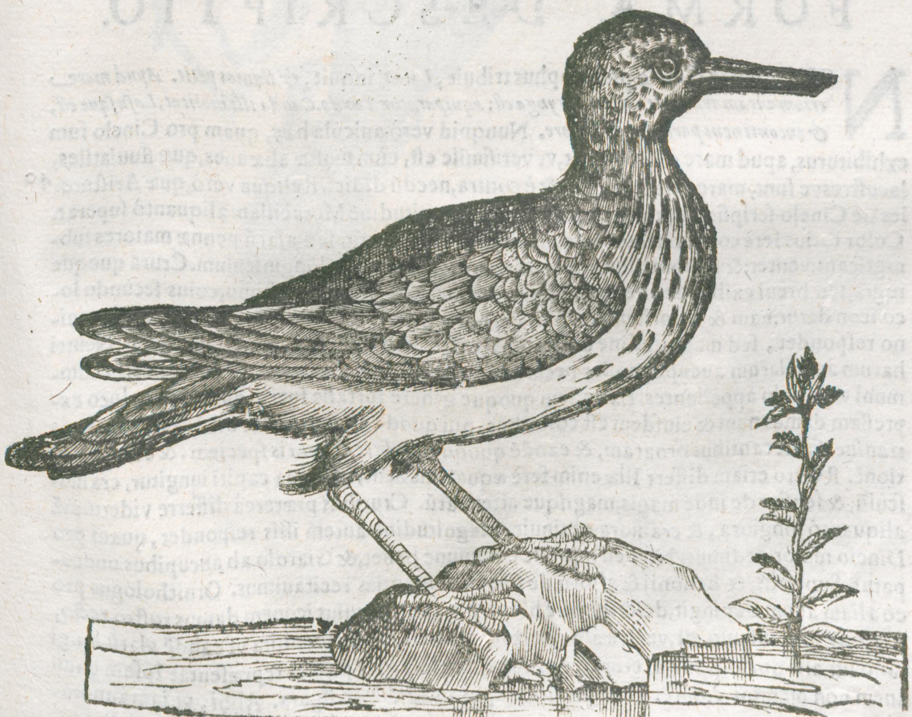
Cinchli alia species.

Iunco Bellonij cum Sio vulgari.

Schœniclos, siue Iunco Bellonij idem melius expressus.

DE CINCLO. Cap. LVI.

ORDINIS RATIO.

EX tribus illis auium generibus, quas lacus, & fluuios patere, caudamque mouere tradit philosophus, superest Cinclus. In Gazæ translatione additur etiam Albicula. Cæterùm in Græco textu nihil est, quod voci Albiculæ respondeat. 10

SYNONYMA. ÆQVIVOCA.

Κιγκλος paroxytonum apud plerosq; legitur, quidam tamen Κιγκλὸς oxytonũ scribunt, quod minus placet. Κιγκλὶς eadẽ auis esse videtur: aliqui tamen syngẽ interpretantur, nonnulli etiam Σεισοπυγίδα, idest, Motacillam, sed vtrumque perperã. Κιγκλὶς præterà ianua est biforis, vel biualua, teste Varino. Κιγκλης apud eundem, & Suidã 20 legitur pro aue quadam marina eadem cum Cinclo nimirum. Suidas Κιγηλος, & Κιγκαλος etiam habet, quas voces corruptas esse aliqui existimant, & præcipuè priorem. Ab hac aue dicitur κιγκλίζειν, imitari τὸν Κίγκλον, in modum τῦ Κιγκλου κινεῖν τὸν ὀσφύν, teste Hesychio etiam, qui Cinclum ὄρνεον πυκνῶς τὴν οὐρὰν κινοῦν, & inde, κιγκλίζειν dici τὸ διασείεσθαι motu quassari, & agitari. Sed idem κιγαλιζειν actiuè etiam exponit σαλεύει μοχλεύει, agitat, concutit, motat. Reperitur certè & passiuum κιγκλίζεσθαι pro motu succuti, crebroq; motu agitari. Huius verbale est κιγκλισμός, quo non semel vtitur Hippocrates. Significat autem crebram, & leuem agitationem. Βυκολίνη ab Hesychio, & Varino etiam Cinclus vertitur. Apparet autem, inquit Ornithologus, nomen hoc à buccolijs, idest, armentis factum, quòd hæ aues pecora ferè sequantur. Nam & apud nos genus Motacillarum vnum esse audio, quod 30 à bobus Rinder Schysser appelletur. Hæc ille.

FORMA. DESCRIPTIO.

NOTAS hasce Cinclo philosophus tribuit, *Lacus, inquit, & fluuios petit. Apud mare etiam vitam traducit, Minor Trynga est: æquiparatur Turdo. Cauda illi motitat, Lasusque est, & incontinens parte sui posteriore.* Nunquid verò auicula hæc, quam pro Cinclo sum exhibiturus, apud mare etiam degat, vt verisimile est, cùm multæ aliæ aues, quæ fluuiatiles, lacustresve sunt, mare etiam petant, & è contra, necdũ didici. Reliqua verò, quæ Aristoteles de Cinclo scripsit, ei prorsus conueniunt. Magnitudine Motacillam aliquantò superat. 40 Color totius ferè corporis inter fuscum, & cinereũ ambigit: sed alarũ pennæ maiores subnigricant: venter: & femora albicant. Rostrum nigrũ, tenue, & longiusculum. Crura quoque nigra, sed breui exilia sunt. Pedes etiã nigri. Huic congenerem existimo, cuius secundo loco icon datur: nam & coloribus, & totius corporis specie, & partium constitutione ei omnino respondet, sed magnitudine cedit: quare Cinclum minorem appellare libuit. Neutri harum auicularum aucupes nostri peculiare nomen fecere, Giarolo, & Giaroncello communi vocabulo appellantes. Ex eodem quoque genere fortasse fuerit, quam tertio loco expressam damus nam & eiusdem est coloribus, nisi quod caudam habet albã, & lineis nigris transuersim secantibus ornatam, & eandẽ quoque prefert corporis speciem, & conformationẽ. Rostro etiam differt Illæ enim ferè æquale habent; hæc qua capiti iungitur, crassiusculũ, & sensim de inde magis, magisque attenuatũ. Cruribus præterea differre videtur; nã aliquantò longiora, & crassiora obtinuit. Magnitudine autem illis respondet, quam pro Dinclo maior dedimus. Nomen quoque commune habet, & Giarolo ab aucupibus nuncupatur. Superiùs, & Bellonij & aliorũ de Cinclo sententias recitauimus. Ornithologus pro eo aliam auem depingit, describitque his verbis: Nostra, cuius iconem damus rostro recto, nigro, & longiusculo est, ventre albo, pectore cinereo, cauda breui, ita vt eandẽ alarũ longitudo sit: alis dorsoq; fusca; cruribus ex ruffo ferè luteis, vt pictura repræsentat. Ipsam enim auem non memini videre. Hæc Ornithologus, addita hac figura. Alibi, vt iam annotaui, Bel- 50

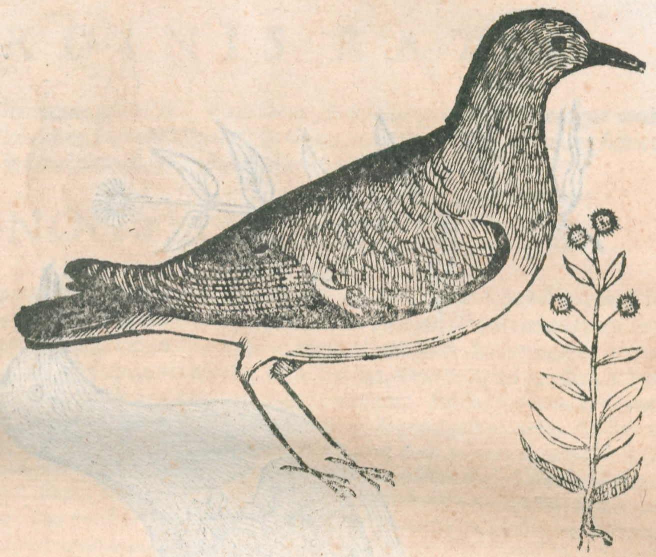
Cincli descriptio.
Magnitudo.
Color.
Rostrum.
Crura.
Pedes.
Cinclus minor.

Cincli Ornithologi descriptio.
Rostrum.
Color.

Ciclus alter cum Conyza media.

Cinclus minor cum Coniza minore.

Cinclus tertius.

Cinclus Turneri cum Alſine aquatica.

Cinclus quartus, Gallinago minima Bellonij.

ui, Bellonio aſſentiens, ſecundam Gallinaginis minoris ſpeciē, quæ autre Beccaſſine Gallis dicitur, *Cinclum Ariſtotelis eſſe putat. Idem Gallinaginum minimū genus*, Bellonio Beccaſſine la plus petite dictum, Cinclum minorem appellat. Tertia, inquit Bellonius, Gallinaginis minoris ſpecies primo generi magis, quam ſecundo ſimilis eſt. Roſtrum enim ſicut Scolopax maior, craſſiuſculum habet, & in extremo maculatū. Dorſum Sturno ſimile. Aliquibus Deux pour vn appellatur. Duæ etenim huius generis precio vnius maioris væneūt. Nomen ei obſcœnum eſt, Foutons nimirum, quod caudam prę cæteris auibus ſubinde agitet. Carnis ſuauitate ſnperiori nihil cedit, eodemq; modo in cibum paratur. Hæc Bellonius, nullam aut huius, aut ſecundæ Gallinaginis minoris iconem exhibens. Illud hic prætermittere nolui, ceu ad *Cincli deſcriptionem attinens Suidam nempe ſcribere. Cinclum auē eſſe gracilem*, & nullo fermè corpore: quoniā huiuſmodi ſunt aues à nobis deſcriptæ. Adde item & alios eſſe præter Ariſtotelem, qui caudam mouere aiunt. Sed antiquiſſimi tantùm Autocratis feſtiua hæc verba aſcribam, qui in Tympaniſtis ſic ait: Οἷα παίζουσι φίλαι παρθένοι

Gallinaginis minimæ deſcriptio.

Deux pour vn cur dicta.

Foutons.

Caro.

θεινοι αὐλῶν κοραι κοῦφα πηδῶσαι κόμας, καὶ ἀνακρούουσαι χειρόιν, Ἐφεσίαν, παρ' Ἄρτεμιν, καὶ καλλίς ὤν καὶ τοῖν ἰχίοιν τὸ μὲν κατῶ τὸ δὲ αὖ εἰς ἄνω ἐξαίρουσαι, οἷα Κίγκλος, i. *Vt grata ad tibias puellæ ſaltitant leuiter, comaſque iactitant, manus mouent Dianæ in feſto, natibuſq; motitant ſurſum, deorſum ſeſe ita, vt Cinclus ſalit.* Volaterranus, vt hoc etiam obiter annotemus, falsò & ſine authore Cinclum auiculam palmipedem eſſe ſcribit, & ceu memoria lapſus Plinio quædam de eo attribuit, quæ Ariſtotelis ſunt.

LOCVS. INGENIVM. MORES. 10

LACVS, inquit Ariſtoteles, *& fluuios petunt Iunco, Cinclus, & Trynga*; alibi Cinclum apud mare quoq; degere ait. Apud homines viuere non dedignatur: nam captum omnium maximè miteſcere tradit philoſophus. Eſt verò etiam aſtutus, vt idem aſſerit, & captu difficilis.

NIDVS. PROVERBIA.

20

Cincli qui dicantur. AELIANVS, & Suidas tradunt, Cinclum, quod poſteriore ſui parte debilis ſit, ſuapte natura: & per ſe non poſſe nidum conſtruere, ſed in alienis parere, ideoque bonorum inopes (qualem Catullus deſcribit Furium, cui neque villa erat, neq; domus, neque arca: quod genus hominum Græci ἀοίκους vocant, ideſt, expertes pecuniarum) *Mendicior. Leberide atq; Cincalo.* ruſticorum prouerbio Cinclos appellari Suidas quoq; ſcribit. Cinclum auem eſſe maritimam, gracilem, nulloque ferè corpore, cui peculiare ſit clunium pennas ſubinde mouere. Eam prouerbio feciſſe locum, quo Menander ſit vſus in Thaide:

Πτωχοτέρος εἰ λεβηρίδος Κιγκάλυ, ideſt:

Mendicior Leberide, atque Cincalo.

Videtur autem, vt ait Ornithologus, alpha inſertum carminis implendi gratia. 30

VSVS IN CIBIS.

IN Cotyis Thracum regis conuiuio apud Athenæum nominantur Cygni, Grues, Κίγκλοι vbi Ornithologus Κίγκλοι legendum eſſe cenſet. Sed id conceditur, Cinclos etiam apud veteres aliquo in precio fuiſſe fateri oportet.

DE CERCIONE AVE INDICA. Cap. LVII. 40

Deſcriptio. Magnitudo Color. HISCE poſtremùm auibus caudam motitantibus Cercionem auem Indicam adijcere libuit, quod hæc etiam id faciat. Meminit Ælianus hic verbis: In India auis ad Sturni magnitudinem accedens, varijs coloribus picta naſcitur, quæ & humanam vocem effingit, & Pſittacis vocalior, & maiore eſt do-*Etymum.* cilitate, ac ingenio: non tamen humanum victum æquo animo ſuſtinet, ſed libertatis deſiderio famem potiùs, quàm ſeruitutem delicijs ciborum refertam amplectitur. Vrbes, quas Alexander in India excitauit, & Macedonibus incolendas dedit: vt Bucephala cum adiacente agro, & Cyropolis, aliæque ideo Cercionem appellant, quòd ſimiliter caudam, atque Cinclus mouet. Hæc ille. Græcè Κερκίων ſcribitur per iota acuta in penultima. Κερκυων verò cùm Ypſilon in penultima oxytonum nomen viri eſt. 50

DE

Gallinula terrestris.

DE GALLINVLA TERRESTRI. Cap. LVIII.

50

QVANQVAM Ornithologus suam Phęopodem, maiore, & minorem item Anglorum Ralam terrestribus annumeret Gallinulis: Voluimus tamen nos hac in parte ab illo dissentire, quòd & ipsæ prope aquas versentur, & reuera quæ terrestres dici queant, nullas habeo, nisi hanc, cuius nunc imago exprimitur, quę nihilominus & ipsa toto corporis habitu aquaticis simillima est, vnicum si rostrum demas Græcum, aut Latinum nomen cùm non habere Ornithologus, poterit, inquit, Trochilus terrestris dici (nam alij sunt aquatici è Gallinarum similiter genere) cùm & genus commune sit, & in cursu celeritas, vnde nomen à Græcis factum: quanquam & minimam auiculam Regulum aliqui Trochilum appellant. Hæc quidem auis celerrimè per frutices currit, & aliquando ad latus salit: malè volat, &

 ægerrimè

ęgerrimè ſe in aerem attollit. Sic ille. Et in epitome rurſus: Trochilum terreſtrẽ, vel Ralũ terrenum ad differentiam eius, quæ circa aquas victitat, nominat, putatq; nominis amphibologia, ſcilicet falſus, eam eſſe, quæ circa Bononiã Corriera (de qua nos ſuo loco dicitur) atque addit denique alium eſſe Ralum terrenum Bellonio. Circa Verbanum lacum Polle nonnulli dicũt, quaſi pullam, aut Gallinam, ſed nomine nimis generali. A Germanis aucupibus, teſte eodẽ Eggenſchar, Heggeſchar, & Hegeſar dicitur, quòd turmatim iuxta ſepes decurrant, vbi poſt ſęniſecia deprehendũtur. Heggam, vel Hagam Germanis ſepem vocari ait, Scharam verò gregem, vel turmam: aut fortè quoniam circa ſepes terrã fodiant. Verbum enim Scharren, inquit, nobis ſignificat pedibus fodere, vt Gallinæ ſolent: quod tamẽ an hæ aues faciãt, certum mihi non eſt. Sunt qui periphraſticè nominent, ein grosz Vvaſſer hunle, hoc eſt, Gallinulam aquaticam magnã. Angli Ray. Hanc autem ipſe quàm breuiſſimè deſcribit. Corpore breui, & craſſo eſt, & reliqua ſpecies, ſicut hic pingitur. Vix vlli auiũ digiti pro ſua magnitudine longiores. Poſtremus etiam ad anteriores circiter dimidiam longitudinem obtinet. Colores nõ ſatis memini. Poto tamen crura ſubuiridia eſſe: in dorſo & alis colorem è ſubruffo fuſcum. A Falconibus, & Accipitribus capitur, qui propter coloris obſcuritatem difficilius hanc auem, quã Coturnicem eminus viſu deprehendunt. Vox eius, vt aiunt, aſpera, ger, ger, ger, inſtar ſerpentium quodammodo. Itaq; capi etiam ab aucupibus nomen eius imitantibus, dum cultrum per aridum lignum deducit. Sunt qui dicunt captã, vocem inſtar Sciuri emittere. Angli, vt audio, ceu lautiſſimam auem inter ſegetes capiunt, varijs poſitis inſidijs.

Ralus terrenus. Corriera. Polle. Eggẽſchar. Heggeſchar. Ray. Digiti. Color. Vox.

DE GALLINVLA ALIA Chloropode Fulicæ ſimili ex Bellonio. Cap. LIX.

NECESSARIO planè Gallinulam aquaticam (la Poulette d'aeu) à Fulica, & Fulica maiori (de la Poule, & Macroule) ſeparauimus: quoniam aquæ nõ innatat, nec palmipes eſt Pullettæ autem aquaticæ, ſiue Gallinulę nomen à ſimilitudine cum iam dicta impoſitũ eſt, etſi multò minor ſit, maior tamen Ralla, adeo vt de vtraque hac particeps eſſe videatur. Aucupes quibus oſtendimus, cùm Fulicæ ſimilem eſſe cernerent, magnitudine tantũ differre aiebant, hancque ad perfectam nedum ætatem perueniſſe. Vnde nos diligentiùs peculiares aliquas notas diſcriminãtes inueſtigauimus In quibus ea pręcipuè ferè eſt, quòd hæc Gallinula pedibus ſit viridibus, & non abſimilibus Botauri, neque etiam ita planis, nec denique lata membrana coniunctis, vt in Fulica. Cauda etiam Gallinulæ longior eſt. Macula frontis item minor. Colore Rallo ſimilis quidẽ, ſed ad Fulicæ colorẽ tendit: quare ex primo aſpectu Rallum eſſe putabam, ſed cùm diligentius inſpicerem, animaduerti, palpebras oculorum candidas eſſe, quod Rallo non conuenit, ſed neque Fulicæ. Caudæ binæ pennæ albæ ſunt, vtrinq; nempe vna. Sub pectore nonnihil ad cyaneum, ſiue cæruleũ vergit. Dorſũ colore eſt caſtaneæ inceſo. Alæ item alijs nigriores ſunt, & alarũ plicas albas habent, & aliam inſuper albam lineam in minori ala, quam primæ plumæ eius per calami longitudinem conſtituunt. Idem cibus reperitur in eius ventriculo, qui in Rallo & Fulica. Os ſterni & iſchion, ſiue os coxendicis ab alijs auibus habet diuerſa, etiam à Fulica. Caro Gallinulæ coctu facilis, ac tenera eſt, oſſa fractu facilia, ingluuies ampla, iecur quoq; fragile, cæterùm inteſtina, & reliquæ partes internæ vt in Fulica. Aſſa eiuſdem cum Fulica ſaporis eſt. Nidificat, & pullos alit, & educat, vt Rallus.

Poulette d'aeu. Pedes. Color. Cauda. Victus. Caro. Vbi nidificet.

Fulicæ alia ſpecies Bellonij cum raphano aquatico.

DE ALCYONE. Cap. LX.

ORDINIS RATIO.

40 ALCYONEM decantatiſſimam, & celeberrimam auiculam hucuſq; diſtulimus; quòd præcedentium auium inter ſe nexus prius de ipſa agere non permiſerit: licet Alioqui multis ex iam deſcriptis & nobilior, & celebrior exiſtat. Quare ne ſibi à nobis inferri iniuriam lamentabili, & ſuauiſſimo ſuo cantu ampliùs conqueratur, ipſius hiſtoriam, ab æquiuocis more noſtro incipientes, aggrediamur.

ÆQVIVOCA.

ALCYON præter auem, de qua in præſentiarum ſermo inſtituitur, noſtra quoque tempeſtate in Atho Græciæ monte, ſi Bellonio credimus, lynx dicitur, quæ Torquilla eſt, & de qua in prima parte Ornithologiæ noſtræ egimus. *Lynx.* 50 Alcyon quoq; ſiue Alcyone, nomen proprium eſt, quod pluribus mulieribus fuit attributum, vt fuſiùs ſuo loco dicetur: licet Seruio Alcyone de muliere, Alcyon verò de aue dicatur. *Cùm de muliere*, inquit, *dicimus, hæc Alcyone facit, cùm de auibus hic, & hæc Alcyon.* Idem quoque ſentire videtur Cælius, & alij, cùm alioqui ſecus oſtendunt doctiſſimorum virorum authoritates, & præſertim a Ouidij in eo loco. *a Metam. 11.*

Incubat Alcyone pendentibus æquore nidis.

Hoc quoque nomine dicta fuerant nonnulla poetarum, & aliorum eruditorum monumenta, vt diſtinctiùs alibi dicetur, vbi etiã oppidi, & montis nomen fuiſſe patebit. Alcedo quoque (nam ſic etiam dicitur hæc auis) nomen eſt loci apud Daretẽ Phrygium: vnde Thoas

classem Græcis aduexerat: licet Calidonia legendũ haud dubiè censeat Ortelius, qui insuper addit, codicem eius membranaceum Caledone habere. Nec illud prætereundum est, Κιριλὸν per iota in prima apud Hesychium piscem esse quendam, & genus auis (quæ eadem cum Alcyone fuerit) Apud Varinum Κίρὀῤῥυλος per rhò duplicatũ: legitur quod minus placet, inquit Ornithologus, quanuis apud Hesychium quoque sic scribi ordo literarũ postularet. Κῆρις apud eundem, & Varinum auis est, Accipiter, vel Alcyon.

SYNONYMA.

Cheren.

CHEREN, vt refert Albertus, secundum Auicēnam Alcyonem significat. Apud Græcos verò, & Latinos variè scribitur huius auis nomen: alij enim codices Α᾽λκυον cum tenui spiritu habent, alij cum crasso, vnde & Latinorum alij scribunt Alcyon, alij Halcyon, Eustathius nō recipere flatilem in prima verbum Alcyonis scribit, referente Cælio, etiam canone subiecto, quoniam α ante l si sequatur κ flatilem non admittat. Idem confirmare videtur Io. Iouianus Pontanus, a vbi inquit: *Alcyon pro aue Græci non aspirant; licet fiat ab eo, quod est ἅλς. Illi enim, vt grammaticis placet, nunquam aspirant a ante l sequente cappa.* Chœrebosci grammatici, qui Græcè de aspirandis vocabulis scripsit, verba hæc sunt: *Alcyon verò etsi ab eo, quod est ἅλς aeriuatur, tamen quia sequitur cappa, tenuatur; & similiter præteritum ἀλτο licet fiat à verbo ἅλλομαι. Nam a ante l, sequente consonante semper tenuatur, nisi fortasse statim sequatur liquida.* Nihilominus, inquit Pontanus, apud Theocritum est videre Græcos veteres huic nomini aspirasse: at licet ipse viderim in vetustissimis codicibus nostris, huic nomini aspirationem esse prænotatam, hodie tamen aspirat nemo, & similiter dictionibus Alcedo Alcedonia. Hæc ille. Cæterùm refragatur Io. Tortellius, suam opinionem Theocriti authoritate iam ab ipsomet Pontano adducta confirmans. *Halcyonem*, inquit, *cum aspiratione scribendum, ex Theocrito apparet* : Χ᾽ἁλκυόνες ςορεσεῦντι τὰ κύματα. *Nam si non aspiraretur, non opus fuisset cappa, idest, primam literam coniunctionis* καὶ *in* χ *densam mutari.* Pro Tortellio etiam faciunt veteres quidam Latini, vt Varro in opere de lingua Latina, & Seruius, qui in primum Georgicorum Virgilij huius auis nomini, ab initio aspirant, tum ex recentioribus eruditi quidã, vt videre erit in toto historiæ processu: nam quoties aliquid ex aliquo dicemus, nomen auis ita scribemus, prout illi scripsere, vel cum aspiratione, vel sine; cum interim si quis etymum consideret, omnino aspirari debere constet. Dicitur enim παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν, quòd in mari pariat, vt Scholiastes Theocriti, & Varinus scribunt: licet Isidorus, & author de natura rerum longè aliam, sed ridiculam, etymologiam referant, dum aiunt: Alcyonē pelagi volucrem dictam quasi alitem Oceanã; eò quòd hyeme in stagnis Oceani nidos faciat, pullosq; educet, &c. Inconcinne etiam, & ridiculè apud Auicennæ interpretē Alcyonis ceu Græcum nomen legitur in recto pro primitiuo: nam Alcyonis recti casus diminutiua tantùm voce dicitur, & paruam Alcyonem significat. Porrò non solùm Alcyon, sed etiam Alcyone dicitur tam de aue, quam de muliere, licet secus senserint Eustathius, Seruius, & alij. Ab Alcyone fit Alcyonius adiectiuum, vnde dies Alcyonij, de quibus suo loco: Latinis etiam Halcedo appellatur, vt testatur Varro, & Festus, *Alcedo*, inquiens, *dicebatur ab antiquis pro Halcyone.* Hic rursus est notandum Alcedinem non semper absque aspiratione scribi, vt voluit Pontanus: nam & Varro aspirat, vt iam patuit: quanquam ab algore dictam plerique velint. Alcedonas, inquit Hermolaus, nostri vocant, quasi Algedenas ab algore. Idem confirmat Ambrosius Calepinus, alijq; grammatici complures, nimirum, quòd frigidissimis temporibus in mari pariat. Mihi tamen longè probabilius videtur, vt quoq; existimauit Ornithologus, à Græcorum Alcyone hanc vocem dimanasse. Vt vt est cùm Alcyon, tum Alcedo marem, & fœminam, in hoc auium genere significare, à plerisq; creditur. Sunt tamen, qui marem, non Alcyonem, sed Ceycem nominare malint, quod nomen aliqui cum diphthongo scribunt, aliqui verò non. Cerylum etiam aliqui eandem auē cum Alcyone marem faciunt, vt Pausanias, Eustathius, Varrinus Antigonus, & Vuottonus: sunt, qui distinguant. Cælius quidem non distinguit, sed Alcyonas senescentes vocari Cerylos dicit, sed perperam id ex Antigono transcribit, apud quem legitur, Alcyones mares vocari Cerylos, eosdemq; in senecta à fœminis gestari. Hesychius scribit Cerylum aliquos autem masculum, & libidinosum, alios Alcyonem interpretari. Ex ijs qui distinguunt Moschus est, qui Alcyonem, & Ceryllum tanquam aues diuersas numerare videtur: b nam de Bionis interitu sic canit:

a De asp. lib. 2.

Etymum.

Alcyonis.

Alcyonius

Halcyonius

Halcedo aliquando aspiratur.

Alcedinis etymum.

Ceyx.

Berylus.

b Eidyl. 3.

Α᾽λ-

Ἀλκυόνος δ' οὐ τόσσον ἄλγεσιν ἴχετο Κήϋξ.
Οὐ δὲ τόσον γλαυκοῖς ἐνὶ κύμασι Κηρύλος ᾆδεν. ideſt.
Neque Halcyon tanto dolore deplorauit Ceycis interitum,
Nec Cerylus adeo cecinit in mare cæruleo.

Diſtinguere videtur etiam Ariſtoteles *c* inquiens: *Alcyonem, & Cerilum* (Gaza Carulum vertit) *apud mare verſari*. Sed Ornithologus eum ſic ſcripſiſſe putat, non quòd aliter, quam ſexu has aues differre exiſtimaret, ſed vt nomina vulgò vſitata non omitteret: nam ſic, in eodem capite Ficedulam, & Atricapillam nominare, & alibi Erythacum, & Phœnicurum, cùm iſtas aues non ſpecie, ſed affectione aliqua differre fateatur. Ælianus alibi Cerylum, marem Alcyonem eſſe agnoſcit, alibi verò contrarium aſtruere videri poſſit: nã vbi diuerſarum auium amicitias, & diſcordias mutuas recẽſet, Alcedinem, & Cerylum inter ſe amore teneri ſcribit. Albertus Magnus in citato Ariſtotelis loco ex Auicenna pro Alcyone habet Tharaglyon, pro Cerylo Kydeloz. Niphus Carulum putat eſſe auem, quæ ruſticè apud Italos Ciurlus appelletur; ſed quæ qualiſq; illa ſit, non explicat. Petrus Bellonius Carulum Gallicè Caniard interpretatur, additq; delphinum venãtem ſequi, & piſces deuorare. Pro Caniard autem Larum, ſeu Gauiam minorem intelligens: quod non percipiens Ornithologus Caniard cum Canard, quo poſteriori nomine Anas mas Gallicè nuncupatur, cõfundit. Alibi idem Bellonius *d* credit, Ceycem auem Plinio dictam eandem eſſe cum Cerylo Ariſtotelis, & Alcyonem vocalem ſignificare. Diſtinguit enim Alcyonem in vocalem, & aphonon, vt poſtea dicetur. Mihi in primis eorũ arridet ſententia, quibus Κήϋξ, Κηρύλος, & Κεῖρις Alcyonem marem ſignificat. Antequam autem ad alia huius alitis ſynonyma tranſeamus, ſciendum, quod Cerylus per ypſilon in medio ſcribitur, & per lambda ſimplex in pleriſq; exemplaribus. Pauſanias pro paroxytonum facit, & lambda duplicat, vt teſtantur Euſtathius, & Varinus. Κηρύλος paroxytonum per η in prima ſyllaba Doricum eſt, vt credit Euphronius in ſcholijs in aues Ariſtophanis: per ει verò diphthongum in prima, & proparoxytonum Atticum. Sed Iſacius Tzetzes in Lycophronem, Aolium eſſe hoc ſecundo modo ſcriptum, priore verò Doricam, Atticam, & communem linguam pariter vſurpare. Didymus quidem putauit, vt ibidem refert Scholiaſtes Ariſtophanis, nomen hoc ſecundum naturam, ideſt, ex proprietate etymologiæ debere ſcribi Κείρυλος. Sunt, & alia nomina apud Græcos, quæ ad Cerylum tum ſignificatu, tum vocis figuratione accedant: Κεῖρυλος auis, inquit Heſychius, quam aliqui Κήρυν (Varinus habet Κύρυν, Ornithologus Κεῖριν legit, quia alibi apud eoſdem ſic legitur: Κεῖρις auis eſt, Accipiter, vel Alcyon) Tandem in Alcyonum genere fæmina δάμαρ dicitur, ideſt vxor, teſte Pauſania, Antigono, Caryſtio, & Vuottono, vt eſt etiam apud Lycophronem, & expoſuit interpres: quod pariter confirmat Cælius Rhodiginus *e* his verbis: In hoc autem genere fœmina nuncupatur Damar, vt eſt apud Lycophronem, & expoſuit interpres. Quanquam pro vxore capitur Damar, quaſi γαμώρ ἀπὸ τῶν γάμων. In caſu patrio Damarcos facit: nam & pullatorum ratio habenda quandoque. Sunt & alia huius auis nomina apud Græcos, & Latinos. Theodorus Gaza teſtatur, à multis dici auem Poſſideonis, ideſt, Decembriam, quòd pariat menſe Poſſideone, hoc eſt, Decembri. Baptiſta Mantuanus aues Ceycis periphraſticè vocat:

Producit Ceycis aues vbi frigida bruma.

Cæterùm quam auem veteres his nominibus intellexerint, res eſt admodum controuerſa, alijs alias aues pro Alcyone oſtendentibus, & multis multa confundentibus. Auicennæ interpres Alcyonem cum Coruo implicare videtur: nam vbi apud Ariſtotelem Alcyon legitur, Auicennæ tranſlatio habet Alcorab, ideſt, Coruum. Auicennam verò ibi de Alcyone loqui hinc patet, quòd per hyemem quatuordecim diebus nido, & excludendis ouis operã dare ſcribat, quod ad Alcyonem ſpectat, non ad Coruum. In eundem errorem impegit Albertus, cum ſcribat: Alcyonem auem eſſe nigram, non admodum magnam, hancq; fortè vocari ab Auicenna Coruum marinum. Hic tamen in hoc etiam peccat, quòd nigram Alcyonem eſſe autumat, cùm aliàs id ſcribat nemo. Item in eodem capite velut anceps, *Alcyon*, inquit, *eſt eadem cum Alcorab marino, & ſecundum Ouidium, & Homerum auis eſt Diomedis, rarò apparens*. Nos de aue Diomedea iam egimus. Idem alibi Ariſtotelis verba recitans cum Cinnamomo aue eam confundit. Et alio in loco, cùm Alcyonis ſcripſiſſet hiſtoriam ex Ariſtotele, vel Auicenna, quæ Alcyonis ſunt propria, alij volucri aſcribit; nam ſubiũgit. *Alia autem auis eſt, quæ vocatur Græcè Sauorath, quæ eſt Picus marinus, & agreſtis, maior aliquantulum Paſſere, &c.* Nam hæc, & quæ ſequũtur omnia non minus, quam quæ priùs de Alcyone expreſsè ſcripſerat, Alcyoni ſoli conueniunt, & eadem fermè repetuntur. Quare meritò à Nipho accuſatur, quod Alcyonem non agnouerit, eamq; cum Coruo marino, & alijs auibus confu-

c Hiſt. lib 8. cap. 3.
Tharaglyõ
Kydeloz.
Ciurlus.
Caniard.
Canard.
d De auib. li. 4. c. 25.
Κεῖρις.
Damar.
e Lect. antiq. lib. 4. cap. 11.
De menſib. Atticis.
Auis Poſsideonis.
Aues Ceycis.
Auicennæ interpretis error.
Alberti lapſus.
Sauorath.

Ispida. confuderit. Cæteri ferè recentiores Alcyonem, Ispidam vulgò vocatam existimant, atque idem etiam priùs credebat Ornithologus: sed post sententiam mutauit, etsi id apertè fateri non audeat. Quare eius verba ascribam. Fui ego aliquando in ea opinione, vt auem, quæ à barbaris Ispida nominatur, Alcyonem esse conijcerem. Quam sententiam meam doctissimus vir Anglus tunc approbatam, in suo de auibus libro publicauit, & illum nuper sequutus Georgius Agricola, alijq; idem tradiderunt, sed cum distinctione, ac si hæc auis fluuiatilis esset, non autem marina: cum veteres huius differentiæ non meminerint. Nam Aristoteles scribit, Alcyonem auem marinam fluuios etiam subire; non autem diuersam fluuiatilem à marina esse. Verùm hæc scribo, non vt coniecturam, cuius author ipse fui, refutem, neque vt viris longè doctissimis aduersari: sed vt diligentiùs inquirendi occasionem harum rerum studiosis excitem. Hæc ille. Qui ne palinodiam, vt aiunt, canere videatur. Ispidam pleraq; cum Alcyone paria facere, vel omnino speciem quandam Alcyonis esse, si quis contenderit, se hoc illi concessurum pollicetur: cùm tamen paulò inferius optimis argumentis asserat, veram Alcyonem paucissimis, præsertim mediterraneis notam esse: idq; mirùm non esse, quoniam, vt Aristoteles Stesichoro scribit, *omnium rarissimum sit vidisse Alcyonem, & ferè circa Vergiliarum occasum brumamq; appareat; & vbi primùm per portum non plus, quàm nauem circumuolaret, statim abeat, & nusquam præterea videatur.* Et reuera Chærephon in dialogo, qui Alcyon inscribitur, Alcyonis cantum, tanquam inauditum sibi hactenus, & peregrinæ auis, miratur. Quod etiam diligentiùs examinans idem Ornithologus in epitome vltimum edita, Bellonio penitus refragatur, quòd Ispidem speciē alterā Alcionis faciat. Bellonius, inquit, Alcyonem duplicem facit: vnam Ispidam nostram, quam aphonon, tanquam ex Aristotele, id est, mutam, non simpliciter, sed comparatione alterius, vel maiorem, cognominat, (cuius & species, & natura ferè ad Meropen accedit, vt in Merope diximus) pedibus etiam similiter breuibus, quare in terra non insistit. Alteram verò minorem, & vocalem nominat, quæ in locis palustribus omnium suauissimè cantillet: vnde à quibusdam Rossignol de riuier appelletur, id est, Luscinia fluuiorum. Quoniam & suauissimo cantu, eoq; dies, ac noctes perpetuò audientes oblectet. Scandit per arundines ita, vt Picus per arbores, quamuis digitos pedum non vt Pici, sed vt Merula, & pleræque aues habeat. Colore, & cauda Tyngem refert, magnitudine auem Proyerum à Gallis dictam (Miliariam latinè vocat Bellonius, & Alauda crista maiorem facit) Rostrum ei quodammodo ad Picæ Græcæ (id est, Lanij nostri rostrū accedit Videtur esse cristata, quoniam capiti eius plumæ longiusculæ sunt Crura, & pedes mediocri longitudine, colore cinereo. Hanc, inquit, Galli vocant Rousserole, nimirum à colore ruffo, vel infumato: alij Roucherole, quoniam interdiù in carectis degat: vbi etiam nidificat ex paruis arundinum stipulis. Oua vt plurimùm quinque, aut sex parit. Hyeme non recedit. Hæc Bellonius. Mihi quidem inter duas has aues cognatio nulla esse videtur, & neutrius historia congruere cum Alcyone veterum, multo minus autē posterioris. Hæc Ornithologus. Neque ergo sane Ispidam, aut autem Gallis Rousserole, & Roucherole dictam veterum Alcyonem esse existimo: quapropter ipsarum tanquā diuersarum volucrum, fusiùs separatim historiam subnectam. Sed iam reliquorum doctorum virorum de Alcyone sententias in medium adducamus, Cælius Calcagninus *f* auem, quæ à nautico vulgò (in Italia) hodie Hirundo marina dicatur, Alcyonem esse putat. Passere, inquit, haud multò ampliorem esse colore tum cæruleo, tum viridi, tum etiam leuiter purpureo, eoq; non particulariter ita distincto, sed ex indiscreto variè toto corpore; & alis, & collo refulgentem, rostro subuiridi, & longo, & gracili, querula admodum voce peruolantem maria, & in præruptis scopulorum nidificantem; præterea pisces ei in cibo esse. Et cùm huic aui refragentur, quæ de Alcyone scripsit Plinius, huius contextum mēdis scatere contendit. Illud animaduertendum, inquit, vel Plinium Aristotelis verba non transtulisse ad fidem, vel quod credo libentiùs, nos parum castigatum habere codicem: apud quem pro viridibus pennis candidas, pro rostro collum legimus. Et paulò inferiùs, sic apud Plinium legendum conijcit: *Ipsa auis amplior Passere, colore cyaneo ex parte maiore tantùm, nō purpureis, & pallidis admixtis pennis tam in alis, quàm etiā in collo, rostro gracili, & procero.* Nam Plinium, inquit, ea, quæ tam perspicuè scripta sunt apud Aristotelē, vel ignorasse, vel per incuriam prætermisisse, mihi non sit verisimile. Hæc ille, qui quam aciem intelligat, nō sat scio. Neque enim talem vnquam vidi, neque apud aliquem authorem sic descriptam me legisse recordor. Tres namque tantùm volucres noui, quæ Hirundinis marinæ nomine appellari consueuerūt, nēpe, quam Meropi cōgenerē fecimus, Germanis vulgò Seesvvalm; Gauiæ speciem quandam, & eam Ornithologo incognitam, quam aucupes nostri Hirundinem marinam nuncupant, à nobis in secunda parte Ornithologiæ nostræ, capite de Hirundine

Marginal notes:
Alcyon per perā distinguitur in fluuiatilē, & marinam.
Alcyon paucissimis cognita, & cur.
Ispidam Alcyonem aphonon vocat Bellonius.
Rossignol de riuier.
Rousserole, & Roucherole.
f Epist. li. 2
Hirūdo marina, & eius descriptio.
Plinius correctus.

dine marina descriptam. Quarum nulli descriptionem à Cælio allatam verè competere dicas. Quare super hac aue iudicium meum cohibeo: Christophorus Encelius g Alcyonem ab Ispida quidem diuersam facit, sed vtranque interim Germanicè Eissuogel dici scribit: propriè tamen id nominis Alcyoni cõuenire, impropriè verò Vuasser Hunlein appellari. Verùm hãc auem nõ describit, in libris de piscibus, & volucribus se se naturam eius, & formam explicaturum pollicitus, diligentissimè. Sig. Gelenius Alcyonem auem in mari eiusdem generis esse putat, cum ea, quæ circa aquas dulces moratur, vulgò apud Germanos Gyfyts dicta, nimirum Vanelus. Ego nullam adductarum auium veram Alcyonem esse existimo, sed auem esse puto, quæ nostris tẽporibus incognita sit, nam & Aristotelis sæculo, vt ipsemet testatur, eam videre rarissimum erat, & quæ vbi naues semel circumuolarit, statim abeat, & nemini se diligenter intuendi copiam faciat. Quare nunquid auis illa, quã tanquam veram Alcyonem in Græcia hodie agnosci tradunt Ornithologus, & Robertus Constantinus, vulgari nomine φασίδυνις nuncupata, cùm præter nomen, nihil aliud habeam, quod de ea iudicem, alijs de illa iudicium relinquo.

g *De re met. l. 2. c. 43.* *Eissuogel.*

Gyfyts.

GENERA. DIFFERENTIÆ

ARISTOTELES vbi scribit, *aues quasdam degere circa fluuios, & lacus, alias circa mare*, ex parydris, & iuxta aquas dulces degentibus præter cæteras numerat etiam τὸ τῶν Ἀηδόνων γένος, Gaza, & Niphus vertunt Alcedonum, cùm Græci Luscinias Ἀηδόνας vocent, quæ cum aquas non petant, & vox ideo corrupta videatur, coniecerunt illi, legendum Ἀλκυόνων. Rursus cùm statim Aristoteles addat, genus harum auium, quas voce illa corrupta designat, quæcunque autem illæ sint, duplex esse, vocale vnum arũdinibus insidens; alterum multum ampliore corpore, dorso verò vtrumque cęruleo, hinc recentiorum plerique duo Alcyonum genere statuere, eoq; magis, quòd Plinius: *vbi reliquam Alcyonis historiam transfert, alterum earum genus scribit magnitudine distingui, & cantu.* Ornithologus cùm Aristotelis textum mendo scatere concedat, pro Ἀδόνων non Ἀλκυόνων, sed potius χελιδόνων, idest Hirundinum, legendum esse contendit: quam suam coniecturã multis confirmat argumentis. Sed quid, inquit, si legamus, χελιδόνων? idest Hirundinem? Nam & hæc vox magis ad Ἀηδόνων accedit, & aquis eas gaudere certũ: & quæ ibidẽ subijcit Aristoteles Hirundinibus (ni fallor) magis, quàm Alcyonibus conueniunt: nempe duarum eas generum esse: vnam arundinibus insidentem vocalem (alibi etiam vel iam auẽ paruam, ἐλέαν ex arundinibus paludes spectare, & voce proba esse ait) alteram mutam, & maiorem, dorsum vtriq; cęruleũ. Alcyonum sanè hoc loco nõ rectè legi etiam, quæ proximè sequũtur, Philosophi verba indicant; *Circa mare verò versantur*, inquit, *Alcyon* (Gaza de suo inserit quoq;, nimirũ ad excusãdum, quod proximè etiam Alcedines inter παρύδρους nominarit) & Carulus sic Gaza Κήρυλον reddit. Absurdum autem foret, cùm prius Alcyones nominasset inter eas, quę degunt circa dulces aquas, mox easdẽ primas nominare inter maritimas. Quanquam enim, vt diximus, fluuios quoque subeat Alcyon, primum tamen, & præcipuè maritima est, & à veteribus omnibus maritima nominatur. Kiranides eam in littoribus maris degere scribit. Suidas in voce ἠμιθάλαττα inter aues maritimas numerat his verbis: Θαλάσσια δὲ Ἀλκυὼν, Ἀηδὼν, Κήυκες, Αἴθυιαι, &c. Vbi rursus mireris, quomodo Aedon maritima sit, cùm in Aristotelis codice circa aquas dulces degentibus, vt iam dictum est, adnumeretur. Nos sanè Aristotelis locum deprauatum esse conijcimus, Suidæ falsum, imitatione librariorum. Obijciat aliquis Plinium quoque libro decimo capite tricesimosecundo, vbi & reliquam Alcyonis historia ex Aristotele transfert, hæc verba inserere. Sed forsan Plinij codex quoque corruptus fuerit. Hæc omnia Ornithologus. Bellonius, vt diximus, communem opinionem sequutus, duo Alcyonum genera facit, alterum Ispidam, alterum verò auem Rousserole, seu Roucherole. Turnerus Anglus præter duo illa genera, quæ ab Aristotele, & Plinio tradita fuisse autumat, tertium etiam adijcit, nẽpe Cornicem aquaticam apud Morpetenses vocatum, de qua sic: Præter hæc duo ab Aristot. & Plinio descripta genera, auem noui, quæ si Alcedonũ genere non sit ascribenda, sub quo genere contineatur, prorsus nescio. Sturno paulò minor est, corpore toto nigro, excepto ventre albo. Caudam habet breiusculam, rostrum Alcedone paulò breuius. Ante volatum Alcedonis more nutat, & in volatu gemit: voce Alcedonẽ ita refert, vt nisi videas, Alcedonẽ esse iurares: in ripis fluminũ non procul à mari vidi, aliàs nusquam. Pisciculis victitat, vt superiora

a *Hist. l. 8. cap. 3.*

Alcyõ præcipuè maritima est.

Cornix aquatica.

Descriptio. Locus. Victus.

ſuperiora Alcyonum genera. Hæc Turnerus. Ornithologus hanc auem apud Heluetios quoque reperiri circa Limagum fluuium ſeſe audiuiſſe ſcribit. Leuinus Apollonius *b* in Peruuia noui orbis regione inueniri volucres narrat ex Halcyonum genere, quas Alcatraces vocent, maiore numero paſſim oberrantes, marinis lupis, & carabis, piſcibuſq; inſidiari, & cadaueribus admodum delectari: quamobrem & ipſas ex frequente cadauerum eſu intolerabili fœtidæ carnis raucedine vſque adeo eſſe lethales, vt ad earum eſum neceſſitate redacti non ſecus, quàm aconito, toxicoue victi intereant. Nos de Alcatrace aue alibi egimus. Cæterò Iſpidam veram eſſe Alcyonem cùm negauerim, ſi quis tamen congenerem faciat, non contenderim.

b De re Perun. lib. 1. Alcatraces quæ aues.

10

FORMA. DESCRIPTIO.

ALCYONEM itaque cùm noſtris temporibus incognitam ſtatuerimus, non erit, quod in ipſa deſcribenda elaboremus, attamen, ne ab inſtituto noſtro diſcedamus, ea, quæ de eius forma à veteribus tradita ſunt; hìc ad fidem recitabimus. *Alcedo*, inquit Philoſophus, *a non multò amplior Paſſere eſt. Colore tum cæruleo, tum viridi, tum leuiter purpureo inſignis; videlicet, non particulatim colore ita diſtincta, ſed ex indiſcreto variè refulgens corpore toto, & alis, & collo; roſtrum ſubuiride, longum, & tenue; talis ſpecies eius eſt.* Plinius, cùm aliàs ex Ariſtotele *b* mutuatum appareat, paulò aliter. *Ipſas auis*, inquit, *paulò amplior Paſſere, colore cyaneo ex parte maiore, tantùm purpureis, & candidis admixtis pennis.* Cùm itaque Plinius hæc ex Philoſopho tranſcribat, contendunt plerique corruptum haberi eius contextum. Inter quos Cælius Calcagninus eſt, cuius hac de re verba ſuperiùs fuere recitata. Contrà nonnulli Plinium Philoſophi mentem fuiſſe aſſecutum negant, vt Ornithologus, qui etiam miratur Cælium, quod Plinium ab hac calumnia tentet vindicare, conijcitq; Alcyonem colorem pro diuerſa ad lucem, aut ſolem conuerſione variare, & iridis colores quodammodo imitari: nec aliter ac ſerici quoddam genus, quod ab huiuſmodi colorum variatione nomen meruit. Similem, inquit, colorem in Vanello aue, & Coruo ſyluatico obſeruaui, & alijs quibuſdam. Item cùm in epigrammatis ξουθαὶ, ideſt, fuluæ cognominentur à colore, poetas ait, non rarò colorum nominibus impropriè vti. Conuenientiùs itaq; ποικίλα dicitur Simonidi apud Ariſtotelem, ideſt, vt Gaza vertit, varia, & picta. Vnde & Kiranides Alcyonem auem valde ſpecioſam eſſe ſcribit, ſubcæruleam, vel viridem, variam colore. Quod ſupereſt, Ouidius roſtrum tenue Alcyoni tribuit ait:

a li. 9. Hiſt. cap. 14.

Deſcriptio ex Ariſt.

b lib. 10. cap. 31.

20

30

Plenumq; querelæ
Ora cedere ſonum tenui crepitantia roſtro.

LOCVS. VICTVS.

40

QVANQVAM ex ſuperioribus apertiſſimè conſtet, Alcyonem eſſe auem marinam, id tamen ex adducendis aliorum authorum verbis magis manifeſtum euadet. Præter Ariſtotelem enim, & *a* Suidam, alioſq; quorum verba iam antè recitaui, alij multi idem confirmant: Ac in primis Oppianus, qui maris adeo amantē eſſe tradit, vt prope fluctus ipſos nidificet, pectuſq; aquis aſpergat, cauda in terra ſicca impoſita. Athenæus non tantùm maris amicam auem facere videtur, ſed piſciuoram eſſe etiam innuit: nam ex *b* Clearcho, piſcem adonidem, ſiue exocœtum in littus aliquando vnà cum fluctu extra aquam ſe recipere ſcribit, atque inibi ſuper ſaxis quieſcere & ſi vigilet, aues παρευδίσαι cauere, ne ab eis deuoretur. Sic autem vocat τὰς ἐν ταῖς εὐδίαις παρὰ το ξηρὸν νεμομένας, hoc eſt, aues illas, quæ ſereno & tranquillo cælo iuxta littus paſcuntur, vt Cerylum, Trochilum, & Creci ſimilem Elorium: & ante illum, Theocritus, Alcyones dixit, à glaucis Neræidibus inter aues quæcunque è mari victitant, maximè diligi.

a In Ixen.

b Dipnos. lib. 8.

50

c Idyll. 7.

Ἀλκυόνες γλαυκαῖς νηρηΐσι ταί τε μάλιστα
Ὀρνίθων ἐφιλάθεν ὅσαις τέ μερ ἐξ ἁλὸς ἄγρα, ideſt.

Halcyones, quæ à graucis Neræidibus maximè
Inter aues diliguntur, quæcunque è mari victitant.

Et Ariſtophanes.

Αλ-

Α᾿λκυόνες; αἱ παρ᾿ ἀεννάοις θαλάττης
Κύμασι στωμύλλετε τέγγουσαι νεοτερῆς πτερῶν

Ραρίσι χροα δρόσιζο μεναι.i. *Alcyones, quæ apud perpetuos maris fluctus cantatis madefacientes humidis pennarum aspersionibus corpus irrorate.* Et sic *a* Vergilius dilectas Thetidi vocat, alibi de eis canit.

a Geor. l. 3.

Littoraq; Alcyonem resonant, & Acanthida dumi.

Necnon Pacuuius; *Alcyonis ritu littus peruolgans feror.* Cæterùm licet in primis marina auis sit, ab aquis tamen dulcibus non abstinet: nam etiam omnes subire scripsit *b* Aristoteles, & 10 ex hoc Plinius. *c* Quanquam verò istiusmodi loca colere certum est, rarissimùm tamen est eam alicubi conspicere. *Fere enim, vt inquit d Philosophus, circa Vergiliarum occasum, brumamque ipsam apparet: & vbi primùm per portum non plus, quàm nauim circumuolarit, statim abit vt nusquam præterea videatur; quomodo Stesichorum quoq; eius meminisse notum est.* Albertus exponens verba Aristotelis, *nec nisi Vergiliarum occasu.* Cùm, inquit, occasu heliaco occidunt Pleiades, hoc est, à quarto nonas Aprilis vere. *e* Plinius eadem ferè ex Aristotele repetit. *Halcyonem, inquit, videre est rarissimum, nec nisi Vergiliarum occasu, & circa Solstitia, brumamue naue aliquando circumuolata, statim in latebras abeuntem.* Et Oppianus, Iouem, inquit, Alcyones noctù pasci voluisse, & circa stagnorum, fluuiorumque maximè solitarias partes, ne hominibus molestæ essent. Denique Varinus tradit, Iouem Ceyci, & Alcyonæ eius vxori 20 iratum mutasse eos in aues, quæ singularem, & disiunctam vitam degerent. Non solùm itaque aues esse raras constat, sed & aut solas, aut binas tantùm volare: quare rectè, & apposito epitheto à Propertio desertæ appellantur.

b In Teucro.
c H. l. 8. c. 3
d l. 10. c. 3.
e Hi. l. 5. cap. 5.
Alcyones desertæ cur dicantur.

Nunc ego desertas alloquor Alcyonas.

Licet autem tam rara auis sit Alcyon, nihilominus in Themitistan noui orbis vrbe venundari tradit Fernandus Cortesius, & Christophorus Encelius *f* scribit, Alcyones in inferiori Germania haberi, imò ad ipsam Hauelam flumen; sed vereor an eæ veræ sint Alcyones. Item Scaliger innuere videtur, in mari Siculo frequentes esse hoc versu, quo maris Siculi Ciues appellat:

Alcyones vbi.
f l. 10. cap. 32.
g De metall. l. 2. c. 43.

Pictaue Siculi Alcedines maris ciues.

30 Sed is fortè eas ita appellarit, quòd in eo mari dies Alcyonides maximè appareant, vt testis est Philosophus. Atq; hæc de loco, nunc rursus de victu dicamus. Piscibus autem potissimùm victitant, teste Aristotele, & Athenæo, cuius verba supra citauimus: quos quomodo venentur docet Oppianus, scribens, Alcyones se ex alto in mare immittere, rectà nimirum vt Catarrhactes, & aliæ quædam pisciuoræ aues. Idem ex Lycophrone colligitur, à quo Κηρύλος δύπτης, idest, κολυμβος, seu vrinator dicitur.

Alcedines cur maris Siculi ciues dictæ.
Victus.
h In Cassãdra.

Τὸν δ᾿ οἷα δ᾿ ὑπτίαν Κηρύλον διαστενῆ
Α᾿ὐλῶνος οἴσει κῦμα γυμνίτην φάγρον, idest,
Illum sanè velut vrinatorem Alcyonem per angustum
Canalem auferet fluctus nudum phagrum.

40 Bernardinus Gomesius, vbi docet aues, præcipuè maritimas à salsuginosis tum locis, tum cibis non abhorrere, id in primis Alcyonum comprobat exemplo. *g Porrò,* inquit, neq; aues quas natura mortalibus aut in escam produxit, aut in aliarum aucupium cõsociauit, aut in oblectamentum non modo varijs, pulcherrimisq; exornauit coloribus, sed nostras etiã articulatas voces conari permisit, ita dulcibus assuescunt, vt à salsis omnibus abstineant. Nam earum præsertim maritimæ, & quæ in paludibus degunt, salsugine, quam non fugiunt, delectari videntur. Non enim quicquã non salsuginosum, siue terrestre illud sit, siue aqueum, ac vel aereum, propter salsuginosos loci halitus, & humores degustare, seu deuorare possunt, maximè verò Halcyones, cùm Mergi, & Gauiæ, aliæq; marinæ volucres, quæ piscibus aluntur. De quibus illud permirum est, quod cùm omnes aues cubila, & nidos sibi con- 50 struant, eosq; quàm possint, mollissimè substernant; tamen Halcyones inter alias fama est, nidos suos ex durissimis pisciũ ossibus, & acutissimis spinis fingere, ac rariùs nisi supra mare videri, atq; inter salsuginosa, & aspera maris cunabula fœtus suos fœcundissimos emittere, ac neque ob id horrescere, neque ponderosa salsugine impediri, quominus ipsæ pari cum cæteris auibus salubritate, & volatu fruantur. Hæc ille postremò quanquam alioquin frigoris sit patientissima Alcyon, tamen ait Albertus, non esse credibile, viuere posse in regione, quæ excedat latitudinem quinti climatis propter nimium frigus.

i De Sole lib. primo.
Alcyon vbi viuere non possit.

VOX.

VOX. CANTVS.

a In Ixeut.

b In Aga.

ALCEDINES, inquit a Oppianus, *à morte mariti lugubriter canunt, & desitura canere Ceyx, Ceyx, aliquoties repetunt, atque ita cessant.* Quod autem Alcyonis nomen, dum canunt, exprimere videantur, ostendit b Seneca, dum ait:

——— Licet Alcyones
Ceyca suum fluctu leuiter
Plangente sonent, cum tranquillo
Male confisæ credunt iterum
Pelago audaces, fœtusq. suos
Nido pauidæ titubante fouent. —— Et c alibi.
——— Raptu & coniux
Ceyca gemit.

c In Hercule Oet.

d De Hellis lib, 1.

Hoc pariter indicant hæc d Pontani carmina.

At misera in scopulis, soloque in littore quæstus
Alcyone ingeminat, vocesque effundit inanes
Multa querens, exosa diem, nomenque mariti
Seruat auis; Ceyca vocans, Ceyca requirens,
(Ah miserum) rapides repetens Ceyca per vndas.

Alcedinis vox qualis.

Porro non minus suauem, quàm lugubrem esse huius auis cantum plurimi scriptores meminere. In Alcyone dialogo Chærephon sic Socratem interrogat: *Quæ vox insonuit nobis ò Socrate procul à littoribus, & promontorio illo? Quam iucunda auditu? Quodnam est, inquam, vocale hoc animal? Nam muta quidem sunt, quæ in aquis degunt SOCR. Maritima quædam ales ò Charephos, cui Alcyon nomen est luctuosa admodum, & perquam flebilis, de qua vetus iam pridem hominibus fabula proditur. CH. Numquid nam Alcyon est, quod ais? Neq; ego vnquam ante hanc vocem audieram: at mihi quidem externa quæpiam contigit, lugubrem scilicet perquam verè vocem profundit animal.* Chorus quoque apud e Euripidem Alcyonem lugubriter, suauiter canere ostendit, cùm ait:

e In Iphig. act. 4.

O ales, quæ ad asperos
Maris scopulos, Halcyon,
Lachrymosa canis fata,
Carmen sapientibus non absurdum:
Siquidem perpetuo virum persequeris threno:
Tibi ego comparor
Lamentis implumis auis.
Graiorum cupida cœtus.

f In Oct.

Querula Edonis apud f Senecam ait:

Repete assuetos.
Iam tibi quæstus, atque æquoreas
Vince Halcyones &c.

g l. de eloquutione.

h Carm. l. 1.

Has autem volucres, earumque luctum omnium elegantissimè olim descripsit Sapho, teste g Demetrio Phaleræo. Antiquos imitati recentiores idem aiunt; quapropter Petrus Angelius Bargæus, vt diuinum h Iulij Camilli in pangendo carmine ingenium extolleret, eius carmina Alcyonis cantui præfert his versibus:

Nec tam cæruleis fluctibus obrutum
Iactari Zephyris Alcyone viri
Corpus, perstreperes dum mare, tristibus,
Defleuit querimonijs.
Quàm dulce Aonijs, quod penetralibus
Promptum visceribus fundis ab intimis
Carmen, Iule, suo cùm tibi Cynthius
Implet pectora numine.

i Aeglog. 1

Eleganter etiam i Iacobus Sannazarius ait:

Dulce sonant, Lycida, tua carmina: nec mihi malim
Halcyonum lamenta, aut vdo in gramine ripæ
Propter aquas dulces Cycnorum audire querelas.

Baptista

Baptista Mantuanus cantum hunc lugubrem appellat, inquiens. ——— *Mœstæ*

Halcyones lugubre dabant per littora carmen.

Et Ludouicus Ariostus.

E s'vdir l'Alcioni à la marina
De l'antico infortunio lamentarsi.

Queri enim eas fingunt poetæ ob Ceycis interitum: vt ex recitatis alibi pluribus authoribus patet.

COITVS. PARTVS. NIDVS. Incubatus.

ALCYONES mares, vbi iam senes facti sunt, in coitu extingui suprà obiter annotaui. Illud autem referunt Aristophanis Scholiastes, & Isacius Tzetzes. Auis autem non infœcunda est: nam, teste philosopho, *fœtificat toto suæ ætatis tempore, & quarto suæ ætatis mense parere incipit. Parit autem,* vt inquit idem, *circa quinq; oua.* Eadem confirmat Plinius. Cùm verò omne genus auium, pariat parte plurima vêre, *sola Halcyon,* teste a philosopho, *circa brumam parere solita est. Quamobrem* ait, *quoties bruma serena existit, dies Alcyonei appellantur, septem ante brumam, & septem à bruma, vt Simonides quoq; suo carmine tradidit. Cum per mensem hybernum Iupiter his septem molitur dies teporis. Clementiã hanc temporis nutricẽ sacrã variæ, & pictæ Alcyonis mortales dixere. Tranquillũ verò tantisper tẽpus efficitur, si ita euenerit, vt bruma Austrina Vergilijs Aquilonis fiat. Septẽ primis diebus nidũ conficere auem hanc fertur, reliquis septẽ parere, educareq́. Dies Alcyoneos fieri circa brumã non semper nostris locis cõtingit: at in Siculo mari pene sẽper id euenit.* Hæc Aristoteles: cui subscribit b Plinius his verbis: *Solstitio* (brumali) *maximè sunt insignes Halcyones. Dies earũ partus, maria* (Stephanus Aquæus fide exẽplaris sui legit, Dies earum, partusq; qui maria nauigant) *quinq; nauigant, nouere.* Et paulùm infrà: *Fœtificant bruma, qui dies Alcyonides vocantur, placido mari per eos, & nauigabili, Siculo maximè. In reliquis partibus est quidem mitius pelagus, Siculum vtiq; tractabile. Faciunt autem septem ante brumam diebus, totidemq; posteà sternitur mare Halcyonũ fœturæ, vnde nomen hi dies traxere.* Et rursus: *Circa brumam plerisq; bis septem diebus Halcyonum fœturæ ventorum quiete mollius cœlum: sed & in his, & in alijs omnibus ex euentu significationum intelligi sydera debebunt, non ad dies vtiq; præfinitos expectari tempestatum vadimonia.* Eadem ferè narrat c D. Ambrosius: Alcyone, inquit, est auis maritima, quæ in littoribus fætus suos edere solet: ita vt in arenis oua deponat medio ferè hyemis: nam id temporis fouendis habet deputatum partubus, quando maximè insurgit mare, littoribusq; vehementior fluctus illiditur, quo magis repentinæ placiditatis solennitate auis huius eluceret gratia. Namq; vbi vndosum fuerit mare, positis ouis subitò mitescit, & omnes cadunt ventorum procellæ; flatusq; aurarum quiescunt, ac placidum ventis stat mare, donec oua fouet Alcyone sua. Septem dies fœtus sunt, quibus decursis educit pullos: illicò alios septem adiungit dies, quibus enutriat partus suos donec incipiant adolescere. Tantùm autem beneficium auicula hæc diuinitùs sibi datũ habet, vt hos quatuordecim nautici præsumptæ serenitatis obseruẽt, quos & Halcyonidas vocant, quibus nullos motus procellosæ tempestatis horrescant. Cæterùm de numero dierum Alcyonidum non satis inter se authores conueniunt; imò scribit d Cælius, de eo miram cooriri inter Græcos disceptationem, quinq; modò eos statuente Simonide, cui calculum adijcit Aristoteles, Samio verò Demagora septem, nouem autem Philochro, alijs deniq; etiam quatuordecim, vt septem intelligantur ante exclusum fœtum, totidemq; post. Verùm quod scribit Cælius de Aristotele, & Simonide, minimè veritatem habet. Sic quidem apud Varinum, & Eustathium legitur, sed falsò. Idem locus apud Suidam corruptus est, qui Simonidem in Pentathlis, & Aristotelem in libro de animalibus hos dies vndecim facere scribit. Nam Aristoteles ipse quatuordecim facit, & Simonides totidem, vt suprà recitaui, & rectè transtulit Plinius. Non defuerint, qui hos dies quindecim dixerunt: de qua re sic Varinus: *Iouem, dicunt, quindecim dies, velut alijs placet, quatuordecim tranquillos fecisse, vt Alcyoni iuxta littora pariendi opportunitas esset.* Aristophanis Scholiastes septem tãtum statuere videtur. e Oppianus similiter tradit, Alcyones parere septem ordine diebus, & educare fœtum. M. quoq; Varro, vt refert Aulus f Gellius, & Non. Marcellus in primo librorum, qui inscribitur hebdomades, vel de imaginibus, dies illos, quibus Alcyones nidulatur, septem esse dixit. De tempore item non omnes conueniunt. Aristoteles quidem, & Plinius, alijq; vt diximus, circa brumam fieri tradiderunt. Contrà scribit Cælius esse inter classicos, qui tradant, octauo calendas Martias esse Alcyonios dies, quibus in Atlãtico quidẽ mari summa notetur tranquillitas,

Alcyones mares senes in coitu extinguuntur.

Quando parere incipiat.

Quot oua pariat.

a Hist. lib. 5. cap. 8.

Quando pariat.

b lib. 10. c. 32.

Alcyonei dies vbi maximè appareant.

c In Hexã.

d Lect. Antiq. lib. 14. cap. 11.

e In Ixeut.

f Noct. Attic. lib. 3.

Alcyonijs diebus vbi summa notetur tranquillitas.

quillitas, quo in loco fortè de Columella intelligit; apud quem ſic legitur: *Octauo Calendas Martij ſagitta crepuſculo incipit oriri, variæ tempeſtates, Halcyonei dies vocantur.* Verùm vt diximus, reliqui plerique hoc circa brumam fieri ſtatuunt. Dicitur autem bruma dies ſolſtitij hyemalis. Fiebat olim bruma, vt Heſiodi interpretes ſcripſere, menſe Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipſi vocant, & eo menſe brumalia celebrari dicunt, quòd Bromus Bacchus appelletur. Sed enim Traiani temporibus, quod de ætate ſua Plinius profitetur, ad octauum calendas Ianuarias fuit, quo die natus eſt Chriſtus. Accidit autem bruma, treſque cardines reliqui in octaua ſingulorum capricorni, arietis, cancri, & libræ, quæ diuturnitate temporis ob minutorum aliquorum neglectam intercalationem ante anni correctionem à Gregorio XIII. inſtitutum, minimè reſpondebat: nunc verò poſt dictam correctionem, in eandem ferè diem incidit, in quam Plinij temporibus Sunt qui brumam quaſi βραχυήμερον, ideſt, breuem diem dictam putent, ſed rectiùs fortè à brumalibus nomen ſumpſerit. Eſſe autem eo nidulationis fœtuſq; tempore ſummam & admirabilem maris tranquillitatem, omnes id vno ore aſtruunt, vt iam ex adductis authoritatibus, patuit, & mox adducendi patebit: de qua re in primis audiamus ipſum Theocritum:

Bruma quid. — *Brumæ etymum.* — 10

> χ᾽ Ἀλκυόνες ϛορυσεῦνται τὰ κύματα τὴν
> δὲ θαλασσαν τόντενοτον, τόντ᾽ εὖρον, ideſt,
> *Halcyones ſternent fluctus, & mare, & Notum, & Eurum.*

g Metam. lib. 10. — 20

Et *g* Ouidium.

> *Tum via tuta maris, ventos cuſtodit, & arcet*
> *Aeolus egreſſu, præſtatq; nepotibus æquor.*

h In Pœn. — *i In manib. Catul.*

Apud *h* Plautum herus iubet ſeruo, vt reddat illi amicam tam pacatam, quàm eſt mare Alcyonijs diebus. *Id Hercle tu perſti, niſi illam mihi tam tranquillam facis, quàm mare eſt olim, cùm ibi Alcedo pullos educat ſuos.* *i* Scaliger Alcedinem pelagi ruinas premere dixit:

> *Quid ſit? Quid noui ab vltimis Britannis*
> *Tranquilla modò nauigatione*
> *Molti eſtis? vt in mari ſit; altas*
> *Cùm Alcedo pelagi premit ruinas.*

k In triũph. Amoris — 30

Eadem tranquillitas innuitur à Franciſco *k* Petrarcha his verſiculis:

> *Quei duo, che fece Amor compagni eterni*
> *Alcione, e Ceice in riua al mare*
> *Far gli lor nidi à i più ſoaui verni.*

l Lib. de ſolert. anim. — *m De Animal. lib. 1. cap. 36.* — *n De præſidet. orat. & præl.* — 40

Porrò inter eos, qui ſoluta oratione ſcripſerunt, hanc maris tranquillitatẽ, & placiditatem nobis ob oculos ponunt *l* Plutarchus in primis hiſce elegantiſſimis verbis: *Alcyone pariẽte circa ſolſtitia mare totum tranquillum, placidumq; ſternitur, ita vt ſeptem perpetuos dies ac noctes totidem media hyeme liberè nauigetur, omni tum per maria profectione, longè, quàm per continentem tutiore.* Nec minus eloquens in eadem explicanda fuit *m* Ælianus, dum ait: *Porrò cùm parit Alcedo, maria tranquilla, & venti quieſcunt. Et quanuis media hyeme pariat, non deeſt tamen ad incolume, vt ita dicam, puerperium & tranquillus aer. Et eo quidem tempore dies Alcyonios celebramus.* Cur autem tanta in media hyeme oriatur maris tranquillitas, inquirit Baptiſta *n* Mantuanus.

> *Et cur depoſito tantum mare dormiat æſtu*
> *Flebilis Alcyone, quando noua pignora curat.*

o In Cron. lib. 4. — 50

Et Io. *o* Goropius id maximè miratur, præſertim cùm tunc ſol capricornum ingreſſus ſit. Mirum eſt profectò, inquit, capricornum, cùm terreum ſignum ſit, & melancholicum, atq; idcirco ſũmæ ſiccitatis has habere proprietates, & ideo admirabilius, quod ad ipſam brumã Alcyonij dies eſſe dicantur, ſole capricornũ ingreſſo. Hinc nimirum poetarum fabula, eam eſſe maris moderationem, quoniam Æolus hanc gratiam nepotibus ſuis conceſſerit. Aiunt enim Alcyonem Æoli filiam in hanc auem deformatam fuiſſe, vt in primis patet ex Ouidij paulò ante recitatis verbis: & teſtatur etiam D. *p* Ambroſius. *Hinc*, inquit, *poetæ anſam fabulandi arripuerunt, Halcyonem filiam Aeoli fuiſſe, qui in gratiam filiæ, dum illa in littore oua parit, & fœtus educat, ventos incluſos ſeruat.* Socrates in Alcyone dialogo aſſerit, hoc à Dijs Alcyoni conceſſum eſſe ob coniugalem pietatem. *Magnum*, inquit, *ob coniugalem pietatem à Dijs accepit honorem. Siquidem in ðaulatione iſtarum auium dies mundus agit, per mediam quoq; hyemẽ tranquillitatis differentis, è quibus eſt & hodierna præſens nunc in primis. Nonne cernis ſumma, ac ſuperiora maris quàm ſereniſsima? Pacatum autem, ac tranquillum omne pelagus, ſimile deniq; vt ita dixerim, ſpeculo. Equidem*, reſpondet Chærephon, *rectè dicis: videtur namque hodierna Alcyonis dies, ſea & externa quæptam fuit.* Cæterùm quòd eo tempore nullæ prope fiant aeris mutationes cauſam hanc reddit Natalis Comes, quòd omnia, cùm ad ſummum peruenerint, lãguidiora

p In Hexamer.

ſint,

fint, atque aliquantulum cessent: quod patet, inquit, in sagittis, & lapidibus in altũ aera cõiectis, cùm inde alterius motus capiant initium. Cur verò brumali tempore proli incumbat Alcyon, quærit Albertus, causam esse suspicatus, quod anicula ea rara adeo sit textura, vt æstate propter nimiam corporis ariditatẽ generare nequeat: hyeme verò obturatis præ frigore poris, humidioreque effecto corpore, fiat ad conceptum idonea. De nidi loco multum etiam inter se certãt scriptores. *q* Aristophanis Scholiastes supra aquam marinam oua sua in ipso mari posita incubare, ac fouere ait; alij in extremo margine maris, in arena. Poetæ plerique scribunt, in ipsis vndis maritimis nidum construere, qui posteà huc, illuc fluctibus agitetur, nec tamen ob mirum artificium vndis aditum præbet, aut ingressum: vnde Statius dum hunc domum fluctiuagam appellat:

Alcyon cur hyeme nidificet.

Vbi uidificet.

q In Ranas

Fluctiuagam sic sæpe domum, madidosque penates
Halcyone deserta gemit:

Et *r* Silius Italicus nidos natantes:

r lib. 14.

Cùm sonat Halcyone cantu, nidosque natantes
Immota gestat sopitis fluctibus vnda.

Id quoque ex *s* Seneca colligere licet, vbi loquens de Alcyone ait:

s In Agon.

Cùm tranquillo
Malè confisæ credunt iterum
Pelago audaces, fœtusque suos
Nido pauidæ titubante fouent.

Idem Aristoteles innuere videtur, inquiens: *Os eius* (nidi) *angustum, quod sit exiguus aditus, vt etiam si vertatur, mare influere nequeat*: Clarius idem ex Aeliano, Plutarcho, & alijs patebit, cùm de miro ipsius nidi artificio nobis sermo erit; item ex multis recẽtioribus. Iam nido suo perfecto, inquit Gillius, circũlata (Alcyone) in eo vndis pullos nutrit. Volaterranus pariter ipsam, dum nido vehitur, fœtificare tradit. *t* Christophorus Myleus Alcyonum inimitabili forma constructos in medijs fluctibus nidos conseruari posse miratur. Et alius quidam narrat, si aliquando fluctu agitatur istiusmodi nidus, superuolare Alcyonem, & suaui cantu gemere videri, & inclinari. At D. Ambrosius, & Basilius in littore nidificare, & oua ædere credunt: quidam non in alto mari nidificare affirmant, sed in littorum stagnis maritimis, huius rei testem adducentes Isidorũ, qui libro duodecimo, capite septimo, ibi nidificare ait, vt tuta sit ab hostibus, à fortunæ euentu, & vt pabulum in promptu sit, etiam circa nidum ipsum, nempe pisciculi quibus alitur. Mihi quidem non fit verisimile, nidum Alcyonis in mari huc illuc iactari: quin potius, vt ait Ornithologus, saxo alicui proximè aquam (ita vt aquæ ἐποχεῖσθαι videatur) agglutinari. Omnium minimè audiendus est *u* Lucianus, qui se vidisse ait marinas aues, Laros, & Alcyones in arboribus nidificantes. Atque hæc de loco. Iam de nidi materia, structura, miroque artificio verba faciamus. Eius in primis meminit Aristoteles. *Nidus*, inquit, *marinæ similis pilæ, & ijs, quæ è flore maris holosachne dicantur, sed colore leuiter rufo, figura proxima cucurbitis medicinalibus ijs, quibus collum porrectius est. Magnitudo maximis amplior, quàm spongiæ* (hoc est, vt interpretatur Ornithol. maximus Alcyonis nidus maximam spongiam excedit) *sunt .n. alij maiores, alij minores. Conseptus, stipatusque vndiq; est, & crebrò tum inani, tum solido constat. Renititur ferramento acuto, vt vix possit discindi. Sed si vnà & ferro tundis, & manu collidis, facilè perinde vt flos aridus maris (holosachnem dico) confringitur. Os eius angustum, quoad sit exiguus aditus, vt etiam si vertatur mare, influere nequeat. Habet sua inania proxima cauis spongiarum. Ambigitur, quanã materia componatur. Videtur tamen è spinis acus piscis constitui. Piscibus .n. Alcedo viuit.* Hæc Arist. *Nidi eius figura*, inquit Albertus, *assimilatur figuræ pineali, aut ventosæ, quæ habet collum longũ.* Et rursus: *Propter artificiosam compositionẽ materiæ non facilè ferro secatur, vt nux pinea, quæ ex lignis inuicem consertis componitur, quæ faciliùs manu disiunguntur, quã ferro scindatur.* Sed Aristot. si manu atteratur nidus, & confricetur, & vna ferro tundatur facilè confringi ait. Mare autem non intrat, quoniam, vt addit Albertus, introitus siue ostiolum fit è materia, per quã intumescente instar spõgiæ, & tumore suo claudente viã, ne aqua ingredi possit; quę tamen materia ab aue ingressura comprimitur, & aquam exudãs aditum illi præbet. Et rursus, *Nidum, inquit, facit cauum instar cannæ ex materia simili ossi sepiæ pradura, quæ facilè friabilis est difficulter verò scissilis.* Sic ille. *Nidi Alcyonum*, inquit *x* Plinius, *admirationem habent, pilæ figura paulum eminentiore perquam angusto, grandium spongiarum similitudine. Ferro intercidi non queant: franguntur ictu valido, vt spuma arida maris. Nec vnde confingantur, inuenitur. Putant ex spinis aculeatis.* (Ornithologus legit aculeati, idest, acus, vel Belonæ piscis. Stephanus Aquæus in vetere exemplari haberi ait: Ex spinis acus piscis, *piscibus enim viuunt.* Sic Plinius. Elegantissimè *y* Ælianus etiam nidi huius texturam satis

t Hist. de natur. lib. 1.

u Verar. Histor. lib. 1.

In Alcyonis nidum cur non intret mare.

x lib. 9. capit. 32.

y De animal. lib 9. cap. 17.

longa oratione proſequitur, cuius hæc ſunt verba: *Alcyones ſuam grauitatem ſentientes, nidos ad excipiendos pullos machinantur. Ad eum verò non lutum eis opus eſt, non tectũ, & domus, vt Hirundini, quæ cùm hoſpes non vocata aduentat, tum matutino tempore cantus moleſta importuna ſuauiſſimum ſomnum interrumpit. At neq; corpore tantùm Alcyones in aperto, ac libero mari ad nidi ſtructuram legendis, contexendiſq; bellonæ ſpinis incumbunt, ſed ineffabili etiam vi ingenij ſolertiæque propoſitum perficiunt. Spinas enim partim rectas, partim obliquas, vt mulieres ad textrinam eruditæ ſub tegmini ſtamen intertexunt, & rotundum paulatim, non omninò tamen, ſed oblongum, & ſinuoſum inſtar naſſæ cuiuſdam efficiunt. Perfectum in mare deferunt vbi fluitans ab incurſantibus vndis earum opus probatur: tum partes, quas aqua incidens oſtendit non firmas eſſe, reſarcit. Cætera, quæ rectè connexa, iunctaque ſunt neq; ſi percutias ſaxo, rumpi, neq; ferro diſcindi poſſunt, non magis, quàm lineus ille thorax, qui Mineruæ Lydiæ conſecratus carminibus celebratur. Os verò nidi non planè conſpicuum, & alijs omnibus inacceſſum ſolam illam ſuſpicere poteſt, neque per id ipſum quicquam ex mari intrò influere poteſt; adeo ſubtiliter conſtructum eſt. Ibidem vndis circumlata Alcyon, vt ferunt, pullos nutrit.* Hæc omnia Ælianus. Eadem eloquentia z Plutarchus nidi huius artificium miratur elegantiſſimis hiſce verſibus: *Roſtro ſuo, nec alio inſtrumento nidum fingit Alcedo, imo nauis inſtar fabricat opus euerti mergique fluctibus neſcium. Componit quidem, acuinci tq; conferens inuicem acus piſciculi ſpinas, ac rectis alijs ceu ſtamini tranſuerſas alias veluti ſub tegmen implicat mox conſertum recuruat, & in orbem reducit: ac ſic coaptat deniq; vt opus nauigij ſpecie turbinatũ, ac qualo propemodum piſcatorio oblongiuſculo ſimile euadat. Perfectum littori, quo fructus extremi pertingunt, applicat. Hìc vnda molliter ferens, nondum firma ſatis, hiantiaq; procellarum verbere deprehenſa ſarcire docet. Solida verò, & iam cohærentia conſtringit, figitq; adeo, vt nec ſaxo, nec ferro diſſolui, diffringiue facilè queant. Qua quidem in re magna comprimis admiratione dignum oſtiolum eſt, ſic modificatum, figuratumq; vt hanc vnam ſubeuntem recipiat, cæcum cæteris, & abditum, & aliud prorſus nihil admittens, ne vndarum quidem. Equidem arbitror nidum huius neminem non vidiſſe. Mihi certè quoties vidi, tetigiuè (vidi autem perſæpe) iſtuc in animum ſubit dicere, canereque: Talem quondam oculis. Phœbea vidimus arce Deli corneam illa aram inter ſeptem quæ vocant mundi miracula celebratam: quæ quidem citra glutinum omne vinculumque dextris tantùm cornibus coapta, & commiſſa fuit.* Hucuſque ille, qui eadem ferè alibi a habet: vbi poſt multa: *At verò*, inquit, *ipſum nidos omnem admirationem ſuperat. Ita ad corporis magnitudinem ſeruata proportione, vt nullum aliud animal, licet Alcyone minus ſit, ingredi queat.* Plurimi inſuper alij tum veteres, tum recentiores de mirabili huius nidi ſtructura verba faciunt; ſed quæ breuitatis cauſa lubens prætereo. Illud tamen ſilentio inuoluere non poſſum pro huiuſmodi nido mihi miſſum illud, quod hìc calicis fere figura expreſſum cernere eſt. Conſtat id ex conſimili planè materia qua pila marina vulgò nominata. Cæterùm cùm neq; Ariſtotelicæ, neque Plinianæ deſcriptioni reſpondeat, ego id pro nido Alcyonis non obtuſerim: ſed quelecunque eſt lectori libens impertior. Quod reliquum eſt Oppianus ab Ariſtotele, & Plinio alijſque ferè omnibus diſſidens. Alcyones, ait, nidos ſibi, vt conſtruant, non vt cæteræ aues, feſtucas è terra colligere, ſed marinas aliquot herbas, quales ſunt fuci, algæ, ampelides, boſtryches, otacides, & aliæ.

z lib. de ſolert. anim.

a li. de amore in prolē.

INGENIVM. MORES.

AT mira huiuſce auiculæ ſolertia ex nidi ſtructura nulli non conſtat, ita etiam inſignis, & memoranda pariter eius ſapientia apparet ex nidulandi loco, ad quem nempe, ne alijs quidem auibus, aut ipſiſmet hominibus acceſſus patet, tantumq; ingenij ſui acumen, & perſpicacitatem hoc nomine in primis etiã oſtendit, quod velut ſtatos dies non ignoret, quibus maritimi æſtus conquieſcant, eoſq; & ad oua parienda, fætuſq; excludendos, atque alendos ſufficere. Sed iam reliquas eius animi dotes perſcrutemur. Coniugem in primis, & filios amat plurimùm, quemadmodum Plutarchus teſtatur, qui inter cæteros ſcriptores ſummopere hanc auiculam admiratur: *Quod ſi*, inquit, *de ſingulis eius virtutibus pauca ſint dicẽda: primùm ita maritũ diligit Alcyon, vt non vno aliquo ſtato tempore, ſed per totũ annũ conſuetudine eius vtatur: non ob laſciuiã (neq; enim vnquam alium admittit) ſed ob beneuolentiã, & amicitiã, qualis vxori aduerſus ſuum eſt virum. Vbi autem ſenectus marem imbecillũ & ad ſectandũ tardum reddidit ipſa eum ſuſcipiens geſtat, atq; nutrit, nunquã ſolum relinquens. Sed in humerũ ſublatum vſquequaque portat, atq; fouet, eiq; ad mortẽ vſq; adeſt. Ad amorem prolis, & pro eius ſalute procurationem quod attinet, ſtatim ad nidum conficiendum ſe confert. Hac non lutum ſubigit, non parietibus, aut culminibus innititur, vt Hirundines, neq; multis partibus corporis operantibus*

Amor in coniugem, & prolē.

a lib. de ſolert. anim.

vtitur,

Alcyonum Scyphoides.

50 vtitur, &c. Admirabile quoque eius in filios studium, & amorem ostendunt hæc *b* Statij carmina:

b Sylu. li. 3.

——— Non sic Trachinia nidos
Alcyone vernos, non sic Philomela penates
Circuit amplectens, oculosq́; in pignora firmat.

Egregias hasce omnes, & alias Alcyonis dotes cõpendiosa hac oratione videtur complexus idem Plutarchus, qui Alcyonem sapientissimum, diuinissimumq; marinorum omnium animal appellat. *Quis enim Luscinias*, inquit, *circa musica studium, quas Columbas circa mariti amorem, quis opes summæ Alcyonum industriæ conferemus?* Hæc quidem iam commemorata Alcyonem nulli auium postponendam ostendunt. Contrà mas in hoc volucrum genere

Alcyonis maris libido.

turpissimo libidinis vitio insimulatur: cum, vt refert Aristophanis Scholiastes, & alij Ceryli, idest, Alcyones mares in coitu extinguantur, id tamen eis accidere ait Tzetzes cùm iam senes sunt. Apud Hesychium quoque Cerylum aliqui auem masculum, & libidinosum interpretantur.

PRÆSAGIA. AVGVRIA.

ALCYONES tempestatem imminentem naturali instinctu præsentire testis est Georgius Cedrinus, vbi de vaticiniorum agit differentijs: Est, inquit, & alia naturalis diuinatio brutorum. Etenim Hirundines, Formicæ, Grues, Echini, atque Alcyones tempestatem appetentem naturæ monitu præsentiunt. *a* Antonius Mizaldus Alcyones, cum ad tepidum solem pennas in littore expandunt, pluuiam denotare scribit, causamq; hanc reddit, quia quod quisque amat, aduentare si vel audit, vel percipit, ægrè conquiescere solet: ex *b* Virgilio vt apparet; hic enim, cùm docuisset varia indicia, ac signa futuræ tempestatis, pòst inter cætera serenitatis hoc etiam commemorat.

a Ephem. sect. 1. Pluuia præsagium. b Geor. l. 1.

Non solem ad tepidum pennas in littore pandunt.
Dilectæ Thetidi Alcyones.

Cæterùm Alcyones aduentu suo tempestatem sedare credebantur; quapropter moris erat, cùm quis tempestate deprehenderetur, Alcyonas inuocare; in quo sensu *c* Propertius.

Alcyones tempestates sedare credita. c lib. 1.

Et meritò, quoniam potui fugisse procellam,
Nunc ego desertus alloquor Alcyonas.

Vt scilicet, suo aduētu procellosum mare tranquillēt. Ita etiam Iulius Ælius Crotta canit

Nunc lassum in medio crudelis deserit æstu.
Clamantem surdus turpiter Alcyonas.

Idem nauigaturus Alcyonum tantùm gemitus audire gestit, aitq;

Et mea pacatum labatur cymba per æquor.
Sentiat & solos Alcyonum gemitus.

Hinc & Apollonius scribit, Iasoni dormienti circumuolasse Alcyonem vaticinantem voce acuta, & vt cessatorem incitasse: *quod Mopsus, inquit, intellexit, auis vocem fatalem audiens: & a somno excussit Iasonem, monens placidam Cybelen, vt procellæ cessent: quod significauit Alcyone.* Cæterùm eiusmodi fausta vox Alcyonis fœminæ fuerit: nam maris pessima portendere tradit Oppianus his verbis; *Porrò Ceycis* (Alcyonis maris) *vocem nunquam vel mihi, vel alijs audiendam optarim. Curas enim, & mortes, & infortunia significat; quamobrem Iupiter eas noctè pasci voluit, & locis circa aquas, maximè desertis, ne quid hominibus molestæ forent.*

Ceycis vox pessimi hominis.

COGNOMINATA.

ALCYONIS nomen pluribus mulieribus fuit attributum; atque illi in primis, quę in auem huius nominis mutata dicitur, quamq; alij Æoli ventorum regis, alij Neptuni, nonnulli Scironis Attici Latronis Polyphæmonis filij filium fuisse tradunt. Pausanias, & Apostolius Alcyonei gigantis filias, Phthoniam (aliàs Phostoniam) Anthea, Methonen, Alcippam, Pallenen, Drimò (aliàs Drymò) Asterien Alcyones dictas tradunt, licet Athænæus Anthedonis filias facere videatur. De harum metamorphosi in aues sui nominis alibi dicemus. Fuit item Alcyone, vel Alcynoe, vt testatur *d* Boccatius, vna ex Pleiadum Atlantis & Pleiones filia, quam ex Neptuno Alcyonem peperisse volunt, eam nimirum, cuius priùs meminimus Ceycis regis Trachiniæ vxorem. Hanc *e* Proclus quoque Diadochus, vt refert Cęlius, numerat inter septem Atlantis filias Pleiadas. Et Lilius Gyraldus tradit, Atlantem septem habuisse filias Pleiadas, Celeno, Steropen, Meropen, Electram, Alcyonem, Mæam, Taygetam: esseq; septem sphærarum vires, videlįcet Celæno Saturniæ sphæræ, Steropen Iouis, Meropen Martis, Electram Solaris, Alcyonem Veneris, Mæam, siue Maiam Mercurij, Taygeten Lunæ; Hyginus ex Alcyone Atlantis filia Neptunum Riam genuisse scribit, & Gyraldus, Alcyonem vnam fuisse Pleiadum, ex qua Neptunus sustulit Irea. Ex quibus patet, ex vna, eademq; Alcyone Neptunum tres filios suscepisse. Non enim verisimile est, Atlantem habuisse tres filias Alcyones

d l. 9. Genealog. Deorum. e Lec. antiq. l. 6. c. 16. Pleiadum nomina.

cyones dictas, ex quibus Neptunus triplicem prolem procreauit. Meminit huius Alcyones à Neptuno adamatæ *c* Strozius pater hoc in versiculo.

Arsit in Halcyone gelidarum rector aquarum.

Suidas verò non Alcyonen, sed Alcyonitem appellat, vbi ait: Ἀλκυονὶς Ἀλκυονῖτις mater Alcyonis; Alcyonis paruam Alcyonem denotat, vt alibi diximus. Cleopatra Marpissæ filia pariter Alcyone cognominabatur à parentibus ad memoriam luctus illius, quo mater affecta fuit Idæ mariti desiderio, cùm ab Apolline rapta esset, vt meminit *d* Homerus, qui Marpissam Eueninen, idest, Eueni filiam cognominat. Κούρη Μαρπήσσης καλλισφύρου Εὐηνίνης, Ἰδεῶ &c. Erat autem hæc Cleopatra, teste Varrino, & Eustathio διώνυμος, idest, binominis, vt etiam Hectoris filius, alijq; alterum quidem amicis tantum, & intimis domi nomen vsurpantibus, alterum cæteris communiter. Ἰδεῶ, vt notat Ornithologus, genitiuus Ionius est, pro Ἴδου, à recto Idas, quod non animaduertentes non solùm indoctiores, sed docti etiam nonnulli Ideum, non Idam illum appellant. Sic *e* Pontanus vir alioqui doctissimus Ideum Marpissæ maritum non rectè vocat, & Marpissam ipsam Alcyonem cognominatam fuisse, & an eadem fuerit Marpissam Pueni filia, Idæque dubitat: quum eandem fuisse omnino constet. Alia prætereà fuit Alcyone Silenæ vrbis regis filia, quam D. Georgius à fero, & truculento dracone liberauit. Quam dum à fera illa iam iam deuoranda esset sit querentem *f* Baptista Mantuanus inducit.

c Erot. li. 1.

Cleopatra cur Alcyone cognominata.

d Iliad. l. 9

e l. de aspirat.

O misera, ò misera Alcyone (nam nomine dicta est
Alcyone) cur sunt tibi tam crudelia fata
Vt sit opus monstri istius descendere in aluum?

f In D. Georg.

Alcyon inscribitur dialogus Luciano quidem ascriptus, sed quẽ Leonis philosophi academici esse testantur *g* Athenæus, & *h* Laertius; quanquam alij Platonis esse putent, Socratis persona falsi. Varinus eiusdem Pausaniam authorem facere videtur: nam in voce, Κήρυλος, Pausaniam scribit condidisse Alcyones. In eo verò disputat Socrates de potestate diuina, quod scilicet Deo possibilia sunt omnia; & quod nos illius operum, atque effectuum causas intellectu, ac ratione consequi non possumus. Esse enim nos quod ad collationem Dei, & rerum æternarum attinet, pueros, ac veluti cæcos. Quod autem Deus multa facilè afficiat, quæ nobis impossibilia videntur, probat primum à signo, siue exemplo tempestatum, quæ illius prouidentia, seu administratione ex maximis, & turbulentissimis, subitò in summam tranquillitatem, & serenitatem conuertuntur. Item ab incremento, & collatione ætatum hominis: cùm æque mirum sit, ex puero imbecillo, & paruo virum tantum, & tam fortem fieri. Postremò ab effectis, & vi naturæ, quæ cum Deo longè inferior sit, tamen ea, quæ nobis ratione scilicet, ac sensu omnia metientibus impossibilia videri poterant, operatur. Occasio dialogi sumitur à cantu, & obiectu Alcedinis, disputationis autem à fabula, quæ de illius transformatione narratur. Vnde non est incongruum huiusmodi illi dialogo nomen fuisse inditum. Cicero item, vt referunt, poema quoddam condidit Alcyones inscriptum, ad cuius imitationem Gordianus Imperator poema aliud Alcyones pariter inscriptum composuit. Alcyone quoq; vocabatur tragœdia, quam Bacchus poeta ineptus de Alcyone confinxit. Meminit eius *i* Iuuenalis.

Alcyō dialogus.

g Dipnos. 2

h In Platone.

Alcyone tragœdia.

i Satir. 7.

Et vendas potius commissa, quod auctio vendit,
Stantibus œnophorum, tripodes, armaria, cistas
Alcyonem Bacchi, Thebas, & Terea Fausti.

Est & oppidum in Maliaco Græciæ sinu Alcyone vocatum, vt apud *k* Plinium legere est; idemque fortasse fuerit cum eo, cuius meminit Hesychius, vbi ait: Ἀλκυὼν est vicus quidam: neque enim mihi negocium facessit, quòd hic vicum, ille oppidum nominet. Mons quoque in Macedonia quidam Io. Boccatio teste, hoc nomine nuncupatur. Aristophanes Sporgilum quendam tonsorem Κηρύλον cognominat.

Alcyone oppidum.

k l. 4. capit. 7.

DENOMINATA.

ALCYONEVS gigas fuisse traditur ab Hercule telis confossus, vt meminit *a* Pindarus: *Alcyoneum* (Ἀλκυονέα, vel vt poeta habet Ἀλκωονῆ) *gigantem terribilem Hercules circa Isthmum Corinthi interemit, cum illac cum bubus ex Erythea abductis transiret.* Huius filiæ, quæ septem memorantur ob patris mortem in mare se præcipitantes ab Amphitrite in Alcyones, vt quidã putãt, mutatæ sunt: quarũ nomine alibi recitauimus. De hoc Alcyoneo loquebatur Ceres apud *b* Claudianũ, vbi de Poserpinæ suę raptu conqueritur:

Alcyoneus gigas.

a In Nemeis car. 4.

b li. 3. de rapt. Proserp.

Fracta-

—— Fractane iugi compage Veſeui
Alcyoneus per ſtagna pedes Tyrrhena cucurrit?

c dipnoſ. li. 13.

Alius item fuit Alcyonus, quem apud *c* Athenæum legimus Demò mulierem ab Antigono amatam genuiſſe: cuius inſuper meminerũt Diogenes Laertius, Plinius, & Plutarchus. Alcyoneum denique Syluaticus, & obſcurus quidã Veſpertilionẽ, neſcio qua ratione, interpretantur. Ab Alcyonibus Alcyonium dicitur quoddam medicamenti genus, nempe corpus ſpongioſum, quod aut mari innatat, aut in littoribus eiectum reperitur: ſic dictum, vt quidam putant, quòd Alcyones ſuper illud in mari ſimul congeſtum nidificent. Alij, vt inquit Plinius, exiſtimant, ipſum in mari fieri ex nidis Alcyonum, & Ceycum. Alij rurſus, nidum ab huiuſmodi auibus ex Alcyonio fabricari affirmant, inquit Marcellus, *nomen Alcyones fecerunt aues haud ſanè, quia ex earum nidis Alcyonium mari innatet, ſed quia ex eo mari innatanti, & fluitanti Alcyones nidos ſibi ad fœturam faciant.* Alius author non ignobilis quoq; de eodem loquẽs. Dicitur autem Halcyoniũ, inquit, quia Halcyones aues condunt nidos pẽdentes æquore, vt dixit Poeta, ex iſto ſpongioſo, & quaſi cõcreto lapidem. *Alÿ*, teſte Plinio, *è ſordibus ſpumarum craſſeſcentibus: alij è limo, vel quadam maris lanugine fieri volunt.* *d* Bellon. ita à Græcis dictum putat, quia cum nido Alcyonis ſimilitudinem habere videatur. Theophraſtus id Alcyonium pumicem vocat, teſte Georgio Agricola. Sed de Alcyonio, eius generibus, & viribus alibi multa, quæ impræſentiarum omitto, ne eadem ſæpius repetere inuitus cogar. Grammatici Grҫci quidam, vt Heſychius, & Varinus, Alcyonium ineptè herbam quandam eſſe ſcribunt, vt etiam adarcen. Eſt autem adarce, vt Dioſcorides prodit, velut paluſtre quodam Alcyonium, nempe materia quædam concreta, & ſubſalſa in paluſtribus locis, arundinibus, & plantis quibuſdam circumadnaſcens, dum paludes reſiccantur, Aſij lapidis flori colore ſimilis, tota verò ſpecie Alcyonio molli, & inani. Acre eſt admodum, & calidum abſceſſu quarto, viribus etiam Alcyonio præcipuè quinto reſpondens. Tertiam anchuſæ ſpeciem aliqui etiam Alcyonium vocant, vt Antonius Mizaldus, qui ſic de ea ſcribit. Radix Alcyonij, quæ tertia videtur eſſe anchuſæ ſpecies appenſa, vel alligata ijs animalibus, quorum vlcera vermibus ſcatent, eos ſpontè cogit decidere. Valet etiam contra ſerpentium morſus non ſolùm pota, ſed geſtata. *e* Octauius Gratianus, referente Anguillara, aliam prorſus herbam Alcyonij nomine celebrat. Herba, inquit, Alcyonium dicta, ſi à pecudibus comedatur, moriuntur: Si verò ſtatim ipſius herbҫ radix in cibum illis exhibetur, curantur. Hæc eſt, inquit idem, napelli ſpecies in Abrutio naſcens, in collibus oppidi cuiuſdam, quæ Petra Chamela dicitur. Folia habet primo ranunculo ſimilia: caulem bicubitalem, cuius ſummitati ſpica adhæret floribus cæruleis. Eius radix terræ tuberi ſimilis, intus vacua. Supradictum ſortitur effectum. Hæc ille. De diebus Alcyoneis iam mentionem fecimus, & alibi facturi ſumus. Illud hìc annotaſſe ſuffecerit, quod Græcis dies Ἀλκυονίδες dicuntur, vt Luciano; & Ἀλκυονίτιδες, vt Scholiaſtæ *f* Ariſtophanis: & Ἀλκυόνειοι, vt Suidæ. Latinis Alcedonia potiùs dicuntur ab Alcedine, vt teſtis eſt M. Varro: ſed nomine à Græca nomenclatura deducto etiam Alcyonos, & Alcydonides hos dies appellant. Mare ab Antirrhio, vt inquit *g* Strabo, quod in Ætolorum, Locrorumque finibus eſt, aduſque Iſthmum, Alcyonium vocatur, Criſſæi ſinus portio, ab Iſthmo ad Araxũ ſtadia triginta. Mare hoc, vt refert Ortelius, alio nomine Corinthiacus ſinus dicitur, & Golfo de Patras Sophiano, item Ripa Doſtria nautis, teſte Nigro. Poſtremò ab Alcyonibus denominata videtur palus quædam prope Lernam in Argiuo, vel Mycenæo agro: nam Pauſanias, ſe vidiſſe, ſcribit, Alcyonam paludem: *per quam*, inquit, *vt Argiui memorant, Bracchus Semelem ab inferis ducturus deſcẽdit. Polymnus ei deſcenſum hunc oſtendit. Alcyonia infinitæ eſt profunditatis: nec homo vllus reperitur, qui ad fundum potuerit vlla machina penetrare. Vnde & Nero multorum ſtadiorum funes connexuit, & plumbo appenſo, alijſq; inſtrumentis paratis demiſit: fundum tamen inuenere nullum potuit.* Tranſtulit hunc locum in varia Hiſtoria. Dubitat Ortelius, an hoc idem ſtagnum ab eodem Pauſania quoque Amphiaraі fons dicatur: nam ab alijs ſcriptoribus quidem hoc etiam nomine appellari credit.

Marginal notes: *Alcyoniũ.* — *Alcyonium cur ſic dictum.* — *d De Auib. l. 4. c. 25.* — *Alcyonium herba.* — *Adarcæ quid.* — *Adarces qualitates, & vires.* — *e Sentent. 12. de ſipl.* — *Alcyonÿ herbæ deſcriptio.* — *f In Ranas.* — *Mare Alcyonium.* — *g lib. 8.* — *Golfo de Patras.* — *Ripa Doſtria.* — *Palus Alcyonia.* — *Amphiarai fons.*

MORA-

MORALIA.

DIuus Basilius, ne in miserijs, atq; calamitatibus constituti, omni deposita spe, penitus inertes, animoq; fracto sine actione, sineque operatione vlla iaceamus; sed ad Deum ceu tutissimam anchoram confugiamus, Alcedinis adhortatur exemplo: 10 quoniam si huius gratia maris procellas, dum maximè procellosum est, sedat, longè magis nos, quos ad imaginem suam creuit, è calamitatibus eripiet, si eius auxilium piè implorabimus. a *Halcedo,* inquit, *quædam auis est, mari maximopere gaudens. Hæc fœtificare secundum littora solet, & ouis in ipsa arena positis circiter mediã ferè hyemẽ pullos excludit, cùm crebris, violentisq; ventorũ exasperatum mare procellis pertunditur, ac terra littoribus alliditur. Attamen silescunt, & consopiuntur tã omnes venti, quiescunt vndæ, tumida æquora placantur, septẽ totis diebus, cũ incubat ouis Halcedo. Tot enim duntaxat diebus ipsam suos excludere pullos ferunt. Sed cùm & victu sit ipsis opus, alios insuper pro incremento suæ prolis beneficentissimus Deus huic tam exiguo præstiit animali, serenos itidem septem, tranquillosq; dies. Id omnes etiam nautici sciunt, & Halcyonidos dies illos appellant. Hæc illis rationis expertibus commoda diuina prouidentia præstat, vt inde quasi lege sit 20 statutum, vt per hæc admoneare à Deo semper vt postules, quæ ad salutem tuam pertinent. Quid à Deo etiam præter omnium spem tui causa non fuerit exorabile, quem ad imaginem ipse suam creauit: quandoquidem alitis tam exiguæ gratia mare tam vastum, tam terribile, sæuumque tam tranquillum esse media bruma iussum detinetur, atque quiescit.* Hæc Basilius, qui etiam alibi eadem ferè habet. b D. Ambrosius similia, & alia quoque ab hac auicula documenta depromit, quæ cùm elegantissimè ab ipso sint expressa, eaq; non paruam legentibus vtilitatem allatura sperem, libenter hìc adscribam: *De Halcyone,* inquit, *sermonem adoriamur. Ea est auis maritima, quæ in littoribus fœtus suos edere solet, ita vt in arenis oua deponat, medio ferè hyemis. Nam id temporis fouendis habet deputatum partubus, quando maximè insurgit mare littoribus, vehementiorq; fructus alliditur, quo magis repentinæ placiditatis solennitate, auis huius eluceat gratia. 30 Namque vbi inundosum fuerit mare positis ouis mitescit subitò, & subitò, cadunt ventorũ procellæ, flatusq; aurarum quiescunt, vt placidum ventis stat mare, donec oua fouent Halcyones sua. Septẽ autem dies fotus sunt, quibus decursis educit pullos, fœtusq; absoluit: illicò alios quoq, septem adiungit dies, quibus enutriat partus suos, donec incipiant adolescere. Nec mireris tam exiguum nutriendi tẽpus, cùm absolutio fœtuũ tam paucorum dierum sit. Tantã autem gratiã minuscula auis diuinitus indultam habet, vt hos quatuordecim dies præsumptæ serenitatis nautici obseruent, quos & Halcyonidas vocant, quibus nullos motus procellosæ tempestatis horrescunt. Nonne vos Passeribus pluris estis, ait Dominus. Si igitur auis minusculæ contemplatione & insurgit mare, & repentè comprimitur, atque aspera hyemis interingruentes procellas, tempestatesq; ventorum detergit, cæli nubila, fluctusq; componit, elementis omnibus subitò fit infusa tranquillitas: quantùm præsumere debeas, ò homo ad imaginẽ Dei factus agnoscis: si 40 tamen auiculæ istius fidem studio deuotionis imiteris. Illa tempestates videns insurgere sæuire ventos inter hyberni sæua non reuocatur, neque reflectitur, sed impellitur. Denique in littore oua sua constituit: vbi ea relabente fluctu madida adhuc arena suscipiat, nec insurgentes fluctus, quos immurmurare atque allabi videt, reformidat. Et ne putes, quod ouorum videatur habere contemptum, continuo vbi deposuerit oua nidificat, & suo partus corpore fouet, nec saluti propriæ alluuione littoris pertimescit, sed secura de Dei gratia ventis se committit, & fluctibus. Parum est hoc, adiungit totidem alios ad nutriendam dies, nec interim turbari tot diebus insidi maris tranquillitatem veretur: tenet atq; meritum suum natura iam solennitate fundatum, & teneros fœtus non latibulis aliquibus abscondit, aut tectis nec includit cauernis, sed nudo, & ingenti committit salo: nec defendit à frigore, sed diuino fotu, quo magis cætera despiciat, tutiores fore existimat. Quis nostrum paruulos suos non vestimen- 50 tis tegat, tectisq; abscondat? Quis non claudat eos septis cubiculorum? Quis non ita diligenter vndique fenestris obruat, ne qua possit aurea vel leuiter penetrare? Meritò quòd tam solicite induimus, ac fouemus exuimus eos clementiæ cælestis inuolucro. Halcyon verò auis, quæ nudos proijcit, eos diuino vestit indumento.* Hæc D. Ambrosius, quæ quidem admonet nos vt omnem spem nostram in Deo collocemus, & de his corporalibus minus soliciti simus. In his verò quæ ad salutem animæ pertinent, esse maximè attentos est necessarium: ita vt etiam tunc cùm nos maximè tutos existimamus, ab ijs, quæ accidere possunt infortunia, summopere caueamus. Quod nos scitè admonet Budæus sapientiũ exemplo, qui diebus Halcyonijs, cùm magis tuta sunt æquora, marina monstra in primis pertimescunt. c *Nec vero,* inquit, *diebus, vt dicitur, Halcyonijs in vtramque aurem dormiendum est, nam eo tempore maximè marina monstra suspecta sunt sapientibus.*

a *In exam. Diuin. off. hom. 8.*

b *De Pecc. orat. 2.*

c *De trans. Hell. lib 2*

pientibus. Amor huius auis erga coniugem suam, de quo suprà fusiùs diximus ex Plutarcho, & hîc ceu superflua non repetimus, mulieribus magnum præbet documentum coniugalis pietatis & beneuolentiæ, quæ quàm grata sit Deo, ostendere volentes poëtæ, dies tranquillissimos huic aui nidulationis tempore, ob miram eius in virum pietatem, & amorem concessos, fabulati sunt. *Vetustissimi Scriptores,* inquit Ludouicus Viues, *Halcyonem referunt Ceyci marito non passam esse superuiuere, ergò in mare se dedisse præcipitem. Addunt fabulæ, quæ sæpenumero vitam nostram instituunt, versos in Halcyones aues, si caras Thetidi, vt quoties nidificent, maxima sit in mari, & cælo tranquillitas: idq; statis quotannis diebus contingere, qui ea de causa Halcyonij vocentur. Hoc à Dijs tribui pietati vxoris in coniugem.* Ascanius Martinengus plurima, eaque memorabilia ab Alcyone desumit documenta, quæ hîc ascribere etiam non grauabor. Mirandum certè, inquit, prouidentiæ diuinæ monumentum in Halcyone conspicitur: vnde in nobis vigere consentaneum est diuinæ prouidentiæ confidentiam, vt Dei voluntati obsequentes, sciamus cuncta nobis obtemperantia fore: cùm respiciamus in exigua alite tanta, & tam præclara Dei prouidentiæ argumenta. Sed aliud quoque hinc desumamus documentum, cùm Deus tantam indiderit Halcyoni prudentiam, vt ad deponenda oua, fouenda, viuificanda, tempus nancisci sciat, documentum nobis exhibuit, qua prudentia in his sæculi perturbationibus, humanisque negotijs progredi debeamus. Erudimurq; primùm non pauescere mundi aduersa, quæ interdum, vt furentes fluctus, nos absorbere minantur: sed sanctis actionibus eò studiosiùs esse incumbendum, quò certiores penè sumus effecti, quod vndosa procella tribulationis mox mitescet, & ventorum flatus quiescent, omnisq; perturbatio, tum tentationis, tum tribulationis euanescet, neque actiones nostras cuncta ista peruellent. Tunc siquidem contra opera nostra tanquam contra oua Halcyonis nec ventorum rapidorum tempestates, nimirũ tentationes, nec maris procellosæ vndæ, nempe tribulationes, quicquam poterunt. Erudimur etiam ab Halcyone, non in vndis labentibus, mundanis vtique rebus defluentibus, sed in æternis, velut in toto littore fœtus, seu opera nostra collocare. Nec tantùm in littore, sed sabulo ponere, hoc est, in aspera mortificationis vita opera nostra ædere, & fouere docemur, & nõ in limosa terra, in vitæ illecebris emollita. Nam in mortificatione quasi in arena opera tuta sunt: in voluptate verò tanquam in cœno facilè marcescunt. Erudimur per septem dies oua fouere, & totidem ea absoluere, opera nimirum bona nedum inchoare, verùm & perficere, & intacta seruare, ne superueniens lethiferum crimen eorum meritum mortificet. Dei autem auxilium in hoc nobis non defuturum certò sperare possumus: nam si tantum gratiæ confert auiculæ pro fœtibus illius, quæ sunt animalia irrationalia, quid tribuet nobis Dei imagine insignitis? & pro operibus illis, quæ ad gloriam nos ferunt, & promouent? Hæc ille.

De Christ. fœmina l. 2

In Genes. c. 1.

SYMBOLVM.

Hominis contemplatiui symbolum.

HOMINIS contemplatiui, vt vocant, hoc est, alta, & diuina contemplantis symbolum, hanc auem quidam statuunt: quòd tales cùm in hoc sæculo degunt, mundanũ nihil sentiunt; quasi à sæculo absint, aguntq; suos dies extra æstus maritimos mundi, cum in mundo sint, eius prolem, idest, animi contemplationes æternæ vitæ pabulum proximum habent, dum nutriuntur scientijs, & sacramentis, ac in littore, aut saltem proximè littus æternæ gloriæ semper manentes.

HIEROGLYPHICA.

Tranquillitatis hieroglyphicum. Iustitiæ hieroglyphicum.

AB Alcedine hieroglyphicũ nullũ reliquerunt Ægyptij, vt testis est Pierius. Hic verò ea tantùm recenset, quæ apud Italos extitere. Primùm igitur, eodem teste per Alcedinis nidũ rerum quarũlibet tranquillitas indicatur: mare siquidem per dies quatuordecim, quibus auiculæ illæ nidificant in littoribus, incubâtq; mira pacari serenitate compertũ est. Transit, inquit idẽ, & ad res ciuiles figuræ huiusmodi significatũ: nã hæ ad maris varietatẽ accõmodantur: est. n. iustitiæ monumentũ: ideoq; à Plauto dictũ *Acedones esse circa forũ,* Alcedonia potius. Ad suspensas enim fori procellas, fluctuationesq; & turbines hoc aptissimè refertur. Nã & Horatius mersari se ait, si quãdo res agere adhibuerit ciuilibus vndis.

dis. Ita dies Alcyoniæ dicuntur, quibus fora conticescunt, &c. Et paulò inferiùs tertium addit ab hac aue desumptum hieroglyphicum, inquiens: Alcedonem prætereà pingebāt quotiescunque vellent hominem rarò prodeuntem, & minimò temporis momento cum hominibus versatum significare. Alcedonem siquidem videre est omnium rarissimè: ferè enim circa Vergiliarum occultationem, prumamq; ipsam apparet, & vbi primùm per portum non plus, quàm nauem circumuolauerit, statim abit, vt nusquam præterea conspiciatur.

Consuetudinis raræ hominis hieroglyphicum.

10

EMBLEMA.

DE Alcyone extat a Alcyati emblema, cui lemma EX PACE VBERTAS.

a Embl. 178.

Grandibus ex spicis tenues contexe corollas,
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His comptæ Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucrisq; fouent.
Lætus erit Cereri, Baccho quoque fertilis annus,
Æquorei si rex alitis instar erit.

20

PROVERBIA.

QVOD dixit in Cassina Plautus, *Halcedonia sunt circa forum*, prouerbij speciem gerere inquit adagiorum author, significariq; hac voce tranquillitatem, & silentiū. a Idem alibi. *Nisi illam mihi tam tranquillam facit, quàm mare est olim, cùm ibi Halcedo pullos educat suos.* Extat in Græcorum commentarijs huiusmodi prouerbium ἀλκυονίτιδας ἡμερὰς ἄγεις, idest, Alcyonios dies agis de tranquillam, & otiosam agentibus vitam, Aristophanes in auibus.

Halcedonia sūt circa forum.

a In Pœn.

Αλκυονίδας τ' ἤγεθ' ἡμέρας χ' ει, idest.
Atque Alcyonios duxit assidue dies.

Dies Alcyonios agere quid significet.

30

Ab aue quadam marina ductum adagium, quæ Græcis Halcyon dicitur, Latinis Halcedo, vt author est M. Varro, libro de lingua latina tertio, ne quis Plautinum verbum deprauatū esse putet. Hęc ille. Alcyonios dies discedentibus à se mari, aut eodem elemento reuersuris coniugibus, & amoribus suis amicæ, & vxores precabantur apud antiquos, Græcorum, & Latinorum poëtas. Vespasianus Augustus, vt testatur Suetonius, vtebatur etiam versibus Græcis tempestiuè satis, vt de Cerulo liberto, qui diues admodum ad subterfugiendum ius fisci, ingenuum se, & Lachetem mutato nomine cœperat efferre: Ω' λάκυς, λάκης, ἐπὰν ἀποθάνης ἄυθις ἐως ἐξάρχης ἐιρήση Κήρυλας.

40

FABVLOSA.

VT varia est opinio de harum volucrum origine; proinde diuersi etiam diuersas de illis fabulas narrant. Scholiastes Aristophanis, Varinus, Oppianus, & Homeri Scholiastes sic confabulantur. Ceyx Trachinorum Luciferi stellæ filius, cùm Alcyonen Æoli filiam (vel Neptuni, & Alcyones Pleiados, vel Canobes, & Mæoli, vt alij volunt) vxorem duxisset, præ nimia superbia inter Deos censeri, seque, Iouem, illam verò Iunonem vocari voluit. Deinde cùm ad Clarium oraculum de statu regni consulendam, vxore prohibente, nauigaret, indignatus ei Iupiter nauim, & ipsum in Ægeo mari perdidit. Tum Alcyone vxor, viso mariti cadauere, in littus eiecto miserabiliter illum defleuit. Iupiter verò eam (sic lugentem, alij præ impatientia doloris in mare se submersisse addunt) miseratus in auem eiusdem nominis mutauit, & Ceycem quoque in eiusdem generis auem masculum, quem Cerylum nominant, alij adhuc Ceycem. Sunt, qui scribant, eos à Ioue iratu, necdum miserto in aues mutatos, auctaque pœna, hyeme tantùm, & circa littus maris parere: demum verò cùm fluctibus marinis oua sua confringi, nec vllam sobolis spem esse Alcyon lugeret, Iouis (Thetidis, & Luciferi, vt vult Seruius) commiseratione quatuordecim dies tranquillos, quibus illa & nidi structuræ, & excludendis incubitu ouis operam daret, ei concessos esse, eosq; hanc ob causam Alcyoneos dici. Fusius hanc fabulam a narrat Ouidius, partim Nicandrum, partim verò Diodorum,

De Alcyone fabula.

50

Alcyon, & Ceyx in aues.

a Metam. l. 11.

rum, vt teſtatur Probus grammaticus, imitatus. Sed quia nimis longum eſſet, huc omnia poetæ de hac re verba transferre, ſatis ſuperq; erit, eorum, quæ ab ipſo diffusè narrantur, argumentum recitare: quod eſt huiuſmodi: Ceyx Luciferi filius prodigijs agitatus Miletum ad oraculum Apollinis, quoniam Delphos Phorbas cum Phlegyis infeſtabat, contendit: coniugiq; Halcyone Æoli filiæ tardanti profectionem ob mariti deſiderium affirmauit, intra alterum menſem ſe reuerſurum: quod vt non poſſet præſtare, naufragio vitam amiſit. Vxor autem cùm quotidie pro mariti ſalute dijs omnibus, Iunoniq; in primis vota ſolueret, opera illius per ſomnum monita eſt, maritum in mari perijſſe. Quare expergefacta ad littus, vnde ſoluerat maritus acceſſit, ac dum infortunia ſua quereretur, cadauer in mari longiùs aſpexit, quod cùm mariti eſſe cognouiſſet, ad illudq; per vndas exilire vellet, in auem Alcyonem conuerſa ad os mariti aduolauit, qui miſeratione deorum, pia vxoris oſcula ſentiens, in eiuſdem generis auem ipſe quoque fuit transfiguratus. Socrates in dialogo, cui nomen eſt Alcyoni, ſic hanc fabulam narrat. *Etenim*, inquit, *ferunt, hanc aliquando mulierem Aeoli Græci filiam, quem à puella virum acceperat ſtudij, atq; amoris gratia lugere mortuum Trachinium Ceyca Luciferi aſtri pulchri, atque honeſti patris pulchrum quoque, atque honeſtum filium. Mox verò diuino quodam numine pennis circumfuſam volucris inſtar maria circundare, atque illum perquirere. Cæterùm terram omnem peragrans inuenire haudquaquam potuit.* Per hanc autem fabulam, qua Ceyx ex ſumma felicitate in tantã calamitatem incidiſſe fingitur, admonemur, ne nimis præſentibus opibus, aut nobilitate, aut viribus, aut forma corporis gloriemur, cùm omnia nobis data mutuò ſint à Deo bonorum omnium authore, atq; vt intelligamus nullam felicitatem eſſe tantam, aut tam firmam, quàm Deus, ſi propter peccata voluerit, non citiſſimè poſſit labefactare, & funditùs euertere. Cæterum alias mulieres in huius nominis aues conuerſas alij narrant. Refert Probus grammaticus, Halcyonem Scironis filiam, Latronis Attici Polyphemonis filij, quum pater ei præciperet, vt quæreret maritum, arbitratam, permiſſum ſibi, vt concuberet cum quibus vellet, ab irato patre deiectam in mare mutatam in hanc volucrem. Iccirco autem dilectas Theridi poeta dixit has aues, quòd per ſeptem dies, quibus excludunt fœtus, in mari tranquillitas eſt, vt tuta ſit nauigatio. Hæc Probus. Fuiſſe Alcyonei gigantis filias Alcyones, Pauſanias prodit, & eſt ab Apoſtolio in Ionia repetitum, Phthoniam, Anthen, Methonen, Alcippam, Pallenen, Drimò, Aſterien, eaſq; à patris obitu ex Pallenæ (non Pellenæ, vt Suidas habet) promontorio Canaſtræo (vel Canaſtro. Apud Varinum non rectè ſcribitur Caiſtro, quod etiamnum ſic appellatur, in mare ſe præcipitaſſe, verùm ab Amphitrite in aues commutatas, ita vt mares Ceryli, fœminæ verò à patris nomine Alcyones dicantur. Cinyren, alij narrant, fuiſſe regem Cypri, qui etiam Paphum condiderit, vt eſt apud Apollodorum libro tertio. Hic vt refert Euſtathius exceptis primùm hoſpitio prætereuntibus Græcis, promiſit, ſe neceſſaria illis ad Troiam miſſurum. Cæterùm cùm nimis cunctaretur, execrationibus ab Agamemnone deuotus eſt, tandemq; cum Apolline vt muſicæ peritus decertans perijt: ideoq; Cinyrus dictus παρωνυμος κινύρα inſtrumento muſico: Quinquaginta autem eius filiæ in mare deſiliere, & in Alcyonas mutatæ. Alij referunt, eum, cùm Menelao Paphi iuraſſet, quinquaginta naues ſe miſſurum, vnicam tantùm miſiſſe, reliquas è terra fictas, hominibus terrenis intus collocatus, & ſic iuſiurandum eluſiſſe. *Antonius Liberalis fabulatur, Aedonius matrem in Halcyonem fuiſſe verſam.* Sed cùm quæ de hac metamorphoſi narrat, alibi recitauerim, hìc non repeto. Speciosa verò & a Lucianus figmenta narrat de nido Alcyonis ingẽtis magnitudinis. *Circa mediam verò noctem*, inquit, *cùm tranquillum eſſet mare, non aduertentes in Alcyonis nidum miræ magnitudinis incidimus. Erat enim eius circuitus ſtadiorum ſexaginta. Inſidebat autem illi Alcyon, fouebatq; oua, nido haud multo maior: quæ cùm auolaret, parum abfuit, quin alarum vento nauem ſubmergeret. Fuga enim ſe proripuit, ædita triſta quadam, & lamentabili voce. Nos igitur iam die apparente, videmus nidum ingenti naui ſimilem ex arboribus congeſtum. Inerant autem & oua, quorum vnumquodq; Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conſpiciebantur, & crocitabant: cùm igitur vnũ ex ouis ſecuribus præcidiſſemus, pullum implumẽ viginti vulturibus ampliorem eduximus.* Hæc ille. Atque hactenus quidem recitata de Alcyone aue, & de mulieribus, quæ in eam transfiguratæ ſunt, quæcunque illæ fuerint, à poetis finguntur. De Alcyone verò Marpiſſæ filia, quæ prius Cleopatra dicebatur, Pontanus, & alij ex veterum monumentis hæc memoriæ prodiderunt. Euenus Martis filius, Aetoliæ rex, cùm Marpiſſa eius filia propter formæ raritatem à multis peteretur, hanc procis conditionẽ propoſuit, vt curuli certamine inito præmium illa victori cederet, victus verò capite plecteretur, quod domus ſuæ faſtigio affixum penderet. Itaque pluribus interfectis Idas Neptuni filius, frater Lyncei, licet à multis Apharei filius haberetur, equis velociſſimis à Neptuno patre acceptis puellam rapuit, conſpicatus

Alcyonis fabulæ Ouidianæ argumentum.

Cinyres rex Cypri.

Verar. narrat. lib. 2.

Alcyone Marpiſſæ filia.

ſpicatus eum Dianæ feſto die cum alijs virginibus choreis indulgere (& in Pleuronem adduxit, vt refert Plutarchus.) Quo cognito Euenus dolore, atq; ira percitus equos aſcendit: Idam inſequitur, quem vbi aſſequi poſſe deſperat, equis confoſſis in Lycorman ſe ſe fluuiũ, qui pòſt Euenus ab ipſo appellatus eſt, deturbauit: cuius rei etiam Plutarchus meminit in libro de fluuijs. Idam autem voti compotem non paſſus eſt Apollo (vt refert Lycophron) & ipſe Marpiſſę forma captus, quam etiam rapere cogitaſſet, ſecurum abire: ſed obuiam factus in itinere illum aggreſſus eſt. Sed nec Idas certamen detractauit, ſagittis eum impetere conatus: erat enim ſagittandi peritiſſimus. Et cùm diù pugnatum eſſet, (inquit Pontanus ex 10 Scholiaſte Homeri, cùm priùs tamẽ alios authores Marpiſſam ab Apolline raptã, abductãque & cõpreſſam fuiſſe ſcripſiſſet) Iuppiter id ægrè ferens, Mercuriũ miſit, qui pręlium dirimeret, poteſtate facta Marpiſſæ, vt eius optio eſſet, vtrũ ſequi ipſa vellet, quæ rem hãc animo voluens, repuansq; ſeſe mortalem eſſe, Apollinem verò Deum, ac timens, ne vbi vetula facta eſſet, repudiaretur ab eo, decreuit potiùs Idam ſequi mortalis mortalem. Et quoniã in luctu fuerat, Ida marito ſuo cariſſimo, formoſiſſimoq; priuata, cùm à Phœbo rapta eſſet, filię poſtea ſupra legitimum nomen Cleopatræ cognomen Alcyones adiecit, luctus ſui memoriam in filiæ cognomine repones, ab Alcyone aue, quæ & ipſa maximo luctu propter Ceycis mariti calamitatẽ affecta fuit. Nupſit autem Alcyone poſteà Meleago, &c. Quod autem Apollo olim Marpiſſæ amore captus perhibetur, admirãdæ eius pulchritudinis ſignificatio 20 eſt, quaſi forma heroidi iſti ſolaris, hoc eſt, ſole digna, & maximè ſpectabilis fuerit. Apud Varinum μαρπήσσα in medio per η ſcribitur, vt apud Plutarchum quoque, ſed perperam: debet enim per iota ſcribi, cùm heroinam ſignificat: μαρπησσα verò per η mons eſt Pari inſulæ, à quo lapides excinduntur. Vnde Marpeſiæ cauti Virgilius Dido comparat.

APOLOGVS.

EXTAT apud Æſopum huiuſmodi de *Alcedine apologus*. *Alcedo auis eſt ſolitaria*, ſemper in mari vitam degens. Hanc dicitur hominum venationes cauẽtem in ſcopulis maritimis nidificare. Cæterùm aliquando paritura pullos fecit. Egreſſa autem ea 30 ad pabulum, euenit, mare à vehementi concitatũ vento eleuari ſupra nidum. Atq; hoc ſubmerſo pullos perdere. Hæc verò reuerſa, re cognita, ait, me miſeram, quæ terram vt inſidiatricem cauens ad hoc confugi, quod mihi longè eſt inſidius. Fabula ſignificat, homines etiam quoſdam ab inimicis cauendo, ignaros in multò grauiores inimicis amicos incidere.

VSVS IN MEDICINA.

ALCYONEM totam aſſam, & comeſtam dæmoniacos ſanare ſcribit fabuloſus Kiranides, oculoſq; eius linteo incluſos ſiquis capiti nimium dormientis apponat, ab 40 eo ſomnum depellere. Io. Baptiſta Porta, qui alias ſeria tractat, ſimiliter aſſerit, Alcyonem animal vigilans eſſe, & vigiliam inducere, ſi comedatur.

Contra dæmoniacos.
Ad ſoporoſos affectus

VSVS ALII.

HABET præter dictas Alcyon etiam alias facultates, ſed quibus ego fidem non adhibeo. Narrant quidã mari iraſcenti oua Alcyonum obiecta ſtatim trãquillitatem inducere, idemq; præſtare eius nidum, cuius meminit [a] Iacobus Sannazarius:

Contere & Alcyonis nidum mihi. Pellere ventos
50 *Dicitur, & ſæuas pelagi mulcere procellas;*
Forſitan hic noſtri mulcebit pectoris æſtus.

Non minus fabuloſum eſt, quod fabuloſus tradit Kiranides. Alcyonis capit, inquit, vel Pennam, vel ventrem ſi piſcator geſtarit, non fruſtrabitur piſcatione. Auis ipſa in domo poſita ſeditiones, & litem auertit. Si quis geſtarit eius oculos nauigans in mari, nõ timebit tempeſtatem aut hyemem, aut qualemcumq; neceſſitatem. Gubernator quoque ſi geſtarit eos, ſecurè, & abſq; hyemis afflictione gubernauit nauem. Cor Alcyonis geſtantem gratioſum, amabilem, pacificum omnibus, & formoſum reddit. Ita vt vel in medio hoſtium tutus ſit, & neque tempeſtate, neq; fulmine lædatur. Debet autem conſui in pelle eiuſdem auis, & in thalamum aureum imponi. Hæc omnia Kiranides.

[a] In Pharmaceut.
Ad felicem piſcationẽ.
Ad ſeditiones ſedandas.
Ad tempeſtatem.
Ad pulchritudinẽ conciliandam.

DE ISPIDA. Cap. LXI.

ORDINIS RATIO.

ISPIDAM recentiores plurimi, vt diximus, veterum Alcyonem esse putant, vel simpliciter, vel fluuiatilem: quam opinionem licet improbauerimus, congene- 10 rem ei tamen esse concedimus, quòd sit valdè similis, multaque veteres de Alcyone prodidere, quæ in Ispida etiam obseruantur. Quamobrem conuenienter hic de ea sermo fiet.

ÆQVIVOCA.

Auis paradisi.

Piombino.

Martinus piscator.

a De Auib. lib. 4. c. 25.

QVONIAM aliquot nomina cum alijs auibus communia habet Ispida, hæc tanquam æquiuoca sub æquiuocorum rubrica referam. Ispidam aliqui auem paradisi vocant, ob pulchritudinem scilicet, ob quam idem quoq; nomen Manucodiata me- 20 ruit. Itali quidam Ispidam, & Haliæetum, quæ Aquila marina est, Piombino, idest, Plumbinam nominant, à piscandi modo nempe, nam vterque pisces rapturus instar plumbi sese in mare præcipitat. Eisdem alicubi Martini piscatoris nomine & Ispida, & Lari quoddam genus veniunt, vt alibi dictum fuit. Galli, vt testatur Bellonius, Ispidam quoque Martinet appellat, addito cognomēto le pescheur, vt distinguatur ab Hirundine quadam, quæ etiam Martinet Gallis appellatur, & similiter vt Ispida in fluminum, & maris ripis nidulatur. Ijdem Galli Apodem quoq; Martinet grand vocant, etsi Alcyonem ad Ispida diuersam faciat, vtramq; tamen Germanicè Eisuogel vocari scribit.

SYNONYMA. 30

Ispidæ etymum.

Piombino cur dicta.

Vitriolo.

ALCYONIS nomine recentiores plurimi, vt iam sæpius dixi, Ispidam intelligunt. Bellonius non simpliciter Alcyonem, sed maiorem, & aphonon appellat. Nonnulli Alcyonem fluuiatilem. Ispida auis nomen, inquit author de natura rerum, apud recentiores à sono vocis factum est. Italicè Piombino, idest, Plumbina vocatur, quia vt quidam volunt, desuper deuolans in aquam tanquam plumbum, deorsum iactum, deorsumq; tendens linea perpendiculari mergitur, pisciculos captatura. Italis alijs auis paradisi dicitur, alijs nimirum circa lacum Larium, & Genuæ Martinus piscator, alijs, vt prope Mediolanum piscator simpliciter, alijs Pescator del Rè, idest, piscator regis, quòd scilicet 40 pisces captet ad victum; Vitriolo circa lacum Verbanum à colore calchanti, quod Italis vitriolo dicitur: In Hetruria auis S. Mariæ: Hispanis in Lusitania Aruela: Gallis Pescheur, idest, Piscator, alijs Martinet Pescheur, alijs Tartarim per onomatopœiam, alijs Artre, quòd artras Gallicè dictas, idest, tineas abigat à pannis, vnde etiam apud eosdem populos Drappier appellatur: Circa Lutetiam, vt Ornithologus se audiuisse refert Mounier, nescio quàm rectè, nōnullis impropriè Piuerd, idest, Picus viridis à colore, Aruernis Merle d'eau; Germanis Ysuogel, vel Eisuogel, idest, glaciei auis, vt Albertus Magnus quoque interpretatur. Nam hyeme etiam in illis regionibus manet, & circa aquarum ripas glacie concretas degit: Pomeranis Ysengart Anglis the Kynges Fisher, idest, regis piscator. 50

GENERA.

PRÆTER vulgarem Ispidam duas alias ex Indis sub hoc nomine missas describam, & depingam. Sed an verè ex Ispidiarum genere sint, non sat scio.

FORMA.

FORMA. DESCRIPTIO.

ISPIDAM Albertus sic describit: *Ispida auis parua est, sed pulchra, & pennarum venustate clarissima: colore medio inter viridem, cæruleum, qui ad solis radios sapphirum reddit. Color pe-ctoris instar carbonum ardentium est. Binos tantùm habet in pedibus digitos, vngues aduncos, ro-strum paruum, & rectum.* Georgius Agricola, qui Ispidam Alcyonem fluuiatilem, seu ripa-
riam vocat, eam nobis sic describit: Auis est non multò maior Passere. Cùm autem marinæ
Halcyonis corpus totū cæruleo, viridi, subpurpureo, sed mistis insigne sit, adeo vt neq; col-
lum, nec alę aliquo ex eis careant, & rostrum habeat subuiride, longum, tenue, fluuiatilis, seu
ripariæ pectus purpureum est, collum, & dorsum in viridi cæruleum, alæ fuscæ, rostrum vt
etiam pedes cinereum. Hæc ille. Exactiùs Ornithologus; Ispidæ, inquit, ex inspectione no-
stra rostrum est nigrum, rectum, in summo acutum, tres digitos longum. Venter totus, & mi-
nores sub alis plumæ colore ferrugineo, vel ruffo tali, qualis ferè interiorum castaneæ tuni-
carum est. Pedes breues, rubicundi, in quibus duo longiores digiti ad mediam vsq; partem
connexi, posteà finduntur. Sunt autem articulati ab imo digiti multis minutis transuersis li-
neis. Plumæ genua tegunt, inferior pars nuda est. Per medium dorsum à principio eius vsq;
ad finem caudæ plumæ sunt cærulei coloris diluti, & ad album inclinātis, nimirum in modū
splendidæ, vt oculos etiā visu immorantes splendore suo offendant. Pronū caput cum cer-
uice videtur viridis coloris, transuersis lineis ex albo cæruleis distinctum. Virent etiam alæ,
sed interior pars plumarum in eisdem ad purpureū ferè tendit violaceo dilutū colorem, vt
cærulearum quoq; per mediū dorsum. Asperguntur & alæ lucidis aliquot punctis. Longio-
res earū pennæ exteriorem partē viridantem habēt, interior nigricat. Lingua perbreuis est,
latiuscula, ac sububēs cū faucibus palatoq; Oesophagus valde lōgus. Vētriculus in infimo
corpore iuxta anū. Adeps ruffa. Sic Ornithologus. Quanquā verò adeo exacta sit hæc descri-
ptio, vt nihil addi posse videatur: quia tamen olim Ispidā in foro coemptā descripsi, descri-
ptionem nostrā hic ascribere nō pigebit. Magnitudine ferè est Alaudę, ab extremo rostro ad
vltimā caudā spithamā propemodū lōga. Rostrū triū digitorū lōgitudine, foris nigrū, pau-
latim in cuspidē attenuatū, valde durum: qua incipit dimidij ferè digiti crassitudine, intus
vtrinq; canaliculatū, & sububēs: in quo hoc est obseruatu dignū, quod inferioris mādibulę
cuspis superiori nōnihil est lōgior, eiq; pręeminet. Lingua pro rostri portione breuis, sed la-
tiuscula. Ex hac rostri descriptione, vt id obiter dicā, satis patere arbitror, quātū Ispida no-
stra antiquorū Alcyone discrepet, cui ipsi rostrū tū tenue, tū subuiride tribuūt. Collū breue
est, & crassum. Capitis vertex nigro colore decoratur, quem lineæ cyaneæ transuersim pluri-
mæ secant. Ab oculorū radice, & angulo minore macula excurrit ferruginea ad collū vsq; in
albidas aliquot plumulas desinēs, quæ tamen in extrema superficie etiā colorē ferrugineū
pręseferūt. Ab extremo collo ad caudæ principiū vsq; per spinā dorsi linea excurrit visu iu-
cūdissima, ex cyaneo colore ad viridē nōnihil tēdens, quæ in vropygio magis dilatatur. Re-
liquus dorsi color ex obscuro cæruleo, cui viridis aliquid sit admixtū, cōponitur: radices .n.
omniū harū plumularū nigricant. Pennæ exiguæ, quæ remiges vestiunt, ordinibus singulis
quaternis pulchellis maculis coloris cyanei saturati transuersim distinguūtur. Remiges pē-
næ inter cæruleum, & viridem colorē ambigunt. Ipsarum verò alarum interna pars, pectus,
vēter, & cauda prona ferrugineo diluto sunt insignita. Crura ei breuia, sanguinei ferè colo-
ris saturati. In pedibus insolens obseruatur cōstitutio: nā duo anteriores digiti ita cōnectū-
tur, coniunguntur q; vt vnus tantùm videatur ad secundū vsq; articulū, qui deinceps in duos
semidigitos findatur. Tā verò hi, quàm reliqui digiti vnguiculis armātur nigris, exiguis, adū-
cis. Tertius ex anterioribus, qui separatus existit, paruus adeo est, vt vix extrema vnguis cu-
spide articulum secundum aliorū duorum attingat, vbi nimirū ab inuicē separari incipiūt.
Posticus digitus, anticis illis duobus coeuntibus minor est, sed tertio maior, latus, carnosus.
Omnes verò multis transuersis minutis lineis articulari videntur, cùm tamen planta ip-
sa læuis omnino sit, nec vt in alijs auibus tuberculis inæqualis. Ex his liquidò constat, Al-
bertum Ispidæ rostrum breue, & binos tantùm digitos perperam tribuisse, cùm vtrumque
falsum sit. Nec minus Georgij Agricolæ error manifestus euadit, qui rostrum, & pedes cine-
rea, pectusque purpureum illi ascribit. Descriptæ à nobis modò volucris est icon, quam
priori loco exhibemus: posterior verò auiculam repræsentat, cuius ex Indis allatæ mihi co-
piam fecit Hippolytus Augustinus nobilis Senensis Balius, vt vocant; quam quia Ispidæ

Descriptio.

Descriptio ex Georgio Agricola.

Descriptio ex Ornithologo.

Authoris descriptio.

Magnitudo.

Longitudo.

Rostrum.

Lingua.

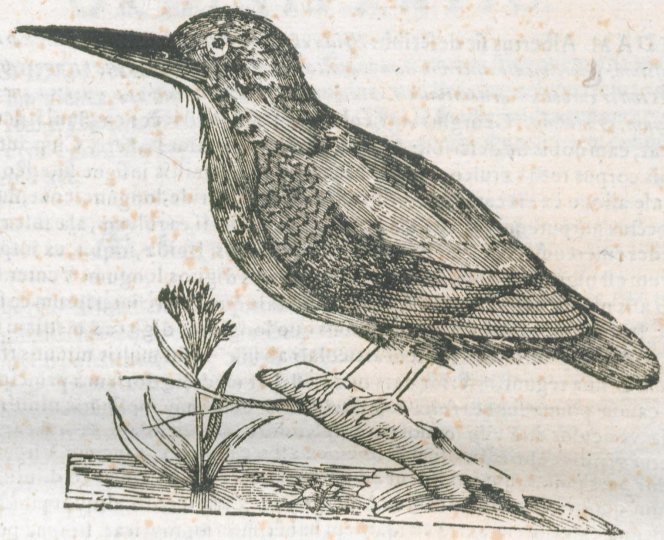
Collum.

Caput.

Alæ.

Crura.

Ispida.

Ispida Indica cum equiseto.

dica descriptio. nostræ aliquantulum similis colorum varietate, & pedum constitutione, Ispidam Indicam vocabat; licet nostrate multò minor existat, vt quæ vix Regulum magnitudine superet: Ro- *Magnitudo.* strum ei oblongum, sed tenue, colore nigro. Caput valde paruum, quod cum toto collo ex *Rostrum.* cæruleo ad nigrum tendit. Reliquum corpus vniuersum ad caudam vsque coloribus cæru- *Color.* leo, viridi, & nigro ad inuicem mistis est conspicuum, sed tamen punctis quibusdam viridis coloris dilutis respergitur, præterquā in alis, in quibus ferè solus viridis color elucescit.

ſcit. Cauda pro corporis portione longiuſcula eſt, tota ferè nigra, niſi quod quarundam pennarum extremæ ore in ea vireſcunt. Pedum eadem conformatio, quæ in Iſpida noſtrate, ſed coloris nigri. Iſpidam Indicam aliam vidi apud Leonem Folianum Venetum exiccatam, quæ Iſpidæ noſtræ vulgari dorſo ſimilis erat, ſed longam habeat caudam, caput colore caſtaneæ, roſtrum rubrum, duplo ferè maius, quàm noſtræ, quinque digitos longum, pollicis craſſitudine ea, qua capiti coniungitur parte, & valde acutum.

Cauda.

Iſpidæ alteribus indicæ deſcriptio Roſtrum.

10

LOCVS. VICTVS. NIDVS.

ISPIDA maximè ſolitaria auis eſt. Reperitur in agro Bononienſi media hyeme circa ripas glacie concretas. Ornithologus in Germania eodem tempore, eiſdem in locis capi ait, ſibique allatam, quæ Ianuarij initio capta fuiſſet. Piſcibus viuit: vnde in varijs linguis alij Piſcatorem ſimpliciter, alij Paſcatorem regis, alij Martinum Piſcatorem vocitant. Circa aquas volare, & piſciculis inſidiari, vermibuſq; tradunt Albertus, & Georgius Agricola. Scribit verò author de natura rerum, terram circa aquas roſtro fodere, ibique nidum congerere, ac fœtus facere. Audio, inquit Ornithologus, in arena, vel in ſcopulo aliquo iuxta aquã nidificare nidum forma rotundum conſtruere, eminente in angulum foramine exiguo, mollem ex floribus arundinũ: pullos interdum nouem in nido vno reperiri.

Quibus veſcatur.

Vbi nidificet.

20

Pulorum numerus.

V S V S.

ISPIDAM in cibo improbari ſcribit a Hieronymus Tragus. Et Bellonius, quaſuis aues fluuiatiles, inquit, ſine diſcrimine comedere ſolemus, Iſpidam tamen reijcimus, quanuis piſcibus bonis veſcatur, adeo vt ne ruſtici quidem, cùm alioqui magna copia in fluuiorum ripis fœtus harum auium è nidis detrahãt, comedunt. Sed eas aut pueris donant, quibuſcũ luſitent, aut mortuas exiccant, vnaque cum pennis ob coloris pulchritudinẽ aſſeruat. Qui pannos laneos vendunt; earum pellem cũ pennis aſſeruant, quaſi aliqua peculiari vi aduerſus tineas polleat: vnde & Artra à Gallis quibuſdam dicitur. Vt autẽ tineas arceat, ſatis eſſe aiunt, in eodem loco haberi, & hoc per aliquot annos ſeſe expertos referunt. Sunt qui negent, vt inquit Albertus, fulgure tangi domum, in qua fuerit nidus ipſius. Sunt item, qui nugentur, ac ij præſertim, qui auguria ſectantur, hanc auem conſeruatam in theſauris, augere illos, & paupertatem amoliri. Mirum eſt, quod tradit Hieronymus Tragus, Iſpidam cum pullis ſuis ſuauiter olere moſchi odorati ferè inſtar. Sunt qui carnem eius mortuæ non putreſcere ſcribunt. Vulgò creditur, inquit Albertus, pellem eius detractam (multi vnà cum carne ſeruant, inteſtinis tantùm ademptis) & alicubi ſuſpenſam, pennas quotannis tanquã in viuo corpore mutare: quod ego, inquit idem, falſum eſſe expertus ſum in pluribus huius generis auibus per plures annos reſeruatis. Hæc ille. Ego ſimiliter, qui iam multos annos hanc auem in Muſæo ſuſpenſam ſeruo, id nunquam obſeruare potui.

a De Auib. li.4.ca.25.

30

Ad tineas.

Ad fulmina.

40

DE ROVSSEROLE, SEV ROCCHEROLE Gallis dicta: quam Bellonius Alcyonem vocalem vocat. Cap. LXII.

50

BELLONIVS, vt alibi dictum eſt, duo Alcyonum genera facit, alterum mutũ & maius, quod Iſpida eſt, alterum minus, & vocale, quod Gallis Rouſſerole, ſeu Roucherole vocatur: de quo cùm nihil apud alios authores ſcriptum repererim, huc ea tantùm, quæ memoriæ prodidit Bellonius, tranſcribã. Cùm itaque conſtet, inquit, duas eſſe Alcyonis ſpecies, maioremq; à nobis modo deſcriptam vbique locorum frequentem, & obuiam eſſe, de ſecunda dicendum relinquitur, quæ omnium aquaticarum maximè canora eſt. Loca paluſtria, fluuioſque carectis abundantes frequentat. Ariſtoteles eius capite tertio libri hiſtoriæ animalium octa-

Locus.

Alcedo vocalis Bellonij.

Locus. uo expreſsè meminit, Alcyonem vocalem appellans, vt à mox deſcripta diſtinguat, quæ ſi huic conferatur, muta dici queat, cùm alioqui muta omnino non ſit: nam aliunde euolans velut clamorem quendam edit, vt coniugem diſceſſus non lateat. Ex cantilenis eius ſummam percipere voluptatem ſi quis cupiat, is in fluminis ripa caricibus cōſita conſidat, ſuauiſſimum ibi, harmonicumq; innumerarum ferè harum auium, quas Gallicè Rouſſeroles appellamus, melos auditurus: quod niſi omnino ſenſus expers fuerit, modò mœrorem, modò lætitiã, pro cantus varietate, in animum eius inducet. Etenim non aliter, quàm Luſciniæ in canendo ſunt indefeſſæ, ideoq; à quibuſdam in Gallia Roſſignole de riuiere, ideſt, Luſciniæ fluuiatiles appellantur. *Roſsignol de riuiere.* Et rudis profectò, & obtuſi cerebri homo dicendus erit, qui vocem adeo canoram exitam exiguæ auiculæ gutturillo prodeuntem audiens, eam non ſuſpiciat, non admiretur. Vno enim, & eodem ſpiritu cantum ducit in longum, ſæpenumero adeo altum, vt à nullo eburneo plectro vincatur: quandoq; verò adeo grauem, vt à nullo confracto poculo grauior edi queat. Nemo item, etſi diligentiſſimus vocū obſeruator, exactè illam imitari nouerit. *Vox.* Inter reliquas verò voces has in primis proferre videtur Toro, Tret, Fuis, Huy, Tret: eoq; cantu ſæpius repetito totam noctem tranſigit ſine intermiſſione. *Locus.* Arboribus prope aquas inſidet: ab aqua etenim nunquã diſcedit. Ruſtici, qui cantantes ſæpius audiunt, ad vocis illarum imitationem cantiunculas excogitarunt quaſdam, eaſq; obſcœnas, vt ingenuorum aures offendant, tantùm abeſt, vt ſcriptis mandari debeant. Tentabã tamen mutatis quibuſdam elementis ad obſcœnitatē euitandam (ſingula enim verba ab f, vel a e incipiunt) eas huc transferre: ſed cùm ſic omnem venuſtatem, & leporem amittere animaduerterem, ab incœptis deſtiti. Ariſtophanes Græcus author, & Ariſtotele antiquior, huiuſce auis cantum inter omnes alios obſeruauit diligentiſſimè, & ſic in Auibus ſuis optimè omnium his vocibus expreſſit.

Huc, huc, huc, huc
Toro, toro, toro, toro, torotinx
Ciccabau, Ciccabau
Toro, toro, toro, tolili linx.

Vt itaque

Vt itaque vno verbo dicam, cantus varietate, suauitateque, & peruicacia omnes alias aues longè vincit: vincit, inquam, & eas etiam, quarum cantus ab omnibus celebratur, Luscinias, Currucas, & Linarias, nam & harum vox minus, quam illius aures oblectat. Adeo autem indefessa est, vt in dumetis dies noctesque integras canendo summo conatu, & pertinacia absumat, audientesque tanti eius laboris miseratione tangantur. Testantur id, qui in arcibus, & vrbibus in paludibus sitis pro custodia vigilant, vbi nempe arundinum copia est, ij enim ex indefesso eius cantu noctù, & interdiù summam capiunt oblectationem. Summis arundinibus insidens pedes Pici viridis habere videtur, cùm tamen Sturnorum, & Merularum similes sint. Illud verò in primis in hac auicula mirum videri possit, quòd tanto conatu canit, vt vacillet, trematque toto corpore, & etiam cauda colore est, quo Gallicè Stercot dicta: magnitudine Proyeri: quam interpretamur Miliariam, rostro serrato, Picæ Græcæ (Collurionis, seu Lanij) quodammodo simile. Plumæ capitis longiores cristæ quandam speciem præseferunt. Crura eius & pedes mediocri longitudine, colore cinereo. Volatu non admodum valet. Alas instar Alaudæ cristatæ concutit. Plinius tres huius auis species facere videtur, dum scribit. Alterum genus earum magnitudine distinguitur, & cantu. *a* Minores in arundinetis canunt: sed reuera in duas tantùm distinxit species; id enim ex Aristotele transtulit: qui duo tantùm eius constituit genera, alterum vocale, & valde canorum, multoq; minorem, de quo hìc est sermo, alterum mutum, de quo superiori capite dictum est. Credidi aliquando Alcyonem hanc vocalem migrare hinc, ac hyberno tempore ob frigora à nobis discedere: secus verò rem sese habere posteà cognoui. In Cænomanorum, & Turonensium agro Rousserole Gallicè appellatur à colore rubro, alijs Roucherole à rouche, idest, carectis, in quibus interdiù degit. Aliter, quàm Alcyon maior nidum construit: illa enim in foramine aliquo vel ripæ vel littoris nidulatur, hæc verò inter arundines, & carecta nidum ex arundinaceis festucis ædificat. Sena vt plurimùm oua parit, & quinque, sexuè exludit pullos. *Nidum si quis inuersum aspiciat, adarcen primo intuitu referre videtur, quam seplasiarij pilam marinam vocitant.* Vt verò quod de eo sentiam liberè dicam, existimo quicquid de nido, & diebus Alcyonijs memoriæ prodiderunt veteres tantùm minori Alcyoni competere. Ispida enim cùm humi niduletur, hæc verò in propatulo in paludibus, liquidò constat, de quanam intelligendum. Quare veteres cùm viderent, nidum huius auis pelago adeo proximum, mirabantur, fluctibus non obrui. Hæc Bellonius. Cæterùm eiuscemodi eius auis mihi veterum Alcyon non videtur, neque etiam verè scribit, Aristotelem duo Alcyonum genera facere: de qua re diffusè suprà actum est, nodusque hic, ni fallor, satis, superque fuit dissolutus.

Descriptio. Color. Magnitudo. Rostrum. Volatus. a lib. 10. c. 32. Etymum. Nidus. Ouorum pullorũq; numerus.

DE CAPELLA, SEV VANNELLO. Cap. LXIII.

ORDINIS RATIO.

SIG. Gelenius, vt alibi annotaui, Alcyonem in mari eiusdem generis esse putat cum ea, quæ circa aquas dulces degens vulgò nobis Pauonzino, idest paruus Pauo appellatur, Aristoteli Aex, vt optimè conijcit Bellonius, Gaza Capellam vertit, Barbari Vanellum vocant. De hac igitur post aues Alcyones putatas non incongruè aliquid dicemus, tum dicta de causa, tum etiam maximè, quia pulchra illa colorum varietas, quàm Aristoteles Alcyoni tribuit, in illa reperiatur.

ÆQVIVOCA. SYNONYMA.

TVRBANT sæpe nomina diuersis eadem rebus indita animos lectorum, sicut in hac quoq; aue vsu venit: nam aliquot habet synonyma, quæ alijs etiã auibus, rebusq; attribuuntur. In primis in cõpluribus Galliæ locis, teste Bellonio, vocatur Dixhuict per onomatopœiã. Dixhuict autẽ illis sonat octodecim. Litteratores pleriq; omnes Britannici, inquit quidã Anglus Vpupam eam nominãt auẽ, quam Barbari ab alarũ strepitu Vannellum nuncupant, & ipsi sua lingua Lapuingã vocant. Sunt etiam, inquit idem, in inferiore Ger-

Dixhuict.

re Germania literatores aliqui,qui Fulicam Kyuittan ſuam(Kyuitta illis Vannellus eſt)eſ-
ſe volunt. Ex eo forſan opinionem ſuam adſtruentes,quòd apud Plinium Fulicæ cirrum tri-
bui legerint. Sed cùm Kyuitta nec auis marina ſit (Virgilius enim Fulicam marinam fecit)
nec aquatica, ſatis liquet, eam non eſſe Fulicam. Sunt quidem Vanelli Larorum, & magni-
tudine, & leuitate, & ſimiliter clamoſi: vnde per onomatopœiam vtriſque inditum nomen.
Nam à Germanis Oceani accolis Lari etiam Gyſitz appellantur, qui tamen alijs multis dif-
ferunt. E Larorum autem genere etiam Fulica veterum eſt. Kyuittæ etiam nomine, teſte Or-
nithologo, aliqui Germanicè & Vannellū, & Pluuialem auem à vulgo Binmelgeiſz appel-
lari, ideſt, cæleſtem capram, eadem fortaſſe ratione, qua auis hæc noſtra Capella dicitur.

Capellæ auenæ. Hieronymus Tragus neſcio quas aues (videntur autem de Gallinaginum genere) Germa-
nicè Bruchſepſlin, vel Bubergeiſslin vocitari ſcribit, quaſi Capellas auenæ dicas, quòd hæ
a In ſing. c. 10. Gallinulæ ſylueſtres, fortè in agris auena conſitis reperiantur, & vocem caprinæ ſimilem
ædant. Bellonius *a* Vannellum hunc Æga Ariſtotelis eſſe conijcit, & etiamnū apud Græcos
Aex. ita nominari aſſerit, licet alijs eodem teſte Ταὼς ἄγριος, ideſt, Pauo agreſtis quoque dica-
Pauo Agreſtis. tur, eò quòd criſtam in capite erigat, inſtar Pauonis, vel Alaudæ criſtatæ. Cur verò Æx no-
minetur, cauſam eſſe putat Bellonius, quia clamans æx, æx præferre videatur. Ornitholo-
Aex cur ſic dicta. gus verò huius nominis etymum ſic inueſtigat. Vnde verò, inquit, capræ nomen ei conti-
gerit, cum auis nobis incognita ſit (poſteà tamen nouit, nam & eam deſcripſit, & eius hiſto-
riam ſcriptis mandauit) non facilè eſt diuinare. Nam vel voce, vel aliqua corporis parte,
vt capite, quemadmodum & Capriceps auis, vel oculorum colore (quem Caprinum, ἀιγώ-
μον vocant) ad capram quadrupedem fortè acceſſerit. Sic & Glaucium Anaticula ab ocu-
lorum colore nominatur. Hæc Ornithologus. Ego potius cum Bellonio à voce ſic dici pu-
Parcus auis. tem. Idem Bellonius hanc auem veteribus Latinis Parcum fuiſſe dictam exiſtimat. Inter cri-
ſtatas aues, inquit, præter Capellam *b* (Vanneau) Gruem Balearicam (Le Bihoreau) Vpu-
b De auib. l. 4. cap. 17. pan (La Huppe) Pauonem (Le Paon) Galeritam (L'Alouette) & aliquando Hæmatopo-
dem (L'Aigrette) & Ardea (L'Heron) nullam noui: quapropter Capellam eſſe veterum
Latinorum Parcum exiſtimo. Multæ quidem ſunt aues, quæ criſtatæ videntur: reuera tamen
c Li. 11. ca. 37. non ſunt. Hanc Bellonij coniecturam reijcit Ornithologus, & meritò. Recitans enim illa
verba *c* Plinij. *In capite paucis animalium, nec niſi volucribus apices: alijs alit, Phaſianæ cornica-
lis, Prætereà Parra* (aliàs Parro) Hermolaus, inquit, pro Parro habet Parco, quod quidem no-
men nondum hactenus ſe legiſſe fatetur, vt mirer, Bellonium ſcribere nomen Parci apud
Romanos veteres extitiſſe. Sed vt Parcum legas, non tamē Vannellum auem eo nomine ac-
cipi licebit, cùm cornicula illi non conueniant. Non enim inſtar Phaſianæ cornicula habet
Vanellus noſter, ſed apicem ſimpliciter, vel ex plumis criſtam ſimplicem à medio vertice
retrò extenſam. Cornicula verò vtrinque eminent, vt in Bubone, & alijs quibuſdam noctur-
nis auibus. Quanuis Parræ potius legerim vt codices noſtri habent (vel Patæ per ſimplex r)
quæ & nocturna auis eſt, & alijs quoque authoribus memorata. Impoſuit fortè Bellonio,
quod in corollario Hermolaus ſcribit his verbis. Differt ab Alauda & Parcus, etiamſi qui-
dam negant (confuderunt fortè aliqui, eò quòd vtrique apex tribuatur. Sed Plinius ipſe ſi-
ue Parrum, ſiue Parcum legas, loco iam citato à Galerita liquidò ſecernis: eſt autem Parcus
auicula Columbo minor, ſubtus candida, cæterò Pauoni ſimilis, & criſta quoque Vanellum
quidem his verbis ab eo ſignificari non eſt dubium. Hæc Ornithologus. Ineptè ſanè author
de natura rerum, & Albertus hanc auem veterum Stymphalidem eſſe putant, hoc vno, vt
videtur, argumento decepti, quòd cirrata ſit: tribuit autem cirros etiam Stymphalidi Pli-
nius; Nominari verò Vanellum, apparet, imitatione nominis Gallici vn Vanneau, quan-
quam per n ſimplex: licet Vannellum etiam per n duplex ſcribi tradat, qui hoc nominis il-
Vanelli etymum. lius etymum refert: Fortè, inquit, quòd alis inſtar vanni, aut ventilabri, commotis ſtrepitum
excitet. In Italia circa Patauium Pauonzino dicitur, quaſi Paruus Pauo, Venetijs Paon,
ideſt, Pauo, alibi & Bononiæ Paonzello, quaſi paruus Pauo. Quæ nomina quidem, vt anno-
tat quoque Bellonius optimè conueniunt: Pauoni etenim non parum ſimilis eſt: nam & hic
apice decoratur, colorq; pro diuerſo ad lucē poſitu variat. Bononiæ etiam dicitur Filicet-
Filicetta. ta, cuius rationem me ignorare fateor. In Callia quoque, teſte Bellonio, diuerſa ſynonyma
obtinuit. Aliqui Vanneau dicunt, alij Dixhuict, per onomatopœiam: nam canens Dixhuict
proferre videtur, alij Papechieu, Luſitani Bybe, Heluetij ein Gyfytz ab imitatione vocis,
alibi Gyuuitz, vel Gybyaz, Murmellius ſcribit ein Kyuuitz; alibi ein Zvveiel, ein Gruner,
Lapuuing, & eius etymum. oder Blavvgruner, Gyſitz ad differentiam Pluuialis. Hieronymus Tragus inter aues, quæ in
Germania edantur, nominat Bigitzen, haud ſcio, an Vanellos intelligens inquit Ornitholo-
gus. Angli à Lapuuing ab implicatione alarum frequenti: nam vuieg illis eſt ala. Lap im-
plicare,

plicare, vocant etiam à Grene Pluuer, idest pluuialis viridis. Hollandi, vbi copia est, een Kiuidit: Illyrium Czieyka, Turcæ Gulguruk.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

SIG. Gelenius, vt iam dixi Kiuittam, siue Capellam nostram Alcyoni congenerem facit: rectius fortè Ornithologus Pluuiali: nam, inquit, & nomen commune ambabus tribuitur, adiecta tantum coloris differentia. Vannellos etiam candidos (Kiuittas candidas) item Ornithologus reperiri se audiuisse ait, nisi fortè de Laris candidis id accipiendum est. Item Vannellos sine crista, eosq; aliquando colore fusco, & maculis varijs Brugis in Heluetia obseruasse; sed non satis meminisse, an eadem sit Pluuialis Gallorum: nam & illa, inquit, de genere Vannellorum est sine crista. Item quærendum esse ait, an eiusdem generis sit auis Tremulus dicta in regimine Salernitano, quæ inter aues salubres numeratur. Hæc vt plurimũ prope mare versatur, inquit Arnoldus in suis annotationibus, minor Gallina, coloris fusci, altè clamans, & velocissimè volans: quæ cùm super terra incedit, semper tremit cauda, vnde & nomen. Hæc ille, qui pariter, vbi apud Etymologum hæc leguntur: ἴβυς (apud Hesychiũ vltima per ypsilon scribitur ἴβις, & ἴβυξ) genus est auis clamosæ, vnde & Ibycus nomen proprium, ἰβυκλεύσαι: ὅπερ κατὰ μεταφορὰν λέγεται βεκλεύσαι, legendum suspicatur, ὅπερ κατ' ἀφαίρεσιν λέγεται βικανίσαι: aut legendum esse per metatoram, & βουκλεύσαι in fine abundare. Hancq; sanè auem per onomatopœiam dictam videri, & cùm clamosa sit, ac vocis similitudo accedat, de genere Vannellorum forsitan esse.

Vannelli candidi.

Vannelli sine crista.

Tremulus auis.

FORMA. DESCRIPTIO.

VANELLVS, inquiunt author de natura rerum, & Albertus, auis est pulchra, Columbina magnitudine, cristato capite, vt Pauo, in collo viridi colore, & lucẽte, reliquo corpore varia. Turnerus sic describit: Cornice minor est, plumis ferè viridibus, & nigris per totum dorsum, & caput: vẽtre albo: longa, & semper erecta in capite crista plumea, alis obscurioribus. Ego, inquit, Ornithologus, ex præsenti inspectione olim descriptionẽ huius auis reliqui huiusmodi. Coloribus est elegantissimis, per totum dorsum viridi, maculis quibusdã purpureis vtrinq;. Alæ partim virides, partim cæruleæ sunt: extremæ verò, & longiores earum pennæ nigræ, quæ inuersæ præ atro colore splendent. Venter & alarũ interior pars plumas habent albas. Cirrhi à capite retrorsum tendunt, ex plumis nigris, oblongis conditi. Rostrum nigrum sesquidigiti longitudine. Sunt etiam plumæ subrustæ circa caput, & ceruicẽ. Sub rostro, & prona colli parte albicant. In pectore color ex viridi nigro, cæruleoq; mixtura videtur in plumis: sed earum quoq; extremitates per quosdam ordines albicant. Totius auis longitudo est circiter dodrantem, & palmũ manus mediocris, qui sunt digiti sexdecim. Hæc Ornithologus. Exactissimè, ac diligentissimè quoq; hanc auem describit Bellonius his ferè verbis: Magnitudine Pluuialem vix excedit. Densis admodum plumis contegitur, quæ in radicibus suis, quæ corpus attingunt, omnino nigricant: color enim alius est in parte exteriori. Auis inuersa supinaq; collocata, & alis eius extensis magna plumarum pars in ventre, & in femoribus niuei sunt candoris. Alæ in superiori parte quoq; niueæ, in inferiori nigricant: plumę sub cauda pulcherrimè ad spadiceũ ferè tendunt. Tibiæ longiusculæ, & femora prope genua pennis glabra, rubent. Internos digitos binos membrana iungit, qua caret tertius, qui extimos est. Posticus admodum est exiguus. Colli plumæ nigerrimæ nigrum etiam torquem efficiunt, vt in Menilis Allobrogum. Guttur maculis albis, nigrisq; distinguitur. Atq; hi quidem inuersæ auis colores existunt. Quod ad supernas partes attinet, rostrum habet breue, & nigrum, linguam albam, & canaliculatam. Pars capitis superior tota nigra, splendensq; & varijs coloribus mistis ad inuicem gemmans. Alba macula ad rostri radices vtrinque conspicitur: Supercilia linea candida insigniuntur, supra quam nigra altera minor excurrit. Apex, seu crista à vertice, non à fronte, vt in Galerita emergit, quo fit, vt ceruix gracilior appareat, minusq; plumosa: ea quinq; aut sex constat plumis, nigris, tenuibus, ac longiusculis, ex quibus duæ anteriores longitudine reliquas excedunt. Alarum plumæ gemmanti colore euariant, vt caput, adeo vt ex viridi ad rubrum tendere

Descriptio ex Ornithologo.

Color.

Alæ.

Rostrum.

Longitudo.

Descriptio ex Bellonio

Magnitudo.

Rostrum.

Cappella, seu Vannellus.

tendere videantur Vropygium coloris est spadicei. Cauda in extremo nigra, cæterò alba, præter duas vtrinq; extimas pennas, quæ omnino candidæ sunt. Alæ pro corporis portione grandiusculæ. Mas à fœmina parum differt, & eodem est colore. Auis est admodum pinguis, & hepate magno, quod in duas partes vtrinque diuiditur. Fel in ea reperire non potui. Intestinum eius appendices habet, quod quidem ei cum multis alijs auibus commune est. Ego cùm hanc auem præmanibus haberem, & diligentissimè considerassem, ijs, quæ ab Ornithologo & Bellonio dicta fuere, quod ad eius descriptionem attinet, nihil adijci posse cognoui: quapropter ne actum agerem, illorum authorum descriptionibus acquieui.
10 Cùm autem dissecuissem, lapillos multos in eius ventriculo inueni.

MORES. INGENIVM.

VANELLVS, inquiunt author de natura rerum, & Albertus, cùm hominem etiam à longè nido suo appropinquare senserit, egressa statim de nido, cum clamore occurrit. Sicq; stulta, dum hominem è nido suo repulsuram se sperat, ipso clamoris indicio nidum perdit, quem progressus homo spoliare contendit. Sic illi. Verum vt Ornithologus testatur, sunt qui dicunt, hanc auem, dum pullos fouet, ad hominem, à quo nidum 20 inquiri suspicatur, proximè accedere, & velut deditionem simulare, donec paulatim à nido abducat; quod de Perdicibus, & de Chenalopece annotatum est. Idem mihi affirmauit Batauus quidam vir non indoctus, & fide dignissimus: addebatq; insuper, tanto audacia eam se hominibus offerre, vt ceu impetum in eos facere videatur, eosq; assiduis vsq; clamoribus persequi, donec tam longè abierint, vt de nido inueniendo non amplius suspicetur. Item cùm magna ibi sit illarum copia, fieri vt multæ sæpe simul vnum hominem ita persequantur, paulatimq; modò hanc, modò illam, prout nimirum longius ille à cuiusque nido abit, auolare, & tandem omnes, cùm nidos suos iam tutos credunt.

Capellæ stultitia.

LOCVS. VICTVS.

30 CAPELLAM vbiq; locorum notam esse scribit Bellonius, versatur, teste *a* Aristotele, circa lacus, & amnes, vermium gratia, vt affirmat, quibus solis victitat. Idem ait, etsi ad aquas accedat, eas tamen non ingredi; in planis locis circa consitis plurimùm degere, & ad populandos vermes ab Anglis sæpe in hortis ali. Muscas etiam, vt ait *b* Bellonius, inter volandum capit, Hirundinis, Hæmatopodis, & Crecis instar. Non solùm verò vermibus, verùm alijs omnis generis animalculis vesci idem asserit, quæ in segetibus repetit, limacibus, scarabeis, cicadis, brucis: deglutire etiam albos lapillos, & hoc illi cum reliquis auium generibus commune esse.

a Hist. l. 8. cap. 3.
Aquas cur petat.
Quibus victitet.
b De Auib. lib. 4. c. 17.

40

VOX. VOLATVS.

EX Germanico nominè Gyfitz, vel Kyvuitt, item Gallico Dixhuict, quæ per onomatopœiam facta esse antè diximus, qualem vocem hæc auis ædat, constare potest vnicuique. Bellonius caprinam æmulari ait, indeq; Æga, idest, Capram Aristoteli, & modernis Græcis vulgò appellari. Alibi verò dum clamat æx, æx proferre asserit, indeq; nomen. Æstate, eodem teste, sola volat, hyeme gregatim, & tam frequenti numero, vt prata etiamsi amplissima vix totum agmen capiant: vnde mirum non est si gregatim capiantur, vt 50 tradidit Ornithologus. Velociter volare ipsam, ait idem Bellonius, & dum volat magnum strepitum ædere. Circa nidum suum, inquit, circumuolitare solet. Lapuuinga Anglis dicitur ab implicatione alarum frequenti. Alis est obtusioribus, & inter volandum magnum strepitum ædentibus, vnde & Vannellus à barbaris dicitur. Hinc mulieres per contumeliam aliqui in Gallia Vanneauz, idest, Vannellos vocant vagabundas puto, inquit Ornithologus, & inconstantes, aut fortè clamosas.

Volatus.

Vanneauz Galli, quas mulieres dicant.

VSVS

VSVS IN CIBIS.

a De Auib. lib. 4. c. 17. *Quæ aues ſuauiſsimæ habeantur.*

AVES quæ non exenteratæ coqui conſueuerunt, inquit *a* Bellonius ſuauiſſimæ habentur: in quarũ numero eſt Capella, & meritò: nam cùm parua auicula ſit, adeo pingueſcit, vt ſaginata videatur. In Gallia in delicijs habetur, & eodem quo lepus pretio venditur, cùm aliàs Pluuialem magnitudine non excedat. Ornithologus pariter in cibo commendari ſcribit, ſed minus, quàm Pluuiales. Mihi, inquit, aliquando guſtanti, & boni ſaporis, & alimenti probi, ſed leuis & tenuis (propter aſſiduum volandi exercitium nimirum) huius auis caro viſa eſt. Bononiæ quoque, vbi ferè ſemper non pauca copia in foro vænalis præſtat, inter aues palato gratas, & boni ſucci habetur, ſed copia vileſcit.

CAPIENDI RATIO.

AVCVPES noſtri, vt mihi retulerunt, ad haſce aues capiendas, retia in paludibus alijſq; aquis tendunt, mortuis aliquot ibidem ceu viuis collocatis. Ad has enim aduolantes, & aſſidentes capiuntur tam frequenti ſæpe numero, vt aliquando ſexaginta ſimul vna vice illaqueentur.

DE PLVVIALI. Cap. LXIV.

ORDINIS RATIO.

PLVVIALI dictæ aui locus conuenientior, quàm hìc poſt Capellam, ſeu Vanellum dari nequit: cui nimirum & moribus, & corpore non parum ſimilis eſt, eiſdemq; ferè cibis, victitat: adeo vt congener ei à pleriſque exiſtimetur: & vtraque apud aliquot nationes commune nomen obtineat.

SYNONYMA.

Piuier. *Pluuier, & eius etymũ.* *b De Auib. lib. 5. c. 18.* *Guillemot.*

IN Bononienſi agro Piuier dicitur, nomine à Gallorum Pluuier, fortè dimanante. Sic enim in tota Gallia audit, vt teſtis eſt Bellonius, qui ſic dictam putat, quòd pluuiarum tempore faciliùs capiatur. Idem populi *b* Pluuialem iuniorem Guillemot appellant. Longolius Germanicè vocat ein Puluier, ein Puluer, aliqui Pulroſz; quæ nomina omnia à puluere deducta eſſe Turnerus exiſtimat, eò quòd ſit pulueratrix. Heluetijs, inquit Ornithologus, incognita, aut certè rariſſima hæc auis eſt. Appellari autem poteſt ein grevver Hyſitz, hoc eſt, Vannellus fuſcus: nam Angli etiam, vt audio, auem ſubuiridem nominant Pluuialem viridem agrene Pluuer. Longolius, & Ariſtoteles Pardalum eſſe ſuſpicantur. Ego nondum aſſentior. Neque enim colore toto cinereo eſt Pardalus. Sic ille. Cùm verò Pluuialis duo ſint genera, vt mox dicetur, eam, quæ tota ferè eſt cinerea, & à noſtris aucupibus Piuier montana appellatur, Gallis verò Pluuier gris, fortè quis non incongruè Pardalum Ariſtotelis dixerit. Idem Ornithologus dubitat, an hæc Plutarchi Rhintſace eſſe poſſit, fortè quia nihil in huius inteſtinis excrementi reperiatur, quod de Rhintace ille tradit. Ego quid de Rhintſace ſentiam alibi dixi. Bellonius, quomodo antiquis vocetur, ſe ignorare fatetur.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

VANELLO congenerem esse Pluuialem alibi dictum est. Duo eius genera, flauescens vnum, quod Gallis Pluuier, & nobis Piuier simpliciter dicitur; cinereum alterum, quod illi Pluuier gris, nos Piuier montano dicimus, quod posterius nos esse Pardalum Aristotelis suspicamur. Rustici, inquit a Bellonius, qui hasce aues ad vrbes venales ferunt, & cupediarij quasdam earum priuatim Guillemot appellant, ac si specie differrent; cùm colore tantùm varient: nam Guillemot Pluuialis est iunior, cui nondum primæ pennæ diciderunt.

a De auib. lib. 5. cap. 18.
Guillemot.

FORMA. DESCRIPTIO.

PLVVIALIS, inquit author de natura rerum, auis est prope ad magnitudinem Perdicis, varijs pennis ornata, croceo, & albo, nigroq; distincta. Quæ quidem descriptio quomodo Pluuiali nostro accommodari possit, non video. Longolius cinerei coloris esse dicit, magnitudine, paulò Turture minorem, cùm Turture sanè maior sit, pennas, inquit, habet ad cinereum colorem proximè vergentes, quarum singulę singulis flauis maculis sunt resperſæ, & ea auicula, quã Mollicipitem (auis illius, inquit Ornithol. quam nos Laniũ appellauimus, genus vnum Mollicipitum esse conijcit Turnerus) esse conijcio, multo maior est. Fieri potest, vt eius auis plures sint species. Bellonius plumas eius lutescere scribit, non tamẽ omnino esse luteas, sed maculis luteis respergi. Columbi præterea illi magnitudinem tribuit, ceu peculiarem notam addens, *tres tantùm habere digitos ait. Alibi.* Ex auibus omnibus, inquit, *nullam vidi*, quæ non quatuor digitos haberet, excepta Pluuiali, & Pica marina, vt vulgò vocant: & alijs duabus, quarũ altera Gallis Guillemot dicitur, altera Canone petiere. Idem marem, & fœminam eodem colore insigniri scribit, adeo vt ab inuicem distingui nequeant. Idem Pluuialem iuniorem describit ferè sic. Minor quidem est: sed rostro nigro, rotundo, breui, & acuto vt Pluuialis simpliciter dicta. Tres tantùm digitos habet. Ventre est albo, capite, collo, & dorso, & alis colore castaneæ, & albo, ac velut terreo: sed plumarum extremitates videntur Phœniceæ. Remiges alarum pennæ in extremo nigricant. Cauda breuis est, in extremo nonnihil albicans. Pinguissima est in hoc auium genere, & saporis suauissimi. Hæc Bellonius. Ad cuius descriptionem hæc auis planè accommodari potest. Ego Pluuialem olim sic descripsi. Palumbi est magnitudine spithamam, & palmum longa ab extremo rostro ad vltimam caudam vsque. Rostrum ei breue, rotundum, nigrum, acutum, & in extremo nonnihil aduncum. Lingua triquetra; totum inferioris rostri canalem implens, prona parte ferè cornea, retusa. Pennæ supernæ, fusco, albo, luteoq; colore ita distinguuntur, vt serratæ appareant: cauda quoque lineis fuscis, luteis intersecatur. Tota fere prona pars candida quidem est, sed cui etiam satis insignes maculæ fuscæ, & flauæ insperguntur. Pedes subnigri, vt etiam crura. Postico digito caret. Inter antiquos tres membranula interijcitur, maior inter medium, & externum, minor inter eundem, & internum. Vngues nigerrimi. Fœmina à mare nihil, aut parum differt.

Magnitudo Color.
Pluuialis in minori Guillemot dictæ descriptio.
Descriptio authoris.
Magnitudo Longitudo. Rostrum. Lingua. Color. Cauda. Pedes.

LOCVS. VICTVS.

FREQVENTEM admodum in Gallia esse scribit a Bellonius, licet alioqui inquit, apud alios populos rara auis. Mirum verò est, quanta copia in Galliæ vrbibus hyeme venalis prostet. Idem scribit, numerosissimè in agro quodam Gallica capi, qui Gaillicè la Beusse dicitur. Ornithologus rarissimam esse in Heluetica asserit. Bononiæ non rarò in foro venditur. Viuit plurimùm, inquit circa lacus, quanquam & in agris quoque sæpe capiatur præclara ista auis, quam Romano nomine à puluere fortè Germani appellant. Est enim pulueratrix, Bellonio teste, campos humidios amat, vt humum teneram faciliùs fodiens, vermes inde eruat. Frequentat etiam, vt idem ait, campestria pinguia, & inculta. Solo aere viuere dicitur, ait author de natura rerum, argumento, quòd licet pinguescat, nihil tamen vnquam in eius visceribus

Vbi copia.
a De auib. l. 5. c. 18.
Vbi libenter degat.
Ex quibus viuat.

Pardali Bellonij congener rostro longiori.

Pluuiali mas.

reperiatur : Sed id omnino negat Albertus. *Pluuiales aues*, inquit, *quanquam præpingues ſolo acre viuere putant, quoniam in ventribus earum nihil inuenitur, ſed eius rei cauſa eſt, quia inteſtinum ieiunum ſolũ habent: in quo nunquam aliquid inuenitur: Et hoc in multa animalia cadit, vt alibi oſtendemus. Aer certè elementum purum nutriendo corpori accedere non poteſt.* Alberto ſuffragatur Bellonius, ſcarabeos adhuc in diſſecta inueniſſe ſeſe affirmans. Veſci etiam omnis generis vermibus, quos in ſegetibus inuenit. Aliqui prætereà, referente Ornithologo, excrementa Lumbricorum ab hac aue edi aſſerunt. Idem Bellonius auem migratoriam eſſe teſtatur, & liquatis iam niuibus vix conſpici: licet quadrageſimali etiam tempore aliquando appareat: æſtate autem nullam in Gallia cerni, & verè paucas admodum, quòd per ea tempora in alijs regionibus nidulationi, & pullis excludendis, nutriendiſq; operam nauet. Item Longolius quanquam Ariſtoteles, inquit, auem minimè aduenam, ſed ſemper conſpicuam, vt Coruos, & Cornices eſſe teſtatur; id quod fortè verum eſt in Græcia, regione longè ferventiore, quàm noſtra. Nam apud nos nulla prope auis eſt, quæ per hyemem, aut locum non mutet, aut non lateat. Hæc ille; qui etiam eam gregatim volare docet, neq; temerè à quopiam ſingularem cerni: & Bellonius non minori numero, quàm quinquagenario conſpici tradit, volaturaſq; ventum ſequi, & raro aduerſo vento volare; denique & curſu, & volatu admodum valere.

CAPIENDI RATIO. VOX.

Quomodo capiantur.

CVM gregatim volitent hæ aues, gregatim etiam capiuntur. Capiuntur autem, vt teſtatur author de natura rerum, & Albertus plumbatis baculis ſupra volantes in aerem proiectis. Sic enim territæ, humiliùs volant, & in retia prope terram expanſa incidunt. Sed quia huiuſcemodi capiendi ratio aſtu non caret, ſcituq; digna eſt, placuit quæcunq; hac de re prodidit Bellonius hìc adſcribere. Scribit autem hunc ferè in modum; Ruſtici lucro allecti, nam carè vęneunt, in tota Gallia earum aucupio ſummopere incumbunt. Pluuiales diluculò ſe inuicem vocant huit huit clamitantes voce ſibilo ſimili, qui porrectis labijs edi ſolet. Noctù item ſolæ degunt interdiù gregatim; vnde ſummo mane diuerſis in locis ſparſæ conſpiciuntur, quartamq; aut dimidiam miliarij partem occupare. Imminente die, vt ſimul conueniant ſibilum, quem diximus, emittunt, ſe mutuò vocantes. Vna eſt in toto grege, cui reliquæ tanquam regi obediunt; Hæc voce cæteris præualet, & magis ſonora eſt, quam omnes non ſolùm optimè agnoſcunt, ſed ad auditam vndiq; confluunt. Aucupes Appellatorem vocant; (l'Appelleur) eamq; probè norunt: nam & diutiùs canit, & dum ſibilat, Hui, Hieu, Huit proferre videtur. Capturi veſperi vna frequenti numero conueniunt, ſingulis ſuus aſſignatur locus, vbi diluculo regis vocem obſeruet: quem vbi cæteras conuocantem audiunt, eo omnes ſeſe conferunt, totum auium gregem ad eum locum aduolaturum non ignari, & cum iam prope adeſſe gregem conijciunt, ad ſagittæ iactum inuicem ſecedunt auium volatus obſeruantes. Quiſq; baculos plumbatos ſecum fert, vnus tantùm rete (Harnois Gallicè vocant) portat, & quàm fieri licet propius eis (ſunt autem timidiuſculæ aues) in apertis campis tendit. Reliqui interim à tergo ſequuntur, & ab omni parte; vtq; propiùs accedere queant, humi ſeſe proſternunt prono ventre: cùmq; rete iam extenſum vident, & aucupẽ ad ipſum trahendum iam paratum clamore elato ſurgunt, baculiſq; plumbatis in aerem proiectis, terrent Pluuiales, & euolare cogunt. Ille verò, qui retia ſeruat, aduentantes, fune tracto, in rete concludit. Quippe qui baculos illos plumbatos in aerem proijciunt, illos demiſſiùs volare cogunt, & ſic in inſidias præcipitant: alioquin cùm aues ſint volaciſſimæ, ſeſe altiùs efferrent, nullaq; earum caperetur. Similem hiſce auibus vocem tribuere Anglus quidam videtur etiam, inquiens: Si auis illa Pardalus ſit, quàm eſſe ſuſpicor, celerrimè currit, & ſibilum quem paſtores, & aurigarum pueri labijs porrectis edunt, voce imitatur. In Belgio, vt audio, aucupes ſibilum illum tam exactè imitari norunt, vt Pluuiales, quæ ibi ſunt ſatis frequentes, eo ædito, ad locum venire cogant, vbi poſita ſunt retia, iuxta quæ, vt faciliùs alliciantur, allectrices etiam Pluuiales mortuas collocant. A noſtris aucupibus eadem, qua Vannelli, licet minori numero, ratione capiuntur.

Pluuialiũ. Rex. Appellator Pluuialiũ.

VSVS IN CIBIS.

LAVTÆ sunt in cibo, inquit Ornithologus, & in magnis habentur delicijs: & viridibus, quos aliqui priuatim Vannellos vocant, præferuntur. In hominem delicati cibi nimium appetentem, ne Pluuiali quidem apposita contentum fore, alicubi tanquam prouerbio dicitur. Sunt è vulgo, qui negent, eam cibo solido vesci, proinde ne exẽ-10terandam quidem existimant, vt & alias quasdam lautas & opiparas aues. Hæc Ornithologus. Bellonius pariter in Gallia inter cupedias haberi scribit, & licet maxima illic earum copia capiatur, eodem, quo lepus tamen pretio aliquando venundari. Idem iunioribus, quæ Guillemot dicunrur, tum pinguedinis, tum saporis ratione primas adscribit.

Prouerbiũ in homines delicati palati.

Quæ præferantur.

DE PLVVIALI CINEREO, seu Pardalo Aristotelis. Cap. LXV.

20 EST & alterum, inquit [a] Bellonius, Pluuialis genus: cinereum, luteo omnino simile, sed maius, & corpulentius. Esse tamen ex Pluuialium genere liquidò constat. Etsi enim plumarum colore differat, eodem tamen est corporis habitu. Item nisi posticum digitum paruum haberet, quo Pluuialis altera omnino caret, nulla alia nota, præterquã colore distingueretur. Gallinarij vocant Pluuialem marinam (Pluuier de mer) Mea tamen sententia illa fortè fuerit, quam cæterorum Pluuialium regem esse, & Appellatorem vocari suprà diximus. Plumas habet Laro colore valde similes, rostrũ alijs longius, ac ferè Meropi æquale: & vno verbo dicam, rostro, cruribus, pedibus, & plumarum delineatione Pluuiali luteæ simillima est. Hæc Bellonius. Mihi verò huiusmodi auis Aristotelis Pardalus esse videtur, tum 30 quòd tota ferè sit cinerea, veluti de Pardalo prodidit ille, tum etiam, quòd vt Pardus, à quo Pardalus dicta fuisse videtur, maculata sit. Qui eam ad me attulerunt aucupes nostri Piuier Montano, idest Pluuialem montanam appellabant. Hanc ego sic descripsi. Pluuiali simpliciter dicta est aliquantò maior. Rostro paulò crassiori, & longiori. Posticus digitus ei admodum est exiguus. Tota ferè auis est cinerei coloris, & multis vndiq; respergitur maculis, quæ inter cinereum, & castaneæ colorẽ ambigunt. Remiges alarum pennæ, rostrum, femorum pars prope genua, quæ plumis est nuda, crura, & pedes nigricant. Cauda admodum exigua, & breuis: Alæ longæ caudam excedentes. Hoc genus apud nos alteri saporis suauitate præfertur, & Phasianis non cedere existimatur. Cùm verò hanc auem esse Aristotelis Pardalum conijciamus, hic quæ de Pardalo ille memoriæ prodidit, adijciamus, ne 40 omnino temeraria videatur coniectura. *Pardalus*, [b] inquit, *etiam auicula quadam perhibetur, quæ magna ex parte gregatim volat, nec singularem hanc videris. Colore tota cinereo est, magnitudine proxima. Mollicipiti, sed pennis & pedibus bonis. Vocem frequentem, nec grauem emittit.* Apud Hesychium παρδαλι legitur auis quædam, sed vbi apud eundem, & apud Varinum γράυκαλις legitur, auis tota cinerea, suspicatur Ornithologus, corruptum esse vocabulum pro Pardalo, quæ vt dixi Aristoteli colore tota cinereo est; quanquam & Caucalis auis quædam ijsdem grammaticis memoratur.

[a] De Auib. l. 5. c. 19.

Pluuialis Marina.

Descriptio.

Color.

Descriptio authoris.

Magnitudo

Color.

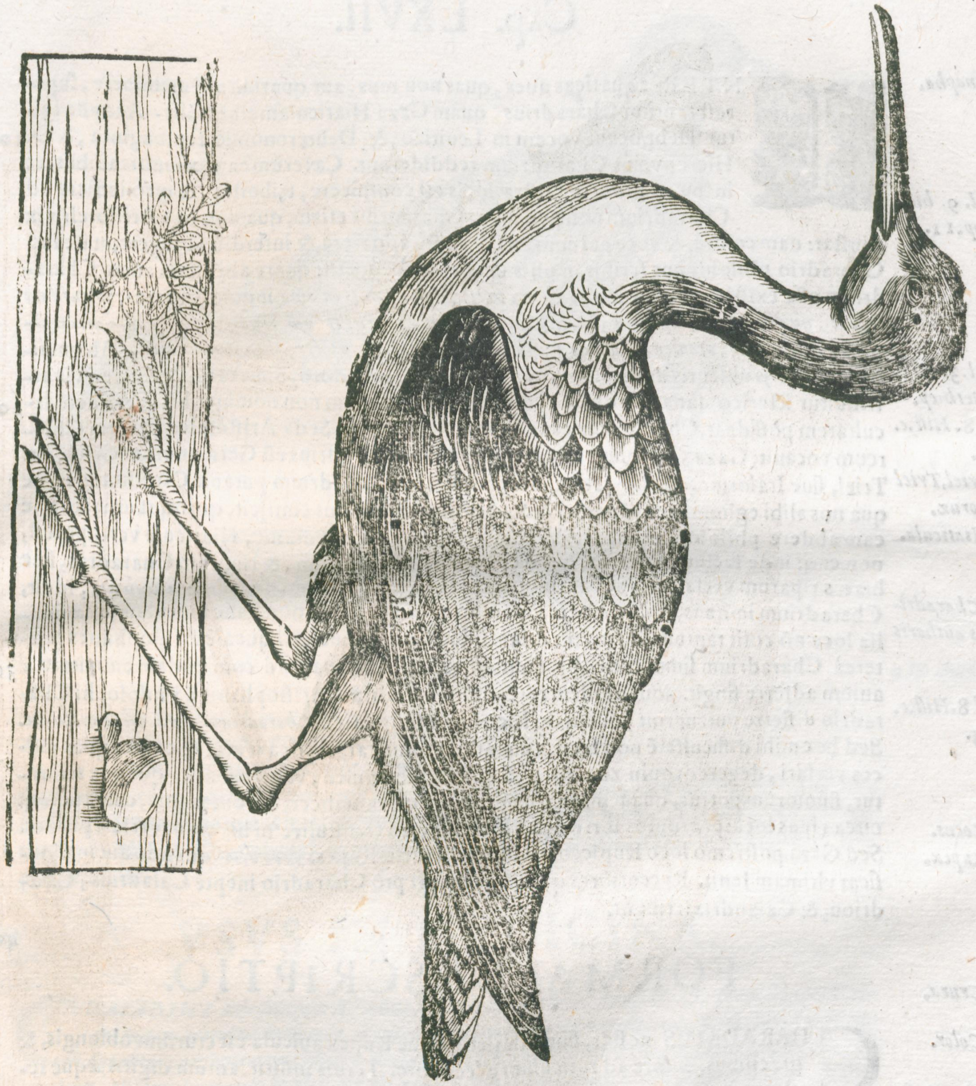
[b] 9. Hist. c. 23.

Caucalis auis.

Pluuialis cinerea.

Pluuialis maior.

DE PLVVIALI MAIORI. Cap. LXVI.

EIVSCEMODI auem, cuius hic icon exprimitur, prius Numenio, siue Arquatæ congenerem faciebam, Numenium minorem appellans, verùm cùm postea diligentiùs examinarem mutato iudicio Pluuialē maiorem vocaui. Ratio est, quia & aucupes nostri Pluiero, hoc est Pluuialem dicunt, & reuera toto corporis habitu Pluuiales refert, earumque naturam sapit, sed maior tantùm & rostro procero, quod illis breuiusculum esse solet. Supina parte per pectus, ventremq; candicat. Maiores alarum pennæ nigricant: cæterò ex albo & fusco variat. Pedes longi, ad cæruleum vergentes. Digiti longi. Posteriori ferè caret. Rostrum nigerrimum est. In mensa plurimùm commendatur eius esus. Carne enim est lauta, tenera, candida, & coctu apprimè facili, Capis præferenda.

DE

DE CHARADRIO, SIVE HIATICVLA. Cap. LXVII.

Anapha.

INTER aquaticas aues, quas nou mus, aut quarum alij meminere, superest tantùm Charadrius, quàm Gaza Hiaticulam transtulit. Anapha igitur Hebraicam vocem in Leuitico, & Deuteronomio septuaginta, & D. Hieronymus Charadrium reddiderunt. Cæterùm ea vox multis auibus, vt in multis historiæ nostræ locis est conspicere, tribuitur, & meo iudicio ad Charadrium non pertinet. Charadrius etiam, quæ auis sit *a* Aristoteli, vix constat: nam colore, & voce paruum esse, & noctù apparere, & interdiù aufugere, vt de suo Charadrio philosophus scribit, multis sane auibus cōpetit: quare alij aliam auem Charadrium esse existimarunt, & multa de ea nugati sunt. *Auis est alba,* inquit Albertus, *vt quidam ferunt, quæ in Perside reperitur, sed illic quoque rara, & atrijs regum requisita, eo quòd multi ei capiendæ insidientur, propter augurium* (auxilium potius) *quod ictericis ex ea præstatur.* Ab omnibus sanè alijs obscuris authoribus, imò etiam ab *b* Heliodoro, Simocato, & Æliano vis attribuitur icterico sanandi, quare cùm Aristoteles Icterum non nominet, hicq; eandem facultatem possideat, Charadrium eandē cum Ictero putant. Sed *c* Aristoteles Icterum Chloreum vocauit, Gaza Galgulum vertit. Neq; mihi Charadrius est Germanorum Griel, vel Triel, siue Italorum, quorundam Cosuz, quam auē Charadrium putauit Ornithologus, de qua nos alibi egimus: neq; deniq; Noctuæ genus, vt Niphus conijcit, quanquam noctu sese eam abdere philosophus dicat. Verùm si rectè, vt Gaza putauit, Hiaticula verti potest, nomenq; inde factum videatur, quod circa fluminum alueum, & riuorum Charadras, siue hiatus riparum versari soleat, antiquum quoque prouerbium, χαραδριὸν μιμούμενος, idest, Charadrium imitans, mihi innuere videntur; quid vetat, cur non hanc auiculam, quæ similia loca nō colit tantum, sed hiatus etiam subit, Charadrius dici queat? Aristophanes præterea Charadrium simul cum alijs fluuialibus auibus aquam ad condendam ciuitatem auium adferre fingit. Noui quidem fore, qui Charadrium Aristophanis à Philosophi Charadrio differre putauerint, quoniam hic alibi *d* scripserit. *Charadrium apud mare victitare.* Sed hoc mihi difficultatē non facit, cùm nihil prohibeat, & circa mare, & circa aquas dulces versari, degereq; quin charadræ, à quibus ille nomen, vt grammatici quoque testantur, fluuiorum potiùs, quàm maris dicuntur, prærupta scilicet, & confragosa, cauernosaq; circa ripas loca: præruptos torrentium alueos Gaza transtulit. In his enim versari gaudet. Sed Gaza postremo loco Rupicem transtulit, à recto Rupes. χαραδριὸς quando auem significat vltimam lenit. Recentiores quidam obscuri pro Charadrio ineptè Caladrius, Caladrion, & Calandria scribunt.

a l. 9. hist. cap. 11. *b l. 3. Hist. Aethiop.* *c 8. Hist. c. 3.* *Griel, Triel Coruz.* *Hiaticula.* *Charadrius authoris* *d 8. Hist. c. 3.* *Locus.* *Rupex.*

FORMA. DESCRIPTIO.

Crura. *Color.* *Caput.* *Rostrum.*

CHARADRIVS noster, siue Hiaticula, siue Rupex auicula est cruribus oblongis, & gracilibus, colore ad ruticulum accedente. Ternis insistit tantùm digitis, æquè ferè longis. Color totus per dorsum, alas, & caudam, & capitis quoque verticem ex cinereo fuscus, quem forsan prauum Aristoteles dixerit. Caput totum nigra vitta, ferè vt in Paro ambit. Frons, & collum candicant, quemadmodum etiam totus venter. Pectus nigricat, vt pictura ostendit. Rostrum breue, si cum aquaticis, sin cum alijs conferas, longiusculum, atrum.

PROVERBIA.

Charadriū imitans.

Χαραδριὸν μιμούμενος, idest *Charadrium imitans,* prouerbium dici solet de dissimulante, & rem vtilem occultante. Suidas, inquit author adagiorum, refert hunc Senarium Scazontem ex Hipponacte.

Καὶ μὴν καλύπτει, μῶν χαραδριὸν περνᾷ;
Et num Charadrium, quæso venditor celat?

Item

Charadrios, siue Hiaticula.

30 Item *a* Ariſtophanes. *a In Auib.*

> Ἄλλως ἀρὸ ὕποψ, ὡς ἔοικε, εἰς τὴν λόχμην
> Ἐμβὰς ἐπτώζε, χαραδριὸν μιμούμενος.
> *Alioqui Vpupa, vt videtur, ſaltum*
> *Ingreſſa abdidit ſeſe, Charadrium imitans.*

Quo loco interpres narrat huius auis vim medicam, &c. Sic ille. Sed commodiùs videtur, vt Charadrium imitans accipiatur pro latente, vel occultato inſtar Charadrij, non pro occultante. Nam & Charadrius ipſe interdiù, vt Philoſophus ait, latere in cauernis, noctu prodire ſolet.

40 VSVS IN MEDICINA.

CHARADRIVS *auis*, inquit Ælianus, *eximio naturæ beneficio affecta eſt. Nam ſi quis ictericus in eam acerrime intueatur, illa contra nictatione ex animo reſpiciat, ſic affectum hominem ſuo obtutu ad ſanitatem reducit.* Scholiaſtes Ariſtophanis hanc ob cauſam, qui auem vendunt, abſcondere eum ſcribit, ne ab ægro prius videatur, quàm cùm vendiderint, & ille gratis curetur. Obſcurius quid citans Ariſtotelem, aſſerit, infirmum moriturum non reſpicere, ſed ſi valetudinis ſpes ſit: tunc enim aſpectu ſuo omnem ab eo morbum ad ſe auem trahere, vt ita æger liberetur, ea ægrotet, & ſæpe pro illo moriatur. Hæc & ſimilia de Charadrio nugantur recentiores, quibus hoc, quod ait Philes. *Rubetam aliquis aſpiciens, vtcunque optimè coloratus, pallore tanquam ictericus afficitur, & rurſus Charadrium intuens liberatur.* Sunt qui non aſpectu, ſed in cibo ſumptum ab ictero liberare putent. Cæterùm num mea auis icterum vel aſpectu ſuo, vel in cibo ſumpta ſanet, nondum didici: curioſi experiantur.

F I N I S.

AP-

APPENDIX

Ad duos priores Ornithologiæ Tomos.

PRIOR hæc auicula ex Sittæ genere eſſe videtur cuius hiſtoria tractatur Tomo primo fol.853. Auicula eſt alis nigris, & albis, pennis varijs, cætera ferè tota ferruginei coloris. Sub mento albicat.

Sittæ congener.

Quæ ſecundùm depingitur niſi quatuor haberet digitos in pedibus, ex Oedicnemi genere videretur, cuius hiſtoriam habes Tom. 2. fol. 100. Auis eſt ea, qualem pictura oſtendit magnitudine, pennis alarum maioribus, atris, vti & dorſo, ceruice & vertice capitis, caſtaneis. Collum anterius maculis ferrugineis ferè ornatum eſt, venter totus candicat. Roſtrum in extremo acutum, & nigrum, prope frontem ferè flauum. Tibiæ & digiti quoq; flaui, ochræ ferè colore: vngues nigri.

Ginocchiella vulgo.

Morinellus Anglorum.

Tribus quoq; digitis inſiſtit hæc auis, quæ & ipſa Oedicnemo erat ſubiungenda ob communem pedum numerum. De hac Ornithologus hæc nobis ſcripſit in epitome Auium. Morinellus Anglorum, cuius & deſcriptionem Io. Caius Anglus ad me dedit. Mitto(inquit) ad te etiam Morinellum, auem nobis cum Morinis communem. Stulta admodum eſt, ſed in cibis delicata, & apud nos in ſummis delicijs. Capitur noctu ad lumen candelæ pro capientis geſtu: nam ſi is expandit brachium, extendit & illa alam; ſi is tibiam, & illa itidem. Breuiter quidquid gerit auceps, idem facit & illa. Ita humanis geſtibus intēta, ab aucupe decipitur, & rete obuelatur. Auis parua eſt, magnitudine Sturni, tribus tantùm digitis anterioribus, poſteriori nullo, vertice nigro, genis candidis, coturnicis ferè colore, ſi cinerei parum admiſceas, potiſſimùm circa collum. Morinellum voco duplici de cauſa & quòd auis apud Marinos frequentiſſima, & quòd auis ſtolida eſt, quæ ſtultitia Græcis μωρὸτις dicitur. Eam ob rem noſtri Doterelle vocant: Germanicè ab ingenio Thor dici poſſet. Hæc ille. 50

Auem

Auis Eme.

Auem Eme Indis appellatam, quàm naues Batauæ ex Insula Iauæ aduexerunt secum in
40 Hollandiam ob eius nouitatem, ac raritatem, sine postico digito depinxerunt, vi & ego etiã
depinxi iconem ex eorum diario nautico mutuatus, & descriptionem. Ob rei nouitatem, in-
quit, qui eorum diarium conscripsit, pono hìc ad viuũ delineatam auem, quæ Cycni dupli-
cem habet magnitudinem ferè colore nigram, pennisq; nigris vestitam: sed ex singulis ori-
ginibus, binæ procedunt pennæ quæ Struthionis pennis æmulæ sunt. Alis caret & lingua.
In capitis corona peltam habet, duritie testudinis peltæ similem. Defendit seipsam suis ro-
bustis vnguibus, recalcitrãdo equorum more. Naturæ miraculum videtur, quod careat lin-
gua: quicquid edit, deglutit: immo pomum magnitudine pugni deglutire potest; quodque
longè mirabilius est, prunas ardẽtes deglutit sine aliqua læsione. Glauciei frusta libẽter de-
glutit, refrigerationis cauda. Nominatur Indica voce Eme: Generãt in Insulis Bande vnde
50 hæc aduecta est: fuitque dono missa Ioanni Scaligero, nauclero nauis Amstelrodamum
dictæ, ad anchoram existenti sub Cidayo, à rege Cidayo, cum alijs muneribus, die quarto
Decemb. 1596. quæ naui aduecta fuit Amstelrodamum nouitatis causa, vbi vni ex socie-
tate in sortem cessit, & accursu plurimorum tanquam naturæ miraculum, miraculaque Dei
creatura conspecta fuit, & adhuc videri potest. Auis est robustæ, seu fortis temperaturæ.
Hucusq; ibi. Ego autem hoc loco eius iconem posui, non quod cum superioribus auibus,
imò cum cæteris omnibus, de quibus in hoc vastissimo de Auibus opere egimus, cõsimilem,
vel naturam, vel corporis formam habeat, sed quia serius mihi nota fuit, & quod tribus
pedibus incedat. Differt enim ab omni auium genere, quia & linguis, & alis careat. Si ve-
rò prius agnouissem, rectiùs cum Struthiocamelo fortassis coniunxissem.

Gallorum Numidicorum pugna.

Inueni in eorundem Hollandorum prima in Indiam Orientalem nauigatione Gallorum Numidicorum genus eſſe, quod noſtratium formam (vt eorum verbis vtar) commiſtam habet: Volatile verò eſſe & admiratione dignum, atq; inuicem ita inimicum, vt incolæ alligatis ad eorum calcaria (quemadmodum olim apud Græcos factitatum in Galli hiſtoria diximus, & alijs in regionibus) nouaculis inuicem non ſolùm pugnare ſinant, donec alter eorum occumbat, ſed de victoria magno inter ſe pretio etiam certent.

Aues

Auis Lomsbay.

Aues Lomsbay dictæ, vt in eadem nauigatione legitur, nidulātur in præruptis montium locis Insulæ Aurangiæ, quæ nomen dedere portui Lomsbay eius insulæ, quia ibi frequentes auolant, corpore sunt magno, alis paruis, vt mirum sit, tam grauia corpora attollere posse. Vnicum duntaxat ouum pariunt. Ab hominibus nihil metuunt, etiam si in suo nido non comprehendantur.

Aues dictæ Rabos forcados, cauda bifurcata.

Aliæ Rabos de Ioncos dictæ cauda iuncea.

Pullicenus monstrificus duplici rostro, ponendus fol. 322.

Pullicenus quadrupes.

Pullicenus alter tripes, vnico tamen tantummodo pedi insistens, nam bini alij erãt mutili, quorum alter quinos habet digitos, alter quatuor. Habebat præterea duplicem exitum excrementorum.

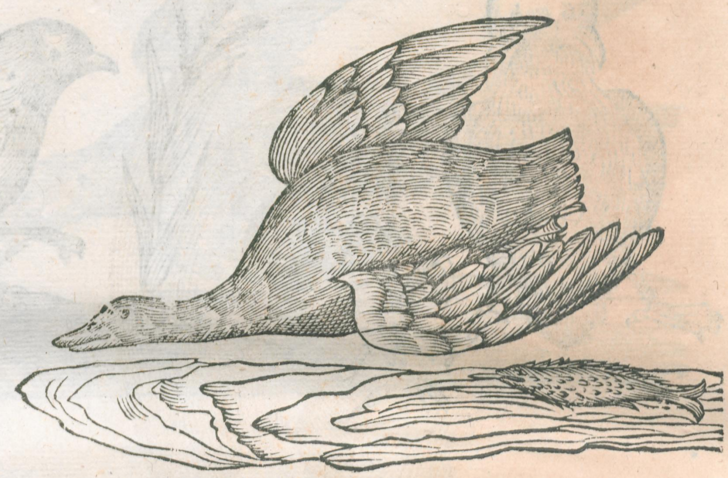

Pullicenus quinque digitis in vtroque pede.

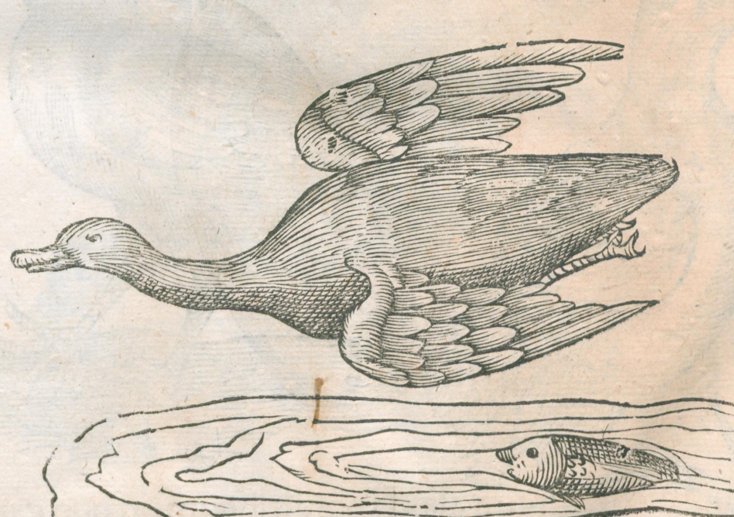

Appendix ad Tomum tertium.

AVIS iſta à Luſitanis Garayos dicta, quia Gauiæ cinereæ nomine ab Hollandis depi-cta eſt, Larorum noſtrorum iconibus adiungi poſſit.

Depingitur ibidem hæc auis, & Fulicæ ſimilis nominatur, ego ex eodem libro excerptam fideliter depinxi.

Ouum Anſerinum, in quo effigies humana eſt cum barba, & capillis capita Anſerina æmulantibus.

Ouum Anſerinum aliud monſtrificum, in quo caput humanum cōmis, ac barba ſerpentum imagine.

Concharum Anatiferarum, ſeu potius Anſiferarum variæ icones, necnon & Berniclæ auis concharum earum vna enatæ effigies ponenda fol. 174.

Boſcas Bellonij, cuius deſcriptio traditur fol. 208.

Querquedula prima, de qua vide fol. 209.

Querquedula altera, de qua diximus fol. 209.

Q[u]erquedula Indica, vide fol 209.

Auis fera fuſca, vel mediæ magnitudini Ornithologi, ex quo imago excerpta eſt. Deſcriptio poſita fol. 221.

Anas Muſcaria Ornithologi, cuius hiſtoriam vide fol. 223.

Auem hîc depictam, quæ circa promontorium Bonæ ſpei conſpicitur admodum copioſè, & pro felici augurio ibi habetur, ex intuitu ex Anatum, vel Anſerum genere videtur. Excepta eſt icon, ex capite primo primæ partis nauigationis Batauorum in Indiam Orientalem.

Ex eodem libro (ni fallor) depicta eſt auis iſtæ Ciconiæ magnitudine, roſtro, vt apparet, ad interna miro modo arcuato.

Herodiotrophium Malalbergi, de quo abundè scriptum est fol. 368. 369.

Ardea ſtellaris maior Ornithologi, de qua vide fol. 408. 50.

Totanus Ornithologi, cuius descriptio, & historia traditur fol. 429. 30.

Porzana minor nominatur Mediolani, Girardina, fortè est Ortygometra Bellonij, vel saltē ei congenere, ex Gallinularum aquaticarum genere, rostro breui, qua tangit caput, flauo, & in extremitate nigro, pedibus atris, ventre albo, pectore & dorso, & alis colore fumido, albis maculis exiguis consperso; alarum pennis maioribus nigris. Magnitudo ei eadem quali hic depingitur.

Gall inulæ aquaticæ quoq; species videtur hæc, quam nonnulli vulgò Corriram vocant, licet etiam alia sit eiusdem nomine, vt in libro decimonono videre licet. Auis hæc est rostro: pro corporis portione crasso, pectore & alis supernis albicantibus, cætera nigra.

Auiculam hanc Martinus Cechinus Rauennas ex Malaca inſula allatam mihi dono tranſmiſit, Alcyonem appellans: cæterum meo iudicio è Pſittacorum potius genere eſt, cum pedum, & roſtri conſtitutionem, tum etiam ob pennarum coloris varietatem, quam opinionem etiam aſtruit eius nidus, qui appingitur eiuſdem ferè cum aliorum Pſittacorum nidis figuræ. Sed quia auis eſt maritima, Pſittacus marinus dici poſſit. Exactè deſcribere mihi non licuit, quia multis iam partibus & pennis erat mutilata. Roſtrum candicat & pedes: capitis vertex ceu cyanea corolla inſignitur: cauda prius miniacei coloris eſt, in extremo viridis: viride cæterum corpus totum.

INDEX

Siue enumeratio Auium, quarum Historia in hoc tertio Ornithologiæ Tomo pertractatur eo ordine, quo describuntur.

Capita Libri Vigeſimi.

IN.

INDEX
In postremos hosce duos Ornithologiæ Libros.

Latinus, Græcus, Hebraicus, Arabicus, Italicus, Gallicus, Hispanicus, Germanicus, Belgicus, Anglicus, Scoticus, Polonicus, Illyricus, Turcicus, Indicus.

A

I.gene.

INDEX.

INDEX.

B

C

Cer-

INDEX.

D

INDEX.

H

I

INDEX.

Mer-

N

O

P

Pãuo

INDEX.

ad Quar-

INDEX.

Vanelli

INDEX.

Græca.

Κορώνη

INDEX.

Hebraica.

Arabica.

Baskak

INDEX.

Italica.

INDEX.

Hijo

INDEX.

Germanica.

I N D E X.

Belgica.

An-

INDEX.

Anglica.

Scotica.

Polonica.

Illyrica.

Turcica.

Indica.

REGISTRVM.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc.

Omnes sunt Terniones, præter Ccc, quæ sunt Duerniones.

Hæc omnia singula à me dicta, & scripta, dicendaque, & scribenda censuræ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ libenter submitto.

BONONIÆ M.DC.LII.

Typis Io. Baptistæ Ferronij. Superiorum permissu.